

3 1761 08123706 7

C-13-c

4716
M-C-126

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

MONUMENTA
HISTORIAE BOHEMICA

EDITA

AUXILIO ILLUSTRUM AMICORUM PATRIAE
HISTORIAE

AB

ANTONIO GINDELY.

STARÉ PAMĚTI DĚJIN ČESKÝCH

VYDÁVÁ POMOCÍ

VZNEŠENÝCH PŘÍZNIVCŮ DOMÁCIHO DĚJEPISU

ANTONÍN GINDELY.

II.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1868.

PAVLA SKÁLY ZE ZHOŘE

HISTORIE ČESKÁ

OD R. 1602 DO R. 1623.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL TIEFTRUNK.

IV. DÍL.

Od konce měs. března 1620 až do konce r. 1620.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1868.

LIBRARY
JUL 1916
UNIVERSITY OF CHICAGO

DB
211
.3
S55
díl 4

Obsah dílu IV.

Pokračování v příbězích léta Páně 1620:

Generalní sněm na bradě Pražském: zahájení téhož sněmu 1—2; proposici královská 3—11; řeč kancléřova kn králi 11; král odejde ze sněmu 11; přímlyvy stavův o slavnost křtin královských a o některé artikule proposici královské 12—16; konfederaci sjednocených zemí koruny české 16—28. — Křtiny kn. Ruprechta, syna Fridrichova, 28—31. — Pokračování v sněmu generalním: jednání s vyslanými Moravanův, Slezákův, Lužičanův a Betléna Gábora 31—33; rokování o synech vlasti zpronevěřilých 33—39; některé spory mezi stavy vyššími a stavem městským 39—43; snešení o příspěvky zemí sjednocených na opatření zámkův a pevností hraničných v král. uher. 44; napomenutí purkrabího k stavům, aby k zavření konfederací s král. uherským v hojnějším počtu na sněm se dostavili 44; další ještě spor se stavem městským 44—47; o konfederaci stavův s Betl. Gáborem a o stvrzení jí v Praze 47—52; přednesení Moravanův a odpověď stavův 52—53; přednesení Radslava z Vchynic v příčině bratra jeho Václava 53—54; rokování o ostatních artikulích sněmovních, jmenovitě o jmenování kníž. Frid. Ruprechta za čekance král. čes. 54—69.

Patenty císařské v příčině věci českých 70—76. — Příběhy válečné v měs. dubnu: příhody v Rakousích, porážka Čechův n Sincendorfu 77—79; opevnování města Vídně 80; o nekázni a tyranství obojího vojska a stížnosti z toho 80—82. — Poselství cis. Ferdinanda i stavův čes. u krále franského 83—84. — Rozličné zprávy o válečné pomoci Anglicka do Čech 84—85. — O skutečné výpravě anglického a nizozemského vojska do Čech 85. — Opatření kurfürsta saského proti takovým výpravám pomocného lidu do Čech 85. —

Závěrek sněmu generalního v měs. květnu: Radslav z Vchynic žádost svou v příčině bratra svého opáčí, a odpověď stavův na ni 86; protestací některých měst z strany berné domovní 87; jednání o náhradu obyvatelům od nepřitele znuzeným 87—93; stížnost Zik. Matěje Vencelíka k stavům o škody, jemu od nepřátelského i přátelského lidu způsobené 93; další hluché jednání s osobami znuzenými a přednesení jejich k stavům i odpověď stavův 93—96; žádost krále o panství Mělnické a přímlyvy o to stavův 96—98; snešení stavův o statky stolní 98—99; tuhý spor mezi stavy a Radslavem ze Vchynic v příčině bratra jeho Václava 99—102; supplikací Otty Hen. z Wartemberka a odpověď na ni 102—105; supplikací hr. z Holbachu k stavům a odpověď jejich 105—107; některé žádosti nejv. purk. Pražského k stavům a povolení k nim 107; o žádosti obce Domažlické z strany uvedení jí vesnic chodovských v dědictví, a snešení stavův z strany Loketských a Čebeských, aby s nimi též jednáno bylo o kontribuci sbírek zem. 107; stavové zrevidují artikule snešení sněmovního a rozžehnají se s vyslanými z zemí okolních 108; král Fridrich přijde s falckrabětem Ruprechtem mezi stavy do sněmu, aby dle starobylého obyčeje země závírce téhož sněmu a publikování artikulův snešených přítomen byl 108; napomenutí stavův k osobám, jež sněmu přítomny nebyly, skrze zvláštní psaní rozesláno; závěrek sněmu generalního 108. — Fridrich falcký vypraví Lud. Kameronaria k sjezdu Ulmskému 109. — Summa všech artikulův na sněmě obecném zavřených 109—118.

Psaní krále Fridricha knížatům a kurfirstům říšským 118—121; obsah psaní stavův král. čes. týmž knížatům v městě Milhauze shromážděným 121—123.

Příběhy válečné v měs. květnu: o nezbednostech kozákův v Čechách, v Moravě a v Slezsku 123; o porážce lidu Mansfeldského v Rakousích skrze hr. Dampíra 124; přibytí pomoci uherské do tábora českého 124; Kristian z Anhaltu zarazí sobě ležení a povolá odevšad lid jízdní a pěší proti císařským 124; o přibytí lidu branného z Hollandu k ruce krále čes. 124; zmařené dobývání města Prachatic skrze D. Balt. de Marradas 125; armáda česká pod hr. Turnem nedaleko Kremže v Rakousích 125; o branném lidu

VI

polském v Slezsku a v Moravě 125—126; o sročení lidu sedlského okolo Tábora 126—127; o loupežení lidu válečného v Čechách 127; sultan nabídné branné pomoci císaři ve Vídni 127; zpráva o pomoci peněžité z Anglicka do Čech 128

Rozjímání o sporu mezi stavy čes. a Ferdinandem II. 128—180.

Král Fridrich vypraví do říše, předně pak k Maximilianovi bavorskému, Ludvíka Kameraria se zvláštním poselstvím 180; zpráva o téměř poselství Kamerariové a o jiných příbězích, jež čes. dějin se dotýkají 180—182. —

Věci válečné v červnu: prospěchy hr. z Turna v Rakousích 183—184; o vál. úmyslu Kristiana z Anhaltu 184; Čechové a Moravané až u samé Vídne 185; opatření proti vpádům lidu kozáckého v Slezsku 186; rejtharstvo hraběte z Štýrum přibýlo do Prahy, nebezpečnosti jeho mezi lidem robotným, zvlášť v Ounhošti 186; vzbouření se lidu sedlského proti nim 187; přísná opatření proti nevázanostem lidu nově verbovaného 187; Mansfeld vrátí se do Čech, zmocní se kláštera Koruny Zlaté a Tejna nad Vltavou, i sjeďe pak až do Prahy k jistému jednání s nejv. úřed. a soud. zem. 187—188; o peněžité pomoci španielské císaři Ferd. 188.

Věci slezské: o snešeních sněmu slezského, měsíce května ve Vratislavi začatého, 188—189.

O jednání sněmu uherského v Banské Bystřici 189; poselství koruny české na téměř sněmu 190—192.

Pojednání o tom, zdali by cis. Ferdinand v rozepři české sám soudcem býti mohl a měl 193—206. — Ohlášení Fridricha falc. proti mandátům císařským 206—216. — O poselství zemí sjednocených k sultánovi 216—219; poselství uherské a turecké v Praze 219—221.

Některé potřžky v král. českém: zbouření lidu na panství Chlumeckém za příčinou svěcení památného dne M. Jana z Husince 221—223; potřžka v Praze mezi hr. z Mansfeldu a soldaty jeho 223—224.

Věci vojenské: nové vpády kozákův do Slezska 224; o některých šarmicích lidu uherského v Čechách 224; přední osoby v ležení krále čes. 224; žádost králova k městům Praž. za přispění k válečným potřebám a neochotnost v té příčině stavův 224—225; válečné pomoci některých přátel cis. 225—226; o voj. přípravách kurf. sas. 226.

Další jednání sněmu uher. v Banské Bystřici: slyšení poslův cis. při stavích uher. a při kn. Bet. Gáborovi 226—227; audienci vyslaných z zemí sjednocených u kn. a delší jejich jednání s ním 227—236.

Ferdinand II. nařídí exekuci válečnou proti kr. Fridrichovi a dá v té příčině nový mandát publikovati 236—237; znění téhož mandatu 237—242.

Příběhy válečné v měs. srpnu: pŭtky u Zlaté stezky mezi lidem českým a císařským a konečné osazení šance na Zlaté stezce hrabětem z Turnu 243—244; nejvyš. úředníci přivedou židy k složení 50.000 tol. na potřeby voj. 245; pŭtky Uhrův s cis. kozáky v Rakousích 245; o dekretu královském v příčině zmustrování obyvatelův Praž. 245; snešení Pražan o obranu měst Praž. 245—249; dobré zdání akademie Witemberské o činění pomoci cis. Ferdinandovi od knížat evang. proti Čechům 250; jaký rozmysl tím zdáním způsoben při stavích markrabství míšenského 250; o poselství, od kr. Fridricha i od nejv. úřed. zemských ke kurf. saskému vypraveném, 250; o přednesení týchž poslův 250—251; odpověď kurfirstova i králi i nejv. úředníkům 251—257.

Věci Lužické: kurfirst saský podnikne voj. kommissi od císaře naň vzloženou, učiní však Lužičanům napomenutí dříve, než vtrhne do země jejich 257—258.

Psaní Ferd. II. kurfirstu sas., aby si s exekucí válečnou pospíšil 259—262. — Maximilian bavorský hne se z Lince k městu Cáhlově a učiní odtud důtklivá psaní k Fridrichovi a stavům čes. 262; zužení týchž listův a odpovědi na ně 262—269.

Věci válečné na konci srpna: obsah dvou psaní kr. Fridricha ke kn. z Anhaltu z strany opatření válečných 270—271.

Konec sněmu v Banské Bystřici: o audienci poslův cis. u knížete a stavův uherských, o odpovědi jim dané 271—272; počtení vyslaných z zemí

sjednocených v Bystřici 272; o příjezdu Jana Jessenia do Bystřice 273; o nové audienci poslův cis. před knížetem a o důvěrné rozprávce mezi legáty z zemí sjednocených a knížetem Betl. Gáborem 273; Gábor za krále uherského zvolen a konfederaci stavův sedmihradských s zeměmi sjednocenými zavřena 273—274; sněm Bystřický skončen, a poslové konfederantův rozjeli se 274.

O poselství ke knížeti Anhaltskému z Vídně: zpráva knížete z Anhaltu o tom, kterak poslové franťtí, jmenovitě kníže z Angolému, skrze jistého pana Kateřinského s ním jednati dali 274—275.

O přechvatech církve kalv. v Čechách 275—276.

Přátelské připsání nejv. úřed. a soud. zemských v Čechách k některým stavům a obyvatelům kurfirstství saského 277—279; znění jiného psaní nejv. úředníkův ke kurf. samému o tu exekuci jeho 279—284.

Věci Lužické: kurfirst saský položí stavům lužickým sjezd obecný do Budišina 284; Jan Jiří markr. brandenburský však osadí Budišin a jiná města Lužičanův 285; obsah psaní, jež císař v ty časy k Lužičanům a Slezákům odeslal, 285—287; kurf. saský přitáhne před Budišin 287; o obléhání Budišina vojskem saským 287—288; rytířstvo mark. mišenského ohražuje se zvláštním listem u kurfirsta saského proti tomu, aby ven z země táhnouti mělo 288—290; přátelské psaní Jana Jiřího mark. brandenburského k stavům a obyvatelům kurfirstství saského 291—294; schvální kurýr od knížete bavorského v ležení kurfirsta sas. 294; opatření Slezákův proti vpadu nepřátelskému 294; poddání se několika vesnic lužických pod ochranu kurfirsta sas. 294—295; kurfirst nařídí přísnější prostředky k dobytí Budišina 295.

Zpráva o mandatu, jenž prý v Čechách proti kurfirstu saskému vydán byl 295—301; královská záповěd na vyvážení obilí z Čech do země kurfirsta saského 301.

Běh věcí válečných v září a říjnu: Maximilian bavorský s lidem svým blíže hranic českých 302; některé prospěchy knížete Anhaltského a Uhrův nad lidem Dampirovským 302; Max. bavorský nedaleko města Hornu v Rakousích s armádou Bukvojovou se srazí 302; snešení obou vojevůdcův v příčině dalšího tažení 302—303; kníže z Anhaltu hne se s vojskem svým do Moravy 303; kníže bavorské přibýde do Budějovic 304; nejvyšší Marradas město Týn nad Vltavou zapáliti dá 304; o vzetí Vodňan skrze knížete bav. 304; o obležení Písku 304; o dobytí Prachatic 304—305; o vzetí Písku 305—306; zpráva o Španieli M. de Huerta 306; dobytí Sušice, Strakonice a jiných měst v Prachensku skrze Maxim. a Bukvoje 307; příčina, proč Max. bavorský té kommissi v Čechách tak horlivě se ujímal, 307; válečné prostředky na straně české proti nepříteli 307; kr. Fridrich vypraví z Prahy bratra i nejst. syna svého na místa bezpečnější 308—309; opatření voj. k bránění Prahy 309; král vydá se do ležení hlavního u Sedlčan 309; ohlášení a opatření královo před odjezdem jeho z Prahy 309—310; o psaních a radě hr. z Mansfeldu králi 311—312; zdání o tom autora akt Mansfeldských 312—313; jak nehrubě šťastně vyhledával Fridrich pomoci u frans. krále Ludvíka a u tchána svého anglického krále Jakuba 313—314; o pomoci kr. Fridrichovi od panstva i lidu obecného v Anglicku 314; netečnost krále anglického v příčině Fridrichově a prospěch z toho pro vál. postupování Spinolovo 315; o zprávě, již Gábor Fridrichovi dal o jednání svém s kommissary císařskými, 315; zpráva o psaní Bet. Gábora ke knížeti z Anhaltu 315; o obležení Třeboně armádou cis.; blízkost obou nepřát. armád 315—316; o opanování kraje Plzenského skrze Maxim. a Bukvoje 316; o vzetí zámku Ruzmberka Baltasarem de Marradas 316; o vojenských opatřeních, jež kr. Fridrich nejv. úředníkům zem. zvláštním psaním z ležení svého uložil, 316; hotovení se stavův moravských k otevřeně válce proti nepřátelům zemí sjednocených 317; psaní hr. z Turnu k nejv. úřed. a soud. zem., v němž vyzývá k zmužilosti a k odhodlanému konání, 317—318; o smutném stavu vojska bavorského okolo Plzně 318—319; zpráva o jednání mezi Mansfeldem a Maxim. bavorským 319—321; kurýr cis. přinese knížeti Max. zprávu o zavraždění hr. Dampíra 321; bavorský gen. z Haslangu od Uhrův jat 321;

VIII

chování se kr. Fridricha k témuž zajatému 321—322; tažení knížete bav. a Bukvoje od Plzně 323; o zradě v ležení královském 323; přátelské vzkázání Fridrichovo knížeti bavor. 323—324; odpověď Maximilianova Fridrichovi 324—325; o dalším tažení knížete a Bukvoje přes Plasy, Kralovice ku Praze 325; obě vojska nepřátelská položí se okolo Rakovníka, o bitvě tu svedené 325; o rozličných šarvátkách blíže Rakovníka 326—327; o vpádech lidu nepřátelského do kraje Žateckého a o vzbouření sedlákův z toho vzešlém 327—328.

O tuhém dobývání Budišína skrze kurfirsta sas. 328; jednání o vzdání se Budišinských 328—329; konečné vzdání se města a vykonání slibu člověčenství 329—331; o ztrátách při tom obležení Budišína 331—332; kurfirst sas. obsílá stavy lužické do Budišína i napomíná města Hořelce a Žitavy k vzdání se 332—333; pronešení se Hořelských k mark. z Jegerndorfu v příčině zachránění města 333; odpověď Žitavských kurfirstovi sas. 333—334; o přímlovách, které Jan Kazimír kníže sas., Fridrich Oldřich kn. brunš. a Jakub z Gryntálu za Fridricha falckého u kurfirsta sas. učinili, 334—335; zpráva o poselství anglickém v Praze 335—336.

O bitvě na Bílé hoře: první zpráva o též bitvě, sepsaná od Mik. Bella, 337—351; druhá zpráva od Auberta, kanovníka kapitoly Antofské 351—362; třetí zpráva o též bitvě 362—367; o čtvrté zprávě 367; obsah páté zprávy 367—372; šestá zpráva 372—379; o sedmé zprávě, již Řehoř Wintermonat sepsal, 379—380; krátké připomenutí jiných relací 380; zprávy od konšela Novoměst. Karbana o též bitvě podané, 381—385; zpráva o praporci královském v bitvě Bělohorské 385; rozličná zdání o tom, komu pochvalu vítězství Praž. připsati sluší, 385—386; o kázáních, o témž vítězství složených, 386—388.

Některé příběhy. y hned po bitvě Bělohorské: o cis. mandatu, proti všem agentům kr. Fridricha vydaném, 388; o chování se Moravanův hned po oné bitvě 388—389; Bet. Gábor obrátí se do Košic 389; o řádní lidu uher- v Dol. Rakousích 389; o zmařeném dobývání města Tábora skrze lid cis. 389. — Válečné příběhy v Lužicích po dobytí města Budišína 389—390; o vzdání se měst Lubavy a Kouby 391; vzkázání kurfirsta sask. do Žitavy k hejtmanu Nosticovi a upokojení válečného lidu slez. 391.

Psaní Fridricha falc. k sjednoceným stavům v říši 391—395. Psaní Gáborovo do zemí kor. čes. 395—397.

Fridrich ve Vratislavi: opatření jeho tam učiněná 398; psaní kurfirsta sas. ke knížatům a stavům slez. 398—405; psaní Fridrichovo k týmž knížatům a stavům 405—408; o dvojm poselství knížat a stavův slez. i Fridricha falckého ke kurf. sask. 408; instrukci posla Fridrichova hraběte z Hollachu 409—412; odpověď kurfirstova na přednesení posla Fridrichova 412—414; o resoluci Fridricha falc. ke knížatům a stavům slez. 414; hrabě Turn ve službě Gáborově 414—415; psaní téhož hraběte k Fridrichovi falc. 415—416; Fridrich a rodina jeho opustí Vratislav 416; o žádosti obce Vratislavské k úřadu v příčině provozování služeb božích na hradě Vratislavském 416—420; hist. zpráva o městě Vratislavi 420.

O některých příbězích v Čechách na konci l. 1620: o výkupném sa mladého kn. z Anhaltu 420—421; zpráva o příjezdu cis. do Čech 421; stížnosti Pražanův na lid válečný 421; rozličné mandaty z té i z jiných příčin vydané 421—422; o obnově úřadů konšel. v Praze 422; o kostele jezuit. v Praze 422; vydání Jindřichova Hradce císaři 422.

Věci moravské: o poselství Moravanův k císaři 423; o audienci Karla star. z Žerotína u císaře ve Vídni 423; část armády cis. vtrhne do Moravy a zmocní se Jihlavy, Třebíče, Znojma, Brna, Olomouce a Greifenšteinu 424; o vzácné legaci stavův mor. k císaři a instrukci její 425—430; odpověď cis. na přednesení poslův mor. 430—431.

O slavném navrácení se kurfirsta sas. z Lužic do Drážďan 431.

Zpráva o smrti Oldřicha ze Vchynic, Lin. Kolóny z Felzu a Joachima z Téchenic 432—433. — O nalezení čtyř velikých vlasatých hrobnův vína na vinici při Praze 433.

Pokračování v příbězích léta Páně 1620. *)

Generální sněm na hradě Pražském.

Když pak přibližoval se termin k sněmu obecnému generálnímu, totiž 26 d. m. března, jenž toho roku trefil se v čtvrtek po neděli postní Oculi, jinak o středopostí, kterýž Fridrich, volený a korunovaný král český, všem třem stavům král. čes., též jiných k němu přivtělených zemí na hrad Pražský položil a rozepsal; tu jak stavové z království českého, tak i vyslaní ze všech zemí k němu příslušejících sjížděli se do měst Pražských hlučně, jak kteří bližší neb vzdálenější residenci královské byli, aby k určitému dnu čtvrtečnímu dostačiti mohli. Kteréhožto dne dostavivše se jmenovaní stavové čeští u velikém počtu v soudnici zemské ráno okolo hodiny sedmé na půl orloji, očekávali v ní aneb na paláce na nejv. úřed. a soudce zemské až do hodiny první polední; a když potom v tůž chvíli přišli do sněmu neb shromáždění obce české, tu skrze nejv. purkrabího Pražského Bohuchvala Berku z Dubé dali a oznámili vůli královskou v ta slova: Že J. M. K. pán jich všech nejmilostivější ráčil by býti toho povděčen, aby téhož 26. dne března v proposici sněmovní týmž stavům milostivou vůli a žádost svou předestříti a oznámiti moci ráčil. Ale že vyslaní z mark. morav. i z jiných zemí přivtělených ještě přítomni nejsou, ač podlé kundšaftův a zpráv jistých na cestě by již byli a dne zejtrejšího do měst Praž. rovně dá Bůh přijedou; k tomu artikul 26. v konfederaci to v sobě patrně obsahuje, aby žádná proposici bez přítomnosti zemí přivtělených přijímána, čtena, ovšem pak uvažována nebyla, a tudy že by stavům král. čes. bylo nebezpečno, takovou proposici bez přítomnosti týchž zemí přijímati a ji vážiti: z těch tedy přičin že se toho jednání jmenem J. M. K. do dne zejtrejšího hodiny osmé na půl orloji odkládá, s tím přítom stavův napomenutím milostivým, aby se v tůž hodinu v hojnějším počtu do soudnice najíti dali a jedni druhých k tomu vespek napomenuli.

Takové napomenutí s ohradou královskou stavové k sobě

1620
26.
břez.

*) Orig. díl IX. st. 936.

Red.

1620 přijavše. toho dne okolo 22. hodiny české z hradu Pražského rozjeli se a rozešli jeden každý do obydlí a hospod svých.

27. V pátek pak 27. d. března. jenž byl památný Ruprechta
břez. sv., zachovavše se stavové tak poslušně, po nedlouhém opět skůro za dvě hodiny v místě obyčejném na nejv. úřed. a soud. zem. očekávání, když naposledy přišli mezi ně dotčení nejv. úředníci s radami soudu dvorského a komorního a na místa svá se usadili, byli napomenuti od nejv. purkrabího: kteříkoli z týchž stavův budou jmenováni k uvedení vyslaných z zemí přivtělených do shromáždění sněmovního, aby práci tu volně vykonali. Kterézto osoby odšedše do zeleného pokoje, v němž dotčení poslové očekávali na vzkázání stavův, přivedly po malé chvilce do soudnice všechny posly, jedny po druhých, pořádkem tímto: předně legaty Moravanův, totiž Ladislava Veleny z Žerotína, hejtmána zemského, Vilíma z Roupova, nejvyššího komorníka, Jana Zahradeckého z Zahradek, Jana Čejku z Olbramovic, nejv. písaře téhož markrabství, a jiných ještě osob z stavu rytířského a z městského dvě, jednu z města Jihlavy a druhou ze Znojma. Po nich uvedeni byli vyslaní z knížetství slezských, Jan Jiří mark. brandenburské z Krňavy neb z Jegerndorfu sám šestý; naposledy Lužičané obojí též v osobách šesti.

A jak všickni se usedli a umkli, tu opět nejv. purkrabě učinil řeč vůbec celému shromáždění: poněvadž sou se jak stavové král. čes. tak i vyslaní z zemí přivtělených v místo to výsadní shromáždili, že již na ničemž jiném nepozůstává, nežli aby pro J. M. K. do pokoje J. M. práci vážili a J. M. aby do sněmu mezi ně přijíti ráčil, za to poníženě a poddaně požádali. A v tom promlouvání komorník jeden královský do sněmu vstoupiv, oznamoval stavům a vyslaným, že král J. M. ráčí pohotově býti a očekávati na příchod jejich. K tomu oznámení vyvstali z míst svých nejv. úřed. všickni, též přední vyslaní z zemí a z obce stavův král. čes., z každého stavu po šesti osobách, ubírajíce se přes palác do pokojův královských, kdež zůstali dobře přes hodinu, nežli s králem do sněmu přišli.

Mezi tím pak časem uvedeno na palác půl praporec přechoty z praporec životního královského: ti postavili se dvěma stranama od schodův, jimiž se z pokojův hořejších na palác chodí, až ke dveřím světnice soudné přes celý palác, vždycky podle jednoho mušketýra pikenýr neb dardár jeden, a učinili ulici prostrannou, aby král volně bez překážky a tlačení se naň lidu obecného, jehož plův palác naběhl se, skrze ně jíti mohl. Potom pak po dlouhém očekávání ubíral se král přes kamennou pavlač dolů na palác a odtud do sněmu v pořádku a processu tomto: Napřed šlo osob šest z Pražanův, z stavu městského k tomu volených, za stavem městským stav rytířský a za tímto

stav panský. Za panstvem následovaly osoby knížecí čtyry, Ludvík, mladé kníže z Anhaltu, jedno kníže lavenburské z Sasů, jedno kníže saské z Weimaru, markrabě z Jegerndorfu, a po nich Ludvík Filip falekrabě při Rejnu, bratr, Heinrich Fridrich falekrabě, mladý syn královský; za těmi nejv. hofmistr král. čes. Vilím starší z Lobkovic, za hofmistrem Pertold z Lipého, dědičný maršalek král. čes., nesa meč obnažený před samým králem, v rouše celém i plášti stříbrohlavován, majícím na hlavě klobouk černý a za ním péro popelaté okolo klobouku otočené. Za králem šli nejv. purkrabě, nejv. komorník, nejv. sudí, nejv. kanclér a jiní soudcové zemští král. čes. Naposledy pak zavřeli tu pompu drabantí královští, kteříž se všemi jinými také do soudnice vstoupili.

Po usazení se krále na majestátu v nově připraveném s nákladem takovým, jakéhož předtím žádní králové čeští a císařové římsí nemívali a neužívali, stalo se od téhož krále s pozdvihnutím klobouku promluvením k přítomnému množství knížat a panstva rozličného v jazyku německém v smyslu takovém: Že král vděčně to od pánů i od vyslaných přijímá ráčí, když sou se tak poslušně zachovali a v tak velikém počtu na rozepsání jeho do měst Pražských sjeli a do místa výsadního najíti dali. Poněvadž pak toho nad míru důležitá a nevyhnutelná potřeba všechněm nastává a tohoto jich hnutí příčiny podstatné jsou před rukama, tedy že toho jakožto vrchnost a pán jich při všechněch vyhledává, aby proposicí, kteráž jim bude přednešena, k sobě přijali a jako věrní synové vlasti a milovníci pána Boha i krále svého v příčině té se zachovali; že král zase na druhou stranu ráčí chtíti laskavým otcem a králem i pánem milostivým všech stavův král. čes., ano i zemí přivtělených býti a zůstávati. Na dokázání pak té lásky a náchylnosti upřímné k nim všechněm že jest dal v knížetstvích slezských lidu pěšího 7000 a jízdného 1000 na svůj vlastní groš a náklad najíti.

To všecko nejv. kanclér český stavům i vyslaným na česko vykládal a hlasitě opakoval.

Po dokonání řeči a přístupu toho podala se naboru na katedru v spis uvedená proposicí královská od téhož nejv. kancléře, kterouž deklamator při deskách zemských Jan Opiops, jinak Ostrovid, četl nahlas obsaženou v 16 artikulích slovo od slova takto:

„Jeho Milost nejjasnější a velikomocný kníže a pán, pan Fridrich, český král a pán náš nejmilostivější, ráčí to ode všech tří stavův král. čes. i jiných přivtělených zemí s obzvláštní vděčností a milostivým zalíbením přijímáti, že sou se k tomu generálnímu od J. M. rozepsanému sněmu v takovém počtu po-

1620 slušně najíti dali a země přivtělené vyslané své vypravily; nepochybujíc, že s dostatečným plnomocenstvím vypraveni sou, tak aby všickni artikulové této proposicí, jeden po druhém, bez překážky uvažováni, přítomná vysoce důležitá potřeba se vši snažností fedrována býti a tak podstatné snešení v té příčině státi se mohlo, jakž toho obhájení, zachování a vzrůst král. a zemí J. M. K. v čas těchto nejnebezpečnějších nepřátelských předsevzetí vyhledává.

A poněvadž přede všemi věcmi jest zapotřebí, aby všickni vyššího i nižšího stavu lidé a veřejně všickni křesťané, v království čes. i v zemích přivtělených obývajíc, kajícím životem hněv toho spravedlivého soudce proti sobě ukročovali a na horlivých modlitbách svých za umenšení přítomné zkázy země, války a krveprolévání i jiných z toho následujících hrozných trápení, jichž se vždy více mnohými rozdílnými hříchy účastné činí, jeho božské milosti zkroušeným srdcem bez přestání prosili: z té příčiny ráčil jest J. M. K. z povinnosti své skrze otevřené mandaty, kteříž v král. čes. po krajích publikováni a vyhlášeni byli, všech všudy vůbec i jednoho každého obzvláštně k tomu milostivě napomenouti, v té celé naději, že ode všech náležitý a povinný pozor na to se míti bude a tak to mnoho způsobí, aby při přítomném generálním sněmě s pomocí a s požehnáním všemohoucího pána Boha, skrze dobré a prospěšné rady zachování, vzrůst a svoboda všech těchto zemí v náboženství i v světských věcech s bedlivostí uvážena a vše k vlnšovanému cíli a bedlivému vyřízení přivedeno býti mohlo.

A jakož sou stavové král. čes. i jiné přivtělené země J. M. sobě za krále a pána svého volili, a to jak skrze psaní tak i skrze vzácné poselství J. M. v známost uvéstí dali, přitom zavázavše se, pokudž to J. M. k sobě přijíti ráčí, při J. M. všecko své jmění i hrdla svá vynasaditi; na to J. M. z vysoce pohutelných příčin, kteréž vůbec vytištěné se nacházejí, korunu a správu král. čes. i jiných přivtělených zemí k sobě přijíti a tudy, byv prv v pokojném způsobu postaven, velice těžké jho a břemeno na sebe vzíti jest ráčil, za čímž i hned korunování následovalo: — protož neráčil jest J. M. K. pominouti, se vši pilností a srdečnou horlivostí na všechny prostředky a cesty mysliti, kterak by jak J. M. K. při té zřízení dostatečné a na sebe přijaté správě královské, tak i všechny tyto země před dalšími nepřátelskými vpády a zlobami zachovány býti mohly. Za tou tedy příčinou ráčil jest i hned po korunování k sjezdu do města Nimborka osobně se vypravit, tam s přítomnými sjednocenými stavy a posly jich o to, co by král. čes. a zemím k dobrému, užitečnému, k ochraně a ku pomoci prospěšného býti mohlo, jeduati a skrze předkládání mnohých hmotných

příčin tak daleko přivést, že sou dotčení stavové nad způsobem těchto zemí srdečnou lítost nesouce, v tom se chvalitebně ohlásili, že při prvnější resoluci své, aby žádnému vojsku, kteréhož by těmito zemím k jaké škodě užito býti mohlo, skrze země a pauství své passu nepouštěli a v své předsevzaté důkladné válečné hotovosti — mezi jiným proto, aby římsí katoličtí stavové lid svůj, kterýž mají, nepříteli ku pomoci dodati nemohli — stále setrvali, na konec sobě umínili; ráčil jest také J. M. K. i při předních páních a přátelích svých skrze pohnutelná psaní v říši i krom říše retůku a pomoci velmi horlivě vyhledávati, jsa v té dověrné naději postaven, že to nebude bez všelikého užitku.

Mezi tím pak ráčí na tom býti, jakož jest posavad na žádné nebezpečnosti, práci, pilnost a náklad se neohlédal, tak i napotom svou péči otcovskou, věrnou a horlivou náklonnost a snažnost o dobré těchto zemí stále v skutku prokazovati. Za kterouž také příčinou ráčil jest s dobrým zdáním a radou nejv. úřed. zem. na místě stavův král. čes. i jiných zemí přivtělených a stavův evang. Hořejších i Dolejších Rakous při tehdež v Prešpurce držaném sněmu tu ode všech dáno vinšovanou, začasté předsevzatou, ale vždycky skrze v to připadlé překážky hindrovanou konfederací a sjednocení s pomocí všemohoucího p. Boha zavříti a stvrditi; kteráž při tomto nynějším sněmě publikována býti má. O čemž jest J. M. K. i na své pominulých dnův vykonané cestě při ujiti se správy přivtělených zemí, s čímž beze všeho ohledu na veliké třeskuté mrazy a tehdež se ukazující nemalé nebezpečnosti za mnohými příčinami déle odkládati J. M. se nevidělo, týmž zemím při sněmích a sjezdích jich oznámiti dáti ráčil. I poněvadž na takovém sjednocení, aby to k svému cíli a v moc svou vešlo a ode všech ho prospěšně užíváno býti mohlo, všech zemí dobré obzvláště záleží: protož ráčí J. M. K. poslušných stavův a vyslaných milostivě žádati, aby tento jakožto první a nejpřednější artikul v své uvázení vzali a mezi sebou se usnesli, jak by dále často dotčená konfederací dokonale stvrzena, i co podlé ní vyřízeno býti má, v skutek uvedeno, zemím v ní dotčeným, obzvláště J. M. knížeti a stavům uherským i sedmihradským odeslána, a tak stálému zakázání a připovědi věrně, právě a skutečně dosti učiněno býti mohlo.

Druhé: Poněvadž často dotčenou konfederací dobře to opatřeno jest, aby se na prostředky mysliho, kterak by ta rozšířena a jiné okolní země do ní pojaté býti mohly, jakož pak již prvé při J. M. kurfiřtích, knížatech a stavích sv. říše, kteříž v té slavné unii sou, toho vyhledáváno bylo: protož ráčí J. M. K. to poslušným stavům a vyslaným k uvázení podávati, jakož

1620 při již dotčených slavných kurf., kníž. a stavích v unii zůstávajících. tak i při vysoce mocných páních generalštátích slobodných sjednocených zemí nídrlantských by ještě dále náležitě vyhledáváno, přednešeno a dosaženo. i také o pomoci. které by se všech stran s prospěchem užívati se mohlo. na jaký by způsob se sněšení státi mohlo. Při čemž J. M. K. ráci se milostivě ohlašovati. pokudž v tom stavové s vyslanými nic na rozmyslu nemají, a J. M. K. to v moc dáti chtějí, že by ráčil chtítí příležitosti a času šetřiti. při dotčených páních stavích koštovat a se přičiníti. aby to. pokudž možné. k naměřenému cíli přivedeno býti mohlo.

Třetí: Poněvadž konfederací to s sebou přináší. aby jisté poselství k sultanovi tureckému co nejdříve vypraveno bylo. a vyslaní 25. d. následujícího m. dubna v Košicích v Hořejších Uhřích se sjedti mají. jest zapotřebí. aby při nynějším generálním sněmě jisté osoby k tomu se volily, jmenovaly. k přijetí na sebe kommissí takové se dožádaly a s plnou mocí tam vypraveny byly; též jací by prezentové k tomu obrání. odkud ti jako i náklad na cestu vzati býti by měli. a jak by to vysoko na summě vynášeti mohlo. obzvláště pak jak by tím zemím. jako i sv. říši k dobrému stálý a bezpečný pokoj s týmž sultánem tureckým obnoven a na ten způsob objednan býti mohl. aby vždycky trval a věčně zůstával. I poněvadž J. M. K. za věc velice potřebnou uznávati ráci takové poselství co nejdříve ferdovati. aby vyslaní 25. d. dubna v Košicích býti mohli. nebo dále se s tím odkládati bez nemalého nebezpečnství nemůže. a stavové uherští s toužením na to očekávají: protož má tento artikul tím spíšeji uvážen. zavřín a všeliké k tomu náležité potřeby opatřeny býti.

Čtvrté: Poněvadž král. čes. a přivtěleným zemím na tom tolikéž znamenitě záleží. aby skrze opatření a zdržení hraničných pevností v král. uher. i též země u větší bezpečnosti a pokoji zachovány býti mohly. a z té příčiny předešlých let z král. čes. a z zemí přivtělených jistá dobrovolná pomoc k tomu cíli. totiž na opatření království uherského. činěna byla; protož dle konfederací. v kteréž týž artikul také obzvláště jest obsažen. pro dokázání v tom stavům uherským upřímné sousedské náklonnosti. při přítomném sněmě jisté sněšení se státi má: kterak by jak ta předešlá obyčejná pomoc k cíli dotčenému se shledávala. tak i těch dále svolených 50.000 kop miš. ročně při jistém čase skládáno býti mohlo; kdež slušné jest pozor na to míti. aby ta toliko na opatření dotčených hraničních pevností vynakládána a za tou příčinou jistí kommissaři. kteříž by na to pozor měli. nařízení. a přitom to opatřeno bylo. aby vždycky na místo s světa sešlého jiný se dosazoval. O čež zvláštní sne-

šení státi se moci bude: jako i to dále na dobrém pozoru bude se míti, aby proti tomu stavové ulehčí tím povinnější a zavázanější byli, dle konfederací v čas potřeby, když by se toho při nich vyhledávalo, zemím těmto tím volněji pomoc činiti. 1620

Páté: Ráčí J. M. K. stavům a vyslaným dáleji toho k uvážení podávati, na jaký by způsob ve všech sjednocených zemích s dobrým a užitečným jich jednotejná mince užívána býti, jak mnoho v sobě zrna míti a jak vysoko stále platiti by měla.

Šesté: Jakož jest při sněmě generálhíni, léta pominulého 1619 v úterý den sv. Alžběty, vdovy, na hradě Pražském zavřeném, stalo se jisté snešení, aby konfederací mezi král, čes. a přivtělenými okolními zeměmi, též snešení, při sjezdích od direktorův, správcův a rad zemských rozpisovaných učiněná, při tomto sněmě vůbec přečtena a po uvážení toho, kterak ten artikul v konfederací 97. o zpronevěřilých synech vlasti s některými jinými napraven býti by měl, ve dsky zemské při témž sněmě na relací vložena a vepsána byla, a za dobré se uznává, aby jisté vysvětlení v tom i v jiném se stalo: pročez týž i jiní artikulové s pilností uvážení, v čem bude potřebí, opraveni, a potom nadepsaná konfederací a snešení obecní spolu s dotčenou s knížetem a stavy uherskými i sedmilhradskými učiněnou konfederací ve dsky zemské na relací sněmovní vepsání, a originálové k jiným privilegiím a svobodám zemským přiložení býti mají; však aby přitom na to pozor se měl, aby beze všeho rozdílu osob k těm, kteříž snešení obecnému zadosti nečiní, J. M. K. za svého pořádkého krále a pána neuznávají a poslušně se k J. M. nezachovávají, skutečně pokračováno a v tom ve všech zemích jednotejná rovnost zachovávána byla.

Sedmé: Neráčí J. M. K. pochybovati, že poslušní stavové i vyslaní se vši bedlivostí při sobě uvažují a na pilném pozoru i mají to, v jaké znamenité hotovosti nepřátelé království a zemí těchto se nacházejí, kterak by skrze své rozmanité a krvavé praktiky, kteréž jim posavad zvláštním božím řízením chybovaly, s vynasazením na to vši moci a síly své, ohněm i mečem vše zhubiti a těchto zemí zase dosáhnouti mohli, jakž mandátové v říši publikovaní s znamenitými pohružkami to vysvědčují: pročez obzvláště bude zapotřebí to uvážiti, co by proti takovým mandátům těmto zemím k dobrému říkati se mělo. Zatím jak by se tak veliké síle s pomocí p. Boha v cestu vkročilo a odpíráno býti mohlo, aby tedy často dotčení stavové a vyslaní se vši pilností to rozvážili: jak by praktiky nepřátelům zastaveny, a oni z král. čes. i z jiných všech zemí vybyti, hranice dobře opatřeny, země aspoň jednou v větší bezpečnost uvedeny a skrze časné placení vojáci v řádu, v kázni a v poslušnosti

1620 zdržáni býti mohli. A jakož jest J. M. K. na sněmě Brněnském rozdílné, vysoce potřebné artikule o uvedení v lepší řád věci válečných podati ráčil. mohou ti také tuto na uvážení vzati býti.

A poněvadž sbírky a berně, od začátku této defensí i před tím na sněmě léta 1615 na zaplacení dluhův od předeslých králův zdělaných svolené, jako i šacuňk, kterýž zatím následoval, na tuto válku daleko vystačiti nemohly — nebo na rozdílná poselství do říše i jinam odtud nakládáno, municí skupována a befelishaberům placeno být muselo, — za kterouž příčinou ani mustruňk lidu verbovaného posavad nikde se státi, ani o rešt jim povinný s nimi učeno býti nemohlo; protož má býti tento vysoce potřebný artikul s pilností uvážen: jací by prostředkové a cesty k tomu se najíti mohli, aby stále peněz dostatek před rukama byl, tak aby, budeli toho potřeba, válka dále vedena, nyníjší velicí nedostatkové napraveni, další neřád a mutinací odvrácena, regimentové doplněni, kvota a počet vojska, kterým by jedna země druhé ku pomoci přispěti měla, podlé možnosti jedné každé země šacována, domácí hotovost lépe a s větším užítkem zřízena a vychovávání kapitanův, jak se to od mnohých stavův říše děje, zmenšeno býti, a tak tím snáze náklad na to vystačovati mohl; potomně aby přílišná svoboda soldatův, kteréž posavad užívají, ku příkladu jiným trestána byla, tak aby země, jak před nepřítelem tak i před přátely tím ubezpečnější býti mohla. Při čemž obzvláštní pamět míti sluší na zřízení rady válečné, a jaká by týmž radám instrukcí vydána býti měla; item měloli by příkladu pánův generalštátův nidrlantských následováno býti, clo a jisté sbírky na všelijaký nápoj, šatstvo, dobytek a jiné k tomu potřebné věci uloženy, jak dlouho válka tato trvati bude, užívány, aby tudy tím více peněz dosaženo a celá tato vysoce potřebná defensí, bez kteréž sice všechno by zpátkem jíti muselo, náležitě zřízena a stále zdržena býti mohla.

Osmé: Má také býti pomyšleno, jak by obecní cajghauz zříditi se mohl, aby jak zbraní tak profiantu dostatek před rukama byl; obzvláštně pak odkudž by se jistý počet koní k artilerii, jichž se každodenně potřebuje, vzíti měl, s skutečným přičiněním aby opatřeno bylo.

Deváté: Jest také toho vysoce veliká potřeba, a křesťanská láska k tomu vede, aby nemocní a zranění soldati náležitě opatrováni byli, tak aby do konce nezhyňuli, ale hojení a po dosažení zdraví zase k službě polní obráceni byli, jakž se to na mnoha místech s pilností opatruje. Nebo od starých, zkušených a trvanlivých soldatův platnější služby, nežli od v nově verbovaných, kteří teprva vojně a zemi zvykati musejí, očekávati se může; to i proto, že bez toho lidu vojenského sem i tam velmi

těžce se dostává, a oni také bez takového opatření verbuňku se straší. Protož sluší to dobře uvážiti, zdali by se mohli najíti v zemi v místech příležitých jací klášterové k vychovávání týchž soldatův nemocných, v kterýchž by všelijakými potřebami opatrování a tak nuzným soldatům pomaháno býti mohlo. I ten prostředek k tomu užiti může, aby na kázáních lid byl napomínán, aby z citedlnosti křesťanské, z upřímného srdce a lásky k bližnímu, obzvláště v takové příčině něco dobrovolně k tomu dávali, k čemuž by i nynější befelichshaberové napomenouti se museli.

Desáté: Má se také uvážiti, kterak by jak v čas nenadálých vpádův nepřátelských, tak v těchto nebezpečnostech a přibězích jeden kraj druhému ku pomoci a retuňku přispívatí mohl.

Jedenácté: Povážiti jest, kterak by hranice, zámky a města tak opatřiti a zpevniti se mohly, aby nepřítel žádných passův k vpádu do země otevřených neměl, ano také kam by obyvatelé s svými nejmilejšími věcmi, s manželkami a dítkami, aby se nepříteli v loupež nedostávaly, v čas náhlého nebezpečství od nepřitele útočiště své míti mohli, a jak táž zpevněná města od okolních poddaných hájena a opatrována býti a také skrze jistá hesla jedna obec druhé o vpádu nepřitele a v čas největšího opatření výstrahu a návštějí dávati by měla.

Dvanácté: Kterak se k tomu vstříc vjíti má, aby krajský i verbovaný lid, když do ležení táhnou aneb také v kvartýřích položeni jsou, ubohým lidem poddaným jako i pánům jich budoucně žádné škody více nečinili.

Třinácté: Poněvadž dle snešení předešlého sněmu skrze jisté k tomu zvolené osoby zřízení zemské přehlídnuto, zkorrigováno a v lepší řád uvedeno býti mělo; protož aby to tím snáze fedrováno a dále s věcí tou odkládáno nebylo, vidí se za dobré, aby stavové J. M. K. a nejv. úřed. a soud. zemským, též radám soudu dvorského i komorního i jistým osobám z obce, kteréž by se k tomu zvolily, tímto sněmem to v moc dali, aby J. M. K. s týmiž nejv. úřed. a soud. zem. i radami svými a jmenovanými osobami z obce, majíce sobě to od těch výš dotčených osob k přehlídnutí téhož zřiz. zem. prvé nařízených předneseno, v to nahlédnouti moci ráčil, a též zřiz. zem., když by bylo od J. M. K. a týchž osob všech schváleno, k vytištění svému neprodleně přijíti mohlo.

Čtrnácté: Mají se stavové král. čes. o to snést, jak by koruna a privilegia jeho dále opatřena, zdali by v tom místě, v němž nyní zůstávají, zanechána, čili kam jinam přenesena býti měla.

Patnácté: Neráčil jest J. M. K. moci pominouti také toho

1620 připomenouti: poněvadž, kdyby věřitelové, jenž zápisy na panstvích J. M. K. pro dluhy od předešlých králův českých vzdělané mají, v táž panství se uvazovati chtěli, jako i posudní dle konfederací J. M. K. vycházeti nemělo, an dotčená panství královská prvé na nejvyšší ztenčena a důchodové zmenšeni jsou, nijakž by tak mnoho na obě vynášeti nemohla, aby na zaplacení týchž dluhův i také na vychovávání dle náležitosti dvora J. M. K. vystačiti mohla a měla; protož aby stavové na tom se snesli, aby příkladem sněmu léta 1615 všelijakou exekuci práva vedení a uvazování se komorníky, též listy obraunými v dotčená panství J. M. K. ještě dále zastaveno bylo, jako i posudní zouplna, tak jakž se to předešlým králům českým dalo, vycházelo, a tak J. M. K. podlé vychování dvoru svého k jiným nevyhnutelným vydáním tím lépe dostačiti moci ráčil, a budoucně na jiné slušné prostředky pomýšleno bylo, kterak by tíž věřitelové spokojeni býti mohli. Kdež J. M. K. ráčí býti té naděje a milostivé důvěrnosti ku poslušným stavům, věrným svým milým, že sami při sobě to rozumně posoudí, jak mnoho rozličných a stálých vydání při této královské na sebe přijaté správě J. M. přibýlo; pročez tím více dotčení stavové k tomu naklonění budou a za slušné uznají, aby J. M. K. dobrovolně toho postoupeno bylo, čehož jsou předešní králové čeští užívali, jako i to, co J. M. K. pro dobré a užitečné zemí těchto věrně a upřímně v rozličných příčinách vynakládá, zatím vděčně přijmou a budoucně na vynahrazení J. M. toho paměť míti budou.

Šestnácté a naposledy: Poněvadž tento sněm pro obecné dobré, a kterak by o to přede všemi jinými připaditými partikulárními věcmi s užtkem a vzděláním všech zemí jednáno i bolidá zavříno býti mohlo, toliko rozepsán jest; protož všechny a všelijaké jiné sem náležející privátní věci, jakž ty jmenovány býti mohou, na stranu a do jiného sněmu odložené býti, a při tomto obecném nebezpečenství privátní věci slušné odpovídati mají, a J. M. K. ráčí té milostivé naděje býti, že se k tomu samému toliko cíli směřovati a J. M. při stavích v tom vymluven bude, že, byv od začátku správy své královské v mnohých rozdílných místech vysoce důležitými král, česk. věcmi přes příliš zanešen, osobní a privátní věci k svému náležitému vyřízení všechny v tak krátkém čase sou přijíti nemohly. Ale napotom, když časové pokojnější budou, ráčí J. M. K. chtíti a se zavazovati, také i v těch dle slušnosti a spravedlnosti jednoho každého milostivě fedrovati, a co dáleji často dotčení stavové král, českého a vyslaní z zemí přivtělených v nadepsaných artikulích i jinak sami od sebe obecnému dobrému užitečného a prospěšného uznají, na čem po bedlivém uvážení se snesou a zavrou, na to J. M. K. od poslušných stavův, věrných

poddaných, milostivě očekávati, tomu rád vyrozuměti a zase tak se pronésti a ukázati chtíti ráčí, aby věrná, upřímná, otcovská J. M. K. k týmž zemím náklonnost a láska dostatečně seznána býti mohla. Proti čemuž v tom se na stavy i na vyslané dostatečně bezpečiti ráčí, že jako věrní synové vlasti zachování a vzdělání její na pozoru míti a přitom J. M. K. jakožto volenému i korunovanému králi a pánu svému, jakž sou to posavad chvalitebně činili, tak i napotom v těch i v jiných všelijakých případech poddaně a poslušně do nejvyššího přemožení nápomocni budou. Což jim J. M. K. vši milostí svou královskou zpomínati chtíti a jejich milostivým králem a pánem zůstávati ráčí.“ —

Po přečtení proposicí nejv. purkrabě učinul k králi řeč jménem a na místě celého shromáždění sněmovního v jazyku českém, kterouž zase králi nejv. kancléř po jistých periodách vykládal německy, slovy těmi:

„Nejjasnější a velikomočný králi, pane, pane náš nejmilostivější! V. K. M. stavové král, tohoto jako i vyslaní z zemí přivtělených na místě principalův svých, všickni věrní a poslušní poddaní, poddaně a poníženě děkují, že V. K. M. ráčila se tak dalece k žádosti stavův a vyhledávání toho při V. K. M. milostivě skloniti a do sněmu přijíti.“ (Tu první bylo zastavení řeči nejv. purkrabího a tlumočení nejv. kancléře.)

„Od V. K. M. proposicí proponovanou a předestřenou všickni stavové ze všech zemí s vděčností přijímají a ji v bedlivé uvážení vzíti se zakazují, a na čem se tak všickni společně snesou, v tom jistou odpovědí, když toho čas bude, a příležitost po bedlivém všeho toho, což se v též proposici obsahuje, vyrozumění a uvážení se poskytne, V. K. M. pána svého nejm. zpraviti dokonale nepominou. A přitom V. K. M. všickni vinšujeme, aby p. Bůh všemohoucí V. K. M. v dobrém zdraví spolu s rodem V. K. M. i s slavným přátelstvem chovati, nad námi dlouhověkého panování popříti a potěšitelného vítězství nad nepřátely, církve sv. a krve křesťanské žíznivými, uděliti ráčil.“ (Tu druhá pauza.)

„Poněvadž V. K. M. ráčili ste se nás stavův všech na ponížené vyhledávání naše milostivě v těžkostech našich ujíti, a nám se ještě milostivě a právě otcovskou láskou zakazovati ráčíte; my zase podobně chceme a připovídáme živí i mrtví až do vyhlášení nejposlednější krůpěje krve s vynaložením všeho jmění našeho při V. K. M. jakožto králi a pánu našem nejm. státí a V. K. M. nikterakž neopouštěti.“ (Třetí pauza.)

Král vyrozuměv vinši a zakázání stavův z promluvení toho, a poseděv ještě v majestátu svém chvilku, odešel zase z soudnice s tím komonstvem, s kterýmž předešle do ní přišel. A když vycházel, nejv. purkrabě, stoje za králem, napomenul stavův, aby se odtud nikam nerozcházeli, že podlé obyčeje starobylého,

1620 po odchodu krále bude jim proposicí zase znovu přečtena. Po té doprovodil s jinými nejv. úřed. a soud. zem. krále nahoru. a vrátiv se spolu s nimi v skok mezi stavy, rozkázal tůž proposicí opáčiti poznovu od počátku až do konce. Po vykonání toho doložil slov těch: poněvadž sou všickni tři stavové vyrozuměli, co by proposicí sněmovní v sobě obsahovala, že jest k nim naděje té, že ji také všickni v své bedlivé povážení vezmou. Pro lepší však jí vyrozumění dal návštěví Petrovi Milnerovi z Milhauzu, místokanceléři král. čes., aby každému stavu obzvláštní přípis neb exemplář jí odevzdal. Což když stalo se, nebylo toho dne nic více rokováno, ale stavové okolo 23. hodiny české aneb německé 3. byli z soudnice rozpuštěni.

28. břez. Na ráno v sobotu 28. d. března, když nejv. úřed. a soud. zem. po vyřízení na kanceláři české věci obecných a zvláště vojenských přišli do sněmu mezi stavy, tu nejv. purkrabě oznámil jim: poněvadž toto sněmovní jednání ve všech punktích a artikulích zdravého a bedlivého uvážení potřebuje a konati se jinak nemůže, nežli u přítomnosti všech tří stavův, a to těch, kteří k tomu právo a spravedlnost (tak jakž od starodávna podle starobylého, zvyklého a zachovalého způsobu to se zachovalo) dle privilegií a svobod zemských mají; protož aby ti všickni, kteříž k sněmovnímu jednání nenáleží a přítomni jsou, z sněmu vystoupili, jakož se pak to i hned tak stalo.

Po vystoupení osob těch nejv. purkrabě dále vznesl na stavy: že jest král, pán jejich, psaní všem třem stavům král. čes. svědčící z města Brna v mark. mor. ve čtvrtek po neděli masopustní, jenž byl památný sv. Fridricha. 5. d. března na hrad Pražský učinil, jemuž, co by v sobě obsahovalo, z přečtení jeho stavové dokonale vyrozumí. Kteréž když deklamator četl nahlas, zdržovalo v sobě žádost takovou: Jakož jest pán Bůh všemohoucí léta pominulého 1619 na den sv. Jana Evangelisty Páně, 27. d. prosince, v hodinu 9. večerní na půl orloji králi z milosrdenství svého hojného spolu s královnou a kněžnou Veliké Britanie synáčka na tento svět k velikému jich potěšení dáti ráčil, a král byl by toho celého úmyslu křesťanského, dotčeného syna svého v neděli družebnou nejprv přísti podle řádu a obyčeje křesťanského v kostele hradu Pražského pokřtiti dáti: protož že všech stavův král. čes. za to milostivě žádati ráčí, aby témuž synu jeho se v rukojemství pánu Bohu a církvi jeho svaté postavili a takové slavnosti přítomni byli; on proti tomu že se stavům, jakožto vrchnost jich milostivá, přízní královskou zakazovati ráčí. Odkudž, mluvil dále nejv. purk., když stavové vyrozuměli žádosti královské, že jest slušné a náležité, aby v ní král oslyšán nebyl, nýbrž vůle jeho milostivá ve všem se naplnila. Pročež že jemu se vidí, aby se stavové o to dvě

vespolek namluvili: 1) co by se mělo za dar k takovému kmotrovství syna královského ofěrovati; 2) poněvadž to možné není, aby měli všickni stavové za kmotry se postaviti, kolik osob mělo by se z každého stavu vybrati.

Když tedy k přimlívám přistoupeno, nejv. purkrabě přimlouval se k tomu: Že by sice upřímně toho králi, pánu svému, i kmotru mladému přál, kdyby hned všechno to, což se bude míti v dar přednésti a ofěrovati, před rukama bylo a na hotově se odvedlo, a to pro náklonnost tu a péči otcovskou, kterouž král ke všechněm stavům král. čes. míti ráčí. Ale to že nyní státi se nemůže pro příčinu tu, že se musí mnoho peněz na zaplacení lidu válečnému do ležení odeslati; nic méně však že se mu vidí, aby jistota králi na 24.000 kop do roka pořád zběhlého učiněna, a tu, kdež náležitosti bude, od pánův kmotrův odvedena byla. Co se osob k kmotrovství volení tkne, aby bylo jich k tomu obráno 24, totiž z každého stavu po osmi.

Po něm nejv. hofmistr-král. čes. Vilím starší z Lobkovic, přistouпив ku přimluvě Bohuchvala Berky z strany jistoty, dále doložil v přimluvě své toho: Co se má učiniti k zalíbení vrchnosti, to aby se učinilo s ochotností. Na ten však čas nepro násějice se stavové v tom zjevně, jak mnoho chtěli by učiniti, nýbrž aby se poptali z daleka, jak by jiné země přivtělené v příčině té zachovati se mínily; neb kdyby se nyní o summu snesli a potom Slezáci neb Moravané je v summě převýšili, že by to bylo stavům král. čes. poněkudž s posměchem. A tak když se nejprve přezví na jiných zemích, tedy že teprva potom mohou se i stavové o jistou summu sněsti.

Nev. komorník oblíbil sobě hlas a zdání nejv. purkrabího.

Nejv. pak kancléř Václav Vilím z Roupova přimlouval se k prezentu dvojímu. Především všudy aby se totiž stavové starali o prezent duchovní, totiž o modlitby svaté, které by pánu Bohu za krále, královnu, rodinu i všechno přátelstvo J. M. obětovali a jim od velebnosti jeho nejsvětější dlouhověkého zdraví a šťastného nad sebou panování vinšovali srdcem skroušeným. S strany pak druhého prezentu hmotného a tělesného aby se oni dříve nesnášeli, až by úmyslu jiných zemí vyrozuměli. K čemuž aby pro zachování mezi nimi srozumění dobrého volili osoby jisté, kteréž by s vyslanými jich o to rozmluvily, a jak vyrozumí, podle toho také se zachovati duplem hleděli dle přimluvy Radslava z Vchynic, totiž budouli země chtíti darovati 10.000, aby Čechové darovali duplem 20.000 a tak dále.

K kterýmžto přimlávám připojili se všickni jiní z obce a stavu panského.

V stavu pak rytířském Kašpar Kaplír, nejv. písař král.

1620 česk., jakožto hlava a osoba přední toho stavu, v přímluvě své mimo jinou řeč dotekl toho: Ze toho žáduj ode dvou set let v pamětech českých nenajde, ovšem pak nepamatuje, aby měl král mladý v Čechách se naroditi a křtiny jeho se konati. A poněvadž to se nyní stalo, a stavové toho ve zdraví dočekali, tedy že pro tu vděčnost, kterouž jsou vřelosti tak laskavé a milostivé povinni, na dokázání k ní věrnosti jakožto věrní poddaní aby se o poctivý prezent všickni vespolek postarali, buď již ten na hotově aneb na jistotě, s tím však přitom oznámením a ohradou: kdyby na jistotě prezent ten odveden býti měl, aby pečť zemská na relaci ke deskám zemským od něho jakožto nejv. písaře vyžádána byla, tak aby on osobou svou, poněvadž toho příkladu za naši paměti v zemi české se nestalo a nebylo, bezpečen býti mohl.

Jiných osob rytířských přímluvy směřovaly k jednomu a témuž cíli. Kteréž naposledy i stav městský, měv to na sebe od vyšších stavů podáno, skrze kanceléře staroměstského, mistra Mikuláše Troila Hagiochorana neb Svatopolského, v ten smysl zavřel: Ze za to pánu Bohu děkují, když jest ráčil krále i královnu J. M. hojným svým požehnáním navštívit i plodem zdárným obdariti, vinšující přitom J. M. dlouhověkého zdraví a šťastného nad nimi panování, nemluvněti pak v nově narozenému šťastného vzrostu a věku dospělého. A poněvadž nejv. purkrabě dobře se k tomu přímlouval, aby tedy týž prezent na jistotě odveden byl. A taková však jistota aby svědčila na krále, královnu i na dítě společně do roka pořád zběhlého; summou pak v ní doloženou aby byli povinni nejv. berníci z kasy berničné, a kdyby časné vypravena byla, aby věřitelové mohli toho náležitým pořádem práva země a král, čes. na nich dobývati. S strany osob k kmotrovství, viděli se stavům vyšším počet jich zduplovati proti počtu kmotrův z zemí jiných, to zase při vůli jich zůstavuje.

Podlé toho snešení osoby, zvolené ze všech tří stavů po dvou a k vyslaným z zemí přivtělených vypravené pro vyrozumění z nich, jak mnoho prezentu jedna každá země kmotru malému od sebe učiniti by mnila, přinesly stavům za odpověď to: že sou se tíž vyslaní na místě principálův svých jednomyslně snesli, aby jedna každá země přivtělená, totiž Morava, Slezsko a Lužice po 12.000 kp., a tak všecky 36.000 kp. miš. téhož daru odvedly. Odtud potom dotčené osoby odešly ke deskám, aby totéž uvedly v známost i nejv. úřed. a soud. zem., kteříž mezi tím byli u desk k učinění relací sněmovní o vyžádání pečeti zemské ku přitisknutí jí k dotčené jistotě. A ať táž věc vztahovala se zároveň ke všem třem stavům král. čes., vyšší však stavové vždy předce zpěchovali se i v té případnosti stav

třetí k jmenované relací připustiti, an i k odvedení částky 1620 prezentu i potom k kmotroství byl týž stav třetí potázan.

Po přečtení s katedry formy jistoty té, na 24.000 kop. svědčící, vidělo se nejv. ouř. a soud. zem. a potom i obci za příhodné: poněvadž bylo by příliš mnoho kmotrů, kdyby mimo nejv. úř. a soud. zem. mělo ještě z každého stavu po šesti osobách z obce k nim býti přidáno. nebo že také bude tu veliký počet jak vyslaných z Uher tak z jiných zemí přítomen; aby tedy k týmž nejv. úřed. a soud. zem. toliko dvě osoby z každého stavu byly přidány, a to jmenovitě tyto: Adam ze Vchynic a z Tetova a Ladislav purkrabě z Donína z pánův. Václav z Bubna a Zdeněk Jetřich Maľovec z rytířstva, Jan Kirchmajer z Reichvic, primas, a Jan Šuster jinak Zlatotepec, tehdejší purkmistr Starého města Pražského; poručivše jim stavové, aby nazejtří v neděli družebnou tím ranněji, poněvadž toho dne legat uherský do měst Praž. se očekává, a přijdeli, že křtiny konati se budou, na hrad Pražský do světnice rytířské najíti se dali a tu na další pompu očekávali.

Naposledy, když to vše bylo postaveno na místě, stav rytířský od nepřítele zplundrovaný ohlásil se před stavy skrze Jana Konecchlumského, připomínaje jim zakázání jich na předešlém sněmě učiněné: že žádná traktačí sněmovní předsevzata od stavův nebude, dokud oni zplundrovaní v tom, odkud by vyživení své míti mohli, opatření nebudou.

Zálost pak ta jich v spisu podaná vzata od stavův hned v tu dobu v povážení, a dáno týmž zplundrovaným na ni za odpověď to: poněvadž věci královské brzkého uvážení a opatření potřebují, pročez že musí artikulové v proposiciích obsažení napřed jíti; ale když to vše postaví se na místě, potom také že dle zakázání stavův v nedostatku svém náležitého opatření užijí. Na čemž jak stav rytířský tak i města od nepřátel zhubená ochotně přestali a s jinými stavy od nejv. úřed. z sněmu do pondělka odloženého přeč se odebrali.

V neděli pak Latare 29. d. března, ač křtiny královské konati se měly, ale že uherského a sedmilhradského knížete Be- 29.
tléna Gábora legat ještě do Prahy k témuž dni dostačiti nemohl, tou příčinou stal se jich odklad do dne úterního 31. d. března.

Mezi tím dne pondělního 30. d. března stavové sšedvše se 30.
v hojném počtu do sněmu, zasedli na uvážení artikulův některých proposicí královské. Předně pak stalo se k nim od nejv. purkraběho promluvení takové: Že stavům zůstává v dobré paměti a vědomosti to, co sou jak z ústního ohlášení J. M. krále dne onehdejšího při publikování proposicí, tak ovšem i z artikulův v ní obsažených doslychali, jak velice král — začez jistě

1620 pánu Bohu sluší poděkovati, že nám ráčil vrchnost tak milostivou a otcovskou dáti — o to se vši velikou péčí a snažností se starati ráčí, jakým by způsobem nejplatněji a nejlépeji král. čes., ano i země k němu přivtělené toho velikého nebezpečnství co nejdříve mohly vzniknouti a zproštěné býti. Přitom také že není pochybné, než že v pamětech svých snášejí, když sou toho při králi vyhledávali, aby králem a pánem jejich byl, že sou se mu zakázali, jestliže takové těžké břímě (poněvadž král sice bez toho království dobře býti a v zemích svých spokojen seděti mohl) na sebe přijme, že chtějí při něm své cti, hrdel i statkův vynasaditi a do nejvyššího přemožení státi. Jakož pak že o stavích žádná jiná naděje není, než že, majíce tak laskavou, dobrotivou a milostivou vrchnost, podlé zakázání svého ve všem tom tak se chovati budou. A poněvadž J. M. král o to s jedné strany se stará, kterak by dotčeného nebezpečnství král. české i jiné země přivtělené zproštěny býti mohly, pročez že i s druhé strany jsou vším zase králi zavázáni. Důvod pak té milostivé péče a starosti že jest mezi jinými i ten, kterýž již skutečně dokázal na sobě, když jest jistou a zdávna žádanou konfederací na místě král. čes. a zemí k němu přivtělených, však s jistým jich vědomím, tou jízdou, kterou před sebe měsíce prasince léta tohoto 1620 vzal, s Betlénem Gáborem a s stavy uherskými a sedmilradskými učinil a to vše tak opatřil, že věčná svornost a láska mezi jmenovanými královstvími a zeměmi dokonale a věčně trvati bude. Kterážto konfederací že nyní stavům pro lepší jí vyrozumění bude i hned přečtena, aby stavové bedlivě znění a kontextu jejího poslouchali a pozorovali. A po přečtení jí, poněvadž posel knížete Betléna a stavův uherských této chvíle do Prahy přijedti má, že bude toho potřeba důležitá, aby se o to namluvili vespolek, co by budoucně k též konfederací aneb témuž poslu za odpověď od sebe a vyslaní od zemí přivtělených dáti chtěli.

Mezi tím nejv. purkrabího promlouváním přišla novina do soudnice, že legat již v Praze jest, proti němuž hned ranním jitrem, na dokázání vlídnosti a poctivosti legatu náležitě, nejv. hofmistr král. čes. s presidentem nad appellacemi Václavem z Budova s jiným komonstvem na několika vozích komorních vypraven byl.

Po dokonání řeči poručeno lidem k sněmování nepřislušejícím, aby vystoupili ven; a kdo by se tak nezachoval, poručeno přehlídání jich komorníkům. Zatím čteno nahlas s katedry od Mikuláše Hessera, komorníka od desk zemských, přeložení z latinské řeči do češtiny té konfederací s jejím přístupem a závěrkem od slova takto:

„Ve jmenu svatosvaté a nerozdílné Trojice, Boha Otce,

Syna i Ducha sv., ředitele císařství a království nejmúdrějšího, nejspravedlivějšího, nejmoenějšího a chvály i cti hodného na věky věkův. Amen. My Fridrich atd., přitom slavného král. čes., mark. morav., knížetství slezských, Hořejších i Dolejších Lužic mark., jakožto přivtělených zemí, niemně i Hořejšího a Dolejšího arciknížetství rakonského stavové a řádové k věčné paměti všem vůbec tímto listem naším znáti a zvláště těm, jimžto náleží, dáváme:

Že, ačkoli od mnoha let nerozvítědlným svazkem smlouvy neb sjednocení slavné toto král. čes. i jiné země k němu přivtělené a sjednocené, též s slavným král. uherským spočeno a spojeno bylo, kteréžto věčné sjednocení, podlé jistých o tom svědčících a rozdílně jak v Vídní tak i v Prešpurce a v Evančicích traktací držaných i v spisích obsažených, neporušeně a svatě k dokonalejšímu upevnění a zachovávaní přivéstí sme se se vši snažností a prací starali; ale však když mnozí ducha nepokojného lidé hostinský smysl a výklad tomu jednání dávati a toho vinšovaného sjednocení svazek zrušiti a v nic obrátiti usilovali: tedy stavové dotčeného slavného král. čes. a mark. mor. skrze vyslané z prostředku svého k osvícenému knížeti, toho času knížeti sedmihradskému, a k stavům slavného král. uher, netoliko již před tím za spravování slavné paměti císa. Rudolfa II. a císa. Matiaše, kterak by k prvnějšímu způsobu takové sjednocení přijíti mohlo, jednosvorné snešení a na tom zůstání laskavě a šetrně jim připomenuli, ale také přátelsky při nich toho vyhledávali, aby v začatém obnovení, potvrzení a patrnějším vysvětlení starých smluv a kompaktat neoblevovali a ničehébož toho se nevzdalovali. Kteréžto připomenutí, jakž slušelo a náleželo, oni přátelsky a dobrotivě k sobě přijavše, i my také majíce pozor náležitý na dotčenou konfederaci a sjednocení, aby výš jmenovaná sjednocená království a země budoucně a na další časy stáleji v tom svazku setrvati a v celosti zdržána býti mogla, netoliko k výš psanému obnovení, potvrzení a upřímnému výkladu často řečené konfederací se vši ochotností a chtivostí sme se ohlásili a v tom pronesli, ale také na osvědčení k Jeho Osvícenosti, též království uherskému i sedmihradskému a stavům jich vděčnosti a odměny naši podobné za to, že sou nám, když sme my válkami přespornými stěžováni byli, s lidem svým časné na pomoc přispívali, k snažné žádosti týchž stavů dobročinně a přátelsky povolití sme se nezpěchovali.

Aby tedy s pomocí pána Boha všemohoucího toto dílo boží, svaté i všemu křesťanstvu nejužitečnější vinšovaný a šťastný průchod míti moglo, a takové sjednocení na jisté výminky obnovení, vysvětlení i potvrzení bylo: pročež rokovali sme o níže psané artikule s nejjasnějším knížetem a pánem, panem Ga-

1620 brielem, z boží milosti uherským a sedmihradským knížetem a sikulským hrabětem, jako i s stavy slavného král. uher., v Prešpurku na sněmě obecném toho času shromážděnými, i na místě stavův knížetství sedmihradského národa trojího, za něž dotčené kníže nejjasnější, protože pro dalekost míst a cesty obzvláštních svých vyslaných k témuž sněmu vypraviti nemohli, v rukojemství se postaviti a je ve všem tom s dostatečnou mocí svou zastoupiti a povinnost i místo jich na sebe přijíti jest ráčil, ne jináč, než jak by oni sami témuž jednání tu přítomni byli, skrze vysoce urozené, statečné, slovutné, poctivé a opatrné, pana Jiřího Fridricha hrabě z Hohenloe, pána na Langenbruku, Boleslavi, Kosmanosích a Krulichu, našeho a král. čes. rady válečné, nejvyššího u vojska našeho leitnanta a nejvyššího nad tisícem kyrysarův a třemi tisíci pěchoty a rytíře Naší Velebnosti královské, též pana Henricha Matesa hrabě z Turnu, pána na Krajcu, Veliši a Lessdorfě, purkrabího Karlšteinského, našeho a král. čes. též rady válečné, nejvyššího v témž vojstě leitnanta a nejvyššího nad třemi tisíci pěchoty, pana Linharta Kolona z Felzu a z Senkenberku, pána na Anjelské hoře, Bochově, Šénově a Hartenšteině, nejvyššího maršalka polního a nejvyššího nad šesti sty kyrysarův, Jana z Bubna na Závřší a na Borovnici, nejv. vachtmistra a nad tisíci koní nejvyššího, Pavla Vosterského Kaplíře z Sulevic na Voticích a Záluží, nejv. kvartýrmistra a nejv. nad 1600 pěchoty, a Pavla Ješina Pražského, — z stavův téhož král. čes.; a pana Jana z Vrbna pána na Freidentálu, p. Wolfa Zikmunda, pána na Vlašimi, Litni, Budči a Biskupicích, Pavla z Olbramovic na Frišberku, purkrabího hradu Brněnského, Bernarta Zastřížila z Zastřížil a na Náměšti, Fridricha Meinrada a Jiříka Millera, osoby radní z města Znojma, — z mark. morav. Ze pak z Slezska a z Lužic nemohli žádní vyslaní pro dalekost cesty a místa vzdálenost od týchž stavův k témuž jednání býti vypraveni, pročez Naše Velebnost královská ráčili sme to s dostatečnou a na místě jich s plnou mocí na sebe přijíti, jako by tu sami přítomni byli, pomoci to vše jednati a zavíratí; neméně i skrze pana Erazima z Landavy, svobodného pána z Hauzu a z Rupoltenšteina, pana Ondřeje Thonráda, svobodného pána z Thornberka na Öbergasinku, Jiřího Křištofa Rauhera z Reineku a z Hořejšího Tyxenova, Zachariáše Stercera, soudu zemského v Dolejších Rakousích assesora neb přísedícího, pana Jiřího Erazima svob. pána z Černemble, knížetství korutanského a markrabství slovenského šenka dědičného nejvyššího, Jana Ortholfa Ceimana na Gelspachu a Freideneku, a Baltazara Keselbodna, radního z města Šteiru, obojích Rakous legaty, s plnou mocí k jmenovanému sněmu uherskému vypravené, sme o těch artikulích rokovali, je uvážili a na

místě a konci zavřeli a postavili v smyslu tom a na způsob 1620
takový:

I. Aby mezi královstvím českým, mark. mor., knížetstvím slezským, Hořejšími i Dolejšími Lužicemi i jejich stavy a řády jakožto zeměmi přivtělenými, a tak i mezi pořádnými král. čes. králi, markrabaty, knížaty, pány a budoucími jich náměstky, neméně i mezi Dolejšími i Hořejšími arciknížetstvím rakouským a též jeho stavy třími, nyníjšími i budoucími, s jedné, a králem neb knížetem uherským i s jinými k koruně uherské připojenými královstvími a zeměmi, knížetem sedmihradským, též zemí sedmihradskou a kraji uherskými k dotčenému knížetství sedmihradskému připojenými, a tak všemi jejich stavy a řády nyníjšími podobně i budoucími věčná smlouva, ustavičná a nezrušitelná pokoj a sjednocení svatě zachovávaná byl, a ti všickni k sobě vespolek dobré sousedství a lásku upřímnou obapodně prokazovali.

II. Jestliže by kdy na další časy postavil se nám někdo za jakéhokoli nepřitele, pokoje obecného rušitele, a chtěl by na království a země sjednocené ontok nějaký činiti, konfederací této naši přímě neb nepřímě rušiti, aneb od dotčené smlouvy aneb také i od tovaryšstva stavův sjednocených lstivě odpadnouti: tedy bychom byli jedni druhým tím povinni, jmění, statky, až i životy a krev naši pro obecné dobré a též smlouvy vši v celosti a podstatě zdržení vynasaditi, a ton měrou všickni při sobě živí i mrtví hotově a vždycky státi a setrvati, s takovou však přítom hotovostí a mocí vojenskou, jakéž by tehdejší potřeba nastala kterékoli strany vyhledávala, a za ni od jiných konfederantův časné bylo žádáno, a jaké se při budoucím generálním všechných sjednocených království a zemí sjezdu a sněmu obzvláštní o ten artikul z strany nařízení defensí od dotčených konfederantův vespolek narovnání a sněšení stane.

III. Dále budeme povinni o to všickni bedlivě se starati a to opatrovati, abychom sobě tuto konfederaci čím dále, tím víceji rozšiřovati a přijmouce do společnosti naši jiné okolní země, v ní se síliti snažili, avšak jináče nic, jedině s vědomím, s vůlí a s radou společnou všech nás konfederantů; země pak, kteréž by koli žádaly, býti do společnosti smlouvy této přijaty, aby se nám podobnou přísahou a povinností zavázaly k ostríhání všeho toho, což se v ní obsahuje a zavírá, skutečnému a stálému. To když od sebe vykonají, tu teprva jiných království a zemí sjednocených pomoci, svobody i zisku účastné býti mají.

IV. Této pak svaté, nepřerušitelné, ustavičné a i na potomky a budoucí naše na věčnost se vztahující smlouvy artikulové aby se jak nyní před námi na živě zůstávajícími, tak ovšem i před potomky našimi pro bedlivější a dokonalejší jí

1620 ostříhání při všech obecných sněmích opakovali a vůbec čítávali. Nad to aby v každých pěti letech v místě i času jistém, podlé snešení všech nás společného, hlavní a generální sjezd náš býval pokládán a držán, na němž by, pokudž by se snad v čem z strany artikulův konfederací této jaké nedorozumění a nesháze urodilo, za času to všecko k přátelskému napravení a porovnání přivedeno býti, aneb dotčení artikulové podlé potřeby a případnosti časův tehdejší v něčem se rozšířiti aneb zřetelněji vysloviti mohli.

V. Bez vědomí pak, vůle a snešení všech království a zemí sjednocených aby žádný z nás konfederantův o své ujmě žádné války ani k urážce něčí ani pro obhájení svého vlastního, sive bellum offensivum sive defensivum, zdvihnouti a začíti nemohl a moci té neměl. Jestliže by však odněkud do kteréhokoli království neb země sjednocené nějaký nenadálý vpád nepřátelský již se stal, aneb bylo by něčeho toho slušně se obávati, dříve nežli by se jí z ostatních zemí pomoc náležitá učiniti aneb o tom nebezpečení tímž zemím oznámiti se mohlo; tedy v takové případnosti bude svobodno jednomu každému království a zemi mezi tím časem nepříteli svému dle možnosti způsobem obhajitelným odpor činiti. Podobně žádný z nás konfederantův moci a svobody té míti a sobě osobovati nemá: s kterýmkoli nepřitelem nynějším neb budoucím, neb s obecného pokoje rušitelem, království neb zemí sjednocených zhoubcím, i s tím, kdož by kóli a v čemkoli konfederací tuto rušiti, jí se na odpor postaviti aneb ji a spoluoudy a druhy její opouštěti se neostýchal, jaké příměří zavíratí aneb o dokonalý pokoj smlouvatí a v něj vcházeti. Kdyžby pak obecná a slavná smlouva o pokoj od nás ode všech se stala a skoncovala, tedy mají býti v ní také obsaženy a zahrnuty všechny osoby ty, kteréžto majíce na sobě jaké povinnosti obecné, buď v běhu válečném, buď při expedicích politických těmto sjednoceným královstvím a zemím potřebovatí se daly a jim věrně a platně sloužily. Touž měrou žádný král, kníže a pán nebude moci bez povolení dotčených království a zemí sjednocených otevřené války zdvihati, mnohem pak méně lid cizí do sjednocených království a zemí uvozovati, země a města některá lidem služebným osazovati, vojákům něčím po různu neb po houfích táhnoucím svobodného průchodu neb průjezdu skrze ně dopřívati aneb jakých muštrůnků neb abdanků v nich dovolovati.

VI. A poněvadž království české a země sjednocené jináč nikoli v způsobu zdárném, pohodlném a pokojném zůstávati by nemohly, leč by zámkové pomezí v království uherském náležitým dostatkem lidu a municí byli opatřeni: z té tedy příčiny My král český, jako i téhož království i zemí svrchu již

zejména dotknutých a k němu přivtělených, nicméně i Rakous obojích stavové a řádové, ačkoli vzavše tu věc v naše bedlivé uvážení, to jsme při sobě našli, že na přítomný čas království a země tyto byly by v těžkém a nepokojném způsobu postaveny a nepřítel v nich ještě dosavad nelítostivě hospodáří, tak že větší díl jich k nejvyššímu zpuštění přiveden, a my podobně nad míru veliké náklady na vojsko naše každoročně činiti musíme, tak že měli bychom k tomu dosti důležitých a dostatečných příčin, abychom těžšího břemena a obtížnosti na sebe nepřijímali a nevalovali; nicméně však na dokázání naší nejvyšší a věrné pomoci i assistenci netoliko tu předešlou summu na vychovávání lidu služebného a tak na opatrování již řečených pomezí a hranic král. uher., co jí jedné každé svrchu dotknuté zemi každoročně dávatí přišlo, a kteráž při nejprve přístím sněmě generálním poznovu pilně přehlédnuta a rozvrhnuta býti má, dále na budoucí časy každoročně dávatí, ale nad to výše pro lepší obhájení obecného nás všech dobrého k té předešlé summě ještě padesáte tisíc tolarů, jeden každý tolar po 70 kr. počítajíce, též každého roku na penězích hotových skládati a tu, kdež náleží, odvozovati se zakazujeme, avšak na ten a takový způsob: že se to vše od nás, ne z nějaké povinnosti a dluhu, ale z pouhé dobré a svobodné vůle naší a pro zachování vespolek dobrého sousedství a srozměnění dobrého, též pro bezpečnější často jmenovaných království a zemí sjednocených obranu a obhájení svolilo a stalo. Aby pak táž sama pomoc od nás svolená ne někam jinam, ale toliko na samé lidu hraničního placení a těchž pevností a zámkův pomezních opatrování se obracela, neřkuli bude velice zapotřebí pilný pozor na to míti, ale také i jisté a obzvláštní kommissaře, kteříž by dotčenou sbírku k sobě přijímali a s ní rozšafně šafovali, k tomu obrátí a naříditi. Jestliže by se pak kdy přihodilo, že by jmenovaní zámkové pomezní v nějaké nevyhnutelné potřebě a nouzi postaveni byli aneb pro sešlost svou nové správký a spevnění potřebovali, a páni stavové král. uher., naši milí přátelé a konfederanti, při nás pomoci nějaké hojnější v čem tom přátelsky vyhledávali, tedy nechceme jich v žádosti té oslyšeti, nýbrž volně a hotově k nim se pronéstí a ukázati.

VII. Poněvadž pak nejhlavnější a největší potřeba k tomu nás nutí, abychom pokoj s Turkem netoliko obnovili, ale také poznovu o něj jednali, na místě zavřeli a nezrušitelně jeho ostříhali, a protož bude zapotřebí, aby se nová legací ku portě otomanské jmenem všech království a zemí sjednocených nařídila i co nejdříveji vypravila, jak za příčinou předešlé smlouvy a pokoje obnovení, tak i na další časy jí utvrzení. Kteroužto péci a starost v tak vysoce důležité, platné a potřebné věci,

1620 jak by nejpříhodněji a nejpodstatněji k svému vyřízení skuteč-
nému přijít mohla, J. M. knížecí jest dobrovolně na sebe při-
jít, a že ve všem tom věrně raděn a nápomocen býti chce,
laskavě se zamluviti ráčil, a to skrze vyslání svého vlastního
legata, však tak, aby i naši a král. čes. i jiných k němu při-
vtělených zemí poslové podlé něho vypraveni byli, učiníce mezi
sebou jisté rozvržení, kdoby co z nás jak na dary a prezenty,
tak i na jiné outraty, k takové vysílce důležité potřebné, summy
peněžité zhotoviti a v místě náležitém od sebe odvésti měl.

VIII. Aby pro zachování sousedství dobrého a na osvěd-
čení naší horlivosti k konfederaci této a druhům našim pří-
chylnosti zvláštní kommissari v rovném počtu od obojí strany
zřízeni byli, a ti jedouce na pomezí uherské, s té strany, kdež
se Moravy, Slezska a Rakous stýkají, z jara nejprve příštího je
bedlivě shlédli, a co kde dosavad na nedorozumění bylo, to
vše na místě a konci postavití hleděli.

IX. A jakož toho kníže a stavové král. uher. snažně vy-
hledávali, aby všechny země a panství, kteréž dům rakouský na
ujmu a zkrácení téhož království jakýmkoli způsobem a titulem
dosavad drží a nimi vládne, jakožto praví království oudové již
aspoň jednou k němu zase připojeny a přivtěleny byly; pročež
páni konfederanti pro dobré sousedství a tovaryšství v tu věc
samu se vložiti a to nedorozumění na dobré míře postavití, a
aby takoví statkové k koruně uherské zase přivtělení býti mohli,
v tom skutečně nápomocni býti chťejí.

X. Aby ve všech sjednocených královstvích a zemích všeli-
jací obchodové a handlové volný a svobodný průchod měli, bez
ujmy však a zkrácení z obojí strany a jednoho každého krá-
lovství, zemí, stavův, měst, obcí i osob obzvláštních práv, výsad,
privilegií i chvalitebných zvyklostí starobylých.

XI. A aby i v té příčině jednomyslnost milostná mezi
všemi konfederanty nyní i na budoucí časy trvati a zůstávati
mohla, vidělo se nám všem za dobré a slušné, aby rovnost
v minci v týchž královstvích a zemích sjednocených se nařídila,
nová pak lhotná a dobrá se bila. Což vše aby při budoucím
sučném generálním a sjezdu všech konfederantův, kdež by se ten
z společného týchž konfederantův snešení držel, na místě
a konci postaveno i vůbec pro gruntovní všeho toho zprávu pu-
blikováno bylo.

XII. Jestliže by kdy budoucně jakás nesnáz a nedoro-
zumění z strany konfederací této mezi královstvími a zeměmi
vznikla, tedy ostatní království a země budou povinny na vy-
hledávání kterékoli strany o to jisté místo a čas ku porovnání
jich sobě jmenovati a položití. A kdyby se v určité místo osoby
k tomu zvolené sjely, aby se jim táž rozepře a nesnáz zřetelně

a gruntovně přednesla, i podlé pravidla a vlastního konfederací této smyslu mezi nimi přátelsky na dobré míře postavila, anobrž, pokudž by toho nějaká potřeba obecní uvozovala a někdo toho z konfederantův vyhledával, aby strana v tom napomenutá zvláštní své posly k sněmu neb sjezdu hlavnímu vypravila, aby přitom také to bylo zůstaveno. Pro snadší pak a rychlejší obecných a vysoce důležitých nesnází a nedorozumění, ješto by snad druhdy mezi konfederanty a královstvími i zeměmi jich v příčině sjednocení tohoto vzniknouti mohly, porovnání tu věc budou povinni na pilném pozoru míti a ji k slušné a přátelské nápravě přivést v království uherském ovšem král, kníže, palatův a nejv. úřadové a soudcové a rady zemské, v království pak českém i v jiných zemích k němu přivtělených a sjednocených páni defensorové k tomu obzvláštně zřízení.

XIII. To také nejprísnejším a věčným právem opatřeno a ohraženo buď, aby nikdež v žádném království ani v zemích sjednocených žádný jesuita podtud více se nenacházel aniž od koho z obyvatelův a stavův jejich, nechť by ten jakéhokoli stavu, řádu, povolání byl a pohlaví, pod nižádným vymyšleným způsobem, barvou neb zámyslem, zjevně ani tejně se nepřechovával a nefedroval, mnohem pak méně v poselstvích, v správě obecné, duchovní neb světské, král, kníže neb někdo z stavův jejich práce, služby, rady a vnuknutí užíval a potřeboval, ani jich k žádným úřadům a důstojnostem, jak by ty koli jmenovati se mohli, nepřipouštěl a nefedroval pod pokutou nevěry zřejmé a ven z země na věčné časy vypovědění: kterouž naň stavové království a země té, v němž by takový práva toho přestupník sídlo neb obýdlí své měl, vzložiti mají.

XIV. Kdybykoli proti některému nepříteli sjednocených království a zemí konfederanti za pomoc vojenskou požádání byli a taková pomoc do tohoto král. čes. neb zemí sjednocených se vypravila: tedy dotčený lid ku pomoci odeslaný bude povinen králem českým, nejvyšším purkrabím a jinými nejv. úředníky a soudci zem. a generaly vojenskými řídit se a spravovati a z společné jich rady proti nepříteli dáti se potřebovati; vojáci pak, tou měrou ku pomoci zemí neb království sjednocenému od jiných konfederantův odeslaní, záplatu svou slušnou ustavičnou od těch, kdož jsou je poslali, míti a přísnou kázní v povolání, v řádu, v poslušnosti zdržování býti mají, aby stavům a jich ubohým lidem poddaným i celému království nezdáli se víceji k stížnosti a k zkáze nežli k ochraně nějaké poslání a propůjčení býti. Obzvláštně pak to jim žádnou měrou dovolováno býti nemá, aby na sídla panská, rytířská, do měst svobodných, do kostelův, do far, do mlýnův a do špitálův se klásti a ložirovati měli. Naposledy aby páni konfederanti v svých vlastních krá-

1620 lovstvih a zemích lid takový vojenský sobě mustrovali i zase z služby válečné propouštěli.

XV. I to také vidělo se býti za slušné a spravedlivé nám a pánům spolusjednoceným, pokudž by se buď při dskách zemských neb kdekoli jinde v jakýchkoli knihách a pamětech královských která privilegia aneb jiné těm podobné věci a instrumenta listovní, královstvím a zemím sjednoceným vlastně náležející, od starodávna schované vyhledaly a našly, jmenovitě pak že by po navrácení svatě koruny král. uher. buď v Čechách aneb v Rakousích někde pozůstaly aneb tam se vyhledati mohly, se bedlivě při dskách zemských a kancelářích vyhledaly a ty všecky stavům těm, jichž by se dotýkaly, v celosti beze všeho nedostatku a zmatku do rukou se odevzdaly a navrátily.

XVI. Aby pak tím hojněji a zřetelněji všech nás konfederaltův naše společní věrnost, přátelství, dobrovolnost a sousedství i družebnost dobrá a upřímná vůbec poznána a spatřována býti mohla; pročez mají všelijaká nepřátelství a záští, a jestliže jsou kdy jaká mezi sjednocenými králi, knížaty, královstvími a zeměmi i stavy, řády a obyvateli jich zašla a se nalézala, hned od přítomné chvíle zcela a zouplna vyzdvižena, umořena a u věčnou nepamět přivedena býti.

XVII. Byli by kdo v jednom království neb zemi sjednocené buď nyní již aneb budoucně proč odsouzen aneb z ní jako psanec vypovědán, aby takový v druhém království ani v jiných zemích sjednocených přijímán ani trpěn nebýval; ale podobně i tam takovou pokutu snášel, a tak ve všechných sjednocených královstvích a zemích za takového psance neb vypovědence vůbec jmín a držán byl a bez vůle a vědomí jiných sjednocených království a zemí zase na milost přijat býti nemohl. Čímž však nečiní se žádná ujma, překážka a zkrácení mocnosti a důstojnosti královské a knížecí, jestliže by komu z takových lidí padlých, s povolením však stavův a řádův téhož království a země, jakou milost učiniti a prokázati chtěli. Přitrefiloli by se pak časem, že by někdo z týchž psancův a vypovědencův do kterého království neb země sjednocené pro zachování hrdla svého dostál a tam usvědčen byl: aby byli povinni nejv. úřed. a soud. zem. dotčeného království neb země takového psance a člověka na cti zmařilého ku království a zemi té, v níž byla mu pokuta přisouzena, beze vší všudyž výmluvy a okolkování zprosta vydati a navrátili.

XVIII. Naposledy: kterýž by koli buď nynější aneb budoucí království a zemi sjednocených král a kníže konfederací tuto náležitě stvrdil a jí zadosti činiti i podlé ní správu království neb zemí svých zříditi a vésti usiloval, ten také bude míti moc a právo, moci, síly i ochrany z ní vyplývající, s volí však a s po-

volením stavův a řádův svých, proti jakýmkoli nepřátelům svým svobodně užívati a potřebovati. Naproti tomu pak, jestliže by proti vši naději a domněni jeden neb druhý z nich proti těchž království a zemí svobodám, jak v náboženství tak i v jiných jakýchkoli věcech a přibězích politických jim nadaným a propůjčeným, co nejméně mocí násilnou před sebe bral, čemu tomu na odpor se stavěl, aneb je bouřiti a nepokojiti počínal, tedy tomu obapolně na konec chceme a o tom takto nařizujeme: aby v takové případnosti stavové jeho jemu žádným slibem člověčenství a poddanosti podtud více zavázání nebyli, nýbrž mohli a dokonalou a i ustavičnou moc i svobodu měli, jemu se v tom zjevně opřiti a na odpor postaviti, neobávajíce se toho nic, aby pro to jemu se v tom opření od koho z lidí z urážky velebnosti královské neb knížecí viněni a nařikání býti měli.

Pro lepší pak potvrzení konfederací této i zdržení jistší všeho toho, cožkoli se svrchu píše, bude povinen a zavázán každý nový král neb kníže při času korunování svého na túž konfederací a artikule v ní obsažené přísahu zvláštní s náležitou slavností vykonati.“

Závěrek pak stvrzení těchž artikul byl a následoval takový: „A protož my výš psaní, český král a všickni všech zemí sjednocených stavové, jako i stavové Hořejších i Dolejších Rakous slibujeme a přiríkáme, že chceme to všecko, což tak tuto v této konfederací po jistých artikulích zapsáno a slovo od slova zaznamenáno se nachází, tak sobě mnoho vážiti a jako za vděčnou, stvrzenou a věčně trvajicí věc svatě, pevně a nepřerušitedlně jak my sami i všickni budoucí a potomkové naši držeti, zachovati, tak i jiné, jimž náleží, k držení a zachování všeho toho přidržeti, ne jináč, než jako by to vše na obecném sněmě král, čes., mark, mor., kníž, slezských a mark, obojích Lužic, nicméně i Rakous obojích jednáno, řízeno a zavříno bylo; té celé a neomylné naděje jsouce, že i předjmenovaní páni konfederanti s druhé strany svrchu psané artikule všecky vůbec i jeden každý z nich obzvláštně s podobnou věrností, upřímostí a stálostí svatě ostříhati a tomu všemu zadosti činiti budou, tak aby to dobré sousedství a svazek náš společný den po dni více a pevněji mezi námi obapolně se vzdělávalo, vzrost svůj hojnější bralo a utrzovalo. K čemuž račiž nám všechněm dopomáhati svrchovaný ten všelijakých pořádných smluv a sjednocení a narovnání původ, vzdělavatel, obhlájce a mstitel, hospodin Bůh zástupův.

Pro lepší všeho toho jistotu i konečnější věčně trvajicí jednoty vysvědčení v též konfederací sme se vlastními rukama podepsali a k ní početi naše přivěsiti dali. Stalo se na hradě našem královském v Praze při generálním všechněch sjednoce-

1620 ných království a zemí sněmě 25. d. m. dubna léta od narození pána a spasitele našeho 1620.

My pak svrchu zejména připomenutí nejjasnějšího a velikomocného krále a slavného království českého, též přivtělených zemí, jako i Hořejších a Dolejších Rakous k konfederací této jednání, rokování a na místě postavení plnou a dokonalou mocí zřízení legati věrou naší neomylnou připovídáme a slibujeme: že to všecko ouhrnkem i obzvláště, což se v této věčné smlouvy kapitulací zdržuje a obsahuje, od J. M. K., nieméně i od stavův téhož král. a zemí sjednocených schváleno, oblibeno, přijato a zachovááno, a v zvláštním listu neb majestatu obsažené Osvícenosti Jeho knížecí. království uherskému a sedmihradskému v hodnověrném originalu odesláno bude. A na ten konec toto naše přířknutí a instrumentum obeené, jenž bylo na pergameně psáno, pečeti našimi visutými sme spečetili a v něm rukama vlastními se podepsali. Jehož jest datum v Prešpurce při sněmě obeeném 15. d. m. ledna léta p. 1620.² —

Zatím nejv. purkrabě dotázal se stavův: měli by v té konfederací jim přčtené nedostatek a nedorozumění nějaké či oblibě zvláštní. I dostal na to odpovědi ode všech, že všickni sjednocení to schvalují a sobě oblibují kromě jediného Radslava ze Vchynic. Ten mezi jinou řečí těch slov o ní doložití se neostýchal: budeli táž konfederací k dobrému cíli se vztahovati neb ne, on že toho vykládati nechce.

Dále přednešeno bylo stavům od téhož nejv. purkraběho: Poněvadž v proposici královské artikul 2. to s sebou přináší, aby stavové král. čes. a jiných zemí přivtělených také konfederací podobné s generalštáty neb stavy v Nidrlantu sjednocenými aneb sami vyhledávali, aneb králi, pánu svému, dle jeho ohlášení tu věc k řízení v moc dali a poručili, a on od osoby své poznává, že by to s velikým dobrým království i zemí sjednocených bylo; protož aby se stavové postarali a poradili vespolek, na jaký způsob toho by se vyhledávati mělo, majíce k tomu nyní přístup a příležitost výbornou skrze krále, jenž jest hlava a pán unie, kteráž tudy také mocnější bude. A stavové že mají zač pánu Bohu děkovati, když jest je tak dobrou a pobožnou vřelostí opatřiti ráčil, která se o ně věrně a otcovsky starati ráčí. A protož že by se mu vidělo, aby tou věcí nepohrdali, nýbrž dali ji králi v moc, protože on to nad jiné nejlépe opatří.

Kteroužto přímluvu pán z Talemberka, nejv. komorník, — neb hofmistr nejv. tehdaž tu nebylo — schválil a toliko toho k ní doložil: aby král to stavům uvedl nejdříve v známost, na jaké výminky a způsob taková konfederací státi by se měla.

Hrabě pak Slik Joachim Ondřej, nejv. sudí zemský, mezi

jinou řečí vztáhy ten artikul 2. také na smlouvy a kompaktata starobylá sousedův jich bližších, jako na nynějšího krále a pána jich, co se Faleu Hořejšího tkne, též na kurfiřta saského, radil přitom k tomu: aby k témuž kurf. král i stavové král. čes. psaní přátelské neprodleně učinili a na něj dotázku tu, stojili v těch starých smluvách a erbanučních chvalitebných předkův svých s korunou českou či nestojí, a jestli přítel jejich či nepřítel. S strany pak konfederací s stavy sjednocenými v Nidrlantu srovnal přímluvu svou s jinými, jako i druhý hrabě Šlik Jan Albin, kterýž vedl k tomu, aby té podobná konfederací zavřma byla nejen s samými Nidrlandery, ale také s králi denemarským, švédským a Benátčany i s jinými oudy sv. říše, kteříž ještě v unii nejsou.

Václav Vilém z Roupova, nejv. kancelér, schvaloval též i úmysl stavův s strany sjednocení nidrlantského i psaní k kurfiřtu saskému: aby se to jen mírně s dostavením v něm všech cirkumstancí potřebných a přátelsky dalo, poněvadž král nic nepřátelského proti témuž kurfiřtu před sebe brátí neráčí, ale hledí chovati se k němu podle smluv starobylých.

A tím způsobem i všickni jiní stavové z obce snášeli se na tom, aby ten artikul s strany učinění smlouvy s stavy sjednocenými v Nidrlantu králi J. M. v moc dán byl.

Po uzavření toho punktu nastoupeno bylo ještě toho dne i na třetí: o vypravení poselství do Turek, a kdo by k tomu z stavův král. čes. zvolen a obrácen býti měl.

Nejv. purkrabě přimlouval se: Když jest toho tak vysoce důležitá potřeba, aby tedy se to co nejdříve postavilo na místě. Od osoby své ač skůro neví, na koho by tu práci vložiti měl, aby ji k dobrému vlasti své a jiných zemí přivtělených platně vykonati uměl, nic méně však že podle svého zdání prostého uznává býti k tomu jednání nejhodnější osobu Ladslava ze Vchynic a z Tetova, protože jest pán učený, rozšafný, moudrý a mladý, a Bůh dá, že bude moci to poselství dobře vykonati; pročez aby stavové s ním o to dále jednali, chtěli by tůž legací přijíti na sebe. S strany prezentu že se mu vidí, aby se vzala o tom zpráva od Heřmana Černina, poněvadž jest toho povědomi výborně, když jest byl ku portě otomanské vyslán od nebožtíka císa. Matjáše, jak veliký prezent tehdáž jemu byl dán, a jak mnoho ceny měl; pročez aby i nyní tak mnoho platil, jako v ty časy, a více nic. Na oprotu pánu poslu aby se též náležitá summa opatřila.

K tomu oznámení nejv. purkraběho jsa tu přítomný Radslav ze Vchynic, a nevyčká, až pořádek přímluv naň přijde, hněvivě a osuplivě se ozval, řka: „Buď pánu Bohu požalováno, že tak se mnou se zachází, ježto sem to vždycky činíval, co věr-

1620 němu synu vlasti činiti náleželo, a tak se choval, bez chlouby mluvě, že se mnoh pání stavové kontentírování býti mohou. A nyní za takové mé práce mně se taková odměna dítí chce, že mne chtějí do Turek vyslati, ješto já jsem k tomu na prosto nespůsobný, jsa člověk mladý, obyčejům tureckým nezvyklý a řeči jejích také nepovědomý; kterak bych tedy mohl takové vzáctné poselství k tak velikému potentatu, který dítětem není, než zkušený voják a ve všech věcech velmi prozíravý, k sobě přijíti. Ráčí míti pání stavové k tomu pány spůsobnější a zkušenější, kteří to lépeji nežli já zastati moci budou. A na konec od sebe oznamuji, že toho k sobě přijíti nemohu. Ve všem jiném možném a slušném chci pánův stavův vůli naplniti a hotový služebník jako jeden člověk vlastenský zůstávati.“

Stavové přítomní, doslychajíce takové výmluvy náhlé, jako téměř ohromeni byli, že tak ofuklivě proti zdání toho starce vzáctného ji vykonal; a nedal mu na ni žádný z nich odpovědi žádné.

Ale nejv. kancléř nemoha mu toho smlčeti, ohlásil se k ní: aby tomu Vchynský věřil, že by to jemu k veliké poctivosti a rodu jeho celému ku pochvale sloužilo; poněvadž se však z práce té vymlouvá, že stavové neráčí v ní ho potahovati a podrobovati. S tím obrátiv řeč svou k stavům, vyvrhl jim k témuž poselství dobře spůsobenou osobu, Kristiana Adršpacha Berku z Dubé; a mimo něho že se ještě i jiní kteříž snadně vyhledati moci budou. Nyní aby to přitom zůstalo; když jiné věci k legaci té potřebné zhotoví se, osoba že se též brzo najde, která by bohda šťastně ji vykonati mohla.

A tak po mnohém o túž věc sporu a hovoření stal se sněmu odklad do dne následujícího úterního, 31. d. března, k hodině osmé na půl orloji.

Křtiny kn. Ruprechta, syna kr. Fridricha.

A ač nejv. úř. a soud. zem. na jiném nebyli, než předce dále po artikulech proposicí královské s uvažováním svým kráčet; ale že legat knížete sedmihradského a uherského, kterýž také za jednoho rukojmě a kmotra synu královskému byl dožádán, do Prahy přijel a na něj se toliko očekávalo s křtinami: protož pro ně s téhož uvažování sněmovního dne úterního sešlo, a osoby z stavův k křtinám volené napomenuly se, aby po desáté hodině na půl orloji králi k službě se postavily, že on s jiným komonstvem vzáctným i s nimi v tu dobu do kostela jíti a takovou slavnost s pomocí boží vykonati chtějí ráci. Mezi

tím nejv. úřed. opatřili vše, co k tomu bylo zapotřebí; na paláce pak novém královském strojily se časné tabule k držení panketu nádherného, a v kuchyních dvou všelikých krmí skvostných lojnost velká se hotovila; pokoj též, v němž král s královnou a s knotry stoliti měl, ozdoboval se čalouny drahými a nádobím stříbrným, pozlaceným právě způsobem královským.

Když potom určitá hodina k vyřízení křtu nastala, bylo hned ve všechny zvony při kostele zámeckém dobře na půl hodiny zvoněno. A po zvonění hned král po pavlačech šnekem dolů a odtud přes palác mimo zelený pokoj po dřevěném lešení k tomu naschválně vyzdvíženému až ke dveřím kostelním do kostela se uchýlil v processu a s komonstvem tímto:

Neprvé šel přede všemi jinými hejtman nad drabanty s partyzanou pozlacenou, a za nimi deset drabantův, majíce všickni v rukou též partyzány ozdobné, a oděni jsouce v liberaj z drahého sukna modrého a šňůrkami stříbrnými premovanou. Za drabanty následoval houf veliký panstva českého, po nich nemálo Uhrův v čubách a v delcích jejich, jonákův výborných, a to vše osoby panské a rytířské. Za pány uherskými kráčeli maršalkové dva královští ozdobně připravení, nesoucí v rukou hole stříbrné a pozlacené. Po těch dvou šli legati z arciknížetství obojích Rakous, a před nimi tři osoby z stavů českých, jedna panského, druhá rytířského a třetí městského stavu. Za Rakušany spatřovali se jdoucí vyslaní k sněmu generálnímu: z Lužic obojích v desíti osobách, jež opět předcházely osoby z stavů českých; za Lužičany vyslaní z knížetství slezských v šesti osobách; opět za Slezáky poslové Moravanův též v šesti osobách. Za Moravanů šlo mnoho osob z českých stavů panského a rytířského, a to ku poctivosti legata jednoho z stavu rytířského a druhého městského řádu z Uher; za nimiž hned ti dva legati vedlé sebe kráčeli vážně. Potom za těmi legaty následovali již knotrové, ze všech stavů král. česk. zvolení, totiž mimo nejv. úřed. a soud. zem. šest pánův, šest z rytířstva a šest z měst. A za těmi šel král s Emerichem Tuřín hrabětem z Betlenfalvy, poslem knížete Gabriele Betléna, jenž byl pán náramně spanilý a hrdinský, a to vedlé sebe zároveň obadva oděvem nádherným ozdobení. Král také mimo jinou okrasu měl na hrde přes plášť převěšenou halzi neb halc pant zlatý, drahým kamením vysazovaný; bezpochyby že byl řetěz bratrstva englického, a ne, jak relací Slanské autor položil, rouno zlaté, protože ho král nikdy neužíval a ním obdařen nebyl. Za králem brali se štolmistr královský, nejv. purkrabě Pražský, nejv. kanclér a jiní nejv. úřed. a soud. zem. a teprva za nimi hrabě z Hollachu a drahý počet panstva znamenitého; po nich patero knížat říšských; za knížaty pak šel teprva falckrabě Ludvík Filip, bratr

1620 královský, s Janem Jiřím, markrabětem brandenburským z Jergndorfu neb z Krňavy a komonstvem jich. Trubačův čtyřmécítna královských i jiných pánův stálo před kostelem s bubeníkem mouřenínem, kteříž ustavičně troubili a bubnoval, dokud ta processí trvala a všickni do kostela nevešli.

Po usazení se jednoho každého na místě vykázaném hrálo se nejdříve na varhany a přitom zpíván žalm 35. vůbec ode všech jazykem německým; král pak seděl na majestatu svém královském, podlé něho legat uherský, a zase po pravé straně seděly popořád všechny osoby knížecí na stolicích aksamitových.

Po zpívání D. Abraham Škultét, kazatel dvoru králeova přední, vešedv na kazatedlnici, učinil kázání umělé o křtu sv., a za tím říkal modlitbu zkroušenou za dítě, jenž ke křtu přinešeno býti mělo. vinšovav mu od Boha vzrostu zdárného a zdraví prodlouženého; a na to zpívali opět žalm jeden. Vně pak před kostelem dále se hlučné troubení, když dítě nešeno bylo do kostela z pokoje králové; nesla je na rukou svých Mandalena Slavatová, Bohuslava Berky nejv. purkrabího manželka, v pěkných poduškách zlatohlavových a stříbrohlavových, od nichž s pravé i s levé strany visela roucha nákladná na půl druhého sáhu s každé strany, kterouž neslo osm panen z fraucimeru královského. Podlé paní purkrabové šel na pravé ruce falekrabě Ludvík a na levé Vilém kníže saské z Weimaru, vedouce ji pro poctivost dítěte. Za nimi pak následovalo mnoho paní českých s starostou královny a s fraucimerem přednějším.

Jak přinesli dítě do křtu, tu hned Dr. Škultét vzav medenici stříbrnou a umyvadlo, oboje pozlacené, postavil na oltáři, a dítě podlé těch nádob podobně. K čemuž přistoupili také kmotrové všickni, předně Emerich Tuří na místě knížete sedmihradského, potom vyslaní stavův král. čes., vyslaní z mark. mor., mezi nimiž přední byli Ladislav Velen z Žerotína, hejtman zemský, a Vilím z Ronpova, nejv. komorník; na místě knížat a stavův slezských, též Jana Fridricha knížete wirtemberského markrabě Krňavské; na místě Dolejších Lužičanův jeden pan z Kytlic, a Hořejších osoby tři. Doctor pak po vyzvání jména božího nad dítětem pokropil dítě po třikráte vodou, zřikaje přitom slova ustanovení Kristova; jemuž dáno jméno Ruprecht, na památku kurfiřta z domu a rodu faleckého, kterýž posléze i římského království dosáhl okolo l. P. 1400, když kurfiřtové Václava českého krále, císa. Karla IV. syna, s císařství složili. Po nejprvním vody na dítě vylití dalo se u veliký pláč a dobře za půl čtvrti hodiny pořád v kostele plakalo; pročez je jednak paní purkrabová, jednak starosta králové zmítati a tišiti musily, až naposledy přivedly je do spaní.

Potom když dítě bylo zase dobré myslí, a dříve nežli

odešli s ním ode křtu, podávala paní purkrabová téhož Ruprechta pořád všechněm kmotrům do rukou. Kteřížto hrubou chvílí s ním se pěstovali a milovali, až naposledy po učiněné mu pokloně skládali mu dary své. Betlén Gábor daroval mu pěkný a drahý klenot, králi pak spanilého koně tureckého srsti dočista bílé s rystuňkem nákladným; stavové král. čes. jistotu v zlatohlavovém pytlíku na 24.000; Moravané. Slezáci a Lužičané po 12.000, totiž 36.000, pokudž se v úmysle svém předešle stavům král. čes. pronešeném nezměnili. Nebo nalézám poznamenáno u Mikuláše Bella a u kontinuatora historie nidrlantské o těch prezentích rozdílnou zprávu: z nichž onen píše, že Moravané darovali 18.000. Slezáci 22.000, dolejší Lužičané 6000 a hořejší 3000, což by v jedné summě vyneslo i s prezentem českým 73.000 tolarů; tento pak zaznamenal, že Moravané a Slezáci odvedli též jistoty dvě, každá na 8000 znející, Lužičané pak obojí 10.000 tolarů, vše na zlatě, jenž na veliké meděnici pozlacené bylo vsypáno. Ale co za dar posláno kmotru od knížete wirtemberského, to se vůbec dověditi nemohlo.

Po vykonání všeho předně dítě odnešeno zase s touž pom-pou z kostela s troubením a bubnováním veselým. Po troubení pak a hraní na varhany, když král měl jíti s kmotry a s dvorem svým, sezpívali ještě žalm jeden. Tím služebnost ta církevní zavírá, a král od legata uherského i ostatních kmotrův do pokoje svého jest doprovozen.

Po nedlouhé pak chvíli sešli se zase všickni kmotrové s králem i s královnou na novém paláce a stolili společně za jednou tabulí dlouhou s náramnou myslí i těla veselostí. Jiné pak panstvo a fraucimor vzáctný byli též účastni vší té dobré vůle na témž paláce za pěti tabulemi obdloužnými, hedující a radující se v bázni boží, jakž v takové případnosti času kratochvilného mezi potentaty velikými za obyčej bývá, tak že bylo se nač podívati, jaká oupravná jídla a nápojové vzáctní, jaké konfekty, jací hosté, jaká muzika libá a veselost se tu spatřovala, tak že, kdo co chtěl od jídla, pití rozličného, i z těch nejsprostějších lidí k očerstvení svému, všeho snadně s potřebu dostatí mohl. Po panketě pak již v soumrak začal tanec slavný v lusthauze zahrady královské a trval dosti dlouho na noc.

Pokračování v sněmu generálním.

(Orig. díl IX. str. 1009 . . .)

Zatím po vyřízení křtin knížete Ruprechta stavové král. čes. s vyslanými z zemí přivtělených přistoupili zase k jednání sněmovnímu. A jak ráno ve středu po neděli postní Lactare

1620 nebo družebné, jenž byl první den m. dubna, shromáždili se
 1. dub. v hodinu určitou do soudnice, tak po malé chvíli přišli mezi
 ně vyslaní z markrabství lužického a po učiněném vínš křesťanském a přátelském dodali jim psaní od svých principalův. Na kteréžto psaní dodané nejv. purkrabě vínš ten na místě všech tří stavův i s psaním přijav, zase všecko dobré stavům i vyslaným lužickým vínšoval a přitom dále oznámil: Když takové psaní přečteno a pováženo bude, že se jim na ně odpověď náležitá dáti nepřemine. Mezi tím aby se Lužičané v tom ubezpečili, že se jim Čechové vždycky dobrým sousedstvím, přátelstvím a bratrstvím povinni a zavázáni býti poznávají. To aby principalům svým jmenem a na místě stavův oznámili a přitom množství služeb povolných a přátelských.

Po odchodu Lužičanův čteno s katedry dotčené psaní, obsahující v sobě to: že Lužičané ke všemu jednání sněmovnímu jakž prvé tak i nyní osoby jisté splnomocňují, za to žádajíce, aby artikulové v proposici sněmovní obsažení tím dříve pováženi a jim v známost uvedeni býti mohli, tak aby věděli se čím dále spraviti a pokojnějších časův dočekaťi mohli.

Po přečtení toho bylo posláno pro vyslané moravské, Slezáky i Lužičany, aby se přezvědlo na nich, co a jak sou v radě své s strany předních pěti artikulův přednesení královského zavřeli. Avšak stavové oznámili jim nejdříve snešení své, očež potom vespolek měli promlouvání a deliberací dosti dlouhou, až uí ostatek téhož dne ztrávili.

2. dub. Na druhý pak den, totiž ve čtvrtek 2. dubna, shromáždivše se opět do sněmu jak stavové král. čes. tak i vyslaní ze všech přivtělených zemí, měli shledání své s hrabětem Emerichem Tuřín, poslem Betléna Gábora. Kterýžto byv přiveden s jinými pomocníky svými u velikém komonstvu od Václava z Budova a jiných osob k tomu ze všech tří stavův volených mezi ně, měl sobě vykázané místo nahoře na katedře, červeným aksamitem a damaškem obestřené, odkudž by k stavům promlouvati a zase od nich odpovědi volně doslýchati mohl.

Po spokojení tedy hluku a hlaholu lidského, kterýž do soudnice za legatem a paustvem se přihnul, legat poseděv něco málo na stoličce své, vstal, a učiniv náležitou poctivost všemu vzáctnému shromáždění a titulem povinným všech zemí přivtělených poctiv, zatím předkládal jim příčinu vyslání svého, kteréž naň od knížete a pána jeho jest vloženo, mluvě to vše velmi ozdobně jazykem latinským. Což po něm Eliáš Rozín vykládal na česko, a přijav od legata listy věřící s jinými psaními obzvláštně jedné každé země svědčící, snesl je dolů s katedry a odvedl stavům král. čes. i vyslaným. Psaní pak náležející Rakušanům, protože tu tehdáž tomu jednání přítomni

nebyli, zanechal týž posel uherský za sebou, s tím doložením, 1620
že jím ho také v místě příhodném dodati neopomine. Té jeho
řeči podstatné, jadrné a velice ozdobné divili se všickni přítomní lidé, ješto latině rozuměli.

Po dokonání promluvení toho povstali všickni stavové a vyslaní přítomní vzhůru s vážností příslušnou, a nejvyšší purkrabě učinil zase řeč českou k legatům ode všech stavův jak král. čes. tak i zemí přivtělených v tento rozum: Nejprvé učinil vinš všech dobrých věcí spasitelných jak knížeti uherskému a sedmihradskému. tak i stavům země obojí; potom děkoval knížeti za to, že jest tak vzácné poselství do král. čes. k sněmu hlavnímu vyslal. To domluviv, pozastavil se v řeči, a Rozín vykládal ji zase legatu v jazyku latinském; což dalo se tak promíškou až do konce.

Dále od nejvyššího purkrabího promlouváno: Že stavové všickni i vyslaní zase jak knížeti tak i stavům uherským a sedmihradským své přátelské služby i všecko dobré podlé duše i těla s hojným božským požehnáním žádají, vinšující sobě na pánu Bohu všemohoucím, aby ta svatá konfederací, kteráž jest s knížetem i s stavy uherskými učiněna, pevná a stálá byla, i až do skonání světa trvati pevně a stále mohla. Ta pak psaní s trojím rozdílným spisem od legata Čechům, Moravanům, Slezákům a Lužičanům podaná že stavové od něho přijímají vděčně a nechtějí pominouti podlé starobylého způsobu na česko dáti je přeložiti, sobě přečísti, v uvážení své vzíti a na to jistou týmž poslům odpověď odevzdati; žádajíce přitom, aby poslové knížecí a stavův nekladli sobě to za stížné, zatím na to očekávají až do bedlivého týchž věcí přednesených uvážení. Mimo to že stavové i vyslaní zakazují se týmž legatům vším dobrým přátelstvím a sousedstvím, jakožto konfédérantům svým milým a laskavým.

S tím rozžehnav se legat s přítomným panstvem, doprovázen byl zase od osob k tomu zřízených až do lozumentu svého. obzvláště pak se všechněmi soudci zemskými, kteřížto postavivše se řádem u dveří světničných, kudy se z ní chodí na palác, ruky mu podávali.

Po odchodu jeho vyslaní z zemí přivtělených, pozůstavše ještě chvíli mezi stavy, snesli se s nimi na tom, aby taková psaní knížecí i stavův týchž království a zemí na česko neprodleně se přeložila a potom vůbec v sněmovním shromáždění i publikovala i k svému dokonalému povážení přišla. S čímž jak oni vyslaní tak i jiné všecko množství z sněmu rozpuštěno.

Následujícího dne pátečního, 3. d. dubna. nastoupeno od stavův podlé pořádku v proposici položeného na artikul šestý 3.
o synech vlasti zpronevěřilých. Aby tedy týž punkt mohl se dub.

1620 všemi okolostojícími věcmi bedlivě a s gruntem býti uvážen, čtlo se předně nahlas všecko, cokoli k němu přináleželo, a co kdy od stavův buď na sjezdích neb na sněmích speciálních neb generálních u velikém počtu a shromáždění jich uvažováno a zavíráno bývalo, jako předně artikul zavřený na sjezdu čtvrtém, na hradě Pražském v pondělí po neděli Smrtné léta 1619 držaném, zaznamenaný neb položený v tištěném snešení téhož sjezdu na listu 48.

Po něm přečten artikul z konfederací učiněné při sněmu generálním v úterý po památce sv. Maří Magdaleny téhož léta v počtu 14. na listu 20. Též artikul 14. mezi věcmi samého král. čes. se dotýkajícími v témž snešení tištěném na listě 85. Item artikul snešení sněmovního o prodávání a zastavování statkův královských, duchovních i zpronevěřilých lidí, zavřený též při sněmě generálním s králem v pondělí den památný svatých Simona a Judy léta 1619, s jinými mnohými věcmi platnými.

Dále publikovala se psaní některých pánův onostranných a synů vlasti zpronevěřilých, obsahující v sobě odpověď na obeslání jich tištěné, kteréž jim stavové z plného shromáždění sněmovního 17. d. října léta pominulého odeslali:

Předně psaní neb odpověď Viléma mladšího z Lobkovic na Bílině a Kostí pod datum na dotčeném zámku Bílinském ve čtvrtek po památce Vsech Svatých 1619, v němž vymlouval se stavům, proč k tomu artikuli jich obecnému a do konfederací v počtu 12. pojatému přistoupení nemůže, totiž proto, poněvadž v příčině té to při sobě nachází: Kdyby se takových snešení sněmův duchovních odprísáhnouti měl, že by tudy svědomí svému, duši i náboženství, kterémuž jest hned z malíckosti od svých milých rodičův vynaučen, ublížiti a pána Boha uraziti musil; protož že stavův za to žádá služebně, aby jeho k tomu, což proti svědomí a duši jeho čelí, nenutili. Co se pak týče majestatu, na svobodné provozování náboženství stavův pod obojí daného, že jest proti němu nikdy nebyl, nikdy nic nepsal ani nemluvil, ani také žádného za kacíře, poněvadž sme všickni v Kristu pokřtěni a křesťané se odtud jmenujeme, nedržel, a jakž prvé nikdy toho jest nečinil, že ani ještě nyní i budoucně činiti nebude. Z těch tedy příčin že toho nezasloužil, aby měl takovou přísahu vykonnati, mnohem pak méněji něco jiného podstoupiti. Pakli by se toho nestalo a on v své žádosti oslyšen byl, že by z donucené potřeby musil se na čas podle vyměření zříz. zem. (dokládá se K 3, ale to v sobě toho nic neobsahuje, nýbrž pod literou K 38) z země s manželkou a s dítkami vyhostiti a v cizí zemi obydlé své hledati; vždy ještě žádaje, aby i to, což nejpodstatnějšího jest, k srdcími svým stavové připustili, že jest všecko, což k nařízení defensí přináleželo,

a on čím povinen byl, činil a odvozoval, aby mohl z té přísahy propuštěn býti a do smrti v vlasti své, kde se zrodil, s manželkou i s dítkami bytu užiti, hrobu sobě jinde nehledati, anobřz v hrobě předkův svých položen býti a tu veselého vzkříšení očekávati.

Podobná psaní a omluvy byly Wolfa Vřesovce z Vřesovic, kterýž však místem toho doložil, že žádného z stavův jakživ za kacíře nedržel a tomu slovu, co by v sobě obsahovalo, nerozumí; pak Václava hraběte z Rozrážova, též Hertvíka a Křištofa Vratislavův, jenž žádali za to, aby z arrestu svého propuštění byli a za potřebami svými do měst Praž. z statků svých přijedti mohli, dostatečně slibující, že chtějí všechno vedlé jiných, což věrným synům vlasti náleží, činiti a v nejmenším ničehéhož se proti vlasti své nedopouštěti.

Heřman pak Černín z Chudenic, kterýž na onen čas od císa. Matiaše v legaci do Turek byl potřebován, ohlašoval se před stavy listem svým v sobotu po Vsech Svatých 1619 odeslaným: Že by ke přísaze rád přistoupil a ji vykonal, kdyby se toho neobával, aby tudý svědomí svého neurazil. Nicméně však, aby řečeno nebylo o něm jako o jiném zlém synu vlasti, že nemíní nic proti majestatu a porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí činiti a před se bráti, nýbrž že chce se a připovídá tak chovati, a při vlasti státi nejnak, než jakoby povinnost vykonal, žádaje stavův, aby ho při té jeho omluvě zůstavili i při službě té, v kteréž u J. M. C. zůstává a ní dvěma císařům již sloužil, zanechali. Pokudž by pak toho se nestalo, že by na ty cesty pomysleti musil, kterak by se mohl z země odebrati a vyhostiti. Co se toho artikule o synech zpronevěřilých vlasti tkne, poněvadž o takovém artikuli vědomosti žádné nemá a o žádných takových synech neví, že také o něm nic smysleti nemůže a o nich nic psáti neví.

Po přečtení těch všech omluv ještě téhož dne čtla se některá psaní Adama mladšího z Waldšteina na Lovosicích, někdejšího nej. hofmistra král. čes., a mezi jinými toto dvoje: První pod datum v Drážďanech 24. d. března léta 1620, v němž vymlouval se, že jest na onen čas dvoje psaní direktorům a správcům zemským poslal pod datum 17. a 28. dnův m. října léta 1619, na něž však až dosavad odpovědi žádné nedostal, žádaje stavův, aby je sobě přečísti dali. Poněvadž podlé svého v důležitých svých potřebách toho při direktoriích vyhledávání opatření a povolení žádného od nich užiti nemohl, že jest proto na ten čas z země odjedti musil a jinde spravedlnosti své hledati, obzvláště pak proto, aby sto a třiceti devět tisíců dluhův svých svým věřitelům vyraditi mohl. Pročež žádá, aby stavové o něm toho domnění, jakoby se nad svou vlastí zapomenouti

1620 měl, ani direktorové ani stavové neměli a zlých výkladův v tom nečinili, nýbrž že ten odjezd žádnému ke škodě nebude; zakazuje se, že chce všelikterak nápomocen býti k tomu, kterak by v Čechách mezi stavy svornost zase způsobena a vyzdvížena býti mohla. A že také slibuje, že chce v šesti nedělích pořád zběhlých se do vlasti své zase navrátiti; pakliby se tak brzo navrátiti nemohl, že nepomine při stavích se ohlásiti. Nejvíce pak že za to žádá pro ty služby veliké, kteréž pro vlast svou a dobro stavův vykonává, aby ho ušetřili a k věřitelům jeho se přimluvili, aby pro škody veliké, jak v Moravě tak i v Čechách od nepřitele jemu na statcích zdělané, na něho tak tuze naléháno a k exekucí dovolováno nebylo; při závírce toho doloživ, že nejhlavnější příčina odjezdu jeho z země byla by ta, aby sobě při císaři to spraviti mohl, aby tíž věřitelové jeho k záplatě přijíti a rukojmové vyvazení býti mohli.

V druhém listu, odtudž do Prahy poslaném 3. d. listopadu 1619, mezi jinými věcmi dokládal toho: Že jest sobě to ku paměti přivedl, co jest stavům přirkl a připověděl před časem minulým, že totiž nechce bez vědomí jejich ven z země vyjedti. To že jest také chtěl jako poctivý člověk učiniti a tomu za dosti udělati. Ale že mimo naději jeho jemu pilný odjezd nastává a příčina hodná k tomu v jeho vlastní věci se naskytuje, tak že bez přítomnosti jeho řízena a konána býti nikoli nemůže, obzvláště pak pro příčinu tu, že má ve Vídni na právě zemském ležících třikráte sto tisíc zlatých rejnských. A poněvadž cíš. Ferdinand jiného nad komorou v nově založenou správce nařídil, že by musil pro nečasné své ohlášení tam svého patrimonium vlastního zbaven býti; pročež že žádá, aby v tom roztrušován nebyl a tak vykládán, jakoby samochtě z vlasti své ujížděl, a lidé aby o něm toho domnění neměli. A pro snadší odjezd i bezpečnější cestu aby mu stavové vydali passcetl i k tomu glejt bezpečný k odjezdu i zase k příjezdu, zakazovav se, že nechce nic jiného řídit, nežli co se vlastní věci jeho dotýče, ale proti stavům že nechce praktikovati a na škodu jich nic činiti.

Dále že toho před stavy netají, že jest nedávno dnův minulých, totiž 17. d. října psaní tištěné od stavův dostal, kteréž přečtv, že našel v něm artikul o vykonání přísahy; ale že to stavům v paměti dobré nepochybně zůstává, kterak jest se ohlásil tehdaž, když byly k němu jisté osoby od direktorův vyslány, a jim to předestřel, že nemyslí, aby co mimo přísahu podlé zřiz. zem. a mimo přísahu podlé porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí před sebe bráti měl, poněvadž on podlé majestatu na svobodné náb. a porovnání žádného za kacíře

nikda neměl a nedržel, nýbrž podlé poznání jeho, jak mu Bůh dal poznati, jednoho každého zanechával a všelijakou svornost mezi stavy zachovával.

Co se pak suémů duchovních dotýče, tak jakž v témž psaní tištěném doloženo jest, aby se jich odpřisáhl, obzvláštně pak v tom, co se nezdržení víry kacírům tkne, v tom že se před stavy ohlašuje, že jich nikda neviděl ani nečítal, a poněvadž jsou v jazyku latinském sepsáni, nejsa ho povědom a jemu se nikda nenčiv, jim nerozumí. A kdyby to přes to všecko učinil, že by musil víru svou zapřítí a proti duchu sv. prohřešiti i svědomí své porušiti.

V příčině pak krále Ferdinanda, poněvadž ho nechtějí za pána míti, že ani také neví, co k tomu říci, a že chce na to pilný pozor míti, aby se podlé své nejvyšší možnosti proti tomu nestavěl a tomu také zadosti učinil. Ale že stavův přitom napomíná, aby do sebe vstoupili, a co se tu před sebe běře, na to bedlivě pomyslili, aby budoucně nemusili z toho těžce odpovídati. Vedlé toho a naposledy že ani toho před nimi netají, že jest nemohl od J. M. C. odpovědi a resolucí na svou žádost dostati, až potom teprva v dosti prodlouženém čase, totiž v sedmi nedělích pořád zběhlých. Při kteréžto resoluci že také jiného psaní dostal, v němž J. M. C. jeho k sobě povolávati ráčí, a on jako poslušný a poddaný na rozkaz J. M. to vykonati a k J. M. se najíti díti musil. A tou příčinou že jest se do vlasti své dle uvolení svého navrátiti nemohl. Nebo aby stavové o tom věděli, že císař do Řezna z Vídně jedti se strojí a tam některé věci říše se dotýkající, a kterak by k vinšovanému pokoji přijíti se mohlo, naříditi chtíti ráčí, on pak zatím že má na místě J. M. v Vídni místodržící zůstávati; což s pomocí boží na sebe přijíti chce.

Na závěrek žádal, aby v ničemž zlém jeho osoba vykládána nebyla netoliko od direktorův, ale i od stavův; a jestliže by se kdo takový, ješto by odjezdu a nepřijezdu jeho tak dlouhému zlý výklad dávati chtěl, aby ho v tom direktori zastali a to přetrhli. Na kteroužto žádost a přednesení své všelijaké jest naděje té, že odpovědi od nich dostane. —

A když všecko to bylo přečteno, nejv. purkrabě vedl k tomu, aby také ještě i psaní a omluvy Adama z Šternberka, někdejšího nejv. purkrabí Pražského, od pisarův vyhledány a stavům v známost uvedeny byly. Ale že se to tak na rychlo státi nemohlo pro založení jich v kanceláři directorské a stavům postyskovalo se již déle takových věcí doslýchati, protože již prvé celý ten den v pracích mnohonásobných ztráven byl, pročež odloženo toho do rána do 9. hodiny německé.

Kteráž když v sobotu 4. d. dubna nastala a stavové do 4. dub.

1620 soudné světnice spolu s nejv. úřed. a soud. zem. se sešli, tedy nejv. purkrabě rozkázal čísti pozůstávající psaní, nejdříve Adama z Šternberka z města Freiberga v zemi míšenské — kdež jsem já potom s mnohými exulanty českými drahně let obýval — 26. d. srpna 1619 do Prahy odeslané v tom smyslu:

Že jest psaní jemu od stavův 21. d. srpna odeslané přijal, v němž mu stavové snešení své společní uvedli v známost: aby on z jistých a hodných příčin jako arrestovaný na ten čas v městech Pražských zůstával a ven nikam, ani na panství své nevyjížděl; k tomu také aby beze všeho meškání a odtahu na hrad Pražský mezi stavy poslušně najíti se dal. Což by byl rád učinil, jakož toho za důvod jest kundšaft, kterýž poslu s psaním k němu vyslanému od sebe v neděli pominulou dal. Ale že mezi tím časem jeho zprávy došly, jakož i v psaní též toho doloženo jest, že jsou se o některé artikule, totiž o odřeknutí se sněmův duchovních, o nepřijetí císaře Ferdinanda, o volení krále Fridricha a jiné namluvili, ale kdo by tomu všemu zadosti neučinil, aby za zjevného nepřítele vlasti své i stavův jmín a držán byl; protož že nemohl toho učiniti, poněvadž jednou přísahu cís. Ferdinandovi učinil, proti kteréž býti nemůže. A také sněmův duchovních se odříci nechce. Nebo kdyby to udělal, že by musil budoucně z toho jak pánu Bohu předně, tak potom i tomu, kohož se dotýče, těžce odpovídati a své svědomí podlé víry staročeské zprzniti. A tak že jest raději na čas král. čes. se vzdálil a z něho ujel. Ale jakkoli jest, že stavům za to připovídá a slibuje, že chce všelijakých praktik a toho všeho, což by proti nim a král. čes. čelilo, se varovati, tak že slušně v ničemž do osoby jeho stěžovati sobě moci nebudou.

Zatím publikováno psaní Viléma Slavaty, též v městě Freiberce 28. d. srpna 1619 datované, kterýž s jmenovaným Adamem z Šternberka proti reversu od sebe stavům danému z země ujel. V němž dokládal toho:

Že se mu v paněti snáší, kterak jest po pádu svém stavům připověděl a reversem od sebe daným toho dotvrdil, že nechce do své smrti věci českých se dotýkati, nýbrž v pokoji zůstávati, jakož pak po ten veškeren čas, co jest v Praze zůstával, se tak a nejinak choval a tomu, což jest připověděl, zadosti činil. Nyní pak že něco proti reversu svému učinil a ven z Prahy ujel; že to učinil na žádost manželky své, kterážto v Teplici za příčinou nemoci své zůstávala, chtěje ji v její těžkosti a nemoci navštívit. Nicméně že o tom stavové dobrou vědomost mají, že jest nic jiného proti stavům před sebe nebral, nýbrž všecko podlé snešení jich vykonává a výpravy podlé zřiz. zem. činí: protož že žádá, aby z zlého domnění vyšel.

Dáleji že jest i přes meze král. čes. se odebral a z Teplice 1620 ujel: to že jest učinil proto, že jeden každý člověk jest podle přirozeného zákona povinen života svého obhajovati a přichraňovati, a druhé na ponuknutí a žádost snažnou paní matere manželky své milé. Neb že tomu sami rozuměti mohou, kdyby on déleji v král. čes. zůstávati měl, jsa na ten čas snižený, že by musil všelijakých nepřiležitostí pocíťovati, ano i v nebezpečenství hrdla zůstávati. A to aby stavové mohli dokonale věděti, že jim to uvozuje v známost, že se z král. čes. z příčin výš oznámených ubírá. Když potom pán Bůh pokoj dáti ráci, že se zase k stavům navrátiti a s nimi zůstávati připovídá. Což že jemu dle jeho k nim dověrnosti na zlou stranu vykládáno nebude; a také proč by jemu to na zlou stranu stavové vykládali, příčiny žádné nemají. Nebo o tom dobrou vědomost mají, že on v svém reversu se tak nezavázal, aby z země ven ujížděti neměl, než že se chce pokojně chovati; a když jemu snešení stavův bylo skrze vyslané čteno a odesláno, že jest bylo bez výminky. I poněvadž pak již odjel, že se chce tak chovati. aby nic proti stavům. jsa ven z země, nečinil, nýbrž ve všem pokojně sobě počínal. —

Když tou měrou to vše bylo dokonáno, četl se zatím spis neb supplikací stavům podaná od Jana z Šternberka, tehďáž sněmu přítomného, syna dotčeného Adama z Šternberka. Ale co ta v sobě obsahovala, jako i co dále od toho 4. dubna až do 28. mezi stavy a vyslanými při téměř sněmě generálním řídilo se a uvažovalo, to vše se nedostává v jmenované relací jedenácté a aktách sněmu tohoto, od vyslaných Slanských sepsaných. a tou příčinou musí se všeho toho na ten čas pominouti mlčením. až dá Bůh příležitost tu, že odjinud nedostatek takový a mezeru budu moci příhodně vyplniti.*) —

Ve čtvrtek pak. den památný sv. Jiřího rytíře, jenž byl 23. d. dubna. zběhlo se veliké a tuhé setkání v slovích mezi 23 nejvyššími stavy a stavem městským a to v příčině té. Když dub. zajisté vyslaní od Pražanův i z jiných měst královských dnův pominulých stavům vyšším dali jistou svou odpověď proti snešení jich společnému v příčině svolení jistých sbírek zemských; tedy tíž vyšší stavové měvše ji v svém bedlivém povážení, dne toho čtvrtečního skrze nejv. purkrabího opáčili sobě túž odpověď stavu třetího. Když totiž stav panský a rytířský učinili mezi sebou svolení jisté z obilí a podali toho také i na stav třetí, aby i on v tom se jim pronesl, co by proti tomu jich svolení z sebe učiniti a svoliti chtěli; tu že stav městský dal od sebe

*) Znova Skála zde odkazuje na Paralip. str. 210, jichž dosud nenalezeno. Red.

1620 jim odpověď takovou: že by nebylo možné jim takových sbírek svolovati, a to proto, poněvadž ne všickni měšťané svobodní a stavu třetího užívající dědiny a role mají, kteříž tedy toho nic nemají, jak by bylo možné jim něco svolovati a odvozovati; než ti, kteří mají dědiny, že odvozovati budou a rovnost s stavem panským a rytířským v tom rádi zachovají.

Na kteréžto odpovědi v punktu tom stavové vyšší tehldáž přestali, však s tou výminkou: kteří z nich dědin nemají a všeliké obchody a živnosti vedou, že by se mohli o jistou summu peněz snést a místo sbírky z obilí ji odvésti, tak aby rovnost mezi stavy mohla býti zachována. Ale co se druhého artikule tkne, kdež třetí stav žádal, aby při předešlém odvozování z vín, totiž z vědra po 10 groších, zanecháno bylo, a to, co se vín domácích tkne, tím se vynahradilo: že ten tolikéž na větší počet byl odložen. I ačkoli to předešle bývalo, že sou se vína domácí vyhrazovala a toliko z přespolečných vín sbírky se odvozovaly; však že nyní toho důležitá potřeba jest, jakáž jest nikdy prvé nebyla. K tomu že málo vín přespolečných, jako uherských, rakouských i moravských do Čech se uvozuje, a byť se i uvozovati chtěla, že pro lid vojenský nemohou, an sotva jemu v těch krajinách vína postačují. Kdyby tedy z domácích vín svolena sbírka býti neměla, že by se takové sbírky z vín velmi na skrovně sešlo a stačiti nemohly.

A tak nejvyšší purkrabí přímluvu svou na to hned zatím učinil, doloživ, že se jemu vidí za dobré, aby při tom předešlém sněšení s strany sbírky z vín přespolečných i z domácích zcela a zouplna zůstaveno bylo a nic se v něm neměnilo; požádav při tom jiných pánův i rytířstva, aby také přímluvy své o tom oznámili. Pročež po něm nejv. hořmistr, myslím, starší z Lobkovic, v přímlově své doložil toho mezi jinou řečí: Aby aspoň polovici berně domovní měšťané ti, ješto dědin nemají, místo té sbírky z obilí odvozovali; nebo že to býti nemůže, aby jedni dávali a druhí nic. Poněvadž sice stav třetí chtěl vsudyž, jak v direkcí tak i v jiných věcech s stavy vyššími rovnost míti, aby tedy i odvozování berní rovníčka táhli. A že stavové vyšší rádi by s sebe košili svlékli a dali, stav pak třetí že dosti málo v těchto nynějších těžkostech nápomocen jest v odvozování berní a kontribucí. Dále co jest měl ještě přednésti, toho že k jiné chvíli zanechává, a z toho se, čím jest potkán, před dobrými, poctivými lidmi vyvésti chce. A s tím odešel hned s nimi, hněviv jsa.

Po té dvojí přímlově jiní všickni k jednostejnému cíli směřovali a potaz svůj v jeden smysl proti stavu třetímu zavřeli.

Pražané, Horníci i jiní poslové z měst, doslýchající přímlov a jistého sněmu stavův vyšších, i žádali jich za potaz.

v němžto dobře za půl hodiny trvali; a na čem se tak snesli, to skrze Jana Jezberu z Kolivé hory oznámili jim poručili způsobem tímto: 1620

Ze vyslání od Pražan, Horníkův a jiných měst královských, jaké by zdání vyšších stavův bylo, tomu sou vyrozuměli. Co se prvního punktu tkne, že sou sobě přivedli ku paměti, kterak onehdejšího dne u velikém počtu jak z Starého, Nového i Menšího měst Pražských tak i vyslaných z měst jsouce osoby z stavu třetího na rathouze Staroměstském pospolu shromážděny, na čem se tak z bedlivého uvážení svého snesly a co jim stavům vyšším v příčině té při sněmovním shromáždění za odpověď daly; nyní pak jsouce v skrovném počtu vyslání, aby měli co proti těmž snešení svému předešlému činiti aneb proti většímu počtu replikovati, to že se jim vidí býti k učinění věci nemožnou, nýbrž že stavův vyšších žádají, aby nad možnost svou stav třetí v nic potahován nebyl. A když sobě stav vyšší ku paměti přivede snešení sněmovní léta 1601 a 1604, tedy to tam najde, když jest berně z posudného byla svolena, že stav třetí v nic obzvláštního nad to neb proti tomu se nepotahoval, než zůstaven jest v rovnosti s stavy vyššími. K tomu když se pomyslí na to, kterak týž stav třetí musil od začátku těchto neřestí a roztržek všelijakých nepřiležitostí zakoušeti, tedy že slušně musí býti v tom ušetřím, obzvláště pak Pražané: předu, protože veliké kontribucí odvozovati; druhé, lid služebný chovati aneb domácí gvardy držeti; třetí, šance okolo Prahy a brány v nově dělati a opatrovati musejí; čtvrté, že sou mnozí měšťané ku potřebě zemské jistou summu peněz od sebe zapůjčiti musili. A když za tou příčinou kommissari zřízení do měst Pražských vyslání byli, tu že dobře porozuměti mohli, jaká jest byla měšťanův a sousedův jejich možnost nebo nebyla, tak že o kom se domnívali, že by mohl tisíc kop miš. půjčiti, ten sotva 100 kop půjčil, a od koho nadáli se 100 kop, že s těžkostí velikou odvedl padesáte.

Z strany pak druhého punktu, totiž svolení berně z vín domácích, k tomu také že přistoupení nemohou pro tyto slušné příčiny: Předně, že mají jistá nadání a výsady od předešlých králův a císařův sobě daná a učiněná na takové vinohrady, a kdyby měli něco proti svým privilegiím činiti a na protržení jich jaké sbírky svolovati, že by od potomkův svých nařikání na sebe uvaliti musili; a poněvadž předkové jich jim taková privilegia a svobody neporušené zachovali, že na tom jsou, aby i oni potomkům svým je v témž způsobu dochovali. Druhé, kdyby k těmž svolení přistoupení měli, totiž po 2 gr. z každé kopy, že by z svého vlastního nákladu a z vlastních svých peněz to učiniti a platiti musili. Třetí, že prvé dosti veliký

1620 pergrecht J. M. K. z týchž vinic odvozují, a kdyby povoliti tomu měli, že by se jim dvojnásobně odvozovati dostalo; a to jest vůbec známé, že po ta léta dosti špatní užitkové z hor viničných vycházejí, tak že sotva za náklad stačiti mohou a někdy za náklad nevynášejí. Pro ty tedy příčiny podstatné že v tom punktu s stavy vyššími srovnání býti nemohou; jako i pro tu ještě neposlední, že páni mají své vinice a jsou jich páni dědiční, mají též lidi poddané, kteříž jim je zdělati při menším nákladu musejí, také z nich žádných poplatkův žádnému nedávají. Tuto pak při stavu městském že to všecko jináče se nachází; a tou příčinou že žádají při svém snešení předešlém zůstaveni býti.

Po přednesení tom nejv. purkrabě povolal stavu panského i rytířského v potaz jeden, v němž trvali dobře přes půl hodiny. A když usadili se zase všickni na místa svá, vynesl jej v rozum ten: Jakou sou odpověď Pražané, Horníci i jiní vyslaní z měst stavu vyššímu dali, tomu že náležitě vyrozuměli, a nenadáli se toho, na čem sou se tak oni dva vyšší stavové z bedlivého uvážení snesli, aby měl stav třetí proti tomu se postaviti na odpor, a oddělice se od nich, s nimi se v tom nesrovnávati, poněvadž sice jindy vždycky ten obyčej od starodávna bývá, že se nikda od příměliv stavův vyšších nedělivali. Ačkoli zajisté toho se dokládá od nich, že by svá nadání a privilegia a výsady na vinice i jiné věci měli, a na protržení jich že by jim svolovati možné nebylo; však aby zase na druhou stranu myslili, že i oni stavové vyšší tak slavná a podstatná privilegia mají, a co sou svolili i učinili, že sou to bez ohledu se na svá privilegia učinili a činiti chtějí a budou. Nad to že v jednom každém snešení sněmovním vždycky se ta výstraha a výminka dokládá: co tu koli z dobrého svého zdání a vůle všickni tři stavové svolují, že to nemá na protržení svobod a privilegií jich se vztahovati. Nicméně však, jestliže by stav třetí předece na svém státi a od předsevzetí svého upustiti nechtěl, že vyšší stavové na jiném nejsou, nežli to na J. M. K. vznéstí, v čemž tak stav třetí s nimi se nesnáší a od nich dělití se chce. Jaká potom resolucí na to od J. M. K. vyjde, při tom aby bylo zůstaveno. Ale že stavové vyšší vždy nejsou naděje té a žádají, že k tomu stav třetí přijíti nedá; nýbrž k tomu se přičiní, aby láska a svornost mezi stavy zachována býti mohla a J. M. K. těmi věcmi zanepráždňován býti neráčil. Nebo jakž se nejvíce stav třetí tím zastírá, že J. M. králi tak mnoho pergrechtu dávati musejí; když toho však pováží, že stavové vyšší, jestliže vína svá načínati dávají, že musí je mezi svými poddanými nejdražejí po 2 gr. dávati, Pražané pak proti tomu vynasazují je sobě, co nejdražejí mohou, a tudy jim také zase dobře na pergrechtu se přispoří, tak že jej od sebe beze škody své odvozo-

vati mohou: tedy v tom mají před stavy vyššími veliký fortel 1620
Pokudž by pak tito v nedorozumění předce trvati chtěli, tedy že na jiném nejsou, než dle předešlého oznámení na J. M. K. je vznésti.

Tu stav třetí vešel zase v potaz a snesv se o jistou odpověď na to promluvení nejv. purkr., rozkázal ji přednésti stavům vyšším:

Co se prvního artikule dotýče, že stav třetí porozumívá, jako by stavové vyšší toho při ozvání jich zůstavovali, jakož pak že věc slušná a spravedlivá jest, kdo má z čeho, aby z toho berně odvozoval, a kdo nemá, aby tak nechal, poněvadž nemá co a z čeho dávat; s tím přitom stavu třetího ohražením: cokoli přitomní vyslaní téhož třetího stavu v tom skrovném počtu přednášejí, že ta a ne jiná vůle jest i většího počtu, a v té příčině aby stavové vyšší jim za zlé neměli.

Z strany pak punktu druhého aby mohlo se času uspořiti, že se v túž sbírku z vína uvolují na způsob takový: aby předně náklad na vinice vyhrazen a poražen byl, a potom z ostatku užitku, když by k zpeněžení přišel, že chtějí z každé kopy po 2 gr. odvozovati. Přišloli by pak k tomu vznešení na J. M. K., tedy že stavův vyšších stav třetí za to žádá, aby k tomu přivedli, jak by i on audiencí volnou při J. M. dosáhnouti a příčiny nemožnosti své přednésti mohl, majíce naději předně ku pánu Bohu a potom i k J. M. K., že s poníženou a poddanou omluvou jejich milostivě spokojen býti ráci.

Stavové vyšší nepřestavše na té replice Pražanův a měst, dali na ni skrze nejv. purkr. i hned tripliku takovou:

Poněvadž nepochybují, že stav třetí tomu z předešlého oznámení jich vyrozuměl, jaká by vůle v tom stavův vyšších byla, totiž že chtějí to na J. M. K. vznésti, pročež že toho ještě přitom zůstavují. Za druhé, kdyby to jíti mělo a jen z užitku po sražení nákladu na vinice po 2 gr. berně z vína dávána býti měla, že by vyšší stavové toho podobným způsobem užití chtěli, a tudy znamenité spletení povstati by musilo a tak dosti malá summa peněz shledati by se mohla. Za třetí, jestliže chtějí stav městský při J. M. K. přednáseti, když oni svou věc přednáseti budou, že mohou sobě též audiencí vyžádati, a co by přednésti chtěli, to že se při vůli jich pozůstavuje. A poněvadž týž artikl na ten čas pro příčiny již všechném vědomé k zavření svému přijíti nemohl a jiní také proň vážení býti nemožnou, aby tedy čas daremně mařen nebyl, že chce dáti přecísti vůbec, co se s poslem uherským jedná, aby se obec nedomnívala, že by nejv. úřed. a soud. zem. zaháletí měli.

I čteno předně snešení z strany rozvržení kvoty, které se stalo mezi král. čes. a zeměmi přivtělenými, co by jedna každá

1620 z nich na opatření zámkův a pevností hraničných v král. uher. a placení lidu na nich zůstávajícímu odvésti měla, a to mimo těch 50.000, kteréž každého roku ordinarie, zřízení, vycházení mají, totiž: Čechové dle nového rozvržení 18.000, Moravané 9000, Slezáci 8000, Lužičané hořejší 800, Lužičané dolejší 1200, Rakušané dolejší 8000, Rakušané hořejší 5000. A tak ze všech zemí k těm 50.000 předešlým mělo se scházeti ještě druhých 50.000, a do král. uher. odesílati. K tomu pak aby každá země kommissaire své nařídila, kteříž by takové peníze k sobě přijímali, je, kdež náleží, odvozovali a počet náležitý principalům svým činili.

Z strany příměří mezi cis. Ferdinandem a král. čes. to dali stavové s vyslanými králi v moc, aby s tou věcí činil, jak se králi líbiti bude. Poněvadž s pomocí p. Boha k tomu přivedeno jest, že všechny věci s poslem uherským na dobré míře postaveny jsou; že tedy již na ničemž jiném nepozůstává, než aby. dáli Bůh, v sobotu nejprv příští po přečtení konfederací přísaha k ní vykonána byla, aby nepřátelé poznati mohli, jenž všelijakými praktikami ji rušiti a kaziti chtěli, že jí p. Bůh zehnatí a den ode dne většího prospěchu a požehnání dávati ráčí, tak že naděje jest, že těm neřestem brzo s pomocí boží zpomoženo a pokoj svatý podstatněji způsoben býti moci bude, pročť aby všickni stavové k tomu skoncování věci tak platné v větším počtu najíti se dali. A ač týž purkrabě nebyl by na jiném, než na ostatní artikule proposicí královské nastoupiti; ale že stavův dosti skrovný počet se spatřuje, že se jemu toho učiniti nevidí, nýbrž jest mu to jistě s podivením nemalým, že k tak platným a těžkým věcem tíž stavové v tak mále se scházejí, odkud poznává se, kterak vlasti své ubohé mnoho dobrého přejí, když více zisku svého postranního, pohodlí a hospodářství nežli obecného dobrého vyhledávají a tudíž i sněm svévolné prodlužují. Což že král příliš těžce nésti ráčí. Budoucně tedy aby všickni napravili a jedni druhých v tom napomenuli, přítomných v Praze oustně, kteří pak odjeli na statky, těch listovně. Obzvláště pak aby dali se najíti hlučně v sobotu, když konfederací stvrzena bude, aby poslové uherští šetříce stavův počet chatrný, nemyslili a neřekli, že snad sobě konfederací té nehrubě váží. —

Naposledy při vzdání sněmu Pražané dožádali se poslův z měst královských, poněvadž doslychali, co a jak obšírné bylo od vyšších stavův přednášeno na pouhé stavu třetího potlačení, protož aby dne pátečního v hodinu třináctou na celém orloji na rathouz Staroměstský se sešli a tam o ty věci v dověrnosti se poradili. Což když učinili povolně poslové z měst jmenovaného dne pátečního 24. d. dubna, tedy purkmistr a konšelé
24. dub. Starého města Pražského podali na Novoměstské a Malostran-

ské Pražany i jiné posly z měst: zdali by oblibovali sobě zdání jich dobré, o kteréž mezi sebou se snesli, totiž, aby od toho předního artikule z strany sbírky z obilí nijakž neupouštěli a k tomu nepovolovali, aby ti, ještě dědin žádných nemají, místo toho jakou částku berně domovní svolovati měli; v ostatku aby rovnost s vyššími stavy byla zachována, jak kdo mnoho obilí buď sije neb prodá, tak mnoho také aby z něho dal, co se svolí. K druhému pak artikuli, poněvadž jest věc nemožná jeho obhájití a z té sbírky se vymluvití, aby zcela a zouplna beze vši výminky se přistoupilo: ač budeli moci i tu něco změkčeno býti, tedy aby se o to zatočili a aspoň k jednomu groši berni tu přivedli. Jestliže by vyšší stavové prvního artikule při snešení stavu třetího zanechatí nechtěli, tedy aby raději předce k audienci přišlo, a k vyžádání sobě jí hned jisté osoby z prostředka svého volili, kteréž by i supplikací králi zhotovily.

I schváleno to zdání ode všech a zůstáno na tom, aby též snešení své nejv. úřed. a soud. zem. na kanceláři oznámili.

S tím odebrali se všickni na hrad Pražský, a byvše puštěni na kancelář, po oznámení téhož zdání svého dosáhli na ně jakési nepřilíš příjemné odpovědi, tak že schylovalo se k tomu, že se mělo to předce přednésti králi, v čemž nejvíceji bouřil nejv. hofmistr podlé diškrecí své obyčejné a navyklé, a to protože již před tím ve čtvrtek v plném sněmu chtěl sobě setřítí laskominy na kanceléři Staroměstském, kterýž se mu v tom však náležitě opřel a řeči neuspořil. Což vše dalo se pro Lidmilu Nerhofovou, vdovu, na kteréž on chtěl jakořka vytrucovati a vybroukati půjčky 12.000 kp. miš, a velmi zhruba k ní mluvil, ano i pohrůžky divné činil. Kterážto měvši sobě v tom danou radu, vznesla to skrze supplikací svou na krále, což hofmistra nejv. nad míru mrzelo. Nebo on, měv prvé již rozhněvanou na sebe královnu, též pro nějaké neprozřetelné k ní mluvení a proti ní provinění, obával se, aby příčinou supplikací té podobně i při králi se mu nestalo a nezakalilo.

Když pak nejv. úřed. a soud. zem. zasedli s obcí na považování artikulův sněmovních, tedy nejdříve bylo jednáno o ty dva artikule. Tu nejv. purkrabě přednesl stavům vyšším, na čem sou se stav třetí jim dnes na kanceláři na konec pronesli, a požádal na to přímlov jich. Kterížto jednomyslně vedli k tomu: poněvadž stav třetí v rovnosti s stavy vyššími se zachovati chce, a sice všeliká břemena zemská jim odnášeti pomáhá, pročez aby při témž ohlášení a svolení svém zůstaven a mimo možnost svou v něco víceji se nepotahoval, nýbrž ušetřen byl. Za kteroužto volnost jejich stav městský jim šetrně poděkoval a jim sobě na Bohu vinšoval toho, co takkoli nyní svolují, aby tomu

1620 s pomocí jeho svatou zadostí činiti a vrchnosti své svolené sbírky ochotně odvozovati mohl.

A poněvadž na ráno měla se konfederací s knížetem Beltlénem, s Uhry i Sedmihradčany od stavův a vyslaných v kanceláři stvrditi; i zvoleny jsou před vzdáním sněmu jisté osoby ze všech tří stavův k vykonání i zase přijetí slibu k konfederaci: z stavu panského nejv. purkrabě, nejv. hofmister, nejv. komorník, nejv. sudí, nejv. kancléř, Jan Adam z Roupova a Jiří Sádovský z Sloupna; z rytířstva nejv. písař, podkomoří, purkrabě Karlšteinské, purkrabě kraje Hradeckého, Diviš Cernín z Chudenic, Heinrich Deym a Jetřich Malovec; z stavu městského Jan Kirchmayer, Jiřík Zýgl, Jan Bonaventura, primasové všech tří měst Pražských, Eliáš starší Rozín, Mikuláš Vodňanský, primas od Hory Kutné, a Křištof Mimoňský z Mladé Boleslavi.

Zatím obrány osoby k učinění relací sněmovní ke dskám a přitištění pečeti zemské k uherské konfederaci. I když Martin Fruvein napomenul stavu třetího, aby též k relací volili z sebe osoby dvě, tedy stavové vyšší ozvali se na to: že to býti nemůže, aby týž stav třetí měl k relacím ke dskám zemským vysílati, poněvadž toho od starodávna nebývalo; pročez aby při starobylé zvyklosti zůstaveno bylo. Proti tomu ohlásil se stav třetí: Poněvadž ve všech všudyž věcech rovnosti s stavy vyššími užívají, jako při odvozování berní a sbírek, v majestatu na náb., v konfederaci, v volení krále a jiných, tedy že i v této příčině k relací sněmovní vykonání, jakožto stav třetí svobodný, s právem připustiti se mají. V čemž že sobě p. Boha za svědka berou i s svým svědomím to tvrdí, žež žádného svého zisku v tom nevyhledávají, než toliko podstaty samé, aby mohli tím lépeji a podstatněji dobrého vlasti vyhledávati a zastávati.

Ale stavové nedávajíce ničemuž tomu místa, vzali o to potaz a potom dali jej vynésti v ten rozum: Že se tomu diví, když stav třetí smí toho na nich žádati, poněvadž o tom dobře ví, že prvé nikda, jakkoli toho bylo od nich vyhledáváno, dovoleno jim nebylo. Protož že ani nyní stavové dva přední k té žádosti povolit nemohou, zvláště jsouce v tak skrovném počtu; kdyby se veť toho o své ujmě bez jiných vydali, že by jim z toho právi býti nemohli. Co jsou zajisté stavové vyšší bez ujmý reputací své pro stav třetí mohli učiniti, to že rádi vždycky činili; na čemž aby týž stav přestal, poněvadž ví, že mu k tomu pomohli, čeho nikda prvé neměl.

A s tím vyvstali z lavic, chtějíce jíti s touž relací sněmovní ke dskám. Pročez stav třetí vždy ještě ohlašoval se, že jsou měli naději k volnějšímu přičin jich vyrozumění, ale poněvadž se toho neděje, žež to pánu Bohu a času poroučí.

Tu nejv. purkrabě obrátiv se k městům s křiknutím a po-

hnutím myslí, doložil slov těch: „Máteli kterého úředníka při 1620
deskách zem. z stavu vašeho? Již bychom takovým způsobem
před vámi žádné přednosti neměli, a nevědělo by se, kdo jest
vyšším a kdo nižším.“ Odpověděli mu na to města: jakkoli
jest, že sobě to p. Bohem osvědčují, ačkoli relací přítomní
nebudou, nieméně však že se k ní předce jako stav třetí svobodný
přihlašují. S tím odešli ke deskám, nic více ku protestací té
nerikajíce.

Po malé pak chvíli poslali pro ostatek obce panské a ry-
tířské, aby mezi ně tam přišli; z jaké ale příčiny to se stalo,
vědět se nemohlo. Mezi tím stav třetí samotný zůstával v soud-
nici; až když vrátili se od desk mezi ně, učiněn odklad jednání
sněmovního do rána hodiny sedmé německé, aby se všickni a
to v počtu hojnějším pro nastávající slavnost, při stvrzení kon-
federací uherské nařízenou, in puncto na hrad Pražský najíti dali.

I nezameškali hodiny sobě uložené jak nejv. úřed. a soud.
zem. tak i stavové všickni z obce. A tak na sobotu na den památný
sv. Marka, evangelisty Páně, 25. d. dubna přede vším jiným 25.
jednáním přečtla se stavům v plném sněmě konfederací s Uhry dub.
15. d. ledna v Prešpurce zavřená a do češtiny přeložená tak,
jakž jest již napřed ode mne položena.

Po přečtení jí učinil nejv. purkrabí dokonaleu zprávu
stavům, jakou odpovědí mají býti podělení poslové uherští proti
přednesení a žádosti principalův svých; což bylo summovně obsa-
ženo v desíti artikulích pro snadší stavům tomu vyrozumění:

I. Z strany příměří s císařem že to králi v moc
dáno jest.

II. O pomoc, kterouž Uhři Čechům a Čechové zase Uhrům
v čas nastalé a důležité potřeby přispěti mají, totiž Uhři že
mají dáti pomoci sami od sebe, Sedmihradčanův v to nepota-
hující, 5000 pěchoty a jízdy a k tomu 2000 hejduků; proti tomu
král. čes. a země přivtělené Uhrům 3000 pěchoty a 1200 jízdy,
hořejší Rakušané i dolejší po 3000 jízdy i pěchoty.

III. Že poselství k sultanovi tureckému neprodleně se vy-
praví.

IV. Mince aby na obé, jak v král. čes. a zemích přivtě-
lených, tak i v král. uher. a v sedmihradské zemi v jednorodné
ceně brána byla.

V. Na žádost poslův že jsou jim dány poznamenané ze-
jmena osoby defensorův, dle konfederací zvolených jak v král.
česk. tak i v zemích přivtělených.

VI. Profiantové pak v ležení našem že nemohou se laci-
něji prodávati lidu uherskému nežli jiným soldatům, pro uvaro-
vání roztržitostí.

VII. Že se jim vydává dle žádosti jich výpis hodnověrný

1620 smlouvy na onen čas mezi Matiašem, králem uherským, a Vladislavem, králem českým. léta Páně 1549 (?) (snad 1478. Red.) učiněné. Ostatní pak artikulové tři pro spěšné jich od nejv. purkrabího čtení pochopiti se nemohli.

Po oznámení tom povstali hned z sněmu nejv. úřed. a soud. zem. s osobami z obce volenými ku přijetí a činění toho slibu k smlouvě uherské a odebrali se do kanceláře; kdežto přišedše také mezi ně vyslaní z zemí, nejdříve podpisovali se tam všickni popořád v originalu konfederací, a potom i pečeť zemská přitisknuta k ní. S tím dále šli ku králi, k němuž v tu dobu i posel uherský hrabě Emerich Tuří, od nejv. kancléře a hr. z Hollachu na královském voze z lozumentu na zámek přivezený, dal se najíti.

A když schylovalo se k druhé hodině popolední, počalo se zvoniti ve všecky zvony při kostele sv. Víta na hradě Pražském, a po zvonění šel král s týmž legatem a s jiným panstvem do téhož kostela v pořádku a s pompou takovou:

Nejprvé šlo pánův uherských do desíti osob, za nimi Rakušané obojí v osobách šesti a po nich Lužičané hořejší v šesti a dolejší ve třech osobách, za těmito Slezáci opět v osobách šesti a Moravanův též tolik. Po Moravanech následovali stavové král. čes., předně stav třetí, totiž dva poslové z měst, od Hory a z Bolešlavě, a Pražané všech tří měst Pražských, po nich stav rytířský a za ním stav panský v počtu velikém; za pány českými knížat několikero a po těch bratr králův a vedle něho markrabě z Jegerndorfu, veďa za ruku syna královského nejstaršího. Za těmito kráčeli vyslaní z Uher, osoby stavu rytířského a městského, potom legat uherský přední hrabě Tuří sám osobně a za legatem nejv. hofmistr král. čes., za hofmistrem herolt český, nesa hůl v rukou, v habitu červeném karmazinovém, na němž lev bílý řemeslně vykrumplovaný se spatřoval dosti veliký, a to z předu i z zadu; a za ním kráčel maršalek dědičný s mečem dobytým, a teprva král samotný; a po něm následovali nejv. úřed. a soud. zem. s hrabětem z Hollachu a jiného panstva počet znamenitý. Naposledy zavřeli tu processí drabantí královští.

Když král vcházel do kostela, dvanácte trubačů jeho troubilo libě, a bubeník na vlaské bubny bubnoval. Po troubení začala se muzika veselá při varhanech a po ní zpívána antiphona „Veni Sancte Spiritus“ jazykem latinským, a potom hymna moléta s přičiněním k zpěvákům pozounův a jiných nástrojův muzických. Naposledy zpíval se žalm 103. německou řečí, při němž hrálo se také na varhany.

Zatím vstoupiv Dr. Škultět na kazatedlnici, učinil kázání usedělé na kap. 5. knihy I. králov. o konfederací, dokázav v něm

toho jak příklady písma sv. tak i z rozličných historií politických, jakými spůsoby kdy mezi národy smlouvy a sjednocení přátelská se vykonávaly, a co dobrého neb zlého — poněvadž konfederací i ke zlému vykonati se může, ač takové jednání zlé vlastněji konspirací, spiknutím, nežli konfederací, sjednocením slouti má — z nich pocházelo. Po kázání a modliteb svatých vykonání zase od kantorův a pozaunářův moléta pěkná opět sezpívána. A král učinil řeč německou k legatu uherskému, ale, co v sobě obsahovala, toho se doslyšati nemohlo, jako ani tulmačení jí na latinsko od nejv. kancléře; ale naděje jest, že ta materie její k konfederací se trefovala. Proti tomu dal odpověď zase legat v jazyku latinském, kterouž opět nejv. kancléř dle starobylého zvyku králi na německo vykládal.

Po dokonání toho colloquium nebo řeči jedné i druhé čtla se nahlas nejdříve konfederací uherská od sekretáře uherského latině, a potom i konfederací česká a zemí přivtělených též v jazyku latinském od Pavla Ješína, rady při appellacích, a to dobře za půl druhé hodiny.

A když se to vše dokonalo, tedy král podal na to ruky legatu uherskému a přitom odevzdal mu exemplář české konfederací a zemí přivtělených; proti tomu pak legat na místě knížete pána svého podal zase pravice své králi a podlé toho exemplář konfederací uherské. Tou měrou všickni jiní konfederanti, následující v tom krále, totiž nejprve Rakušané, potom Lužičané, Slezáci, Moravané a stavové král. čes. s prokázáním jak králi tak i poslu uherskému poklony a reverenci náležité rukou svých legatu podávali a místo přísahy jedni druhým slib povinný činili. A jak týž slib vykonán, tak hned na to trubači opět troubili a na bubny udeřili. Potom opět zpívala se moléta pěkná a po ní dával požehnání Dr. Skultét všechněm posluchačům, pána Boha prose za zdárný všech těch věcí prospěch a utvrzení, a s tím s kazatedlnice sešel. Naposledy prozpěvovalo se německým jazykem obyčejné *Te Deum laudamus*, a mezi tím zpíváním pouštěla se veliká střelba z kusův jak po baštách hradu Pražského, tak ovšem i ze dvanácti děl velikých, za zámek na tumpiac vyvezených. Z nichžto jeden kus přední a starožitný od císaře Zikmunda, krále českého na onen čas, jakž se tehdaž rozprávělo, slitý — jiní pravili, že byl kus od Pražanův Staroměstských v čas bouřky zhotovený — nemohu se pamatovati dobře, ač sem tu osobně přítomen byl a na dotčené střelby spouštění očima svýma se díval, zdali po první či po druhé ráně okolo pánvičky od prachu se roztrhl a několik kusův velikých z sebe vzhůru do povětří dosti vysoko vyhodil; ale žádnému z lidu se dívajícího nejmenší škody těmi roztrženými štáfy na zdraví nenadělal. Což mnozí hned tehdaž za

1620 zlé omen a vyznamenání týmž konfederacím ujímali a vykládali.

Naposledy po stvrzení dokonalém konfederací a dokonání všeho toho processu neb slavnosti král vystav z majestatu svého, v témž pořádku zase z kostela do pokojův svých okolo hodiny 5. se uchýlil a ostatní částku dne toho vskvostném hodování s legatem a s panstvem předním, jako i následující den Páně nedělní, když čas k tomu byl, vesele ztrávil a dotčeného legata s dobrým vyřízením i s dary znamenitými, jež někteří na 20.000 tolarů šacovali, jak knížeti tak i jemu od krále čes. a zemí k němu přivtělených nadarovanými, ode dvora svého v pondělí po neděli Provodní, 27. d. dubna, velmi přátelsky a vlídně propustil.

Podobné rozžehnání přátelské stalo se téhož dne pondělního mezi nejv. úřed. a soud. zem., vyslanými zemí přivtělených i všemi stavy král. čes. přítomnými s jedné a legaty uherskými s strany druhé, a to v soudné světnici, způsobem a ceremoniemi takovými. Brzo po hodině osmé na půl orloji dostavše se nejv. úř. a soud. zem. z kanceláře do soudnice, volili s obcí osoby jisté, kteréž by jak všechny vyslané z zemí přivtělených předně, a potom po všech jiných nejposléze i hrabě Emericha Tuřího s jinými spolutovaryši jeho a posly uherskými mezi stavy a vyslané do sněmu uvedly. Což jak se stalo, tedy nejv. purkrabě po učiněné reverenci všechněm přítomným, jak co na koho náleželo, slovy i posuňky těla obrátil řeč svou českou k týmž poslům uherským a promlouval k nim, což vše kdosi z stavu rytířského po periodích na latinsko vykládal, takto:

„Nejjasnějšího knížete uherského V. M. páni vyslaní, páni ujeové, přátelé a konfederanti naši zvláště milí! Poněvadž to pán Bůh ráčil dáti, že s pomocí jeho svatou ta svatá konfederací mezi velikomocným králem čes., stavy téhož království, též i zeměmi k němu přivtělenými s jedné, a nejjasnějším knížetem a stavy uherskými s strany druhé vykonána jest, nad tím ráčí se J. M. K., stavové i vyslaní těšiti a pánu Bohu z toho děkovati, upřímně vinšující a žádající, aby táž konfederací všechněm zením sjednoceným k dobrému a k budoucímu stálému pokoji sloužití mohla. A jakož sou vyslaní od J. M. knížete i od stavův král. uher. stavům král. čes. psaní dodali, potom i jiným poslům z zemí přivtělených též; že jsou tiž stavové král. čes. a vyslaní nepominuli na takové psaní jisté odpovědi zhotoviti, kteréž jim nyní skrze komorníka od desk zem. do rukou dodávají, jako i jistoty od nich na dokázání vděčnosti své k J. M. knížeci i k stavům uher. na summu, kteráž se na pevnosti hraničné každoročně od nich odvozovati má, zdělané, žádající pánův vyslaných uherských, aby to obé J. M. knížeci

i stavům uher. k rukám s vinšováním dobrého zdraví a všeho prospěšného ode všech konfederantův dodati sobě nestížili.

A poněvadž tomu stavové král. čes. jako i jiné země přivtělené srozumívají, že již po vyřízení šťastném těch slavných a všech zemí se dotýkajících věcí zase do král. uher. odebrati a ku pánům principálům svým odjedti chtějí: pročez že jim od p. Boha všemohoucího šťastného průvodu všickni konfederanti vinšují a žádají, tak aby ráčili se v dobrém zdraví a potěšení i v dobré bezpečnosti před úklady nepřátelskými do téhož král. uher. navrátiti a s J. knížecí Jasností i s stavy shledati; zakazujíce se jim všickni konfederanti J. M. knížeti i pánům Uhrům, konfederantům našim zvláště milým, že ve všelijakých věcech dobrých a platných, které by se k dobrému všech zemí konfederovaných vztahovati příjemně a platně mohly, chceme se dáti vždycky každého času volně a hotově potřebovati. Ta pak smlouva, o kteréž se v konfederaci zmínka činí, poněvadž teprva nyní, jakkoli již dávno vypsána jest, k zpečetění svému pečetí zemskou přišla, tolikéž se pánům vyslaným Uhrům odvozuje a do rukou dodává. Naposledy, jakož i prvé toho doloženo, všickni veřejně šťastnou a bezpečnou cestu, aby se do vlasti milé v dobrém zdraví navrátiti moci ráčili, V. M. upřímně vinšujeme a žádáme.“

Když tu řeč nejv. purkrabě dokonala, a to tak všechno posílům uherským k rukám dodáno a odevzdáno bylo, tedy přední legat krabě Tuří dal mu na ni odpověď svou jazykem latinským; což opět osoba dotčená stavům vykládala na česko po kusích:

Nejprvé dal titul náležitý a účtivý všechněm stavům a zemím, potom doložil, že sou tomu nejjasnějšího knížete uherského a sedmihradského vyslaní dokonale a výborně vyrozuměli, co jest takkoli nejv. purkrabě Pražský na místě všech spolukonfederantův oznamoval, a že toho velikou potřebu a příčinu býti uznávají, aby to tak všechno J.M. knížecí a stavům uher. zcela a zouplna v známost uvedli.

Dále že od p. Boha všemohoucího žádají, aby táž konfederací předně ke cti a chvále p. Boha, zatím i k dobrému a prospěšnému všechněm konfederantům, k zahanbení pak a přestrašení všech nepřátel cti a slávy Boží, věrných ctitelův božských i všech konfederantův upřímných sloužití mohla. A jakož jim vyslaným z král. uher. všickni páni konfederanti vinšují, aby se do vlasti své milé v dobrém zdraví a bezpečnou cestou navrátiti mohli, že zase vyslaní všechněm pánům konfederantům vinšují a žádají, aby týž p. Bůh všemohoucí je mezi tolika nepřátely od ontokův jejich zjevných i tajných brániti a ostříhati ráčil. A co takkoli jim k rukám dodáno jest, to že chtějí také J. M. K. pánu svému nejmilostivějšímu i stavům uherským dodati a to tak, jakž sou sami přijali, přednésti. Víceji že na

1620 místě J. M. K. všelijakou lásku, přívětivost a věrnost všechněm konfederantům zakazují, žádajíce, aby stavové a vyslaní neráčili pochybovati o tom, aby národ uherský neměl zcela a zouplna v tomto tak celém, dokonalém a nerozvízitedlném svazku na potomní a budoucí časy pevně státi a trvati. Čemuž p. Bůh dobrotivý milostí svou žehnati rač. S tím že všekny tu přítomné ochraně božské poručené činí; a pokudž by v řízení těchto tak slavných a k dobrému všech zemí se vztahujících věcí jimi vyslanými uherskými co sešlo aneb obmeškáno bylo, že žádají pánův konfederantův, aby jim to na dobrou stranu vyložiti ráčili.

Po té odpovědi doložil ještě nejv. purkrabě slov těch: že nikterakž o tom stavové král. čes. a země přivtělené nepochybují, že to tak všecko, což jest již od obojí strany přednešeno a najednáno, až do skonání světa trvanlivé a stále bude; aby jen Bůh tomu všemu žehnati a pomoc svou dáti ráčil.

Ohlásili se zase legati: že to všecko J. M. Kr. s velikou vděčností, když to k rukou J. M. přijde, sobě oblíbíti a podobně v tom dobrém stále a dokonale státi a trvati do nejvyššího přemožení svého spolu s stavy král uher. chtějí ráci. V tom vystáli všickni stavové a vyslaní z míst svých, a legati šli také dolů s katedry do soudnice, rozžehnavajíce se nejdříve s Moravany, s Lužičany, s Slezáky a rukou vespolek sobě podávající, potom i se všechněmi pány z obce jak stavu panského a rytířského, tak i městského, náležitou úctivost jedni druhým prokazující. Naposledy vzali odpuštění i ode všech nejv. úř. a soud. zem.; kteřížto odšedvše z míst svých až ke dveřím světnice soudné postavili se řadem od týchž dveří až k šraňkům, pravic svých poslům uherským podávali a všecko dobré vinšovali, obzvláště pak hrabě Tuří objev mile nejv. kancléře a on jeho zase, dlouhou chvíli spolu rozprávěli a se žehnali. A potom přijevše do své hospody, asi po dobré hodině vydali se na cestu, ještě toho dne do města Českého Brodu přijevše na nocleh. —

Po odbytí uherského poselství přistoupeno zase k jednání sněmovnímu. Kdežto Moravané po učiněné opovědi přednesli stavům potřeby své s vinšem náležitým slovy těmi:

Že netají před stavy, čeho doslechli, ano i jistou zprávu od místodržících úřadu hejtmanského dostali dnův pominulých, že lid nepřátelský, totiž Poláci, do kraje Olomúckého vtrhli a na několika místech vpádem svým škody nemalé v mark. mor. zdělali, ano že i nepřítel silně v hromadu se strhuje, tak že obávati se, aby většího vpádu do téhož mark. se nestalo. Kterížto místodržící že žádají vyslaných, aby odpuštění vzali od sněmu a do Moravy, vlasti své milé, pospíšili

a raditi jiným stavům napomáhali, kterak by táž vlast jich před takovými vpády nepřátelskými ochráněna býti mohla. I poněvadž již to p. Bůh dáti ráčil, že konfederací mezi slavným král. uhér. a zeměmi přivtělenými se stala, ano dokonána jest: protož že stavův za to služebně a přátelsky žádají. aby na ostatní artikule v proposici královské obsažené nastoupili a jich v městech Pražských nezdržovali; nýbrž naklonili se k tomu a byli dobrou příčinou, aby se mohli tím dříve do mark. mor. navrátiti, a to, což by k vlasti jich dobrému sloužilo, opatřiti, obzvláště pak aby dotčení vpádové nepřátelští zastaveni byli.

Také za druhé že tajiti nemohou, že mají od principalův svých psaní k nim svědčící, jehož nyní stavům dodávají, s tou přitom prosbou přátelskou, oč tu koli principalové jich týmž stavům připsali, aby to v skutku naplnili a žádosti jich neoslyšeti ráčili; s tou přitom záměnou odměnnou, že se té volnosti jich zase příjemně odměňovati a v podobné příčině odsluhovati chtějí.

Třetí a naposledy že též stavův netají: kterak Václav ze Vchynic a z Tetova jich vyslaných moravských za to požádal, uveď jim v známost, jakou jest žádost také sám na stavy vložil, aby oni vyslaní k nim se za něho přimluvili: pročež že tak činí a všech tří stavův král. čes. žádají a za téhož ze Vchynic přimluvu svou činí, aby žádost jeho i přimluvu jejich v své laskavé paměti míti i skutečně ji naplniti ráčili; a vyslaní že nepominou se toho stavům vším dobrým přátelstvím odsluhovati, on pak ze Vchynic pamatuje na to, za takovou lásku že všelijakou vděčností a službami jim se také odměňovati chce.

Načež z společného všech tří stavův snešení dána jim tehdáž odpověď taková:

Ze toho velikého neštěstí, kteréž na ně a vlast jich skrze nenadálý vpád nepřátelský přišlo, Moravanům jakožto svým milým sousedům, přátelům a příbuzným nikoli nepřejí, žádajíce p. Boha, aby to zlé od vlasti jich odvrátiti a nepřátely daleko zahrnati ráčil. Dále jakou jsou žádost i s psaním principálův svých podali, že chtějí to vše v bedlivé povážení vzíti a je jistou odpovědí neprodleně zpravit.

Po nich když vložili na stavy žádost podobnou jak Slezáci tak i Lužičané, aby totiž s uvážením ostatních artikulův sněmovních pospíšili a vyslané pro obávání se nebezpečnosti podobného domů propustili, dostali od stavův jednostejné odpovědi jako Moravané.

Ale jak brzo vyslaní z zemí přivtělených vyšli z sněmu, tedy Radslav z Vchynic vzav sobě příčinu k ohlášení svému z přimluvy Moravanův, prosil stavův přítomných, jakožto služebníků jich všech upřímný, a kterýž až posavad to, což věrnému

1620 patriotovi náleží, při nich a vlasti své činil, aby bratra jeho Václava v své laskavé paměti, poněvadž na díle již artikulové obecní ku povážení přišli, měli a jej odpovědi potěšitelnou zpravili, tak aby bratří a přátelé jeho věděli, na čem jsou. a toho se vším dobrým stavům odsluhovati a na budoucí časy jak při J. M. K. tak i při stavích, jakž to prvé vždy činili, do vyhlášení nejposlednější krůpěje krve své upřímně státi mohli.

Ale když žádný z stavův k tomu vznesení jeho nic neříkal, ale jedni na druhé vzhledajíce, toliko mlčením ho odbýti chtěli: tu on opáčil řeč svou, vždy žádal jednou i po druhé aspoň pro Boha a spravedlnost jeho, aby podle zakázání laskavého svého před zavřením sněmu tohoto generálního žádosti bratra jeho povážili, neb že on Radslav Vchynský tomu rozuměti nemůže, proč by v zapomenutí přijíti a povážení zbavena býti měla. I osvědčovav sobě přitom svědomím svým vysoce, že jak on Radslav tak i bratr jeho Oldřich dobré paměti hleděli vlasti své vším dobrým sloužiti, jakž toho týž Oldřich krví svou dokázal, když hrdinsky pro vlast svou se choval, a že žádný nemůže býti nalezen, kdož by jináče něco o nich mluviti mohl, pročž že nepoznává při sobě k tomu příčiny žádné, pro niž by stavové na tu jich žádost i přímluvu Moravanův vzáctnou pamatovati neměli; tu teprv odbyt byl resolucí od stavův po vzetí o to potazu skrze nejv. purkrabího takovou: Poněvadž týž Radslav ze Vchynic a z Tetova o tom dobrou vědomost má, že ještě ne všickni artikulové sněmovní a to hlavní k vyřízení svému místnému přišli, v proposici pak krále J. M. toho se dokládá zřejmě, že mimo dotčené artikule nic postranního před se bráno býti nemá; k tomu že přistupuje a v to jako vkráčuje ještě i žádost vyslaných z zemí přivtělených, kteráž také nejdříve místo své míti musí: pročž aby na ten čas strpení měl až do uvážení artikulův obecních dokonalého, jako i přednešení od pánův vyslaných stalého; potom že stavové i žádosti bratra jeho i přímluvy zaň dle zakázání, jim v tom od nejv. purkrabího jakožto direktora sněmu tohoto jmenem a na místě stavův učiněného, povážiti a je odpovědi svou místnou v tom zpravití nepominou.

I přestal na zámluvě té opáčené a řekl: že těší se tomu spolu s týmž Václavem, bratrem svým, že aspoň dříve zavření sněmu žádosti své všickni užiti moci budou.

Zatím hned z ponuknutí nejv. purkrabího zasedli stavové na uvažování artikulův ostatních, totiž 8. o profiantech, 13. o vytištění zříz. zem., 14. o opatrování koruny a privilegií zemských, 15. o příročí dání na statky královské. O něž velmi snadno, bez všelikého sporu snesli se za jedno, svolivše přitom králi na výhradu jeho velikých nákladův, kteréž pro dobré král.

čes. v těchto svých začátcích z měšce vlastního činiti ráci, pro lepší tabule a dvoru jeho celého vychování 52.000 kop mišen. Příčinou pak těch starých dluhův od předešlých králův českých zdělaných zůstáno při témž artikuli i na tom, a to na přimluvu nejv. kanceláře Václava Viléma z Roupova, kterýž tím silně hýbal: Poněvadž původem osob těch, kteréž z okna vyházeny jsou, a tovaryšstva spolu spuntovaného mnoho dluhův cizích do král. čes. z země cizí na onen čas uvedeno jest, tak že jich přes 400.000 se nachází, k čemuž divnými praktikami jest přivedeno: protož aby stavové jisté osoby zvolili k tomu, kteréž by listy jak na kanceláři tak i při komoře české, ano i při dskách zemských zápisy bedlivě přehlídly, a co by se jich takkoli bez hodných příčin a na samou pouhou toliko řeč a ohlášení s oznámením věrných služeb, nýbrž raději nevěrných a praktikářských zdělaných vyhledati mohlo, ty všechny aby se příkladem Moravanův od stavův kassirovali. Nebo že oni tak se zachovali a těm podobné dluhy v nic přivedli, obzvláště pak toho nešlechetníka Žampacha, jemuž nad to výše i statky všechny pobrali.

Toho doslýchaje Joachim hrabě Ondřej Šlik, vydal se o jmenovaných dlužích, způsobem obmyslným na král. čes. uvedených, v diskurs a promlouvání takové:

„Jest to vědomé, kterak jsou předešli ti úředníci a soudcové zemští s námi zacházeli, domnívajíce se, že jsou již byli páni vyvýšení všeho všudyž, a že jim náleželo, jak by koli chtěli činiti, nemyslivše na to, že by jednoho pána služebníci, jakkoli v úřadech postaveni, byli, jako i jiní jsou. Tak je čert popudil v jejich pýše, že jim tomu k jejich velikému zahanbení rozuměti nedopustil. My tedy tolikéž nemáme o sobě příkladem jich tak smýšleti, nýbrž na to mysliti, že jsme jednoho pána, nevypínajíce se před jinými, služebníci a jednomu každému za spravedlivé, zvláště pak obecnému dobrému, k vlasti naší milé příslušejícímu, činiti povinni. A tak z toho pojde, že ten, kdo jest pánem, bude pánem, a kdo jest služebníkem, bude služebníkem. Dále jest i to vědomé, že ten dům rakouský — já mluvím na sněm a mluvím otevřeně — vzděcky nás velice sužoval a na nejvyšší ztrápil netoliko v věcech náb. se dotýkajících, ale také i v politických, tak že jsme se ho slušně strhnouti a jeho nesnesitelné od něho na nás vzkládané s sebe složití a tuto milostivou a právě otcovskou vrchnost sobě oblíbiti musili. Ale ať se zase ad propositum navrátím: co se dotýče těch dluhův, ví se o tom, že ti praktikáři, jak pod jednou tak i pod obojí, nejmenuje se tu žádný, veliké a nesmírné dluhy na král. čes., vlast naši milou — ó milá vlasti, milá vlasti, pomáhejž tobě z toho bláta sama sv. Trojice! — uvedli, a to nejprvé od stavův vyšších v veliké summy se dlužíce a jim statky krá-

1620 lovské zapisující, nikda však nic neoplacující. Když potom stavové nechtěli nic od sebe činiti, potáhli v to stav městský. Ti jako věrní a poslušní poddaní císaře tehdejšího vše činili, což bylo jim možné, ba někdy i nemožnost opovrhli, tak že i velká summa peněz od stavu městského vydlužena se nachází; až potom tomu i města odepřela a nemožnost svou předstírala.

Naposledy pak nemohvše toho v zemi skrze praktiky své užiti, utekli se jímam, a to do Rakous, a cizích dluhův národův cizích několikráte stotisíců přivedli, jim je jak na komoře, tak i při dskách zemských zjistili. Ale nač jsou se dlužili? I na to: tomuto, když se jen ohlásil, byť pak nic chvalitebného neučinil, za věrné služby sto tisíců, tomuto padesáte tisíců, jinému deset, onomu pět, tři, čtyry tisíce, a to ne za věrné služby, ale raději za praktiky. Nebo jest to již všem nám známé a patrné, co-koli činili, to všecko skrze praktikování činili a nic upřímně a věrně. Jinému opět za hejtmanství generální a opět za služby jiné vojenské sto tisíců, jinému za dobré rady udělení a staré služby 50.000. Jakož pak se to stalo, když ten starý v dlouhé karažiji“ (mínil Adama z Šternberka) „do kanceláře berničné přišel a oznámil: „páni berníci, mně za ouřad hejtmanský narazte k mé summě 50.000, víceji za věrné služby k zalíbení J. M. C. konané 20.000,“ a zas odešel. To za úřad hejtmanský a věrné služby? Počkej, jak jsi toho zasloužil! Není tak snadno je vysázeti zemi, jako tobě říci. Ej nu, pane starý v karažiji, najdeš se v listě, musíš z listy ven. Summou, jiní podobně se tak zachovali, a předešli úředníci, obzvláště pak president tehdejší komory Vilím Slavata nic tomu neřikali. A tak spravedlivá věc jest, aby se ti dluhové všickni vyhledali, a kteří by byli spravedliví, povázili, kteří pak nespravedliví a cizí i praktikářským způsobem na král, čes. uvedení, se kassirovali a v nic obrátili.“

A když hrabě dokonál diskurs ten, volili stavové k tomu přehlídnutí osoby tyto: Viléma staršího z Lobkovic, nejv. hofmistra, Joachima Ondřeje Šlika, nejv. sudího zemského — kterýž slyše osobu svou jmenovati, ozval se nahlas: „Tožť hle za tak dobré zdání mé s předu i s zadu mnou zastrkují; ale já nedbám nic, nýbrž chci všecko pro svou milou vlast učiniti“ —. Prokopa Dvořeckého, podkomořího, a Jindřicha Ottu z Losů, purkrabího Karlšteinského, Simeona Sušického a Jindřicha Kozla. Přitom obrali také osoby k spisování sněmu, totiž hr. Joachima Ondřeje Šlika, Václava z Budova a jiných šest z pánův. Martina Fruveina s jinými šesti osobami rytířskými, Davida Kuklu a Lukáše Karbana z Pražan s jinými též šesti osobami z měst. A tou měrou postavivše stavové již na místě všechny artikule jim k uvážení od krále podané v obecném svém shro-

mázdění a radě. ostatní čtyry vojenské poručili k vyřízení dokonalému Kristianovi knížeti z Anhaltu, jakožto nejv. hejtmanu polnímu, markraběti z Jegerndorfu, Ladislavovi Velenovi z Zerotína, hejtmanu moravskému, Václavovi z Budova, Ladislavovi Zejdllicovi a jiným čtyrem osobám, dvom z stavu rytířského a dvom městského.

Naposledy po spravení všech těch svrchu připomenutých prací a zaneprázdnění sněmovních nejvyšší purkrabě ještě toho dne učinil řeč obsírnou mimo všecku naději lidskou ke všechněm třem stavům přítomným s předložením šetrné omluvy své, aby mu téhož promluvení scestně vykládati a v tom, co nyní přednáseti bude, za zlé míti neráčili, dále řka:

Že jest jim stavům všechněm vědomé, kterak pominulého roku 1619 jistým řízením p. Boha všemohoucího z své dobré a svobodné vůle podlé svobod král. čes. a za jistými důležitými příčinami krále Ferdinanda za krále přijíti nechtěli a jeho, poněvadž tomu ničemu, což jest sliboval a v čem se reversem zavázal, zadosti nečinil, zavrhlí a z poddanosti jemu se vytáhli; naproti tomu pak J. M. K. pána jich všech nejmilostivějšího podobně z uložení božího a vůli svou svobodnou podlé týchž svobod a privilegií svých za krále a pána sobě zvolili a obrali. Což J. M. na snažnou žádost a vyhledávání jak stavův král. čes. tak i stavův zemí přivtělených, neohlídaje se na žádnou těžkost a protivenství, které by J. M. následovati chtělo, k sobě takové svobodné volení milostivě přijíti, nás se ujíti a to všecko břemeno na sebe přijíti ráčil. Oni pak stavové na to J. M. nvolení a přijetí správy král. čes. jsou se J. M. zavázali, že při J. M. jak hrdel tak i statkův svých vynasaditi a do nejposlednější krupěje krve vyliti státi a setrvati chtějí.

Jakož pak že J. M. to vše po své straně činiti a stavův všech netoliko jako král, alebrž jako otec se ujímati ráčí, to že jest patrné z toho, když nešahuje v tom zemí svých dědičných ani škody dítek svých milých, kteréž mu p. Bůh dávati ráčí, stavy penězi na veliké summě založiti a král. čes. v dostatek zastupovati ráčí. Nebo jestliže J. M. K. všecky své poklady, jakož pak již i na mnoze toho se stalo, na král. čes. ráčí vynaložiti, nebudeli to na znamenitou ujmu dědicův J. M., pro kteréž takoví pokladové shromáždění jsou a měli by k budoucímu užitku jich obrácení býti? A zase nebudeli za takovou vděčnost od stavův král. čes. a zemí přivtělených J. M. nevďěčnost prokázána? I aby tedy J. M. K. s lepším míněním a ochotností v tom svém začátku stavův se ujímati a v témž processu dáleji ještě kráčeti a je netoliko způsobem královským, ale také i otcovským, jakž již to od J. M. dokázáno, tím podstatněji přichraňovati a obhajovati moci ráčil, že se jemu nejv.

1620 purkrabímu vidí věc slušná a chvalitebná býti, aby na dokázání vděčnosti k J. M. K. za ta dobrodiní převeliká a laskavá J. M. syn nejstarší z společného a jednomyslného všech tří stavův téhož král. ano i zemí k němu přivtělených snešení — kteréž již na jiném nejsou. nýbrž jest se obávati, aby ony v tom na zahanbení stavův J. M. K. dříve, nežli oni, něco toho nepřednesly a jich nepředěšly — za čekance král. čes. při tomto sněmě generálním zvolen byl.

Jestliže se to stane, tedy že J. M. K. ráčí míti ještě větší chuť a libost k ujetí se a zastávání stavův opravdovějšímu, protože krev svou na král. čes. volenon spatřovati bude a všecku mysl k témuž království přiloží. K tomu že nepřátelé stavův budou zahanbeni (kteříž se vždycky domnívají, že tyto věci jen tak povrchně a trefuňkem jdou), když porozumí, že tu žádného již žertu není; přitom že i od svých praktik přestanou, kterýmiž by rádi, byt ochrany boží nebylo, chtěli J. M. snad i o hrdlo připraviti, když již z milosti boží zniku míti nebudou.

Přístupuje k tomu ještě i to, že i král englický bude toho povděčen jako děd krále mladého voleného, když jeho vmuk k takové slávě přiveden bude; ano i páni generálštátové z toho že se budou těšiti; bude i všecka unie tomu ráda, když pana generála jejího syn takovou důstojností se počtí: a potom tím volněji i pomocí skutečnou králi i stavům na fedruňk přispějí.

Ale mohl by někdo postaviti se tomu zdání jeho na odpor a říci: že artikul 23. v konfederaci obsažený jinak s sebou přináší, totiž že žádný král volen býti nemá za živobytí panujícího krále. Ale když se přídavek toho artikule pováží, že se jinaké najde. Nebo že se tam dokládá výminka ta: pokudž by pak stavové a země potřebu býti uznali, tedy že mohou voliti za čekance z potentátův podle svých svobod a dobré vůle kohokoli. Tak tedy stavové to učiniti mohou. A kdvyž se to stane, že nepřátelé nebudou míti naděje ku provádění praktik svých, kdyby — čehož pane Bože ostříhej! — J. M. K. prostředkem smrti, jsa též člověk smrtedlný, ač Bůh dej J. M. zdraví prodloužené, z toho světa vykročiti ráčil, když tuto volený král přítomný a panu otcí sukcediovati bude. To že jest chtěl nejv. purkrabě stavům přednésti, však na dobré zdání. Protož aby se začnouce od nejv. hofmistra král. čes. všickni popořád dle starobylé jich zvyklosti k tomu přimlouvali a v úmyslu svém svobodně a upřímně otevřítí se nepomýjeli. —

Na to vyvržení a zdání dobré nejv. purkrabího nejv. hofmistr pozastaviv se trochu myslí svou při něm, učinil přimluvu takovou:

Že by se byl toho nikoli nenadál, aby tak těžký artikul měl na tomto sněmě býti přednesen mimo všecku naději lidskou,

jeho pak obzvláštně; ale jakkoli jest, že artikule toho 23. dobře jest povědom. Proti kterémužto že by nemohl se přimlouvati, kdyby se přední klausule jeho tak, jakž v sobě zní, vykládati měla. Ale že doloženo jest v něm i to: „leč by všechny sjednocené země samy, toho potřebu uznajíc, za to žádaly“; tedy že se domnívá, že tehdaž sám pán Bůh stavům to vnuknouti ráčil, aby takový přídavek k tomu artikuli učinili. Pročež že dle zdání jeho slušnou a náležitou věc nejv. purkrabě přednáší, a z jistých příčin od něho oznámených že jest toho veliká a důležitá potřeba, aby se takové volení vykonalo. Jemu tedy že se vidí a zdá, aby syn mladší — nezahanbuje však v tom nic staršího syna J. M. K. — kterýž se v král. čes. teď nedávno narodil, pokřtěn jest i dále vychován bude, na král. čes. za čekance byl volen; on že jako pravý Čech jináč se nemůže přimlouvati. Pročež že vinšuje mladému králi vzrost šťastný i J. M. K. zdraví dlouhověkého, aby mohl v šedinách svých toho dočekat i spatřovati to, když Ruprechtovi princovi synáčku jeho mladšímu koruna král. čes. na hlavu vstavena bude.

Po něm nejvyšší sudí zemský hrabě Šlik v přímlově své obsírně mezi jinými věcmi doložil toho:

Ze pán Bůh stavům krále toho dáti ráčil v těchto tak velikých těžkostech jejich, kterýžto moha v pokojné zemi seděti, do nejtěžších běhův na jich snažné toho při něm vyhledávání uvést i se ráčil; pročež že jest právě salvator neb vysvoboditel jich těžkostí, když je jak radou tak všelijakou pomocí fedruje a tak podstatně zastává, že netoliko králem a pánem, ale také otcem jejich jmenován a držán býti může. Aby se tedy stavové J. M. za to nějakou vděčností odměňovati neměli, toho aby je uchovala Trojice sv. Nebo kterak jest se hned z mladosti po smrti pana otce svého v svých dědičných zemích choval a jak jest je řídil a spravoval, v jaké podstatě držel, to že jest vědomé tím, ješto jsou toho všeho zakoušeli, o čemž není potřeba mnoho vypravovati: summou, že ten pán a král jejich nejmilostivější jest velmi velice k správě a regimentu působný, tak že rád každého vyslýchá a každému hotově, pokudž na něm jest, za spravedlivé činí.

Dále že hrabě i toho povědom jest a v své uši toho od J. M. doslechl, co jest tomu statečnému reku jejich hr. z Hol-lachu oustně mluvil: že se stavův král. čes. chce ujíti, je zastávati, a nelituje všeho všudyž dědičného zboží svého ani zemí vlastních, ano i té poslední košile (kterouž povytáhn z rukávu svého, témuž hraběti ukázal) s nimi zlé i dobré snášeti. Víceji že ten pán stavům to zase navrátil, co jim ten dům rakouský, jakž tuto o tom otevřeně mluví a mluvíti dle dobrého svědomí musí, odjal, když je za dědičné své poddané býti pravil, a

1620 summou jak v náb. tak i v politických věcech jim veliké příkořenství činil. Protož na dokázání vděčnosti že se mu vidí, aby J. M. K. synáček starší pro veliké v mladém svém věku při něm se spatřující ctnosti za čekance na král. čes. volen byl. Tomu že král englický bude rád, generálštátové též, kteréž mnozí jinak a jinak vykládají, ale on že nemůže o tak velikomocných knížatech a potentátích než dobře smýšleti i mluvit. Unie tolikéž bude toho povděčna, a přitom všickni nepřátelé k zahanbení přijdou. Když k tomu se přivede a ten pán mladý se za čekance zvolí, že král. čes. bude ubezpečeno a ostane v dobrém spůsobu. Ač pak mezi nejv. purk. Praž. a nejv. hofmistrem nějaké nedorozumění neb rozdíly v přimlouvání se stal, totiž, kterýž by pán mladý volen býti měl; ale že jemu se vidí, že slušněji a náležitěji starší volen býti má proto, aby stavové se z toho vyvedli, že žádného dědice míti nemohou, i také z toho, več je dům rakouský, totiž v chlapství a dědictví uvésti usiloval. Též že to nemůže se státi pro příčinu tu, že jest v Čechách narozen; neb by tu již jakýž takýž výklad od nepřátel volení tomu se čivil, jakoby Čechové volení svobodného neměli, když sobě krále v Čechách zrozeného snad jakožto dědice volili. A tak přimluvu svou zavíraje, přes to všechno, kdokoli z nich bude volen od většího počtu, že se proti tomu stavěti nechce. Přitom však že mu se vidí, aby toto volení se stalo jako v tichosti, a vezmouce stavové s vyslanými o to srozumění přátelské, že by potom mohl jistý čas býti obrán a terminován, kdy by se měli zase k sněmu generálnímu dáti najíti a to volení dokonati. Toho však punktu že podává na opravu stavům.

Nejvyšší kancelář přimlouvaje se pověděl:

Že artikl v konfederaci již dotknutý jisté své vyměření má, a kdyby neznal toho potřebu, že by se k tomu volení krále nového za čekance přimlouvati nechtěl; ale že to poznává s užitkem král. čes. býti, protož že se s dobrým svědomím přimlouvati musí. A kdež nejv. sudí zemský dokládá de modo, o spůsobu, kterak by se to díti mělo, ukazuje na generální sněm, aby zase poznova svolán byl, k tomu aby přijíti v tyto časy roztržité mělo, že se mu nevidí. Nebo poněvadž lidu přibývati bude a větší válka nastává, že budou míti dosti činiti s expedicí vojenskou, a ne s sněšením sněmovním; nýbrž že vidí se mu, aby ten prostředek byl obrán: když stavové mají artikl o volení krále v konfederaci, aby to podobným spůsobem jíti mohlo a na to se nastoupilo.

Nejprve že mají stavové král. čes. hlas přední, druhý Moravané, kteříž od toho nebudou a sami poněkud k tomu příčinu dávají, což jest naslechl, když při traktaci s nimi byl, a

jest se obávati, aby v tom pány Čechy nepředěšili a něco toho na J. M. K. nevznesli dříve nežli Čechové. A tu by byl druhý hlas; protože jsou ke všemu tomu splnomocnění jistotně, což by se k dobrému král. čes. a zemi přivtělených vztahovalo. Slezáci na předložení že nebudou také od toho, jest jistá věc; tu bude již třetí hlas. A poněvadž ještě jeden hlas přináležel stavům král. čes., když se k těm třem přiloží, bude čtvrtý hlas. Lužičané pak budouli chtít, jakž naděje není, ukazovati na principaly své a zpěčovati se, dáti hlas svůj, ti dva hlasové že budou ničímž, protože je čtyři hlasové přemohou. A tak že jest za nejlepší, aby tím způsobem to se vykonalo.

Co se osoby tkne, která by z synův J. M. K. volena býti měla, že mu se vidí, aby starší syn beze všeho respektu a ohledu se na to, že mladší Ruprecht v naší vlasti narozen jest, v čemž žádného výkladu nesluší užívat, volen byl, a to pro jeho ctnosti, hned při něm se spatřující v věku mladistvém, a obzvláštní náchylnost k jazyku českému, k němuž znamenitou chuť má a v krátkém čase tomu se naučil, že výslovně a volně propověditi může ta svatá slova: „Bázeň Páně jest počátek moudrosti“; kteréžto moudrosti p. Bůh rač mu uděleti a šťastný, zdravý i dlouhověký vzrůst dáti. Z toho rozuměti jest, k čemu roste a k čemu ho p. Bůh všemohoucí vnitřně probuzovati ráčí. Toho že král anglický bude vděčen, když vnuka svého z krve dcery své poslého takovou slávou poctěného uslyší, a dokonalou assistenci prokáže. Bude i unie, když krále a pána jejich, kterýž jest hlava unie, syna v té slávě postaveného spatří; budou kurfiřtové i knížata spolu s generálstáty toho povděčnými, když týž syn královský v důstojnosti té prospívati bude. A tak že se snaší na konec, aby starší syn královský za čekance obrán byl, a že vinšuje, aby p. Bůh tomu jednání přítomen býti a šťastný prospěch dáti ráčil.

Doložil také toho v přímluvě své nejv. kancléř: že jest mu to vědomé, že hned po zbavení regimentu krále Ferdinanda, když jsou stavové krále toho sobě zvolili a k němu vyslali, jest se v tom ústy svými ohlásil, kdyby to nebylo pro čest a slávu boží a vlasti potřebu, že by toho nechtěl učiniti a k sobě takového regimentu přijíti. Též kdyby toho neznal, že jsou stavové vždycky osobu J. M. C. v psaních, kteráž mu činili, vyhrožovali, že tu nic proti osobě J. M. ani reputaci před sebe nevzali a neberou, uýbrž pro samo obhájení svobod a privilegií zemských, též svobody dané na svob. náb. provozování; že by mohl se na to také, jako jiní, skrze prsty dívat, a kdo vyhraje, s tím smýšleti a držeti. Ale když to poznati ráčil, že stavové před Bohem i světem dobrou při mají, tedy že beze všeho dalšího ohledu na nebezpečnost to na se přijíti, stavův

1620 se ujíti a je zastávati s vynaložením svého nejlepšího zdraví i jmění přířici ráčil.

Nejvyšší komorník zavřel přímluvu svou tím: kohokoli z těch dvou synův stavové sobě oblíbí, že k tomu také přistoupí. —

Po těchto hlasích jiní všickni k přímluvám nejv. purk., nejv. sudího a nejv. kancléře jak z stavu panského tak i rytířského se přivinuli.

Stav městský po potazu svém též učinil a skrze kancléře Staroměstského oznámiti dal, že ke všemu zdání dobrému stavův vyšších svoluje, obzvláště k přímluvě kancléře nejvyššího.

Po zavření snešení toho a po jmenování za čekance knížete Fridricha Jindřicha zůstáno na tom: aby též snešení stavův vyslaným zemským bylo uvedeno v známost skrze osoby k tomu obrané. Naposledy nejv. purkrabě ohlásil se: poněvadž již víceji dnešní chvíle pracovati nemůže, by nejraději chtěl pro těžkost a mdlobu těla svého, pro niž již sotva k těmto vyřízeným věcem dostačiti a jim přítomen býti mohl, k tomu také že se již k večeru nachýlilo; z těch příčin že sněmu odkládá do dne zejtrějšího úterního 28. d. dubna hodiny osmé na půl orloji.

28.
dub.

Kteréhožto dne když vyslaní z zemí přivtělených na žádost stavův přišli mezi ně do shromáždění sněmovního, tedy nejv. purkrabě předložil jim dosti obšírně a podstatně všecku potřebu a užitek toho včerejšího jich jednání i se všechněmi okolostojícími věcmi, z jakých totiž příčin k volení budoucího krále přistupují a za čekance král. čes. falkrabě Fridricha Jindřicha, J. M. K. syna nejstaršího, za toho sobě jmenují a to podlé znění a vyměření artikule 23. v konfederaci jich společně obsaženého.

Po té dotázal se jmenem stavův předně vyslaných moravských, jaké by snešení jejich o té věci bylo. Kterážto sstoupivše se v potaz a mezi sebou se rozmluvivše, dali stavům na dotázku jich od sebe odpověď skrze Viléma z Roupova, nejv. komorníka téhož markrabství, takovou:

„Slavní páni stavové, všickni tři stavové král. čes.! Co jste nám vyslanými z mark. mor. přednésti ráčili, tomu jsme porozuměli. Jakož pak předně že jste dne včerejšího ráčili mezi sebou přemýšlovati i promluvení míti, kterak by slavné král. čes. až i také jiné přivtělené země k němu mohly v dobré bezpečnosti zůstávati, tak také že jste ráčili i to ohlédati, jak jest J. M. K. p. pán náš nejmil., neohlédaje se na to, v jaké veliké nebezpečnosti J. M. se vydá, jestliže by to, což tak při J. M. od Vašich M. s zeměmi přivtělenými se vyhledávalo, k sobě přijíti ráčil, avšak předce v tomtéž nebezpečnosti ráčil jest správu král. čes. na sebe přijíti. Ráčili jste také i k tomu prohlédati, že skrze to J. M. král englický i také páni štátové a jiní ráčili by moci nejlépeji s námi spolčení, a jak předešle to činili, tak

i nyní teprva všelijakou pomocí opravdovou nám by přítomní býti ráčili; ovšem pak že artikul v konfederaci obsažený od V. M. v bedlivé uvážení vzat, tak že se tu proti němu nic nestalo a neděje, a podle něho i jistá osoba jest zvolena, kteráž by za budoucího krále býti měla, totiž kníže Fridrich Henrich, syn starší krále J. M. Címž abyšτε ujištění býti moci ráčili, oznamujeme V. M., že jsme to vše slyšeli i tomu vyrozuměli s gruntem. I netajíme toho před V. M., že jsme to vše také v svém bedlivém povážení měli, o to promluvíli a V. M. přednésti v úmyslu měli. Ale poněvadž od V. M., kteříž ráčíte míti hlas přední, jest nám to přednešeno a uvedeno v známost; my tedy vyslaní z mark. mor. na místě principalův našich z dobré a svobodné vůle naší dovoluujeme k tomu a spolu s V. M. za jedno stojíme a se snášíme, aby princ Fridrich Jindřich, nejstarší syn krále J. M. pána, pána našeho nej., za markrabí budoucího mor. volen býti mohl a volen byl, tak jakž artikul v konfederaci obsažený to v sobě zavírá.“

Zatím přednešeno totéž obojích snešení jednosvorné v podobných slovích markraběti z Jegerndorfu a jiným posílám knížat a stavův obojího Slezska: předně v jazyku českém od nejv. purk., což po něm na německo tulmačil v jistých periodích Petr Milner z Milhauzu, místokancelér král. čes. Cemuž vyrozuměvše Slezáci, vešli též v potaz a po potazu skrze Ondřeje Geyzlera, obojích práv doktora, dali zase oznámiti stavům i Moravanům v dosti obšírné řeči, že témuž falekraběti a synu J. M. K. hlas svůj tolikéz dávají a jeho za budoucí kníže vrchní obojího Slezska přijímají, přitom šťastného vzrůstu a požehnání hospodina jenou srdci upřímnými vinšující.

Naposledy podána taž věc i na Lužičany hořejší i dolejší, ale rozdílně, již oznámeným způsobem. Kterížto po potazu svém skrze jednoho doktora juris z prostředku svého opáčili hojně celou řeč nejv. purkrabího k nim učiněnou, a zdání své k ní podobné připojivše, tím také zavřeli: že týmž vším způsobem jmenem a na místě principalův svých často jmenovaného syna J. M. K. staršího za budoucího markrabí Lužic obojích jmenují, přijímají a vyhlašují, i jemu prospěchu a věku dospělého na pánu Bohu žádají.

Když tou měrou již všickni hlasové všech zemí sebrání a dokonání byli, tedy nejv. purkrabě promluvil na to opět v ten rozum: poněvadž p. Bůh to dáti ráčil, že jsou se všickni tak jednomyslně v příčině té o hlasy snesli a princovi Fridrichovi Jindřichovi je dávše, osobu jeho za budoucího krále českého, markrabí moravského, kníže obojího Slezska a též Hořejších i Dolejších Lužic markrabě zvoliti ráčili; pročež aby se konfederaci státi zadosti mohlo, podle níž šestý hlas, totiž votum

1620 conclusivum, hlas zavírající, stavům král. čes. náleží, pročež že dotčení stavové toho všeho při svém prvním hlasu zůstávají a dotčené falekrabě za čekance a budoucího krále českého volí s tím vinšem křesťanským, aby p. Bůh ráčil dáti mu své svaté požehnání a vzrost šťastný. Dále i toho doložil: že bude zapotřebí, aby se jisté osoby k J. M. králi od stavův a zemí vyslaly, za audienci požádaly a toto snešení jich společně J. M. přednesly, ve vši ponížené poddanosti jej požadujícíe, aby témuž volení milostivě povoliti a je sobě laskavě oblíbiti ráčil. Když se to od krále J. M. stane, tedy aby se dne zejtrějšího dle starobylého obyčeje a zvyklosti v světnici soudné takové vyhlášení vykonalo.

S tím vyslaní odešli zase z sněmu v místa svá, měvše sobě navrženo, aby se spolu s stavy k audienci v devět hodin na půl orloji postavili. Naposledy zůstáno na tom mezi Čechy, aby dotčené audienci byli přítomni kdokoli chtěti budou z stavu panského a rytířského, z stavu pak městského obrali k tomu osob dvanácte.

Když tedy král k audienci povolil, a nejv. úřed. a soud. zem. ráno ve středu po neděli Provodní 29. d. dubna shromáždili se in puneto v devět hodin na půl orloji s stavy českými i s vyslanými z zemí přivtělených v místě k takovému jednáním obecným uloženém, totiž v soudnici zemské, tu nejv. purkrabě učinil začátek jednání dalšího řečí takovou:

„V. M. urození páni páni, urození a stateční páni a rytíři, slovutní a mnohovzáctné poctivosti páni Pražané, Horníci a jiní vyslaní z měst, všickni tři páni stavové král. čes.; nicméně V. M. urození páni páni, urození a stateční páni z rytířstva a slovutné poctivosti páni vyslaní z mark. mor., z knížetství slezských a z markrabství Hořejších i Dolejších Lužic! Tak jakož ste dne včerejšího všickni veřejně na tom sněsti se ráčili, aby J. M. knížecí Fridrich Jindřich, syn nejstarší J. M. K. a pána, pána našeho nejmilostivějšího, za čekance král. čes. volen byl, a artikulem v konfederaci obsaženým o volení čekance, jakým se to způsobem řídití a konati má, aby nic nescházelo, se řídití; k tomu také o to jste se namluviti ráčili, aby to tak pořádné J. M. za čekance volení skrze jisté osoby J. M. K. dnešního dne v známost uvedeno a skrze vyžádanou audienci to při J. M. K. žádáno bylo, aby k témuž volení pořádnému milostivě povoliti a je sobě oblíbiti ráčil: i oznamujem V. M., že jsme to všecko J. M. K. podlé naší nejv. možnosti přednesli a snešení V. M. oznámili. Načež J. M. K. pán, p. náš nejv., tu milostivou resolucí nám jest dáti ráčil: že takové syna jeho na čekanství král. čes. pořádné volení milostivě a vděčně ode všech tří stavův král. čes. i zemí k němu přivtělených přijímati a jemu povolovati ráčí, poznávaje z toho, že velikou vděčnost k J. M.

jakožto králi a pánu svému věrní poddaní stavové prokazují; s tím přitom doložením milostivým, že se o to J. M. se vsí pilností přičiní ráci, aby týž syn J. M. mohl ke cti a chvále p. Boha a potom v dobrém životě neb obcování hned v začátcích dětinství svého skrze pobožné praeceptory vyučován býti a k dobrému král. čes. ano i zemí přivtělených růsti. Na druhou stranu J. M. K. za takovou věrných svých poddaných poddanou náchyllost, volnost, zvýšení reputací rodu J. M. ráci se stavům milostivě v tom zakazovati, že to vždycky v své laskavé paměti snášeti, za to stavům se dobrým odměňovati, a jich laskavým i milostivým pánem zůstáváje, netoliko své všecko jmění a země dědičné, ale také hrdlo, i což J. M. nejmilejšího jest, přitom vynasaditi chtějí ráci. Z čehož buď Bohu chvála i z takového opatrování poděkováno.“

Po vykonání té relací v plném sněmě mluvil dále nejv. purkrabě takto:

„A poněvadž z milosti p. Boha všemohoucího a jistým velebností jeho největší řízením k tomu již přišlo, že snešení V. M. i J. M. K. milostivě povolovati a je sobě oblibovati ráci; jest tedy slušné, aby dříve, nežli J. M. knížecí za čekance vůbec vyhlášen býti ráci, měl se na to pozor bedlivý, aby v ničemž od způsobu a obyčeje starobylého odstoupeno nebylo, nýbrž aby stavové král. čes. předně na tyto otázky tu v plném sněmě odpověď svou dali:

Nejprvé, takéli podle včerejšího snešení dnes ještě toho úmyslu jsou a k tomu dovoluji, aby J. M. knížecí Fridrich Heinrich, J. M. K. nejstarší syn, mohl v tom plném shromáždění za čekance král. čes. vyhlášen býti, aby se všickni hlasem patrným a ústy vlastními ohlásili. I zkrikli všickni hlučně: „Dovolujeme.“

Druhé, volili podle svých osob a privilegií výš dotčené kníže a pána za čekance král. čes. Ozvali se: „Volíme.“

Třetí, žádají toho, aby byl v tom plném sněmě za téhož čekance vyhlášen. Odpověděli: „Žádáme.“

Nieméně ještě po druhé i po třetí nejv. purkrabí učinil na ně tytéž dotázky popořád; k nimž se podobně příznávali. Podobným způsobem i na vyslané zemské, předně na Moravany, po nich na Slezáky a naposledy na obojí Lužičany bylo totéž od něho rozdílně podáváno. Z nichž každý ohlašovali se: že k tomu dovoluji, že volí a za to žádají.

V tom, jakž vyvstali vzhůru z míst svých všickni přítomní stavové s vyslanými z zemí přivtělených, tedy nejv. purkrabí promluvil opět k celému množství slovy těmi:

„Poněvadž z milosti boží k tomu již přišlo, že jsou se páni stavové král. čes. jako i země k němu přivtělené podle vůle a dovolení J. M. K. dokonale o to narovnatí a snéstí ráci, aby

1620 J. M. princ Fridrich Jindřich za budoucího krále, na ten čas za čekance král. čes. v těchto místech vyhlášen byl, protož já od osoby své, jakožto druhý po králi a direktor tohoto sněmu na místě všeho toho shromáždění ve jmenu blahoslavené Trojice sv., Boha Otce, Boha Syna, Boha Ducha sv., téhož J. M. prince Fridricha Jindřicha, falckrabě při Rejnu a kníže Dolejších i Hořejších Bavor, za voleného čekance král. čes. podle svobod a privilegií téhož království a jiných zemí, i podle artikule 23. v konfederaci obsaženého i za budoucího krále, markrabí moravského, za kníže slezské a markrabě lužické pořádně a svobodně vyhlašuji. Pán Bůh všemohoucí J. M. rač dáti své svaté požehnání i šťastného vzrostu popřítí, tak aby po smrti pana otce svého, od kteréžto však smrti p. Bůh milostivě ho uchovati rač, mohl nad věrnými svými poddanými šťastně kralovati.“

K té jeho řeči všickni přítomní řekli na hlas: „Pán Bůh rač to dáti. Amen.“

Hned zatím nejv. purkrabě napomenul stavův, aby všickni veřejně za nejv. úřed. a soud. zem. k J. M. K. do antikomory šli a o tom, co se tu vykonalo, jemu relací, v nově pak volenému čekanci poklonu náležitou učinili i potom J. M. do kostela doprovodili.

Na to napomenutí všecek houf panstva a jiných lidí k tomu přináležejících vyzdvihl se z soudnice a šli přes palác šnekem nahoru po pavlačích upřímo do světnice rytířské a potom až do antikomory, a to ne bez velikého zadních za nimi se tlačení. Kdežto vykonavše před králem poklonu poddanou — kterýž podle majestatu zeleným aksamitem obestřeného po pravé straně sám osobně, kníže pak Fridrich Henrich, syn nejstarší a volený čekanec, paňátko v osmi letech, nad míru tváře a postavy ušlechtilé, i heroickými ctnostmi se stkvící, v šatech modrých připravené a v rukou bílý klobouk s pérem modrým držící, po levé straně panu otci svému stál, a při něm markrabě z Jegerndorfu též po levé straně, za princem pak praeceptor jeho, dávaje mu năvěští, jak by se tu všechněm pánům obličejem vládným ukazovati měl — nejv. purkrabě začal hned k králi mluvit česky mezi jiným slovy těmi: že přítomný syn J. M. nejstarší kníže Fridrich Jindřich jest za čekance a budoucího krále čes. vyhlášen, a ode všech stavův jemu božského požehnání, vzrůstu a zdárného zdraví dlouhověkého na p. Bohu se vinšuje a žádá. Což králi zase na německo vyložil. Načež král ústy vlastními v řeči německé odpověděl: že sobě to vše milostivě oblibovati a laskavým králem i pánem všech věrných stavův a poddaných svých býti račí. To též nejvyšší kancelér stavům na česko oznámil.

Po té nejv. purkrabě přistoupiv k čekanci, poklonu mu učinil a ruky podal; jehož v tom i jiní všickni jak nejv. úřed. a soud. zem. tak i páni, rytířstvo, Pražané, Horníci a vyslaní z měst do nejposlednějšího poporád následovali. Jimžto on zase všechněm tak přívětivě a ochotně, a jakž na věk jeho pacholecí příslušelo, úctivě ruky podával a k nim se ukazoval, že se mu každý podiviti musil; král pak nad takovou vlídností jeho a směrlostí radoval se velice, ano i s poskakováním jemu se smál.

Když stavové vyšli od krále, po malé chvíli zvonilo se ve všechny zvony při kostele zámeckém, a král s dvorany svými i s stavy jej provázejícími do kostela vešel. Kdežto předně žalm 42. německy sezpíván, a potom kázání od D. Škultéta na to, že všeliká království a panství i volení vrchností jejich dějí se a spravují řízením p. Boha všemohoucího a svrchovaně moudrého, učiněno. Za základ téhož kázání vzal sobě text z 2. Sam. 7. v. 12. kp. Někteří dokládají ještě toho: když král ubíral se s komonstvem svým do kostela, že v tu dobu po třetí silně zahřmělo.

Když pak bylo po službách církevních, král uchýlil se zase do pokoje svého, a stavové doprovodivše ho, přišli zpátkem do sněmu, v němž oznámilo se jim nejdříve od nejv. purkrabího to, co se tkne žádosti vyslaných rakouských, kterouž jsou na stavy vložili, že jest již na česko z němčiny přeložena a nyní se přečte, pročť aby stavové hleděli k jednomu každému punktu v ní obsaženému se přimlouvati. V prvním artikuli žádali výpisu spečetěného konfederací uherské; v druhém žádali všech věcí uherských, kteréž při tomto sněmě legat přednášel, aby to mohli vše principalům svým přednésti a ukázati; v třetím výpisu instrukci, která byla dána od stavův uherských legatu jich; v čtvrtém výpisu psaní od stavův sultanovi tureckému učiněného; v pátém žádali náhrady, co se prezentů a kvoty na vypravení takové legaci dotýkalo (kterážto výprava vynášela 50.000, jmenovitě 40.000 na prezenty a 10.000 legatu na cestu a outratu), též škod od lidu válečného jim zdělaných, na budonci pak časy, aby to skrze generaly české a jiné skutečně se opatřilo, aby potud více žádných takových škod na statcích jich ani poddaných jejich se nedálo. Poněvadž jest od eís. Ferdinanda poručeno a vsudy nařízeno, aby jim odnikud žádná pomoc činěna nebyla, protož v 6. artikuli žádali, aby od stavův král. čes. a zemí přitělených na zaplacení lidu jich služebného 10.000 kop miš. se zapůjčilo; pakli by to býti nemohlo, tedy že by chtěli sami v Nimbérce dobrého přítele pohledati, o němž na větším díle již vědí, kterýž by je takovou summou proti dostatečnému pojištění založiti chtěl, toliko aby stavové a země za to se jim v rukojemství postavili do roka pořád zběhlého.

1620 I šly přímluvy na to, až přivedeno k tomu, aby se jim na ty artikule dala odpověď taková: Co se pěti předních artikulův dotýče, v těch aby žádosti jejich zcela a zouplna se povolilo. Z strany pak šestého punktu snešeno: poněvadž sami stavové a země přivtělené velikou summu peněz na zaplacení lidu svému budou potřebovati, že není jim možné, aby měli co půjčovati; než aby sobě přitele toho pohledávali, že za ně slíbiti chtějí. Jakou pak stížnost vedou sobě do lidu válečného a z strany škod jim od něho zdělaných, že to bude brzo opatřeno. A poněvadž nyní v krátkých dnech peníze do ležení se povevou, že přitom to také nařídí při generalích, aby od takových škod vojáci přestali, nýbrž každý aby hleděl žoldem svým se vychovávat. Naposledy aby Rakušané povážili toho: že netoliko u nich v Rakousích, ale také i v Čechách škody nenabyté jsou zdělány, a stavové nevědí na ten čas, kterak toho neřádu přetrhnouti.

Po odbytí Rakušanův podali se stavům král. čes. k uvážení ještě někteří artikulové obecní, o nichž žádná zmínka v propositci učiněna nebyla; avšak že v sobě podstatu velikou zdržovali a vztahovali se na konfederaci, protož také popracovali při nich. První vztahoval se na to, aby jistý počet defensorův nad konsistoří i akademií Pražskou zřízen byl; 2. aby se nastoupilo na to, jaká by instrukcí týmž defensorům dáti se měla; 3. kteří artikulové měli by býti napraveni v konfederaci dříve, nežli by do desk zemsk. vložena byla; 4. kostelové tři v nově vystavení, v Starém městě dva a na Malé straně jeden, totiž u Salvatora, u sv. Trojice a M. Jana z Husince, aby též do desk zem. se vložili; 5. měli by stavové vyšší kšafy své na listy mocné královské předce činiti a takové listy při kanceláři české vyžadovati.

Z těch artikulův 1., 2., 4. obdrželi snadno místo své. Z strany třetího zůstáno na tom: aby se artikulové konfederací popořád čtli ve dnech následujících, a který by z nich napravení potřeboval, aby se při jednom každém to považovalo. Proti pátému pak artikuli držel nejtužší odpor nejv. kancléř, veda k tomu, aby týž artikul v konfederaci mezi artikuli samého král. čes. se dotýkajícími v počtu 25. byl v tom napraven: komukoli z stavův líbilo by se pořízení učiniti na list mocný královský, aby se mohl svobodně v tom tak zachovati; nebo kdyby mělo sjíti do konce se všech listů mocných královských, že by z toho tyto nepřiležitosti povstaly: 1) že by veliká pleticha při deskách zem. se nacházela, o kteréž úředníci menší desk zem. dobře vědí, a ji již vyšetřili; 2) že lepší rád bude při kšaftích, když dotčení listové budou vyžadováni, ano i jeden každý z stavův bude moci se v tom opatřiti časné, s tou však

přítom výminkou patrnou: co již takových kšaftů bez listů mocných zašlo od času konfederací zavřené, při těch aby také bylo zůstaveno, a oni v podstatě a moci své zkrácení a ujmy žádné neměli a nenesli; 3) že by důchod kancelářský nemálo zmenšen byl, a takměř nebylo by nač jak nejv. kancléře, tak ani pomocníkův jeho a osob kancelářských chovati, ba ani papíru a vosku zač kupovati, a zvláště když těchto časův osoby kancelářské víceji s zemskými věcmi nežli královskými se zapneprazdňují, anobrž čím dále tím více takové práce jim přibývati bude: protož pro lepší volnost a fedruňk písařův aby předce dle starobylého obyčeje země ten, kdož by list mocný míti chtěl, byl povinen složiti do důchodu kancelářského 14 kop miš.

Proti tomu stavův vyšších snešení ačkoli stav městský a obzvláštěně Pražané vzali na rozmyšlenou k učinění o tom relací počtu většímu: napomenuti však byli jak od vyšších stavův, poněvadž jsou se s nimi v podstatnějších artikulech za jedno pěkně srovnali a snesli, aby i v tom, kterýž jednomu každému na jeho svobodné vůli zanechán jest a také k stavu jich třetímu ne tak valně přináleží, bezpotřebného průtahu nečinili, nýbrž k němu přistoupili; tak ovšem i od jiných posílův z měst napomenuti, poněvadž na témž artikuli stavu jich nemnoho záleží, leč málo některým osobám možnějším, které náké statky zpupné mají, aby oň daremně s vyššími stavy se nezpороvali, ale přestali na podstatě kněh svých městských, jimžto jmenování stavové vyšší v replice své dali to svědectví, že městské knihy jich tak mnoho platnosti a vážnosti v sobě nesou a mají, jako by dsky zemské míti mohly. I zůstaveno naposledy při tom. A tím dne toho rokování sněmovní dokonáno jest. —

V tutéž dobu nalézal se při dvoře královském v městech Pražských vyslaný od kurf., knížat a stavův sjednocených — kteříž sobě podtím položili sjezd nový do města Halle neb Slaného v kraji švábském k 18. d. dubna, aby se při něm již na konec vespolek otevřeli a snesli, co by dále s tou hotovostí svou vojenskou před sebe vzítí chtěli neb měli, aby jak času tak i nákladův velikých daremně nemařili — jmenovitě Fridrich hrabě z Solmsu. Ale řízení jeho tehdejší při králi zůstávalo v tajnosti.

*) Po té P. Skála podává dle spisu „Nicol. Belli Oesterr. Lorbeerkrantz p. 369“ obsah psaní, od Maximiliana bavorského Fridrichovi falckému d. 10. dub. t. r. odeslaného, v němž Max. krále čes. důtklivě vybízí, aby s cis. Ferdinandem záhy ještě se narovnal.

1620

Zatím když Fridrich král na psaní kurfiřtův a knížat, měsíce pominulého v Millhauzu pospolu shromážděných, jímž ho k odstoupení císař. Ferdinandovi koruny české napomínali, netoliko k tomu přistoupiti nechtěl, ale ani žádné odpovědi jim na též psaní ještě dosavád nedal a v úmyslu svém dalším se nepro nesl, nýbrž v posessi král. čes. potom v mocné a svobodné zůstával a pořádnosti volení svého rukou brannou hájiti a zastávati hotov byl: z těch příčin císař Ferd. při skonání m. dubna dal publikovati v říši rozličné mandáty pod datum ve Vídni 30. d. dubna. Z nichž první vztahoval se na osobu kurfiřta falckého Fridricha, v němž napomínal ho, aby mu král. čes. i zemí k němu přivtělených v jistém čase dobrovolně postoupil; v ostatních pak třech dával návěští a výstrahu kurf., knížatům a stavům sjednoceným v říši, jako i všelijakým officírům vojenským, aby se dotčeného kurf. falckého ani Čechův s jinými zeměmi v ničemž nejmenším neujímali a jim se potřebovati nedali, jakž se tomu všemu z připsů níže položených šířeji vyrozumí.

V prvním dával císař Ferdinand na vědomí vysoce urozenému Fridrichovi, falckraběti při Rejnu a kurfiřtu:

„Jakož vůbec všechněm i jednomu každému obzvláště, beze všeho dalšího neb obšírnějšího průvodu, vědomé a známé jest, jakým spůsobem on léta pominulého 1619 na den památný Augustina sv., 28. d. m. srpna, v svém a sv. římské říše městě Frankfurtě zvláštním řízením všemohoucího a prostředkováním též sv. římské říše kurfiřtův, podlé nichž také on falckrabě jakožto spolukurfiřt skrze své splnomocněné vyslané v též místo se postavil a po výkonání obyčejné, veliké, těžké a drahé přísahy to vše řídití a konati jest pomohl, čehož v případnosti takové zlatá bulle a zvyklost starobylá vyhledávala — a z volení jejich jednomyslného za římského krále a budoucího císaře vyzdvižen, pořádně a náležitě zvolen, ano také potom i devátého dne zatím hned následujícího m. září s náležitými a obyčejnými ceremoniemi a slavnostmi korunován byl. I ačkoli jest se císař na to ničehož jiného dokonce nenadál, nežli že on falckrabě podlé něho, jakožto pořádně zvoleného a korunovaného římského císaře a hlavy vrchní, neméně než jako jiní naši věrní poslušní kurfiřtové a sv. římské říše nejprřednější základní sloupové, mysl i myšlení své všecko dle povinnosti své k tomu cíli přiloží a obrátí neb naměří, aby v sv. říši, jejich milé vlasti národu německého, ano i ve všechněch k ní příslušejících a s ní spřízněných kurfiřtstvích a zemích ten milostný a vzáetný pokoj, mír a svornost zase vyzdvižen, zveleben, rozšířen a zachován, mezi jinými pak věcmi ta v pominulém roce 1618 neb létě,

ještě za živobytu nebožtíka jeho nejmilejšího pana strejce a otce, císa. Matiaše svatého a slavného paměti, v král. jeho českém jakožto v tak sv. říši vzáctném a předním dědictví a kurfiřtství světském vzniklá a potom i do jiných zemí k němu přivtělených vtroušená a rozptýlená potrzka a rebellie zase umořena, udušena a ku pokojnému způsobu přivedena a navracena býti mohla; k kterémužto cíli že císař Ferd. hned při počátečném ujetí se správy císařské, jakožto po smrti výš jmenovaného pana strejce a otce svého. císaře a krále Matiaše. pořádný a spravedlivý nápadník neb náměstek a korunovaný i lénem náležitě obdařený král a kurfiřt český předřečené nedorozumění české slavnému kollegium neb konsistoři kurfiřtské ze spolku a tou měrou podlé jiných také i jmenovanému falckraběti, na jejich náležité toho při něm vyhledávání a žádost, ku přátelskému a pokojnému upokojení a porovnání z své přirozené a ku pokoji obecnému přichýlné milostivosti a lásky zcela a zouplna odevzdal a svěřil: — s tím však se vším že jest proti vši nadálosti své, ne bez velikého podivu a nelibosti, tomu tak dalece vyrozuměti musil, když jsou někteří jmenovaného král. jeho českého neposlušní a protimyslní rebellové neb odbojníci spolu s náhončími a následovníky svými i s jinými zeměmi přivtělenými, právě v čas ten, když jest výš řečené jeho císařské a královské volení a korunování v městě Frankfurtě se dalo, naskrze opovázlivě a všetečně zapomenuvše se a jako za hřbet sobě založivše povinnost a přísahu svou, kterouž se mu při korunování jeho na král. čes. s slibem človecenství, a což k tomu více přináleželo, od sebe vykonali, k novému, ničemnému, neplatnému a od něho jakožto římského císaře podlé práva otevřeným listem za nic položenému a vyhlášenému volení a korunování přikročili a je na často dotčeného falckrabě kurfiřta domněle obrátili a vzložili; že na to týž falckrabě takovému nyní dotknutému neslušnému volení a korunování neřkuli místo a průchod u sebe dal, a sebe tou měrou často jmenovaných rebellův českých i následovníkův jejich nepřátelského předsevzetí a účinkův neslušných účastna učinil, ale nad to výše také brzo potom i do téhož král. našeho sám osobně se vypravil a tam od dotčených rebellův proti všechněm naskrze právům římské říše, též král. českého zříz. zem. a právům hlavním neb základním, proti bullem zlatým, císařským a královským privilegiím, vysvětlením, až i proti obecným sněšením sněmovním v témž král. našem českém, nic se na to neohlédaje, že k němu jako i k zemím k němu přivtěleným žádného práva a spravedlnosti nemá a předložiti nemůže, za krále sebe korunovati dopustil a tím způsobem o to, aby císaře téhož království i zemí přivtělených, co na něm a často jmenovaných rebellích českých i jiných následovnících

1620 jejich bylo, proti všeobecnému landfridu mocí týchž rebellův válečnou vlastně a dokonale zbavil, usiloval; jakož pak že týž falekrabě pro příčinu tu, po vykonání toho domnělého, nového a nepodstatného volení i korunování od jeho poddaných přísahy a slibu člověčenství netoliko domněle požádal a přijal, ale i dosavád také s trvanlivým a nepřátelským zdržováním císaři toho, což jemu v témž král. jeho českém i v zemíchprvítělených, jakožto z krve králův českých poslému podlé práva a slušnosti, nicméně i příčinou jeho korunování a přísahy jemu vykonané od Boha propůjčeno jest a spravedlivě náleží, tím svým regimentem, jež sobě tak osobuje, takové věci svévolně neb o své ujmě (de facto) před sebe bere a provozuje, kteréž toliko samému císaři jakožto pořádnému a spravedlivému téhož království nápadníku, králi a pánu korunovanému, vlastně náležejí a příslušejí. A aby týž falekrabě všechno tím snázeji a mocněji prorazil a sobě provedl, že jest se opovážil i proti císaři v dokonalou hotovost a přípravu vojenskou se vydati a otevřenou válku s ním vésti.

I ačkoli již připomenuté předsevzetí a účinkové téhož falekraběte byli by sami v sobě tak těžcí neb takoví, že by císař měl k tomu více než potřebí práva a příčin dosti, aby k témuž falekraběti kurfirštu v této tak zjevné rebelli, v níž jsou mu jeho království a země dědičné, jakožto sv. římské říše léna neb manství přední a onaká, totiž království a kurfiršství dokonale odňata a pobrána a ještě na tu hodinu proti všemu řádu, právu a spravedlnosti nepřátelskou měrou a během se mu zdržují, i hned s skutečnou deklarací neb výpovědí ano i s exekucí právní (jakož pak že císař tímto svým napomínajícím listem a výstrahou výs. jmenovaných práv, zříz. zem. a snešení sněmovních sv. říše nemíni a nechce v ničemž nejmenším lehčiti a jim zkrácení nějaké činiti) beze všeho odkladu dalšího tak přikročil, jakž to vše v právích obecných a sv. říše zříz. zem. i se všemi pokutami a trestáními na takové výstupky vyměřenými — v čemž často psaný falekrabě podlé všech jiných kurfirštův, knížat a stavův říše vůbec i jednoho každého z nich obzvláště, skrze již předešlé rozličné jak od nebožtíka jeho nejmilejšího pana strejce a otce, císaře Matiaše, tak teď posléze ještě i od císaře Ferd. obnovené mandaty a patenty s dostatkem vystráhan a napomínán byl — s dobrou a náležitou rozvážlivostí vyhraženo, nařízeno a opatřeno jest, ano i zvyklost starobylá sv. říše to s sebou přináší: přes to však všechno a pro dovršení práva a spravedlnosti že vidělo se císaři za dobré a slušné, ještě tuto výstrahu a list napomínající vůbec vydati, a protož že ním dotčeného falekraběho kurfiršta z moci své císařské dostatečně a se vši opravdivostí, a to již na konec napomínati a jemu po-

roučeti ráci: aby on pod uvarováním výš dotčené deklarací neb výpovědi císařské, ano i exekucí skutečné, pokut a trestání těch, kteréž se v týchž právních a zříz. zemských sv. říše na svrchu připomenuté zjevné a proti císařské a královské velebnosti spáchané výstupky a přechínění ukládají a vztahují, jmenovaného království jeho českého a k němu přivtělených i jiných všech jeho zemí mezi tímto časem a od datum listu tohoto do prvního dne m. června nejprv příštího jistotně, neomylně a skutečně zase uprázdnil a odstoupil. Čehož že se císař do něho podle práva a slušnosti konečně a nepochybně naděje. Pakli by se toho nestalo, tedy že po projití neb uplynutí svrchu vyměřeného termínu s dokonalou deklarací neb ortelem achtu svého císařského a na to potom dle vyměření již dotčeného práva a zříz. zem. sv. říše i s náležitou exekucí právní déleji dlíti a odkládati nebude.

Ačkoli pak císař toto své přísné nařízení, napomenutí a výstrahu často jmenovanému falckraběti kurfirštu také i skrze list neb psaní zavřené v tomtémž smyslu a znění v známost uvéstí a odslati dal: přes to však všecko aby to vše před ním falckrabětem tím méněji jako i přede všemi jinými vůbec tajno a ukryto nebylo, nýbrž tím snázeji se ho doneslo, z té příčiny že císař neopominul toho těmi listy svými otevřenými podobnou měrou vůbec opáčiti a připomenouti; vědouce všickni, že ve všem tom, což se nahoře píše a dostaveno jest, jeho spravedlivou, opravdivou a dokonalou vůli naplní.“ —

Druhý ten monitorial aneb patent císařský napomínající, pod týmž datum, vztahoval se na všechny kuížata, stavy a spoluoudy říše, jak by se koli jmenovali neb kteréhokoli stavu, řádu a povolání býti mohli, kteříž jsou se toho nedorozumnění a rozbroje českého, předně pak a obzvláště toho v létě pominulém 1619 od jeho neposlušných v král. čes. rebellův vykonaného volení nepořádného, neprávniho a nepodstatného, i všeho toho, což odtud více pochází, jakýmkoli vymyšleným způsobem a zámyslem to býti a státi se může, účastni učinili, jeho se přichytili aneb nějakou povinností a závazkem k čemu tomu se zavázali, jichž by týž list císařský aneb vidimus hodnověrný — jemuž tak mnoho věreno býti má jako originalu pravému neb sanému — došel, žádného ovšem v tom nevymínujíc, nejináč než jako by ti všickni v témž listu zejména poznamenání a dostavení byli; dáváje jim všem při tom na vědomost: „Jakož jest to již vůbec po vsi říši vědomé a známé, jakou měrou on jakožto římský císař patenty ty, kteréž někdy jeho nejmilejší pan strejc a otec, cis. Mat. slavné a svaté paměti, pod datum 30. d. června léta 1618 vydati a vsudyž po říši publikovati rozkázal, pod datum 15. d. ledna teď nedávno pominulého obnovil a

1620 moci jich všechněm vůbec i jednomu každému z nich obzvláště poručil i přísně zapověděl, aby žádný z týchž knížat a stavův říše v svých knížetstvích, zemích, hrabstvích, na panstvích a v městech, ovšem pak ani mezi poddanými svými a příslušejícími neb příbuznými jich, jakého by ti koli řádu a stavu býti mohli, těm neposlušným v král. jeho českém rebellům k ruce žádných vojenských verbůnkův, pštelůnkův, mustrůnkův a durchcugův neb příjezdův svobodných lidu válečného nepřál, nedovolil, jako ani municí aneb jakýmikoli potřebami a přípravami vojenskými jich nefedroval; nýbrž i hned za času všemu tomu překážku náležitou činil, s dostatkem zapovídal a zastavoval, anobř také i s skutečnou exekucí a obstavuňky ku přestupníkům týchž patentův příkračovati a, kde by koli co toho se vyhledalo a našlo, to vše rozhaněti a rozplašiti i beze všeho osob v čem tom přijímání a ušetřování, mocnou a oclirannou ruku nad tím nade vším držeti, a pakli by kde co proti též záповědi od kohokoli před sebe bráno a začínáno bylo, to v nic obracet, mořiti a s cesty skládati byl povinen, a to vše pod uvarováním nemilosti jeho císařské a pokut zříz. zem., též sněseními sněmovními sv. říše vyměřených, jakž to vše v týchž patentích šířeji se obsahuje a zavírá. Avšak že vyrozumívá tomu s podivením nemalým a s nelibostí srdce svého, že téměř den po dni víc a více jmenovaní patentové jeho přísní a spravedliví od mnohých sv. říše stavův a spoluoudův velmi špatně se váží a na chatrném pozoru mají: nýbrž že na rozličných místech proti němu, jakožto panujícímu římskému císaři a sv. říše hlavě vrchní, nieméně zřízenému nápadníku a korunovanému králi a kurfirštu českému, svrchu dotčených rebellův a následovníkův jich, předně pak a obzvláště falckraběte kurfiršta — na něhož mezi tím jmenovaní rebellové všetečnou a těžké pokuty zasloužilou měrou, založivše sobě za hřbet povinnost a závazek svůj, kterýž jsou císaři při jeho korunování od sebe vykonali, jiné nové domnělé neplatné a od něho za nic položené a vyhlášené volení a korunování přenesli, a on falckrabě na sebe je také neslušně a nespravedlivě přijal — se ujímají a jemu na díle peněží, na díle pak lidem i jinými potřebami a zásobenými vojenskými znamenitou pomoc činí a prokazují; proti tomu pak lidu tomu, kterýž císař k dosažení zase a zachování sobě v moci a v rukou jmění svého vlastního z potřeby své nevyhnutelně zverbovati a shromáždití dal, svobodný pas a průchod skrze římskou říši, anobř i na jeho vlastních panstvích a gruntech všetečně zavíráti a zakládati se neostýchají.

I ačkoli císař v takové případnosti a při tak zřejmé a neřkuli celé říši, ale i všemu světu známé rebellii, skrze níž jemu jeho království a země dědičné, jakožto léna jeho a sv. římské

říše dědictví přední, proti božskému, přirozenému i všechných národův právu a slušnosti násilně a během nepřátelským odňaté a odcizené jsou a ještě dosavad se mu mocně zadržují, měl by k tomu více, nežli náleží neb potřebí jest, příčin a spravedlnosti hojné, aby k takovým týchž zřiz. zem. sv. říše, rozkazův i záповědí svých přestupníkům s skutečným achtem a exekucí právní tak přikročil, jakž se to v právech obecných, též v jeho a sv. říše nařízeních, v landfridu vysoce a těžce obmezeném i u vysvětlení jeho, které se stalo v létě Páně 1559 a 1564 a tak dále, výslovně a patrně vyhrazuje a nařizuje proti všechněm těm, ješto proti velebnosti císařské nepřátel jeho se ujímají a jim všelijakou pomoc a fedruňk činí: — nicméně však poněvadž pro dovršení spravedlnosti vidělo se císaři za dobré, svou přirozenou dobrotu a snášelivost přísnosti a ostrosti práva představití, z té příčiny že napomíná všechněch ohlunkem i jednoho každého z nich obzvláště a poroučí listem tím ještě jednou za všekrát a to opravdově a na konec, aby žádný z týchž knížat a stavův říše pod uyarováním se výš dotčeného achtu a exekucí právní a tak všech těch pokut, proti jmenovaným mustruňkům a činitelům jich, ješto se k urážce osoby a velebnosti jeho císařské a královské vztahují, právy a zřiz. zem. sv. říše vyměřených, s nimiž císař, pokudž by se kdo z nich tomuto rozkazu jeho postavoval zpurně na odpor, dlíti nemínil, částí jmenovaných rebellův českých i všech těch, ješto se jich přidrží, předně pak a obzvláště téhož falckraběte kurfiršta, jakožto toho, kterýž se těm jeho rebellům za hlavu vystaviti dopustil, v tom jeho neslušném, neposlušném a protimyslném předsevzetí, jakým by se to koli způsobem a zámyslem díti a jmenovati chtělo neb mohlo, dokonce se neujímalí, nýbrž všemi obyčeji cele a dokonale se ho vzdalovali, svou povinnost a přísahu, kterouž jsou zavázáni císaři, na pilném a náležitém pozoru měli, a lidem jeho poddaným, jemu s právem náležejícím, k žádnému dalšímu neposlušenství a proti němu se pozdvihování větší příčiny, podnětu a posily neposkytovali. Čehož že se do jednoho každého z nich podlé práva a slušnosti cele a nepochybně nadíti ráčí; věduce, že na tom jeho milostivou, spravedlivou a dokonalou vůli naplní.“

V třetím listu městům říšským přináležejícím, v němž podobný přístup a vypravování věcí v král. čes. s strany volení krále Fridricha nepořádného se dokládá, mimo jiné výtka byla dostavena ještě ta, k týmž městům zejména patřící: Že císař máje mimo mnohé jiné věci těžké o týchž městech říše i tu zprávu neomylnou, kterak některá z týchž měst říšských důchody a příjmy své obecní proti němu jakožto hlavě své nejvyšší vynakládati a obracetí, i měšťany své k neslušným a nezřízeným kontribucím, berněm a sbírkám a šacuňkům proti

1620 vrchnosti jich nejvyšší nutiti a tou měrou všeliký respekt a šetrnost náležitou, kterouž jemu jakožto římskému císaři povinny jsou, za hřbet sobě zakládati, proti tomu pak rebellům jeho pokoje nenávidícím i těm, ješto se jich přidržejí, všelikou pomoc a fedruňk prokazovati se neostýchají. I ačkoli císař měl by v takové příčině k tomu moci a práva dosti, proti takovým městům, kteráž jsou tak těžce jak proti právům a zříz. zem. říše, tak ovšem proti též tuhé záповědi jeho provinila, s výš oznámenými pokutami skutečně přistoupiti; však že ješto vždy z své přirozené dobrotы a milostivosti vůbec i obzvláště jich v tom napomínati ráčí, aby pod uvarováním všech těch nepřiležitostí, pokut a trestání skutečných ani rebellův českých ani falckrabětě kurfiršta, hlavy jich vrchní, v ničemž nejmenším se neujímaly a jim fedruňku naprosto žádného neudílely, ani v přibíjení nebo v publikování v místech výsadních toho jeho patentu žádné nejmenší překážky buď sami nečinily aneb někomu jinému činiti nedovoľovaly, nýbrž raději jej všelijak fedrovati nápomocny byly. —

Podobná výstraha a napomenutí pod týmž terminem stalo se od císaře i všechněm a všelijakým nejvyšším vůdcům, hejtmanům, leitnantům, fendrichům, ano i těm nejprostějším jizdným i pěším, kteříž jsou se tak k té české rebelii přirazili a na žold jejich najíti se dali, aneb ješto budoucně co toho před sebe bráti by v úmyslu měli, s tím přitom poručením a pohrůzkou přísnou, aby všickni svrchu dostavení soldati a správové vojenští pod uvarováním se císařského a sv. říše achtu prostého i duplovaného, též propadením všech a všelijakých, kteréž na ten čas mají, privilegií, milostí, obdarování, práv a svobod svých, lenních (manských) i zpupných neb dědičných, nicméně i práva městského a výsad cechovních, ti pak, ješto by císaři a sv. říši poddaností zavázání nebyli, pod ztracením hrdla, na kterémkoli místě byli by dosaženi a usvědčeni, i hned, jakž by se toho patentu císařského dověděli, beze všech všudyž výmluv, úskokův a zpečování se službu svou vojenskou opustili, dokonce se jí zhostili, a podtud více nikda žádným vymyšleným způsobem týmž rebellům jeho v přibězích válečných se potřebovati, ovšem pak pod žádným zámyslem přísahy a povinnosti jim vykonané nedržeti (poněvadž ta v příčině té a proti velebnosti jeho císařské jakožto hlavě jich vrchní žádné platnosti a podstaty s sebou nenese neb v sobě nemá, z níž je všecky císař moci svou císařskou tím listem a mandatem svým zcela a zouplna propouští a od ní svobodné činí) nijakž se rozpakovati nedali, ač chtěli se jeden každý z nich svrchu jmenovaných pokut a trestání vyvarovati.

Příběhy válečné.

Mezi tím, když sem i tam v říši taková psaní knížecí a 1620 patentové císařští procházeli, vojska obojí strany také nezahálela, nýbrž netoliko den po dni se sílila, ale i kdekoli jedno druhému jakou škodu neb překážku činiti a zavaliti mohla, nedala v tom sebou nic seházeti. Při začátku však m. dubna lid císařský počal se hrubě roušiti pro slabé měsíčního žoldu mu placem, pročez Karel kníže z Lichtenšteina musil na poručení císařské mezi ně se vypraviti, a jak nejlépe uměl, pěknými slovy a trošty bohatými, když hotových peněz nebylo, jakž takž je upokojiti. Zatím Valoni, nesouce to těžce, že kozáci jim před hubou všecku píci na díle přeč berou, na díle s vesnicemi ohněm kazí, obořili se na ně okolo Bossenburku a položili z nich osob několik, osmnácte pak na živě zajatých s sebou do Kremže přivedli, představivše je právu vojenskému k ztrestání spravedlivému.

Pod tím nejvyšší Redey Ferenc lid uherský dohromady sobě strhoval, míně s ním co nejdříve do Rakous vtrhnouti: z něhož také jistou částku Moravanům ku pomoci odeslal. Sám pak general Bukvoj, buď že ho sokové jeho někteří při císaři obouzeli, jako by onehdejší porážkou lidu císařského od armády české vinen byl, aneb z jakékoliv příčiny jiné, očišťoval se před císařem dosti obšírným spisem, že by on přehlídnutím svým tu naprosto nic nezavedl.

Proti tomu lid onen španielský, jenž v Elzasích císaři k ruce zverbovaný až posavad pro založení mu passu od markraběte z Durlachu se zdržoval, jako i houfové unie podávali se pomalu z kvartýrů svých dohromady s strany obojí. Pod tím pak arcikníže Leopold nepřestával vyhledávati při markraběti, aby témuž lidu passu svobodného doprál; kterýž se mu vymlouval z toho nedostatkem ordinancí, že sobě od principálův svých v příčině té nic poručeno nemá, ač nejen markrabě, ale i obec Basilejská témuž lidu průjezdu pilně brániti nepřestávala, aby přes Rejn přesaditi nemohl. Sám pak markrabě zašancoval se pevně na jednom vrchu při městě Brýzachu, a očekával tu na větší pomoc Švejcárův evangelických.

Kníže z Anhaltu Kristian, general nad armádou českou, porozuměv, že týž lid jejich také veliký nedostatek v službě své snáší, a proto i žádné volnosti ani živosti opravdové na sobě k němu i v povolání svém neprokazuje; jak 9. d. dubna do Prahy z Rakous přijel, stížil tu věc s dostatkem králi i nejv. úřed. a soud. zem., že proti tolikेरé týchž nejv. úřed. zemských král. čes. zámlové tomu lidu nad míru znuzenému žádných peněz se nedává. Inařídil král to při nich, aby se dle nejvyšší

1620 možnosti co nejdříve o to postarali, jak by s té stížnosti sjíti a lidu vždy částka náká služby jeho odvedena býti mohla. Kterážto zakázali se králi za tři měsíce peněz opatřiti.

V tom hrabě Bukvoj dostav od císaře ordinancí, aby s lidem svým podal se blížeji k armádě české, pode vsí Sincendorfem aneb Seicendorfem polem ležící, a snad i sám od sebe měv k ní chuti dobrou, aby sobě své předešlé škody vynahraditi a posměch s sebe smýti mohl, vytáhl spolu s hrabětem Dampírem a se 3000 jízdy i pěchoty (jiní kladou 2000 jízdy těžké neb německé, 1000 kozáků a 1000 pěchoty) z kvartýrův svých 11. d. dubna, a poslav té noci napřed rejtharstvo své, sám táhl za nimi s pěchotou. Ale že jízda pospíchala příliš spěšně, tak že pěchota nemohla dostačiti za ní, pročež musil s ní ostatek té noci na polovici cesty u nějakého kostela přenocovati. Na ráno pak vzkázal kozákům, aby v některém stu udělali lermo nena-dále před ležením českým, a zapálíce jim před očima dotčenou ves Sincendorf, vyloudili tak nepřitele do pole. Ostatní jízdě rozkázal se skrýti v jakémsi háji neb lese nedaleko odtud.

To spatřiv Linhart Kolóna svobodný pán z Felzu, nejvyšší maršalek polní, kterýž v tu dobu v ležení tom osobně zůstával, a nedav u sebe radě zdravé Jana mladšího z Bubna, general-wachtmeistra, kterýž ho napomínal, aby se s samou jízdou bez pěchoty do širého pole nevydával, ale hrál jistšího, ovšem pak neporučiv ani vystřelením z kusu dáti návěští kompagniem těm lidu svého, kteréž sem i tam zůstávaly na vartách, aby měly vědomost o tom a pozor na ležení, že nepřítel jest před rukama, jakž to sice jindy obyčej bývá, — vytrhl proti týmž kozákům do pole se čtyřmi kompagnii rejtharstva a potkal se s nimi dosti udatně. Táhl také za ním brzo víceji jízdy okolo 1500 koní a něco pěchoty; ale bylo již pozdě. Nebo kozáci spatřivše tu sílu, že by jí odolati nemohli, vydali se na utíkání a vyloudili za sebou maršalka polního s tím malým počtem rejtharstva; kterýžto nevěda o záloze, nýbrž nadál se, že kozáci strachem coufají nazpátek, dorážel na ně tak dlouho, až ho oni přivedli k lesu tomu, v němž Bukvoj i Dampír s celou silou svou skrytý naň očekával. A jak Bukvoj uhlédal, že nepřitele svého má v dobré příčině, z kteréž mu ani sám tak snadno vyklouznouti ani ostatní pomoc jeho k retuňku mu příhodně a časně přispěti moci nebude; i dorazil naň s jízdou svou i s kozáky, a tak dlouho s ním šermicloval, až naposledy smrtně zraněného i jízdu jeho k tomu přinutil, že před ním ustoupiti a na utíkání dokonale vydati se musil, zanechav tu na place z téhož lidu několik set. Neb jistý počet vynajíti se nemůže. Jedni píší o 400, jiní o 600 jízdy, 300 pěchoty; třetí kladou všech v jedné summě okolo 600 osob a 300 zajatých s 9 kornety, kteréž

Bukvoj odnesl odtud. Jiní jistí, že nic více nebylo z české strany zajato na živě jedině jeden feurich se třemi soldaty a kornety čtyřmi. Mezi těmi pak zbitými nalezl se sám feldmaršalek z Felzu, nejvyšší leutnant Haugvic a jiných officírův a osob rytířských do 60, jiní přidávají k nim ještě 30 neb 40 osob; největší však škodu že vzal regiment jízdy nebožtíka Oldřicha Vchynského, tak že z něho nemělo by nic více zůstatí na živě mimo přední officíry jediné samotná kompagnie rytmistra z Bínu, s kterouž on v tu dobu v místě jistém zůstával na vartě a nebyl tomu setkání přítomen. Aby pak tělo feldmaršalkovo bez hlavy nalezeno, dva prstové na pravé ruce utati, a též hlava v Vídni na jedné baště na žerd' vystrčena býti měla, jak Wintermonat v své polouletní relací po něčí zprávě dokládá, toho jsem nikdež jinde zaznamenáno nenalezl. Nebo kteří se na ně v Praze dívali, posekané sice že velmi hrubě bylo, to pravili; ale aby bezhlavé býti mělo, toho neoznámili.

Chtějí tomu, že by byla se tu ještě mnohem větší porážka v lidu českém na utíkání stala, kdyby byla pomoc, kteráž maršalkovi táhla na retuňk, týchž kozákův nezdržela a jich nazpět se obrátiti nepřinutila. Kterížto příjevše na bojiště, cokoli lidu pomordovaného na něm našli, ty všechny svláčeli do naha a dostali od nich kořistí znamenitých. Po straně pak císařské že přes 30 osob nezůstalo více na place, v tom srovnávají se škríbentí za jedno; ač někteří soudí, že museli téžší štus vystátí, poněvadž pod generalem Bukvojem kůň jeho prostřelen, rytmistr Flamín zabit a do sta osob poraněných se našlo, mezi nimiž byli přednější osoby, jedno mladé hrabě z Hardeku, rytmistr pod Dampírem, náký pán z Binku, Bukvojův strejc neb ujec, a rytmistr Sóre.

Ta porážka vztahovala se Čechům k nemalé škodě, jedno pro ztrátu tak vzáctného a rozumného pána i jiných rytířův a bojovníkův udatných, tak ovšem i proto, že za příčinou téhož úřadu maršalského povstala mezi předními officíry vojenskými nevole a záští nemalé, když jedni přes druhé usilovali o to, aby téhož úřadu dosáhnouti mohli. Mezi nimiž nebyl poslední hrabě z Mansfeldu. Jemuž sice bylo od knížete z Anhaltu dopřáno, jestliže tak v pravdě jest, jakž autor o skutečích Mansfeldových vypravuje, s tou však výminkou, aby on feldmaršalkem byl a sloul, ale ne generálním neb nejvyšším maršalkem polním (kterýž úřad poručen jest hraběti z Hollachu) nýbrž toliko pomocníkem a místodržícím neb leutnantem téhož úřadu maršalského. A ta odpověď knížecí Mansfelda mrzela náramně, že jest na to hned odpuštění od služby žádal, nechťeje témuž hraběti jako pod nohama ležeti a dáti sobě jemu rozkazovati;

1620 kteréhož odpuštění i od knížete užil těmi zřejmými slovy německými: Er möchte hinziehen, wo er hin will; t. j. že může táhnouti neb vandrovati, kde se mu líbí.

Zatím císař srozuměv tomu dobře, že ty věci obecné k žádnému míru a pokoji nesměřují, nýbrž že bylo by se spíšeji obávati toho, aby stavové uherské spolu s Betlémem Gáborem toho příměří když tedyž nezrušili, poněvadž den po dni lidu uherského do českého ležení přibývalo: z těch příčin ustrnul se na tom, aby město Vídeň dal náležitě zpevniti, nařídív k tomu několik set dělníkův a dav předměstí Vídenského díl nemalý s zahradami úrodnými pobořiti. Čímž zděláno poně škod na stavení a živnostech lidských za dva milliony zlata, a skrze to pobourání téhož předměstí ztenčeno důchodův ročních do 36.000 zlatých, kteříž buď komoře císařské buď pokladnici obecní ušli. K té neb jiné potřebě císařské bylo také v tu dobu požádáno skrze dekret jeho na kupcích a handlířích Vídenských, aby mu dvakráte sto tisíců zlatých zapůjčili; k čemuž oni chuti hrubě neměli.

Nad to výše, aby císař mohl nák Betléna v tom příměří zdržeti a nedávati mu příčiny žádné k novému pozdvižení, až by ten obecný sněm uherský nastávající k svému vyřízení přišel, za tou tedy příčinou vypravil k němu v poselství jednoho Lainingera, radu svou dvorskou, kterýž svými obmysly divnými spůsobil to při Gáborovi, že jest pomoc svou tak daleko při sobě zdržel, až ty dvě pevnosti v Uhřích, Ráb a Komorno, byly náležitým profiantem a municí beze vsi stavův uherských neb jeho Gábora překážky opatřeny.

V tom pak čase lid obojí strany v žádné dobré kázni a řádu nestojící, kde jen mohl, ubohým obyvatelům náboženství obojího přehrozně škody, příkoří a násilí svobodně beze všeho ostychu činiti nepřestával, a to tak dobře katoličtí soldati svým katolikům, jako evangeličtí evangelikům: na něž hrozné stížnosti netoliko ve Vídni před císařem, ale i v Praze před králem a stavy jedny po druhých se přednášely. Zpomození však na obé nebylo naprosto žádného. Mezi jinými příklady té nekřesťanské prostopášnosti a tyranství více nežli barbarského připomíná se od tehdejších historikův ten. Právě toho dne, jenž byl 6. dubna, když Kristian kn. z Anhaltu z hlavního kvartýru přeč odjel, vydalo se na štraf 300 rejtharův z regimentu Vchynského a 200 mušketýrů z rozličných praporců dohromady sražených a vpadli nenadále do vsi Immerdorfu blízko města Récu (v němž na ten čas deputati neb direktorové dolejších Rakušanův obydle své měli a tam se z města Hornu podali, obávajíce se, aby je v témž Hornu hrabě Bukvoj když tedyž nepřepadl a na živé zjimané císaři do Vídně nedodal),

kteřážto ves náležela Křištofovi Rauberovi, jednomu obyvateli a osobě rytířské náboženství evangelického — a tak sobě počestně a přátelsky počínali, že neřkuli všechny poddané mu dočista vybilí a zloupili, ale ani zámku jeho a věcí na něm zastížených v ničemž nejmenším neušanovali, jakkoli týž Rauber zakazoval se jim jistý počet obilí i vína vydati; nýbrž dostavše se mocně na zámek, všechny klenoty, šatstvo i jiné všeliké svršky a nábytky v něm nalezené, nad to výše 300 korců ovsu, 200 str. pšenice, 1500 kusů dobytka rohatého, 2000 ovcí a deset koní hlavních odtud odvezli, peřiny rozsekali, peří z nich vysypali, obilí, co ho s sebou pobratí nemohli s popelem mokrým v hromadu smíchali a k užívání neužitečné spůsobili, sudy vinné prostřelovali a víno na zemi vytéci nechali, učinivše přitom i násilí děvčátku 12 let stáří mimo jiné pohlaví ženské, s nímž přehanebně nakládali. Ostatní pak lid do naha svláčeli, tak že úředník zámecký houní přikrytý sotva z rukou jim vyvázl a tak oděný do Znojma přiběhl. Naposledy nenaplnivše vůle své nešlechtné ještě ani tím, i celý zámek pěkně a oupravně vystavený na nejvyšší zpusili, a v něm ani jediných dveří, kamen aneb oken v celosti nezanechali, nejináče sobě při tom při všem počínající, než jako by vztekli psi aneb ďáblem posedlí byli. I ač týž Rauber, jako i jiní krajané náb. evangelického, dostav se do Prahy 17. d. dubna, o tom o všem učinil zprávu dokonale králi i stavům, kteříž ovšem toho neradi doslyšali; s tím však se všim nemohli toho ubohému člověku k žádné nápravě a náhradě přivést.

Podobnou vřidnost a útrpnost prokázali kozáci a Valoni Bukvojovští k obyvatelům městečka Stokerova. Nebo neohlédajíce se na to nic, že též městečko jest statek komorní a obyvatelé náb. římského, všechny dočista zloupili, obrali i místo do gruntu popelem položili, kteréž celé dva dny hořelo, protože lidu žádného k hašení před rukama nebylo; s lidmi pak pohlaví obojího nakládali velmi zle a nevázně. U veliký pak pátek právě o nešpóřích, když lidé evangeličtí byli v kostele Hornálském při kázání slova božího, bylo by snad něco tomu podobného brzo se zběhlo od týchž kozákův, kdyby byli sobě z kostela nepospíšili a do města nezutíkali; tak že ten tumult čímkoli jednáním a prostředkováním k utišení svému přiveden. —

Obyvatelé v obojím Slezsku byli v nemenším nebezpečení postaveni za příčinou štrafující sem i tam v zemi jich luzy polské, kteréž pravili býti do 16.000. Nebo trefilo se v městě Namslavi — jiní piší, že v jedné vsi nedaleko od města — právě na den slavný velikonoční, když lidé trvali v kostele při službách božích, že veliká síla té zběře vskočila nenadále do kostela a napadvši v něm drahný počet fraucimoru rytíř-

1620 ského, jej ze všech jeho ozdob, klenotův i šatův lepších svlekla i dosti ničemně s ním zacházela, nemálo vesnic i sídel rytířských ztekla a zplundrovala. Ale dopustil na ně Bůh brzo pomstu zřejmou; nebo když u jedné vsi, Škanobice či Šanovice řečené, chtěli přesaditi přes vodu, že se jich do sta osob ztopilo. Za nimi potom pustilo se jich do Moravy okolo 8000, chtějíce mocí proraziti do ležení císařského, a činili tam leda-kdes štrafem škody veliké, až i předměstí Niklšpurku vypálili. Ale srozuměvše, že nejvyšší moravský Stubenful s jízdou svou po nich táhne, pospíšili sobě ven z země k Hořejším Rakousům, kdež je potom 23. d. dubna lépeji přivítali, když z nich asi 800 potloukli a některé z nich zvěšeli. Nicméně ostatní předce přeskočili skrze hory až do ležení císařského.

Když pak knížata a stavové slezští králi polskému stěžovali sobě do takového bezpráví a nesousedství, s nímž se beze vší viny své od poddaných jeho potkávati musejí, dal jim král na to odpověď takovou: že se to vše děje bez vůle a vědomí jeho; nicméně že postará se o to, jak nejvíce bude mu možné, aby dotčená chasa nezbedná a neposlušná byla povolána zase zpátkem domů; co na něm jest, on že nesměruje k tomu, ani příčiny žádné nedává, aby staré smlouvy a kompaktata mezi korunou polskou a knížetstvími slezskými zdělané k zrušení svému přijíti a nějaké nedorozumění mezi tím národem dvojným vzniknouti mělo. Nicméně dotčení kozáci a lid polský vymlouvali se v tom svém hospodaření tím, že Slezáci sami taková kompaktata přestoupili a zrušili, a to v tom, když markrabě z Jegerndorfu teď nedávno dostav z nich jednoho neposledního šlechtice polského, Rygolského příjím, s ním nenáležitě zašel a v šatlavě mistrem popravním proti všemu řádu a běhu vojenskému trápití dopustil, tak že on při tom útrpném tázání přetržen jsa i umřel. Pročež činili jak jemu markraběti tak i jiným knížatům a stavům velice: nebudeli jim to tělo mrtvé vydáno, a potupa ta k slušné nápravě přivedena, že budou hleděti všelijak, jak by se proto pomstiti mohli. Pročež knížata a stavové přemýšleli o to, jak by co nejdříve pro obhlájení sebe a zemí svých člověka dvacátého vyzdvihnouti a témuž násilí polskému odpírati měli. Brzo potom z týchž kozákův okolo 1300 při řece Opotře v knížetství Opolském od lidu slezského jest pobito a postříleno i zvěšeno. —

V království pak českém ačkoli hr. z Mansfeldu zdržoval se s jistým dílem lidu okolo Bechyně, přemýšleje na to, zda by se míst těch, totiž Budějovic, Krumlova a co v tom kraji více císařští v moci své drželi, buď všech aneb na díle zmocniti mohl; však poněvadž srozuměl tomu, že císařští den ode dne se sílí, a lidu jim od Passova přibývá, musil upustiti

od úmyslu svého a zanechatí na ten čas míst dotčených na pokoji. —

Mezi těmi již připomenutými příběhy Karel arcikníže rakouské a Vratislavský biskup, pustiv se na cestu z Polska toliko se čtyřmi vozy kotčovskými a málokolikasi jízdnými, dostal se do města Augšpurka 17. d. dubna a odtud uchýlil se do Mnichova k knížeti bavorskému, k němuž v tu dobu vypravil se z Tyrolu i arcikníže Leopold, a tak oba dva bratří tam u něho se shledali a sjeli: z čehož dělali sobě mnozí lidé prozřetelní myšlení divná. Proti tomu generalové čeští zapověděli vůbec všem obyvatelům v Rakousích, aby k Vídní žádných potrav ani profiantův nevozili, davše to vše soldatům v preis, kdyby cokolí a kohokoli s takovými věcmi na silnicích zastihli. —

Pod tím císař Ferdinand, nepřestávaje na moci a síle té, kterouž již měl před rukama, vždy předce vyhledával toho při králi franském, jak skrze legata svého vlastního tak ovšem i skrze přímluvu papežského posla i jiných potentatův katolických, aby ho pomocí svou skutečnou proti Čechům zpronevěřilým neopouštěl, vezma sobě v bedlivé povážení aspoň to: kdyby to předsevzetí některých Čechův místo a průchod svůj volný míti, a tak slavní a nejpřednější domové knížecí a královští o své země dědičné a důstojenství od svých poddaných zpronevěřilých tou měrou připravování býti měli, kdoby z potentatův křesťanských sebou a zeměmi svými jist a bezpečným byl? Nýbrž že by se tou choullostivostí knížat a králův otvírala brána prostranná a podnět dával ku podobné rebellii a pozdvihování se proti nim i těm nejposlušnějším a nejpokojnějším lidem poddaným.

Nicméně i stavové král. čes. spolu s králem svým vyhledávali toho snažně při témž králi, aby pře jejich slušně a spravedlivě proti pretensí císaře Ferdinanda i celého domu rakouského jako mocný a platný zástupce skutečně zastával. Ale ani jeden ani druhý nedostal od krále odpovědi neb resoluci dle vinše a naděje své, protože král uznal to býti i stranám mnohem užitečnější a osobě své chvalitebnější věcí, aby se v to nedorozumění jejich jako rozšafný a pokojný prostředník neb smlouvce ubrmauský vložil a je dle možnosti své v mír uvedl, nežli ujma se kterékoli strany, jí proti druhé v jejím rozlícení posiloval a tou měrou v obecném pokoji a svornosti, po němž celé křesťanstvo srdečně vzdychalo a toužilo, větší překážku činiti měl; nýbrž oznámil týmž poslům úmysl svůj dokonalý ten: že toho všeho při svém předešlém pronesení, v kterémž se císaři vyjevil, zůstavuje a o to přemýšlí, aby nejdříve vši podstatě a příběhu toho nedorozumění českého s gruntem vy-

1620 rozuměl, k čemuž aby tím snázeji a dříveji mohl přijíti, že na tom ustrnul se, aby kníže z Angolému netoliko k císaři a k kurf., knížatům a stavům říše, ale i do král. čes. vypravil a skrze něho jedné, druhé i třetí straně mírné a snesitelné prostředky ku přátelskému nevolí jejich již daleko zašlých narovnání předestřel, i co na něm bude, k šťastnému vyřízení s pomocí boží to vše přivedl; pokudž by se pak dle mínění jeho dobrého a šlechetného věci ty tak šikovati nechtěly, tu že teprv zdravě na to pomyslit chce, co by dále před sebe vzíti a koho z nich pomocí a ochranou svou skutečnou spravedlivě zastati a zastoupiti mohl.

S druhé strany Jakub, Veliké Britannie král, po bedlivém těch věcí českých s radami svými tejnými uvážením pronesl se v tom legatu španílskému světle a neukrytě na konec, jakkoli týž legat velmi tuze ležel králi v uších, srázeje jej s toho, aby se do té nevole nemíchal a zetě svého s Čechy proti císaři Ferdinandovi, králi jich pořádnému, se neujímal a nezastával: Poněvadž tomu již z podstatných a neomylných důvodův zřetelně vyrozumívá, že dotčené král. čes. témuž zeti jeho pouhým a podivným řízením a uložením božským k správě se dostalo, a od pána Boha, jenž království světa dle dobrolibezné a nejsvobodnější vůle své daruje, darováno a odevzdáno jest; z té tedy příčiny že neslušelo by mu pro dobré svědomí, téhož zetě a dcery své radou i pomocí skutečnou již déleji opouštěti. A protož kteříkoli usilovali dotčeného krále a kurfiřta, zetě jeho, buď za příčinou král. čes. v čem utiskovati, buď v zemích jeho dědičných nějakou protimyslnost a příkoří nepřátelské prokazovati (ač Mikuláš Belly to královské ohlášení toliko na samý Falc a země jeho dědičné obrací), tedy že všecky, ovšem žádného nevymínuje, za své vlastní nepřátely sobě pokládati, jim se ve všem tom dle nejvyšší možnosti své opravdově na odpor staviti i jako proti zjevným nepřátelům proti nim válku vésti chce.

Kterážto resoluci nelíbila se zprosta nic legatu hispanskému, ale odešel od krále s nechutí velikou. Na to hned (dokládají historikové) stalo se od krále poručení všechněm nejvyšším vojenským, aby drželi o to radu, jakými prostředky měla a mohla by se spraviti armáda dvacíti tisíci lidu silná, kdyby toho potřeba důležitá ukazovala. K snadnějšímu pak věci té opatření že stavové království Veliké Britannie, jak duchovní tak i političtí, s městy svolili kontribuci peněžitou, kteráž by mnoho millionů vynésti mohla. Nebo v samém městě hlavním Londu puštěn byl v tu dobu hlas, že se podvolilo odvésti na přípravu a hotovost vojska toho 80.000 tolarů španílských, ač Gothart Artus v své polouletní relaci latinské zvýšil

summu tu kontribucí Londské dobrovolné (nevím, zdali omylem či dle zprávy nějaké jistotné) na millies mille et sexcenta Philippicon. millia. Což jest k víře nepodobné městu jednomu podstoupiti, au byl by nejposlednější summy té počet, kterýž se na 60.000 tolarů klade, na ně příliš bohatý dar; ješto, jakž mně se dostalo v tu dobu těch věcí českých býti povědomu, nevím, aby táž summa z celého Engelandu králi a stavům král. čes. na vedení války zapůjčena a odeslána býti měla. Byl by zajisté o tom, kdyby se bylo co toho v skutku a v pravdě stalo, netoliko při dvoře a mezi nejv. úřed. a soud. zem., mezi nimiž dostávalo mi se dle povinnosti mé kancelářské začasť v radě bývati, ale i po celé Praze pokřik, rozprávka a vyhlubování hluchnější.

Co se tkne výpravy lidu englického do Čech, toho asi okolo 4000 dostalo se tam; ale nežli povětří českému přivykli, musili mnoho neřestí a nemocí v Praze i jinde vystáti, tak že týž lid pro mdlobu svou víceji času v špitálech a hospodách Pražských, nežli v poli proti nepříteli ztrávil. Tvrdsího však přirození i čerstvější k válce byla ta chasa niderlandská, totiž regiment pěchoty knížete z Weimaru a 500 koní hraběte z Stýrum, s kterýmiž obadva ti nejvyšší okolo toho času z sjednocených provincií niderlandských skrze westfalskou zemi a dolejší kraj saský, ač ne bez malé překážky a zbraňování jim místy passu a průjezdu svobodného, do ležení českého se dostali. Což když doneslo se kurfiršta saského, obával se, že by mohly věci obecné jakož příčinou těch hustých a silných durchzugů neb lidu cizího skrze říši nahoru do Čech tažení, tak i jiných těm podobných vsudyž u okolních sousedův hotovostí vojenských, obzvláště pak příčinou snešení toho, kteréž on s kurfiršty duchovními a některými říšskými knížaty zavřel při pomínulém sjezdu v Milhauzu, pokudž by kurfiršt faleký od koruny české dobrovolně upustiti nechtěl, ještě dosti nebezpečným komínem vyjítí a v říši i jinde podivné zaneprázdnění a tragedii ztropiti: pro opatření tedy lepší sebe i zemí svých netoliko při stavích a poddaných svých to, aby všickni, jak na koho co toho náleží, v náležitě veřejnosti pohotově stáli, dostatečně opatřil; ale nad to výše i veřejným mandatem 6. d. dubna po celé zemi své přísně záповěd učinil, aby žádný z týchž jeho stavův, obyvatelův i lidí poddaných pánům a vrchnostem cizím k žádným službám vojenským bez vůle a vědomí jeho zvláštního potřebovati se nedávali.

Závěrek generálního sněmu.

(Orig. d. IX. str. 1103.)

1620 Po zavření všech obecných a hlavních artikulův, od krále českého stavům téhož král. a vyslaným z zemí přivtělených v proposici sněmovní k uvážení podaných, což se měsíce pomínulého vykonalo, dotčení stavové zasedli i na některé jiné artikule postranní, ač k dobrému vlasti jich též nemálo prospěšné, v nichž jedenácte dnův, totiž od 1. až do 11. dne máje ztrávili.

4. A předně v pondělí po neděli velikonoční Misericordias
květ. 4. d. máje na přímluvu krále, pána svého, kterouž v spisu do sněmu odeslal, Ludvíka Cameraria, obojích prav doktora a tejnou radu jeho, za obyvatele země přijali. Kterézto příležitosti ujav se Radslav ze Vchynic ku přednesení a opáčení žádosti předešlé v příčině Václava, bratra svého, ozval se přede všemi stavy přítomnými: poněvadž tomu porozumívá, že stavové po zavření věcí hlavních již také na partikulární nastupovati počínají, protož že žádá jich, aby příkladem opatření osoby D. Cameraria podobně i na žádost bratra bylo nastoupeno, a vezmouce ji aspoň nyní v povážení své bedlivé, jak bratra jeho tak i přátely krevní zaň se přimlouvající v též žádosti a prosbě vyslyšení a na místě ji postaviti nepomýjeli.

Načež stavové z bedlivého a společného uvážení dali mu odpověď takovou: Co jest se tu kolí na milostivé toho při nich vyhledávání a přímluvu J. M. krále a pána jich všech nejmilostivějšího v příčině jmenovaného D. Cameraria stalo, to že nemá příkladem slouti, nýbrž jméno býti má za věc partikulární a obzvláštní, kteréž žádnému ujímati se nesluší. Nebo to že musilo se tak státi mimo dokonání jednání sněmovního na milostivé J. M. krále vyhledávání, jemuž stavové nevěděli a nemohli jak odepríti pro příčinu tu: že král J. M. ráčí chtíti v brzkých dnech téhož D. Cameraria do říše v kommissi vyslati, kteráž k dobrému celé říše, král. čes. i všech zemí k němu přivtělených vysoce důležitě se vztahuje. Ale co se Václava Vchynského, bratra jeho, tkne: poněvadž snesení všech tří stavů ano i snesení sněmovní, při korunování J. M. K. učiněné, vztahuje se na to, že stavové král. čes. mají to s králem J. M. uvážiti, kterak by se takové opatření témuž Vchynskému státi mohlo, a tíž stavové také nyní na tom jsou, túž žádost jejich J. M. K. přednésti, o tož se s J. M. uraditi a zprosta a otevřeně mluvě, tu všecku věc J. M. v moc dáti; protož že páni Vchynští budou moci na též přednesení bratra jich a své od J. M. K. resoluci milostivé trpělivě očekávati.

Téhož dne také nedělního vyslaní z měst královských a

zvláště z těch, kterýmž Pražané sami o své ujmě v létu Páně 1607 berně domovní narazili, vešli o to v nemalý spor s týmiž Pražany Staroměstskými, vyhledávající toho při nich, aby od toho nařízení upustili; kteříž však zpěchovali se toho učiniti. Pročež dotčení vyslaní, majíce pohotově protestací sepsanou, podali jim ji a za přečtení žádali, přitom vespolek sobě přirekše: jestliže Pražané mezi tím časem a sv. Janem sami příčinu k tomu porovnání nedají a měst v jistý den nepovolají, že sami ke 29. d. června sjedou a o to raditi se budou, kterak by toho jha nesnesitelného, jež Pražané na obec jich o své ujmě vzložili, vzniknouti mohli. *)

Na ráno pak v úterý 5. d. máje nejv. úřed. a soud. zem. přisědvše do sněmu, vzali před sebe věc tu: jaká náhrada a květ. kterak osobám a obyvatelům ze všech tří stavů od nepřítele zplundrovaným státi by se měla. A dříve nežli ku považování ji přistoupili, tedy Jan z Talenberka ohlásil se vůbec před stavy: ačkoli jest dosti hrubě na statecích a poddaných svých od nepřítele zhuben a znuzen; však prohlédaje k nynějším téžkostem obecným, že na ten čas žádné jiné náhrady za ty škody nežádá, jediné aby poddaní jeho v odvozování berní byli ušetřeni.

Po něm ohlásil se v tentýž smysl i Jan z Šternberka, že místo náhrady za zplundrování mu celého statku Bechynského od obojí strany soldatův nic jiného nevyhledává od stavů, než aby toliko při svém dědictví zůstaven býti mohl a za přečinění otce svého vypíjeti nemusel.

Na to nejv. purkrabě učinil řeč k stavům: poněvadž nyní věc a potřeby lidí zplundrovaných považovati se mají; protož kteřížkoli z stavů přítomných do počtu těchž zplundrovaných přináležejí, aby z soudnice vystoupili. Když tedy se tak zachovali, byla čtena supplikací jejich s podpisem takovým: „N. N. N. obyvatelé kraje Prachenského a Bechynského od nepřítele zplundrování,“ v smyslu tom:

Jakož jsou nejednu žádost svou na stavy podali, toho v ní doloživše, jak velikou škodu od nepřítele vzali a statkův svých pro svou milou vlast opovážiti se neostýchali, pročež že stavů nyní za to účtivě a služebně prosí, aby podle zakázání svého nejednoho té žádosti jich místo u sebe dáti a na nížepsané punkty nastoupiti ráčili: I. Odkud by jim škody na statecích jejich zdělané vynahrazené býti a oni spolu s manželkami a s dítkami svými ubohými vyživení náležité míti mohli. II. Peníze od Jana Mičana z Nových Hradův vzaté a odvezené (o nichž někteří pravili, že byly fraucimorovy, jiní, že hejtmánovy) aby

*) Skála opět na Paralip. str. 212 pod znam. D. odkazuje. Red.

1620 navraceny a mezi vsecky zplundrované rozděleny byly. III. Aby se jim dalo přiročí, tak aby věřitelové jich žádnými zatýkači dluhův povinných na nich dobývati nemohli. Naposledy žádali: poněvadž jim statkové ti, kteříž tak jim od stavův postoupeni jsou, na vychování stačiti nemohou, aby jim více statkův synův vlasti zpronevěřilých k té potřebě bylo postoupeno. A ač předešle od direktorův stalo se jim zakázání veliké, že při tomto směně svého náležitého opatření a vynahrazení škod dosáhnouti mají, však že tomu porozumívají z přímluv některých soudcův zemských, že špatné náhrady se dovolají. Což že pánu Bohu ku politování poroučejí. Kdyby zajisté byli hned s prvopočátku k nepříteli přistoupili, že mohli při statcích svých zachování býti, a nepřítel mohl těchž dvou krajův minouti a až ku Praze vpády a štrafy činiti a jiné kraje plundrovati; tu že by ostatní stavové a krajové těžkostí a protivenství velikých zakoušeti musili. Ale že nechťeli toho učiniti a býti proti vlasti své milé, nýbrž opykali raději všecko všudy; protož že vždy žádají v tom za křesťanské a spravedlivé přichránění. Jestliže se pak toho nestane, že chtějí to na J. M. K. osobu vlastní vznésti a ve vsí poddanosti žádostivě opatření svého vyhledávati; přitom doloživše, že žádají, aby těm, ještě zplundrování nejsou a jim zplundrovaným jsou dlužni nemálo, bylo poručeno s dostatkem, aby jim z summ těch dlužních úroků odvozovali.

Po přečtení spisu toho nejv. purkrabí k tomu doložil: poněvadž jsou stavové z téhož spisu žádosti zplundrovaných vyrozuměli, kteráž s spisem od nich dne pominulého sobotního se srovnává, jako i tomu poznamenání statkův synů zpronevěřilých, kterýchž nachází se namnoze, protož aby se poradili o to, kterak by tíž obyvatelé zplundrování spokojeni býti mohli.

Zatím začal se sám přimlouvati v ten rozum:

Kdyby to při sobě mohl vynajíti, jakým by způsobem žádost ta jejich mohla místo své míti a zcela a zouplna k vyplnění svému přijíti, že by rád učiniti chtěl. Ale že nyní možné není tomu náležitě vyhověti pro nynější roztržitosti a nepokoj veřejný. Když pak Bůh dá, pokoj zase zkvetne; poněvadž popluží jejich posavad zůstává a nepřítel jeho s sebou neodveze, že budou moci se k němu zase navrátiti a z něho potom dle požehnání božího nějaké náhrady očekávati. K čemu by pak nemohli přijíti, jako k tvrším a stavením zdrcovaným, aby se jisté rozvržení stalo a za to se jim dle velikosti a malosti škod náhrada a odměna nějaká učinila. A poněvadž p. Bůh sám ví, jak i s ostatními stavy dále naložiti chtějí ráci: pročez kdyby se těmto na ten čas zplundrovaným měli všickni ti statkové, jichž registrík stavům podali, na vychování jich a u výhradě škod postoupiti, odkudž by se potom týmž stavům ostatním,

přišli-li by k zpuštění a záhubě podobné, zpomožení jaké státi, ovšem pak dluhové zemští poplatiti mohli? A tak že pro budoucí potřebu také něco těch statkův zachovávatí se musí. Nyní pak aby dotčení obyvatelé zplundrovaní na tom měli dosti, když toliko s manželkami a s dítkami svými opatření mírné mají. Nebo že již prvé bylo by jim statkův nemálo postoupeno, a když by se v tom vespolek chovali upřímně, že by se jim dosti veliká summa peněz z týchž statkův scházeti mohla. Ale že jest mezi nimi neřád veliký; někdo, jsa dosti na mále zplundrován, víceji bere nežli ten, kdož mnoho škod pokusil. Pročež že by bylo za nejlepší, aby jistí kommissari byli k tomu nařízení, kteříž by počet z důchodův jim odevzdaných přijímali a podlé zasloužení a potřeby jednému každému díl peněz na vyživení odvozovali, jako na statku Hradeckém a Bystřickém, kteříž dosti velicí jsou a za čtyrykráte sto tisícův se šacují; k tomu že týž statek Hradecký nemůže jim zplundrovaným býti tak dalece k užívání puštěn, protože ne vlastní Viléma Slavaty, ale manželky jeho jest. Statkové pak Jistebnický a Roudnický (tu šel nejv. purkrabě podlé toho poznamenání od zplundrovaných podaného pořád po těch statecích) dle zprávy nejv. kofmistra že jsou nápadní a tou měrou k užívání jim se postupovati nemohou. Za statek pak Vimberský přimlouval se, aby jim puštěn byl. Ale Strakonický a Varvažovský že na stavy nepřipadl, nýbrž na ten čas koruna česká aneb král J. M. jich užívati ráci. Nebo že nachází se smlouva za císaře Rudolfa učiněná, že ten statek nemůže jinému býti postoupen, než podlé ní má ho komora neb král český se ujíti. Co se Buriana Berký a statkův jeho tkne, že ne proto jeho zastávati chce, že strejc jest, ale že se na něho nic nevěrného v král. čes. dosavad nevyhledalo; sic byť byl bratr, syn, strejc, a kdyby co zlého proti vlasti učinil, že by nechtěl ho zastávati. K tomu že to jeho vyhlášení za zpronevěřilého syna vlasti v král. čes. se nestalo, ale na Moravě; a týž strejc jeho že dvojnásobně více statků má. S strany panství Floriana Žďárského, ten poněvadž se na den jemu uloženy nestavěl, ale vymlouval se nemocí, kteréž však neprovedl, ani na napomenutí učiněné do země se nevrátil a před králem a stavy se nepostavil, nýbrž titul a pokutu zpronevěřilých synů vlasti na sebe vztáhl; nic méně když strejc jeho ty statky jemu náležitě spravuje a na nich hospodaří, že proto jim zplundrovaným odevzdati se nemohou, nýbrž týž strejc aby byl dostatečně napomenut, aby z nich nic neubývalo a nikam se nešumovalo. Bechynský pak statek, ač zplundrovaný, aby jim předce s ostatkem důchodův byl postoupen. Co se druhého punktu v spisu zplundrovaných položeného dotýče: že jest slušné a náležité Viléma Mičana v tom dostatečně napomenouti, aby jme-

1620 nované peníze od sebe odvedl a zplundrování o ně podělení byli. Za třetí, příročí aby též mohli užítí, a zatýkačové aby se na žádného nepropouštěli. A kteříž nikdež žádných škod od nepřítelů nepocítili, aby jim úroky z summ jistinných odvozovali, zplundrování však i v summách i v úrocích ušánování býti mají.

Nejv. hořmistr přimlouvaje se pověděl: Že tak moudrý není, aby mohl to při sobě vyhledati, jakým by způsobem týmž zplundrovaným pomoci se mohlo v jich žádosti, pročez že mu tím srdečněji líto jest to, když tak někteří smějí nejv. úřed. a soud. zem. do svědomí sáhati, jako by ne všickni z nich měli nad bídou jich opravdovou útrpnost. Proti čemuž on že Boha se dokládá, že od osoby své má nad nimi velikou a křesťanskou svou lítost, a byl by tomu rád, aby se jim náhrada dostatečná státi mohla, kdyby jen bylo odkud. A poněvadž ještě dokonale neví se, kteří by to zrádci vlasti býti měli a někteří mají teprva na soudu o to býti rozeznání, tedy že neví, kterak se k té věci pro fedruňk zplundrovaných platně přimlouvati. To pak že nemůže býti, aby ti, kteříž k něčemu ještě útočiště mají a toliko na svršcích zplundrování jsou, měli za dokonale zplundrované jmíni a držání býti jako ti, ještě dokonce o své všecko jmění přišli. A kdyby chtěli, že by se mohli na statky své navrátiti a z nich své vyživení míti; než že každý čeká na náhradu zemskou. Náhrada by mohla býti, kdyby země měla, odkud vzíti. Nebo budouli jim ti všickni statkové postoupení k užívání, jak oni žádají, odkudž tedy na zaplacení dluhův zemských, jichž se v listech nachází třicetkrátě sto tisíců — a ti se zaplatiti musí — stavové vezmou a tu summu shledají? Aby tedy z domnění u zplundrovaných vyšel, že se přimlouvá k tomu, aby dokud nebudou se moci zotaviti a statkův svých zase sobě zdělati, dotud statkův těch postoupených užívali, ale jak dlouho, to aby potom na sněmě obecném bylo rozeznáno.

V čemž se s nimi nejv. komorník srovnal, hrubě nařikav na neřád a nerovnost při tom užívání statkův jim puštěných se nalézající: jichž někteří proti škodám svým dosti na skrovně, jiní dosti na mnoze užívají, jako jeden Kunáš; ten že samotný statku jednoho za třikrátě sto tisíců šacovaného užívá, a neříká se k tomu nic.

Nejv. sudí zemský začal přimluvu svou od vinše: aby Bůh ráčil jim cestu ukázati k dokonalému již aspoň jednou toho artikule téžkého místu a konci přivedení, poněvadž jest tolikrátě vznášín a opakován. A když předně žádají, aby jim statkové poznamenání zcela a zouplna se zanechali, tomu artikuli že by mohlo se takto zpomoci, kdyby vzala se zpráva, jak mnoho z týchž panství, Točnického, Zbirovského a Královského dů-

chodův se schází, a po vyrovnání mohlo by se učiniti hned rozvržení, vystačili-li by na vychování jich. Dále kdež žádají i toho, aby jim ještě i statkové duchovní a převorství postoupeni byli: ale ta žádost že předně čelí proti snešení stavův o statech duchovních, kterak by s nimi naloženo a nač ti obráceni býti by měli; druhé, proti smlouvě cís. Rudolfa, kterouž o to s kapitulou hradu Pražského o též převorství Strakonické učinil, aby totiž po sjití s světa křížovníka z Lobkovic na krále čes. připadlo, a tak že již J. M. K. též statek vlastně přináležel a s těžkostí J. M. bez něho chtíti býti ráci. Co se tkne statkův zpronevěřených synův vlasti: předně znáti sluší, že statek Jindřichův Hradec a Bystřice není statek dědičný a vlastní Viléma Slavaty, ale paní staré z Hradce; a vemouli jí jej stavové, jak jí to na stará kolena vděk bude, že nechce mnoho o tom vypravovati. Druhý statek Roudnický, ten že podobně nenáleží Zdeňkovi z Lobkovic, někdejšímu nejv. kancléři král. čes., ale jeho manželce: pročez kdyby jí odňat býti měl, že by rovně křivda se jí stala. Nebo co jsou ty dvě poctivé a šlechtné paní proti zemi provinily? kdy co praktikovaly? Slušná tedy že věc jest, aby jim statkové jich byli zanechání. Nad ty že žádají i statku Smečanského, tu hrubě neohlédaje se ani na manželku ani na děti jeho, že se přimlouvá, aby zplundrovaným byl cele k užívání postoupen, jako i Zdeňka z Kolovrat.

Ale nejv. kancléř učinil o tom přímluvu daleko jinačejší: že co jest tak za slušné uznal, kterak by zplundrování opatření své míti mohli, že jest se k tomu hned dne pominulého sobotního přimluvil a radil. Přes to že vidí se mu, že supplikanti v některých punktech věci nemožné žádají; v možných pak aby se žádost jich naphula. Při čemž však musí se nejvíce mysliti na to, aby lepší prostředek a řád v té příčině vynalezen a nařízen byl; a že jest pravdivé, že ti, ješto málo zplundrování jsou, dosti na mnoze z těchž statkův berou, a kteří na mnoze k škodám přišli, ti na velmi skrovném opatření přestávají musejí: pročez že ten neřád a nerovnost musí se napravit a proporei náležitá podlé velikosti a malosti škod se zachováti. K tomu aby i dobré hospodářství mezi nimi bylo nařízeno a ledajaks se nehospodařilo. Když se to stane, že dosti velikých důchodův dosáhnou, tak že budou se moci z nich všickni dobře vychováti, a přestanouce na statech jim již odevzdaných, víceji jich žádati nebudou. Nicméně však pro spokojení jich a fedruňk spěšnější tohoto sněmu, aby statek Joachima z Kolovrat, kterýž při nepříteli hned s počátku neřestí těchto se zdržuje, byl jim přidán, a k tomu i Henricha z Kolovrat, totiž Hrádek a Žikovice. A ač ten na děti jeho nezletilé připadá; ale v příčině této že musí míti větší lítost nad obyvateli zplundrovanými.

1620 nežli nad dětmi nezletilými, poněvadž se tím puštěním k užívání na čas dětem statek nebéře, než toliko užívání jeho. Někdejšího nejv. písaře panství aby jim též se přidaly. Na Hradci a Bystřici že vidí mu se býti hospodaření divné, protože jak se spravuje, tak se spravuje. A ač od nynějšího sudího zemského v přímluvě doloženo jest, aby ten statek zanechal se staré paní z Hradce, že ona proti zemi nic neprovinila; on že slusné příčiny k ušetření osoby její nevidí žádné. Proč tedy ven z země ujela a nezůstala v ní? Takovou měrou že stavové budou museti býti hospodáři jejími, a ona potom, když se její zeť s jinými dosti jinde ven z země naprakticiruje a toho, což míní, dovede (ač pán Bůh toho nedopustí), přijedouc na statky své, jich zase snad dobře spravených v mocné držení vejde. Pročež že dle dobrého svědomí nemůže se k tomu přímluviti, aby byla ušanonána, než k tomu radí, aby i ten statek jim k užívání byl postoupen. Podobně i statek Roudnický: poněvadž manželka téhož Zdeňka z Lobkovic, Polixena z Pernšteina, nejvíce proti stavům pod obojí čelila, zle o nich mluvila a nešťestí jejich se těšila, jakž ti, kteří toho od ní doslychali, o tom nejlépe vědí. A nestaneli se toho, aby týž statek zplundrovaným puštěn byl, an dle jisté zprávy pod tím vždy předce z něho se jí rozličné věci podtají do Vídně posílají a z statku šumují: tedy že on jakožto věřitel pro 40.000 kp. miš., vyžádaje sobě komorníka, v týž statek se uváže; a ač se někomu k vůli to přehlídá, což by však slušně býti nemělo, toho že on déleji trpěti moci nebude, soudě, že podlé něho i jiní věřitelové se též ohlásiti nepominou. Naposledy aby i ti statkové zplundrovaným postoupili se k užívání, totiž Police a Broumov, co tak ještě odprodáno není. O jiných pak statecích že nemůže se přimlouvati, aby jich uživatí měli, nebo že to slušně dle spravedlnosti jíti nemůže, nýbrž aby na již postoupených na ten čas mile přestávali a s pomocí boží dobře v nich hospodařiti hleděli.

Radslav ze Vchynic vztáhl přímluvu svou na díle ku přímluvě nejv. kanceláře, toho v ní doloživ: Že v této věci děje se podlé onoho evangelium, totiž, že osob jest mnoho, ale chleba a rybiček málo, pročež aby rovnost a rozšafnost při vykázání deputátu zplundrovaným se zachovala. Co se týče těch synův vlasti zpronevěřilých, ti kdo by byli, že jsou již ne na jedněch sjezdích stavův uznáni a vyhlášeni: pročež že toho při témž vyměření zůstavuje, a tou měrou není ani potřebí dalšího jich vyhledávání; nýbrž on od osoby své, máje pozor na Boha, na spasení své i na vlast svou milou, již po spasení duše nejvíce povinen jest, že to praví, že ti všickni jsou zpronevěřili synové vlasti, kteřížkoli tůž milou vlast opustili a se v místech velice

podezřelých zdržují, odkudž se také velikého nebezpečnosti každodenně očekává. Pročež že to při sobě vynachází: aby k výchování zplundrovaných, ješto všecko pro vlast svou činili a jsou stavům jiným rovni a přátelé jich milí, všickni statkové těch zlých synův vlasti k užívání postoupení a k spravování i vydávání jim týchž deputatův jistí kommissaři zřízení byli; a nekořistující se stavové v příčině té o některé sto, aby raději měli pilný ohled na to, což by odtud škod a nebezpečnosti pojíti mohlo, kdyby jmenovaní lidé zplundrovaní z pozoufání něco jiného před sebe vzíti chtěli neb měli, poněvadž jest veliká potřeba, aby stavové tu jich protestací na bedlivém pozoru měli a za daremní toliko slova sobě ji nevykládali.

Po těch přimluvách jiní všickni přítomní ze všech stavův přistupovali ku přimluvě nejv. kancléře, a snešeno na tom: aby často jmenovaní zplundrovaní na statcích jim předešle postoupených a teď v nově ještě k oněm přidaných přestali, nařízení při užívání jich řád a správu dobrou, podlé níž by spravování býti mohli. —

Zatím, dříve nežli počet týchž obyvatelův znuzených po vystoupení jich zase do sněmu byl povolán, čtla se supplicací žalostivá Zikmunda Matěje Vencelíka z Vrchovišť, obsahující v sobě stížnost i prosbu tu: Ačkoli málo před tím, nežli se tato ukrutná a žalostivá válka česká začala, na zámku jeho Chejnově zdi krví se potily a z lavic i z stolův v pokojích krev tekla; on však že tehdaž sobě všeho toho dosti málo všímal, ale potom příliš perně pohříchu týchž úkazův zázračných zakusiti musil, ano až posavad zakouší, když mu nepřítel pohrůžky těžké spolu s pánem z Říčan činil — snad proto, když dověděl se, že jsou spolu krajský lid mustrovali a lid nepřátelský z Hradce Jindřichova vybyli — jak je dostane, že je oba z okna oběsiti dáti chce. Potom pak že mu městečko Kamenici zbořil, vypálil, lidi šacoval a některé z nich i zbil, jemu pak samému peněz vlastních do 30.000 kp. pobral, a když dobytek domácí potloukl a pojedl, že neboží poddaní jeho, ano i on sám z důchodův svých na sta kusů malých i velkých odjinud přiháněti a platiti musili. A to že činil nepřítel. Těchto pak dnův, když v též Kamenici ležel kraj Boleslavský, Chrudimský, Žatecký a Slavský, že mu nenabyté škody zdělali, tolikéž celá armáda hraběte z Mansfeldu, tak že se již schyluje k tomu, aby nás národ český národové cizí potlačili, a nám řečeno bylo: „Staří a domácí obyvatelé vandrujte přeč.“ Pročež že žádá stavův, aby to při nejvyšším generálu opatřili, aby z tak velikých a nenabytých škod sešlo a lidu našemu rovně jako nepřátelskému nebylo toho dopouštěno, lidi ubohé a obyvatele země již prvé znuzené beze vsí milosti hubiti, zvláště pak hraběti z Mansfeldu, na

1620 něhož i úředník téhož Vencelíka v listu svém obšírnou žalobu vedl.

Což obě po přečtení dáno jistým osobám ku přeložení na německo, aby se na ráno králi k vyrozumění přednésti mohlo. —

Když pak zplundrování byli zase puštěni mezi stavy do soudnice, oznámilo se jim snešení stavů skrze nejv. purkrabího po artikulích se vším dostatkem. Ale oni vyžádavše sobě na to potaz, dali odpověď svou skrze Jana Kunáše přednésti stavům v krátkosti dost hrdě: poněvadž na tom vyměření stavův přestati a jemu obvyknouti nemohou z příčin slušných; pročež že žádají, aby jim lhůta do zejtrejšího dne byla dopřána, že chtějí, porádce se o to s jinými spoludruhy svými, na ten čas pro jistá zaneprázdnění nepřítomnými, na též snešení repliku svou v jednu hodinu německou dát. K čemuž bylo povoleno.

6. Ale když toho dne středního 6. d. máje neučinili z toho
květ. nic, a nejv. úřed. a soud. zem. majíce jiné pilné vyřízení na kanceláři, co měli králi k uvážení podati, déleji na příchod jich očekávati nemohli; protož stal se věci té odklad do čtvrtka

7. d. máje.
květ. Tu teprva zplundrování dostavivše se do sněmu, podali stavům skrze Jana z Říčan spisu svého. Po vystoupení pak jejich čtla se táž odpověď v ten rozum: I. Co se náhrady statkův jich zplundrovaných dotýče, že toho zanechávají při nařízení sněmu posledního léta 1619. II. Na statecích jim k vyživení přidáných že přestávají s tou další žádostí, aby stavové ještě se v tom polepsili. To pak užívání statkův jim puštěných aby trvalo dotud, dokudž by se jim náhrada slušná škod nestala. K tomu aby žádný jim v ně nesáhal a na komoru z nich nic nevycházelo; též aby žádné výpravy vojenské z nich v čas války této činiti povinni nebyli. Mínili pak statky Viléma mladšího z Lobkovic, Zďárského a jiné. A to vše aby sněmem tímto dostatečně bylo opatřeno.

Po přečtení spisu toho Jan Rudolf (Trčka) též se ozval a žádal, aby stavové měli tolikéž v pamětech svých obyvatele zplundrované v kraji Čáslavském. Na to dána mu odpověď krátká: aby se spokojil na ten čas, až nejdříve ta jedna věc opatřena a spokojena bude.

Potom dály se přímluvy o tom spisu poporád k tomu cíli, aby vždy pro spokojení nezbednosti zplundrovaných ještě některé statky jim se přidaly. Při čemž podkomoří Prokop Dvořecký doložil napomenutí potřebného: aby stavové na města zplundrovaná v příčině té tolikéž pozor měli, aby i ona vynahrazení škod svých dosáhnouti a v tyto tak těžké časy vyživení své odněkud míti mohla. I oznámeno na to od nejv. purkrabího, že se tu míní ovšem všickni tři stavové, kteřížkoli od nepřítele

přišli k zmuzení, a mají opatření takového účastni býti. Což jim opět za společné stavův snešení uvedeno v známost. 1620

Ale oni ani ještě na tom přestati nechtěli, nýbrž vyžádali sobě vystoupení a potaz o to nový. A když při vystupování z světnice soudné zavolali na některé soudce zemské, též zplundrované, aby do potazu jich najíti se dali, ty pak osoby zpěčovaly se toho dle oznámení svého předešlého učiniti; tedy výš dotčený Jan Kumáš, člověk plachý a neprozřetelný, kterýž mív okolo Budějovic náký stateček chatrný a málo ztrativ nejdivočeji sobě u věci té počínal, vytrhl se z jiných řečí svou všetečnou a domlouval spolutovaryšům svým: proč mají jich k vystoupení a spolčení se v tom s nimi pobízeti; kdyžž chtějí se od jiných děliti, nechť se dělí. Nicméně Rudolf Trčka a Jan z Šternberka s Chuchelským a s Zahořanským připojili se k nim. Ostatní pak, jako hrabě z Rozražova, Jan z Talmberka, Petr z Švamberka a Diviš Černín zůstali v sněmě.

A tak zplundrování ztropivše tu hluk veliký, šli ke diskám zem., a nakřičevše se tam do vole, když žádný žádného slyšeti nechtěl, naposledy zhotovili sobě předce spis jiný, a asi po půl hodině přihnavše se do soudnice, skrze Jana z Říčau dali stavům přednésti to:

1. Že panství Volínské z počtu statkův jim postoupených vyjmají, poněvadž vědí, že toliko do smrti krížovníka z Lobkovic bylo zanecháno, a nyní na J. M. K. a komoru jeho připadlo; přes to však žádajíce, pokudž možné, aby se za ně k J. M. K. soudcové zemišti přimluvili, zdali by jim ono panství předce postoupeno nebylo. 2. Co se škod vynahrazení dotýče, poněvadž toho nedokládají, aby bylo zejména doloženo, i čas jistý k témuž vynahrazení terminován. 3. Že od statku Bechynského upouštějí a jej Janovi z Šternberka k užívání přejí. 4. Že za přidání jim statku Krásnohorského a Kamenického služebně a šetrně děkují. 5. Od statku Najštetlského a Rybnického, poněvadž onen na pomezí falešném, tento pak na polském leží, že upustějí. 6. Florianovi Žďárskému aby psáno bylo, že ho stavové žádají, aby se do země dostavil a to konečně do sv. Duchu; mezi tím však aby kommissari byli nařízeni, kteří by statky jeho sjeli a svisky v nich i nábytky popsali, napomenouce strejce jeho, aby dobře hospodařil. 7. Na statcích J. M. K., jako na Zbírže, Točniku a Královém Dvoře, aby hejtmané království zůstali, však pro lepší na těchž panstvích hospodaření a správu aby plundrování mohli k nim osoby jisté z prostředku svého za opatrovníky přidati. 8. Z panství Kolínského aby hejtman se vyzdvihl a bratřím Malovecům panství to k užívání se postoupilo. 9. Aby dotud, dokud se jim náhrada škod nestane, jim těch statků z rukou žádný nebral; a oni aby jich také postupovati žádnému povinni

1620 nebyli. 10. Aby z nich berní ani žádných výprav vojenských nedávali. 11. Aby úrokův ani summ jistinných neb hlavních na ten čas neplatili. 12. Z měst že k tomu dobrodiní jim od krále a stavův propůjčenému toliko Písek a Netolice připouštějí, jiná pak z slušných příčin připustiti nemohou.

Na to jich přednesení dána zase odpověď od stavův taková: Předně nejv. purkrabě vysvětlil jim s dostatkem artikule všecky, na kterýchž prvé zůstáno bylo. Potom kterým nerozuměli dokonale, ty jim též obšírněji vyjádřil, jako o vynahrazení škod, že se to tímto časem pro obecné závady a těžkosti nijak státi nemůže. O vybytí hejtmána Kolínského že chtějí tu věc J. M. K. přednésti a radu o to s J. M. vzíti, a na čem J. M. K. to postaviti ráčí, bratry Malovce tím zpravit.

Což vše s znamenitým hlukem a tumultem, od týchž zplundrovaných působením, toho dne se konalo, jako i nazejtří, když žádali, aby to opatření jich na ten čas jim učiněné v jisté formě do snešení sněmu vloženo bylo. Čehož i užili, jako i bratři Malovcové povolení od krále strany odbytí hejtmána z panství Kolínského, s tou však přitom jim oznámenou výminkou: aby též panství dobře a chvalitebně, jakž se jim v tom J. M. K. dověrovati ráčí, spravovali, s hospodářstvím rozšafně zacházeli, aby i J. M. K. budoucně jim z toho poděkovati moci ráčil. Čehož tíž Malovcové pro pamět budoucí žádali za poznamenání.

Zatím nejv. purkrabě jménem a z rozkazu krále J. M. přednesl stavům to: Poněvadž J. M. K. žádnou měrou nemíní, jakkoli J. M. místo panství Mělnického jiné panství, totiž Brandejské, u výhradě by se vykazovalo, od téhož panství upustiti, nýbrž ráčí býti toho úmyslu konečného, zase se ho ujíti a z zástavy Šťastnému Václavovi Pětipeskému vyúiti: pročez že stavův za to milostivě žádati ráčí, aby mu ho dopřáli; nebo co takkoli od něho témuž Pětipeskému a Vtelenskému od nich zastaveno jest, že jest hotov to vše vyplatiti od nich. A když se to stane, aby takové panství za dědictví zpupné J. M. do desk zemských vložili.

I ačkoli všickni jiní ze všech tří stavův tehdaž tu přítomní přimlouvali se k tomu, aby milostivá vůle a žádost J. M. K. byla naplněna; však když pořádek přišel na Radslava ze Vchynic, tedy učinil proti vši naději přítomných přimluvu o to takovou: Že sluší stavům na zakázání vzáctná ta, kteráž hned za času direkce témuž Pětipeskému byla činěna, pozor pilný míti, poněvadž týž Pětipeský vždycky činil od sebe to, což vlastenskému člověku činiti náleželo. A kdyby se to všecko J. M. K. zcela a zouplna se všemi cirkumstancemi neb okolostojícími věcmi předneslo a oznámilo, jak jest táž zástava zašla a proč by mohlo býti odprodáno panství to Mělnické, tedy že by J. M. K. mohl

dobře tomu všemu místo dáti a to při tom způsobu nynějším tak s pokojem zanechat. Pročež že žádá, aby tato jeho přímluva nebyla jinak mu vykládána a v zlé mínění obrácena, poněvadž on nyní mluví a přímluvu činí na sněmě obecném, nečině v tom žádnému vyměření žádného a přitom p. Boha za svědka sobě v tom bera, že jakož J. M. K. jakožto věrný poddaný všecko dobré přeje, tak zase že na záhubu svých přátel, ujcův a švagrův přimlouvati se nemůže.

K té jeho přímluvě ozval se nejv. purkrabě s polmutím myslí: Poněvadž se tu osoba jeho od téhož Vchynského dotýká, jako by se všechny věci platné J. M. králi s dostatkem nepřednášely a jako by on purkrabě nejv. o své ujmě něco tu činiti měl; pročež že sobě p. Boha bere za svědka, co se koli kdy kterého dne v sněmě řídí, to že všecko J. M. náležitě přednáší. V čemž že na svědomí všechny nejv. úřed. a soud. zem., jenž takovým relacím vždycky přítomni bývají a jich v své uši doslýchají, bere, žádaje jich, aby mu to dle dobrého svědomí svého vysvědčili. nenadáv se toho nikoli do osoby Vchynského, aby se měl s tou důtkou od něho potkati.

K čemuž promluvil Vchynský zase horlivě a žádal stavův, aby, co jest mluvil, to v svých pamětech složili, a že ještě praví to: Co jest koli mluvil, že mluvil v plném sněmě a vždycky vyšší úřady rád respektivoval a vyhrazoval. Poněvadž pak nejv. purkrabě to činí a jináče přímluvu jeho vykládá, že to musí p. Bohu poručiti. Přes to však všecko vyhradě úřad jeho, že sobě rovné má v stavu reputací své panské, v kteréž tak dobře jako kdo jiný zůstává a jí bráti si nedá.

Tu opět nejv. purkrabě ohlásil se: Že on Vchynskému v reputací jeho nesahá ani jí nebere a bráti úmyslu není; než poněvadž v povinnosti své byl by od něho dotknut, že jí hájiti a zastávati musí. A protož že nejv. úřed. a soud. zem. za to žádá, aby mu to svědomí vydali, tak aby všechněm třem stavům z domnění seestného vyjiti mohl. I přiznali se hned všickni, že tak jest a že všickni zpráv J. M. K. od něho činěných dosavad doslýchali.

Po spokojení rozepře té výš jmenovaný Šťastný Václav Pětipeský přednesl stavům ohlášení své v způsobu a smyslu níže položeném: Jaká jest resolučí milostivá od J. M. K. v příčině panství Mělnického chvíle této vyšla, že jest jí, jak daleko osoby jeho se dotýče, vyrozuměl dokonale. Poněvadž pak nedávno před tím od svých milých pánů a přátel dostal jest zprávy jistotné, že by z strany věci té měl býti při J. M. K. nenáležité omluven, čehož s myslí lítostivou doslýchati musí, protož že nejv. úřed. a soud. zem. k laskavé paměti přivozuje: když jsou na onen čas ještě za direkci duchovní statky prodá-

1620 vati chtěli, že jsou ho tehdáž napomínali, aby na některé vesnice a dvory jisté summy peněz půjčil a proti tomu statku svého díl nějaký, kde by mu tak v nepříležitosti byl, uprodal. On tedy, nechťev oslyšeti napomenutí toho a v takové potřebě jako věrný syn vlasti vlast svou milou opustiti, že jest jich žádal, aby mu statek nějaký byl zastaven, jakož pak že i některé vesnice jmenoval. Že však bylo zdání některých pánův direktorův, aby dotčené vesnice se neprodávaly, to že bylo mu poněkud lítostivé a těžké k snešení. Nicméně když ponavrhli mu, poněvadž panství Mělnické musí býti prodáno, že jest zase hoře toho a lítosti své poulevil a tím napomenutím, aby je koupil, se potěšil. Kdežto také nynější nejv. kancléř jemu se zakázal, že se všemi věcmi jeho na hotově býti chce, aby se na to ubezpečil. A hned na to že jest skrze nejv. purkrabího a tehdáž prvního direktora a podlé něho i Jindřicha Otty z Losu bylo s ním jednáno, aby na zaplacení lidu válečného 30.000 kop miš. zapůjčil, a na to málo potom hned na hotově 15.000 miš. při berni vyčetl. Poněvadž však J. M. K. ráčil se nyní v tom resolvovati, že neráčí chtíti od těch statkův upustiti, on že tomu neví, co říci, než p. Bohu tůž věc poručiti; přitom stavův žádaje, poněvadž jest peníze dal, aby byly mu zase složeny, a dříve aby nebyl povinovat takových statkův postupovati, dokud by se toho nestalo. Přes to všecko, pokudž možné jest, aby se za něho ještě k J. M. K. přimluvíli, zdali by při témž trhu zůstaven býti mohl, že toho při nich účtivě vyhledává.

I dána mu na to od nejv. purkrabího odpověď ta: aby mu Pětipeský věřil, že jsou se všickni nejv. úřed. a soud. zem. J. M. K. tak, jako by věc jejich vlastní byla, přednesli a J. M. K. že nikterak v úmysle svém změnití se chtíti ueráčí. S tím toho tak zanecháno. —

A hned druhý artikul jmenem královským přednešen: Že totiž J. M. žádati stavův nepřestává, aby J. M. všickni statkové stolní zcela a zouplna postoupeni a k opatrování a užívání zanecháni byli, pro větší jich zlepšení a rozšíření. A pokudž by chtěl budoucně které z nich směniti aneb nepříležitě uprodati a příležitější na místě jich skoupiti neb směniti, aby mu toho přímo bylo. Zatím pak, kdyby časem jaké takové směny od stavův a obyvatelův království vyhledával, aby buď prodajem neb směnou toho užiti mohl; poněvadž to při dobré vůli jednoho každého zůstávati bude, že bude se moci J. M. buď jedno panství za druhé aneb smlouvou trhovou J. M. toho dopřiti; s tím přitom dalším a patrným doložením, že stavové uhlídají potom, jakým on hospodářem bude, a jak takové statky zvelebí. Nyní že nechce nic více o tom honosně mluvit. I postaveno na tom ode všech tří stavův, aby jmenovaná panství k mi-

lostivé vůli a žádosti J. M. K. puštěna byla, poněvadž ráčí se 1620 zakazovati, hospodářem dobrým a pilným býti. —

Nazejtří pak v sobotu po neděli Misericordias, t. j. 9. d. 9. máje, vznikl mnohem tužší spor mezi stavy a Radslavem ze Vchynic a Tetova v příčině Václava, bratra jeho, a to takový. Když zajisté nejv. úřed. a soud. zem. přišli časné do sněmu mezi stavy okolo 9. hodiny ranní na půl orloji, nežli co jiného vzali před sebe, poručili vystoupiti z soudnice témuž Vchynskému i jiným všechném, kteřížkoli k jednání sněmovnímu nenáleželi. Což jak se stalo, tak hned nejv. purkrabí přednesl stavům, na čem jest se král s týmiž nejv. úřed. a soud. zem. z strany svrchu psaného Václava Vchynského snéstí ráčil: že jakož jest bylo na tom zůstáno při pomínulém i nynějším sněmě, aby ten artikul osoby a žádosti jeho se dotýkající již jednou na místě se postavil; však že J. K. M. a nejvyšším úřed. a soud. zem. vidí se býti nemožné, aby se táž věc při tomto sněmě vykonati měla a mohla, a to z příčin podstatných těchto:

I. Ze vyslaní moravští žádají, aby co nejdříve mohli býti odbyti a spolu s jiných zemí vyslanými domů propuštěni, s tou přitom protestací od nich učiněnou, jakkoli J. M. K. i nejv. úřed. a soud. zem. to při nich snažně vyhledávali, aby upustili od ní: že nic déleji než do pondělka nejprve příštího a to do hodiny 9. pro veliké jim nastávající nebezpečnosti, kteréž by i stav král. čes. potkati mohlo, též pro nastávající v zemích přivtělených sněmy obecné v městech Pražských zdržovati se nemohou a nebudou. A tou příčinou že sněm tento co nejdříve zavřin býti musí.

II. Že J. M. K. ráčí chtíti, jakž jsou to nejv. úřed. a soud. zem. z úst J. M. doslechli, sám osobně do té celé akce Vchynského s pilností nahlédnouti, jak jest táž věc hned od počátku zašla, a kterak se přě té i svědkův na slavném soudu zemském vedení konalo. Čehož jest na mnoze; a k tomu musí to všecko přeložiti se na německo. Kdyby se tedy nyní to státi mělo, že by mnoho času vzalo, a sněm tento musel by se ještě za drahně dnův protáhnouti, což nijakž možné není.

III. Že musí se bedlivý pozor míti na to, aby tu nic jak sněmovnímu snešení tak ovšem ani slavnému soudu zemskému se neublížilo. Kdyby se pak ta věc na kvap vážiti měla, že by mohlo se něco vynajiti od některých, což by proti oběmu čelilo.

IV. Ze musí býti také to uváženo u přítomnosti zemí přivtělených, poněvadž i ony k relaci sněmovní náležejí; nyní pak aby se to mělo a mohlo státi pro pilný a potřebný odjezd jejich vyslaných, to že se žádnou měrou trefovati nemůže.

Z těch tedy příčin, poněvadž sněm co nejdříve zavřin býti musí, že uvážení toho artikule místné odkládá se do sněmu

1620 specialního král čes., jenž co nejdříve držán bude, a mezi tím časem že král J. M. ráčí to milostivě naříditi a přehlédnouti a k cíli tomu uvést, aby to nejv. úřed. a soud. zem. též radám komory české a povolaným osobám z krajův a z obce v povážením dáno bylo, kteříž by tu věc bedlivě a rozšafně uváženu J. M. K. a stavům při budoucím sněmě s dostatkem přednesli. Zatím pak aby týž Václav ze Vchynic na panství Chlumeckém zůstával, jeho užíval a pokojně se chovaje proti svému reversu těžkému nic nečinil a se nevydával. To že jest, na čem se tak J. M. K. s nejv. úřed. a soud. zem. sněsti ráčil. On tedy nejv. purkrabě aby se měl od toho snešení krále J. M. s nejv. úřed. a soud. zem. děliti a k něčemu jinému přimlouvati, toho že při sobě nenachází; nýbrž sobě oblibuje a tak soudí, že ten odklad Václavovi Vchynskému majícímu pod tím takové opatření milostivé ke škodě žádné nebude, byť krásně posečkal a na té milosti královské na ten čas přestal a další resoluci dokonale poslušně a pokojně očekával; nicméně aby se i jiní nejv. úřed. a soud. zem., též osoby z obce panské, rytířské a města dle dobrého svědomí k věci té přimlouvali.

I zachovali se tak. A předně nejv. hofmistr schvaloval podobně přimlouvou svou zvláštní J. M. K. prozřetelnost a bedlivý ohled jak na snešení sněmovní, tak ovšem na nález z slavného soudu zemského v té věci vynešený, ano i na vyměření nebožtíka eís. Matiaše, jakožto českého krále, aby se ničemu tomu skrze ukvapení nějaké zkrácení a úhona žádná nestala. Nebo kdyby stavové ůák ten drahý klenot zemský příkladem tím potratili, že by na sebe od potomkův svých nařikání těžké uvedli. Pročež aby bylo to vše při milostivém J. M. K. vyměření zcela a zouplna zůstaveno, a táž J. M. K. vůle laskavá Radslavovi ze Vchynic jakožto bratra svého sollicitatoru snažnému uvedena v známost, tak aby tím odkladem týž Václav Vchynský ještě jako na uzdě zdržán a ponapomenut byl, aby na sebe a revers svůj lepší pozor měl, poněvadž sice takové milosti jemu na onen čas od direktorův učiněné málo sobě váží a tak sobě počíná, že se za rovného jiným všechněm pokládá, aniž jistého vyměření, jakéž se mu stalo, aby totiž na statku zůstával, šetří, nýbrž zprosta tak se chová, jako by nikdež nic proti svědomí svému a proti stavům neprovinil a na slavném soudu zemském nic činiti neměl, tak že, jako by poctivý a jiným rovný byl, všude svobodně chodí, jezdí a v tovaryšstvo se vtírá, a není divu, že se snad na to bezpečí, že tak znamenitě pilného a ustavičného zastupci bratra svého má. Protož že mu se vidí, aby i v tom byl napomenut s dostatkem.

Jiní doslýchající této dvojí přímlyvy přední, všickni do jednoho z stavu panského, rytířského i městského na túž formu

přimlouvali se, a zavřevše týž artikul jednomyslně, poručili jej 1620
témuž Radslavovi ze Vchynic, do sněmu zase povolanému, se vši
tou dostatečností skrze nejv. purkrabího oznámiti.

Kterýžto vrozuměv snešení J. M. K. s stavy, dal na ně
i hned odpověď svou takovou:

Že se těšil tomu, že stavové dle tak znamenitých jim bratřím ze Vchynic a z Tetova jak v spisích, kteříž ještě za nimi zůstávají, tak na sjezdích i sněmích zakázání ústních, před i po volení a korunování krále J. M. učiněných, v dobré paměti bratra jeho míti chtějí; v kterýchžto zakázáních na onen čas direktorové že jsou se ohlašovali, aby bratři Vchynští toliko do příštího sněmu generálního strpení v věci té měli, jako by toho témuž bratru jeho přáli, aby aspoň již v šedinách svých upokojené mysli býti a z té těžkosti jemu potěšitelné zpomožení státi se mohlo. Nad to pak nade všechno že jsou jim jistou zámľuvu v spisu dvacíti pěti podpisy podepsanou odvedli a v ní se osvědčovali, že prohlédajíce k vzácným přimľuvám za bratra jejich k nim činěným, to učiniti a žádost jeho napľuiti chtějí. Podlé tedy zámľav takových, od někdejších direktorův jmenem a na místě všech tří stavův jakožto principalův jim bratřím Vchynským učiněných, čeho měli jsou se nadáti, než že bratr jejich v tom opatřen a potěšen bude? Nebo když stavové toho při sobě posoudí, kterak jest bratr jeho v tu těžkost přišel, tedy že přijdou na to, že se to stalo skrze lidi zlé a obzvláštěně ty, kteříž nejsou hodni v král. čes. trpěti býti, anobřž již sami ven z král. utekli a za syny vlasti zpronevěřilé se drží, a kteříž vždycky v patách bratru jeho na těžkost stáli. Nad to výše že týž Radslav Vchynský těšil se spolu s bratřimi svými i zakázání J. M. C., kteréž jest nejv. pan kanclér jim v antikomoře oznámil těmi slovy: že věc bratra jejich zpátkem jíti nemůž. Ze pak nyní stavové snesli se s J. M. K., aby na ten čas táž věc minula, že již tomu neví co říci, a proti témuž snešení na odpor jak se stavěti nemůž. Než že bude lamentovati, čehož mu, protože člověk jest jako jiný, žádný nezabrání, a to tak, když bude volati k Bohu na pomstu, jenž srdcí i ledví zpytatel jest a hojná odplata všech zlých i dobrých. A že táž věc bratra jeho má se opět poznovu J. M. K. a osobám soudu zemského, dvorského a komorního vážiti, proti tomu že též neví co říkati. Ale toliko žádá, aby stavové toho povážili, poněvadž zakázání stalo se v sněmě, aby taková resolucí na též zakázání také z sněmu šla. Ze pak také to nařizuje se, aby týž bratr jeho zůstával na Chlumci, z toho stavům na místě bratra svého děkuje; toho však že žádný o něm mľuviti ani naň ukazovati nemůž, aby co proti reversu od sebe danému činiti měl. A kdyby on Radslav věděl a to

1620 poznával, že by něco proti vlasti činil, že by chtěl sám ten první býti, jak jest se již předešle ohlásil, a do něho kord vstrčiti; tím svou věc zavřev: „Pán Bůh rač jednomu každému odplatiti, kdo proti mým bratřím čelí.“

Proti tomu jeho ohlášení ozval se nejv. komorník v ten rozum:

Jakož jest Radslav ze Vchynic v odpovědi své doložil toho, več bratr jeho vpadl, že se to stalo původem zlých lidí a zpronevěřilých synů vlasti, kteříž ven utekli: tomu on od osoby své že patrně odpírá, a žeť toho není, protože on také na témž soudě a rozepři seděl, jako i pan Švihovský dobré paměti i jiní, kteříž již v Pánu odpočívají. Anobř že přitom seděl i hrabě z Turnu i dobré paměti pán z Felzu, jenž teď nedávno nešťastně v boji zahynul, též nynější nejv. písař, purkrabě Karlšteinský. A protože žádný z nich synové vlasti zpronevěřilí nejsou, nýbrž posavad v vlasti své milé zůstávají a s ní zlé i dobré trpí, pročž že týž Vchynský všem dotčeným osobám řeči svou ubližuje. A kbyby to mělo průchod svůj míti, že by musili před ním své dobré pověsti hájiti. Nebo že on to již po druhé mluví: jednou v kanceláři, což od něho nejv. komorník snesl, a teď nyní opět v místě tom výsadním. A poněvadž se to mluví v plném sněmě, že jest nemohl toho déleji trpěti a snášeti. A co jsou oni tehdaž učinili a jak tu rozepři rozsoudili, že jsou to učinili podle dobrého svědomí, podle dobrých a chvalitebných pořádkův a práv země české a podle spravedlnosti, a ne k vůli někomu a ne pro něčí přízeň neb nepřízeň.

Čehož doslýchaje Radslav Vchynský ohlásil se zase: Aby ho p. Bůh uchoval takového mínění scestného na osoby od nejv. komorníka v stížnosti jeho připomenuté, nýbrž že ta slova mínil vlastně na ty, ješto takovými byli a jsou posavad. Necht jest pak mínil, koho mínil, a jmenoval, koho jmenoval, že on dobře ví, koho jest v srdci svém mínil a koho by jmenoval. Pročež že všech tří stavův král. čes. žádá, aby ho v tom domnění neměli, jako by některé z prostředku soudcův zemských naříkati a za takové syny zpronevěřilé míti chtěl. —

Když to nedorozumění s artikulem snešení obecného s strany Václava Vchynského bylo spokojeno, zatím přednesla se stavům supplikací Otty Henricha Wartemberka; a před podáním jí na katedru nejv. purkrabě učinil o ní stavům krátkou zprávu v ten smysl:

Jakož jest týž z Wartemberka J. M. K. jistou stížnost proti nejv. uř. a soud. zem. podal, jako by se jemu od nich bezpráví nějaké státi mělo; a měl se v tom spraviti: kdo jest takovou supplikací spisoval, aby dle sněmovního snešení v ní jmeno

své při konci dostavil. Ale že týž z Wartemberka k tomu se přiznal, že on sám tak psáti túž stížnost svou poručil a ji diktoval, žádaje, aby o něm domnění takového nejv. úřed. a soud. zem. neměli, jako by s to býti a supplikací takovou aneb ještě něco více sepsati dáti nemohl. Načež že budou věděti nejv. úřed. a soud. zem., jak dále se popatí a kterak tu věc opatříti. Nebo že ví se o něm, žeť ani jazyka českého tak dobře povědom ani v zřízení zemském tak hojně zběhlý není, aby měl a mohl tak jadrnou supplikací spisovati; ale že musil někoho zběhlejšího v takových věcech k spisování jí užítí. Nicméně aby tu nic nejvyššími úřed. a soud. zem. nescházelo, a stavové se nedomnívali o nich, jako by túž věc založiti a ukryti chtěli; protož že se vidí jim za dobré, aby táž supplikací stavům pro lepší vyrozumění se přečtla, a po ní i odpověď jejich, kterouž se vším tím processem J. M. K. také poníženě přednesli. Dále že nepominou za další sročení s týmž z Wartemberka požádati, poněvadž se tu osob jich vlastně a vysoce dotýče.

Supplikací pak té žalostivé a dosti obšírné summa na větším díle byla ta:

Ze J. M. K. poddaně prosí, aby týž spis od něho přijíti, přeslyšeti, vážiti a jeho, pána rodu starožitného a na ten čas původem nepřátel souzeného, podle snešení sněmovního léta 1608 a artikule v konfederací 40., 41., 42., jakožto vrchnost milostivá ochrániti ráčil. Oznamuje potom J. Msti. K. dále, kterak jest na onen čas Hedvika Smiřická z Wartemberka bez povolení Zikmunda Smiřického, manžela svého, pannu Elišku Kateřinu Smiřickou, deern svou, z pouhého domnění a náruživosti mateřské do vězení těžkého jest dala, avšak práva jejího nápadního tím způsobem neodsoudila, jakž kšaft téhož Zikmunda Smiřického to obšírně vysvědčuje. V kterémžto vězení bratří a strejcové její do jedenácti let ji zdržovali; to však nikde na ni provedeno není, proč by vězení takového zasloužila, než toliko se na to vždy šlo a proto se to dalo, aby ji za člověka robotného vdali a nápadu jejího zbavili. Proti tomu pak že Saloména, sestra její, manželka někdy Jindřicha Slavaty, po smrti Jana Albrechta, bratra jejich, statkův všech, a to v nebytu krále J. M. v zemi, se ujala, a o to se k direktorům utekla; kteřížto ke všemu tomu jí dopomohli. Ale že p. Bůh již děleji na takovou křivdu, která se jí nebohé dala, dále díváti chtějí se neráčil, nýbrž ji podivně téhož vězení zprostil, až i k vdání svému přišla a jemu (z Wart.) se za manželku dostala. Trvajíc pak s ním v tom manželství, že několikráte při Saloméně, sestře své, toho vyhledávala, aby se s ní jakožto s sestrou svou bez dalšího právního zaneprázdnění a soudu spokojila. Toho ona však ne-
toliko učiniti, ale ani o tom, aby jakou sestru míti, a přátelé

1620 její k ní se znáti měli, naprosto nic slyšeti nechtěla, říkajíc spolu s týmiž přátely: „Beati possidentes.“ Manželka tedy jeho nejmilejší, měvši o tom zprávu, již déle té křivdy trpěti nemohla, nýbrž v statky své se uvázati musila. V tom že ten bezbožný člověk Jaroslav Bukovský nějakého Václava Zelenku najal, aby jej i manželku jeho zabil, jakož pak že na trápení k tomu návodu se i přiznal a proň také konec svůj vzal. Potomně že od direktorův prošlo psaní, aby on z Wartembergu do Prahy se postavil; čehož on že učiniti nechtěl. Ale oni že proti němu vypravili lid válečný s kommissary. Tu že se také i on vojáky opatřiti musil. Nad to nade všecko že Jan Jiří z Wartembergu, bratr jeho starší, kteréhož se manželka jeho dožádala, aby ji věci některé spravoval, do Prahy byl obeslán a do arrestu vzat, s tou přitom záповědí, aby jim manželům v ničemž nesloužil. V tom pak že J. M. král do Prahy přijel a korunován byl. Po korunování že manželka jeho dala se ke dskám zemským vésti, na Soloménu sestru svou tam očekávajíc; ale že úředníkům menším desk zem. bylo záповědíno, aby jí v ničemž nepovoľovali. V tom že J. M. K. z Prahy do Nirmberka odjetí ráčil. Naposledy když jest se on Henrich z Wartembergu na častou citací v kanceláři české po obnovení úřadův zemských postavil, že proti právu, spravedlnosti a zřiz. zem., též proti konfederaci na závazek vzat byl a nebohý starožitného rodu pán do vězení těžkého od hejtmana hradu Pražského jako prý zločinec neslušně dán byl. V kterémžto vězení zůstávajícímu že záповědíno péra a černidla užívati, a aby ho přátelé jeho navštěvovati nemohli, ano i posluhování od jeho čeledi; s tím přitom jemu konečným oznámením, dokud statkův Smiřických Jindřichovi Slavatovi nepostoupí a svrškův nenavráti, že téhož vězení prost a prazden býti nemá. Co jest se pak pod tím v Jičíně zběhlo, když jest on v arrestu zůstával, o tom že vědomosti žádné nemá. Snad že p. Bůh již déleji nechtěl se dívati na křivdu manželky jeho. Když on o té příhodě nešťastné a zvláště o smrti manželky své uslyšel, že byl nad tím náramně teskliv; s tím však se všim že hned do tužšího vězení dán byl, a to původem všech nejr. úřed. a soud. zem., nepřátel jeho úhlavních. Nebo že tak jest v tom zpraven od lidí hodnověrných a přátel svých milých, že J. M. král nikda toho těžkého a krutého vězení neschvaloval. Pročež že J. M. K. za laskavé opatření a zproštění těžkého vězení použité a pokorně jako věrný poddaný prosí.

Obsahovalo se ještě víceji motiv v tom spisu na způsob apologie; kteréž však pro libité čtení zouplna pochopiti se nemohly.

Za touto supplikací byla čtena také odpověď na ni, nejv. úřed. a soud. zem. J. M. K. a stavům pod datum v sobotu po

neděli Misericordias léta toho svědčící a dosti obšírná, v níž 1620 mimo jiné podstatné věci se dokládalo to:

I. Že nejv. úřed. a soud. zem. nikdy toho nečinili, aby něco proti řádu, právu a spravedlnosti lidské neb proti zříz. zem. před sebe brali. A co jsou koli činili v té příčině, že činili vše s rozmyslem dobrým a s J. M. K. vědomím. Aby se tedy jemu jaké bezpráví dítí mělo, to že on nikda na ně provésti a ukázati moci nebude.

II. Že týž z Wartembergka byl člověk všetečný a nepokojný, a skrze všetečnost svou že k tomu ke všemu sebe sám přivedl, když jest proti patrnému zříz. zem. v zemi šarvátku ztropil, vojáky najímal a bránil se chtěl. A když byl od tehdejších direktorův tak potom i od nynějších nejv. úřed. a soud. zem. napomenut, aby od svého neslušného předsevzetí přestal; toho že učiniti ani nenáležitě ujatých statkův postoupiti nechtěl. Co se manželky jeho tkne, a jakým způsobem ona do toho vězení se dostala, toho že jim souditi nenáleží, ani toho spravovati nechtějí. Poněvadž se pak tu dotýče také J. M. K. osoby vlastní ano i jich, že chtějí tu, kdež náležeti bude, s ním o ten náрек rozeznání býti, a sročení při nejprvnějším soudu žádati chtějí.

Přitom také čtená resolucí královská z kanceláře o opatření vězením jeho takovým. —

Potom rozkázal nejv. purkrabě přednésti stavům i supplicací hraběte z Hollachu, v kteréž vyhledával při nich:

I. Poněvadž jest skrze tu vojnu českou v největší nelásku císařům římským, od nichž měl sobě milost zakázanou na 20.000 kop fl. ještě za cís. Matiaše pro své hrdinské činy z mládí v Uhrách vedené, upadl a milosti takové se zhostil, tak že není naděje žádné, aby jí již dostati mohl, když již i všecka také traktací o pokoj minula; pročez aby stavové se o to poradili, jaká by se mu náhrada v tom aspoň od země státi měla. II. Poněvadž tudy v největší nebezpečení i hrabství jeho dědičné v říši jest od něho uvedeno, tak že obává se, aby mu je cís. Ferdinand nepobral aneb poplundrovati nedal; kdyby tedy to se mu státi a on buď o též hrabství přijíti aneb zplundrované mítí měl, proti tomu pak v král. čes. statkův svých dědičných žádných, krom toliko nápadní, nemá, čeho a jakého by vynahrazení neb odkud očekávati mohl. Naposledy, že veliká nespráva v lidu jich vojenském jest, ničemné i nedostatkové přenáramní; kdyby tedy to tak dlouho trvati mělo, že by znamenité naříkání na něho šlo, a on by v té povinnosti vojenské déleji zůstávati nemohl.

I snesli se stavové o odpověď na ni takovou, kterouž také mu uvedli v známost:

Z strany artikule prvního že stavové nemohou se v nic výšeji mimo předešlé zakázání sedmi tisíců a žold jeho poctivý podvolovati a přiříkati mu něco řečmi jalovými, čehož by potom skutkem splniti nemohli. Protož aby hrabě na tom přestal, a když jest Čechem, aby nad Čechy věrnými lítost a útrpnost měl. — Za druhé, poněvadž všickni stavové v podobném nebezpečení jako i jiné země zůstávají, že nevidí se jim a jest také věc nemožná, v nějaké zakázání a rukojemství za statky jeho v říši se mu postavovati. A dá Bůh, že k tomu nepřijde, aby mělo jim neb jemu co uškozeno býti. Tato pak válka že nemůže jiným prostředkem přijíti k spokojení svému leč traktací dobrou aneb dobrým a šťastným, Bůh dá, na straně jich vítězstvím. Aby tedy hrabě jakožto jeden general vojska jejich k tomu dobrému vítězství jako věrný syn vlasti živě a udatně napomáhal. — Třetí, jakož jest i to od hraběte předneseno, že s strany peněz a neplacení vojákům byl by v ležení neřád veliký, to že jest již z požehnání božího náležitě opatřeno a 300.000 na dva měsíce a za tři měsíce šatstva do ležení odvezeno, v té naději neomylné, že ti rytířští a zkušeni lidé to tam bezpečně dopraví.

Naposledy, jakož také nějaká knížka na potupu osoby jeho jest vydána, v níž textovně dokládá se to, což také nejvíce hraběte hněte a proto by se k tomu nakloňoval, že by odpuštění od krále J. M. a stavův bráti chtěl, totiž, že by stavové král. čes. s ním byli nedobře spokojeni, protože neslušně od Budějovic s celou armádou odtrhl; pročez snesli se také na tom stavové: aby to tímto sněmem bylo dostatečně ohraženo, že jest to týž hrabě z hodných příčin k dobrému král. čes. a zemí k němu přivtělených, a ne o své ujmě, nýbrž s radou předně markraběte z Jegerndorfu a jiných rad vojenských učinil. Poněvadž tři regimentové Valonův a dva Uhrův tehdy nepříteli přibyli, a jakou on tehdy armádu ztenčenou měl, že nebylo možné síle té odolati. K tomu že hrabě z Turnu také v tu dobu zůstával s dílem armády v Rakousích a tak rychle ku pomoci mu přispěti nemohl. A že sami nepřátelé to vyznali, že jsou nikda tak opatrné retirady neviděli, jako se ta stala. Rozepře pak mezi ním a hr. z Mansfeldu zašla v tom, jako by byl nechtěl, moha dotčeného z Mansfeldu, když od nepřítelé byl obskočen, retovati, ještě hrabě z Hollachu příčiny dostatečné nemožnosti tehdejší stavům předložil, že se tímto sněmem mezi nimi vyzdvihuje a hrabě při obraně své se zůstavuje. Nebo že to vědomé jest, kterak jest tehdy v plném klusu s pěti kompagnii za nepřitelem se pustil osobně na čtyry míle, avšak ho dostihnouti nemohl.

Tou měrou hrabě z Hollachu na poctivosti své proti

útržkám lidským opatřen a pro lepší toho důvěrnost a podstatu
to vše v obzvláštním artikuli do snešení sněmovního vloženo
býti má. — 1620

Mimo to všecko i nejv. purkrabí Pražský, podav stavům
supplikací, vyhledával v ní z strany úřadu svého takového opa-
tření: 1) Poněvadž statkův k úřadu nejvyššího purkrabství
Pražského náležejících dostal na nejvyšší zpuštěných a chtěje
některé hospodářské potřeby do něho spraviti, již do 2000
vlastních peněz do nich vložil, protože aby stavové mu v tom
ňáhou náhradu učinili, an statkové jeho dědiční nejsou; a kdyby
bez náhrady v tom z světa sejíti aneb týž úřad někomu jinému
poručen býti měl, že by dědicům jeho tu zkrácení nemalé se
stalo. 2) Ves Kovary od téhož úřadu hejtmánovi Karlovi
Krovovi od země zastavená aby se též vyplatila. 3) A Hrad-
čanští, vytahující se z poddanosti nejv. purkrabímu Pražskému,
témuž úřadu zase pod moc a jurisdikci na přítomném sněmě
aby se uvedli.

Což vzavše stavové v své bedlivé povážení, povolili k žá-
dosti té na způsob takový. Na spravení týchž statkův pustých
svoleni 4000 z berní zemských na dva termíny: první polovice
o sv. Havle léta přítomného a druhá o sv. Jiří léta 1621, jako
i ves Kovary z týchž peněz zemských aby se vyplatila. Z strany
pak pretensí na Hradčanské ukázáno mu na soud zemský, při
němž již předešle rozepře ta na rozsudku zůstává, aby se to
při nejprv příštím soudu zemském mezi stranama rozeznalo
nálezením spravedlivým. — Naposledy povážena byla supplikací
obce Domažlické z strany uvedení jím vesnic chodovských v dě-
dictví, poněvadž netoliko prvé na ně do 60 let 90.000 kp. miš.
půjčili a ještě jich za 35 let držeti mají, ale i v čas těchto
roztržitostí mnoho dobrého zemi se škodou svou velikou činili,
na kundšafy a jiné věci válečné ku potřebě zemské znamenité
náklady vedli, aby aspoň tedy náhrady nějaké zase užili.
Načež stalo se jim zakázání takové, že túž žádost předně
J. M. K. stavové přednésti a potom při nejprv příštím sněmě
uvážiti, a nařídíce jistě kommissare ku přehlídnutí týchž vesnic,
je milostivou a účinnou odpovědí zpravití chtějí.

Poslední pak snešení stavův toho dne stalo se z strany
Loketských a Hebských obyvatelův, aby bylo s nimi též jednáno
o podobné kontribuci sbírek zemských, sněmem tímto svolených,
v tak důležité potřebě celého král. čes. i jich neméně se dotý-
kající. S tím stal se odklad ke dni pondělnímu po neděli
Jubilate, to jest k 11. dni máje, k zavření sněmu a publiko-
vání všech artikulův na něm snešených.

Kterýž když nastal a všickni tři stavové s nejv. úřed. a
soud. zem., též s vyslanými z zemí přivtělených do místa vy- 11.
květ.

1620 sadního u velikém počtu se shromáždili, tu hned ještě všechny ostatní potřeby na místě a konci mezi sebou postavili a artikule snešení sněmovního, kde uznali za dobré, zopravili a to celé jednání sněmu obecného mezi 8. a 9. hodinou ráno na půl orloji k šťastnému a pokojnému vyřízení přivedli i s vyslanými z zemí okolních přátelsky a přívětivě se rozželmali.

Potom po obědích přišel mezi stavy okolo 4. hodiny německé sám král s falckrabětem mladým jakožto čekancem. král. čes., též s falckrabětem Ludvíkem Filippem, bratrem svým, s Kristianem kn. z Anhaltu, s Janem Arnoštem, knížetem saským z Weimaru, s nejvyšším knížetem Holšteinským a s velikým zastupem hrabat i panstva a rytířstva vzáctného, aby dle starobylého obyčeje země závírce téhož sněmu a publikování artikulův snešených přítomen byl a stavům z takové povolnosti poddané ústy vlastními poděkování milostivé učinil. Posadiv se tedy na majestátě královském, před nímž dědičný maršalek s mečem nahým a herolt království čes. v habitu svém stál. měl sobě uvedeno v známost kratičce od nejv. purkrabího česky a od nejv. kancléře německy, na čem jsou se takkoli stavové s zeměmi přivtělenými k milostivé a otcovské J. M. K. žádosti a přednesení vespolek urovnali a snesli, a potom i podstatnější artikule nahlas přečtené.

Cehož všeho král doslechl, poděkoval zase sám stavům řečí německou, již opět nejv. kancléř stavům na česko vykládal: že toho milostivé a s myslí potěšenou doslýchati ano i p. Bohu dobrotivému srdcem skroušeným děkovati ráčí, že jest týž generální neb hlavní sněm tak příhodně, pokojně a platně zavřín; za kteroužto stavův král. čes. i země přivtělených poddanou volnost i účinnost skutečnou že král J. M. jim též děkovati, a jak to již prvé od sebe činil, tak i budoucně vši milostí, přízní i ochranou svou jim to zpomínati a nejmilostivějším jich všech králem a pánem neproměnně zůstávati chtíti ráčí.

To vše když se náležitě vykonalo, král vyvstav z majestátu svého, obrátil se zase z soudnice přes palác, s obojí strany stráží královskou opatřený, do pokojův svých se vším tím komonstvem vzáctným, a stavové též z hradu Pražského do příbytků svých a potom duův nastávajících na své statky a do obydlí se rozjížděli. Dříve pak, nežli sněm byl zavřín, rozeslali stavové psaní sem i tam po krajích ke všechněm těm osobám náb. pod jednou i pod obojí, které jsou se stavův a jednání jich sněmovního pod jakýmikoliv zámysly štítily a vzdalovaly, napomínajíce jich s dostatkem: nechtějíli za zpronevěřilé syny, za zjevné nepřátele vlasti držány i vyhlášeny býti a s některými nepřijemnostmi se potkati, tedy aby ještě před zavřením téhož sněmu mezi ně se najíti daly a k artikulům od nich sue-

šeným se přiznaly i jim za dosti činiti přislíbily. Čimž mnozí z nich byli přivedeni k tomu, že se, ač dosti s nechutí a rozmysly nemalými, do měst Pražských najíti dali a k jmenovaným artikulům svolili.

Král také po návrazení se zpátkem do Prahy z Drážďan od kurf. saského Ludvíka Šternberka, pána rakouského, ač s dosti chatrnou resolucí, vypravil 13. d. máje Ludvíka Cameraria, tajnou radu svou, do říše k nastávajícímu sjezdu Ulmskému a obzvláště k strejci svému bavorskému knížeti, aby s ním tím důvěrněji o všecky ty věci české rozmluviti a na něčem jistém a platném zůstati a porovnati se mohl. —

Summa týchž artikulův na sněmě obecném zavřených jest ta:

I. O vzdělání pobožnosti a ukročení hněvu božího, ježž proti nepravostem našim tou trvající válkou a z ní pocházejícími neřestmi prokazovati ráčí: aby se všickni vesměs, vyšší, prostřední i nejnižší ku p. Bohu opravdově obrátili, v postu, modlitbách pokání svaté činili, rozpustilosti všeliké přetrhovali a pokoj stálý na velebnosti jeho sv. zase uprositi hleděli.

II. Konfederací s král. uher. na sněmě Prešpurském navedená od krále i od stavův a zemí přivtělených ve všech klauzulích schválena, pečeti upečetěna i rukou dáním stvrzena.

III. A pro pevnější jí zdržení i to J. M. K. v moc dáno, aby ji jak s unií evangelickou tak i s generalstáty v Nidrlantu s radou a s dobrým zdáním nejv. úř. a soud. zem., též defensorův zemí přivtělených a sjednocených rozšířil a zvelebil.

IV. I legaci k sultánovi tureckému podlé jiných konfederantův aby co nejdříve vypravil a ji instrukcí dostatečnou opatřil.

V. Na vychování v pevnostech hraničných král. uher. lidu válečného a týchž pevností zpevnění k žádosti knížete sedmihradského a stavův uher. mimo předešlých 50.000 kp. miš., z nichž Cechové 18.000, Moravané 9.000, Slezáci 8.000, horní Lužičané 1.200, dolejší 800, dolejší Rakušané 8.000, (ale na ten čas pro veliké škody od soldatův vzaté jsou propuštěni) a hořejší 5.000 kop. miš. vypravovali, uvolili se ještě každoročně dávatí Cechové 50.000, Moravané 25.000, Slezáci 23.000, hořejší Lužičané 3.000, dolejší 2.000, Rakušané hořejší 25.000 kop. miš.; však s výminkou takovou, aby táž sbírka nikam jinam se neobracela. Načež kommissaři týchž zemí pilný pozor míti a z týchž peněz principálům svým počet pořádný činiti mají.

VI. Mince zlatá a stříbrná, příkladem handlovných měst říšských zvýšená, aby se ve všech sjednocených a přivtělených zemích zároveň brala a vydávala: dukát uherský po 3 kp., koruna 2 kop. 35 kr., rejský zlatý 2 kp. 10 kr., tolar 2 kp., šedesátník po 120 kr.

VII. Z strany volení osob na úřady zemské, kdyby který

1620 prázdný byl, aby král povolav nejv. úřed. a soud. zem., též rady soudu dvor. a komorního a k tomu z každého kraje z obce po jedné osobě panského a rytířského řádu, to na ně podal, aby každý stav, jemuž který úřad zemský náleží, bez překážky druhého stavu k každému tomu úřadu, kterýž by osazen býti měl, čtyry osoby jmenovali a král z nich jednu sobě obral a na týž úřad potvrdil. Ale Moravané v věci té zanechání při starobylém země své způsobu a zvyklosti.

VIII. Kdo by koli z stavův král. čes. neb zemí přivtělených byl na kancelář královskou obeslán neb sám od sebe v ní co činiti měl, aby bez opovědi do ní nevstupoval; dostana pak vstoupení, aby s jedním, dvěma a nejvíce se třemi přátely svými tam vstoupiti a potřebu svou s náležitou šetrností přednáseti mohl i oznámením jemu jmenem J. M. K. učiněným, bez výkladu a hádek přednešeným, poslušně se spraviti hleděl.

IX. Vysvětlen artikul v konfederaci 97. takto: Kterí z pronevěřilých synův vlasti z země se odebrali, všelijaké praktiky proti ní provozovali a za nepřátely jí se postavili, ti aby dle předešlého sněmu země české prázdní byli, statky pak své propadli. Podobně aby bylo zacházáno se všemi těmi, budte oni pod jednou neb pod obojí, ješto krále Fridricha za krále a pána svého neuznávají, s nepřátely tejně neb zjevné srozumění mají, skrze spisy, řečmi neb skutkem konfederací na odpor se stavějí, kdo by jen koli v čem tom byl usvědčen, a to podlé jednomyslného při sjezdu generálním léta 1619 od stavův stálého snešení. Ty však osoby, které jsou týmž snešením obecným všech vsudýž úřadův a povinností zbaveny, ale dosavad usvědčeny nejsou a proti snešením stavův obecným nic nečiní, že za zpronevěřilé syny vlasti držány býti nemají. Z strany vykonání přísahy od osob pod jednou dle znění v konfederaci art. 12. snešeno, aby se naprosto žádnému nepromíjelo; a kdo by ji koli vykonati nechtěl, aby dle též konfederací v zemi trpín nebyl. Však co se statkův takových osob, povinnost tu vykonati se zpěčujících, tkne, kdo by chtěl statku svého užití, bude povinen to v král. čes. při králi J. M., v Moravě při soudu zemském a jinde při defensorích vyhledávati, aby mu ten jeho statek neb dětem jeho zanechán byl. Na kteroužto žádost jeho že král jemu soud před osobou svou vlastní osadí a jemu tu věc. jak by s tím jeho statkem naloženo býti mělo, k spravedlivému rozsudku poručí. Na jehožto výpovědi jeden každý takový rekusant aneb zpěčující se člověk i s dětmi svými přestati bude povinen. Což aby všem vůbec v dokonalou známost přijíti mohlo, že král skrze patenty své hned po zavření sněmu tohoto po krajích to rozhlásiti poručí, v jiných pak přivtělených zemích hejtmané a landfogtové jmenem královským.

X. Z strany vyřizování spravedlností a potřeb lidských při 1620
appellací na hradě Pražském aby president téhož úřadu s radami svými rozepře lidské menší a které by samy v sobě zatmělé nebyly, menším počtem rad než v desíti osobách (jakž prvé o tom nařízeno bylo při vyzdvížení appellací léta 1548, což dosavad v těžších případnostech zachovávatí se má, když J. M. K. rad nad appellacemi k jiným platným věcem a jednáním obecným potřebovatí neráčí) uvažovati a vyřizovati mohl.

XI. Sněšeno, aby jistý počet lidu jízdného i pěšího pod správu jednoho generála ode všech zemí zvoleného uveden, všelijakými potřebami dostatečně opatřen a budoucně v ležení polním dle nastalé potřeby užíván byl, jakž o to zvláštní spis mezi stavy a vyslanými zhotovený to vše v sobě šíře obsahuje a zavírá.

XII. Na zaplacení lidu válečného o nížeřpsané kontribucí a sbírky stavové se snesli: Aby každý, jak král, tak stavové a obyvatelové král. čes. z každého člověka poddaného osedlého neb z gruntu, nepotahující v to též lidi poddané, z měšce vlastního po 1 kp. 30 gr. miš. na termíny odvozovali. Pražané pak proti tomu s jinými městy královskými na hotové summě 56.250 kp. miš. na též termíny vyčtli; item z domův městských na ty termíny tři 18.000 kp. miš.

XIII. Z každého tisíce kop miš. na úrocích ležícího po 6 kp. miš. na dva termíny; ale, kdo by jmění svého více neměl než 2000 kp. na úrocích, na toho aby svolení toto se nevztahovalo.

XIV. Každý člověk poddaný osedlý po 1 kp. 30 gr. též na tři termíny. Ku pomoci pak té sbírky hospodáři robotní aby brali sobě čeledí svou přístavní polilaví mužského, z každé kopy služby své po 2 gr. miš. Item každý ovčák mistr po 1 kp. a pacholek po 30 gr.; item dědimíci, svobodníci, nápravníci, dvořáci a svobodní rychtářové po 7 kp.; farářové i jiní duchovní z svých důchodův farních aneb kollatur jich po 4 kp. miš.

XV. Židé z domů svých po 10 kp. miš. též na tři termíny.

XVI. Též z hlav dvacíti let stáří po 6 kp. a 10 let stáří po 3 kp. miš.

XVII. Z každého džberu neb kopy štik a kaprův prodaných po 10 gr. miš. na dva termíny.

XVIII. Sbírka z volův uherských a domácích krmných po 1 kp., z polského 48 gr., z českého 40 gr., z krávy 24 gr., z jalovice 15 gr., z telete 12 gr., z vepře krmného a svině 20 gr., z skopce, berana, kozla po 4 gr., z ovce a jelněte po 3 gr., vše miš. Z žejdlíka páleného vína 2 gr. miš. na dva termíny.

XIX. Z každého kola moučného neb sladového ve všelijakých mlýnách po 1 kopě na tři termíny; z každého kamene

1620 vlny po 8 gr. miš., co se jí v tom roce až do čtvrtka po neděli Oculi prodá.

XX. Z každého strychu obilí z jara ositého, i co se ho ještě nyní na zimu vyseje, po 2 gr. miš. z jare, z ozimého po 3 gr. na jeden termin.

XXI. Z prodaného obilí setého neb na slady zdělaného, od zavření sněmu až do roka pořád zběhlého, z každého strychu po 2 gr. miš., a formané buď po zemi neb po vodě obilí ven vezoucí též po 2 gr. miš. ze strychu.

XXII. Z každé kopy žejdlíků vína přespolečního i domácího pod obručením prodaného neb vyšenkovaného po 2 gr. miš. na čtyry termíny.

XXIII. Ze všelikých krámských věcí a zboží drahých i prostých, co by koli toho kupec kterýkoli a jakkoli prodal (sama toliko sukna laciná za 1 kopu miš. se prodávající, též šerky, barchany a kůže vydělané vymíně) a jak mnoho kop zač utřil, z každé kopy 2 gr. miš. na čtyry termíny.

XXIV. Co by kdekoliv lesův a dříví se prodávalo, z každé kopy za ně štržené po 2 gr. miš. na čtyry termíny.

XXV. Židé aby podobnou sbírku ze všeho toho zboží a věcí svrchu připomenutých byli povinni vypravovati pod skutečným a neprominutelným trestáním.

XXVI. Berně domovní z jednoho každého domu neb chalupy buď velikého nebo malého, v nichž lidé bydlí, krom samých kovářských, pastuších a ovčáckých chalupí, též lázní, na kterýchž by hospodáři usedlí nebyli, za rok pořád zběhlý po 40 gr. miš. na dva termíny od stavův vyšších a jiných obyvatelův. Pražané pak a města královská v jedné summě 25.000 kop miš. též na dva termíny.

XXVII. Posudního do roka svoleno z každého větele po 12 gr. miš. na čtyry termíny pod zatčením.

XXVIII. Do profianthauzu pro soldaty z každého člověka poddaného žita 1 v., ovsa 2 v. aneb místo něho tolik ječmene, vše míry Pražské, aneb místo obilí peníze hotové, po čem by tehdaž které obilí v trhu platilo; též pod pokutou listu zatykacího.

XXIX. Sbírky a kontribucí svolené aby bez zadržování se vypravovaly při každém terminu. Pakli by kdo čeho svévolně neodvedl, aby bylo k němu přikročeno buď listem zatykacím, aneb aby se mu listem obranním nejvyšší berníci v statek nvázali; a nespravilli by ani tehdaž reštantův svých, aby do té summy sbírek zadrželých svršky a nábytky, ano i díl statku uprodati dali. Pakli by se kdo čemu tomu na odpor postavoval, veť mu to král J. M. neb místodržící jeho obrátí, na tom aby obvykl a jinému, leč samému sobě, viny nedával.

A kdyby ani ti prostředkové k dobývání reštantův nepostačovali, dáno to v ruce králi a nejv. úřed. a soud. zem., též radám soudu dvorského a komorního, ano i jistým osobám z obce, aby jinými spůsoby takové berně a sbírky zadrželé dobyvati nařídili.

XXX. Ale takových sbírek svolených všech a všelijakých osvobodili stavové lidi a obyvatele, od lidu vojenského na statcích nejvýše zplundrované, však co by toliko z těch zplundrovaných statkův a lidí poddaných odvozovati jim přišlo. Škody pak ty aby byly náležitě lidmi poctivými obvedeny a vysvědčením jich upečetěným stvrzeny; podobně i horníci, kteříž toliko na hory pavují, nepojímajíc v to statkův svých pozemských ani zádušních.

XXXI. Aby žádný z stavův aneb obyvatelův král. čes. kdož by za J. M. C. předešlým králem českým jaký dluh a certifikací na zaplacení jeho buď v summě jistinné neb úroční měl, takového dluhu svého neb dílu jeho sobě na svolených berních na ten čas porážeti nemohl, pod pokutou uvázání se mu v statek listem obranným aneb zatčení.

XXXII. Aby J. M. K. s stavy krajův Chebského, Loketského a hrabství Kladského na hrad Pražský obeslanými skrze nejv. úřed. a soud. zem. jednati dal o rovnou pomoc a sbírek odvozování v této tak veřejné a důležité potřebě celého král. čes.

XXXIII. Pro opatření náležité soldatův nemocných a zraněných obrán klášter hory Sion, jinak Strahovský. Sbíрка na takové jich opatření aby se shromažďovala z lásky křesťanské při všech kostelích jak v král. čes. tak i v jiných zemích přivtělených i sjednocených.

XXXIV. Pro obhajování země před jakýmikoli vpády nepřátelskými aby stavové a obyvatelé král. čes. i s lidmi poddanými svými v hotovosti stále trvali. A kdo by z nich o čem tom nejdříve zvěděl, aby i hned to uvedl v známost hejtmanům kraje svého, hejtmané pak celému kraji skrze zvonění a pokřiků učinění. Zatím aby bylo posláno do kraje nejbližšího, dle nastalé potřeby i dáleji k hejtmanům, by jeden kraj druhému v tom byl nápomocen, nepominouc oznámiti o tom v skok i J. M. neb místodržícím, kdyby na ten čas krále v zemi nebylo. Kterážto také opatření mají při generalu zemském, aby v tu stranu nebezpečnou díl lidu svého služebného vypravil a spolu s lidem krajským podlé pomoci boží nepříteli ven z země zase vypudil.

XXXV. Kterí jízdy neb pěchoty své krajské posavad do pole nevypravili, to aby nyní duplovaně vynahradili.

XXXVI. Artikul o přehlídnutí a zkorrigování zřiz. zem., též práv městských aby dle snešení na sněmu léta 1619 v pondělí

1620 po sv. Šimonu a Judovi zavřeného na místě postaven byl co nejdříveji.

XXXVII. Poněvadž o soudu purkrabství kraje Hradeckého v zříz. zem. žádné zmínky se nenachází. aby tedy nynější purkrabě téhož kraje Bohuslav z Michalovic z paměti starodávních všecky jeho příležitosti, jak daleko a nač by se vztahoval, vyhledati dal a osobám k spravení zříz. zem. voleným to ku přehlídnutí přednesl, tak aby potom s milostivou volí J. M. K. týž soud do zříz. zem. pojat býti mohl.

XXXVIII. Jako i práva horní aby v dobrý řád se uvedla od osob k tomu od J. M. K. obraných.

XXXIX. Aby koruna s klenoty královskými a s privilegiemi zemskými při dskách zem. ještě zůstávala a dostatečnou vartou na náklad z důchodův Karlšteinského panství se opatrovala.

XL. Králi a rukojmím za dluby královské od sv. Havla příštího do roka příročí dáno. tak aby ani žádní komorníci na uvázání, úmluvy, zvodové, listové obranní a jiná všelijaká práva vedení na statky královské žádnému z věřitelův J. M. nevycházela, ani zatykačové vydávání nebyli. Proti tomu také všickni věřitelové J. M. K. proti svým věřitelům také podobného příročí užití mají, však toliko do té summy, kterou by za J. M. K. spravedlivě pojištěnou měli.

XLI. Volení za čekance nejstaršího syna královského se potvrzuje.

XLII. Pro lepší dvoru J. M. K. vychování svoleno sbírek zemských na ten rok 52.000 kop miš.

XLIII. Moc dána od stavův nejv. úř. a soud. zem., aby se na místě jich za stavy Hořejších Rakous v rukojemství do 100.000 kop miš., při kom by se v túž summu obejíti mohli. postavili.

XLIV. Potvrzení krále Fridricha porovnání toho, kteréž stav panský a rytířský při sjezdu generálním, v létu Páně 1619 v úterý po sv. Maří Magdaléně držaném, mezi sebou jak o úřady zemské tak i o sedání a chození francimoru jejich učinil, s tím přitom povolením, aby to vše na relaci sněmovní ve dsky zemské vloženo a budoucně od králův čes. nad tím ochrauná ruka držána byla.

XLV. Stav rytířský s povolením krále a s vědomím stavu panského a rytířského uložil na sebe obzvláštní sbírku z poddaného každého 3 gr. miš. a z peněz na úrocích z tisíce kop miš. po 30 gr. miš. na zaplacení 4000 kop miš., k jisté potřebě své vydlužených.

XLVI. Aby dluhové královští spravedliví od cizích a k král. čes. nepřináležejících rozeznání byli, snesl se na tom král s stavy: aby jisté k tomu ze všech tří stavův osoby zří-

zené všelijaké dluhy v listě sněmovní při dskách zemských i na komoře se nacházející s pilností přehlídlý, cizí a nespravedlivé od spravedlivých rozdělily a králi zase svou zprávu dokonale o tom o všem neprodleně učinily. Což když od krále s nejv. úř. a soud. zem. bude uváženo, aby potom na budoucím sněmě pomyslílo se na to, kterak a odkud by takoví spravedliví dluhové placení býti měli.

XLVII. Aby na ten čas žádní statkové královští, komorní, jakkoli jsou na dluhy skoupení a dle snešení předešlých sjezdů i sněmu generálního léta 1619 na zaplacení lidu vojenskému, ano i dluhův králův předešlých oddání, prodávání nebyli, dokudž by za statky stolní dle týchž snešení králi J. M. slušná náhrada se nestala. Což do budoucího sněmu k uvážení odloženo.

XLVIII. Aby jeden každý z stavův a obyvatelův král. čes., kdokoli jaké statky duchovní neb klášterské koupil neb ještě dále koupiti chtěl, takovými trhy dokonale jist býti mohl, na tom se král s stavy snesl: Předně, že sobě král ani budoucím králům čes. na týchž statech duchovních a klášterních žádného práva nepozůstavuje, nýbrž všecku moc svou nejv. úřed. a soud. zem., nynějším i budoucím, dává, aby nejméně ve čtyřech osobách dotčené statky, komukoli z stavův a obyvatelův pro potřebu zemskou odprodané, aneb kteříž by se ještě budoucně odprodávati měli, mohli za zpupné a svobodné dědictví ve dsky zemské dle předešlých o to stalých snešení bez překážky krále J. M. na relaci sněmovní týmž kupujícím klásti, a oni tím vkladem a statky svobodně koupenými i s dědici a budoucími svými jisti a bezpečni byli nyní i na časy budoucí a věčné jako jinými dědictvími svými zpupnými. Dále, jakož někteří z těch kupujících povinni jsou, jistým osobám řeholním vyměřený deputat na vychování jich vydávati, pokudž by tedy kdo z nich chtěl týž statek svůj tak koupený od závady té sobě očistiti, aby dal nejdříve o tom týmž osobám řeholním půl léta napřed věděti a po vyjití termínu toho túž summu, z níž deputat vychází, osobám k tomu sněmem tímto z strany pod obojí i pod jednou zřízeným odvésti. Kterížto kommissari mají to tak opatřiti, aby táž summa složená s vědomím nejv. úřed. a soud. zem. zase v jiné místo pod úrok obyčejný půjčena a tentýž deputat, komuž náleží, časně a zouplna vydáván byl. Což když stane se, má týž statek držiteli jeho od nejv. úřed. a soud. zem. z takového platu des. zem. propuštěn a očistěn býti. Ostatní pak statky synův vlasti zpronevěřilých, jenž za takové vůbec vyhlášení jsou, aby sami nejv. úřed. a soud. zem. dle moci sobě dané komukoli z stavův a obyvatelův rozprodali a ve dsky zem. za dědičné vložili, po zaplacení však dluhův věřitelům týchž zpronevěřilých synův spravedlivě povinných. Nicméně, kde by se

1620 koli jací dluhové jim náležité uptati a vyhledati mohli, těch aby se nejv. berníci k ruce králi J. M. a zemi mocně ujali a je buď pořádem práva neb jiným prostředkem přátelským na dlužníkůch jich dobývali.

II. Z strany stavův a obyvatelův od nepřítele zplundrovaných v krajích Bechynském, Prachenském a v díle Vltavského ten celý artikul jest tak do sněmovního sněšení zcela a zouplna vložen, jakž bylo při jednání sněmovním o něm mezi stavy na místě postaveno a již nahoře v hojnosti dotknuto. A poněvadž jim na ten čas za škody jejich slušná náhrada učiněna býti měla, zatím tedy všickni tři stavové týmž osobám znuzeným panství a statky nížepsané, totiž Smečanské, Nové hrady Traucimovy, Brandejs nad Orlicí, Karlovi z Žerotína náležející, Hradec Jindřichů, Bystrici, Žirovnici a Stráž se všemi statky jezuitskými, posavad nezastavenými, panství Winterberk, Vopálku, Hrádek, Žichovice, panství Volinské, statky všecky Jana z Klenového, statky Ladislava z Lobkovic, Kamenici a Krásnou Horu, statek Polický, i co více k Broumovu náleží a dosavad ani zastaveno ani odprodáno není, statky všecky Floriana Jetřicha Žďárského, pokudž by se do nejprv příštího soudu zemského letničního do země nenavrátil, a panství Dobrské, — k užívání a vychování jich odevzdali a skrze jisté kommissáře postoupiti nařídili. A k tomu předešle postoupili jim též statkův tří královských Kralodvorského, Točnického a Zbirovského pod těmi všemi výminkami, jakž jest to již napřed na svém místě dotknuto. Pro nařízení pak lepšího řádu a rovnosti při užívání týchž statkův obrali jim stavové čtyry kommissáře z stavu panského a rytířského, aby oni to vše na místě a konci náležité postaviti a, co by podlé zprávy škod, od jednoho každého z nich jim listovně pod duší a věrou jich odvedené, jistého deputatu na vyživení každého měsíce vydávati se mělo, ustanoviti hleděli. Kteří by se pak za zhubené od nepřítele pokládali a toho neprovedli, pod tím pak chtěli by toho dobrodiní, zplundrovaným z strany neplacení dluhův svých a summ úročnic od stavův propůjčeného, užívati, ti aby dvojnásobné úroky a škody věřitelům svým dáti byli povinni. V totéž opatření pojeti jsou i měšťané a sousedé města Písku, Prachatic, Tejna nad Vltavou, Netolic a města horního Rudolfsstatu, aby deputatů svých z panství Jindřichohradeckého každého měsíce dostávali.

L. Vyměření o Jana Jetřicha a Václava bratry Malovce z Malovic a na Hluboké, jimž všickni statkové jich, za několikráte sto tisíců šacování, od nepřítele dočista zkaženi jsou, ve všech těch punktích a klauzulech, jakž nahoře připomenuto jest, jako i artikul

LI. o vyzdvihování listův mocných královských k činění kšaftův z kanceláře české přijat jest.

LII. O památného (totiž 2 kp. 8 gr. č.) dávání úředníkům menším desk zem. po nálezech neb stanném právě, aby ve dvou nedělích po nálezu neb stanném právu jim od strany bylo odvozováno; pakli by se to od koho nestalo, aby takovému všecka další exekuci právní se zastavila a list zatykačí neb obranní od něho vzat a k statku jeho hledáno bylo. Pakli by kdo z prokurátorů takové památné za sebou svévolně zadržel, aby byl povinen dvojnásobní summu úředníkům menším složit, pod touž pokutou pro neodvedení památného tímto sněmem nařízenou.

LIII. Co se tkne přetržení drahoty a nařízení řádu dobrého mezi řemeslníky všelijakými, podle mnohých předešlých snešení sněmovních, ještě za panování cís. Rudolfa stalých, dána plná moc k tomu šesti osobám ze všech tří stavův k tomu sněmem tímto voleným, aby ty společně bez dalších odtahův na ta předešlá snešení nastoupily a po uvážení jich bedlivém zdání své dobré o tom sepsané a v šesti nedělích od zavření sněmu zhotovené na kancelář českou podaly. Do něhož J. M. K. s nejv. úř. a soud. zem., i s radami svými nahlédna, toho všeho povážiti, neprodleně týž dobrý řád vyhlásiti, pokuty na přestupníky uložiti, inspektory nad tům nade vším, aby týž řád zachován, podle něho všecko kupováno a prodáváno bylo, zříditi, ruku ochrannou k dobrému obzvláštnímu lidí chudých nad ním držeti a, aby od žádného rušen a nižádným obmyslem lidským měněn a zlehčován nebyl, skutečně zastávatí chtítí ráčí.

LIV. Co předešle direktorové Šťastnému Václavovi Pětipeskému a Janovi Vtelenskému od panství Mělnického k důležité potřebě zemské zastavili, to aby J. M. K. jim za dědičné odprodati a ve dsky zem. vložiti dáti moci ráčil. A poněvadž mimo to týž Pětipeský na to celé panství Mělnické pro túž potřebu král. čes. 57.000 kp. miš. peněz hotových zapůjčil; pročež král a stavové jemu tu summu na panství dotčeném sněmem přítomným pojistili a jemu to právo a svobodu dali: dokavadž by mu taková summa neb dědicům a budoucím jeho zcela a zouplna odvedena aneb za túž summu díl od téhož panství uprodán nebyl, aby nebyli povinni takového panství všeho ani na díle žádným vymyšleným způsobem žádnému postupovati; pakli by vesnice ty tak mnoho na summě vynésti nemohly, aby jim ostatek jí na hotově byl vydán.

Ostatní artikule, totiž: LV., LVI. o povolení žádosti nejv. purkrabího,

LVII. o opatření Jiřího Fridricha hr. z Hollachu proti pomluvám lidským,

LVIII. o Václava ze Vchynic a z Tetova, jsou zcela a zouplna tak do téhož sněmu položeni, jak se o ně předešle stavové při jednání sněmovním vespolek snesli, a již na svém místě jedna každá věc s dostatkem připomenuta jest.

LIX. Při závěrku pak sněmu opatřili se stavové za příčinou toho sněmovního tak hojného svolení, kteréž jsou v těchto nebezpečných časech z své svobodné, dobré vůle, přes všechno přemóžení, mimo všechna jiná léta a daně nad paměť lidskou a takměř mimo možnost svou i poddaných svých, spolu s stavy z zemí přivtělených učinili, v svobodách svých takto: že též svolení jich není a býti nemá k žádné ujmě, škodě a nějakému protřzení privilegií, práv, svobod ani starobylých zvyklostí a pořádkův jejich nyní i na časy budoucí a věčné; k tomu že J. M. K. jim na to všechno jako i na J. Msti též na J. Msti syna nejstaršího jednomyslně jich všech stavův a zemí přivtělených za čestkance a budoucího krále čes. zvolení, ovšem pak na ono předešlé při korunování Jich Milostí stále snešení revers dostatečný milostivě odvésti a vydati míti ráčí. *)

Psaní z Čech do říše.

(Orig. d. IX. str. 1138.)

Král Fridrich, maje danou sobě k tomu příčinu, jak rozličnými mandaty císařskými, kteříž byli proti němu vůbec vydávání, tak ovšem i psaním obšírným, kteréž mu kurfirštové a knížata někteří v městě Milhanzu měsíce pominulého pospolu shromáždění odeslali, dávající mu výstrahu časnou, aby se koruny české neprodleně zhostil a císaři Ferdinandovi zase dobrovolně postoupil, nepominul jim na dotčené psaní odpovědi své přátelské odeslati z residencí své královské na hradě Pražském 15. aneb 17. d. máje (neb oboje datum u historikův poznamenané nacházím) v smyslu tomto:

„Nejdůstojnější, vysoce urozená knížata, naši zvláště milí přátelé, ujcové a otče (čili má býti Vetter, strejče; pakli ten titul otče státi má, tedy dán jest pro kurf. saského, jehož král otcem a kurfiřt krále synem titulovati obyčej měl)! Jest nám dnův nedávno pominulých po poště Frankfurtské psaní jedno, ač s vypuštěním titule našeho královského — čímž však nás mnozí rozdílní králové, potentati a stavové v říši i kromě říše náboženství obojího poctili a jeho za hodné uznali — podle jiných listův, našim poslušným stavům v Čechách, v Slezsku a v Lužicích svědčících, Vašich lásek sekryty upečetěné k rukoum dodáno. Jehož sme my však s tím se vším, ač s výhradou práva, neotevřeného nenechali, nýbrž z přečtení jeho mínění neb úmyslu

*) Následuje obsah nového listu výstražného, jež dle Nic. Belli Oester. Lorb. str. 373 Maximilian bavorský Fridrichovi falckému poslal, k složení koruny čes. jej vybízej. Ruk. Skál. st. 1131—1138. — Red.

Vašich lásek vyrozuměli tomu s dostatkem, jaké se nám při nedávno pominulém Vašich lásek v městě Milhauzu shromáždění společném na ten mandat kassirující a protestující, proti nedávno zběhlému volení a korunování našemu královskému vyšlý, podlé připomenutí běhu celého toho rozbroje v zemích těchto vzniklého, netoliko pohrůžky činí, pokudž bychom toho oučinku neb předsevzetí dále zastávati mínili, jakéž by nám, sv. říši i našim vlastním a dědičným zemím zpuštění a záhuba odtud nastávala, ale i také jisté napomenutí dává, abychom pro túž příčinu i od nás dosažené koruny a správy, komuž by náležela, zase postoupili, jakž to vše též psaní na poště do Prahy přinešené v sobě obšírněji obsahuje a zavírá. I nechajíce my takové V. lásek péče a starosti v své váze a na místě svém, poznáváme sebe ovšem podobnou měrou býti povinni a zavázáni ke všemu tomu, což by se koli sv. říši k užitečnému dobrému i také ku pochvale vztahovalo, jakož pak až dosavad žádného jiného cíle jsme sobě nepředstavili a nepředstavujeme, jediné ten, kterak by to celé neštěstí a nebezpečenství od naší milé vlasti odvráceno a ona k svému zřeteli a slávě starodávní zase přivedena býti mohla. jakož pak my u potomkův našich pochvaly té dosáhnouti sobě trůfáme. I ačkoli byli bychom raději i hned odpověď a obranu naši proti témuž kassirování volení našeho vydali, jakož pak se to velmi snadně státi mohlo, kdyby se bylo toho nejpodstatnějšího základu neb fundamentu proti jmenované kassaci čelícího s pilností povážilo, že totiž žádnému nenáleží podlé práva v jedné a též při osobu strany a soudce zastávati a na sobě nésti: ale my také v tu dobu v takovém smyslu a zdání postaveni nebyli, že někteří toliko kurfiřtové a knížata rozeznání věci té zporné se ujímají a na sebe potahují a nás tou měrou nemálo stěžují a beze všeho vyslyšení pořádného za křivého uznávají a vinu tu všecku na osobu naši epátí chtějí, an bylo zapotřebí přitom i toho posouditi bedlivě, žeť proti tomu zase jiní kurfiřtové a stavové říše, kteříž nemenní horlivostí zažžení jsou k zachování v celosti i podstatě pokoje obecného v říši i mezi oudy jejími a podobně vědí, v jaké účivosti a respektu náležitém měli by míti hlavu svou, nás takovým důmyslem opácným nikoli nestížili a v plášť tak potupný nikda neodívali, nýbrž mnohem spíšeji z příčin dostatečných smýšleli o tom tak, že by ta věc neb nesnáze těžká na bezpečné a snesitelné výminky k spokojení a porovnání přátelskému dobře přivedena a tou měrou k odvrácení nebezpečenství toho, jehož jest se obávati, cesta prostranná prokleštěna býti mohla; jakož pak my byli jsme toho vždycky každého času jako i nyní ještě jsme velice žádostivi, kdyby se jen nejdříve druhá také strana k tomu namluvíti a oblomiti dáti chtěla.

Nacházíme sice při sobě to za věc vysoce podivnou a obtížnou, že Vaše lásky nás k tomu tak tuze a příliš náhle nabízejí, abychom koruny české dobře dobyté i vládařství jejího zase odstoupili, zvláště když na to bedlivě patříme, že na onen čas, když nebožtík cís. Rudolf obojí koruny české i uherské panu bratru svému postoupiti musil, o žádném takovém týchž kurfiřtův a knížat říše — nic se na to neohlédajících, že jest jedné i druhé za třiceti let pořád zběhlých v pokojném a pořádném držení i vládnutí zůstával — proti tomu předsevzetí bratra jeho horlení a o téhož císaře Rudolfa zasazování-se nikdež nic slyšáno nebylo; ať nyní toho pomíneme mlčením, že nynější římský císař nikda ještě k skutečnému a dokonalému vládnutí koruny jmenované jest nepřišel. Poněvadž pak táž věc byla by sama v sobě převelice veliká a k rozhodnutí spravedlivému přetěžká, na níž jak vlastní osobě, stavu, poctivosti, zřetelu a velebnosti naší, tak také i jiným mnohým potentátům a stavům předním v říši i kromě říše, až i těm, ještě k náh. katolickému zřejmě se přiznávají, nemálo by záleželo: pročez vyhledávala toho potřeba nevyhnutelná, aby táž věc i jim všechněm v známost uvedena a zdání jich o tom dobrého od nich požadováno bylo, jakož pak, majíce danou sobě k tomu příčinu, nepominuli jsme to vše obzvláště při nynějším sněmě hlavním našim poslušným stavům a vyslaným z zemí přivtělených s dostatkem přednésti a o túž věc s nimi se poraditi; jakož pak se v tom k Vaším láskám přátelsky zavazujeme, že jim naši hlavní odpověď na jmenované kassirování i zprávu dostatečnou toho všeho předsevzetí našeho, co nejdříveji bude možné, odeslati a ve všem tom gruntovně se vyjevití nepomineme. Odkudž budou moci makavě porozumětí tomu, že jsme nikda na to nemyslili a nešli, abychom Turka za povodci do říše a zemí těchto, kteréž jsou jako její zeď a bašta pevná před outokem jeho krvavým, uvozovati aneb jemu k tomu jakou nejmenší příčinu poskytovatí, ovšem pak sv. říši do nějaké války a nevole domácí zaplétati měli neb chtěli; nýbrž že jsme mnohem spíšeji ve všech našich posavad od nás předsevzatých jednáních a zvláště po ten čas, co již v správě kral. čes. trváme, jakž to všem vůbec výborně vědomé a známé jest, všecko to od sebe rádi a upřímně činili, cožkoli jen slušně a s právem od nás požádáno a vyhledáváno býti mohlo a mělo.

Mezi tím pak, dokudž by Vaše lásky dotčené obraně naší v věci hlavní nevyrozuměly, jsme k nim té celé naděje a důvěry jakožto k těm, jimž jsme žádné příčiny k tomu nedali ani ještě dávati nemíníme, aby vždy předce na další časy soudci nestrannými v té při býti a zůstati neměli, že se na nic odporného proti nám navéstí nedají, nýbrž mnohem raději vši té

věci v způsobě a míře té, v kteréž na ten čas zůstává, s pokojem zanechají. Nebo my dověřujeme se, že s pomocí a ochranou p. Boha všemohoucího tuto při spravedlivou v místě náležitém, kamž podle vlastní povahy své přísluší a náleží, tak podstatně provedeme a prokážeme, aby jeden každý s právem a lehyčce všechny odporné důmysly z mysli své vypustiti a nimi o zemi dáti, zakázání pak našemu slušnému a spravedlivému místo u sebe dáti mohl a té věci ještě hářeji nezjitřoval a nebezpečnější nedělal. Podle toho pak také i to, což nám přitom činiti náležeti bude pro spravedlivé důstojenství a práva našeho zachování a obhajování s pomocí našich věrných a sjednocených zemí nikoli zameškávati nemíníme, nýbrž povolání naše na bedlivém pozoru míti a ostatní věci té skončení p. Bohu všemohoucímu a jeho řízení mocnému důvěrně poručiti chceme.“ —

V tutíž dobu i stavové král. čes. ohlásili se jmenovaným kurfiřtům a knížatům v Milhauze na onen čas shromážděným proti napomenutí jich v tétěž příčině psaním takovým:

Jaké jsou psaní kurfiřtové a knížata k nejjasnějšímu a velikomocnému knížeti a pánu, panu Fridrichovi, porádnému, volenému, korunovanému, pomazanému, panujícím a přísahou zvláštní jim zavázanému českému králi a pánu jich nejmilostivějšímu, jako i k jiným k těmž království přivtěleným zemím z sjezdu svého Milhauzského učinili, to že jsou stavové král. čes. od obecné pošty přijali a z něho ne bez slušné příčiny s bolestí srdce vyrozuměli. jaká divná myšlení dotčení kurfiřtové a knížata, naprosto nic se neohlédajíce na jich všech stavův vůbec vydané spisy, apologie a obrany, netoliko z strany jejich jim od Boha a přirození samého propůjčené defensi a hájení se násilí všemu, též zastávání, k němuž jsou bezděk a mocí dohnáni, náboženství a svobod jejich, alebrž i z strany spravedlivého a náležitého volení téhož krále a pána jich všech nejmilostivějšího sobě o nich působí, i v jak scestné podezření je u sebe berou, a čeho na nich žádají, anobrž naposledy i jak těžké pohružky pro to pro všechno jim činí. Byvše toho celého úmyslu a volnosti hotové, aby byli jim kurfiřtům a knížatům na dotčené psaní dle náležité slušnosti a potřeby zase odpověď svou místnou dali, kdyby se bylo též psaní na ně toliko samé in particulari neb obzvláštně vztahovalo a svědčilo: ale poněvadž v podobném smyslu a znění také i k jiným téhož král. přivtěleným zemím psaní jich se vztahovalo a tak dobře by se jich tu jako stavův král. čes. dotýkalo; z té příčiny že se stavům nevidělo toho učiniti, aby se takové a vysoce důležité věci, na níž netoliko vlasti jich obecné dobré a svoboda, ale i samo náboženství, svědomí, svoboda a duši jich spasení velice záleží, sami o své újmě ujímati měli; nýbrž jakož ten celý

1620 běh válečný, k němuž jsou mocí dohnáni, spolu i s tím odtud poslým krále Ferdinanda zavržením a potom i následujícím nového krále českého volením z společného jich všech přivtělených zemí k tomu se přičinění, schválení a povolení předsevzat i dosavad veden byl: takž také že i v příčině psaní toho podlé konfederací a sjednocení mezi nimi stvrzeného jim se tak zachovati slušelo, aby dotčené psaní ke všechném jmenovaným patřící a svědčící z společné jich všech rady, vůle a libosti uváženo a odpověď na ně dostatečná zase jim kurfiřtům a knížatům dána byla.

A pro lepší věci té fedruňk že jsou stavové při tomto nynějším sněmě obecném vyslaným z Slezska, z Hořejších i Dolejších Lužic (nebo k stavům mark. morav. žádné takové psaní učiněno nebylo), též kurfiřtův a knížat pánům principalům, spoluoudům a starším jich svědčící psaní odvedli. Kterážto přijavše je k sobě, jim je při partikulárních sjezdích jejich na ten čas položených a rozepsaných s dostatkem přednésti se uvolili, v té dověrnosti, že se dotčené země přivtělené dle nejvyšší a nejdřevnější možnosti o náležitou odpověď na ně a obranu nevinu své ve spolek snesou a urovnají. Kterážto jakž by stavům byla dodána k rukou, že jsou toho poníženého a služebného úmyslu, též kurfiřty a knížata tak náležitou odpověď ve všem tom zpravit, že jak oni sami, tak ovšem i všickni jiní nestranní stavové sv. říše na takové jich odpovědi a zprávě podstatné přestanou, ode všeho toho postranního domnění, v kteréž je stavy s zeměmi přivtělenými při sobě vzali, jakž naděje vede, tím snázeji upustí.

Mezi tím pak že stavové mohou v tom kurfiřty a knížata dobře ujistiti, že jakož jejich nejmilostivější král a pán nad krve nevinné proléváním, tyranskými lidu vojenského svévolnostmi a oučinky, ani nad hrozným a nejvyšším zemí zpuštěním a zkázou vždycky každé chvíle srdečnou lítost mítí a nad takovými nešlechtnostmi přenáramně se urážeti ráčil, že týmž způsobem i oni stavové jakožto ti, kteříž toho nekřesťanského a barbarského sužování, nátisku, mordův, loupežnictví a pálení s svou a svých lidí ubobých škodou nenabytou již teď na druhý rok na tělích, krvi i statecích jak svých vlastních tak i týchž lidí poddaných nejvíceji pocítíli a zakusili, po ničemž výšeji a srdečněji netouží i sobě nevinšují, jako trvanlivého, konečného a bezpečného pokoje; jakož pak hned od začátku toho rozbroje vzniklého nikda ničehéhož jiného jsou nevyhledávali, ano i po své straně dle nejvyšší možnosti své k tomu hotovi a příchylni byli, aby též nedorozumění mezi nimi a stranou jich odpornou na dobré míře postaveno bylo, kdyby byli jen mohli také tím jisti a ubezpečeni býti, že též strana druhá s náhončími jezuit-

skými měla by opravdovou libost a chuť, k nějakému přátelskému a pokojnému s nimi porovnání přistoupiti a je k místu a konci dovésti. 1620

A protož že mají k týmž kurfirštům a knížatům naději neomylnou, že to kratičké s jmenovanou odpovědí prodlení jim stavům na dobrou stránku obrátiti, mnohem pak méně sebe žádnému na to přemluvití se nedati ráčí, aby co tak nepřátelského a nepříjemného proti koruně české, již prvé na nejvyšší souzené a potišťené, jako ani proti zemím k ní přivtěleným před sebe bráti měli; nýbrž poněvadž to jest již věc po celé sv. říši vědomá a známá, jakou měrou dotčená koruna česká proti obecnému landfridu, zvláště pak proti kapitulací neb reversu císařskému byla by cizým a přespolním lidem válečným, z kozákův, Španielův, Valonův a jiné těm podobné sběře krvežíznivé smíchaným, zprosta nekřesťanským způsobem naplněna a beze všeho vsudyž náboženství pod jednou i pod obojí rozdílu a ušetření mečem, ohněm i zájmem ještě den ode dne co nejhůřeji možné se hubí a nuzí: pročez aby oni kurfirštové a knížata tůž korunu českou jakožto nejpřednější spoluoud říše, království a kurfiršství, mnohem raději s povinnou a náležitou pomocí říšskou i krajskou retovati, zastávati, při její zřejmé a dobře nabyté svobodě chrániti a zdržeti napomáhali.

Příběhy válečné.

Poněvadž pak čas již nastával, aby lid válečný do pole se chystal, protož se všech stran počali se houfově vojenští z kvartýrův svých zimních hýbat i vyzdvihovati.

V Čechách pak, v Moravě i v Slezsku sběr ta kozácká provozovala veliké nezbednosti a loupeže; a ač lid dotčených zemí, kde jen mohl, nic jim nepromíjel, ale nakládal s nimi jako s nákeřníky a loupežníky zjevnými, s tím však se vším předce se jich nemálo skrze jmenované krajiny do ležení císařského prorazilo. A poněvadž vůbec v Slezsku povstala o nich pověst ta, že by jim podobné luzy ještě do 16.000 v krátkém čase následovati mělo; pročez knížata a stavové, vyzdvihvše v zemi své 20. člověka a tou měrou do 25.000 lidu domácího sobě shromáždívše, umínili ním hranice své osaditi a takové vpády jim zastaviti. Ale že pro hranic slezských příliš velikou rozložitost k tomu, jakž náleželo, s tou silou dostačiti nemohli, ti tedy štercíři polští nedbali mnoho na tu jich hotovost, nýbrž, kde jen nejpríhodněji mohli, přes hranice slezské do Rakous cestu a průjezd sobě volný prodělávali se škodou obyvatelův v těch místech nemalou.

1620 Pod tím hrabě Dampír 8. d. m. máje, dostav dobré zprávy, že v jednom městečku Dolejších Rakous, Gerš nebo Gerst řečeném, zdržovalo by se 5 praporečův pěchoty a dva kornety rejtharstva Mansfeldského, jež stavové rakouští na službu svou přijali, složil sobě na ně praktiku, a vytáhn z kvartýrův svých tiše s 1000 koní 1500 pěchoty, přepadl je nenadále, na různě rozplašil a do 400 osob na place zanechal a pěchotu pak na utíkání obrácenou velikým strachem k tomu přivedl, že sebe sami s mostu nějakého do vody strkali a na větším díle všickni mizerně se v ní ztopili. Podlé nemalé kořisti, jíž dosáhl od nich, dostali se mu do rukou tři kornety s 500 koní, ano i sám nejvyšší leitanant nad týmž lidem, Joachim Karpizon, jehož do Vídně dovéztí dal, protože to již po třetím z zajetí vysvobození proti císaři sloužiti se nezpěchoval. Ale on i z toho neštěstí zase sobě pomohl a ještě drahný čas pod týmž hrabětem z Mansfeldu proti císaři a domu rakouskému v službách vojenských nejpřednějších potřebovati se dal.

S druhé pak strany okolo toho času přibýlo do ležení českého 4000 Uhrů, s tím přitom dalším Betléna Gábora koruně české stalým zakázáním: pokudž by se stavové její a zemí k ní přivtělených jakého dalšího nebezpečnosti od kozákův obávali, že on dle znění konfederací mezi nimi zavřené jich nikoli neopustí, nýbrž s pomocí dostatečnou v času příležitém jim na retuňk přispěti neopomine.

Mezi tím general nad armádou českou Kristian kn. z Anhaltu přijel do ležení s hrabětem z Hollachu, generalem leitnantem, a vyrozuměv z jistých zpráv tomu, že by císařští měli v úmysle, kdekoli vpád nějaký nepřátelský s celým vojskem, kteráž se ve 25.000 počítalo, učiniti, jakož pak v tu dobu hrabě Bukvoj drahně municí a jiných potřeb vojenských do ležení svého dopraviti dal: z té příčiny dotčené kníže z Anhaltu zarazil sobě také ležení polní v místě příhodném, povolav do něho odevšad lid jízdný a pěší, jmenovitě 1000 mušketýrů Rakušanův hořejších, Uhrův 6000, české jízdy a pěchoty 4000, moravské 2000, lidu slezského koní 1000 a 1500 mušketýrů, Mansfeldské družiny s lidem krajským 4000, což v jednu summu učiní 19.500 osob.

19. květ. Devatenáctého pak dne máje přitáhlo do kraje Hebského, Loketského a Zateckého z říše 1000 koní hraběte z Štýrum a 1500 pěchoty od Jana Arnošta knížete saského z Weimaru, v Hollandu k ruce krále českého verbované. Díl lidu toho položen blíž hranic mišenských, protože stavové obávali se od kurfiřta saského vpádu nějakého do země, když jest podle jiných kúrfrštů a knížat v Milhauzu shromážděných krále k odstoupení koruny české tak tuze napomínal a lidem válečným v zemích svých silně se zásobil.

Před tím pak den, t. j. 18. d. máje, nejvyšší Don Baltazar de Marradas, Španiel, máje v úmyslu města Prachatic lidem českým osazeného jakoukoli měrou se zmocniti, přitáhl před ně se 4000 lidu císařského, popáliv okolo města některé vesnice a dvory poplužní, aby tím obleženým odňal srdce; dal také i z kusův ke zdem městským stříletí silně. Ale obležení nedali se mu ničímž tím ustrašiti, ale činili mu odpor náležitý. Nebo ležel v tu dobu v městě hejtman jeden Mansfeldský, Wolf Teifel, s praporem pěchoty a dvě kompagnie lidu krajského. Don Baltazar srozuměv tomu dobře, že mu úmysl jeho tak snadně nepůjde, a dovědév se přitom, že nejvyšší Šýdrn táhne městu s osmi sty pěchoty čerstvé a zkušené na retuňk; tou příčinou spolu se čtyřmi sty jízdy Lichtenšteinské upustil od svého předsevzetí a s týmž lidem, ztrativ něco pacholkův před městem, zase se k Budějovicům a k Krumlovu, odkudž byl přitáhl, neprodleně obrátil.

Při konci pak m. máje armáda česká, vytáhvši ze všech kvartýrů svých, zarazila sobě ležení neb tábor polní nedaleko města Kremže v Dolejších Rakousích. V tom, jak generalleitnant dotčené armády hrabě starý z Turnu dovolil rejtharstvu svému sem i tam po lidu císařském štrafovati, tedy Uhři natrefivše okolo vsi Dressrdorfu 51 rejtharův císařských, tak přátelsky se s nimi svítali, že ani jeden z nich s nimi se zase nerozžehnal a přeč s celou koží neodjel. Zatím hraběte z Mansfeldu lid přitáhl k dotčené vsi, chtěje se jí zmocniti v nenadálosti, protože ležela na předním passu a silnici vedoucí do mark. mor., vzdálí od Vídně toliko desíti mil. Ale že byla dosti silně lidem císařským osazena, k tomu zámek při ní ležel na vrchu vysokém, z něhož mohla se mu v předsevzetí jeho překážka veliká činiti, z těch tedy příčin úmysl svůj proměnití a od dotčeného passu zase zpátkem odtrhnouti musil.

Již nejednou nahoře bylo toho dotknuto, jak veliké škody a loupeže lid ten polský a zvláště kozáci onde i onde v Slezsku a v Moravě mezi ubohými lidmi robotnými i jinými obyvateli vyššími provozoval. Tou příčinou také Slezáci i Moravané, rozlobivše se na ně přenáramně, nejednou je dosti dobře potrestali, a zvláště Moravané do 900 jich u jezera Mezeříckého pomordovavše. Toho pak měsíce Slezáci dostavše z nich okolo třicíti osob, vše šlechticů, a mezi nimi rytmistra jednoho, dodali je všechny nejdříve k úřadu vrchního hejmanství, kdežto byvše ve Vratislavi dostatečně zexaminováni, od koho by k takovým škodám nařízení, najati i do země uvedeni byli, naposledy 28. d. máje podlé ortele na ně vynešeného jsou všickni před Oderskou branou na nové šibenici o pěti sloupích zvěšeni. Což jiné Poláky mrzelo převelice; pročež hrozili Slezákům, že té lehkosti

1620 stavu jich šlechtickému prokázané, jak budou moci, mečem i ohněm nad nimi mstítí chtějí. Nicméně král polský rozkázal v Krakově vůbec provolati a zapověditi, aby žádný z poddaných jeho urozených i neurozených potud více v takové svévolné loupeže a štrafy se nevydával, ale doma s pokojem seděti hleděl. S takovým poděkováním potkávala se družina jejich i jinde v blízkce na mnoha místech.

V tom lid sedlský v král. čes., totiž v kraji Bechynském a Prachenském, od nepříteli i od lidu domácího na nejvyšší znuzený, vida, že žádnou měrou těch neřestí pěknými slovy a toužením žalostivým zniknouti mu nelze, nýbrž tak dobře přátelští vojáci, a zvláště hraběti z Mansfeldu náležející, jako nepřatelští je o statečky, manželky, dcery a mnohé i o vlastní hrdla strojiti nepřestávají; — i srotilo se jich okolo Tábora do 4000 a vystavili sobě za vůdce a správce zemany některé zplundrované, a majíce při sobě čtyry švihovky a praporec bílý a červený, zdržovali se na větším díle po lesích, davše se v to slyšeti před kommissaři, mezi ně jmenem královským a stavův vyslanými, kteříž je k upokojení dostatečně napomínali: pokudž jim toho, což jim císař psaním svým, in originali kommissarům předloženým, zaslibovati ráčí, jestliže s ním držeti budou, král a stavové dopřejí, totiž je všechny netoliko z poddanosti pánův jich dědičných propustí a za lidi svobodné vyhlásí, a místo statkův jejich zplundrovaných jinde na statecích duchovních a zpronevěřilých synův vlasti živnosti jim vykáží i před dalším lidu vojenského násilím a bezprávím je ubezpečí, tedy že se zase s pokojem rozejdou a mnozí z nich, k válce spůsobnější, vlasti své se proti nepříteli potřebovati dají; pakli jedné, druhé i třetí žádosti jich povoleno nebude, že budou hleděti, aby sobě sami náhradu dostatečnou učiniti a nad násilníky svými vrchovatě se pomstíti mohli, poněvadž sice bez toho již s živobytím tak přebídným jim by se spravedlivě stýskalo a naposledy přijde jim na to, že jednou, jak pak koli, zemřítí musejí.

Kteréhožto podání jich vrchnost prozřetelná bedlivě považivši, aby nebezpečenství domácího bylo uskrovněno, dala jim zase skrze též kommissaře vůli svou dokonalou oznámiti: což se prvního punktu žádosti jich dotýče, k tomu že tak snadně a na rychlo povolit se nemůže, nýbrž aby měli strpění do jiného příležitějšího času, až by válka ta otevřená k spokojení nákému přišla; ostatních pak dvou že užítí mají, aby toliko pokojně se chovali a tím svým jednáním nepříteli obecnému jak proti vlasti tak i proti samým sobě posily větší nedávali, nevěříce zprosta nic slibům a zámluvám jeho jalovým, kterýchž by jim nikda nesplnil a nedržel. Tou tedy měrou davše se zase uchlácholiti, rozešli se pomalu od sebe na různu buď k živností svým, aneb

kde se komu příhodně vidělo. Nejináčejší vlídnost prokazovalo k lidu robotnému i k obyvatelům jiným rejtharstvo to hraběte z Štýrum, tak že i mezi ně kommissaři obzvláštní vypraveni byli a jim škody a svévolnost, kterouž ohněm i plundrováním sem i tam činili, zastaviti musili, provodivše je skrze Prahu, aby místy sobě vykázanými k ležení hlavnímu tím dříveji dostati se mohli.

V tom, když v hlavním kvartýru knížete Kristiana z Anhaltu oheň nenadálý vyšel, od něhož do 34 domů s nemalou zkázou věci onakých popelem položeno, protože general, obávaje se, aby pod tím zrůda náká nebyla a nepřítel naň nenadále nepřipadl, s lidem svým do pole vytrhl a nedovolil ohně téhož žádnému hasiti, — oboje ležení podalo se k sobě blížeji. A od té chvíle dále se s obojí strany šermiclové častí a plundrování statkův i lidí žalostivé; v čemž nešanoval se naprosto žádný z obyvatelův, neb tak dobře papeženci své jako evangeličtí své přátele hubili a šacovali, jak nejhůře uměli a mohli.

Když se ty věci tak vesměs dály, dokládá Mikuláš Bellus, že dostal se k císaři do Vídně jeden čaus turecký s vzkázáním od sultána takovým: pokudž by se císaři líbilo a potřeba důležitá jemu toho nastala, že by chtěl mu pro slušné i snadnější poddaných jeho neposlušných a jemu odbojných ztrestání se 30 neb 40 tisící junákův branných na pomoc přitáhnouti, nebo že i sultán potkal se s tím nejednou od svých rebellův v krajinách východních a musel takovou rebellii jich s nemalým království a zemí svých nebezpečenstvím udusiti a přetrhnouti; tou příčinou že s tím ochotnější myslí jest k tomu přichylný, aby i jiným potentatům a zvláště, s kterými v dobrém srozumění a sjednocení přátelském zůstává, těm podobné zpronevěřilosti při poddaných jich k náležité nápravě přivozovati napomáhal. Ale císař že jest poděkoval sultánovi skrze téhož čause z takového pronešení vzáctného přátelsky, s tím přitom doložením, že dotčené pomoci na ten čas nikoli nepotřebuje, poněvadž sám od sebe s pomocí domu svého rakouského byl by dosti silen netoliko těm nynějším rebellům, ale i všechněm jiným, kteříž by kdy budoucně proti němu stavěli se na odpor, aby je náležité ztrestati a zkompeskovati mohl. —

Když pak v tom čase Jakub, Veliké Britannie král, vyrozuměl tomu s gruntem, jakou velikou náklonnost a vlídnost prokázali k krvi jeho stavové král. čes. s zeměmi přivtělenými, že jsou za živobytu zetě jeho a krále svého vnuka jeho nejstaršího z své dobré a svobodné vůle za čekance a budoucího krále českého sobě zvolili; tedy rozkázal svolati stavy a jich skrze syna svého staršího Henricha Fridricha, kníže Walské, kterýž učinil k nim o to ozdobnou orací latinskou, napomenouti: kdo-

1620 koli z nich jakožto věrný jeho poddaný dceru a vnuka jeho nejmilejší upřímně a opravdově miluje, z zdůstojnění jejich raduje se a náboženství čistotnému v král. čes. zdárného vzrostu a rozšíření vinšuje, i jeho dle možnosti své hájiti a zastávati nápomocen býti chce; ten každý aby z své dobré a nepřinucené vůle pronesl se v tom, co by pro lepší jmenovaných věcí fedruňk a podlé možnosti své učiniti a jak mnoho pomoci peněžité tu, kdež náležeti bude, odvésti mínil.

Stavové, vyrozuměvše milostivému krále a pána svého přednešení, ukázali se v příčině té tak volní a účinní, že v krátkém čase do 1.600.000 tolarův španielských ku potřebě jmenované mezi sebou shledali; ač jim kladou pomoci té svolené 24 tun zlata. Kteráž měla skrze wexl do král. čes. dodána býti: ale staloli se konečně, v tu dobu nic jistého o tom při dvoře královském slyšeti mi se nedostalo. A když posel španielský rozpakoval krále Jakuba, aby toho nečinil a v ty nevole české svévolně a bezpotřebně se nevydával; že měl poně od krále dostati odpovědi takové: poněvadž králi, pánu jeho, sluší a jest svobodno dům rakouský dle vůle a možnosti jeho proti Čechům fedrovati a jeho se ujímati; tedyť žeť mnohem více králi to náleží, aby krve své neopouštěl, nýbrž ji v tak důležité potřebě radou a pomocí skutečnou fedrovati a zastávati se snažil.

Rozjímání o sporu mezi stavy čes. a Ferdinandem II.

(Orig. d. IX. st. 1155.)

Okolo toho času vyšel na světlo spis dosti obšírný pod titulem upřímného a dobře míněného diskursu neb rozjímání otázky té: zdali při těch nejtěžších a již nehlouběji zašlých nepřiležitostech a neřestech, kteréž z toho nedorozumění českého vůbec se urodily a vznikly, nebylo by před rukama žádných již naprosto prostředkův a cest příhodných, jimiž by se tomu rozbroji obtížnému, nad míru nebezpečnému a záhubnému nák platně zpomoci a poraditi mohlo. Kterýžto diskurs obsahuje v sobě věci a příčiny podstatné, jimiž jak císař Ferdinand tak i stavové král. čes. při svou dosavad líčiti a ospravedlňovati usilovali, a zní v smyslu takovém:

„Jest věc vsudyž, tak dobře v sv. říši jako i po celém oboru křesťanském, více pohříchu, než by náleželo neb potřeby bylo, vůbec vědomá a známá, v jak přetěžkých a nad míru nebezpečných termínech a mezích to před půl druhým letem v král. čes. vzniklé nedorozumění by zůstávalo, tak že i ti nejrozumnější lidé téměř v pochybnosti té jsou postaveni a při sobě toho vynajíti nemohou, zdali by prostředkově jací mohli býti nalezeni

neb vynesení, skrze něž by týmž nevolím a nesnázem náležitě a dokonale zpomoženo býti mohlo. Kterážto myšlení pocházejí při nich nejvíce odtud: když stavové král. čes. s zeměmi k němu přivtělenými, majíce za to, že J. M. C. sebe sám osvě ujmě o korunu českou připravil, a oni nebyli by povinni, jej za svého krále a pána země déleji uznávati, na to k novému volení přikročili a pana Fridricha, falckrabě a kurfiršta při Rejnu, sobě za svou hlavu a krále zvolili i po přijetí od něho k sobě volení toho slavně korunovali, ano i v dokonalé držení, vládnutí a správu téhož krále uvedli; tak že bylo by odtud již snadno souditi, že kurfiršt sám od sebe a dobrovolně, leč by byl k tomu mocí násilnou a nepřemoženou přinucen, dotčené koruny, dokud živ, jinému nepustí a nepostoupí.“

„S druhé strany zase J. M. C. ráčí tomu tuze a patrně odpírati, že jest se nikdy dotčené koruny české nehodného neučinil a ji nepropadl, a tou měrou stavové král. čes. a jiných zemí přivtělených neměli k tomu novému volení žádné moci, práva ani svobody, a tak že snadno odtud může se souditi, že císař pomyslí a postará se o všechny a všelijaké prostředky, jak by zase toho dosáhnouti, pod moc svou sobě přivést, v rukou svých na budoucí časy bezpečně zdržeti mohl, což by jemu dle zdání jeho Bůh a právo spravedlivě propůjčilo. Na čemž týchž obou dvou potentátův a pánův jako i jejich královských a knížecích domův reputací a velebnost převelice záleží a podobí se náramně k tomu, jako by pro zachování jedné neb druhé strany intentu neb úmyslu v celosti, dům rakouský skrze kurfalcký aneb tento skrze rakouský dům dokonce zkažen a na mizinu přiveden býti musel, a sice žádná strana druhé v ničemž nejmenším ustoupiti nemínila; zvláště poněvadž mnozí v tom domnění postaveni jsou (kteréž se jim také velmi těžce z mysli jich vyníti může), že kurfiršt falcký spolu s jinými knížaty a stavy sjednocenými již od dávného času na to radou a obmysly svými šli, aby dům rakouský dočista potlačili. K čemuž přistupuje ještě i to: že Čechové byli by mezi lidmi v tom podezření, jako by Betléna Gábora, kníže sedmihradské, z země jeho do Uher vyvábili a tudy stavy téhož král. uherského k tomu, aby i oni od krále a pána svého předešlého odpadli, neomylně přivedli. Kterážto strhávše se J. M. C., jmenované kníže za krále a pána podobnou měrou sobě zvolili.“

„Kdo tedy všech cirkumstancí a případností věci neb rozepré té nad míru těžké a nesnadné při sobě s pilností posoudí a pováží, ten najde to, že jednomu svrchu dotčená myšlení ne nadarmo na srdce jeho připadají. Protoť však

1620 nemají lidé moudří, rozumní a prozíraví, pokoje milovní, s vlastní svou milou a s sv. římskou říší dobře a upřímně mínící, předně pak a obzvláště kurfiřtové a knížata i jiní stavové říše, jako i jiní potentati a páni křesťanští spouštět tu věc z mysli své, aby neměli starati se o to, jak by se jí, bez dalšího krve lidské prolévání, též zhubení tak vzácných a veleslavných královských i knížecích domův i zemí jich rozkošných s nesčíslným množstvím lidí poddaných, příhodně a prospěšně zpomoci mohlo. Snad s pomocí milosti božské, když se jen o to horlivě a živě zasadí, budou moci se vynajít ještě dobře náci platní a snesitedlní prostředkové.“

„Předně pak a přede všemi jinými věcmi má a musí se beze všech postranních náruživostí a vášní nezřízených považiti bedlivě toho: zdali jest se J. M. C. správy král. čes. a zemí k němu přivtělených z těch od stavův král. čes. v rozdílných jich spisích přivedených příčin sám svévolně zbavil; stavové pak a obyvatelé téhož království a zemí tím samým jeho přičiněním byli by povinnosti a závazku jemu učiněného prosti a osvobozeni, k novému pak volení a korunování jiného krále moc, svobodu a právo danou neb propůjčenou by sobě měli, jak se nyní tím stavové jmenování hájí. Ale J. M. C. tomu místa žádného nedává, nýbrž všemu tomu tuhý a těžký odpor činí.“

„Jestližež stavův afirmací aneb řeč ta, kterouž to vše jistí, jest pravá a neomylná; tedyť konečně to celé vojenské jednání, kteréž J. M. C. proti týmž stavům před sebe vzal aneb ještě budoucně bráti míní, nebude se moci od něho tak snadně vymluviti a za slušné a spravedlivé provésti. Pakliť J. M. C. pře neb odpor má lepší a podstatnější základ v právech, ano i v samém oučinku neb skutku; tedyť jsou jistě stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených netoliko na své vlastní svědomí i na celé království a země bříme přetěžké vložili, ale nad to výše i králi svému novému převelikou křivdu učinili a jej jako pod žlab uvedli. A tou příčinou jedni i druhí míti budou tím lepší příčinu k tomu, aby v pohlouzení a křivdě neb bezpráví svém zase se poznali, ano i na napravení takového omylu škodného zdravě pomyslili, J. M. C. pak upustil dříveji od předsevzetí svého, aby s obojí strany k těm slušnějším a snesitedlnějším prostředkům mysl svou přiložili a k stálému míru a pokoji se chystali i jeho skutečně a živě se ujímali.“

„Co se podstaty a základu pře neb intencí stavův a zemí svrchu jmenovaných dotýče, ta v této dvojí příčině neb věci následující předně a obzvláště obsahuje se a zavírá: předně, že dotčený cí. Ferdinand spolu s nebožtíkem cí. Matiašem

a Maximilianem, arciknížetem rakouským, pokusili se o to vším úsilím svým, aby již řečené království a země v dědictví domu rakouskému a španielskému uvedli a tudy novou formu správy neb regimentu obecného v nich nařídili, i všecky jich starobylé svobody, privilegia, výsady i řády, práva a zvyklosti chvalitebné proměnili, vyzdvihli, anobř z gruntu vyvrátili; za druhé, že J. M. C. přísaze své a reversu od sebe danému zadosti nečinil, nýbrž jedno i druhé ve všech punktích a klausulech zrušil a mnohonásobně přestoupil.“

„Za první a hlavní průvod žaloby své hlavní punktu prvního přivozují starodávni způsob, formu a řád král. českého: že totiž hned od založení téhož království stavové a poddani jeho nedosáhli a neměli daného sobě od žádného císaře, krále a potentata práva volení svobodného; nýbrž že jsou je sobě sami od sebe jakožto národ sobě svobodný, při němž všecka taková moc zcela a zouplna zůstávala, z svého jednomyslného o to snešení a svolení vysadili, ustanovili a v moci své pozůstavili, ano i od toho času až do přítomné chvíle vřdycky v celém a neproměnitelném držení a užívání, bez překážky všelikého člověka, jeho zůstávali a tím prostředkem neb způsobem, počnouc od nejprvnějšího pána a knížete země Kroka, všecka následující knížata od léta Páně 620 až do 1109 za plných 489 let, bez překážky a nesnáze kterého potentata, na knížetství české sobě volili a dosazovali. A jakkoli v dotčeném létu Páně 1109 po zamordování knížete Svatopluka císař římský z ponuknutí některých pánův českých, ješto v tu dobu v ležení jeho se zdržovali, usiloval Ottu, bratra nebožtíka knížete zamordovaného, k knížetství českému fedrovati a za kníže jej vyhlásiti; avšak stavové čeští pro příčinu tu, že volení to ne v Čechách, ale v ležení císařském a tak in loco incompetenti, v místě k věci té nenáležitém, též proti nařízení předkův jich a obyčejí neb řádu starobylému se stalo, žádnou měrou tomu volení povoliti a místa dáti nechtěli, nýbrž pro zachování v celosti práva a spravedlnosti své kníže Vladislava s volí a z jednomyslného vši obce české snešení za kníže a pána sobě obrali. Kterýžto svého nejstaršího bratra knížete Bořivoje vyslaným, ješto jménem jeho žádali na knížeti Vladislavovi toho, aby mu knížetství českého postoupil, dal za odpověď to: že to není věc jeho vlastní a domácí, kteréž Bořivoj vyhledává od něho, ale záleží na hlasu a snešení celé obce; pročez že za knížetství ne bratra samého, ale všech stavův žádati musí, protože to teprva stálé a trvanlivé bude, což z obecného všech stavův svolení se nařídí a postaví na místě.“

„Takovou pak národu českého výsadu a právo o volení knížete neb krále, od něho dobře a pořádně zdědilou, že jsou

1620 jim římsští císařové a králové nad to nade všecko potvrdili a hojně ji upevnili, jakož pak císař Filip okolo léta Páně 1200, když knížetství české za království vyzdvihl, téhož práva stavům potvrdil, aby sobě sami krále voliti mohli, koho by chtěli. A tutéž milost učinil jim i císař Fridrich II. v jednom svém privilegium, kteréž jest léta Páně 1212 datované, slovy těmi: „Chceme tomu, kdokoli od nich za krále zvolen bude, aby se k nám neb k náměstkům neb nápadníkům (k budoucím náměstkům) našim najíti dal a královské klenoty neb výsady způsobem náležitým přijal.“

„Nad kterýmižto obdarováními Čechové tak ruku ochranou drželi, že jim skrze žádné králův svých smlouvy, kompaktata, porovnání neb kšafy žádného naprosto zkrácení a ujmy činiti nikda nedopouštěli, a to tak snažně a bedlivě, že ani králův českých synové vlastní a z lože jich pořádného zrození žádnou jinou měrou, než skrze svobodné stavův volení k témuž království po smrti otcův svých přicházeti a na ně dosednouti jsou nemohli, jakž se to příkladem volení Václava, krále Přemysla Otakara syna prvorozeného, za jeho živobytu může patrně prokázati. Kteréhož jmenovaný cis. Fridrich II. potvrdil, a dotčená konfirmací od císaře Karla IV. jest schválena, tak že z věci již připomenutých jest snadno souditi a poznati, že v moci jmenovaných císařův to nikoli nezáleželo, aby oni svobodné Čechův volení nějakým svým privilegium neb majestatem obzvláštním tak sužovali a takovými šraňky obmezovati měli, aby totiž dotčená svoboda a výsada jich teprva tehdaž místo a průchod svůj měla, kdyby žádného dědice pohlaví mužského neb ženského po některém králi českém před rukama nebylo; jakož pak že stavové král. čes. takovou restrikcí neb výminkou a obmezením téhož práva svého se uvázati a v ničemž nejmenším překážeti sobě nedají, zvláště protože tentýž císař po sedmi letech od datum jmenovaného privilegium, totiž v létu Páně 1355 na předdotčenou konfirmací cis. Fridricha se potahuje; a což více jest, v své zlaté bulli, kterouž léta Páně 1356 nařídil a vůbec vydal, jmenovaného volení jich svobodného ještě mnohem slavněji a vzáctněji potvrdil, to zřetelně v ní vyhradiv, že království svého českého v přibězích takových, zůstávaloli by kdy prázdné, privilegia, práva a spravedlnosti s strany volení krále od obyvatelův téhož král. vždycky vyhražuje, jakožto těch, kteříž právo a moc mají krále českého voliti podle znění a závěrky jejich privilegií a starodávních zvyklostí a obyčejův, kterýchž jsou od někdejších římských císařův a králův nabyli a dosáhli. Čehož jim ani týž císař Karel IV. tím svým císařským nařízením v ničemž neztenčuje a neujiímá,

nýbrž mnohem víceji nyní i na všeliké budoucí časy vedlé celého jejich znění a formy tomu chce a to nařizuje, aby to vše stále, nepohnutelně a neomylně držáno a zachovááno bylo.“

„Toho práva a svobodného volení stavové doličují dále i častým ho užíváním, zachováváním a příklady vůbec známými při volení krále Jiřího Poděbradského léta 1458, kdežto nacházelo se několik osob, kteréž téhož království užití a dosáhnouti žádaly, potahující se z nich někteří na předešlé smlouvy i jiné podstaty a základy žádosti své; potom po smrti a opominutí všech synův téhož krále Jiřího při volení krále Vladislava, Kazimíra polského krále syna, ano i při přijetí syna jeho krále Ludvíka: z nichžto jeden každý, ačkoli stavové v ty časy domu rakouského v příčině té docela pominuli, nicméně od hlavy a vladaře téhož domu, totiž císaře Fridricha III., po svém na král. čes. zvolení lénem královským obdarováni a v tom důstojenství potvrzeni byli.“

„Podobným během vykonalo se na onen čas volení krále Ferdinanda I., ješto i tehdaž naskytovaly se Čechům k tomu a staraly se o to snažně jiné rozličné osoby knížecí, aby koruny české dosáhnouti mohly. A když nyní jmenovaný král Ferdinand I. skrze vyslané své chtěl se potahovati na právo, kteréž pravil se míti k koruně české jakožto jeden z domu rakouského poslý, k tomu jmenem manželky své Anny, dcery nebožtíka krále Vladislava, ovšem pak dle vyměření bulle zlaté a pořízení téhož Vladislava krále; tedy Čechové nedbajíce na ty obrany jeho zhola nic, na tom se všickni jednosvorně snesli a to mezi sebou zavřeli: že podlé znění a moci privilegií a starobylých zvyklostí jejich jim svobodné volení krále náleží. A tou příčinou zvolivše z jednoho každého stavu po osmi osobách, jim tu plnou moc dali, aby krále jiného zvolily. Což když vykonaly a téhož Ferdinanda, arcikněze rakouské, na království české volily i za pána svého vůbec vyhlásily; tedy král Ferdinand I. musil od sebe stavům revers dáti a v něm se k tomu zřejmě přiznati, že jsou ho stavové ne z povinnosti a podlé práva nějakého, alebrž z své dobré a svobodné vůle za krále zvolili a přijali. A ačkoli chtělo by se proti témuž reversu od strany císařské toto za obranu a výmluvu užívati, jako by týž revers v létu Páně 1545 a 1547 na sněmě obecném změněn a místo něho jiný stavům od krále Ferdinanda odevzdán byl; stavové však ukazují proti tomu dskami to, že se s týžž reversem neza cházelo upřímě, a tehdejší stavové že o žádném takovém reversu přejínačeném a proměněném nikda nic nevěděli, ani na žádném sněmě obecném s nimi o to jednáno, ovšem pak toho nic do desk zemských vloženo a vnášeno nebylo.“

„Dále stavové hájí pře své ještě i tím důvodem: že tentýž král Ferdinand v příčině téhož jich volení svobodného léta Páně 1549 toho při stavích král. čes. vyhledával, čehož potom i užil, že syn jeho Maximilian za krále českého zvolen a potom v létu Páně 1562 i korunován byl; posléze pak na podobné toho při stavích od krále a již tehdejšího císaře Maximiliana vyhledávání že jest syn jeho nejstarší Rudolf léta 1575 k království českému přišel. To pak, co se mezi týmž Rudolfem a bratrem jeho nejstarším Matiašem, arciknížetem rakouským, v létu 1608 za příčinou koruny české zběhlo, a jaké jsou reversy od sebe stavům odvedli, skrze což jmenování stavové k svému svobodnému krále volení, jakkoli předešle z částky z též svobody a práva svého byli vyvedeni, zase přišli, jest všem vůbec výborně známé, že průvodu obšírného nikoli nepotřebuje.“

„Jakož tedy stavové král. čes. tím se hájí a to za celou pravdu jistí, že mohou sobě sami krále svobodně voliti: tak také i to za věc neomylnou jistí a praví, že moc a svobodu mají i k tomu, aby krále svého s stolice zase ssazovati mohli, doličující toho zdání svého některými příklady rozličnými, a to tím víceji pro příčinu právní tu, že, podlé obecného práva lenních i všech politikův zkušených smyslu a zdání, ti všickni mají tu moc a právo, vrchnost svou souditi a ji i důstojenství jejího zbaviti, kteříž jsou ji prvé zřídili a nad sebou vystavili; též že celé království, jehožto obraz a mocnost stavové na sobě nesou a ukazují, jest něco více nežli král. A z toho činí dotčení stavové závěrek takový: poněvadž cis. Ferd. spůsob rozmanitými proti té království českého svobodě zavinil, tedy oni že mohou říci jemu slušně to, což tam někdy předkové jich králi svému Janovi, když o království jich s císařem Ludvíkem, přijmím Bavorským, směnu učiniti chtěl, oznámili, že jest se tím účinkem svým o království české samoděk připravil.“

„Privozují pak jmenování stavové obzvláštně troji předsevzetí císaře Ferdinanda, kteréhož jest se proti dotčené výsadě a svobodě jich dopustiti měl: První, že jest král. čes. na sebe přivedl, ano i na ně korunovati se dal spůsobem nenáležitým a nepořádným, totiž, že jest na díle divnými pohrůžkami, jež stavům pod obojí činil, na díle skrze jiné prostředky neslušné, předně a obzvláštně skrze prostředek ten, že jest od téhož volení svého země přivtělené odmrštil proti starým jich s král. čes. učiněným kompaktatům, ovšem pak skrze to domnělé synovství své, když ho nebožtík cis. Matiaš za syna zalíbeného přijal, na stavích vymohl a vyprakticoval a tou měrou skrze pořádné a dobře nabyté volení jejich ho neobdržel

a nedostal. Druhé, že jest bez vůle a vědomí stavův smlouvu pokoutní s Hišpanem o království české a země k němu přivtělené učinil a zavřel, a to takovou: kdy by koli rod a dědicové pohlaví mužského nebožtíka pana otce jeho Karla, arciknížete rakouského, dočista sešli, aby dotčené království a země na Hišpana a rod jeho plným právem dědičným připadly. Třetí, že jest se císař Ferd. za dědice a nápadníka král. čes. a zemí přivtělených patrně vydával a vyhlašoval, království české královstvím dědičným, proti všechněch předešlých králův a pánův zvyklosti a formě listův a psaní jejich starobylé, všudyž v spisích svých tituloval. Skrze kterýžto oučinek svůj trojí dřevní spůsob a povahu téhož království zjinačil, anobrž dokonce a z gruntu vyvrátil a z království, na svobodném volení záležejícího, království dědičné sobě udělal a tou měrou země již řečené o všechny jich tak dobře s strany náboženství jako s strany věci politických svobody a privilegia chvalitebná, co na něm bylo, připravil.“

„Druhou příčinu neb částku žaloby své hlavní snaží se provéstí pravidly těmito: že dotčený císař Ferd. ujmál se před časem správy a regimentu obecného, a to v tom, když kardinala Klézla bez vědomí a proti vši vůli nebožtíka císař. Matiaše ode dvora odbyl a zavézti dal, místo něho sám o své vlastní ujmě direktorství a správy tajné rady císařské na sebe přenesl, všecko všudyž po své hlavě šafoval, resolucí a nařízení císařská činil, válku v král. čes. začatou vším úsilím svým fedroval a štemfloval; hraběti Bukvojovi a lidu válečnému císařskému ordinancí vydával, skrze Pavla Michnu město Plzeň spravoval a v něm po své vůli všecko opatroval, lid svůj vlastní z zemí dědičných do král. čes. uvéstí dal, a naposledy že jest místo ochrany, kterouž se týmž stavům zakázal, za zjevného nepřítelů se jim vystavil; po smrti císař. Matiaše místodržící nejv. úřed. a soud. zem. v král. čes., kteříž byli největší původové toho všeho zlého, v úřadech jich potvrdil a zanechal; místo skutečného všech privilegií zemských potvrzení jim je na nejvyšší zlehčil a zrušil, a co měl dle titule úřadu svého královského království české zlepšovati a rozšiřovati, tu on dobrý díl ho, jak nejhůře mohl, zhubil a znuzil; místo toho, že byl povinen podle přísahy své stavů král. čes. zvelebovati a jejich nejlepšího opravdově vyhledávati, stavy jeho evangelické s lidmi jich poddanými za rebelly, odbojníky a nepřátely své vůbec roznesl a tou měrou té nejmenší vicky, kteráž by ku provozování nepřátelství a tyranství neslýchaného, ovšem pak k potlačení dokonalému náb. evangelického platně sloužila, tím vším spůsobem, jakž

1620 jest to vše i předešle v svých zemích dědičných, totiž v Štýrsku, v Korutanech a v Gránsku před se bral a páchal, i sám provozovati i lidu svému vojenskému páchat i vykonávati dovolovati nepominul, a to tak hrozně a nekřesťansky, že někteří z soldatův jeho nemluvnátko jedno na dvě rozpoltili, je materi evangelické s těmi posměšnými a rouhavými slovy: „Tu máš to své pod obojí!“ před nohy uvrhli. Nad to nade všechno těla mrtvá osob pohlaví ženského řádu panského i jiná ven z hrobův vykopávali i na největší lehkost a potupu náboženství jich evangelického nahá na oltáře přivazovali, některé pak z nich na dvěře kostelní jako strážné stavěli, podpírali, s nejedněmi pak ohavné a právě hovadské rufianství páchali.“ —

„Proti těm po straně stavův přivedeným průvodům a základům pře jejich, a předně proti právu a výsadě jich, kterouž praví se míti k svobodnému krále českého volení, i co více z toho punktu od nich přivozovati se chce, strana a zástupcové císaře Ferdinanda hájí se odvody a příčinami těmi: Předně, že se z zlaté bulle cis. Karla IV., pod datum v Praze 7. d. dubna léta 1348, z pořízení krále Vladislava, v Praze učiněného v pátek po třech králích léta 1510, jako i z zřiz. zem. pod titulem: „O volení krále Jeho Msti A. 1.“, ovšem pak z reversu a majestatu krále Ferd. I., pod datum ve středu po sv. Jilji 1. P. 1545 i z jiných těm podobných a podstatných dokumentův neb průvodův a instrumentův právních zřetelně to vynachází: že podlé vyměření nyní připomenuté bulle zlaté, kterážto na vlastní stavův král. čes. toho při císaři Karlovi vyhledávání a žádost vydána a na budoucí a věčné časy platná býti má, týmž stavům dovoluje se a osvozuje volení krále svobodné v případnosti toliko té, kdyby žádného více z královského kmene, semene a krve, mužského ani ženského pohlaví dědice živého nepozůstávalo a před rukama nebylo. Totéž že i pořízení dotčené krále Vladislava s sebou výslovně přináší a praví: kdyby syn jeho, král Ludvík, bez dědicův prostředkem smrti časné s tohoto světa sjíti měl, aby jeho dcera Anna dědičkou pravou král. čes. zůstala a byla; za jakouž jsou ji i sami stavové král. čes. uznali a přijali.“

„K tomu že zřiz. zem. král. čes. (na něž tak dobře král sám, jako i stavové povinnost a přísahu činí i ním se vízí, a ono na ty oba předcházející listy a nařízení se potahuje, i toho dokládá, kde a kdy jsou psáni neb dáni) světle a patrně to v sobě obsahuje a vyměřuje: Když by koli k tomu podlé privilegii král. čes., totiž zlaté bulle cis. Karla IV., krále Vladislava majestatu — a to teprva tehdáž a prvé nic —

přišlo, že by král český volen býti měl, jaký způsob a pořádek by se při tom zachovávat měl.“

„Podobně že v jmenovaném krále Ferdinanda I. reversu ta následující slova zřetelná se obsahují a nacházejí: „Jakož jest po smrtedlném s tohoto světa sjití bez dědicův krále Ludvíka království české i jiné k tomu náležející země se všemi a všelijakými jim příslušejícími právy, výsadami neb vrchními panstvími a svobodami na nejjasnější kněžnu a paní, paní Annu, uherskou a českou královnu, manželku naši nejmilejší, jakožto nebožtíka krále Ludvíka sestru a též pravou a přirozenou dědičku, podle znění a moci císa. Karla IV. obdarování, svobody, privilegium a výsady slušné a spravedlivě připadlo, jakž týž majestat to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá, kdyby žádného z rodu a kmene královského mužského neb ženského pohlaví dědice více nepozůstávalo; tedy že tehdaž svobodné volení krále českého stavům téhož království, a žádnou jinou měrou, přináležeti má.““

„Ty a těm podobné v privilegiích zemských základ svůj mající a se obsahující věci a příčiny že jsou stavům těm, ještě žádné dostatečné zprávy prvé o tom neměli, nýbrž i sami domnívali se i jiné v tom napomínali, že by všechny země přivtělené, obzvláště pak Slezáci, měly býti k témuž volení aneb ustanovení neb jmenování krále českého povolány a potahovány, mírně a přátelsky, beze všeho pohrůžek jakých jim činění, pro samu toliko zprávu a informaci jich dokonalejší, byly předkládány. Oni pak že byli s tím se vším náležitě spokojeni, stavové pod obojí tak dobře jako pod jednou, že jsou na proposici nebožtíka císa. Mat., podle již jmenovaných privilegií a svobod, též podle příkladu císaře a krále Ferdinanda I. zhotovenou a založenou, když byla jim na sněmě obecném přednesena, arcikníže Ferdinanda z svého jednomyslného snešení za krále přijali a vůbec vyhlásili, a to vše i hned té chvíle jemu, nicméně i nebožtíkovi císa. Matiašovi skrze jisté osoby z prostředku svého k nim vyslané s zvláštním vínsem v známost uvedli, a potom i při publikování snešení sněmovního k tomu ke všemu všickni ze spolka i jeden každý z nich zejména a obzvláště, jak na ně popořád jmeny jich vlastními voláno bylo, nahlas ústy svými se přiznávali. Tomu podobné přiznání jich že i po korunování téhož arciknížete se stalo a poznovu opáčilo, když dotčení stavové v kostele hradu Pražského skrze nejv. purkrabího byli tázáni: zdali Jeho Osvícenost arcikníže Ferdinanda za krále svého uznávají a jemu poslušnost, věrnost a poddanost prokazovati chtějí a teď osobu nyní jeho korunovati žádají. Načež na všecko že jsou se opět ozvali, že uznávají, chtějí a žádají

1620 a k tomu vůli svou dávají, i na to také přísahu obyčejnou s položením prstův dvou na korunu s znamenitou radostí a přistupováním k ní vykonávali.“

„Odkudž že patrně znáti se dává, že ne na protržení volení svobodného, království českému a jeho stavům náleží-tého, ani na vyhlazení privilegií jejich, nýbrž mnohem spíšeji podlé vyměření jich, a tak žádnou měrou skrze prostředky nezřízené a neslušné arcikníže a již nyní císař Ferdinand II., jakožto císaře a krále Ferdinanda I. vnuk, a poněvadž arciknížata Maximilian a Albrecht odřekli jsou se dobrovolně práva svého dědičného, kteréž k koruně české a k zemím k ní přivtěleným měli, Čechům za krále přednešen a od nich přijat byl. A tou měrou že dotčení stavové za příčinou smlouvy té, pokudž by se jaká kdy s králem hispanským zavřiti a učiniti musila, nemají se proč starati a mysle své ni zanašeti, poněvadž to nikda nebylo míněno, aby buď zlatá bulle a jiná privilegia zemská tudy se protrhovati, rušiti aneb stavý na právě jich a výsadě s strany volení svobodného, jak dalece by jim to náleželo, jaká nejmenší ujma a zkrácení diti se mělo.“

„Nad to nade všechno že i trojím rozdílným od direktorův českých pod jmenem všech tří stavův k císaři a králi Ferd. prošlým psaním prokáže se to: že tiž direktorové a stavové déleji nežli v roce po korunování jeho a již pod tím nedorozuměním v král. čes. zašlým téhož krále v nich za milostivou přímluvu k cís. Mat. u veliké poniženosti, pokoře a poddanosti žádali, jej králem uherským a českým titulovali a tou měrou za krále a pána svého uznávali i ve všech týchž psaních sebe za jeho poslušné poddané podpisovali a vyznávali.“

„Druhému pak základu neb průvodu hlavnímu stavův odpírá císař Ferdinand zjevně a patrně a praví: že jest se za živobytu cís. Mat. v ničemž správy království neujímal, poněvadž všichni vůbec o tom mají vědomost dobrou, že jest ji nebožtik cís. Mat. až do smrti v moci a v rukou svých měl, i sám všelijak mocně kraloval a panoval; císař pak Ferdinand že jest nic o své ujmě nečinil a před sebe nebral, zvláště co se tkne jeho obcování sněmu moravskému, řízení a opatrování tajné rady a resolucí císařských jinačení, uvozování lidu válečného do země, a co k tomu více jemu tiž stavové připisují, protože k ničemuž tomu neměl dané sobě od císaře instrukci ani poručení jakého psaného neb ústního. Což vše že může se nazbyt dostatečnými průvody a svědectvími, kteříž jsou před rukama, provésti, tak že nikda se to nenajde, aby císař Ferdinand do jediné právní aneb k regimentu zemskému vztahující se věci neb případnosti

míchati neb plésti se měl. Též jak vysoce a vzácně nebožtíka císař Mat. sobě vážil, tak že nikdy toho v úmysle svém neměl ani žádostiv nebyl, aby v čem jemu nejmenším na odpor se stavěti, něco před se bráti měl, mnohem pak méně oč takového kdy skutečně se pokoušel.“

„Co se tkne osoby kardinála Klézle, ten že není žádný rodilý ani do země přijatý Čech, aniž tedy od císaře Mat. k regimentu a správě věcí českých užíván a potřebován býval: pročež že stavům král. čes. na odbytí osoby jeho ode dvora císařského naprosto nic nezáleží a po něm nic není; ať se nyní toho mlčením pomine, že tíž stavové před tím sami vinšovali mu toho, aby tím dříveji dvora císařského prázden byl a neměli k němu příliš hrubé chuti a přichylnosti přátelské.“

„Aby pak císař Ferd. jaké vyměření z strany města Plzně Pavlovi Michnovi činiti a odsílati měl, to že stavové kladou sobě také za jeden průvod svůj dostatečný, ale beze vší podstatné jistoty a důvodu konečného.“

„Z strany potvrzení místodržících předešlých, to že jest všem vědomé, že se to stalo toliko na čas a zatím až do dalšího císaře Mat. o tom nařízení, jakž se to potom také hned po smrti J. M. vykonalo.“

„To pak, co dále stavové proti císaři Ferd. na pouhé osoby jeho vůbec při lidech zošklivení vedou z strany těch lidí válečného zlého a nekřesťanských výstupkův a svévolností, to všecko že není zpráva hodnověrná a pravdivá, poněvadž jiné mnohé takové a těm podobné věci o témž lidu císařském vůbec se roztrušovaly, ba i zjevně tiskly, ježto potom všecko jinak se našlo. Co se pak časem toho v skutku zběhlo, to že se císař Ferdinandovi nijakž připisovati nemůže, poněvadž on hned s prvopočátku, jak brzo po smrti císaře Mat. skutečné správy král. čes. a země k němu příslušejících jakožto pořádně volený, vyhlášený, korunovaný, pomazaný i lénem královským obdařený král, kníže a pán země zřízeně se ujal, v svém upřímném, pokojném a konečném, míru a pokoji hrubě přichylným úmyslem královským týmž stavům království českého, anobř všechněm lidem vůbec se pronesl, a to tak: když jest neřkuli to všecko od osoby své učinil a vykonal, k čemuž jest se při svém korunování reversem zvláštním zavázal, kterémužto reversem i za živobytu císaře Mat. že jest nikdo nic na odpor nečinil, jakž ho v tom Čechové falešně viní a obnašejí; nýbrž že jest císař Ferd. často dotčeným stavům českým v spisích svých mnohokrát o tom se patrně pronášel, že on nad tou království svého záhubou a zrušením, kteréž z dlouho trvající války téměř musitedlně a nevyhnutelně následovati musí, žádného zalíbení nejmenšího nemá,

1620 alebrž mysl jeho pokojná k tomu jej vede, aby k regimentu svému královskému pokojně přistoupil, všecko všudyž k pokojnému a pohodlnému způsobu přivedl, jednoho každého při jeho právě a spravedlnosti chránil a obhajoval, a stížnostem obecným náležitě pomoci spůsobil, s doložením přitom takového napomenutí jich otcovského, aby oni stavové na dokázání k němu poslušnosti své poddané zbraně své, kterýchž se nejdříve uchopili, složili; což když učiní, že i císař po své straně v tom se tak i hned zachová a jednáním přátelským místo a průchod volný při sobě dá. Jakož pak císař, aby tomu zakázání i skutkem zadosti učinil, že jest vskok při vojsku svém to dostatečně opatřil, aby se proti straně druhé pokojně a tiše chovali, dav uvéstí též milostivou vůli a nařízení své v známost direktorům jich domnělým, jako i hrabě Bukvoj generálům a nejvyšším nad lidem českým zřízeným.“

„Ale místo toho, čeho jest se císař do nich cele a slušně nadál, že totiž jmenovaní stavové v tom milostivě jeho pronešení a úmyslu pokojném vlasti své k dobrému a pro uvarování všech těch nejtěžších a nejobtížnějších nepřiležitostí, kteréž potom odtud pošly, a na něž stavové nyní tak žalostivě naříkají a císaři všecku jich vinu domněle připisovati chtějí, po své straně také poslušně za jedno se srovnají a toho ohně zažženého, dříve nežli by se násilně rozmohl, ještě v popeli ututlati pomohou: že jsou se ve všem všudyž naopak a proti naději jeho zachovali, když neřkuli proti tomu od císaře jim poskytnutému neb navrženému zbrani složení žádného jednání přátelského, kteréž se jim podávalo, užítí a k němu přistoupiti nechtěli; ale nad to výše od té doby teprva mnohem nepřátelštěji a příkřeji proti císaři se postavili a lid jeho válečný pod příměří nařízeným brannou rukou během nepřátelským přepadli a outok nenadálý naň učinili, ovšem pak císaře žádnou odpovědí na psaní jeho poctiti a za tak hodného uznati nechtěli, a summou své nenáležité předsevzetí, z něhož dokud živi před žádným nebudou moci býti právi, den po dni až do přítomné chvíle víc a více dovršovali. Ač Čechové domnívají tu svou rebellii a zpronevěřilost pláštěm náboženství přiodíti a opremovati; avšak že vůbec věc vědomá a povrchu ležící jest, kteréž odepřiti žádnému nelze, že císaři při tom celém nedorozumění a jednání nebylo nikda o žádné náboženství činiti, a on ho v ničemž neutiskoval, jakož pak také nikda ani na to nepomyslel, ani ještě nemyslí, aby i na budoucí časy náboženství v král. čes. v čem nejmenším kormoutiti, utiskovati aneb proti milostem a majestátům od předkův jeho na též náboženství nadaným jakýmkoli

spůsobem čeliti a něco před se bráti chtěl. A byť krásně i něčeho toho za správy předešlého císaře mělo se zběhnouti, však že císař nemůže za to nyní vypíjeti a stavům z toho práv býti, mnohem pak méně že Čechové aneb kdokoli jiný pro túž věc bráti sobě k císaři nelibosti nějaké aneb se jemu v čem nedověřovati nemohou. A tak ze všeho toho že již tomu snadno může se porozuměti, zdali jest také císař kdy při tom nedorozumění a nevoli české bez ublížení a zlehčení mocnosti a velebnosti své královské co víceji a výšeji od sebe činiti mohl a měl nad to, což jest sice učinil, a které straně vina všech těch již zběhlých neřestí, nepřiležitostí, zmatkův a škod zřejmých měla by býti vlastně přičtena.“ —

„To jsou ti skůro nejpřednější základové a důvodové, jimiž jedna i druhá strana při svou líčí, kteříž se v spisích a obranách jejich šířeji vedou i v ústních rozmlouváních a diskursích připomínají. V nichž mezi jinými věcmi i to velmi tuze se dotýká a natahuje, kterak císař Ferd. náboženství evangelického přenáramně nenávidí, jakkoli poně na ně přísahu těžkou vykonal; též že o něm není naděje naprosto žádná, aby stavům král. čes. a zemi přivtělených privilegia a majestat na náb. v celosti zanechat i jim zadosti činiti měl.“

„Někteří pak i to proti němu za obranu přivozují: ačkoli král. čes. a země přivtělené byly by předešle v znamenitých závadách a dluzích postavené, však že císař skrze ten rozbroj uvedl je ještě do mnohem větších dluhův, jako i sebe samého; a tou příčinou že nemoha míti od nich déleji vychování svého náležitého, jeho od Hišpana na větším díle očekávají a tou měrou milostí dotčeného krále živ býti a jemu pacholčiti musí.“

„Toho všeho tedy kdoby v krátkosti a beze všech naruživosti postranních a důmyslův zastaralých — žádná však straně k ujmě a zkrácení nějakému, nýbrž toliko pro samo lepší a dokonalejší věci té rozvážení — chtěl při sobě posouditi zdravě, mohl by slušně a s právem z spisův jejich na světlo vydaných tyto níže psané punkty sobě na rozmyšlení a v pochybnost bráti:“

„Předně z strany fundamentu prvního stavův král. čes. v příčině svobodného jich volení to, zdali dotčení stavové k volení sobě krále dokonalou moc, svobodu a právo mají, a to takovou, aby nebylo jim zapotřebí na krev a rodinu krále jich s světa sešlého v příčině té se ohlédati a jí ušetřovati, tak že by ani syn po králi českém pozůstalý jináče žádným jiným způsobem k témuž království, leč skrze pořádné a svobodné jich stavův volení přijíti nemohl. A jistě; poněvadž samo přirození jakořka jednomu každému národu

1620 pod nebem to domnění neb zdání v srdce jeho vkořenilo neb vstúpilo: když sobě koho za krále zvolil a ustanovil, že podle něho a spolu s ním i dědice a budoucí jeho důstojnosti té účastné učinil a za pány sobě obíral, jakž toho příklad patrný nachází se v starém zákoně na králích v lidu božím i u jiných národův; a tou měrou zbavuje se již od dneška svého dalšího práva a spravedlnosti, kteréž s prvopočátku měl k svobodnému volení krále a to tak dlouho a dotud, pokudž po témž králi aneb rodině jeho dědicové pořádní před rukama pozůstávají, jestliže by však ti zejména z toho vyňati a vymíněni nebyli, v království pak nenacházelo by se nikdež žádného takového o věci té nařízení výslovného. Z té tedy příčiny příkladové a obrany ty, kteréž stavové přivozují z historií starožitných, zdají se býti cosi slabí k utvrzení a doličení toho jejich fundamentu prvního, jímž se tak tuze hájí, že předkové jich a oni po nich mívali vždycky a ještě dosavad mají moc, právo a spravedlnost tu, aby sobě z dobré a svobodné vůle, koho chtějí, za krále voliti mohli; zvláště poněvadž v dotčených historiích a letopisích hodnověrných nachází se i to: že knížata a králové čeští přicházivali v držení a vládnutí dotčené země a království časem právem krevnosti a nápadním, někdy podle obdarování a dání jim na ně léná od císařův římských a některých časův ne skrže jednomyslné všech stavův volení, snešení, alebrž toliko skrže přízeň a pomoc obcí měst Pražských neb Pražanův samých. A poněvadž vždy jakýž takýž rozdíl jest mezi volením a ustanovením, pročez může to dobře býti, že stavové čeští mají tu moc, aby sobě krále ustanovili podle nařízení předkův svých a obyčeje starobylého, ale ne volení svobodné, tak aby stavové a poddaní v král. čes. žádného pána aneb krále přijímali aneb jemu poslušnost poddanou donášeti povinni nebyli, leč by na tož království starobylou měrou zvolen aneb mnohem spíšeji za krále ustanoven byl.“

„Tím způsobem mohlo se to také dobře státi na onen čas, že jsou Ottu, knížete Svatopluka bratra, za pána přijíti nechtěli, poněvadž on ne v místě náležitém a výsadním, ale toliko v ležení polním proti nařízení předkův a obyčeji starobylému od císaře římského za kníže vyhlášen a od některých toliko tehdaž v ležení přítomných pánův českých přijat byl; ať nyní o tom nic se nemluví a toho nedotýká, že z jednoho neb druhého jednání a oučinku, kterýž mohl by se snadno způsobem a během násilným od někoho vykonati a jako čelem zeď proraziti, nemůže se hned udělati a jakořka mocí vypresovati právo nějaké obzvláštní, proti veřejnému obecnému všech národův čelící. Nebo v starožitných letopisích nalézá

se to, že od nejprvnějšího knížete křesťanského v Čechách, totiž Bořivoje, knížetství i království české zůstávalo právem nápadním s ustavičnou poslušností v rukou a v moci dědicův jeho pohlaví mužského přes 400 let pořád až do Jana knížete Lucelburského, kdežto kmen po jeho meči dokonce sešel a dotčený Jan, kníže Lucelburské, sestru tehdejšího krále českého s světa sešlého za manželku sobě pojal a skrze ni od stavův za krále jest přijat.“

„Za druhé, že králové čeští nikda jsou se králi volenými nejmenovali a netitulovali, jako to císařové římsí činiti obyčej mají, když píší se vůbec: „My Rudolf, z boží milosti volený římský císař atd.“ Ano i v kapitulaci nebo reversu jednoho každého krále neb císaře římského to se vždycky vysoce a s pilností vyhrazuje a opatruje, aby týž král neb císař římský o to se nižádnou měrou a žádným vymyšleným způsobem nepokoušel a římské říše sobě v dědičnost neuvozoval. Což byli by bezpochyby také i stavové král. čes. nikoli neobmeškali a nepominuli, kdyby byli sobě takové zprosta a dokonce svobodné volení králův v moci své pozůstavili a vymínili.“

„Třetí, že české pretensí aneb obraně leží v cestě nemálo to, pokudž se tak v skutku a v pravdě nachází (jakož pak dotčení stavové až dosavad v spisích svých tištěných nikdež toho nepopírají a důvody nákými odpornými neporážejí), což se v té zprávě v městě Frankfurtě tištěné, na niž se také vyslaný císařský hrabě z Hohenzollernu teď nedávno v městě Nirmberce před kurfiřty a knížaty sjednocenými potahoval, patrně dokládá a přivozuje, totiž: že stavové král. čes. to privilegium neb majestat cís. Karla IV. léta Páně 1348 dané, v němž dovoluje se jim a propouští volení krále svobodné tehdaž a v případnosti takové, kdyby žádného více z kmene, semene a krve královské před rukama neměli, sami sobě vyjednali, a na tom privilegium, jako i na pořízení o právu nápadním krále Vladislava že i samo zříz. zem. A. 1. založeno jest, tak že, byť byli oni krásně i s prvopočátku, když jsou sobě nejdříve pána volili, pozůstavili sobě té svobody i po smrti jeho, ano i za dosti dlouhý čas jí v užívání byli, z toho však privilegium jednoho i druhého se dostatečně porozumívá, že jsou se potom v následujících časech takového práva, svobody a výsady jakkoli odříci a zhostiti musili. A nechť by třebas i to tak bylo, že jmenované privilegium mluví a vztahuje se toliko na samého císaře Karla IV. kmen, símě a krev, což však jest nejisté; tedyť vždy předce to průvodné a patrné jest, žeť dědicové z téhož rodu ještě dosavad se pamatují a na živě zůstávají, totiž nynější páni arciknížata rakouská. A tak nemůže býti řečeno spravedlivě, že dotčené

1620 privilegium příčinou sešlosti dědicův císaře Karla IV. již dokonce minulo a moci aneb podstaty své potratilo.“

„Čtvrté, ano že i ta zlatá bulle téhož cis. Karla s volí a s vědomím všechněch kurfirštův, knížat a stavův říše zvýšivená a v svaté říši léta 1356 vůbec vyhlášená, jenž jest hlavní a základní právo neb zřiz. zem. dotčené říše, a již sami stavové za průvod intencí přivozují, zvláště v tom punktu, co se nápadův kurfirštských a královských dotýče, čelí velice proti fundamentu průvodu jejich hlavního, a to tak, že císař Karel v ní vyhrazuje týchž stavův privilegia a spravedlnosti v příčině volení krále toliko v příběhu takovém, když by král. čes. zůstávalo prázdno. Což neděje se dotud a tak dlouho, pokudž kdo z dědicův pohlaví mužského a z kmene královského před rukama se nachází; rovně jako ani o žádném kurfirštsví jiném to říci se nemůže, že by prázdno bylo a říši připadlo, dokavadž a jak dlouho osoba jedinká pohlaví mužského z kteréhokoli domu kurfirštského pozůstává na živě. Jakož pak, když žádného více dědice není před rukama, tedy dotčená kurfirštsví bývají prázdna a připadají na říši; tak zase proti tomu dle znění zlaté bulle, jestliže by se trefilo časem, že by kurfirštsví král. čes. bylo prázdno, tedy nepřipadlo by na říši ani císaři římskému, ale zanechává se v své svobodě a váze a může sobě samo podle své dobré a svobodné vůle jiného krále zvoliti, jakž též vyměření zlaté bulle to v sobě obsahuje a na privilegia i na zvyklost jeho dlouhým časem stvrzenou a zdědilou zjevně ukazuje. A na tom záleží rozdíl ten mezi král. čes. a jinými kurfirštsvími.“

„Pročež nebude moci toho žádný jistiti a praviti, aby po smrti jednoho každého krále českého král. čes. zůstávalo prázdno, a stavové jeho aby měli moc a svobodu, po své vůli krále jiného sobě voliti. Nebo mimo to, že zdání takové čelilo by naskrze proti patrnému textu a znění bulle zlaté, ani to věc k víře podobná není, aby císař římský spolu s kurfiršty, knížaty a stavy říše měl nej přednější řád a důstojnost v ní a tak moc a právo k volení krále českého pustiti a nadati zemi té, kteráž by žádných nápadníkův jistých neměla, ale měla by tu svobodu a moc, po vykročení z světa krále předešlého aneb s stolice jeho svržení, kdo by se jí zlíbil, a tou měrou třeba buď sultána tureckého aneb mana a chlapa jeho některého, buď kohokoli jiného za krále přijíti a zvoliti: nýbrž jakož jsou dotčení císař, kurfirštové, knížata a stavové svaté říše, chtějíce míti v tom řád dobrý a chvalitebný, ovšem pro vzdělání obecného dobrého sv. říše, též zachování v ní míru a pokoje stálého, co se tkne nápadův

v kurfirststvích jiných, jak by ti jíti a průchod svůj jistý míti měli, ustanovili: takž také opatřili tůž věc i při král. čes. a zřídili v něm jistý pořádek a formu s strany práva nápadního, kdy, jak a kdo po kom by v něm děditi a na místo umrlého nastupovati měl, pozůstavivše v moci stavův jeho toliko té jediné případnosti, když by království jich bylo prázdné příčinou dokonalého v něm sjití dědicův řádných pohlaví mužského z rodu královského, tedy aby tehdaž měli moc tu, krále sobě jiného po své libosti a vůli zvoliti, avšak bezpochyby tak a takového, kterýž by císaři římskému i sv. říši byl příjemný; jakož pak v starých pamětech českých to se nalézá, že volení králové čeští vždycky každého času starali se o to se vši pilností, aby léna na též království od císařův římských dosáhnouti mohli, ovšem pak i to, že ne hned každý římský císař a král jednomu každému volenému králi českému též milosti udělil a volení jeho ztvrzoval.“

„I poněvadž smysl zlaté bulle jest ten a takový; pročež stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených nemohou se mu s právem v příčině té stavěti na odpor ani se zastíratí tím, že by oni o žádném dědictví a právu nápadním, aby království jich čím tím komu zavázáno bylo, zprosta nic nevěděli, zvláště když jsou všickni ze spolka na onen čas při cis. Karlovi IV. toho vyhledávali, aby jim na přiznání a ujištění cis. Rudolfa I. to, v němž se k tomu zná, že králi českému a dědicům jeho hlas kurfirstský a úřad arcieška sv. říše dědičně náleží a zůstati má, zvláštní konfirmací udělil, kteréž i dosáhli. Mimo to nalézá se u jmenovaného císaře Rudolfa, jako i u Ruprechta, kurfirsta falckého, vysvědčení, že by dotčený hlas kurfirstský a úřad arcieška krále českého předkům a rodičům výšeji, nežli pamět lidská snéstí by mohla, náležel, jakž se tomu z hodnověrného výpisu o právu a důstojenství kurfirstském sv. římské říše, králům českým náležejícím, z bibliotheky Markvarta Fréhera, někdejšího kurfirsta falckého rady, v létu Páně 1602 podlé jiných škriventův a historikův českých na světlo vydaného, obšírněji vyrozuměti může.“

„Páté, vysvědčují historie i to, k čemuž se i sami stavové znají, že jsou jednak nezletilé, jednak zase zletilé krále mívali a mívatí mohli, jakož pak v takových a těm podobných případech jmenovaní stavové obzvláštní svobody, výsady a spravedlnosti sami sobě přivlastňují a jimi se chlubí, předně pak obzvláštně při svobodném římského krále volení. To pak již není podobné k víře, aby stavové takového svobodného království měli sobě zvoliti za hlavu a krále osobu, kteráž by pro nezletilost svou k správě jeho se nehodila, mohouce sice míti jiné

1620 osoby k tomu daleko působnější i věkem dospělejší. K tomu není neznámé ono propovědění Ducha božího skrze Šalomouna: „Běda tobě země, když král tvůj dítě jest“; jakož pak v spisích národu českého nikdež žádný příklad se nenajde, aby kdy buď obec neb stavové koho nezletilého za krále sobě zvoliti a korunovati měli. Odkudž seznává se, když jest časem některý pán neb kníže věku nedospělého na král. čes. dosedl, žetě se to muselo spíše státi za příčinou práva jeho dědického, kteréz k koruně té měl, nežli pro svobodné stavův volení.“

„Ti všickni důvodové zdají se býti nejaloví a nešpatní ku prokázání zdání toho, že král. čes. jest spíše dědičné, nežli na svobodném volení záležející království, obzvláště pak dotčená bulle zlatá v létu Páně 1356 od císaře vyzdvižená. Nebo stavové s strany ji nemohou se hájiti tím, že by na ně se nevztahovala, ale byla by věc mezi jinými stranami stalá a zběhlá, neb že by o vyměření jejím vědomosti žádné neměli, ovšem pak že jsou pro strach aneb z mušení a donucení nějakého k ní povoliti a přistoupiti museli a co by nad ty výminky a obrany právní více předkládati mohli; nýbrž že jsou mnohem více povinni takovým hlavním a podstatným nařízením a výsadou císařskou a celé říše poslušně a povlovně se řídití a spravovati, zvláště poněvadž byla by vůbec v říši jednomu každému oudu a obyvatelům jejím hrubě známá, aneb při nejmenším měla by býti, a poněvadž se sami na ni potahují, zvláště v tom dvojím punktu, co se práva nápadního a hlasu kurfiřtského tkne, ovšem pak znají se k tomu, že král. čes. jest přední oud sv. římské říše.“

„A tak z toho ze všeho může se dobře beze všeho rozpakování a pochybnosti zavříti to, že stavové král. čes. nemají žádného práva, moci a svobody k volení sobě krále po své vůli, leč v příběhu takovém, když by nebylo před rukama dokonce žádných dědicův pohlaví mužského z krve královské. K té případnosti jedné mohly by se jim přidati ještě tyto následující: kdyby pán jich dědičný před korunováním svým nechtěl jim náležité a obyčejné přísahy vykonati, aneb plniti toho, čímž jim právem jest povinen, aneb že by k správě království byl nespůsobilý, aneb i také, kdyby se nacházelo mnoho kompetentův neb sokův, kteří by se k témuž království jakoukoli měrou nutkali neb právo jednotejné míti se pravili, a nevědělo by se v konečnosti, komu z nich právo nápadní neb dědičné vlastně náleží, zvláště kdyžby se tu dotýkalo osoby pohlaví ženského a dědicův po přeslici.“

„Tou příčinou snad ani ten příklad s strany volení Jiřího krále není tak podstatný a platný, jímž se stavové silně zastírají a hájí. Ačkoli zajisté jmenovaný příklad může jim

sloužiti platně k tomu, aby tu pretensí starodávni domu rakouského, že mu též království vlastně a dědičně náleželo, jím porazili a svrhli; s tím však se všim svobodného volení svého z něho nikoli vyvésti a s podstatou dokázati moci nebudou, protože v tu dobu nebylo před rukama žádných přátel krevních po meči nebožtíka krále Ladislava, stavům pak snad jak Kazimír, polský král, tak ovšem Vilém, kníže saské, ješto měli vlastní sestry Ladislavové za manželky, ano i jiní, ješto se v tu dobu potahovali na korunu českou, hrubě příjemní nebyli, z synův pak jmenovaných sester pro mladost věku nehodil se ještě žádný k správě království; tak že ze všech tehdejšího času cirkumstancii a případností nalézá se to, že dotčený Jiří Poděbradský z Kunštatu byl od stavův toliko zatím králem učiněn aneb vlastněji za administratora a místodržícího král. čes. přijat. Což ještě i odtud průvodné jest, že, ačkoli on synův několik, pánův dorostlých, po sobě zanechal, však že žádný z nich netáhl se po otcí na právo své nápadní, mnohem pak méně od stavův byl k tomu potažen a povolán, ale Vladislav, Kazimíra krále polského syn, císaře Albrechta rakouského, toho jména Druhého, po dceři vnuk a císaře Zikmunda pravnuk. Odkudž zdá se následovati to: že stavové král. čes. druhdy, když se jim nedostávalo dědicův pohlaví mužského a mezi tím nacházeli se jiní přátelé po přeslici, kteříž pravili se míti k koruně té právo dědičné neb nápadní, v takovém příběhu užívali práva a způsobu toho, že jsou sobě z nich ze všech jednu osobu zvolovali a obírali, zachovávajíce však přitom prozířetelnost takovou, že jsou tím volením osob těch, ješto z kmene královského po přeslici pocházely, práva jich nápadního nikoli nezabavovali a jim ho dokonce neodníмали, nýbrž mnohem víceji v celosti zanechávali a jim jakořka toliko je zavěšovali a do jiného času neb příležitosti poodkládali.“

A byt krásně i to týmž stavům pustilo se za pravé a neomylné, že dotčené volení dvoje krále Jiřího a Vladislava z jiných příčin se zběhlo, a Čechové při jednom i při druhém svobodného volení sobě přivlastňovali a jeho užili; tedy mohlo to tehdaž snad jíti tím a pro příčiny tyto dobře se státi, že císař Fridrich a jiná knížata, kteříž k nápadu koruny české dosti spravedlivě právo měli, považujíce bedlivě tehdejšího způsobu a losu král. čes. a války té přenešťastné, kterouž císař Zikmund proti Čechům vedl, jako i toho, že papež krále Jiřího ani synův jeho na stoličce král. čes. sedícího nehrubě rád viděl a jim toho důstojenství nepřál, nemohouce toho tak náhle změnití, dali volení takovému na čas místo a hleděli na to skrze prsty pro uvarování náákých těžších nesnází a nepří-

1620 ležitostí. To však přehlídnutí jejich v příbězích jinších právním a pořádným nápadníkům, mnohem pak méně vyměření zlaté bulle — v níž bez toho všecko to, což by se koli proti ní na opak a odpor zběhlo, za ničemné, neplatné, nepořádné se vyhlašuje — k žádné ouhoně, ujmě a zkrácení vztahovati se nemá a nemůže. A jednouli stává se to, že mnohé věci krom pořádu práva začaté i provedené, když se k tomu od žádného nic neříká a odpor neklade, místo a průchod svůj mívají; tuť potom, když strany o tůž věc ku pořádu práva přistupují, všecko všudyž jináče se děje a účinek předešlý k zrušení svému zase přichází.“

„Co se pak dotýče krále Ferdinanda I. volení a reversu, naděje vede, že i to obé nese s sebou mnohem menší platnost k doličení stavův toho prvního fundamentu jich hlavního. Poněvadž Čechové nebyli tím povinni, aby paní své dědičné královny Anny manžela za krále přijali a uznávali, jakož se to ani v jiných královstvích, kteráž na ženské pohlaví v dědictví přicházejí a připadají, z důležité a nevyhnutelné potřeby, ovšem pak podlé práva díti nemusí, jakož pak lidé rozumní a běhův světa výborně povědomí mohou se v tom ještě výborně upamatovati, co se dalo na onen čas při zasnoubení Marie, královny englické, k manželství nebožtíkovi Filipovi, hispan-skému králi, a jaké nesnáze o to při dotčeném jednání vznikly, též s jakými výhradami a výminkami stavové království englického uvolili se téhož Filipa za krále uznávati: tou tedy příčinou, a poněvadž sice Čechové nechťejí se tou smlouvou, kterouž se dům rakouský zastírá a práva svého hájí, v ničemž nejmenším vázati, protože byla bez vůle a vědomí jejich učiněna, jmenovaný král Ferdinand I. neměl k tomu žádné příčiny, aby se nad tím reversem, o němž Čechové tak mnoho heraltují, co zastavovati a s nimi se oň nesnaditi měl, zvláště když bezpochyby v ty časy svrchu dotčených privilegií zemských stavům král. čes. nadaných ještě neviděl ani vědomosti gruntovní o nich neměl. Potom pak dověděv se toho, že by král. čes. manželce jeho dědičně náleželo, a obávaje se, že by jmenovaný revers mohl časem svým jak též manželce jeho tak i dědicům jejich k ujmě a zkrácení práva, kteréž z zlaté bulle a z majestatu krále Vladislava jim náleželo, sloužiti a vykládán býti: tedy to mohlo se dobře státi, že jest týž král Ferdinand vyhledával toho při stavích král. čes. beze všeho přinucení a ujmy svobod jejich na sněmě obecném v létu Páně 1545 a 1547, aby mu ten předešlý revers jeho vydali a tento druhý zjinačený neb přeměněný místo něho k sobě přijali a byli s ním spokojeni; neuznav toho žádnou důležitou potřebu býti, aby týž revers poslední, an v ničemž nečeli

proti privilegiím zemským, jak král. čes. tak ovšem i zemi přivtělených, s takovou slavností a se všemi cirkumstanciemi do desk zemských slovo od slova vepsán a vložen býti musil.“

„Z strany pak volení Maximiliana a Rudolfa, králův českých, z těch příkladů dvou nemůže se nic víceji zavítí a provésti, jediné to: že stavové nejsou povinni za panování a živobytu krále svého syna jeho na království neb za krále přijímati, nýbrž že to na jejich dobré a svobodné vůli záleží. Že pak za příčinou vyhledávání od nich volení takového a povolení mu synům královským a jich nejbližším krevním přátelům po meči, chtěli by se jim odnímati a zamezovati právo dědické, tot nedá se tak snadno odtud provésti a za pravé učiniti; jakož pak i v jiných dědičných královstvích, totiž v Frankreihu, to se časem přihází, že králové panující ještě za svého zdravého života syny své nejstarší za krále stavům přijímati, voliti i korunovati dávají, což obyčejně děje se tehdaž, když jest se v království hadruňkův aneb nějakých jiných nepřiležitostí obávati. Ano stalo se totéž i tomu pánu samému, jehož sobě nyní Čechové za krále volili a přijali, že pan otec jeho za živobytu svého nařídil to při stavích a poddaných svých, aby témuž synu jeho člověčenství slibovali, ješto nikda prvé v tom domu kurfiřtském toho obyčeje nebývalo; odtud však závírka taková se učiniti a tím se to prokázati nemůže, že by témuž synu po smrti pana otce kur falcký právem nápadným nenáležel podlé znění a vyměření zlaté bulle, ale podlé zvolení a vůle stavův.“

„Tomu téměř podobná věc jest i to, což se v létu Páně 1608 mezi oběma nedávno s světa sešlými císaři římskými, totiž Rudolfem a Matiašem, z jedné a z strany týchž zemí z strany druhé zběhlo. Nalézá se zajisté z týchž obou dvou bratří toho při stavích vyhledávání, též z pronešení a reversův jejich, že rovně, jako tiž stavové k tomu mocí nuceni býti nemohli, aby za živobytu jednoho panujícího krále druhého za čekance dotčené koruny proti své vůli a privilegiím ustanoviti a udělati musili, takž zase že na druhou stranu na vůli a libosti jich to nezáleží, takovou věc mimo krále jejich vůli a schválení před sebe bráti i k místu a konci sobě dovésti. Přináší totéž s sebou i sama ta výminka: pokudž by císař Rudolf dědicův pohlaví mužského dostal a po sobě zanechal, tedy aby v případnosti takové dotčené bratra jeho volení a za čekance ustanovení bylo ničímž, a dává nám na rozum zřetelně věc tu, že dědicové pohlaví mužského království neodlučují se všelijak a dokonce od nápadu dědičného. A protož že Čechové neměli a nemají k tomu žádné příčiny podstatné, aby měli sobě o tom myšlení takové dělati. Byť se jim pak to i krásně přitrefilo,

1620 že by se z gleichu svobody své starobylé v příčině volení královského na onen čas trochu na stranu poušínuli aneb někomu se z ní jak pak koli vyvésti dali; že jsou se v tom létu Páně 1608 zase dobře ponapravili a skrze dotčené jednání a reversy, jichž na to od obou císařův dosáhli, jmenované svobody zcela a zouplna dosáhli a v ni jakořka od nich zvedeni byli, ať nyní toho mlčením se pomine, že svrchu dotčení obadva páni bratří, z nichž jeden z panského donutkání a strachu, druhý pak z nezřízené žádosti panování, a tak jeden druhému na pouhou vzdůru a zkrácení reputací jeho k mnohým věcem svolili a od sebe to učinili, k čemuž byli by sice po dobré a svobodné vůli dokud živi nepovolili a ničehož toho neudělali.“

„Jakož tedy z věcí již připomenutých ne bez slušné příčiny zdá se to býti věc nemálo pochybná, zdali stavové král. čes. a podlé nich i spolu s nimi i jiných přivtělených zemí mohli a měli by se, podlé nějakého práva a zvyklosti starobylé, svobodného volení krále a zvláště tehdy, kdyžby dědicové pohlaví mužského po s světa sešlém králi před rukama byli, zprosta a všelijak ujímati a sobě je přivlastňovati: tak ovšem tato druhá otázka jest mnohem nejistší a pochybnější, měli by tedy právo a moc k tomu, aby krále a vladaře své s úřadu a stolice jich ssazovali a proměnu v nich sobě činili, poněvadž lidé v politických věcech zběhlí přivozují proti dotčené otázce tak podstatné a mocné důvody, že se to nikdež v žádném zprosta a všemi spůsoby sobě svobodném království, leč v některých málo příbězích, nesnadně najde a činiti nedá, protože v písmě svatém psáno stojí: „Krále v poctivosti mějte, a kdo se vrchnosti protiví, že božímu zřízení se protiví.“ Nebo nedá se o tom tak mluvit a argumentovati: že jakož lidé ti, kteříž sobě vrchnost jakou ustanovují a zřizují, moc mají, zase ji s úřadu jejího svrhnutí a složití, týmž vším spůsobem i země neb stavové její mají moc a právo krále od sebe zvoleného a ustanoveného zase složití. Nebo král bývá nad zemí i nad lidem zvolen, a vyšší osoba neb moc od nižších souzena a ortelována býti nemůže.“

„Proto tedy onen učitel církevní Řehoř napomíná lidu křesťanského, aby při volení biskupa měli pozor dobrý a velikou pilnost vyneslažili se na to, koho sobě oberou a zvolí, protože volený biskup potom od nich nijakž souzen býti nemůže. A Panormitan, kanonista vznešený, napsal, což i pilně znamenati sluší, že ten, kdož moc a právo má někomu důstojenství nějakého uděliti, nemá také hned přitom moci a svobody té, aby jej zase téhož úřadu a poctivosti zbavil, byt krásně i nějakého výstupku přitom se dopustil. A poněvadž

královská mocnost a velebnost vztahuje se na lid, jemu k správě svěřený: z té příčiny onen císař Valentinianus, když vojáci jeho vyhledávali při něm toho s křikem velikým, aby zvolil a připojil sobě ještě jednu osobu za spolutovaryše a pomocníka v správě císařství římského, dal jim na tu žádost odpověď takovou: „Vy“, prý, „soldati, vězte o tom na konec, že sice s prvopočátku to zůstávalo v moci vaší, mne za císaře a vladaře vašeho sobě zvoliti a přijíti; ale když jste mne za toho sobě oblíbili a vyhlásili, tedyť to již na mé a ne na vaši vůli záleží, začez mne nyní tak nezbedně žádáte. Vám jakožto poddaným mým přísluší rozkazův mých poslouchati; mne pak povinnost má vede k tomu, abych pomýšlel a staral se o to, co by vám k užítku a ku pohodlí sloužilo.“

„A protož byť pak to v skutku a v pravdě tak bylo, že jsou Čechové někdy jednoho neb druhého z králův svých s stolice jich královské zase shodili aneb nákou proměnu s nimi udělali; to však nemůže jim za žádnou konsekvenci aneb příklad budouci postačovati, aby sobě z něho právo neomylné a dokonalé činili a jím se v příčině té hájiti měli. A jakož nerádi by slovo to o sobě buď sami mluvití aneb jiným rozprávěti dáti chtěli, poněvadž jsou předkové jich tam na onen čas onoho knížete Stojmíra, jinak Štilfrida, z Bavor do vlasti své povoláného a za kníže zvoleného pro tu příčinu jedinou, že řeči jich neuměl, zase se zhostiti a jeho se sto hřivnami stříbra zpátkem do Němec poslati měli, tedy že i oni nyní měli by míti tu moc a svobodu, i jiné krále své, ješto by jazyka českého nebyli povědomi a zejména pak nynějšího svého v nově zvoleného krále Fridricha koruny a království českého zbaviti. Kdyby zajisté zdání to neb mínění jich místo, průchod svůj míti mělo, byli by mohli takovou měrou mnohem raději pana kurfiršta falckého doma v Falcu jeho s pokojem zanechatí a jemu, jeho přátelům až i zemím a lidem poddaným zaneprázdnění takového nezavalovati.“

„I poněvadž, jakž již dotčeno, ta první obrana neb zástěra stavův z strany svobodného krále volení, kdyžby po jeho smrti dědicové po něm pozůstali, a zvláště pohlaví ženského, se nacházeli, byla by příliš pochybná a na odporu velikém; tou měrou tedy i ty ostatní jich obrany a výčitky, co při tom dále vedou, že by se od strany odporné na zkrácení toho jich práva, výsady a spravedlnosti dalo a před sebe bralo, spolu i s závírkou hlavní, kterouž sobě ze všeho toho dělají, jsou na velikém omylu a s právem v nemalou pochybnost se uvozují. A ačkoli sice podle některých rozumných a nestranných lidí soudu nestalo se to dobře, že země přivtělené ku považování stavův král. čes. obecnému o přijetí a volení za

1610 krále arciknížete Ferdinanda proti zakázání jim stalému, kteréž nevztahovalo se ani obmezeno nebylo toliko příběhem tím, pokudž by kdy dědicův královských nebylo před rukama, ale in genere, veřejně, na volení budoucí, dokonce povolány a obeslány nebyly, a tou měrou pochází odtud tím silnější a těžší podezření takové, že při téměř arciknížete Ferdinanda za krále českého volení ne všechny věci slušně, upřímě a bez praktik, porušení neb pohrůzek a donucení se dály; poněvadž však stavové král. čes. nedávše sobě tím nic překážeti, císaře Ferdinanda; a to ovšem ne jako zalíbeného a přijatého syna císaře Matiaše, alebrž jako krále Ferdinanda I. a královny Anny vnuka za krále českého zvolili a přijali i potom poznovu za to ho schválili, uznali a potvrdili, k tomu také i přísahu obyčejnou s položením dvou prstů na korunu beze vší nesnáze a odporu, nýbrž, jak se na oko zdálo, s velikou radostí a plesáním jemu vykonali, země pak přivtělené po vykonání všeho toho J. M. C. za hlavu a pána svého přijaly, jemu slib člověčenství vykonaly, naposledy pak jak direktorové král. čes. tak i všickni tři stavové téhož císaře Ferd. v svých rozdílných psaních králem uherským a českým celý rok po jeho korunování, a to již pod tím vzniklým v Čechách nedorozuměním, titulovali a tou měrou za svého krále a pána uznávali: — z těch příčin potřebí jest jim míti na to pozor veliký, aby sobě tím svědomí svých nestížili, kdyby se z toho poslušenství, k němuž jsou se mu přísahou svou životní zavázali, chtěli vytáhnouti pro tu samotnou příčinu, že s prvopočátku jednání toho při přijímání a volení J. M. C. jaký nepořád se zběhl a praktiky zlé v to vkročily, ne ovšem vinou a obmyslem J. M. C., alebrž původem některých nejv. úřed. a soud. zem. i osob jistých z stavův.“

„Čteme zajisté v knize Jozue, že synové izraelští, byvše od Gebaonských při smlouvě s nimi učiněné makavě podvedeni, reptali o to na knížata lidu; ale Jozue spolu s knížaty lidu nechtěl žádnou měrou dotčené námluvy s Gebaonskými zavřené a přísahou stvrzené zrušiti, a k vůli lidu na ně sáhnouti, obávajíce se pokuty pro krivopřísežnictví od Hospodina Boha izraelského. Posléze pak když král Saul usiloval je vyplniti proti smlouvě té v horlivosti své pro syny izraelské a judské, tedy Hospodin dopustil na Izraele hlad za dnův Davidových tři léta pořád, a nedal se dříve v prchlivosti hněvu svého ukojiti, až král David na vznešení Gebaonských vydal jim sedm mužův z synův Saulových, kteréž oni zvěsili Hospodinu u Gebaa Saulova.“

„K tomu, poněvadž s tím se vším privilegia a výsady stavův na volení krále vztahují se výslovně na samé toliko

král. čes., a za starodávna jako i obzvláště při volení krále Ferdinand I. země přivtělené nebývaly k tomu nikdy potahovány a užívány, až teprva teď nedávno stalo se porovnání takové mezi stavy král. čes. a nimi; protož mnohem méně to, cožkoli se tu při též volení krále Ferdinanda II. opáčně zběhlo, může a má se za předsevzetí a účinek proti starobylému téhož království obyčeji a způsobu neb proti jeho právům a zřiz. zem. hlavním neb základním čelící držeti a vykládati; ovšem pak ještě mnohem méně mohou se pro tíž příčinu sami stavové a poddaní téhož král. čes. z povinností a závazkův svých propouštěti a vytahovati.“

„Za druhé, mnohem pak méně může to řečeno býti o smlouvě té, kterouž král Ferdinand s Hišpanem učiniti měl z strany nápadu v král. čes. a v zemích k němu přivtělených. Nebo jestližet Hišpan v případnosti té, na niž se táž smlouva předně vztahuje, práva žádného k nápadu král. čes. nemá a míti nemůže; tedyť mu dotčené právo touž v nově uzavřené smlouvou, protože bez vůle a vědomí stavův stala se, nijakž náležeti a postupováno býti nemůže, jakž se tím sami stavové proti němu hájí. Budoucně pak slušelo by jim přední a obzvláštní pozor míti na to, kdyby časem k takovému přiběhu přijíti mělo, aby na právo a výsadu svou, kterouž praví se míti k volení krále svobodnému, nikoli nezapomínali, ale hleděli ho obzvláště tehdaž platné a příhodné užívati; tak že jest daleko lépeji pro ně, že dotčené jednání a smlouvání potutědně, bez vůle a vědomí jich se zběhlo, nežli kdyby bylo s povolením a vědomostí jich k skoncování svému mělo přijíti.“

„A tak stavové mají i proto tím menší příčinu do jmenované smlouvy sobě co stěžovati, poněvadž Hišpan po smrti císaře Matiaše spolu s jinými bratřími císaře nynějšího byli toho úmyslu, silnou příповěď učiniti jako nápadníci k království českému i k zemím k němu přivtěleným. Kteréžto předsevzetí jich mnozí muži vysoce učení a říšských věcí gruntovně povědomí neuznávali a nekladli sobě za věc tak špatnou, jakž by se někomu též věci nepovědomému zdálo, a to proto, že, kdyby byli dotčení páni intencí a úmysl svůj tak, jakž troufali, nák právně provedli a prokázali, bylo by se jistě slušně obávati, že by byli jak král. čes., zemím k němu příslušejícím, tak ovšem i celé římské říši znamenité zanepraždnění a nepřiležitosti divně zavaliti mohli. Ale ku poražení téhož úmyslu a práva jejich že vidí se na oko dotčená smlouva za dobrý a platný prostředek vynalezena, a týmž stavům k tomu výborně sloužiti může.“

„Ale pustíc jim to, že dotčení páni šli tou smlouvou na něco jiného a jmenovitě na to, aby dotčené král. čes. a země

1620 domu rakouskému a španielskému v dědictví dokonale byly uvedeny, proti všechněm jejich svobodám a výsadám starobylým; s tím však se vším, poněvadž jsou se ještě nepokusili o nic toho skutečně, aby týž úmysl svůj mocí násilnou sobě provedli, tedyť vždy nemůže se to přičítati jim za žádný účinek takový, aby se skrze něj volený a korunovaný král koruny své za nehodného učiniti a jí se zbaviti měl. Rovně zajisté jako Čechové tam na onen čas tak zprosta a oble neměli za to, aby král Jan příčinou směny té, kterouž s císařem Ludvíkem bavorským o král. čes. učinil, o též království své cele a dokonale sebe připraviti měl, nýbrž teprva tehdáž, kdyby byl tůž smlouvu k místu a moci sobě dovedl.“

„Týmž vším způsobom také i nyní stavové téhož království nemohou tím císaře Ferdinanda stíhati, že by tou smlouvou španielskou starobylou regimentu neb správy král. čes. formu proměnil a tudy sebe jeho i zemí přivtělených nehodného učinil a zbavil.“

„Třetí, co se tkne toho stylu neb formy a dávání titule dědičného král. čes., již jsme nahoře doslechli, že Čechové a země přivtělené mohli by poněkud za království a země dědičné jmíni a držáni býti. A o tom se v jistotě neví, zdali jsou císařové a králové čeští, teď nedávno s světa sešli, jmenem zemí dědičných samotné toliko země rakouské, a ne také mark. mor., Slezsko i Lužice oboje rozuměli a sobě za takové pokládali. K tomu žádná taková titule obyčejného proměna, byť pak krásně i zvyklostem, svobodám a privilegiím království neb země některé starobylým byla odporná v něčem, nemůže se pokládati za účinek tak těžký a nesnesitelný, aby též země o všechny jich svobody na náboženství i na jiné věci politické se vztahující připraviti a tou měrou stavům příčiny dostatečné k tomu poskytnouti měl, aby císaře za žádného krále a pána víceji neuznávali. Titulové zajisté prostí a samotní zemím ani stavům nic nepřidávají ani neujímají. A přes to mohli se stavové proti jmenovanému tituli novotnému v příčině privilegií svých jinačejším způsobem dobře opatřiti, pokudž by v též věci již předešle jak reversem císařským tak i jinými způsoby a prostředky náležitě opatření nebyli.“

„Z toho tedy ze všeho již zřetelně se seznává: že stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených, ano i všickni ti, ješto se pře jich ujímají, nic méně i jiní, kteří usilují jim v dotčené při rady i prostředkův k vyvedení jí příhodných udíleti, mají proč prvního toho základu neb fundamentu a hlavní příčiny pře své z strany zavržení J. M. C. krále svého předešlého a zvolení krále nového zdravě a bedlivě povážiti, aby v věci té příliš daleko ven z glejchu spravedlnosti nevy-

kročili, a domnívajíce se, že by tudy některým nepřiležitostem a obtížnostem tím snáze vyhnouti a od sebe je odvrátiti mohli, místo toho ještě do většího nebezpečení nevběhli, a jakž vůbec říká se, chtějíce louži vyhnouti, naposledy do hustého a hlubokého kaliště neupadli, jakž to sice obyčejně lidem se přihází, když se vrchnostem svým nejvyšším protiví a z poslušenství jim povinovatého vytahovati se chtějí.“ —

„Při druhém pak týchž stavův důvodu, příčině a základu též pře jich hlavním najdou se ještě daleko větší a hojnější nedostatkové, rozmyslové a nesnáze, a to jak v právě tak i v samém skutku neb oučinku jejich. V právě jich ovšem takto: Ačkoli to zdání a regule právní jest patrná a pravdivá, že každý král rovně jest tím povinen a zavázán stavům a poddaným svým, aby tomu všemu od sebe zadosti činil, v čem jest se jim ústy neb slovy svými výslovně aneb tajně zamluvil a zavázal, jako stavové a poddaní jeho zavazují se k tomu, aby ho poslouchali; s tím však se vším ne hned následuje z ní to, že by táž poslušnost jich povinná a tuhou přísahou životní stvrzená a ujistěná samým právem přestávala a míjela, kdyby koli král, pán jejich, na povinnost a závazek svůj nepamatoval a jemu v něčem zadosti nečinil. Jakož zajiště při jiných smlouvách a najednáních lidských to obyčejně se zachovává, že jedna strana od smlouvy zavřené odstupovati nikoli nemůže, kdyby strana druhá, s níž smlouvu tu učinila, v ní státi a tomu, což přířkla, zadosti činiti se zpečovala; nýbrž má tu moc a právo, aby túž stranu nepovolnou k plnění smlouvy a přípovědi pořádem a prostředkem práva přidržela.“

„Týmž vším způsobem může takový král ven z glejchu povinnosti své vykračující napomenut, napraven a jakořka přidržán býti od stavův a poddaných svých poddanou prosbou a žádostí, aby přířčení a závazku svého pilněji šetřil, a v čem se jim tak koli zamluvil, to také skutkem plnil. Pokudž by pak takové pěkné prošení a žádosti účtivé platnosti žádné při něm nenesly, a on ničemuž tomu, v čemž se jim zamluvil, dosti činiti nechtěl, nýbrž usiloval by vůli svou mocí násilnou provozovati a jakořka čelem zeď proraziti: tu by teprva stavové, jak by dalece uznali potřebu toho býti, mohli by se mu také v tom podobnou mocí opřiti a bezprávi takové při něm zastaviti, ač i o tom příběhu a svobodě takové stavův, zdali by se tak dalece vztahovala, škribeanti a učení muži někteří ještě pochybovati chtějí.“

„Tou příčinou, když jsou sobě stavové král. čes. za živobytu nebožtíka cis. Matiaše stěžovali, že by proti majestatu jim danému veliké příkoří a nátiskové jim se dáli, přítom

1620 ohlásili se zřetelně: pokudž v své ponížené žádosti uslyšání nebudou a zpomožení v stížnostech svých obecných náležitého od císaře nedosáhnou, nýbrž strana jich odporná bude usilovati ještě dále moc svou nad nimi provozovati a je v náboženství jich ještě hůřeji utiskovati; tedy že musejí na jiné prostředky pro obhájení náboženství a svobod svých pomysleti. A na to potom také i k zbraněm sáhli.“

„Kdyby tedy to jich zbraní se ujetí mělo býti ospravedlněno a vymluveno, zvláště poněvadž stavové praví se míti povolení královské k nařízení sobě defensí, a bylo jim činiti tu o náboženství — to pak jezuitské mínění z strany potíštění náb. jejich nebylo by ještě žádnou podstatnou a právní příčinou k vyzdvižení války otevřené, leč by náboženství křesťanské a svobodné ho provozování mocí a rukou brannou zastávati se mělo —; proč jsou se pak hned tehdaž před císařem Matiašem tím nehájili, ani se v tom neohlásili: nebudouli od něho při majestatu zcela a zouplna zůstaveni, a nebudeli se jim dále držeti to, což jest jim ním osvobozeno, tedy že císaři déle v poslušnosti jemu povinné státi moci nebudou, nýbrž jsouce tím všeho závazku svého zproštění a osvobození, že na právo a výsadu svou starobylou nastoupí a sobě krále jiného dle libosti své zvolí a přijmou? Nýbrž místo toho všeho mnohem víceji ohlašovali se v tom světle a neukrytě, že J. M. C. poníženými, poslušnými a věrnými poddanými býti a zůstávati, jemu všelijakou šetrnost a respekt náležitý donášeti a mimo povinnost a závazky své, kterouž mu vykonali, ani proti osobě jeho vlastní ani proti velebnosti jeho nic nejmenšího před sebe nebrati a nezačínati chtějí.“

„A protož to vyměření právní, co se koli z strany obapolných stran závazkův a námluv, mezi nima pod jistými výminkami stalých, v právích ustanoveno a zaznamenáno nachází, nemůže se a nedá nižádnou měrou vykládati a vztahovati na povinnou poslušnost vrchností a lidí poddaných: aby totiž ona, když by výminky její minuly aneb nebyly vyplněny a zdržány, dočista také minula, k skončení svému přišla a žádné platnosti s sebou více nenesla, leč by snad stavové a lidé poddaní králi, pánu svému, na jisté výminky a způsob výslovně v poddanost se uvedli a jemu člověčenství slibovali. Při čemž dále jest potřebí bedlivě považovati toho, že králové jsou ustanoveni nad stavy a poddanými a ne na pět stavové a lidé poddaní nad králi, jakž theologové a lidé političtí netoliko důvody písma sv., ale i právy všech národův to provozují.“

„Z strany pak oučinkův a předsevzetí těch zběhlých zůstávají strany obědvě o to, jakž již nahoře dotknuto, na

velikém a patrném odporu. Stavové zajisté viní císaře z toho, že jest neřkuli reversu a přísaze své v ničemž zadosti neučinil, alebrž téměř ve všech punktech a klausulích jejich vše na odpor činil. Čemuž však císař místa žádného nedává, a to proti Čechům za jistou a konečnou pravdu jisti a vede, že mu v tom křivdu dělají a jeho falešně a nedůvodně pomlouvají.“

„Co se tedy předně toho jeho reversu tkne, dávají mu Čechové v něm to za vinu, že jest mu v ničemž nečinil zadosti hned za živobytu nebožtíka cis. Matiaše, předka svého, a to tak: když jest se proti patrným téhož reversu slovům v příčinách mnohých správy král. čes. ujímal, ovšem pak po smrti jeho, poněvadž jim privilegia jejich zemská toliko listem neb papírem samým stvrditi chtěl, ješto stavové potřebovali skutečné assekuraci a pojištění; a naposledy že místo toho, kdež jest se v tom týmž stavům zřetelně zakázal, že to jejich osoby jeho za krále čes. dobrovolně a skutečně přijetí, vyhlášení a korunování jim vši milostí a přízní svou královskou zpomínati chtějí ráčí, k dotčeným stavům všelijaké nepřátelství prokazovati a jim ve všem všudyž protiviti se snažil.“

„Ale proti tomu z strany těch jich dotčených oučinkův a předsevzetí císařských v příčině ujímání se správy království císař na dile jim patrně a oble odpírá; na dile pak a poněkud k některým se přiznává, že jest se jich z rozkazu a nařízení nebožtíka cis. Matiaše ujíti a je vykonati musil. Odkudž může se snadno tomu porozuměti, že některá ta jednání a oučinkové zašli, kterýmž císař tak zřejmě odpírá, a zvláště, co se tkne kommissi z strany opatrování města Plzně, Pavlovi Michnovi k vyřízení poručené, potřebují podstatnějšího a zřetelnějšího průvodu, nežli jest ten, který od stavův až dosavad přednešen a ukázán byl.“

„Výmluva ta v příčině odbytí ode dvora císařského kardinala Klézle, že by totiž žádným Čechem nebyl, ani řízení věcí českých od cis. Matiaše sobě nikda poručeného neměl, anobrž že sami Čechové s ním v mnohých příčinách dobře spokojeni nebyli a žádné lásky k němu neměli, nechce se zdáti některým lidem, soudem a důmyslem nestranným nezanešeným, býti dostatečná; poněvadž to všechněm vůbec dobře vědomé jest, že byť krásně týž Klézal žádným rodilým neb přijatým Čechem nebyl, ani k správě věcí českých od cis. Matiaše nikda se nepotřeboval, vždy předce císař Matiaš skrze něho věci nejpodstatnější a nejplatnější řídil a spravoval, a bez vědomí jeho v nich naprosto nic nečinil, jako i s věcmi uherskými podobně se dalo, jakož se tomu všemu obzvláště z traktací pokoje s sultánem tureckým v ty časy zavřené hojněji a zřetelněji vyrozuměti může. Ale na onen čas

- 1620 kurfirštové, knížata a stavové sv. říše jednoho i druhého náboženství, ač pokládali sobě velikou stížnost do činův a direktí věcí říšských kardinala Klézle, kteréž se on ujímal, přes to však všecko toho proti němu předsevzatého processu všeho a ve všem všudyž naskrze arciknížatům nikoli neschvalovali a za slušný neuznali.“

„Touž měrou domnívají se někteří muži rozšafní, že by podobně stavové král. čes. a zemí přivtělených příkladem tím říšským výborně se spravovati a nad dotčeným kardinala Klézle ode dvora císařského odbytím, jakž by náleželo, zastavovati mohli, zvláště poněvadž mnozí byli by v tom domnění postavení, že by bylo k těm obtížnostem a neřestem a nevolům nejtěžším nikda nepřišlo, kdyby byl on Klézl ještě déleji v své předešlé podstatě zůstal; anobřz nejedni sebe i jiné v tom domnění utvrzují, že i to byla neposlední snižení jeho příčina, že jest k stálému války té s Čechy začaté vedení naprosto raditi nechtěl.“

„Mnohem pak méně za věc slušnou a náležitou, kteráž by se ňák vymluviti mohla, pokládá se to lidu arciknížecího z Štýrska do král. čes. uvedení, byť se krásně na rozkaz a žádost nebožtíka cís. Matiaše stalo, jakkoli nynější císař chtěl by se tím vymlouvati, a dle zdání některých měl by slušně to učiniti. Nejedni nedají se tak snadně a rádi z domnění toho vyvésti: kdyby byl týž cís. Ferd. tak tuze války té české cís. Matiašovi bránil a odrazoval od ní, jak živě a hotově k ní radil, že by bylo nedorozumění to nikda do takového labyrintu se nedostalo. S tím však se vším zástupcové pře císařské chtějí prý vždy to lidu štýrského do Čech uvedení, jakož v jiných příčinách ujímání se správy král. čes. touto obranou a ouskokem premovati, že císař Ferd. v tom i ve všem jiném naprosto nic nečinil a před sebe nebral, což by zvláštním rozkazem psaným neb ústním od cís. Matiaše na sebe vloženo neměl.“

„Ale byť se i to vše krásně tak prokázati a provésti mohlo, jakž Čechové se v tom slyšeti dají; a poněvadž jmenovaný revers od císaře Čechům daný to s sebou přináší, že jmenovaný král Ferd. za živobytu cís. Matiaše bez zvláštní vůle jeho a přitom bez rady nejv. úřed. a soud. zem., též rad jeho soudu dvorského a komorního i jistých osob z obce stavův král. čes. k tomu obraných správy a panování téhož království sám od sebe ujímati se neměl; čehož však týž král všelijak na pilném pozorů neměl, rovně jako této věci knížetství slezských se dotýkající, když totiž bez vůle a libosti knížat a stavův před smrtí a za živobytí cís. Matiaše věci jejich v ničemž nejmenším ujímati se mu nenáleželo, an podlé

zprávy a stížnosti týchž knížat a stavův vše naopak od něho se dalo a zvláště v příčině náboženství jejich evangelického, když jest obyvatelům města Ratiboře pod obojí svobodné náboženství provozovati zapověděl, a knížata i stavové slezští, vyslavše o to schvální legaci k cis. Mat. před smrtí jeho, s tím se v skutku a v pravdě při dvoru císařském potkali musili, že jsou se od císaře na túž žádost žádné resoluci dříve dovolati a dosáhnouti nemohli, až když král Ferd., kterýž v tu dobu byl z Vídně někam odjel, zase se ke dvoru císařskému navrátil: přes to všecko nechť jsou se ty věci daly, jak chtěly, poněvadž však dotčeným reversem, od krále Ferd. stavům král. čes. odvedeným, to tak opatřeno jest, pokudž by se týž král v čem jmenované správy zemské ujímal, tedy že stavové jemu toliko za živobytu cis. Mat. žádnou poddaností ani poslušností zavázání býti nemají; tou tedy příčinou nebude moci dobře odtud závírka taková následovati, že by dotčení stavové pro to jeho správy království za cis. Matiaše se ujímání také ani po smrti císařské nebyli by mu ničímž tím povinni a zavázáni, aneb že by měli příčinu hodnou k tomu, aby jej za krále a pána svého vrchního nedrželi a neuznávali.“

„Co se konfirmací neb potvrzení privilegií jejich tkne, ačkoli pochybnost, v kterouž stavové v té příčině císaře sobě vzali, vykládá se jim za velikou hlavy všeho křesťanstva a vrchnosti nejvyšší potupu a zlehčení, ano i slova reversu jmenovaného na to se vztahují, že císař povinen jest, přijda k správě král. čes., ve čtyrech nedělích pořád zběhlých konfirmací týchž privilegií nejv. purkrabímu aneb, pokudž by v tu dobu žádného v zemi nebylo, nejbližšímu po něm nejvyššímu úředniku zemskému poručiti a do rukou dodatí: s tím však se vším, poněvadž není o tom pochybnosti žádné, že týchž slov smysl a rozum císaře také k skutečnému vyplnění a zadosti učinění všeho toho, což v sobě list a pečeť jeho královská a císařská obsahuje a zavírá, víže, pročez stavové král. čes. nadáli prý jsou se, že císař jim toho nějak podstatněji a statečněji dotvrdí, že by byl k tomu volný a příchýlný, aby jim to zakázání své a potvrzení všech privilegií, zvláště pak majestatu na náb. jim vydaného a co nad to výše z něho pochází, odkudž všecko to nedorozumění nejvíceji vzniklo, v skutku a v pravdě splnil a zdržel. Poněvadž pak císař od sebe toho prý nijakž učiniti nechtěl, nýbrž všeho toho pomínul, tedy že jsou stavové měli danou sobě příčinu k tomu, aby na samém listovním týchž privilegií a majestatů jejich potvrzení nepřestávali, a to i zvláště pro následující příčiny nematné a nešpatné tyto :

„Předně, že stavové evangeličtí porozuměli tomu výborně a zřetelně z toho processu, jakéhož císař Ferd., na onen čas ještě toliko arcikníže rakouské, v zemích svých dědičných, totiž v Štýrsku, v Korutanech a v Gránsku proti spoluoudům jich užíval, jak nepřívětivé a nemilostivé mysle neb srdce k nim by byl, když to mimo jiné mnohonásobní příkoří a ná-tisky, kteréž na poddané své pod obojí aneb sám dopouštěl aneb jiným přehlížel, jakořka nejprvnější ze všech stavův sv. římské říše ten nový výklad religionsfridu neb majestatu na náb. v svaté řiši, v létu 1555 vydaného a potvrzeného, netoliko sobě vymyslíl — jako by totiž lidem poddaným, kteříž k jinému náb. nežli kníže a pán jejich se přiznávají, nebyla svoboda ta týmž majestatem propůjčena, chtěli by to sami učiniti, aby se z země a poddanosti jeho vyhostiti a jinde i s jméním svým osaditi mohli, nýbrž že jsou povinni a musejí se aneb s knížetem a pánem svým v náboženství jeho za jedno srovnati aneb vol neb nevol z gruntův jeho odstěhovati —, ale také neohlédaje se naprosto nic na žádné vzácných kurfirštův a knížat evangelických přímluvy pohnutelné a pronikavé, i skutkem toho výkladu hostinského, a to nejen na některých osobách obzvláštních a partikulárních, alebrž na celých obcích a stavích dotvrdil a dolíčil a s ním ne bez veliké týchž zemí svých záhuby proraziti dovolil. Což se při osobě jeho tím tížeji váží, že pan otec jeho, arcikníže Karel, stavům svým svobodného náboženství jich pod obojí dle konf. Augš. provozování přál a jim to zdržeti se zamluvil a zakázal.“

„A ačkoli jmenovaní stavové takového zakázání knížecího, jakkoli za to poníženě prosili, listem a pečetí arciknížecí ujištěného arcikn. Ferdinandovi předložiti jsou nemohli; poněvadž však měli vždy před rukama hodnověrnou pamět, kundšaft a zprávu dovolení takového, a nynější císař Ferd., pán jejich dědičný, při ujetí se knížetství svých dědičných po otcí svém k dostičinění tomu jeho povolení tajně a zatměle se zavázal neb přířkl, pročež stavové byli v té celé a neomylné naději postaveni, jak jest se nic takového odporného proti dotčené zámlově pana otce jeho za let jeho sirotčích a poručníkův jemu nařízených před sebe nebralo a nezačínalo, tedy že i arcikníže Ferd., císař nynější, to vše jakožto zámlovu knížecí — zvláště poněvadž také sice i vůbec mezi lidmi prostými neb obecnými byl by špatný rozdíl mezi tím, což se komu jen ústně připoví a přířkne, aneb spisem a přísahou životní potvrdí a zjistí — co se skutečného též zámlovu neb zápisu splnění tkne, všechno to též po panu otcí svém na bedlivém pozoru míti, tomu všemu zadosti činiti bude a proti dotčenému dovolení jeho naprosto nic ani sám před sebe

bráti se nepokusí, ani jiným co toho začínati nedopustí. Když se pak v jmenovaných zemích všecko nazpět dalo, a císař se k týmž stavům evangelickým v Štýrsku i jinde výslovně v tom pronesl, že raději v košili z zemí svých přeč půjde, nežli aby náboženství jejich jim osvoboditi a v čem nejmenším od úmyslu svého ustoupiti měl, anobrž stavové evangeličtí v Rakousích shledali to v skutku, načež i přežalostně a zjevně touží a nařikají, kdykoli tento císař za nebožtíka císaře Matiaše býval ve Vídni, že obyčejně vždycky s nějakým novým a přetěžkým příkořím a nátiskem v náb. jsou se potkávali: tou příčinou lidé vůbec na všech místech vzali sobě osobu jeho v znamenitě těžké podezření, že by straně evangelické nic dobrého nepřál, a byť jim kdy cokoli v témž náb. oustně neb listovně přislíbil aneb i přísahou svou potvrdil, moha velmi snadně, proti vši vůli strany sobě u víře odporné, býti v tom od papeže rozhríšen, že jim to s těžkostí splní a zdrží.“

„Za druhé: to samo v sobě těžké domnění a nedověřnost k osobě císařské zvětšil i nemálo v srdcích lidských utvrdil ten process neobyčejný, kterýž při přijímání ho za krále českého byl zachován. I ačkoli tedy evangeličtí stavové a lidé poddaní v král. čes. i v zemích přivtělených na to na všecko, a zdali by podlé neb mimo jeho královskou přísahu a revers psaný ještě nějaké dostatečnější assekurací všeho toho od něho požádati a míti jsou musili i chtěli, před i při přijetí a korunování ho za krále a vrchní hlavu svou časně i zdravě pomysleti, nad sebou sami s pilností bdíti, a když jsou všeho toho pominuli mlčením, ne teprva po mši do kostela jíti, t. j. příliš pozdě ze všeho toho k zavržení osoby jeho příčinu sobě vzíti jsou měli; s tím však se vším za třetí předstírají dotčení stavové proti obraně té omluvu a odvod svůj takový: že dotčená nedověřnost k králi Ferdinandovi obnovila se ještě víceji a zsilila tím, co se v Slezsku i v jiných zemích hned brzo po jeho korunování proti majestatu jejich před se bralo a zběhlo, v čem jsou se některé osoby katolické, a zvláště Michna, světle a neukrytě slyšeti daly, co onen jezuita v Molchaymě o dotčené povinnosti krále Ferdinanda v orací své latinské smyslí a vůbec problekl, i jinými těm podobnými oučinky více.“

„Ty všechny věci, pokudž jsou se tak v skutku a v pravdě zběhly, nemají se jistě tak špatně a povrečně vážiti, anobrž nad to nade všecko ještě i k tomu dáleji přišlo, že císař Ferd. místodržící v král. čes. od nebožtíka císa. Matiaše zřízené a zanechané, jimž se největší vina a příčina všeho toho nedorozumění a rozbroje tam vzniklého, a že jsou zrušení majestatu jejich všelijak vyhledávali, připisovala, k týmž úřadům na

1620 budoucí časy potvrdil. A jakkoli dává se tomu prým ten, že se to tehdáž zatím a per modum provisionis stalo a opatřilo; avšak lidé nestranní a důmysly zastaralými nenakvašení, kteříž sice k císaři Ferdinandovi dobře nakloněni jsou, uznávají tu věc při něm za omyl neb poblouzení převeliké, dávajíce císaři tudy zprosta a zřetelně na rozum, že jest on stížností těm od stavův toužebně přednešeným přede všemi jinými věcmi nejdříve náležitě a skutečně zpomoci, co proti jakým předkům jeho povolením a majestatu se zběhlo, to vše s cesty složití a napraviti, budoucně ničehož tomu podobného žádnému před sebe bráti a začínati od osoby své nedovolovati, nýbrž raději to na sobě, že jim to vše skutečně splniti chce, patrně provésti a prokázati měl.“

„Což vše kdyby bylo se od něho vykonalo, nebylo by mu potřebí, za pominulé příběhy vypíjeti ani z nich komu odpovídati; Čechové pak spolu s jinými zeměmi byli by neměli tak mnoho příčin podstatných k takové nedověrnosti a podezření scestnému, lidé pak ti, kteřížto úmyslem svým příliš záhy kamsi jinam, nežli k samému v celosti zachování náboženství jim propuštěného a svobodného jeho provozování, tak jakž mnozí o tom soudí, směřovali, byli by také neměli tak vinšované příležitosti k tomu, aby tůž intencí svou sobě skutkem provedli.“

„K tomu že tu s obojí strany o náboženství jim běželo, to pronáší se na jevo neřkuli těmi českými vůbec vydanými spisy, ale mnohem více i nebožtíka císa. Matiaše psanými rozličnými, kteréž jest v příčině té k mnohým stavům sv. říše činil a odsílal. A čím dále, tím hojněji porozumívá se tomu a téměř na každý den z příběhův stalých, tak že tou měrou zdá se, jakoby řeč aneb propovědění nebožtíka císa. Matiaše — kterýž poně měl to ústy svými patrně vyznati: „Wann man gehalten, was man versprochen, so wäre man in die vorhandenen Diffikultäten nicht gerathen“, to jest: Kdyby se bylo drželo, co se připovídalo, bylo by nikda k přítomným nesnázem a nevolům nepřišlo, — na větším dile na náboženství míněna byla a se vztahovala.“

„Co se dotýče toho milostivého rozeznání, jimž stavové byli kojení, domnívá se císař, že jest v těch českých věcech bez ujmy a urážky své mocnosti a velebnosti královské nic více a výše učiniti a ustoupiti nemohl ani povinen nebyl, než co jest již od sebe učinil; nicméně však kdyby sice byly se strany pěkně a přátelsky vespolek porovnaly, bylo by to rozeznání předce dobře následovati mohlo.“

„Z strany zrušení a nezdržení jim přísahy přednášejí stavové a hájí se tím: že táž přísaha královská přináší

s sebou to, že král povinen jest privilegia a svobody zemské hájiti a ruku ochrannou držeti nad nimi; proti kteréžto povinnosti že císař Ferd. tak dobře v věcech politických jako náboženství se dotýkajících mnohonásobně provinil, usilovav o to, aby ji zlehčil a zrušil a tudy i starobylý způsob a formu správy král. čes. dokonce vyvrátil, což vše předně a nejpodstatněji touž smlouvou španielskou a domnělým právem dědičným, jímž se císař a dům rakouský zastírá a hájí, též nátisky a potlačováním náb. pod obojí provésti a dolíčiti chtějí.“

„O dotčené smlouvě španielské a právu dědičném jest již nahoře připomenuto a rozjímáno, jako i o překážkách a potlačení náboženství. A jakkoli stavové chtějí, aby to vůbec za věc konečnou bylo držáno, že by náboženství a obhajování jeho musilo zůstávati v daleko větší nejistotě, kdyby krásně ku pokoji nějakému v král. čes. a jinde přijíti mělo, poněvadž ani předešle věc možná nebyla, dotčeného majestatu na náb. jim daného v jeho podstatě a celosti sobě zachovati, aby jim k skutečné platnosti sloužiti mohl: přes to však všechno mnozí jsou předce v domnění tom postaveni, když jsou kurfiřtové světští, neohlédajíce se na to nic, co jest se koli jak předešle v Štýrsku, v Korutanech a v Gránsku, tak ovšem teď posléze v král. čes. zběhlo, Ferdinandovi králi hlas k císařství římskému dali aneb při nejmenším volení to jeho schválili a tou měrou k němu mnohem lepší i větší důvěrnost měli, že jim obojí jejich smlouvu s strany obecného i duchovního pokoje v sv. říši držeti a jí zadosti činiti bude, sic jináče byli by s dobrým svědomím osobu jeho za císaře zvoliti ani volení takového schváliti a potvrditi nemohli; tedy žeť jsou ani stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených neměli k tomu příčiny žádné, aby měli dokonce od naděje pustiti, že by jim též král a císař Ferd. majestatu jejich nezdržel a svobodného náb. provozování nedopustil, zvláště poněvadž to dobře býti může, že jest se císař tomu z dlouhé zkušenosti naučil, že náboženství nedá se tak štípati a vzdělávati, jakž jest bylo mu to snad předešle od rad jeho některých v úmysl vloženo. Též že jest věc nad míru nebezpečná a škodlivá, z nečasné a nezdravé horlivosti ducha, kterouž by někdo měl k nábož. katolickému, něco proti své ústní neb psané zámuvě a přirčení činiti aneb někomu jinému o něco toho se pokoušeti dovolovati. A poněvadž císař skrze svého, jež v městě Nymburce měl, vyslaného stavu evangelické pod svou velebností císařskou v tom ujistiti a ubezpečiti dal, že nad obojím pokojem sv. říše ochrannou ruku držeti a jemu pevně, mocně a neproměnně zadosti činiti, ano i stížnostem jich všechněm a všelijakým, předešle i nyní přednešeným, podlé slušnosti

1620 a náležitosti zpomoci chce; tedyt ještě mnohem více jich z již oznámených lidí bude v témž úmyslu svém a domnění upevněno a posilněno.“

„Dále po straně stavův přivozuje se za důvod i to: že přísaha královská to s sebou přináší, že povinen jest všecko to, což by koli ku poctivosti, ku pohodlí a k vzdělání království a zemí prospěšně sloužiti a se vztahovati mohlo, náležitě fedrovati, opatrovati a od téhož král. a zemí naprosto nic nedcizovati; proti čemuž že císař Ferd. po smrti cis. Matiaše všecko vojsko jeho sobě povinnosti novou zavázal, na pšteluňk svůj přijal, jemu ordinancí rozličné dával, ke všemu odtud následujícímu neštěstí, bídám a neřestem, až i k přežalostnému země české a moravské zpuštění i ku provozování v nich toho neslýchaného a přehrozného tyranství nad ubohým a nevinným pohlavím ženským a dítkami malými i k jiným těm podobným svévolnostem velikou příčinu dal, jako i toho se opovážil, že jest často jmenované stavy za rebelly a nepřátele své sem i tam mezi lidmi vzáctnými a šlechtnými patrně vyhlašoval a naříkal, jim se za nepřitele otevřeného vystavil, je hůřeji a ukrutněji nežli Turky a pohany, jak nejnepřátelštěji býti může, sužovati dopustil, mnoho krajův onakých a úrodných dočista ode gruntu poplundrovati a drahně pěkných a nákladných míst a sídel popáliti dal, a což hrozno jest o králi křesťanském doslýchati, země tak rozkošné a výnosné sběři vojenské neskrocné a nešlechtné v loupež, přesmutné mečem a ohněm pohubení vydati se neostýchal a rozmyslu v tom žádného sobě nečinil.“

„Při kterémžto punktu obzvláštně jedna strana druhou obviňuje velice, že by takových hrozných oučinkův, svévolností, škod a neřestí příčinou a původem byla. Předně císař připisuje stavům věci tyto: že jsou k složení zbraní, k němuž jich dostatečně napomínal, nijakž povolití, jeho ujíti, ovšem pak k navrženým tolikráte jednáním přátelským přistoupiti nechtěli, anobrž císaře a krále svého za tak hodného, aby mu na psaní odpověď dali, uznati se zpěčovali.“

„S druhé strany stavové hájí se tím a vytýkají císaři: že ten lid válečný císařský skůro nikda většího tyranství a nepřátelství v zemi jich neprovozoval, jako v tu dobu právě, když dotčené příměří v ležení císařském nařízeno bylo, a stavům podávala se cesta a přístup k jednání přátelskému. Odkudž že mohlo se snadno poznati, že strana císařská k slušnému a mírnému věci té porovnání nikda žádné opravdové chuti a přichylnosti jest neměla.“

Taková pak stavův žaloba záleží na samém oučinku a skutku, a jest jim zapotřebí, aby to dostatečně provedli a

prokázali, jakož pak v často dotčené zprávě Frankfurtské takovému lidu císařského hospodaření zlému všelijak místa se nedává. Ale jakož sice dobře býti může, žetě císař o všem všudyž vědomosti dokonalé neměl; tak zase to také pravda jest, že jest netoliko ke všemu tomu jeden přední officír vojenský, osoba z stavu panského, dobrovolně se znal, alebrž nad to výše i v tom neukrytě se dal slyšeti, že to vše slušně a spravedlivě dalo se Čechům, a kdyby byli mohli jim i to pověříti dokonce odniti, že by byli toho učiniti nikoli nepominuli a nezameškali a až dosavad zameškávati příležitosti té nemíní.“

„Z té příčiny někteří muži rozšafní a soudem nestranním obdaření, obecného pokoje milovníci opravdoví, činí sobě při té věci myšlení takové: kdyby byly rady císařské měly v příčině té tak pokojný úmysl, jakýž míti jim náleželo, a i císař s prvopočátku intentu jiného nebyl, tedy že jsou měly jemu raditi k tomu, jestližet jest vždy císař ten lid válečný proti Čechům najatý a shromážděný na svůj pšteluňk přijíti a přisahou novou sobě závázati chtěl, aby týž lid pro snadší zemi těch s císařem smíření a spokojení, ano i pro ušanování mnohých ubohých nevinných lidí z král. čes. do jeho dědičných zemí a jiných míst okolních vyveden a obrácen, vůdcové pak a správce jeho vojenští, kteříž tak zle a na díle i bez vědomí a proti vůli císaře Matiaše hospodařili, a zvláště poněvadž i stavové rakouští sobě to stěžovali, že se pouzí cizozemci a papeženci za nejvyšší a nejpřednější officíry vojenské v válce té potřebují a užívají, kassirování a jiným způsobnějším lidem povinnost a správa vojenská poručena byla, k tomu rady ty císařské, kteréž byly z toho zřetelně obviněny, že by byly všeho toho nedorozumění a rozbroje příčina a původové největší, za některý čas ode dvora císařského odbyty a vzdáleny, a tou měrou ku porovnání všech nevolí přátelskému poznenáhla přistoupeno bylo. Což vše bez urážky a zlehčení mocnosti a důstojenství císařského výborně státi a vykonati se mohlo; poněvadž táž velebnost jeho tím předešlým příběhem za nebožtíka cis. Matiaše stalým v ničemž nejmenším nebyla uražena, příčina pak hlavní války té, kterouž nebožtík cis. Matiaš předně a nejvíce na císařské a královské reputaci sobě zakládal, spolu s živobytím jeho minula, tak že bylali kdy ku pokoji a přátelskému nevole té porovnání příležitost vinšovaná, to jistě tehdáž byla. Ale že se toho nestalo, toť jest byl podlé dotčených lidí prozřetelných zdání dobrého omyl a přehlídnutí nemalé.“

„Ovšem pak oni toho processu stavův a zvláště král. čes. nevšelijak a ve všem schvalují a za slušný uznávají,

1620 zvláště pak toho, že jsou v tak nebezpečném způsobu císaře žádnou odpovědí pocítiti nechtěli, a v příčině té snad ohlédali se víceji na povrchní ceremonie a titule prosté, nežli na obecné dobré a blahoslavenství časné své vlasti, ovšem pak na mír a pokoj v křesťanstvu; mnohem pak méně, že jsou pominuli při císaři ve vši náležitě poddanosti a s snažností opravdovou toho vyhledávati, aby jim v tom zmotaném a nepokojném času vždy něco prominul a v dobré obrátil, k milostivosti a dobrotě raději nežli ku přísnosti se naklonil, takových pak nepřiležitostí nejtěžších a nejposlednějších všelijak se vystříhal a na straně zanechal, a všechny ty zmatky s radou a dobrým zdáním zemí svých k slušné nápravě přivéstí se snažil. Z té příčiny mnozí lidé dobří jsou v tom domnění postaveni, že to podezření, v kterémž mnozí z stavův král. čes. vůbec zůstávají, nebylo by prázdné a daremné, že by totiž někteří z nich příliš záhy někam dáleji patřili a divnými praktikami neb obmysly, o nichž jiní stavové neměli s prvopočátku vědomosti žádné, všelijakých odkladův a odtahův k tomu užívali, aby se s těmi jednáními přátelskými až do smrti cís. Matiaše, o níž velikou naději měli, a do té chvíle, kdyžby mocnářství římské prázdno bylo a hlavy žádné nemělo, prodelelo, a ty věci aby na takový způsob přivéstí mohli, v jakémž již nyní pohříchu postaveny jsou, sami pak takové svobody a svévolnosti dosáhli, jakéž podobné ani oni ani předkové jejich nikda jsou neměli aneb o ni se pokusiti nesměli, anobrž jakéž ne tak brzo a snadně v kterém království stavové mají a požívají, tak že tou měrou král jejich musil by býti toliko otrokem jejich a více jalovým, titulovaným, nežli opravdovým a skutečným králem a pánem země, jestliže by sic jináč ta konfederací od nich zavřená v své podstatě a vážnosti neproměnně trvati a zůstávati měla.“

„Z toho ze všeho zdá se býti podobné k pravdě: jedno, že tak dobře jedni jako druzí v tom punktu zhřešili a obapolně ven z gleichu slušnosti vykročili; druhé, že jest to věc velice pochybná a nejistá, zdali jsou stavové k tomu jaké podstatné a spravedlivé příčiny měli, z poslušnosti J. M. C., jakožto králi svému a pánu, dokonce se vytáhnouti a sobě jiného krále a pána zvoliti a přijíti, anobrž byť i krásně jaké příčiny takové měli, takéli jest jim to náleželo, aby proti němu takovým způsobem a pořádkem postupovali, jakž jest se to vše od nich konalo a dalo. V tom zajisté předsevzetí jejich předně štrafuje se to: že jsou císaře nikda před žádným právem z ničehož toho neobvinili, k němu necitovali, nieméně však král. čes. a zemí k němu přivtělených dokonce je zbavili, sebe pak samé z povinnosti a z člověčenství propustili

a za svobodné stavy vyhlásili, ješto když na onen čas kurfirštové sv. říše Václava, římského krále, s důstojnosti té ssaditi chtěli, že jsou osobu jeho k tomu nejdříve náležitě obeslati dali. Nápodobně, když teď za paměti naší stavové koruny švédské nadáli se míti k tomu slušnou a spravedlivou příčinu, aby se z poddané poslušnosti Zikmunda, polského krále, vytáhli, tedy požádali ho nejprvé za to úctivě, aby se v jistém čase mezi ně do království svého zase navrátil, stížnostem jich slušné a dostatečné zpomožení a nápravu učinil a žádostem, dle jejich zdání slušným a spravedlivým, místo a průchod u sebe dal, s tím přitom dostatečným ohlášením a ohradou: pokudž by se to vše nestalo, že oni zase povinnost a závazek svůj, kterýž jsou mu vykonali, k sobě přijíti a jemu všeliké poslušnosti vypověditi chtějí.“

„Druhé, i to se stavům král. čes. neschvaluje, že jsou se v své vlastní při sami za soudce vystavili, ješto měli, poněvadž král. čes. bylo by přední kurfiršství sv. říše a podlé jiných zemí k jurisdikci její přináležeti, při tu jejich společni buď vikařové a místodržící sv. říše aneb celé kollegium neb konsistoř kurfirštův aneb ze spolku všickni stavové říše náležitě rozeznati a spravedlivým ortelem neb nálezem strany sporné podělití.“

„Třetí, že synové císaře Ferdinanda proti stavům naprosto nic neprovinili, aby od nich v té věci docela pominuti a od král. čes. odstrčeni býti měli. A jest dobrá naděje, kdyby byli Čechové kterého z nich místo otce za krále sobě zvolili, že by se byl císař Ferd. o to o všechno mnohem dříveji spokojil a s stavy se porovnal, jakým by způsobem až do let jeho zletilých král. čes. s zeměmi k němu příslušejícími skrze ně stavy spravováno a opatrováno býti mělo a mohlo, a pod tím bylo by k tomu časné příležitosti hojně, aby se stavové s císařem o všechna ostatní nedorozumění pokojně a přátelsky smluvili. Tak zajisté že Švédové zachovali se, když po zavržení Zikmunda krále nejstaršímu synu koruny švédské k ujetí podali a za krále i pána svého míti ho žádali, s tím přitom dostatečným jemu se v tom zavázáním, že se mu na jisté výminky poddají a ním jako králem pořádným řídití chtějí. Což vše stalo se od nich dříve, nežli k volení novému přikročili.“

„Čtvrté, nechťelili jsou pak stavové na krásně míti za krále nad sebou žádného z synův aneb z bratří cís. Ferd., tedy že jsou měli před rukama ještě jiná knížata v říši, pocházející z kmene nebožtíka krále Ferd. I. a královny Anny, manželky jeho, totiž pravnuky jejich, jenž jsou knížata bavorská a páni falekrabové z linie Neuburské a Zweibrukské,

1620 anobř i prapravnuky, jmenovitě nynějšího kurfiršta brandenburského a jeho bratra, ano i knížata saská z linie Altenburské. Z té příčiny jest to mnohým lidem s podivením nemalým, kudy a z které příčiny jsou stavové tak na tu osobu právě cizí a k rodu králův českých naprosto nic nepřináležející přišli, a to na osobu takovou, kteráž již prvé bez toho kurfirštem říše jest, ješto sv. římská říše sedm a ne šest kurfirštův s právem míti má a chce, ovšem pak že dotčená osoba k náboženství tomu, na něž majestat jejich předně a obzvláštně svědčí, pro něž jsou k zbraněm nejvíce sáhli a do té války nad míru obtížné zabředli, nikoli se nepřiznává.“

„Jestližet jsou se pak na dotčeného kurfiršta falckého moc, konfederaci a přátelstvo veliké v příčině té ohlédali; tedy tou měrou dávají na sobě znáti to, že jsou v příčině obhajování náb. svého více se na lidské rámě nežli na pána Boha samého spoléhali. A mohou se míti s právem na pilném pozoru, aby dle obecného přísloví nevěra svého vlastního pána neoklamala, poněvadž mnohem větší počet příkladů může se najíti a vyčísti, jak neslušně a nenáležitě lidé poddaní proti vrchnosti své dobré jsou se pozdvíhovali, nežli těch, když jsou se kteří poddaní zpronevěřili třebas vrchnosti zlé, aby se jim to předsevzetí jejich ku posledku dobře zvedlo, byt pak časem s prvopočátku štěstí a prospěchu nějakého proti též vrchnosti své užili; nýbrž že jsou obyčejně podlé sebe i lid obecný, pro jehožto břemen polehčení zdáli se tu věc před sebe bráti, do nejtěžších neřestí a slot zavedli, tak že to, což většímu dílu jich před takovým pozdvižením zdálo se býti věcí nad míru obtížnou a k snášení téměř nemožnou, potom po ztropené bouřce obec, zmudřevši pozdě s svou vlastní škodou, porozuměla tomu snadno, že by bylo mnohem chatrnější a k vystání snesitelnější, nežli nepřiležitosti ty, kteréž se jí z dotčené zpronevěřilosti urodily. Anobř, jakž se tomu z některých zpráv vyrozumívá, že jest Čechům již ukázáno na jejich okolní sousedy, totiž na stavy a lidi poddané v Hořejším Falcu, aby se jich zeptali, zdali jest jim provozování od vrchnosti jich svobodné náboženství dle Augšp. konfessí vůbec aneb aspoň jen svoboda svědomí jejich zcela a zouplna puštěna a zanechána.“

„A poněvadž císař byl by v tak veliké podezření při lidu obecném uveden, že by nebožtíka pana otce svého zámľuvy ústní stavům knížetství jeho učiněné v příčině náboženství nezdržel a jí radosti nečinil: pročež mnozí jsou v tom domněni postaveni, že jsou Čechové měli míti mnohem větší příčinu k tomu, aby na to zdravěji a bedlivěji pomyslili, že jejich v nově voleného krále pan otec nebožtík otce svého,

kurfiršta Ludvíka, kšaftu a vůle poslední z strany zachování v celosti a vzdělání náb. dle znění konfessí Augšp. nikoli nešetřil a nevyplnil, nic se na to neohlédaje, že jest se k tomu samým dědictvím svého otcovského se ujetím daleko toužejí a pevněji zavázal, nežli císař Ferd. k zdržení a naplnění připo-
vědi oustní téhož pana otce svého. Poněvadž pak jmenovaný král český pana otce svého předsevzetí neb jednání, proti kšaftu děda svého naskrze čelící a tak proti stavův a lidí svých poddaných svobodě jim nadané, za neslušné a nenáležitě jest neuznal a nepotupil, nýbrž mnohem spíšeji je schválil, ba i ještě nad to o cosi většího se pokusil, nežli pan otec jeho: tedyť jsou Čechové a země přivtělené mohli na to rozumem svým snadno přijíti, jak bezpečně a podstatně měli by spoléhati na svobodu tu, kteráž jest jim předešle v jednom i druhém náboženství zakázána, zvláště pak poněvadž jsou se v tom již některé osoby k náboženství krále jejich zjevně se přiznávající světle a neukrytě slyšeti dáti směly, že vrchnost v příčině náb. se dotýkající není povinna reversem nákým dáti se vázati.“

„Ti a těm podobní rozmyslové proto se od některých upřímného srdce a soudu nestranného lidí v bedlivé rozvážení berou, aby stavové král. čes. i zemí k němu přivtělených rozmyslili se na to zdravě: zdali jsou to volení své nové ve všech všudyž příčinách a případnostech slušně a s právem před sebe vzali, je vykonali, i budouli moci z něho tu, kdež náleží, právi býti. A pokudž by se něco toho tak zcela a zouplna nenašlo, tedy aby raději na jiné prostředky za času pomyslili, jak by ty omyly škodlivé, jichž se při té věci dopustili, pokudž by nejvýš možné bylo, náležitě napravili. K čemuž je jejich v nově volený král, jakožto ten, kterýž se v tom zřejmě pronesl a osvědčil, že mínění jeho není, koho při věci té o jeho spravedlnost strojiti aneb někomu co toho svévolně zadržovati, mnohem spíšeji přidržeti nežli od toho odvozovati bude, zvláště poněvadž mnozí lidé rozumní tak o tom smýšlejí, že jest se z strany ujetí koruny české a správy zemí k ní přivtělených, nevyčkávat v tom resoluci konečné a zdání dobrého od svého pana tchána, veliké Britannie krále, jenž jest kníže a regent nad míru moudrý a zkušený, ani bedlivě při sobě nerozváživ těch pohoršitelných a škodlivých konsekvencí neb věcí odtud vyplývajících, jako ani světlého kontextu neb znění svrchu psané bulle zlaté, kteráž jemu neznáma býti nemůže, příliš hrubě ukvapil a sebe tím domnělým právem stavův k volení svobodnému svěsti dal, ješto proti tomu každodenní zkušenost to s sebou přináší, jak nebezpečná a nezdárná věc jest, když někdo v některém domě kurfirštském

1620 víceji na kancelář a svá práva obzvláštní spoléhati a se odvolávati, nežli na právu obecném a zřiz. zem. hlavním neb základním intencí a při svou zakládati chce.“

„A ač obyčejně za horka zakvašené, náhlé a obmyslné rady a naměření lidská s prvopočátku zdají se býti veselá, slibná a užitečná; s tím však se vším, čím dále, tím tížeji se daří, až naposledy potom dokonce zlého a přesmutného docházejí skončení. Onen Karel, švédský král, dosedl sice hned na stolič královskou a ujal se správy vlasti své, jak jen stavové švédští Zikmunda, strejce jeho, zavrhlí; ale s korunováním prodlel dobře za sedm let pořád, vyhledávav ustavičně pod tím prostředkův všelijakých, aby vždy ještě téhož strejce svého polského krále aneb při nejmenším syna jeho Vladislava sobě vyzískati a s ním o to o všecko tím lépeji porovnatí se mohl.“

„Kdo by tedy chtěl pomysleti na to zdravě, kterak by k té věci české nějaké prostředky příjemné vynajíti a tomu nedorozumění přetěžkému prospěšně vzhoditi mohl: ten by mohl ne neslušně myšlením svým přijíti na to, že by k věci té nebylo žádné lepší a pohodlnější cesty, jako ta, aby obojí strana zbraně své neprodleně složila a zanechala pře té při spěšném, a to buď přátelském aneb právním soudcův nestranných a náruživostmi nezřízenými nezanešených porovnání, leč by někdo to samo měl na rozmyšlení velikém, zdali by to obé bez ujmy a zkrácení reputací císařské dobře a bezpečně státi se mohlo.“

„Ale poněvadž sám císař v kapitulaci neb reversu svém sobě to oblibuje, že na žádný stav sv. říše ani sám o své ujmě mocí sáhati ani komu jinému co takového před sebe bráti poručeti neb dovolovati nechce, nýbrž mělli by buď sám císař neb kdokoli jiný proti jednomu nebo druhému z týchž stavův říšských co činiti, říkati aneb očkoli k komu z nich hleděti, tedy že takového každého má a chce císař pro uvarování všelikých rozbrojův, bouřek, roztržitostí i jiných těm podobných zmatkův a neřádův v sv. říši, též pro obecného pokoje a svornosti v ní zachování, ku pořádnému vyslyšení a processu právnímu dodržeti a dostaviti dáti, pod žádným vymyšleným způsobem a zámyslem toho nedopouštěje, aby kdo z stavův, ješto by právem živ býti chtěl a k němu se volal, loupežnictvím, zájmem a ohněm, krádeží, válkou neb čím jiným utiskován, sužován a přepadán býti měl, jakož pak není o tom pochybnosti naprosto žádné, když pan kurf. falcký, jakož na něho náleží, v tom se upamatuje a ku přátelskému porovnání s císařem směřovati bude; tedy že i císař s větší pochvalou, užítkem i s fortelem svým a domu svého

rakouského, zvláště poněvadž jest jistě k skutečnému vladařství král. čes. a zemí k němu přivtělených ještě nikda nepřišel, bude moci podlé též kapitulaci své se chovati a postupovati, nežli aby pro domnělé reputaci a velebnosti své zachování všechno to s větším nebezpečenstvím i s dokonalou zemí svých dědičných, kteréž ještě v moci své má, ztratou, ovšem pak s nejvyšší záhubou a zkázou sv. říše, anobř celého křesťanstva jakožka v šanc vsaditi a na špici meče postaviti měl neb chtěl.“

„Příklad toho patrný máme na onom Maximilianovi, králi římském. S tím podobně poddaní jeho Flandrové nakládali jednoho času tak nenáležitě a nehodně, že jsou ho životně jali, u vězení drahý čas zdržovali, rady pak a dvořany jeho některé, an na to očima svýma se díval, pomordovali a z světa zprovodili a naposledy i k smlouvě, jakou sami míti chtěli, chtěli jest sic jináče z téhož vězení vykročiti a hrdlo sobě zachovati, přinutili. I ačkoli cis. Fridrich, otec Maximilianův, domníval se také, že by mu nebylo možné, aby bez ouhony a ublížení důstojenství svého císařského potupu tu shrýzti a bez slušné a spravedlivé pomsty zanechatí měl a mohl; avšak týž syn jeho, maje na velikém pozoru a rozmyslu přípověd svou královskou, a jaké by z toho, jestliže by pan otec jeho tůž pomstu sice ne neslušnou a ne neprávni před sebe vzal, země pohubení a krve nevinné proliti následovati musilo, vždy předce téhož otce svého namluvil na to, že jest všeho toho pomínil a pokoj sobě dal.“

„Jak mnoho onen císař Zikmund Čechům ustoupil a od čeho upustil, to se v pamětech téhož národu obšírně zaznamenané nachází. Kdyby byl někdo před dvacíti lety řekl, že král hispanský má s stavy nidrlantskými jakožto s národem sobě svobodným příměří pokojné udělati, byli by lidé řekli, žeť toho dotčený král nebude moci s reputací svou dokud živ učiniti; avšak předce se to tak v skutku a v pravdě zběhlo, králi pak skrze to na jeho velebnosti a moci dokonce nic nesešlo, anobř snad mnohem větší fortel mu z toho pošel, nežli kdyby byl válku předce dále tu vedl.“

„A protož mělt by i císař reputací svou tak na pozoru míti, aby podlé ní i ostatní země své v šanc nevsadil a o ně s špatnou reputací dokonce nepřišel. Což císařské rady měly by při sobě bedlivě uvážiti a přitom posouditi i toho, že císař nebyl by v válkách pán příliš šťastný, jak se to při něm na onen čas u Kanyže a teď posléze v benátské válce na oko spatřilo.“

„Tuto však naskýtá se jedna nesnáz dosti veliká: že k takovému jednání přátelskému a mezi stranami takovými

1620 ne tak snadno najdou se prostředkové aneb smlouvové ubrmanští nestranní a vášněmi postranními nenapravnění, ať se nyní o soudcích mlčí, poněvadž v při té dotýkalo by se tak dalece náboženství z obojí strany (čehož netoliko již nahore dosti hojně dotknuto, alebrž i z přednesení vyslaného císařského při dvoře franském vyrozumělo se tomu s dostatkem), jako i proto, že jsou se již mnozí z křesťanských potentátův, knížat a pánův jak jedné tak i druhé strany nemálo ujali a přivinuli k nim, tak že, kdo by z nich byl jedné straně příjemný, toho by hned druhá měla v podezření. V nově volený český král spolu s stavy král. čes., jest jistá věc, že pře své dokud živi nepodají císaři k rozsudku, poněvadž ho za stranu svou odpornou uznávají, jako ani kollegium neb konsistoři kurfirštskému, od něhož dotčení stavové již prvé jsou velice uražení a stíženi, a to v tom, že dotčení kurfirštové císaře k volení hlavy říše proti žádosti jich připustili. Jiným také knížatům katolickým ne tak snadně svěří sebe k rozsudku spravedlivému; jako i císař z druhé strany bude míti na velikém rozmyslu, aby při svou kurfirštům, knížatům a stavům evangelickým rozeznati dopustil a na orteli jich přestati měl.“

„Při této však nesnázi mohlo by se pomyslíti na to, zdali by mezi jinými prostředky ku zpomožení nedorozumění tomu příhodnými i ten platný a užitečný nebyl: aby strana obojí zbraně složila a učinila mezi sebou co nejdříve příměří; k tomu aby císař dle zakázání svého, kteréž se stalo v Nirmberce skrze posla jeho i jindy knížatům a stavům sjednoceným, pomyslíl zdravě na prostředky ty, jak by těm stížnostem ode všech stavův evangelických ze spolku podaným jakkoli neb poněkud skutečně zadosti se stalo, nebo jest se toho obávati, neučinili to císař, tedy že jmenovaní stavové evangeličtí sjednocení budou tu jeho zámlovu ujímati sobě a vykládati mnohem víceji za hostinskou a nebezpečnou aequivokaci neb škrabuňk, nežli za upří mou staroněmeckou i císařskou sinceraci, zámlovu a ujištění jich v naději té.“

„A jakkoli táž věc, jak snadno souditi, stavům katolickým ne bez slušné příčiny dává rozmyšlení veliké a přichází jim dosti odporná a těžká; s tím však se vším naděje vede, když toho při sobě zdravě pováží, že by, chtějíce úmysl a mínění své z strany zachování sobě v celosti některých klášterův a mnichův sobě provésti, sebe lehyčce i o celá duchovenství, anobř i o země připraviti mohli, žeť i ti budou hleděti se k mínění císařskému rádi a příhodně šikovati a v tom ve všem za jedno se s ním pěkně srovnati. Neb již vůbec všickni to dobře zkusili, jaké znamenité nepřiležitosti povstávaly dosavad při pořádu práva v komoře říšské z toho, když strana

pod jednou zhajovala některým osobám knížecím pod obojí 1620 jejich místa a visitací v dotčeném soudu komorním uživatí, zavalujíc jim v tom spory a nesnáze rozmanité.“

„A byť krásně nynější císař k něčemu víceji přistoupiti a od něčeho podstatného ustoupiti musil, nežli jsou co toho předkové jeho v příčinách takových dělali, aneb zřízení zemská sv. říše v pravé pravdě to s sebou přinášejí aneb aspoň zdají se přinášeti: protoť však žádný z lidí rozumných nemohl by míti mu s právem v tom za zlé; má zajisté císař v věci té za příklad dobrý pana děda svého cís. Ferd. I., jako i cís. Karla V., co ten, chtěje zase způsobiti a na budoucí časy zachovati mír a pokoj v sv. římské říši, jehož těchto časů jest daleko více potřebí, nežli v tu dobu, od sebe učinil. A jest se konečně nadáti, jestliže císař oblíbí sobě živě a opravdově přátelské porovnání nevolí a nesnázi těch, kteréž nyní vůbec vznikly za příčinou rozdílu v náboženství, tedy že i stavové evangeličtí sjednocení nebudou se tak tuze a drsnatě zastavovati na všechněch žádostech a stížnostech svých, nýbrž dají se upokojiti tím, když vyrozumí tomu, že budou moci obdržeti na císaři a straně katolické ňákou bezpečnější rovnost s nimi jak v náboženství tak i v jiných svobodách a výsadách svých starobylých.“

„Kdyby tedy takovou měrou srozumění dobré a důvěrnost jak mezi císařem a stavy říše, tak také i mezi samými stavy vespolek bylo zase poznovu ustanoveno, není pochybné, žeť by táž věc k snadnějšímu pomožení i toho nedorozumění českého a jiných důležitých věcí císařských na místě postavení nad míru platně a prospěšně sloužila a napomáhala, a bylo by to jak pro též stavy tak ovšem i pro samého císaře daleko lépeji, nežli aby usilovati měli všecko všudyž samou mocí válečnou a pouhým násilím sobě k místu a konci přivést.“

„Aby pak jmenovaného cíle tím konečněji a snázeji dosáhnouti a pokoje trvanlivého a bezpečného dojíti mohli, pročez historie časův pominulých naskytují nám příkladův hojně, podlé nichž by se na snesitelné prostředky k vykonání všeho toho pomyslití mohlo; ku příkladu: když na onen čas král uherský Matiaš a Vladislav, český král, za příčinou markrabství moravského, knížetství slezských a obojích Lužic vyzdvihli proti sobě válku otevřenou, a Kazimír, polský král, ujal se Vladislava syna svého; kurfiřtové pak okolní, Albrecht saský a Jan brandenburský, znamenavše to časně, že by země a knížetství jejich, pokudž by táž válka dále trvala, mnohých neřestí zakusiti a vystáti musily, i vložili se v to živě a předložili stranám jisté výminky a výhrady, na něž by pokoj mezi nimi zavřín býti mohl, jmenovitě aby Hořejší i Dolejší Lužice

1620 s dílem knížetství slezských při koruně české zůstaly, král pak Matiaš aby na ostatním dílu Slezska s Moravou přestal, na ten a takový způsob: jestliže by bez dědicův pohlaví mužského ze světa sešel, tedy aby dotčené země všechny zase k koruně české připadly; pakli by dědice pohlaví mužského zanechal po sobě, tedy aby král Vladislav měl na vůli buď jmenovaných zemí při témž dědici zanechat, aneb jistou summou peněz od něho je vyplatiti a k král. čes. zase přivtělití.“

„Jmenování králové, český a uherský, vyrozuměvše výminkám předloženým a jich bedlivě při sobě pováživše, přestali na nich, a tou měrou učinili vespolek pokoj prostředkováním týchž kurfirštův, zvláště poněvadž kurfirštové v tom se jim zřetelně pronesli, kterákoli strana oblíbí sobě výminky jim přednešené, tudy že chtějí se jí obadva ujíti a proti druhé jim odporné lidem svým válečným, kterýž před rukama měli a s ním před Vratislav táhli, kdež i vojska králův oboudvou se nalézala, věrně pomáhati. A ačkoli tedy král Vladislav v tu dobu musil příliš mnoho pustiti králi Matiašovi od zemí k koruně české přivtělených; s tím se všim, nežli málo minulo, dostaly se mu zase všechny a to ještě s královstvím uherským do rukou a po něm potomkům jeho, kteříž drží je až do časův přítomných.“

„A jakkoli císař Fridrich na přimluvu a prostředkování některých kurfirštův a knížat německých jmenovanému králi Matiašovi koruny uherské proti odvedení mu jisté summy peněz, chtěje tedy tu válku začatou tím spíšeji přetrhnutí, v moci jeho zanechal; nicméně však předce táž koruna uherská dostala se potom potomkům jeho k správě a opatrování, a zůstává při nich téměř již na sto let pořád zběhlých. Což bylo by se snad nikda nestalo, kdyby byl týž císař Fridrich chtěl dotčenou korunu králi Matiašovi mocně z rukou vydržiti a sobě zachovati. Když pak po některém čase dotčený král zdvihl válku proti císaři a odňal mu celé Rakousy; tu opět ujal se císaře Albrecht, kníže saské, se vši svou mocí válečnou, vyhnav krále Matiaše téměř z většího dílu zemí rakouských a jej k tomu přinutiv, aby s císařem se spokojil, přitom však zanechal mu jak hlavního města Vídne tak i jiných měst některých k vládnutí a užívání. S kteroužto smlouvou ubrman-skou knížete Albrechta císař Fridrich byl výborně spokojen a syn jeho Maximilian I. dotčená místa teprva po smrti Matiaše krále zdobýval a sobě přivlastnil.“

„Tím způsobem mohou historie křesfanským a pokoje milovným potentatům, kurfirštům a knížatům, též jejich a J. M. C. radám i všechněm jiným lidem rozumným příčinu

a podnět dáti k bedlivému pomýšlení, zdali by na takové a těm podobné cesty a prostředky tomu z českého nepokoje vzniklému nedorozumění, jestliže ne docela, ale aspoň z částky a zatím takto: však příhodně zpomoženo býti mohlo, ku příkladu takto: nemohli by býti císař radou dobrou k tomu přiveden, aby kurfiřtu falckému do smrti jeho země české a Lužic k vládnutí a užívání pustil, sám pak zanechal sobě Moravy a Slezska na způsob takový:“

„Jestliže by se skrze nestranné prostředky a smlouvce aneb skrze pořád práva to provedlo a našlo, že jsou dotčené země neměly dokonalého práva a svobody a moci k tomu, aby se z poslušnosti J. M. C. vytáhly a sobě krále a nového pána zvolily; tedy aby teprva po vykročení z toho světa jmenovaného kurfiřta falckého též království a všechny země přivtělené císaři neb na dědice jeho, však bez ujmy a zkrácení privilegií jich, zase připadly a zůstaly při nich, stavům pak aby na výš oznámený způsob zanecháno bylo právo k svobodnému volení dle znění bulle zlaté. Pakli by se dotčené země příhodně rozdělit nemohly (ač že by se to mohlo dobře státi, jest tomu rozuměti z příkladu nyní přivedeného), zdali by je aspoň jmenovaný kurfiřt, proti vynahrazení císaři jisté summy peněz platu ročního, jako za léno císařské a dědicův jeho pohlaví mužského — pod kteroužto případností aby jim také slušně a s právem titul královský zůstal, a oni ho svobodně užívati mohli — již připomenutou měrou za živobytu svého držeti a užívati mohl.“

„I ačkoli pak jest snadno souditi, že z obojí strany budou se zdáti prostředkové tito vyvržení velice odporní a drsnatí; přes to však všecko vždy nesluší od naděje docela pouštěti, aby v nově volený král neměl vždy něco učiniti k vůli a na dobré zdání všech nestranných a pokoje milovných potentátův, kurfiřtův a knížat pro tu lásku, kterouž k obecnému pokoji i k sv. římské říši, vlasti své milé, má, ovšem pak pro tu šetrnost a ohled ten, kterýž povinen jest císaři, pánu a hlavě své prokazovati, a ku přátelskému nějakému porovnání přistoupi, jako i stavy a poddané král. čes. a zemí přivtělených dle nevyšší své možnosti k těmž přivéstí a nakloniti pomoci, byť oni krásně chtěli se hájiti tím, že by prostředkové jmenovaní čelili naskrze proti jejich teď nedávno zavřené smlouvě, konfederaci a způsobu správy zemské starobylému; poněvadž v takových a těm podobných přípězích nemusí se všecko všudyž tak subtilně natahovati a na vážky zlaté rozvažovati, nýbrž mohou se věci takové dobře a prozířetelně tak opatřiti podlé potřeby nastalé, aby kozy celé a vlci sytí zůstali.“

„A když stavové s poddanými svými budou v tom náležitou a dostatečnou assekurací ubezpečeni, že při svých privilegiích a svobodách starobylých zcela a zouplna zůstaveni budou, obzvláště pak majestatu jim na náboženství vydaného v své váze užívati mají: jest dobrá naděje, že tím snázeji a ochotněji dají sebou pohnouti a přivésti sebe k upokojení přátelskému, ano i to v pilné povážení své vezmouce, byloli by jim možné to přetěžké břímě válečné ještě dále snášeti a vystáti.“

„Po straně pak císařské mohly by se uroditi a naskyt-nouti mnohem větší nesnáze a rozmyslové, zdali by k již oznámeným prostředkům přistoupiti mu možno a bezpečno bylo, poněvadž ti zdáli by se proti jeho velebnosti císařské a královské náramně čeliti, to pak uznávali by všickni vůbec lidé rozumní za věc slušnou a spravedlivou, aby kníže císaři a hlavě své nejvyšší, a zvláště to, kteréž by ho samo tak podle jiných spoluvolencův svých k důstojenství takovému zvoliti a vyzdvihnouti pomohlo, ovšem pak stavové a lidé poddaní v zemi, k jurisdikci sv. římské říše příslušející, velebnosti jeho císařské ustoupili a vždy v něčem předešlý náčrt mu pustili, nežli císař a hlava vrchní knížeti jednomu a takovým stavům a lidem poddaným. Kterážto rozmyslové a rozvržení věci té jsou tak podstatní a mocní, že jest snadno toho se domysli, žeť poslušní kurfirštové, knížata a stavové sv. říše k věcem takovým nikoli mlčeti a s pokojem seděti nebudou, nýbrž poznají se býti povinni tím, aby pomyslili za času na prostředky ty a všecko úsilí i možnost svou vynaložili na to, jak by císaře a pána svého při jeho mocnosti a důstojenství k dobrému užitečnému samé říše zdržeti a zachovati mohli.“

„Co se pak mocnosti císařské dotýče, již jest o tom napřed z částky zmínka učiněna; a tou příčinou nebude moci žádný poslušným kurfirštům, knížatům a stavům v tom slušně za zlé míti, jestliže se oni, majíce na bedlivém pozorů svrchu jmenované případnosti a cirkumstancí, tak lehce do války této nepletou, nýbrž v těchto tak nebezpečných příbězích k míru, pokoji a svornosti mnohem raději veřejně, opravdově radí a napomáhají.“

„Tak jest ovšem, že svrchu dotčený Albrecht, kníže saské, pro obhájení velebnosti sv. říše pro císaře Fridricha mnoho dělal, avšak přitom netroufaj sobě s lidem svým válečným města Vídně jemu k ruce se zmocniti, přivolil k tomu při smlouvě mezi císařem a králem uherským Matiašem zavřeně, aby dotčené město s jinými místy v moci téhož krále na ten čas zůstalo; na čemž též císař také ochotně přestal. Takže lidé ti, ješto tak příliš veliký ohled na samu reputaci, mocnost

a právo císařské v příčinách takových míti chtějí, musili a měli by přede všemi jinými věcmi předně povážiti při sobě zdravě toho: takéli by měli k tomu dostatek lidu, peněz, profiantu, municí i jiných potřeb, aby tu nynější válku, kteráž nákladův nesmírných a nevyvážitedlných potřebuje, a jichž žádnému nejbohatějšímu a nejmocnějšímu králi téměř vystáti nelze, vystáti a dokonale vyvésti mohli. Aby se pak na samé cizí potentaty v té věci spoléhati měli, nebylo by bezpečno raditi jim k tomu, neřkuli pro tu samu příčinu, že by jak sebe samé tak i vlast svou skrze to do cizí poroby a otroctví svévolně zavedli, alebrž že by i straně své odporné dali k tomu podnět a příležitost znamenitou, aby i ona podobnou měrou lid cizí do říše uvedla, a potom aby tudy jeden potentat toto, druhý onono od ní ušklubl a odtrhl, poněvadž sice obyčejně to bývá, že, které království samo v sobě roztržité a nesvorné jest, to nižádným způsobem v podstatě a celosti své dlouho ostati nemůže, ať nyní pomine se mlčením to nebezpečenství převeliké, jehož jest se odtud sv. říši, anobrž křesťanstvu celému od úhlavního a dědičného jich nepřitele Turka neomylně obávati; jemuž tou příčinou otvírají se do ní příliš prostranné dvěře, anobrž i brána celá, tak že bylo by na velikém čase, jakby mu je všickni křesťanští potentatí zase za času zamknouti a zatarasovati mohli.“

„A podlé toho všeho slušelo by ještě bedlivě souditi i nepřiležitosti této: kdyby se všickni potentatí cizí neb přespolní, od nichž bylo by se císaři pomoci jaké nadáti, i jeden každý z nich obzvláště s svými povahami a případnostmi rozmanitými zdravě a bedlivě rozsoudili a povážili, že by snad nebylo proč, na sílu a pomoc jejich tak hrubě pavovati. Král zajisté hispanský nemohl samotných stavův sjednocených v Nidrlantu za celých 40 let dokonce sobě podmaniti, skompeskovati aneb pod moc a poslušnost svou přivésti, nýbrž naposledy musil vždy s nimi jakožto s národem sobě cele svobodným příměří do jistého času zavřítí. Kdyby tedy na moc a sílu jeho tak přílišně pavovati chtěl, aby on s to býti mohl, pomáhati někomu jinému zemí a lidí poddaných od něho potracených zase poznovu dobývati, zvláště poněvadž on také sám, kdyby snad minil při témž druhu svém všecku sílu svou vynaložiti, mohl by buď od jmenovaných stavův buď od kohokoli jiného z potentatův okolních v svých vlastních zemích nešpatného nebezpečenství se obávati, anobrž i s ním se skutečně potkati.“

„Nápodobně král polský nemohl svého vlastního a dědičného království švédského v rukou a moci své zdržeti a zachovati, nýbrž musí ho jinému proti vši své vůli přiti. Aby

1620 se pak měl nyní do toho nedorozumění českého bezpotřebně plést, s těžkem mu k tomu stavové koruny polské dovolí. Franský král jest tak, že má proč ohlédati se něco v věci té na krále englického, aby se proti zeti jeho a zvláště proti jeho dědičným zemím přílišně na odpor nestavěl, jako i na své starodávni konfederanty a přátely, knížata německá, kteréž by tou měrou nemálo uraziti a proti sobě zjitřiti mohl. Podlé toho, poněvadž z věci svrchu oznámených tomu se vyrozumívá, že v tom nedorozumění českém dotýkalo by se těžce náboženství, protož mohla by se o to snad něco v království jeho vlastním nějaká potrzka a nevole uroditi, tak že by týž král po domácku s svými vlastními poddanými co dosti činiti měl.“

„Potentati a knížata vlaská nejsou sami mezi sebou jedno-
svorní. Když papež časem poklad svůj otvírá a něco ven z něho vyzdvihuje, tedy hledí jej zase co nejrychleji zavřiti, tak že není se co bezpečiti na jeho nákou stálou a trvanlivou pomoc jak z strany peněz, tak ani jiných věcí potřebných. Ostatní pak knížata ve Vlaších nejsou docela dobří přátelé a zástupcové císařští, pro něž tím méněji budou smíti se volně hnouti druhí, kteříž byli by toho celého úmyslu, císaře v té válce zastávati.“

„Na turecké pomoci chtěti sobě něco zakládati, není jisté, ani bezpečno, ani užitečno. Nebo nacházíme to z historií hodnověrných, kterak se na onen čas dalo v císařství východním, v zemích řeckých, v království uherském i v jiných krajinách okolních, když tento host buď od nich pozvaný neb nepozvaný dostal se do nich. Čehož sluší časův nynějších též povážiti a přitom opatrovati se bedlivě, aby on podobnou měrou do římské říše se nevtrhl a nevzloudil.“

„Chtěli by pak někdo sobě o tom myšlení takové dělati, že skrze dáni do achtu kurfiřta falcského a stavův mohlo by býti straně císařské nějak příhodně a platně zpomoženo neb poslouženo, tedy nechť by také přitom shledal toho, aby ho nápetí to hrubě nezmyšlilo, a tudy to zlé ještě mnohem hůřeji se nezjitřilo.“

„Dále, poněvadž jest se císař v tom světle a neukrytě slyšeti dal, že panu kurfiřtu falcskému nemá v tom tak příliš za zlé, že jest se koruny království českého a zemí k němu přivtělených ujal, kdyžť jest to učinil pro samo většího nebezpečenství uvarování, když jsou Čechové v tu dobu na tak veliké pozoufání přišli a proti jeho v té věci se zpěčování by bezpochyby byli k volení novému přikročili, což by bylo jak císaři tak i celé říši věci tím protimyslnější; tou tedy příčinou jest se nadati, že císař bude moci snázeji přiveden býti k dobrému a přátelskému porovnání, když se o to, aby táž věc tím dříveji

byla náležitě fedrována, i jiní potentatové, předně pak a nejvíce kurfiřtové a knížata říše s opravdivou horlivostí postarají a jí se ujmou.“

„A mohlo by se i to dobře státi, že by král englický sám, jakožto rozumem vysoce od pána Boha obdařený kníže a pán, jemuž to výborně jest známé, že věc ta dotýkala by se jednostejně všech všudyž králův světa, jemu pak obzvláště že by pro společnost pře té, kteréž dotčený král také před tím v svých zjevných spisích živě se ujal i důvody podstatnými mocně zastával, na ní nezáleželo málo, v případnosti té jak zetě svého tak ovšem i jmenovaných stavův s dostatkem napomenul, aby se tím ochotněji k nákému snesitedlnému a slušnému porovnání měli a nakloniti dali.“

„Kdyby pak císař na již oznámený způsob přičinil se o skutečný fedruňk a vzdělání obecného svaté říše dobrého a pokoje stálého v ní, tedy jest jistá věc, že by sobě skrze to tím hojnější poctivost a pochvalu neumírající i všech vůbec vyzískal, nežli kdyby za příčinou svého toliko vlastního zisku, pohodlí a zdůstojnění všěcko v šanc směle a nerozvážlivě vsadil, tak veliké množství a sílu lidu cizího válečného (což zdá se, že by s jeho kapitulací neb s reversem od něho kurfiřtům odvedeným nevšelijak dobře se srovnávalo) do říše uvedl a tou měrou ještě těžšího zemí zhubení, krve nevinné prolévání, a čeho bylo by se nad to výše odtud budoucně obávati, příčinou býti měl; ovšem pak kdyby, jakž sice štěstí v příčinách takových velice nestálé a vrtkavé jest, musel očekávati na sebe břemene toho obtížného, kteréž se obyčejně od vítěze na stranu přemoženou uvaluje, a jež musil by sám císař dokud živ a snad po něm i dědicové a budoucí jeho za drahně let pořád a svou obtížností znamenitou na ramenou svých snášeti, což by jistotně vztahovalo se mnohem více k velikému jak osoby a důstojenství jeho císařského tak ovšem i velebnosti celé říše zmenšení, nežli aby vždy v něčem času přítomnému ustoupiti a jemu nák rozsáhně folkovati musel. Kdyby se to tak stalo, tedy císař měl by naději neomylnou, což by koli tuto snad mu ujiti mohlo, že by sobě to jinou stranou a obzvláště na říši, kdyby v ní mír a pokoj utvrdil i mezi stavy důvěrnost lepší spůsobil, vynahraditi a snad i toho přitom ještě nadáti se mohl, že by takovou měrou tím snázeji i království uherské sobě zachoval a v moci své zdržel.“

„Ale ještě jedna věc mohla by císaři, ne bez slušné příčiny, v cestě hrubě ležeti a rozmyšlení i překážku těžkou jemu zavaliti, kdyby totiž duchovenství, klášterové i kostelové pod jednou zase k svému způsobu a užívání starobylému přivedeni a navráceni nebyli. Avšak snad i k tomu mohli by

1620 se najít prostředkové nějaké příhodní a snesitelní. A byt krásně věci té hned tak pojednou zcela a zouplna zpomoci se nemohlo; s tím však se vším vždyť předce jest věc lepší a užitečnější, takové statky duchovní v rukou křesťanských zdržeti a zanechati, až by se i k navracení jich příležitost náká vinšovanější naskytla, nežli snad horlivostí nějakou nečasnou a nerozšafnou dáti příčinu k tomu, aby je Turek s celými zeměmi a lidmi křesťanskými sobě pod moc uvedl. Kterýžto v skutku, vida takovou svou příležitost dobrou, zaháleti nebude. A byt krásně sám císař turecký, jenž snad větší chuť a mysl k míru a pokoji má nežli k válce, na ty věci nemyslí, najdou se však bez něho jiní podštěváčkové mnozí, kteříž budou ho k tomu ponoukati, aby příležitosti nynější pilně šetřil a jí z rukou svévolně nepouštěl, jakž se před tím takových ponuknutí mnohem více dalo. Ale milostivý a milosrdný Bůh a otec pokoje račiž k tomu milostivému pokoji sám pro rozšíření cti a slávy jmena svého nejsvětějšího, ku potěšení a rozmnožení církve křesťanské, ano i k budoucímu dalšímu vzdělání prospěchu sv. římské říše mocí svou božskou srdce lidská nastrojovati a nám všechněm ho štědře udíleti a propůjčovati.“*)

O poselství krále Fridricha u Maximiliana bavorského.

Fridrich, český král, vypravil do říše, předně pak a zvláště k strejci svému Maximilianovi, kn. bavorskému, Dr. Ludvíka Cameraria, radu svou tejnou, za přičinami vysoce důležitými. Kterýžto dostav se do Mnichova a tam mimo vůli a libost svou déleji se zdržovav pro množství jednání svých, učinil obšírné psaní ciframi neznámými odtud $\frac{1}{2}$ d. maje k Volrádovi z Plessen, též tejně radě královské, kterýž v tu dobu zdržoval se při pánu svém v Praze; v němž činil mu dostatečnou zprávu, jak se mu co při dvoře a rokování bavorském vedlo, což skladatelové tejně kanceláře Anhaltské v tom smyslu připomínají a vypisují:

Že dotčený Camerarius ze všech všudyž cirkumstancí porozumívá tomu, že týž kníže bavorské nebude nikoli v neutraltvív s pokojem seděti a na tu šarvátku císařskou a královskou dívati se skrze prsty, nýbrž přispěje císaři když tedyž na pomoc. Jeden z jeho předních rad a dvořanův, z Vezínu, že jest opět v Drážďanech, ačkoli odjezd jeho před Camerariem dosti dlouho tajili, až naposledy dověděl se toho u jednoho

*) Celé toto pojednání, původně německy sepsané, od Skály samého na česko vyloženo jest. Red.

z rad komory knížecí a to při truňku a posedění přátelském, vyrozuměv v tu dobu i tomu, že císař přemýšlí na to, aby krále do achtu dal; tak že ze všeho toho může snadno se souditi, že Bavor mohl by což tož dosti těžkého mimo nadálost jejich ztropiti. Dále z obecných avisí vlaských, které byly mu propůjčeny ku přečtení, že jest nalezl to: kterak král bavorský pronesl se skrze posla svého pápeži v tom, jak jen dostane od císaře resoluci jeho dokonalé, že vskok do Hořejší Falce s lidem svým vpadne. Načež že jest potřebí králi i radám jeho veliký pozor míti a za času na prostředky dobré pomysli. Mezi jinými pak nebylli by dobrý a příhodný prostředek ku předejití toho zlého tento: aby král bratru svému falekraběti Ludvíkovi Filipovi na čas a na jistý revers pro budoucnost kuru falekého postoupil anebo synu svému nejstaršímu, jemuž by ku potřebě té poručník velmi lehce obádán a nařízen býti mohl, protože by proti těm osobám exekuci právní téhož achtu postačovati a připuštěna býti nemohla. To že jsou o té věci myšlení jeho, k nimž zná se patrně, že by při něm z strachu tak kvapně pocházela.

Z strany knížat a stavův sjednocených zdálo se mu, že ne všickni barvu aneb štych držeti budou, nýbrž že větší díl jich pustí pláště své po větru. Mělali by armáda česká — čehož, Bože, uchovati rač! — k neštěstí nějakému přijíti, že věc bude jejich na zlém spůsobu státi, protože ani na Uhry není se co dokonale bezpečiti a pavovati. K tomu také že jejich domáci nedostatkové a neřesti ve Falcu škrtí jej převelice, totiž, mysl v věcech tak těžkých nejistá, na ničemž konečném dokonale se neustanovující, peněz nedostatek i jiné nepřiležitosti mnohé, a to mnohem tížeji, nežli všechných nepřátel jejich moc a síla; žádaje, aby jim Bůh sám pomoc svou seslati ráčil. Nad to výše že by bylo nezle, aby se kurfirštu brandenburskému a radám jeho v Berlíně zůstávajícím napomenutí dostatečné učinilo, aby verbuňkové předsevzatí tím dříveji se fedrovali, a tudy kurfirštu saskému blecha do ucha se vsadila; též i o to aby se postarali v Praze, jak by Pomořané mohli býti tím lépeji vyzískáni králi a k straně jeho přivedeni. V Mnichově že se velice strojí k vytržení do pole, jakož pak stany knížecí že roztáhli a rozbili právě proti pokoji tomu, v němž na ten čas Camerarius bydlí.

D. Jocher, přední tejná rada Bavorského, že hrubě touží na ty potržky veřejné; načež že jest mu Camerarius dosti prozřetelnou a jadrnou odpověď dal, maje o něm naději tu, když to vše knížeti a pánu svému přednese, že bude míti oosti co žvýkati a na dobré pomyšlení věci ty sobě vzíti, protože jest kníže a pán prozřetelný a poněkud i bázlivý.

Králi Fridrichovi že při dvoře bavorském tu v Mnichově žádný titule královského nedává, o novém pak mladého falckraběte za čekance král. čes. zvolení že ani jedinkým slovem zmínka se nestala po ten veškeren čas, ano i ve všech ostatních věcech že s radami svými hrubě se tají a kryjí, tak že jich vyzpytovatí ne tak snadně mu přijde. Nejvyšší vojenští nad lidem bavorským že jsou všickni vně při lidu, Charvati pak zverbovaní že v zemi bavorské zdělali již škody veliké, pročež že jsou musili je přeložiti do Mildorfu. V Ingolštatež že jich leží posádka silná; v Mnichově pak soldatův není žádných, nicméně že počínají město poněkud zpevňovati.

V posledních novinách, které se z Prahy psaly, a D. Jocher mu je ukázal, že stálo napsáno, kterak strana císařská jde na to velmi tuze a pilně, aby Cameraria kdekoli podskočiti a buď živého neb mrtvého dosáhnouti mohla. Takové pak věci tak těžkých vůbec roztrušování, byť i nepřítelů na nic toho nepomyslili, mohlo by je velmi snadně pohnouti a probudití, aby něco toho proti němu vzali před sebe skutečně; pročež že by bylo hodno, aby takoví klevetníci a rozsévači byli slušně ztrestáni, a táž všetečnost při nich zastavena. Což že se i samému D. Jocherovi velice nelíbilo, a to, jakž Camerarius naděje se o něm, upřímě a z té duše. Mezi tím však že není co jezuitským praktikám hrubě se dověřovati, nýbrž sluší nezlehčovati sobě jich.

Těm pak novinám z Říma, o nichž výše dotknuto, D. Jocher že nedával místa žádného, za celou pravdu jistě, že kníže a pán jeho nikda na to nemyslí. Ale když Camerarius šel na to, aby byl v tom ňák dostatečněji spolu s pánem a králem svým ujištěn, tedy že vždycky toho mlčením pomíjel aneb řečí jinou zamluvil, tím toliko řeč svou zavíraje, že Bavor samotný ne tak snadně v něco takového se vydá; ale na čem se ostatní stavové katoličtí snesou, o tom že on neví, toho však že sobě i říší vinšuje, aby se vždy něco tím dříveji zběhlo, tak aby aspoň jednou těm potřzkám obecným přítrž státi se mohla.

Ostatních věcí že povi a papíru svěriti nesmí. Nyní že křížoví dnové a nábožnost papežencův, kterouž ten týden duchovní i světští velmi silně provozují, jednání jeho budou hindrovati a meškati náramně. Ale čeho změniti nelze, že jest nejlépe mile a trpělivě snášeti. *)

*) Po této zprávě o poselství Camerariově Skála vypisuje příběhy cizí, z nichž ty, kteréž věci českých dotýkají, zde krátce klademe. Tak čteme na str. 1207 rukopisu Skálova, kterak cis. Ferdinand vypravil v poselství jedno hrabě z Fírštenberka k králi franskému do Paříže,

Věci válečné.

Když věci ty daly se tak v říši, mezi tím vojska obědvě v Rakousích také nezahálela. Nebo hned při začátku m. června, totiž dne prvního, hrabě z Turnu, dostav do ležení jistý počet lidu uherského, vytáhl z něho s dílem vojska svého a netoliko něco kozáků, kteříž před tím Třebíč a Budějovice Moravské vypálili, pošavloval, ale i 8. d. června dvojího passu, Angeru totiž a Marchfeldu, s oné strany Dunaje ležícího, brannou rukou se zmocnil a tudy Uhrům do ležení českého volnou a bezpečnou cestu prokrestil, rozkázav soldaty císařské, ještě tam zastížení byli, na díle pomordovati, na díle pak zjímati na živě; mnozí pak z nich v Angeru zapáleném uhořeli mizerně.

1.
červn.
8.
červn.

Nedávno před tím zběhlo se v Eggenburku, hlavním kvartýru hraběcím, že skrze nešetrnost pekaře jednoho oheň

žádaje od něho pomoci proti králi Fridrichovi, Čechům a jiným nepřátelům. „Ale že jmenovaný král byl mnohem příchýlnější ku pokoji, aby ten všudyž po říši i jinde, kdekoli by nevole těžké zašly, k obnovení a utvrzení svému tím dříveji přijíti mohl, nežli války otevřené, aby ji fedručkem svým hůřeji zjiťfovati a rozněcovati měl: z té příčiny zakázal se císaři skrze dotčené hrabě, že hned na jaře příštím legací schválí do říše vypraviti a skrze ni, co na něm bude, strany sporné přátelsky spokojiti pomoci chce. Aby tedy připovědi té zadosti se stalo, pročež král zvolil k tomu jednání kníže z Angolému, přidav mu ku pomoci svobodného pána z Sellesu a opata jednoho. V instrukci jim dané, mimo sprostředkování mezi stranama, uloženo jim snažiti se o to, aby ta válka mezi císařem a Čechy vzniklá nevělla se nikdež jinde kromě v král. čes. a v knížetstvích rakouských.“

Jmenovaní legáti vyjeli dne 6. května z Paříže a přibyli na začátku měs. června do města Ulmu, kdež sjednocená knížata německá k společnému sjezdu se byla sjela. I nastalo tu jednání mezi legaty franskými a evang. knížaty německými v příčině zachování míru. Mezi tím dostali se k témuž sjezdu vyslaní Maximiliana bavorského, tedy zástupcové ligy. Po nějakém smlouvání usnesli se 3. července plnomocníci obou stran náboženských na jisté smlouvě, kteroužto obě jednoty, unie i liga, sobě slíbily, že jedna proti druhé žádných přikoií a překážek činiti nebude.

V smlouvě této položen také článek tento: „Poněvadž sou Jeho láska Maximilian, kníže bavorské, a jiní stavové katoličtí království české s zeměmi k němu přivtělenými z této přítomné smlouvy a porovnání vymínili. . . : z té příčiny, co se téhož království čes. a zemí k němu přivtělených dotýče, zanechává toho všeho zcela a zouplna při tom katolických kurfirštův, knížat a stavův vysvětlení Jeho láska Joachim Arnošt, markrabě brandenburské, jak sám od sebe tak i na místě všech svých spolusjednocených kurfirštů, knížat a stavů; a chtějí neméně i oni po své straně jmenované král. čes. a země k němu přivtělené i ze smlouvy této vyňaté a vymíněné držeti a míti a věci české v jejich svobodném běhu a způsobu přítomném zůstaviti.“

1620 nenadále vyšel a v malé chvíli do dvaceti domův popelem položil a v nich škody nemálo z dělal. Ačkoli někteří byli v tom domnění postaveni, že by taková příhoda nešťastná vzešla původem papežencův, chtějících tudy fedrovati úmysl Bukvojův, kterýž umínil sobě na hrabě se vši mocí svou v nenadálosti připadnouti, aby on, když by vojáci čeští zaneprazdňovali se s ohně hašením, tím volněji je podskočiti a skompeskovati mohl; ale že to nápětí nepřátelské bylo hraběti pronešeno za času, pročez nedopustil soldatům svým hasiti, ale vytáhl s nimi do širého pole, očekáváje tam na příjezd nepřátelský v náležitě hotovosti. Čemuž srozuměv Bukvoj, obrátil se zase nazpět a zanechal hraběte na pokoji.

12. červn. Zatím 12. d. června Kristian kníže z Anhaltu, general nad vojskem českým, chtěje také pokořovati štěstí, ustrnul se na tom, aby na nepřítele, při Haydersdorfě v ležení polním se zdržujícího, udatně udeřil a sílu jeho poněkud zemdli. Ale vyrozuměv z Uhrův napřed v ležení císařské na zvědy

Z kteréhožto snešení patrně jde na jevo, že tu běželo o izolování zemí českých a rakouských v nastalé válce. Upustití zajisté evang. knížata a stavové v říši od solidárnosti s oněmi zeměmi, ač ještě nedávno před tím ze samého Ulmu psali ke kat. kurfiřtům a knížatům v Milhauzu shromážděným ve zvláštní odpovědi (ruk. Sk. str. 1217) takto: „To také že sou nikoli rádi a s myslí veselou nedoslecbli, že sou kurfiřtové vyslaných od stavův král. čes. do Frankfurtu k volení císařskému hned ani do města pustiti, mnohem pak přednešení jich vyslyšeti a vyrozuměti nechtěli, nýbrž je se vším tím docela zavrhlí. Nebo že bezpochyby příčinou tou přišlo naposledy k tomu, že dotčení stavové, vykládajíce sobě týž oučinek za věc právě neobyčejnou a obecnému všech národův právu naskrze odpornou, ustrnuli se na tom vespolek, aby sobě novou hlavu a krále nového zvolili. K čemuž bylo by snad nikda nepřišlo, kdyby bylo s nimi nák povlovněji zacházáno a nakládáno.“ . . . „Že pak za tím vyslaných českých od jednání Frankfurtského odloučením následovalo hned v patách zavržení císa. Ferdinanda a kurfiřta falekého za krále zvolení na místě jeho: o tom že na ten čas nesluší jim nikým mucho se hádati a sporovati, zdali se to od Čechův podlé výsad jich zemských neb vlastenských s právem státi mohlo, jsouce knížata a stavové sjednocení v tom domnění postaveni, že by to nikoli nenáleželo některým toliko stavům říše takovou těžkou a nesnadnou rozepří na sebe přijímati a chtíti ji rozsudkem svým rozoznati. A protož že jmenovani knížata a stavové sjednocení též rozepře na svém místě a váze své zanechávají. . . . Že by byli tedy kurfiřtové a knížata v Milhauzu pospolu shromáždění daleko lépeji a rozšafněji udělali, kdyby byli postarali se o to nejdříve, aby nevole ty české způsobem přátelským upokojeny byly. Kteréz bylo by již nyní lze a možné nějak napravití a uléčiti tou přísnou kurfiřtův a knížat v Milhauze shromážděných pohrůzkou a trucováním, že oni (sjednocení knížata v Ulmu shromáždění) velice pochybují.“ (str. 1218) —

Dále na str. 1220 stojí: „O králi pak englickém činil zprávu z Engelandu Achacius z Donína, posel českého krále, 18. dne máje v psaní k Lingelsheimerovi, tejně radě falekrabiho, co se toho sjezdů

vyslaných, že by nepřítel netoliko na pilném pozoru se měl 1620 a silnou stráž na vše strany držel, ale nad to výše i velmi pevně se zašancoval, tou příčinou změnil předsevzetí své a nechtěl lidu svého svévolně v nebezpečenství uvozovati. Autor akt Mansfeldských dokládá třetí překážku, pro niž kníže z Anhaltu tehdyž nic svést nemohl, totiž neposlušnost vojákův hraběte z Mansfeldu, kteřížto, majíce přední tažení, jak přitáhli aš i půl míle od ležení císařského, nechtěli se nikam dále podati odtud, až jim služba jich za osm měsíců povinná vyplacena bude.

A když těch dnův v Vídni vzešel oheň nenadálý u starých masných krámův v domě jednoho kupce Nirmberského, tedy Čechové a Moravané, vzavše tu příležitost na dobrý pozor, přitáhli až před most Dunajský v několika tisících; ale vidouce, že se v městě žádný k ničemuž nemá, nevzali před sebe nic nepřátelského, než odtáhnvše zase zpátkem, před Korneuburkem dobytka obojího přes 1300 zajali; císařští byvše jim hrubě slabí, pustiti se za nimi nesměli.

Ulmského tklo, takovou: že týž z Donína 4. d. máje měl audienci při králi Jakubovi v Grenviku v příčině dotčené legací franské (knížete z Angolému), chtěje rád vyrozuměti z něho, co by on také k tomu sjezdu říkati mohl. Z něhož naposledy vyskoumal to, že by nemínil žádného k dotčenému sjezdu vypraviti. A když z Donína předkládal mu příčiny hodné a podstatné, aby toho nepomíjel, že jest se mu zakázal v krátkých dnech jej resolucí konečnou zpravití...

„Když pak z Donína dosáhl resolucí té od krále Jakuba, i hned uvedl ji v známost psaním svým z Londu 28. d. máje datovaným, komuž náleželo: poněvadž král Jakub nemohl toho obdržeti na poslu franském, aby mu byla zapůjčena instrukcí knížete z Angolému ku přečtení a vyrozumění jí; tedy že pro tu příčinu také král na ten čas vyslání žádného do říše učiniti nemíní... Mezi tím že těch 2000 Engličanů jest již do Čech odesláno, pomoc pak peněžitou že týž z Donína také pomalu shledává, ale jest se obávati, že jí tak příliš na mnoze nebude, jakž se sice mnozi nadáli...“ (str. 1221).

Ještě před uzavřením výše položené smlouvy Ulmské psal, jak Skála na str. 1222 praví, Brederodius, legat hollandský na ten čas v Heildberce, Plessovi dne 15. června mimo jiné také to: „...aby sjednocení knížata a stavové v říši mysl hrdinskou netratili... že česká pře od pře knížat a stavův sjednocených v říši nemáže a nemá oddělována býti, nýbrž že se na obě jedné a týž věcí dotýče; ale naděje vede, že Camerarius bude věděti výborně, jak do toho trefiti a stavům sjednoceným mysle a srdce přidati. Čemuž že jest i to on Brederodius navrhl, že by bylo hrubě zapotřebi, aby stavové sjednocení byli vyvedeni pěkně z omylu toho, jako by totiž oni tu něco proti právu, řádu a spravedlnosti přechinili, kdyby moc svou válečnou s vojskem král. čes. spojili a za jednoho člověka proti straně jich odporu stáli. Nebo kdyby měli tíž stavové sjednocení o věci té tak smýšleti, tedy že dávali by tudy na rozum vůbec, jako by stavové král. čes. neudělali dobře, že sou místo-držící a rady císařské některé ven z okna vymetali, krále svého předešlého z stolice ssadili a o jiné nové volení se pokusili.“

S druhé strany kozáci císařští, vyjevše sobě na štraf k hranicím českým, ztekli nenadále městečko rakouské Lyčov a dostali v něm od fraucimoru i jiného lidu tam zastíženého kořistí bohatých nemálo. A ačkoli byla naděje, že dotčený národ kozácký, vezma sobě příklad z krajanův svých, jak nepřívětivě bylo s nimi naloženo teď nedávno ve Vratislavi pro jejich loupeže veliké, bude se ním káti a zanechá těch vpádův nepřátelských do Slezska a jinam na straně; s tím však se všim vydařilo se opět poznovu luzy té do pěti tisíců, chtějice dáti se potřebovati císaři, a usilovali o to, aby mocí skrze Slezsko kudykoli k ležení jeho proraziti mohli. Ale král polský zvědév o tom, dal sám návěští knížatům a stavům slezským, aby měli se na pilném pozoru, nařídív to s dostatkem i po domácku při rytířstvu svém, aby jim průjezdu bránili, vzkázav přitom také dotčené zběři, jestliže se zpátkem domů neobráti a rozkazu jeho neposlechnou, že je všechny za psance a zrádce vlasti vyhlásiti a rytířstvu svému v preis vydati poručí. I ulekly se toho přední osoby mezi nimi a obrátily se s pole s jiným komonstvem svým zase skrze Polsko do Podolí, zvěděvše i to, jak jsou se knížata a stavové v Slezsku sobě vespolek zavázali: jestliže by kdo ještě jednou z koruny polské vpád nepřátelský do země jejich učinil, tedy že zase společně do Polska vtrhnouti a škod svých na obyvatelích téhož království, jak budou moci, sobě postíhati chtějí.

V tom přitáhlo do Prahy před samými svatodušními svátky 300 rejtharů hraběte z Stýrum, lid ovšem branný a výborně vypravený, ale přitom loupežníci a škůdcové velicí; nebo kdekoli se dostali, uměli s ubohým lidem robotným nekřesťansky zacházeti, anobř v městečku královském Ounhošti, dvě míle od Prahy ležícím, nešetrností aneb spíšeji svévolností jejich stala se obyvatelům téhož místa škoda nemalá, když v pěti domích popelem položených mimo špižné vozy vojenské

„Při čemž však že sluší s pilností posouditi toho, že to vyhození rad císařských z okna, a co dále z toho pošlo, nevzalo původu z hotovosti vojenské, kterouž knížata a stavové sjednocení sobě nařídili, alebrž raději že hotovost ta vojenská pošla a urodila se z oučinku a předsevzetí toho českého rovně jako i v Nidrlantu podobná věc se zběhla...“

A když pak začátkem měs. července dotčena smlouva v městě Ulmu dokonána byla, učinil Jan falckrabě z Zweibruku 9. dne července k témuž Plessovi zprávu o ní s doložením tím: „že týž místodržící kurfiřtský nemá pochybnosti o tom žádné, že jak Čechové tak i král jejich budou míti nad tím zalíbení špatné, co jsou knížata a stavové sjednocení zavřeli, když jsou povolili i k svobodnému passu a průjezdu skrze Elsasy lidu císařskému..., a že z toho, co se králi na poště do Prahy odsílá, vyrozumí se šířeji, jak sou se unistové s Bavorským porovnali...“ (str. 1224.)

Red.

a dva soldaty, se dvěma dětmi a koňmi čtyrmi uhořelé, drahně obilí pokaženo, tak že ta škoda šacována byla na 20.000 zl. O čemž zvědově sedláci okolní, jimž nemalé škody dotčené rejtharstvo v příbytcích jejich zdělalo, pustili se za nimi do měst Pražských a spoléhajíce na chasu obecní, začali sobě s týmiž rejthary jednoho i druhého dne svátečního takovou šarvátku o věci jim pobrané, že potom měšťané Malostranští i jiní měli co brániti a činiti přítrž, aby skrze to nějaké veřejné pozdvížení v lidu nepovstalo. Pro přetržení tedy něčeho horšího nařídil král to: aby ostatní lid válečný, kterýž ještě skrze Prahu do ležení hlavního veden býti měl, od kommisarův k tomu zřízených k Zbraslavi obrácen a tam přes řeku Vltavu na druhou stranu přepraven byl.

A poněvadž v ty časy těm podobné žaloby a stížnosti na krále od stavův a obyvatelův velmi zhusta se vznášely, jak nelidsky lid ten v nově verbovaný a do země převedený s poddanými jich, anobrž i s nimi samými by nakládal; pročež král okolo toho času rozkázal publikovati jak v městech Pražských, tak i jinde všudyž nížepsané patenty, zapovídaje v nich přísně: aby podtud více žádný z soldatův vyšších i nižších, na pšteluňk jeho najatých, podobných svévolnosti nad žádným z obyvatelův ani lidí jich poddaných se nedopouštěl a neprovozoval; pakli by kdokoli z nich v čem takovém postižen a usvědčen byl, tedy že má býti k němu s pokutou takovou přikročeno, aby se ním jiní všickni jemu podobní škůdcové káti musili. Že pak dotčená lidé pokojných příkorí a nátiskové odtud pocházejí nejvíce, že neřkuli vojáci prostí, ale i sami vůdcové a správčové jejich, ujíždějící od kornetův a praporecův svých, na loupeže svobodné se vydávají a sem i tam po městečkách, vesnicích až i po městech se tlukou a drancují: z té tedy příčiny poroučelo se od krále všelijakým vrchnostem nižším všudyž po krajích, aby toho bedliví byli, a dopadnouce chasu takovou, kteráž by se po krajích bez hodnověrných passcetlův a vysvědčení jim od jejich nejvyšších aneb generalův vydaných protulovala, ní se dostatečně ujistili, na J. M. K. provinění jejich neprodleně vznesli i dalšího J. M. vyměření o škůdcích a tulácích takových očekávali. A aby žádný nemohl se nevědomostí svou vymlouvati, bylo na závírku v témž mandatu to tak opatřeno, aby jmenovaní patentové ve všech městech, městečkách i vesnicích se přibíli, vyhlásili a ruka ochranná nad nimi ode všech beze všeho ušetření osob zavinitých a pevně se držela.

Mezi tím hrabě z Mansfeldu přitáh s jedním regimentem svým, od stavův rakouských z pšteluňku propuštěným, zpátkem do Čech, a dostav ku pomoci některý praporec Úhráv, učinil

1620 s nimi štraf k Budějovicům a k Krumlovu, a netoliko mlýny okolo Krumlova některé popálil, nýbrž i kláštera, Koruna Zlatá řečeného, a města Tejna nad Vltavou se zmocnil; a v tom obojím místě Uhři a soldati jeho nabyli kořisti hojných nemálo, a něco mnichův v dotčeném klášteře zastihvše, naložili s nimi ukrutně. Autor akt Mansfeldovských na str. 57. ztenčuje hrubě tu ztrátu města Tejna, pravě: že na něm bylo velmi málo vojákův i municí a profiantu císařského, tak že z Mansfeldu nic více municí na něm nezastihl, jedině půl tuny prachu; zámku pak Tejnského že Mansfeld neopanoval pro nákou platnost a potřebu důležitou zemskou, a aby králi i stavům vděk učinil, alebrž v marné naději, domnívav se tam veliké poklady najíti, kteréž tam okolní panstvo a rytířstvo české, ježto se císaři pod ochranu poddalo, sobě svezlo. Kteráž ho prý velice zmýlila, protože dotčení obyvatelé srozuměvše tomu, že by v témž místě nebyli hrubě sebou i věcmi svými bezpečni, odvezli sobě to všecko na Rožmberk aneb do Budějovic Českých. Odtud sjel sám do Prahy, aby o zaplacení lidu svému při nejvyš. úř. a soud. zem. sollicitoval a tím dříveji k obležení Krumlova se přichystal, i o to při dvoře dle zprávy svrchu psaného autora se staraje všelijak, aby své obzvláštní vojsko míti, ním sám dokonale vládnouti mohl a k žádnému z generalův českých zření svého obracet povinen nebyl, nýbrž samých toliko stavův a předně krále Fridricha, od nichž by k službě najat byl, rozkazem se spravoval.

Proti tomu císař Ferd. vyhledával toho při králi hispanském i při papeži, čehož i na obě užil: aby mu přispěli ještě ku pomoci s 7000 lidu a s summou peněz nemalou. K té tedy žádosti jeho nařídil to král při kupcích Genuenských, aby mu na zplacení lidu válečného skrze veksl 200.000 korun dodali, gubernator pak Mediolanský aby po zemi skrze Tyrol neb kudykoli jinými cestami bezpečnými poslal na mezcích arciknížeti Leopoldovi do Elsas 400.000 korun, a šestkrátě sto tisíců korun obráceno do Flandrie též na potřeby a přípravy vojenské, jimiž se markrabě Špiňola v tu dobu přes hlavu zachystával.

Věci slezské.

Okolo té doby skoncoval se také sněm v Slezsku, kterýž byl začat m. máje ve Vratislavi, dříve nežli v Praze sněm hlavní k zavření svému přišel; při němž nalézali se vyslání z král. čes., aby pomohli uvážiti Slezákům jak jiných věcí obecných, tak ovšem i odpovědi na psaní to, kteréž jim kurfiřtové

a knížata někteří z sjezdu Milhauzského pominulého v příčině 1620 své oznámené podlé jiných zemí přivtělených učinili a odeslali.

Mezi jinými artikuli důležitými snesli se i o tyto:

I. Jak by nařízenou v zemi defensi k místu a konci sobě přivést a jakými důchody lid válečný vychovávatí měli a mohli.

II. Aby knížetství Opavské, Karlovi knížeti z Lichtenšteina na ten čas náležející, nicméně i všickni a všelijací statkové pozemští Karla Hannibala z Donína pro jejich nad povinností a vlastí svou se zapomenutí neslušné a nechvalitebné k zemi na defensi obrácení a úřadu vrchního hejtmanství v Slezsku k opatrování poručeni byli, lidé pak poddaní jejich, propuštění jsouce z sebe poddanosti, aby povinnost knížatům a stavům vykonali.

III. Co se statkův duchovních k biskupství Vratislavskému příslušejících dotýče: aby na ten čas v správě a opatrování vrchní kapitoly Vratislavské, u sv. Jana řečené, zůstávali, služebníci pak a osoby v něm přísežné všechny povinností a závazkův předešlých osvobozeni, zatím pak dotčené kapitole poslušnost zachovávatí, knížatům a stavům k konfederací jejich přísahu veřejnou učiniti povinni byli, chtěli by spolu s jinými ochrany od nich užiti. A poněvadž knížata a stavové slezští vyrozuměli tomu z mnohých zpráv, že by Poláci velmi těžce nesli to potupné oběšení 27 kozákův, ve Vratislavi 25. d. máje ortelovaných na smrt pro loupeže, sem i tam v zemi zdělané: i nařídili to při úřadě Vratislavském, že jest táž těla oběšencův s spravedlností na den vstoupení na nebesa Krista Pána hned na úsvitě mistru popravnímu sníti a v jistém místě do země zahrabati poručil.

Poslové koruny české na sněmu uherském v Bystřici.

A ačkoli sněm obecný uherský byl položen od knížete uherského a sedmihradského do města Nové neb Báňské Bystřice ke dni 26. m. máje, avšak z jistých a důležitých příčin protáhl se až do 15. d. m. června, a snad i pro tu neposlední, že stavové král. uher. nebyli vespolek jednomyslní a zvláště co se volení krále nového tklo. Nebo, jakž někteří historikové němečtí zaznamenali, byla mezi nimi o to veliká roztržka: když jedni přáli toho důstojenství Betlénovi, jiní Fridrichovi, českému králi, ostatní pak (totiž katolici) vinšovali sobě v poslušnosti císaře Ferdinanda, krále svého již korunovaného, na další časy setrvati. Když tedy určitý termin téhož sněmu se přibližoval, sjížděli se také k němu vyslaní plnomocníci, jakž král. čes. tak i z zemí k němu přivtělených.

1620 Z Čech byli zvoleni k tomu Kristian Aderspach Berka z Dubé a z Lipého, Smil z Hodějova a Jan Jessenius z Jessen, v lékařství doktor a rektor akademie Pražské. Kteřížto vyjevše z Prahy 2. d. června, přijeli do Nové Bystřice šťastně 13. d. mezi 7. a 8. hodinou německou k večeru. Proti nimž vyjeli ven z města stavové uherští na čtvrt míle, a přivítavše je přátelsky, přivezli je na voze knížecím až do hospody v jednom domě nejpřednějším jim připravené.

Na ráno 14. d. června Wolf Vilém Laminger z Alberneitu, svobodný pán a rada dvorská císaře Ferdinanda, byv již prvé v Bystřici od císaře k Betlénovi vyslaný, měl audienci při knížeti o to, aby se před ním ohlásil, poněvadž on nebyl by k jednání tomu sněmovnímu od císaře náležitě a s dostatkem splnomocněn, a kníže k žádosti císařské nemínil by žádných rukojmův, kteří by zatím v Vídni v zástavě zůstávali, ke dvoru císařskému vypraviti: pročež že od něho odjedti musí, na místo pak jeho že jiní dostatečnější poslové a kommissaři od císaře budou k knížeti vypraveni. A s tím byv od něho propuštěn snadně, protože mu nehrubě vděčný byl s svým přednášením, hned na ráno 15. d. června odjel z Bystřice.

Po odjezdu jeho, mezi 9. a 10. hodinou, poslal kníže vůz svůj pro legaty české, kteříž přijevše k němu, neřídili toho dne při něm nic jiného, kromě že mu od krále a stavův král. čes. vinš a pozdravení přátelské přednesli: kteréž on od nich s vděčností a úctivostí náležitou přijal.

Téhož dne poslové z Moravy, z Slezska a Lužic mezi 6. a 7. večerní hodinou na půl orloji uvítání od stavův uherských poctivě. Osob z Moravy vyslaných nikdež jsem zaznamenaných najíti nemohl. Od knížat pak a stavův slezských byli k tomu Jan Oldřich Šafgoč, svobodný pán David z Rohru, kníže a stavův nejvyšší leitanant, a Kašpar Dornavius, v lékařství doktor a orator vznešený, majice s sebou 6 komorních vozův a do sta koní. Ti vyjevše z domu, též d. 2. června, sice měli velmi nebezpečnou cestu na slezských a uherských hranicích pro rozličné loupežníky sem i tam se v tu dobu protulující s znamenitou lidí pocestných škodou a nebezpečenstvím; ale s tím se vším předce projeli pěkně s pomocí boží, až dostali se půl míle od Nové Bystřice, kamž proti nim poslal kníže vůz svůj životní s 1 stem rejtharův, od nichž byli do města slavně doprovováni. Ale kníže o některý den dříveji, totiž 9. d. června, jenž byl den páteční, přijel do Bystřice s kněžnou manželkou svou a se dvěma tisíci, jiní kladou 12 a někteří i 14 tisíc, lidu zbrojného; rozuměti však tomu, že ty dva tisíce aneb dvanácte set jonáků v jednostejnou

liberaji oděných náleželo k životní jeho stráži, ostatní pak počet lidu že náležel stavům uherským. Z nichž mnozí, jako Emerich Tuří hrabě a Jiří Rakoci, vystrojili se k témuž sjezdu nad míru oupravně, tak že bylo se čemu podiviti. Což Lamingera, vyslaného císařského, velice bodlo vůči.

Když tedy všickni poslové z zemí přivtělených a sjednocených byli pospolu a přednesli listy své věřící knížeti, zatím 18. d. června sešli se společně v obydlí neb lozumentě legatův českých. I vyslal mezi ně Betlén Gábor hrabě Emericha Tuřího s kancléřem uherským Simeonem Pechem a dal jim jmenem svým přednésti artikule tyto:

I. Vědili poslové král. čes. i jiných zemí k němu příslušejících o tom, že by král český od císaře do klatby neb achtu říšského dán a proškribován byl.

II. Aby země sjednocené summu peněz knížeti zaslíbenou k opatření pevnosti uherských tím dříveji shledaly a v místo náležité odeslaly.

III. Že jest veliká potřeba, aby legaci ku portě ottomanské co nejrychleji se vypravila na společný zemí sjednocených náklad, tak jakž to prvé mezi nimi svoleno jest.

Legati zemí sjednocených vyrozuměvše přednesení tomu, dali na ně zase odpověď takovou: aby král český, pán jejich nej., do jaké klatby od císaře dán a jako za psance vyhlášen býti měl, že oni o tom naprosto nic nevědí, a že císař moci té nemá, aby krále českého sám o své ujmě, bez snešení a povolení kurfiřtův a knížat říšských, tak zlehčiti a potupně do achtu vydati měl a mohl; a byť krásně se o to i pokusil, že, díka Bohu, není se z hřímání toho jalového jakého nebezpečnosti obávati. K druhému a třetímu punktu zakázali se poslové, že se o to všickni jednomyslně postarati chtějí, jak by kníže s principaly jich i s nimi výborně spokojen býti moci ráčil. —

Že pak při příjezdu poslův král. čes. a jiných zemí přivtělených nalézal se při knížeti Gáborovi v Bystřici jeden čauš turecký, jmenem Mehmet Aga, ale potom brzo uchýlil se odtud do Prahy k králi čes.; pročež vyslaní král. čes. nepominuli prokázati k němu vřídlost všelikou, i k obědu přátelskému 19. d. června jej pozvavše. Ten tedy mezi jinými rozprávkami a diskursy politickými, když za zdraví krále Fridricha pil, dotkl v něm o sultanovi svém toho a vinšoval oboum: poněvadž byli by obadva páni a potentatové mladí, aby vespolek v dobrém srozumění vřdycky zůstávati mohli, s nemalým potěšením a pohodlím zemí a lidí poddaných jich. Do jezuitův pak, kteříž v Konstantinopoli bydlejí a církve křesťanské spravují, stěžoval sobě nemálo, kterak by převelice

1620 národu tureckému byli obtížni a protimyslni příčinou tou, že se do politických věcí a správ všetečně vtírají. —

Téhož dne k večeru dostal se do Bystřice legat polský se 300 osob, totiž 200 Poláků a 100 kozáků. Ale kníže neposlalo proti němu vstříc od osoby své komonstva ani kommisarův svých žádných, nýbrž toliko sám palatin vypravil proti němu osoby některé z stavův pod jednou a přivítal ho. Potom 21. d. června týž posel měl audienci u knížete i u stavův, přednášev summovně to: že král jeho knížeti i stavům království uherského ku pokoji a k dobrému sousedství s císařem věrně radi; těmi pak vpády nepřátelskými, kteréž někteří Poláci a kozáci do Uher i do Moravy jednou i podruhé udělali, že král vinen není, protože od císaře byli k tomu najati a ne od něho posláni. Čímž knížeti hrubého zalíbení neučinil.

Po nich potom 25. d. června země sjednocené dostaly též slyšení volného u knížete i u stavův společně. Když vstoupili vyslaní do pokoje, kníže vyvstalo z místa svého proti nim a podávalo ruky všechněm popořád tak dlouho, až se všickni vypořádali; držíc klobouk neb maděrku svou sňatou v ruce. Po utišení hluku mezi lidem přítomným, učinil k němu jmenem všech vyslaných orací latinskou doktor Kašpar Dornavius, kteráž obsahovala v sobě tu dvojí věc: aby kníže spolu s stavy a s zeměmi sjednocenými aneb o stálý a bezpečný pokoj s císařem se postarati aneb válku veřejnou, jakž by slušelo, s protivníky svými úhlavními vésti nepřestávali. Z kteréžto pronesení jich horlivého bylo jim od knížete i od stavův poděkováno a místo odpovědi na ten čas dáno, aby resoluční přátelské a příjemné v krátkém čase se nadáli.

Přijeli také k témuž sjezdu i poslové pánův Benátčanův, vyhledávajice toho, aby obec jich do konfederací a jednoty zemí a království sjednocených též přijata a zahrnuta byla.

Ostatní příběhové téhož sjezdu níže na svém místě připomenuti budou. *)

*) V dalším vypisování příběhů cizích praví Skála na str. 1240:

„Autorové tajné kanceláře Anhaltské připomínají níže psané vě i onačejší, kteréž se měsíce tohoto onde i onde zblhnutí měly: Předně, že prvního dne téhož měsíce přišly ke dvoru císařskému do Vídu noviny tyto: kterak Ulley Januš, dvořanin Gábora a hejtman na Damáždově s jedním pánem českým a jistými osobami z dvořanův sultana tureckého přijel z Konstantinopole do Budína, kdež s velikou radostí sou přijati, přinesvše s sebou list věřící od sultana, v němž ohlašoval se, kterékoli země sjednotily se s Gáborem, že ty všechny i jeho sultana přátelské jsou. K tomu cíli také že se sultan smluvil poznovu s chánem tatarským, aby Gáborovi se 40.000 Tatarů na pomoc přispěl, kdybykoli pomoci takové potřeboval. A kdyby nebylo mezi ním a perským králem

*Diškurs o tom, zdali by císař Ferdinand v rozepři české sám soudcem býti mohl a měl. *)*

Při sjezdu Ulmském kníže z Angolému, přední posel francouzský, měl k knížatům a stavům sjednoceným takto mluvit: chtěli by císař býti soudcem v své vlastní při, že by nedělal dobře, nýbrž dopustil by se tu zmatku a nepořádu práva převelikého. Pročež pro doličení zdání toho knížecího, jak by podstatné a právní bylo, položím tuto nížepsaný diškurs, kterýž tutíž otázku dosti obšírně a jemně rozjímá a považuje, z němčiny do české řeči přeložený, totiž: zdali by nynější císař Ferdinand v té rozepři české soudcem řádným býti a ji sám rozsuzovati mohl a měl, čili ne. Na kteroužto autor diškursu jmenovaného odpovídá v smyslu a pořádku tomto:

„Zástupcové pře císařské ti, kteřížkoli nynějšímu císaři římskému J. M. úřad soudci pořádného v rozepři té české přivlastňovati chtějí, zakládají zdání své na tom důvodu, že by koruna česká jedním kurfiřtstvím a lénem sv. římské říše byla, a činí odtud závěrku takovou:“

„Jakož samému a jedinému císaři římskému to náleží, kurfiřtství a léna říšská vyzdvihovati, že podobnou měrou přísluší naň také samého, aby pře oně vzniklé pořádem práva rozeznával a ortel spravedlivý vynášel, a když by oč takového kdy spor jaký vzešel, v takové rozepře mocnosti svou císařskou se vkládal. I poněvadž pak nynější český král, falckrabě a kurfiřt, dotčenou korunu, kurfiřtství a léno říšské, v ten čas, když J. M. C. byl již k důstojenství císařskému povýšen, ano také i od téhož falckraběte kurfiřta samého za

tak těžkého nedorozumění, že by se chtěl sám životně s Betlémem v poli strhnouti a krve své podlé něho vynasádit.

Odtud že dotčení vyslaní strojí se do Bystřici, aby Betlémovi drahé prezenty od sultana přednesli. Bašeti Budinskému že také poručeno jest pod ztracením hlavy, aby Gáborovi ve všem všudyž volen a hotov byl; s císařem pak německým aby srozumění naprosto žádného neměl a jemu se dary a halafanci jeho nížádnou měrou přemluvití a ucblácholiti nedával.

Dále dotčení autorové dotýkají toho, kterak Achac z Donína nařiká hrubě v listu svém, z Londu 8. d. června Lingelsheimerovi odeslaným, na neobanlivost rad falckých, že mu nic nevzkazují, co dobrého Camerarius v Mnichově při Bavorském zřídil, ješto kdyby bylo mu to uvedeno časné v známost, že mohl mnoho dobrého tím při králi englickém spů-

*) Ruk. Skálův díl IX. str. 1242...

1620 jeho císaře a pána uznán, věda i o tom dobře, že by císař k jmenované koruně, kurfirštství a lénu říšskému připověd jistou činil a na ni se potahoval, k sobě přijal, tudy rešpekt a šetrnost náležitou, kterouž císaři říšskému donášeti jest povinen, jako za hřbet založil a koruny jednou k sobě přijaté, byv v tom od císaře zjevným listem ohradním dostatečně napomenut, jemu zase odstoupiti zanedbal, ani představenému sobě císaři a pánu svému náležité poslušenství prokazovati dosavad nechce; z těch všech příčin že císař J. M., jakožto pořádně volený římský císař, vrchní pán léna a soudce nejvyšší, tu moc, právo a svobodu k tomu má, aby těžší prostředky a přísnější exekuci právní před sebe vzal a podle nich k těmž falckraběti se zachoval.“

„Ale jeden každý člověk rozumný, kdožkoli zrak téhož rozumu zdravého zbytečnými a nezřízenými vášněmi, náruživostmi a důmysly zastaralými dokonce zaslepený nemá, může velmi snadniče porozuměti mdlobě a nestatečnosti toho důvodu neb argumentu zmotaného a zpátečného, když toliko jak stran odporných, tak ovšem samé hlavní věci s bedlivostí náležitou posoudí a pováží. To zajisté jest věc všemu oboru světa výborně známá a vynachází se zřetelně ze všech spisův císařských, co jich koli v příčině té k vytištění zjevnému posavad přišlo: že se v nich císař římský nikdež nehájí a nezastírá tím, ani podstaty stížnosti neb obvinění svého nezakládá, jako by tím koruny české od falckraběte skutčným se ujetím sv. římské říši v čem jaká ujma a zkrácení nejmenší státi se mělo; nýbrž celou podstatu a fundament neb grunt též žaloby a obvinění svého zakládá sobě toliko na té jediné věci, že by dotčená koruna česká jedinému toliko a samotnému rakouskému domu dědičně a vlastně náležela, a že J. M. C. jakožto přirozený a pravý arcikníže rakouský k ní právo a spravedlnost míti ráčí.“

sobití z strany výsilky jeho do říše. Mimo to že při dvoře englickém jest ve všech věcech neřád, zmatek a spletek znamenitý, tak že s těžkostí cos dobrého a pánu jeho užitečného rady s králem smluví a srovnají.

Podtím pak že v Londu roztrušují se vůbec ležajácis spisové rozpačtívi a škodní, ješto se tam skrze pak kohokoli z Vidně a z Bryslu dostávají; a mezi jinými traktat jeden pod titulem takovým „Fides bohemo-palatina“ (víra a pravdomluvnost česko-falcká). Ale že by bylo na čase, aby proti těm podobným spisům hanlivým a na zahanbení jich s dedukcí českou déleji meškáno nebylo, nýbrž aby spolu s jinými replikami potřebnými vydala se již na světlo.

Z Říma že přicházejí k uším z Douínovým noviny jakési zarmoucené, totiž, že tam jedná a rokuje se velmi pilně o to, aby s domem falckým bylo naloženo způsobem tím, jako tam na onen čas za cis. Karla V. s kurem saským. Čehož, Bože, uchovati rač!“

„I jestit ovšem to věc nepochybná a průvodná: jestliže by císař nynější chtěl se potahovati na korunu českou a právo své dědičné sobě pokládati na ni, pro tu příčinu, že by byl za císaře římského řádně zvolen, tedy žeť by takovou měrou i jiní budoucí po něm císařové římští, necht by z kteréhokoli rodu neb domu knížecího pocházeli, mohli by se podobným právem dědičným a nápadním na dotčenou korunu českou potahovati a přípověd činiti. V čemž by však žádnému z nich dům rakouský za pravé nedal a takové jich pretensí a přípovědi za slušnou a právní jim nepustil a neuznal.“

„Pročež již z toho prvního důvodu následuje závěrka neomylná, kteráž žádným odvodem odporným nijakž poražena a přemožena býti nemůže, že nynější král český za příčinou ujetí se koruny české, z něhož se tak těžce vůbec obviňuje, s sv. římskou říší ani s J. M. C. jakožto voleným císařem římským v žádném sporu a nedorozumění nepřátelském nezůstává aniž s nimi o túž věc nic činiti nemá, ale že toliko s samým domem rakouským a s osobou J. M., jelikož jest rodilé arcikníže rakouské, s strany často jmenované koruny v jistý spor jest vešel.“

„A tou měrou že císař Ferdinand v této své postranní a privatní při a pretensí rakouské nemůže a nemá podle práva zároveň a jednoho i téhož času stranou původní i soudcím býti; ať nyní pomine se mlčením důvodu toho, že království české nikdy se k tomu neznalo a dosavad nezná, aby v čem císaři římskému (kromě toho, co se manství a léna sv. římské říši na něm náležejícího dotýče) k jurisdikci jeho poddáno býti, mnohem pak méně k některému soudu a právu jeho císařskému neb sv. říše, totiž k soudu dvorskému neb do komory říšské v Špeiru, náležeti aneb jakýmikoli právy, zřiz. zem. neb i snešenými jejími sněmovními v jakékoli příčině se vázati a řídití a spravovati mělo a povinno bylo. Pročež to jest věc převelice nemotorná, že mnozí nechtějí v při této J. M. C. míti a uznávati za jednu stranu spornou a to původní proti falckraběti kurfirštu a nynějšímu českému králi, alebrž soudí ho a kladou sobě toliko za císaře římského, vrchního pána lenního a nejvyššího sudího, an sám císař v té české rozepři za žádného jiného sebe nevydává a neklade jediné za krále a mana sv. říše, a to v tom, když usiluje práva a pretensí své tím toliko nejvíce doličovati, že jest od císaře římského Matiaše lenem dotčené koruny české náležitě a pořádně obdařen.“

„Tou tedy měrou falckrabě kurfiršt, nynější král český, nemůže se nijakž obviňovati za to, jako by tu něco proti sv.

1620 římské říši a císaři jejímu, pánu svému lennímu, provinil a tudy léno to říšské, kterého se ujal, propadl.“

„Když by tedy císař Ferdinand v při té povinnost soudce, jakožto římský císař a vrchní pán lenní, na sobě zdržovati a vykonávati chtěl, tedy musil by z nevyhnutelné potřeby míti na sobě a zastávati dvojí osobu rozdílnou, a jednu z nich posaditi na majestatu neb soudné stoličce císařské, druhou pak podstaviti před sebou, jakožto arcikníže rakouské, spolu s falckrabětem kurfirštem a teprva učiniti mezi nimi výnos neb výpověď právní o to: kdo by z nich dvou při nejlepší a spravedlivou měl, zdali arcikníže, kterýž na znamenitou a patrnou ouhonu, ujmu a zkrácení sv. římské říše korunu českou, léno říšské, smlouvou potutelnou na dům hispanský, jenž od dávního času po veřejné a nejvyšší v světě monarchii dychtí, převésti usiloval, čili falckrabě, který tutůž korunu a léno říšské při sv. říši zdržeti a zachovati všelijak se vynasnažoval a až dosavad všecku snažnost svou na to vynakládá.“

„Ale toto jest ještě daleko neforemnější věc, že někteří chtějí veškeren svět namluviti na to, jakoby falckrabě kurfiršt v tom velikého bezprávi se dopustil a příliš daleko z gleichu spravedlnosti vykročil, když volení a korunu českou, kteréž mu stavové její podali, k sobě přijal, a to ještě tehdaž, když J. M. C. již ovšem k důstojenství císařskému povýšen a od dotčeného falckrabího za císaře a pána jeho uznán byl; též že jest falckrabě vědělo o tom dobře, že císař na korunu českou silně se již potahuje a připovídá, bezpochyby, jako by ten ohled na důstojenství císařské měl falckrabího rozpakovati a odvésti od přijetí k sobě věci té, k níž od Boha i od práva právo a spravedlnost danou sobě měl, a on o tom také tak pevně a neomylně věřil. Kterážto výtku v skutku a v pravdě tak velikou platnost a podstatu v sobě nese, jako kdyby někdo říci chtěl, že žalobníka neb strany původné pretensí a obrana musí nejlepší a nejspravedlivější býti proto, že jest pod přemím se právním k větší důstojnosti přišel, nežli jest prvé ji měl.“

„Takovou měrou nenajde se ani jedno kníže v říši, kteréž by v svých domácích přiběžích neb věcech nepokládalo sobě míti nějaké právo a pretensí proti sobě rovné osobě knížecí. Kdyby tedy někdo z těch jemu podobných knížat důstojenství císařského dosáhl, měli byž proto hned tento druhý od práva a pretensí své, kterouž praví se míti na něm neb k němu, dokonce upustiti? Aneb co by někdo z kanovníkův v své vlastní a privatní věci nesměl a neměl se práva svého ujímati proto, že by jeho spolubratr neb kanovník, s nímž zůstává o tůž věc na sporu, mezi tím za biskupa a

hlavu jeho zvolen byl? Bylo by slušné a spravedlivé, aby měštěnin některý pro tu samou příčinu, právo a spravedlnost potratil, že by spolusoused neb měštěnin a strana jeho odporná byl za purkmistra vyzdvižen? Měli by soldat upustiti od žaloby neb přípovědi své, kterouž učinil k osobě neb statku spoludruha svého, pro to samotné, že jeho spolutovaryš dosáhl nad ním správy a úřadu hejtmanského?“

„A takž že z toho důvodu pojití by musilo to, že úřadové a důstojnosti mezi stavy světa všelijaké vztahovaly by se mnohem víceji ku potlačení nežli k zvelebení řádu, práva a spravedlnosti, ješto v otázce té obyčejné, proč by se ve všelijakých stavích světa hlavy a osoby přední i správcové jiným nařizovali a představovali, ten jedinký cíl a příčina hlavní toho nařízení jesti ta, aby tudy dobrý řád v správě jich obecné zdržán a zachován, práva a spravedlnosti jednomu každému, jak dalece a vlastně k tomu co toho náleží, udílono, a žádný od druhého v ničemž bezprávně aneb násilně potiskován nebýval. A jakkoli mezi všechněmi a všelijakými stavy světa jeden každý dlužen a povinen jest, sobě předloženou vrchnost úctivostí a šlechetností náležitou předcházeti; takový však respekt a poctivosti ji donášení jemu žádným vymyšleným způsobem k ujmě a zkrácení práva jeho, nýbrž raději k jeho fedruňku a pohodlí, vztahovati se nemá.“

„Toto pak jest věc nade všecko všudyž nejpotvornější, že dotčení lidé směji se pokoušeti o to, aby namluvili a nabaňkovali císaře na to, že on pro snadnější i podstatnější obhájení a provedení té své privatní neb domácí pretensí a obrany rakouské má a povinen jest, mocnosti své císařské užívati a jako římský císař mocí násilnou stranu svou odpornou potříti a, jak se vůbec říká, čelem stěnu proraziti. Nebo ve všech těch spisích a patentích, kteříkoli po ten veškeren čas nedorozumění toho jmenem císařským tak dobře v příčině toho v Dolejší Burgundii zverbovaného lidu španielského, jako i z strany druhého od sjednocených římských katolických kurfiřtův, knížat a stavův shromážděného lidu válečného sem i tam procházeli a na jevo vydáváni byli, tato dvojí příčina se zřetelně dokládá a vyslovuje: že dotčený a na rozličných místech sebraný lid vojenský k tomu cíli najat jest a potřebovati se chce, aby ním J. M. C. mocnost a velebnost v podstatě a celosti své zachována, a to, což J. M. a jejímu celému domu rakouskému v král. čes. násilně odňato jest, zase dobyto a dosaženo býti mohlo.“

„Odkudž již jeden každý světle a patrně porozuměti může, k jakému cíli první ta příčina, totiž mocnost a velebnost císařská, by se tuto předstírala, že ovšem k tomu, aby tato

1620 druhá příčina neb důvod, to jest domácí a vlastní domu rakouského zisk, užitek a pohodlí, pod takovou zástěrou slibnou tím lépeji a snázeji provéstí a za pravou učiniti se mohla. Pod čímž však jistě přehrozný zmatek a užívání zlé dotčené mocnosti a velebnosti císařské kryje se a nalézá, poněvadž sám rozum, sama chvalitebná práva, zřiz. zem. a snešení sněmovní sv. říše, nad to pak všelijaké kapitulaci neb reversové císařští to dostatečně tvrdí a prokazují, že jednomu každému císaři římskému táž mocnost císařská k tomu toliko cíli od sv. říše se propůjčuje, aby podlé ní řádu, práva a spravedlnosti, kteréžto věci jsou jednoho každého království základ pevný, bez něhož ono nijakž v celosti ostati nemůže, beze vši strannosti a osob přijímání, všechněm zároveň se udílelo a žádný kníže neb stav říše proti těmž řádu a právu v ničemž se nestěžoval, nýbrž aby všickni, jakožto oudové těla jednoho, před všelikým bezprávím a násilím se ochraňovali a obhajovali, a tou měrou celé tělo sv. říše v dobrém míru, pokoji a způsobu zdržáno a zachováno býti mohlo.“

„Kteréhožto cíle nikda by žádný netrefil a nedosáhl, kdyby jeden každý kníže, kterýž by na císařskou stoliči dosedl, své a domu svého věci a zaneprázdnění privatní a postranní, kteréž by měl s jinými sobě rovnými knížaty, s věcmi obecnými a celé sv. říše se dotýkajícími v hromadu míchati a to, čehož by prvé v své vlastní při sám od sebe na spoludruhu svém obdržeti nemohl, potom pod zámyslem císařské mocnosti a velebnosti, beze všeho právního a spravedlivého rozeznání, po své libosti, skrze válku, do achtu neb klatby strany své odporné dávání aneb jiné těm podobné prostředky prudké a příkré, sobě provéstí a obdržeti a tudy celou sv. říši, již se předtím tuhou přísahou zavázal, že jejího rozšiřování, zvelebení a pohodlí pokojného dle své nejvyšší možnosti vyhledávati bude, do těžkých nevolí a rozbrojův uvéstí, ohněm i mečem ji hubiti dovolovati a do nebezpečensví nejhorsího svévolně zaplésti chtěl.“

„Z té příčiny předkové naši, povážíce při sobě bedlivě takových nepřiležitostí a chtějíce vkročiti v cestu zlému užívání mocnosti císařské, v sv. římské říši to sobě za právo a zřiz. zem. chvalitebné a užitečné ustanovili, aby každý v nově volený římský císař při svém na císařství volení od kolleje kurfiřtské k tomu byl přidržán, aby jim tuto pevnou neb mocnou kapitulaci a revers císařský přísahou svou životní stvrditi povinen byl, jmenovitě že nemá a nechce nad jinými stavy říše žádné moci, kvaltu ani sám sobě provozovati ani komu jinému provozovati nedopouštěti; nýbrž nazpět měli by buď on sám buď kdokoli jiný k komu z nich což takového

hleděti a se domlouvati, tedy že chce je všechny vůbec i jednoho každého z nich obzvláštně beze všeho rozbroje, pozdvížení, roztržitosti a pro uvarování nepřiležitosti jiné v sv. říši, pokoje pak a svornosti v ní zachování, k náležitému a volnému vyslyšení připustiti, nijakž k tomu přijíti nedopouštěje, aby v té aneb v kterékoli jiné příčině a případnosti, pod jakýmkoli vymyšleným zámyslem a barvou to by se státi mohlo, když by oni obyčejnému pořádku práva folkovati a na něj se odvolávati chtěli, loupežnictvím, zájmem, pálením, nepřátelstvím, válkou aneb jakýmkoli jiným prostředkem násilným nuzení, ztěžování, šacování a potiskování byli.“

„Dále že má a chce také i to předcházeti a žádnou měrou tomu nepovolovati, aby na budoucí časy někdo z vyššího i nižšího stavu kurfiršt, kníže neb kdokoli jiný bez příčiny a beze všeho vyslyšení pořádného do achty nižšího ani vyššího dáván a za psance vyhlašován nebýval; nýbrž aby v takových příbězích podlé pořádného processu, podlé zřiz. zem. sv. říše, ano i podlé obnoveného komory říšské řádu a nařízení i na to proslého snešení sněmovního se kráčelo a postupovalo. Naposledy že nemá a nechce proti zlaté bulli, ani proti zřiz. zem. sv. říše naprosto žádných poručení neb mandátův ani cokoli jiného obtížného vydávati, ani tomu, aby skrze něčí jiné ruce vycházeti měli, dovolovati žádným vymyšleným způsobem a zámyslem. Pakli by vždy proti čemu tomu něco jiného odporného před sebe bral, tedy aby to všecko ničímž, neplatné a dokonce umořeno bylo.“

„I poněvadž pak i nynější císař J. M. rovně takovou kapitulaci neb revers od sebe dal a ji přísahou svou životní kurfirštům ztvdil a upevnil, tedyť se odtud již zřetedněji nad slunce nebeské spatřuje a seznává to, žeť takovou měrou v této při vlastní a domácí proti žádnému z kurfirštův, knížat a stavův sv. říše strany původní i soudce povinnosti zároveň a pojednou se ujímati a zastávati, mnohem pak méněji mocností svou císařskou se hájiti a ji sobě ku pomoci intentu svého bráti nikoli nemůže a nemá.“

„Avšak že by se snad časem to dobře přitření mohlo, že by císař římský s jedním neb druhým kurfirštem, knížetem a stavem říše, aneb nazpět, někdo z kurfirštův a z knížat a z stavův říše s císařem římským, o nějakou svou domácí a privatní věc v nedorozumění nějaké vjiti mohli, a tu by teprva strany někoho za soudci nestranního a pořádného mezi sebou míti musili: pročť v příčině takové jest to také týmiž právy a zřiz. zem. sv. říše, jako i tím hlavním zlaté bulle nařízením výslovně opatřeno a vyhrazeno, že v těm podobných příbězích, když by římský císař k komu z stavův říše, aneb

1620 zase někdo z stavův říše k císaři římskému pořádem práva přistoupiti a z něčeho viniti chtěl, taková rozepře před jediného a samého falckraběte při Rejnu, sv. římské říše kurfiršta, jakožto celé římské říše k tomu pořádně zřízeného a zplnomocněného sudiho vlastně přináležeti a od něho náležitě rozeznána a rozsouzena býti má.“

„Takt jest ovšem, že pro hojnější uličení toho velebnosti a mocnosti císařské zlého užívání sem i tam vůbec roztrušuje se a dokládá i to: poněvadž věc neb pře ta dotýkala by se celého kollegium kurfirštského sv. říše, že by také všickni kurfirštové ze spolka měli moc a svobodu k ní se ozývati, a že za tou příčinou také teď času nedávniho v městě Milhauze shledání své měli a na tom ustrnuli neb snesli se jednomyslně, že by císař římský v příčině své privatní pretensí rakouské měl by k tomu dostatek práva a spravedlnosti, aby proti falckraběti kurfirštu, nynějšímu českému králi, mocnosti své císařské užil.“

„Ale toť jest ta opravdová plnost všelijakých zmatkův a bezpráví nemotorného, o nichž kdy pod tím nebeským sluncem, co svět stojí, jak živo, slýchati bylo. Kdyby zajisté tři kurfirštové duchovní měli za to, že by kollegium kurfirštské v příčině kuru českého mělo tu moc a právo, věci neb pře té se ujímati a v ní rozsudek nějaký právní učiniti; tedyť jsou měli s právem tehdáž, když při pominulém volení císařském v městě Frankfurtě stavové král. čes. skrze vyslané své toho při nich téměř slzavě vyhledávali a tři kurfirštův světských vyslaní sami také k týmž kurfirštům duchovním velmi snažně za jmenované stavy a posly jich se přimlouvali a je k tomu napomínali, pomoci věc tu, dokud byla ještě v celosti své, přede všemi jinými věcmi spokojiti.“

„Ale poněvadž jsou se v tom času k tomu hned zprosta nic neměli, slova nejmenšího k ní neříkali, kurfiršt pak Mohučský obzvláštně ohlášení od poslův českých jemu odevzaného ani jednou, jakž sice jemu jakožto arcikanceléři říšskému dle úřadu jeho to vlastně přináleželo, v radě kurfirštské přednésti, a dotčení kurfirštové duchovní stavův král. čes. vyslané k audienci, za niž jich šetrně žádali, nikda, an se tu sice kuru českého vlastně dotýkalo, připustiti, ani jim dobrodiní práva všech národův užiti dáti nechtěli: z té příčiny jest se jistě čemu velice podiviti, že jsou se jmenovaní kurfirštové duchovní nyní sami od sebe obzvláštně, a nepotahvše k tomu kollegium kurfirštského, mnohem pak méně ostatních knížat a stavův říše, s takovým svým ovšem potutledně sepsaným neb zhotoveným přednálezem neb ortelem příliš kvapně uspišili, nepamatovavše se v tom naprosto nic,

že to všechna božská i světská práva po celém oboru zemském vysoce zapovídají a vyhrazují, aby žádný soudce neb právo jedné strany bez vyslyšení právního ničehéhož neodsužovalo a druhé pak neospravedlňovalo.“

„A nemůže to žádný člověk rozumný poznati při sobě, jak by se jmenovaní kurfiřtové duchovní v tom tak světlém a zřetelném příběhu mohli vytahovati z domněni a nářku toho, že by jedné straně patrně nakládali, mnohem pak méně za pořádné, spravedlivé a nestranní soudce v té při sebe vystaviti i od jiných lidí za takové jmíni a držání býti.“

„K tomu, jak již toho zprvu dotknuto, to jest věc jistá a pravdivá, že koruna a kurfiřtství české má svá jistá a obzvláštní práva, zříz. zem., výsady podstatné, podlé nichž by mělo se k králi i k stavům dotčené koruny v podobných příbězích hleděti, a sice mimo to táž koruna neznala se nikdy a dosavad nezná k tomu, aby k jurisdikci sv. římské říše mimo samu lenní neb manskou povinnost neb šetrnost v čem nejmenším přináležeti a jí poddána býti mohla. Že se pak ten v Frankfurtu zjevně stalý omyl a zmatek nyní teprva po straně a potutělně premovati, napravovati, ano i pod jménem a zámyslem mocnosti císařské mocí násilnou zastávati chce, toť jsou jistě věci takové přetěžké, kteréž se samému pánu Bohu, tomu soudci svrchovanému, k rozsudku spravedlivému poručiti musejí.“

„To však nemluví se k cíli a úmyslem tím, jako by král český, falckrabě a kurfiřt, rozeznání spravedlivého pře své trpěti nemohl, nýbrž se mu vyhýbal, poněvadž jest se vždycky každého času k tomu volal, pokudž by se jen to v místě k tomu náležitěm skrze nestranní a k takové věci působné osoby, a ne skrze některé toliko na mále stavy sv. říše, kteříž jsou se k soudu takovému sami o své ujmě nutkali, ovšem pak skrze domácí rady a služebníky císařské, ješto se v tu věc bezděk a svévolně třeli, státi a vykonati mohli.“

„A tak není tu o to činiti, která strana byla by pravá neb ne, nýbrž o to toliko, zdali by císař aneb domácí jeho rádcové mohli a směli v při té povinnost soudce zastati neb ne.“

„Co se zajisté samé věci hlavní tkne, toť jsou stavové koruny české v své nedávného času na světlo vydané dedukci neb obraně dostatečně provedli a ukázali, jakým způsobem práva a svobody své s strany volení krále jsou předkové jejich dosáhli, a oni po nich až do nynějšího císaře časův; beze vši téhož práva ujmy, překážky a protržení, sobě v celosti je dochovali; za druhé všechny rakouské obrany, základy a pretensí neb přívědi jejich k koruně české

1620 hodnověrnými průvody a instrumenty právními gruntovně a podstatně porazili a svedli.“

„Třetí, dokázali i to, z jak vysoce důležitých a spravedlivých příčin nynějšího císaře podle znění a moci svých dobře nabytých a do té chvíle v celosti dochovaných výsad a práv na volení krále se vztahujících zavrhl a k tomu, aby k jinému volení novému přikročili, přinuceni byli, jsouce také hotovi, kdeby koli a před kterýmkoli soudcím hodným a náležitým další potřeba toho vyhledávala, ze všeho toho náležitě odpovídati a podle jiných věcí ještě i to hojně dolíčiti a za pravé učiniti, že jejich nynější král a pán nejmilostivější žádnou měrou J. M. C. koruny české, jakž se mu to od některých připisovati chce, s hlavy nestrhl; alebrž že táž koruna byla v ty časy již všemi způsoby neb docela prázdná, a týž král jí skrze pořádné a jednosvorné stavův volení řádně a spravedlivě dosáhl, tak že nebylo by zapotřebí s těmi věcmi déleji se zanepraždňovati, když toliko ještě jedna příliš hmotná neforemná výmluva zástupcův pře rakouské tuto se svede a porazí.“

„Nebo nalézají se mnozí mezi nimi, kteříž ty často jmenované pretense neb zástěry rakouské v příčině dědičného práva, jež sobě týž dům na koruně české pokládá, příliš urputně zastávají a v tom omylném smyslu hluboce vězí: jakkoli v zlaté bulli stavům král. čes. právo volení svobodného výslovně se vyhražuje, ješto proti tomu činí se patrné vyměření o jiných kurfirštstvích světských a mužských leních říšských, jakým způsobem nápadové dědiční v nich by se dítí a průchod svůj míti měli, totiž, aby to důstojenství na syny kurfirštův nejstarší anebo na přátely jich po meči nejbližší připadala; však že táž milost a výsada císařská miní se toliko a vztahuje na samý rod cis. Karla IV. a tak posloupně i na rod a dům rakouský, poněvadž dle zdání jich není naděje, aby týž cis. Karel a tehdáž léta Páně 1356 spolu s ním shromáždění v městě Nirmberce kurfirštové, knížata a stavové říše úřaden kurfirštský k koruně české připojený měli chtiti tak zprosta zanechat v moci a na pouhé svobodě stavův král. čes., aby oni mohli sobě sami krále a kurfiršta říšského po své libosti z kteréhokoli rodu knížecího voliti, an jiná všecka kurfirštství světská připojena jsou a jako přivázána k jistým rodům a domům knížat říšských.“

„Ta zajisté výmluva a obrana tak mnoho podstaty a základu v sobě má, jako kdyby někdo souditi a říci chtěl: že ty tři kapitoly hlavní arcibiskupství Mohušského, Kolínského a Trierského nemají propůjčené sobě zprosta a na konec svobody a moci té, aby sobě arcibiskupy své a kurfiršty sv. říše po své vůli a libosti voliti mohly a měly, nýbrž že táž důstojnost

musila by zůstatí a vztahovati se na jisté rody a čeledě říšské. Alebrž náleží o té věci mnohem raději tak souditi: poněvadž ta druhá troje kurfirštství světská a manství na mužské pohlaví toliko patřící dle moci a znění zlaté bulle, ne na dcery, ale na samé toliko syny a přátely krevní po meči dědičně připadají, že tedy podobnou měrou od té doby, jak koruna česká za jedno kurfirštství v říši zřízena byla, stavové král. čes. žádnou osobu ženskou za královnu a tak ani za kurfirštku sv. říše jsou sobě voliti neměli, jakož ani dotčené tři kapitoly duchovní nemají obyčeje toho, aby které ženy sobě za arcibiskupy a kurfiršty říše voliti a vyzdihovati měly.“

„A jistě toť jest arci jakási nová a nikda prvé v říši neslýchaná věc, že někteří usilují o to s takovou snažností, aby skrze to domnělé a nikda ničímž podstatným neprovedené právo dědičné a nápadní, jež sobě dům rakouský na král. čes. osobí, kur český ženskému pohlaví tak dobře jako i mužskému přivlastnili, jakož pak císař Ferdinand to své domnělé právo dědičné k témuž království chtěl by sobě dovésti a prokázati předně a obzvláště od osoby ženské, jmenovitě od kněžny Anny, císaře a krále Ferdinanda I. manželky. Nebo mimo to, že, jak dlouho kollegium kurfirštské v podstatě a důstojnosti své stojí, nikda žádná osoba ženská úřadu a povinnosti kurfirštské na sobě neměla a jí nevykonávala, bylo by to cosi divného a nemotorného, aby žena k takovým věcem se připouštěti a do kollegium kurfirštského vtírati měla, z příčiny té, že žena neřkuli žádných služeb manuských v odění dle léna říšského pro své přirození, nespůsobnost a stud ženský, jak sice náleží, vykonávati nemůže, ale nad to výše také, kdyby osoba ženská při volení císaře římského uprostřed duchovních a světských kurfirštův sedati, ano i spolu s nimi dle obyčeje starobylého na koni jezdití, úřad kurfirštský při dvoře císařském vykonávati a meč kurfirštský v rukou svých držeti a nésti měla, že by to bylo cosi komedii aneb mumreji nějakému podobnější nežli vážnému kollegium a radě kurfirštův říše.“

„A protož na závěrku zůstává se to a zanechává celému šlechtnému a nestranníin soudem obdařenému světu, předně pak a obzvláštěně všechněm vysoce osvědčeným kurfirštům, knížatům a stavům sv. říše k zdravému rozmyslu a uvážení: bylo by to slušné a náležité, čili mnohem spíšeji proti pánu Bohu i proti všechněch kurfirštův, knížat a stavův říše svobodě starobylé, kdyby ta věc tak daleko přijiti měla, aby v tom a v podobných tomu přibězích, kdežto s sv. římskou říší nebylo by naprosto nic činiti a k tomu žádné pořádné

1620 ještě věci té rozeznání nikda nepředěšlo, císař římský takové své domácí pretensí, práva a užitku domnělého, kteréhož mocí násilnou a zbrojnou zastával, a to dříve, nežli jest k císařství přišel, takovým způsobem a prostředkem mocnosti své císařské, již podtím dosáhl, hájiti, zastávati a proti tak přednímu a vzáctnému kurfirštu sv. říše v své vlastní při touž mocí císařskou naskrze proraziti, a netoliko v samém král. čes., kdež jest taková rozepře o tu pretensí a právo dědictvé počátečně vznikla, ale nad to výše i v srdci sv. říše pro túž příčinu válku náramně nebezpečnou skrze náhončí španielské, národ německý nesmírně nenávidící, vzbuditi a v dotčené při stranou i soudcím zároveň jedné a též chvíle býti, sobě samému jakožto volený římský císař v dotčené pretensí rakouské právo vyřknouti a takové dědictví sobě přivlastniti, stranu pak svou odpornou, beze všeho vyslyšení právního, spravedlnosti její odsouditi, pro svůj vlastní užitek a pohodlí acht říšský, jímž nemálo hrozí, pod jmenem a zámyslem velebnosti a mocnosti císařské na ni vydati, publikovati i k skutečné exekuci jej přivéstí dáti, a tak skrze takové nejtěžší a nejposlednější prostředky celou římskou říši, svou milou vlast, proti své vysokou přísahou ztvrzené císařské kapitulaci neb reversu do nejhroznějšího nebezpečnství a záhuby dokonale, kteréž jí i nás všech Bůh milosrdný milostivě uchovati rač, uvéstí a pohřžiti chtěl.“ —

Že pak král. čes. a tak ani král jeho pod jurisdikci říšskou nijakž nepřináleží, ani žádnými břemeny, sbírkami a poplatky obecnými jí povinen není, to ukazuje autor dotčeného diškursu hodnověrným výpisem z akt sněmu říšského, v městě Augšpurce léta Páně 1548 držaného, v smyslu tomto:

„Jeho Milost český král ráčil jest býti napomenut v tom od zřízených rad a kommissarův krajských sv. říše: kterak v pominulém snešení sněmu Vormského nalézal by se poznamenáný i král český v příčině berní a sbírek uložených, a že za tou příčinou byl by nařízen obzvláštní sjezd krajský, aby dotčeného krále a kurfiršta českého, co se dotýče zemi těch jeho, kteréž od říše pod léno sobě vysazené má, do těch nových berní a pomoci říšských přivedli, jakož pak že se to již i v obnovených sbírkách stalo.“

„Když pak takové týchž kommissarův krajských zdání a předsevzetí, J. M. královské přednešené, zdálo se býti cosi nového a neobyčejného, protože o tom prvé nikda nic slyšeti ani věděti jest neráčil; protož J. M. Kr., nemajíc na ten čas o tom žádné dostatečné zprávy, ráčil jest věci té až do svého šťastného bohda do koruny české navrácení poodložiti. Což

když se stalo, neráčil jest se moci tam po bedlivém na to na všecko se vyptávání ničehož jiného domakati a vyhledati, jediné to, že stavové koruny české o žádném berní a sbírek říšských na ně ukládání zhola nic nevědí ani se k tomu neznají, aby buď připomenuté sněmu Vormského z strany svolení sbírek zemských neb kterákoli jiná stará snešení sněmovní s vědomím a povolením J. M. král. slavných předkův, králův českých, kdy se státi mělo; též že oni nikda týmž snešením sněmovním dosti nečinili, jich nedrželi, ani podle nich žádné nejmenší pomoci do říše nečinili a neodvozovali a tím jí ničímž naprosto povinni nebyli a nejsou.“

„Mimo to neráčí se J. M. Kr. ani v tom pamatovati, aby za času správy jeho královské v Čechách, an pod tím nemálo sněmův říšských držáno, a veliké pomoci říšské na nich svolovány i vypravovány byly, kdy co toho naň ukládati se mělo aneb on v nějaké pomoci od říše pohledáván býti, mnohem pak méně kterou takovou pomoc a sbírku říšskou od sebe odvozovali, k tomu aby kdy který král český k jakému sněmu říšskému obslán a na něm aneb v radě říšské jaké místo aneb hlas obzvláštní míti měl.“

„Přitom že obecní stavové říšští mají i toho dobře a bedlivě povážiti: poněvadž všeliké daně a berně říšské až dosavad na ty toliko stavy, ješto se v desíti krajích říše obsahují a zavírají, bývaly ukládány, koruna pak česká nenacházela by se zahrnuta v žádném tom kraji, pročež že i odtud snadno poznati se může, že dotčená koruna ani nikda prvé s říší berní a sbírek žádných svolených neodvozovala, a pro tu příčinu i nyní také neslušně a nenáležitě do nich se potahovati a zahrnovati chce. Nad to ví se o tom dobře, že dotčené sbírky říšské vztahují se toliko na ty stavy říše národu německého, kteříž se sv. římské říše ochranou těší a jí v čas potřeby nastalé od ní skutečně užívají.“

„I ačkoli tedy J. M. Kr. jakožto český král některé země a panství jazyku, jako i pokoje a opatření právního německého užívající, od sv. říše pod léno držeti ráčí; avšak dotčené země a panství v žádných svých potřebách důležitých od ní ani ochrany a obhájení, ani pokoje a opatření právního nepožívají, nýbrž jsou od říše národu německého dokonce odděleny a v způsob obzvláštního království a národu od starodávna uvedeny a vyzdviženy, a ne k říši německé přivtěleny, a tou příčinou sv. říše německé břemen, pomoci a kontribucí svolených podnikati nikoli nemohou a tím sebe povinné býti neuznávají.“

„K tomu ke všemu přistupuje i to: že mnozí jiní přespolní a cizí potentati drží drahně zemí a lidí poddaných svých

1620 od J. M. C. a sv. římské říše pod léno neb právem lenním; avšak žádný z nich pro to manské právo své k odvozování jakých takových berní a sbírek říšských potažen a přidržán nebývá.“

„I poněvadž tedy z toho ze všeho již patrně se vynachází to, že král český k sbírkám a kontribucím říšským nijakž nenáleží a tou příčinou neslušně a nespravedlivě, anobř z pouhého omylu a přehlednutí do jmenovaného sněmu Vormského a snad i do jinších více starých snešení sněmovních a register berničných pojat a vložen byl: z té příčiny ráčil J. M. K. jakožto český král k obecným stavům sv. říše té milostivé naděje a důvěrnosti býti, že od předsevzetí svého upustí a J. M. královské nejinak než jako předkův J. M. králův českých v příčině té ušanují a dále ničímž tím zaměstnávají nebudou. Mimo to, čím J. M. K. jakožto král český a kurfiřt sv. římské říši povinen býti ráčí, a co by sice v jiných případech stavův národu německého všechněm společně neb jednomu každému z nich rozdílně k obzvláštnímu jich zalíbení, poctivosti, přátelství i pohodlí od osoby své prokázati moci ráčil, ráčí se jim tím milostivě a dobrotivě zamlouvati, přitom nečině jich tejných, že stavové koruny české jsou se k J. M. ve všelijakých J. M. potřebách a přiběžích proti nevěřícím pohanům až posavad do konce poslušně, potěšitelně a platně zachovali a J. M. vzáctnou pomoc proti nim učinili; s tím přitom dalším J. M. učiněným zakázáním, že jak nyní tak ovšem i na budoucí časy ještě totéž od sebe rádi a ochotně dle své nejvyšší možnosti činiti chtějí a v ničemž tom osobami svými scházeti nedají.“

Ohlášení Fridricha falc. proti mandatům císařským.

Zatím při začátku měsíce července Fridrich král, nechťev pomínouti mlčením těch rozličných mandatův a listův otevřených císařských, kteříž byli nedávno předtím proti němu, za příčinou odstoupení koruny české, od císaře Ferdinanda onde i onde po říši publikováni, vydal zprávu a ohlášení své proti jistým pod jménem J. M. C. vyslaným pohrůžčivým, marným, proti řádu a právu čelícím a zapověděným, král. čes. a koruny

1. jeho se dotýkajícím mandatům a deklaracím v jazyku němečervc. ckém 1. d. m. července; kteráž sama v sobě zněla takto:

„My Fridrich atd. vůbec všechněm křesťanským potentátům, kurfiřtům, knížatům a stavům služby naše povolné, přátelství a náklonnost milostivou vzkazujeme. Přitom jim a jednomu každému, jakého by ti koli stavu, řádu a důstojenství byli, listem tímto na vědomí dáváme, že jsme v tom hodnověrně

zpravení, jakým způsobem nedávno pominulého času pod jmenem J. M. C. rozdílní, ostří a neobyčejní mandátové a patentové na nejvyšší ublížení, zkrácení a zlehčení našo, jak v říši tak i kromě říše, onde i onde rozhlášení a v některých místech i zjevně přibiti jsou. V nichžto s vypravováním a přivozováním všelijakých zpráv negruntovných, též základův a důvodův nepodstatných, předně všech stavův král. čes. a zemí k němu přivtělených, skrze jednomyslné jich snešení, na nás padlé pořádné a spravedlivé na král. čes. volení domnělým způsobem ano i skutkem zrušeno a v nic obráceno býti chce; dále pak také i všechněm sv. říše knížatům, stavům a spoluoudům, kteříž jsou se týchž neukrutnějším tyranstvím, mordy, loupežemi, pálením a nevinné krve vyléváním souzených a potíštěných křesťanův v král. čes. a v zemích přivtělených z citedlnosti křesťanské až posavad jakýmkoli způsobem ujímali, pod uvarováním skutečné deklarací neb vyhlášení a exekucí jistých a v zříz. zem. sv. říše vyměřených pokut, aby od dotčených vysoce souzených křesťanův v král. čes. a obzvláštně od nás jakožto již nyní řádně voleného a korunovaného krále jejich upustili, se přikazuje; ano také i nám, s dokládáním některých naskrze nedůvodných, neslušných a nepříjemných nářkův osoby naší, s podobnou tuhou pohrůžkou z moci J. M. císaře římského poroučení se chce, abychom my se z král. našeho čes., jehož jsme titulem spravedlivým dosáhli, a také až posavad bez odporu v držení jsme i s zeměmi k němu přivtělenými, v určitém čase konečně, neomylně a skutečně zase vystěhovali a jeho postoupili.“

„Kdežto my předně toho na svém místě zanecháváme, což se tak na zošklivení stavův král. čes. o složení s úřadův některých nespůsobných a nepokojných úředníkův zemských, o proměně správy a přirozené obrany neb defensí nařízení obšírně, avšak nedůvodně připomíná, tolikéž což k dolíčení za základ daremné pretensí neb zástěry rakouské a práva jich dědičného domnělého z marné a podezřelé někdy císa. Karla IV. deklarací neb vysvětlení z strany svobodného stavův král. čes. krále volení jako i z krále Vladislava neforemné a nedostatečné privatní testifikací neb pořízení, a z toho mocí a mečem léta 1547 vynuceného v Praze snešení sněmovního, tolikéž z té zlé při, vedené od osmi set let observancí neb obyčeje a zvyklosti, též z strany honosné té suksessí neb práva nápadního natahováno a tím vyčítáno byti chce; poněvadž o tom o všem v týchž stavův sepsaných apologiích a vůbec vydaném spisu obšírně, dedukcí, tak dostatečná a gruntovní zpráva učiněna, a v ní to vše odvedeno jest, protož jsme tuto opakovati a obšírně dovozovati za věc nepotřebnou býti uznali.

1620 Anobř aby osoba naše v tom tím lépeji vymluvena býti mohla, žádné o tom pochybnosti nemáme, že jeden každý, kterýž k jedné ani k druhé straně myslí svou nakloněný není, a jemuž naše vůbec vydané rozepsání pod datum v Praze 20. okt. a 7. novemb., tolikéž spisové české dedukcí, v nichž se o tom hojně vypisuje, známi a vědomi jsou, s dostatkem vyrozuměti mohl: z jakých vysoce důležitých a nevyhnutelných příčin a pohnutí po tak patrně vystálé bídě a žalosti a odtud moci neb bezděk vynucené defensi jak často dotčeného slavného král. čes. stavové spolu s přivtělenými zeměmi k té jak v božských tak i v světských právech dovolené a vedlé moci privilegii a zvyklosti slušné abdikací neb zavržení krále svého předešlého přinucení, tak také i my ku přijetí k sobě mimo všecko naše na to pomýšlení, skrze svobodné a základními neb hlavními právy a svobodami král. čes. propůjčené volení, ode všech k tomu povolaných stavův té nám od nich podané a v tu dobu prázdne a pána nemající koruny pohnutí jsme byli; i kterak jsme při témž přijetí jí k sobě netoliko většího zvýšení a zvelebení našeho, ale ani žádného zisku časného nešetřili, nýbrž předně čest božskou, obecné dobré vlasti, a jakž nejvíceji býti mohlo, zachování toho vzácného a skrze nepřátelskou moc téměř do gruntu zkaženého království a kurfirštví, ano také tak mnohých ubohých bídu a nátisky snášejících křesťanův srdce lidské pronikající pláč a úpění před očima jsme měli.“

„Jakož pak toho našim čistým svědomím ještě potvrzujeme a pravíme, kdybychom byli při sobě to najíti mohli, že skrze naše nepřijetí k sobě koruny té nám podané ten v dotčeném království vzešlý a čím dále vždy více a více okolo sebe se rozšírající oheň zase uhašen, vůbec ve vši zemi známi nátiskové v náboženství přetržení, privilegia jich ztenčená zase napravena a země před jhem a potlačením tím, jímž se jim hrozilo, ubezpečena a tak i sv. říše, zvláště pak my a jini stavové okolní z patrného a před očima plápolajícího nebezpečení vytržení býti moci budou; že bychom byli konečně netoliko té nám podané koruny k sobě nepřijali, ale také i naši všecku možnost přitom vynaložiti chtěli. A není naděje, aby kdo, komuž naše hned s počátku povstalých těchto neřestí v Čechách prošlá jednání známa jsou, o tom pochybovatí příčinu miti mohl, poněvadž to věc jest nepochybná a povrchu ležící, že jsme my vedlé některých jiných upřímých kurfirštův a knížat jak hned při počátku, tak potom i při rozmáhání se toho ohně škodlivého věrnými a upřímými výstřehy a zakazováním, proto aby se další neštěstí předjiti mohlo, námi nic sjiti nedali.“

„K kterémužto konci při posléz minulém volení v městě Frankfurtě skrze naše k tomu zmocněné osoby, vedlé našich spolukurfirštův světských, upřímně jsme radili i o to skutečně se vynasnažovali, kterak by před jiným jednáním ta vzhůru se vznášející neřest vojenská v sv. říši, obzvláštně pak v král. čes., v pokojný způsob a řád uvedena býti mohla. A aby takový cíl tím mohl snázeji býti dosažen, byli bychom nic raději neviděli — čehož jsme také skrze též vyslané naše nejednou navrhnouti dali —, nežli aby stavův král. čes. telldáž do města Frankfurtu nařízení a vypravení vyslaní na jich toho vyhledávání bedlivé do města, a kdež dále náleželo, puštění, slyšání a ne tak, jakž se potom stalo, posměšně odbyti byli, jakž toho všeho svědkové hodnověrní jsou protokolla kurfirštův, kteréž sobě při témž volení císařském naschválně založili, a této řeči aneb zprávy naší dotvrdí, že jsou naši plnomocníci k takovému posměšnému odbytí týchž vyslaných tak málo povolili, jako jsme my J. M. C. jakožto krále českého do kolleje a rady kurfirštské přijetí a připuštění schvalovali, nýbrž že jsme po několikráte proti tomu protestovali a se ohlašovali, že my stavům král. čes. v svobodách a v spravedlivostech jejich něčeho ujímati, ani také tudy jedné neb druhé straně ke škodě a ublížení jejímu co před sebe bráti nemíníme.“

„Poněvadž pak taková upřímá a dobře míněná napomenutí a protestací neplatila dokonce nic, nýbrž dotčení král. čes. stavův vyslaní, proti všem obyčejům, zvyklostem a právům národův, bez vyslyšení s velikým deštěm a potupou zase zpátkem odjediti musili, anobř spisové jejich kurfirštům odeslání v shromáždění kurfirštském nikda předuešení, a ta celá věc právně a řádně předsevzata a traktována býti nechtěla; mezi tím pak bez přestání nejhorším způsobem nepřátelským a hroznou záhubou k zomím se přikračovalo: z té příčiny také ta v shromáždění kurfirštův toho času připomenutá a vyvržená interposicí — k níž však náleželo ještě drahé času, pod tím pak mohlo by v král. čes. všecko všudyž na ruby převráceno a zgruntu vyvráceno býti — k žádnému skutečnému vyřízení přijíti nemohla, ani z druhé strany s jakou opravdovou horlivostí na ni co dbáno, nýbrž raději, aby se s touž věcí prodlávalo a země předce se zemldivaly, míněno a obmýšleno bylo. Odkudž tedy při obecném sněmě v Praze shromáždění stavové v takových svých největších potřebách a nátiscích, poněvadž jsou z takového vyslaných svých odbytí posměšného žádného slušného a nepodezřelého zpomožení více nadáti se nemohli, byli k tomu přinuceni, aby jiné prostředky, skrze něž by od dokonalé zkázy sobě pomoci mohli, až i tu

1620 již všemu světu známou proměnu s královstvím vedlé starobylých privilegií svých před sebe vzali, jakž se tomu všemu z jejich spisův a dedukcí šířeji vyrozuměti může.“

„Z čehož jeden každý i prostého rozumu snadno souditi může, že žádným způsobem nám, jakožto tomu, kterýž jsme vždycky mysl naši k tomu přichylnou měli, kterak by jak v sv. říši mír, pokoj a svornost zase způsobena a zachována, tak také ten v král. čes., jakožto v jednom vzácném kurfiřtství, vzniklý rozbroj upokojen a v pokojný způsob poznovu uveden býti mohl, ale mnohem raději tak dobře těm, ješto jsou hned při začátku víceji zbraní nežli dobrotivých a pokojných a příjemných prostředkův sobě vážili, jako i při výš dotčeném volení upřímými radami, výstrahami a protestacemi pohrdali, a aby svůj jednou umíněný a naměřený cíl, s nímž jsou se již prvé dávno obírali a o něj porovnali, proraziti mohli, všelijakých prostředkův a cest k tomu hledali, příčina, pro niž jsou stavové král. čes. a země přivtělené k té dokonalé resoluci přivedeni byli, přičítati se může. A jak jest tolikéž s druhé strany k žádnému pokoji směřováno nebylo, to se z prospěchu a běhu všech věcí i z toho hojně poznává, že ještě i při začátku našeho královského panování, jak jsme se koli k návštěji nám danému k traktaci pokojné přistoupiti zakazovali, táž traktaci dokonce opovržena byla.“

„Že pak nám přičítati se chce, jako bychom se tím přijetím k sobě, bez všelijakého v to se vtírání, pořádným způsobem, vedlé téhož král. čes. práv a zříz. zem. hlavních, též zvyklosti starobylé nám podané a skrze prvé předešlou a spravedlivou abdikaci neb zavržení krále předešlého osvobozené a dokonce prázdné koruny české J. M. C. dotčené království a země přivtělené, proti veřejnému neb obecnému landfridu, zbraněmi odbojnými sami o své ujmě odniti pokusiti se měli: v tom se nám opět zkrácení nemalé děje, a chtěli bychom také v tom ode všech lidí, kteříž jedné ani druhé straně nenakládají, v říši i kromě říše slušně a spravedlivě rozeznání býti, zvláště poněvadž slavných stavův král. čes. napřed dotčenými a vůbec vydanými rozdílnými spisy a dedukcemi netoliko jejich moc, právo a příčiny slušné toho předsevzatého zavržení, ale také i starobylé jejich k svobodnému krále volení právo a výsada, a že žádný slušně a s právem proti témuž jich právu jakou spravedlivou sukeccí neb nápadem se honositi a přitom nebezpečnými a právům i zříz. zem. základním téhož království naskrze odpornými smluvami a postoupeními práva, bez vědomosti a mimo vůli stavův, často jmenované král. čes. a kurfiřtství k sv. říši vlastně přináležející i s jinými zeměmi znamenitými, a to

ještě lidem dokonce cizím a přespólním, přivrhovati a převlastňovati si nemůže, to tak zřejmě před oči postaveno jest, že z toho jeden každý hojně porozuměti a poznati může, jak se nám v příčině té, jenž žádnému, ani z těch nejprostějších lidí to, což jeho jest, proti řádu a právu odnímati a bráti žádostivi nejsme, dotčeným nás v tom nařikáním příliš hrubé ublížení a krivda děje.“

„A ačkoli J. M. C. skrze předešle vůbec vydaný edikt neb mandat často jmenovanému od stavův král. čes. předse-
vzatému a na nás příslému volení a korunování, vyčítáním v něm všelijakých slibných a zámyslných případností, po dosti dávno proslém čase netoliko se na odpor stavěti, ale sám o své ujmě je dokonce zrušiti a v nic obrátiti chtíti ráčil; my však té naděje nepochybné jsme, že jeden každý to při sobě snadně souditi a rozvažovati moci bude, že J. M. jakožto tomu, kterýž v věci té za příčinou téhož od jmenovaných stavův způsobem dotčeným předse-
vzatého zavržení i volení následujícího některými neplatnými a nepodstatnými důvody tu svou rakouskou pretensí a přípověd prokázati a doličiti se domnívá a tou měrou stranou jednou spornou býti ráčí, právní rozeznání sporu toho, zdali jsou totiž stavové král. čes. v dotčeném příběhu slušně, spravedlivě a vedlé vyměření práv, zříz. zem. a privilegií svých zemských kráčeli a postupovali, a tak zdali by to nové volení jejich platné čili ničímž a daremní bylo, žádnou měrou nepřináleží, ani při žádném právě to za pravé provésti možné není, aby on ty své privátní zámysly, pretensí a zástěry rakouské z strany práva dědičného, kteréž se k koruně české míti praví, prokázati, s nimi, pod zástěrou mocnosti a velebnosti své, tím pohrůžčivým processem exekuci právní, řád a právo proskočiti neb proraziti a tak sebe samého v své vlastní při proti všemu řádu a právu chvalitebnému o své ujmě a pouhou mocí násilnou za soudci vystaviti a vyzdvihnouti míti ráčil, a to ovšem s tak malou podstatou, a nic více a dále, nežli jako tam na onen čas i jiní předkové jeho, totiž císař Fridrich, cís. Karel, cís. Rudolf i jiní císařové římsí, v svých domácích věcech a rozepřech, v kteréž se stavy sv. říše časem vcházeli a povinnost strany původní a soudce jedné a též chvilě zároveň na sebe vztahovali a to oboje sobě převlastňovali.“

„Podlé toho také stavové král. čes. a zemí přivtělených tomu, aby římský císař na dotčeném král. jakous jurisdikcí a právo vrchní měl, místa naprosto žádného nedávají, jakož pak římskému císaři a sv. říše soudům jak při dvoře císařském tak ani při komoře v Špeiru, tolikéž i jiným říšským ustanovením, zříz. zem., snešením krajským i sněmův obecných

1620 v ničemž poddání nejsou, ale svá vlastní práva, zřiz. zem., řády, zvyklosti, privilegia a výsady obzvláštní mají. Ano také z toho snadně i to rozuměti se může, jak nepříhodně a neslušně císařské dvorské rady v této privátní věci úřad a povolání soudce proti nám sobě osobují, kteřížto neřkuli ani za příčinou osob ani úřadu jejich k tomu povolání, ale ani od světských kurfirštův a knížat za ty se neuznávají a jmíni nejsou, kteříž by se knížecího práva mocně ujímali, anobrž k králi a kurfirštu takovými netrefnými a ničemnými processy přikračovati měli; nýbrž když J. M. C. jakožto arcikníže rakouské své domnělé dědictví české pořádem práva prokazovati a vyvésti chtějí ráci, tedyť ovšem toho ne před svými postranními a vlastními radami a služebníky, ale vedlé král. čes. privilegií před jistými a k takovým velikým věcem spůsobnými a náležejícími soudci a vedlé obecných práv vy- měření, jakožto žalobník neb strana původní, forum rei, to jest práva toho, k němuž strana obžalovaná náleží, sobě hledati a k němu státi musí. Jako také zase nazpět, pokudž by k J. M. jakožto římskému císaři od jiných pořád práva zachován býti měl, tedy z toho vedlé zlaté bulle císaře Karla IV. před falekrabětem a kurfirštem odpovídati povinen býti a tak tedy ne sám sobě za pravé dávati moci a míti ráci.“

„Jakož pak není naděje, aby kdo, jenž v té věci k jedné ani k druhé straně nakloněný není, o tom, že takový výš dotčený mandát císařský a domnělé volení našeho vyprázdnění a kassirování zjevně a patrně ničímž není, co pochybovati měl: pročť také té celé naděje a dověrnosti jsme, že z podobného gruntu a příčiny žádný ty a těm podobné prv vyšlé tuhé mandaty císařské anebo ty, kteříž by vedlé té pohrůžky nám učiněné snad ještě dále následovati mohli, buďto že by se na nás, na lidi nám přináležející aneb na ty, kteříž při straně naší stojí, vztahovali, za žádné jiné nežli za neplatné a žádné moci a podstaty v sobě nemající (jaciž pak sami v sobě v pravé pravdě jsou, a my přes to, buď jak buď, pro všelikou příhodu všelijakými na nás příslušejícími potřebami a prostředky proti násilí našemu se opatrovati a na pilném pozoru míti chceme) míti a uznávati moci nebude, považujíc toho při sobě, že všickni processové sine ulla legitima causae cognitione, beze všeho pořádného věci té rozeznání, z pouhé náruživosti myslí, a to ještě v své vlastní při, od J. M. C. pocházejí, a rovně v dobu tu, kdyžto J. M. C. již až posavad viam facti et armorum, cestou účinku násilného, kráčetí a válku otevřenou sobě zvoliti a v ní proti nám a zemím našim všeliké nepřátelství provozovati ráci, tak že takové procedirování neřkuli proti obecnému a všech národův právu, ale také i proti

chvalitebným zřiz. zem. sv. říše i proti vysoce přirozené a životní přísahou upevněné kapitulaci císařské naprosto čeli.“

„V kteréžto kapitulaci jest se J. M. C. patrně následujícími slovy přísahou svou k tomu zavázati a zapsati ráčil: že J. M. proti kurfirštům, knížatům, prelatům, hrabatům, pánům a jiným stavům říše sám moci užívati, též poroučeti, ani jiným to činiti dopouštěti chtíti neráčí; ale kdyby J. M. C. aneb někdo jiný k nim všechněm anebo k jednomu každému z nich obzvláštně o něco se domlouvati aneb na něco potahovati chtíti ráčil, že je společně i rozdílně pro uvarování v říši rozbíjův, svárův a ruznic i jiných zlých a škodlivých věcí, tolikéž pro zachování pokoje a svornosti k vyslyšení a náležitému pořádku práva podávati a připouštěti chtíti ráčí, a k tomu nikoli nepovolovati, aby v těch aneb v jiných věcech, pod jakoukoli barvou aneb jakýmkoli jmenem by se to státi mohlo, v čem by pořádný soud trpěti mohli a k němu se podvolovali, loupeží, zájmem, pálením, rocením, válkou aneb jiným způsobem škody dělány, též moci a kvaltu užíváno bylo.“

„Tolikéž že J. M. ráčí míti a chtíti to předcházeti a žádným způsobem toho netrpěti, aby budoucně kdo vyššího aneb nižšího stavu, kurfiršt, kníže aneb jiní bez příčiny a vyslyšení do achtu a obrachtu dávani, uvedeni a vyhlášeni býti měli, ale že se v tom pořádku processové a sv. římské říše ustanovení, jakz to j. j. jeho obnoveného komorního soudu řád ukazuje a s sebou přináší, zachovávati a ty všecky věci podlé něho vykonávati mají.“

„A naposledy že J. M. C. proti zlaté bulli a jiným sv. říše nařízením žádného reskriptu, poručení, mandatu aneb čehokoli jiného obtížného proti tomu nížádným způsobem vydávati, ani co takového sám od sebe od některé vrchnosti dosahovati ani užívati míti neráčí, s tím dalším přitom doložením: kdyby proti naddotčeným artikulům a punktům co dosaženo aneb vydáno bylo, že to vše neplatné, mrtvé a ničímž býti má.“

„A poněvadž v této nynější diferencii aneb nedorozumění, v něž jsme s J. M. C. s strany J. M. jakožto arciknížete rakouského privatní pretensí a rozepři v příčině našeho král. čes. a k němu přivtělených zemí, v jichž spravedlivém držení a užívání jsme, vešli, ještě až posavad pořádku práva náležitý, kterýž my však v nepodezřelých a příslušných místech, jakž privilegia česká ukazují, dobře trpěti můžeme, k nám zachován není: pročez také nám žádný v tom za zlé míti moci nebude, že tomu pod datum 30. d. dubna nedávno pominulých časův proti nám tak směle vyšlému císařskému mandatu napomínajícímu neb listu ohradnímu, jakožto kterýž proti všem

1620 právům a řádům říšským čelí, tolikéž vedlé nyní dotčené kapitulací císařské a zlaté bulle sám v sobě neplatný, nehodný a matný jest, žádného poslušnosti zachovati a folkovati nemíníme a nemůžeme. Jakož pak nepochybuje o tom nic, že tolikéž i jiní stavové a spoluoudové říše, kteříž jsou se domu hispanskému zjevně dědičnou povinností aneb službou nezakázali a nezavázali, týmiž na ně vyšlými a z výš oznámené pevné podstaty a gruntu neplatnými mandaty od jejich chvalitebné, ke cti a slávě boží a ku potěšení tak mnohých nenáležitě soužených křesťanův vztahující se intencí a předsevzetí odvozovati a odstrašiti se nedají, té důvěrné naděje jsouce, že žádný rozumný člověk, kterýž se nepřihodnými a nezřízenými náruživostmi a domnělými řešpekty a rozmysly oslepiti a rozpakovati nedá, nám s pravdou toho přičítati nemůže, abychom se my aneb naši assistenti neb zástupcové touto naší resolucí, na níž jsme se stále ustrnuli a ji proti J. M. C., ne jako proti císaři římskému, jemužto sice v povinném respektu a šetrnosti vedlé vyměření práv říšských zhoľa nic neujímáme a zkrácení žádného nečiníme, ale jako proti arciknížeti rakouskému za příčinou té domnělé pretensí a práva dědičného vzítí musili, proti právům a zřízením sv. římské říše čeho nejmenšího dočiniti a tudy tou skutečnou a pohrůžčivou deklarací a exekucí v zřiz. zemských sv. říše vyměřených pokut slušně a spravedlivě obtěžování býti měli a mohli, a to tím méněji proto, poněvadž ti až dosavad proti nám předsevzatí processové pohrůžni na zřiz. zem. sv. říše založení býti chtějí, ješto však ona nikoli od nás, ale raději od druhé strany za hřbet se zakládají, též neslýchaným ukrutenstvím a do země cizího barbarského národa a lidu válečného uvozováním přetěžce přestupují, tak že táž od přirození i ve všech právech dovolená defensí, k níž moci a bezděk přinuceni jsme, pod takovou zástěrou práva lidem nátisky a příkoří trpícím s žádnou podstatou odnímati se nemůže a nemá.“

„Jestliže by pak vždy mimo všecku nadálost J. M. C. ještě dáleji, nedbaje na svou vykonanou přísahu znamenitou, v příčině přípovědi té, kterouž sobě na nás, na král. našem čes. a přivtělených zemích domněle pokládati ráčí, propria autoritate, sám o své ujmě a z moci úřadu svého, nás, naše nám přináležející lidi anebo přátele příbuzné s oznámeným processem achtovním obtěžovati, násilně a během nepřátelským, obzvláště pak v našich zemích dědičných moci zjevně proti nám užívati a tak nad předešlé v Čechách i okolních místech vždy předce provozované nepřátelství tolikéž i v jiných místech v říši ještě k novým rozbrojům, různicím a jiným věcem

zlým příčinu dávati a tak od osoby své obecný landfrid zdvihati a rušiti usilovati ráčil: musili bychom ovšem pánu Bohu, tomu soudci svrchovanému, to bezpráví trpělivě poručiti, v té naději dověrné, že, jakož jsme až posavad jeho předivné opatrování a mocnou ruku při sobě očitě poznávali, také i dáleji ještě jeho božská všemohoucnost nás neopouští, nýbrž nám prostředkův takových udělovati ráčí, kterýmiž s pomocí jeho nejsvětější sebe proti tak neslušné moci a nenadálému účinku a outoku nekřesťanskému chrániti a opatrovati moci budeme; přitom však to sobě vymínějice a před pánem Bohem i vším světem vysoce vyhrazující: pokudž by skrze takové často dotčené pohrůžčivé a proti řádu i právu čelící tubé v příčině exekucí processí, čehož však milosrdný pán Bůh milostivě uchovati rač, v naší milé vlasti národa německého, jakž se jistě obávají jest, veřejný oheň roznícen býti měl, že by takové zlé ne nám, ale radám a služebníkům J. M. C. těm, kteřížto J. M. tu přísahou stvrzenou kapitulací, jakž jim to sice z povinnosti náleželo, netoliko nepřipomínali, alebrž pro svůj vlastní zisk, též domnělou mocnost v české zemi, ovšem pak z mstitedlnosti pouhé prostředky takové navrhovali a v mysl vkládali, kteříž často dotčené kapitulací a obecnému dobrému i pokoji trvanlivému v mnohých příčinách velice na odpor čeli, přičítáno býti musilo.“

„Čehož my vedlé naší potřeby uznalé jednomo každému k bedlivému rozvážení podáváme, té celé naděje ke všechněm lidem vzáctným, šlechtitným a rozumným jsouce, že žádný z nich, komuž jen řád, právo a spravedlnost milá jest, maje toho tuto pravdivou zprávu, takovými s počátku dotknutými marnými, proti právu a kapitulací císařské čelícímu mandaty, proti nám, našim lidem a příbuzným přátelům v tomto s J. M. C. jakožto arciknížetem rakouským vzniklém sporu sebe k ničemuž zlému a scestnému namlouvati, ani nákladů z strany exekucí k vykonání a dovedení sobě takové privatní pretensi na sebe vzkládati nedají; kterýchžto nákladův sám dům rakouský nikdy prvé sobě nic nevážil, nejmenších věcí v příčinách podobných od sebe nečinil ani žádných kontribucí neodvozoval, nýbrž, kde jen mohl, raději se všelijak ze všeho toho vynímati, vytahovati a osvobozovati hleděl.“

„Ž těch příčin sv. říše kurfiřtové, knížata a stavové mají nyní k tomu tím méněji příčin, aby se takovými náklady, též příčinou domu rakouského, proti nám obtěžovati a na sebe je uvalovati měli, nýbrž spíše nazpět k tomu se naklonili, kdyby od koho k nám aneb k zemím a lidem našim svrchu jmenovaným způsobem přikračovati se chtělo, aby nám radou dobrou i skutečnou pomocí přispěli a vedlé řádu a způsobu

1620 při exekucích právních vyměřeného, jehož jsme my nyní i jindy vždycky náležitě šetřiti a zachovati se snažili, nám spíšeji takovou pomoc učinili, kterouž jeden každý krajský a říšský stav druhému v těch a těm podobných nátlacích a outcích nepřátelských prokazovati povinen a zavázán jest. Čehož my také tímto listem našim při nich přátelsky, příznivě a milostivě vyhledáváme, i zase podobnou odměnou jim se zakazujeme.“

O poselství k sultanovi.)*

V tom král, byv spolu s stavy král. čes. i jiných zemí přivtělených o tom od Betléna Gáboru nejednou napomenut, aby s vypravením legací do Konstantinopole k sultanovi tureckému již dále nemeškal, nařídil to při Janovi z Kellen, osobě rytířské z národu slezského, jehož k té službě a práci sobě obral (ačkoli bylo to podáváno na Václava z Budova, tehdejšího presidenta nad appellacemi, aby tůž legací k sobě přijal pro obecné dobré krále pána svého i všech zemí a království sjednocených, protože prvé v mladém věku svém v Turcích byl a obyčejův národu toho povědomost nemalou měl; on však bezpochyby sešlostí věku svého z práce takové se vymlouval), aby, shotově sobě všecko na cestu, s pomocí boží ji neprodleně před sebe vzíti nemeškal.

Kterýžto zachovav se tak poslušně, vyjel z Prahy 3. d. července ve 40 osobách a 50 koních náležitě vypravených. Mezi kterýmžto komonstvem jeho nalézali se také dva patricii Novoměstští, jmenovitě Samuel Ješín z Bezdězí a Simeon Kohout z Lichtenfeldu, syn mladší dobré paměti nebožtíka Simeona Kohouta, měštěnína Nového města Pražského, rady královské nad appellacemi na hradě Pražském, mládenci učení, chtějící se při témž poslu zkusiti a dle možnosti vlasti své milé sloužiti.

Osmnáctého pak dne dostal se tůž legat šťastně do Nové Bystřice k Betlénovi Gáborovi, kterýž ho velmi vzácně přivítati poručil i, pokud tam se zdržoval, všelikou čest mu prokazovati nepomíjel. Kdežto zůstáváje, 27. d. července držel panket slavný, a mezi jinými hostmi vznešenými měl také při tabuli čauše tureckého, kterýž mezi tím vrátil se zpátkem z Prahy od krále. A při jiných diskursích rozličných vychvaloval (legat) krále Fridricha pro jeho ctnosti rozmanité příliš vysoce, a měv připito sobě pro jeho zdraví, vesele ten trůnk přijal a vystoupiv sobě na židličku, také ochotně jej vypil.

*) Ruk. Sk. d. IX. str. 1264.

Proti tomu pak císař Ferdinanda netoliko příliš potupně řečí 1620 svou dojímal, ale nad to nade všechno i těch slov o něm doložil: kdyby císař Ferd. nic víceji jen samu Prahu v této válce neztratil, že by měl proto příčinu velikou, aby se do smrti ustaral, ovšem pak když jest tolik a tak slavných zemí pozbyl.

Po vyřízení věcí některých při knížeti vzal další cestu před sebe do Turek, kamž také v dobrém způsobu zdraví se i dostal.

A ač autorové neb skladatelé tajné kanceláře Anhaltské vyčítali opět tím jak kurfirštu falckému, na ten čas českému králi, tak ovšem i stavům král. čes. a zemí k němu přivtělených, že jsou se skrze tuto legaci do Turek nařízenou a vyslanou sultanovi za tributáře neb poplatníky udělali a jej prostředkováním Betléna Gábora do římské říše uvést chtěli, a tu pohrůžku že jest duch nepokojný kalvinský i skrze hrabě z Hollachu kurfirštu saskému učiniti směl, pokudž týž kurfiršt s nimi držeti nebude, že mu Turky i Tatary na hrdlo uvedou; avšak zástupcové pře falcké a zemí sjednocených takový náрек za nedůvodný a naskrze smyšlený pokládají, takový odvod proti němu vedouce: kdokoli z lidí rozumných a šlechtitných chtěl by s gruntem vyrozuměti nepodstatě a falši té důtklivé pomluvy, ten aby toliko bedlivě nahlédl do instrukcí té, kteráž jmenovanému Janovi z Kellen, jakožto krále Fridricha a sjednocených zemí poslu, v jazyku latinském dána byla, tam že nikdež nadočte se toho, aby se sultanovi jakým tributem otrockým zakazovati neb jeho do římské a křesťanské říše zváti a lákati, anebo proti formě a způsobu jiných potentátův křesťanských, kteříž s týmž císařem tureckým kdy jaké jednání mívali, co scestného na patrnu ujmou a záhubu křesťanstva ostatního před sebe bráti měli, jakž se pak tomu zřetelně porozumí z níže psaných slov artikule dotčené instrukcí nejpřednějšího a nejhlavnějšího, tak jakž jest táž instrukcí v traktatu onom po straně krále českého pod titulem Achtsspiegel aneb Speculum proscriptiois mezi allegaty jeho Nro. 18 slovo od slova položena. A já sám v tom dobře se pamatuji, že jest týž punkt tak a nejinak sespán a témuž poslu v originalu instrukcí vydán byl, protože jsem ji také hotoviti a přehlídati pomáhal. Ten tedy artikul zní v řeči české slovo od slova as takto:

„A protož velikomocného ottomanského císaře za to služebně žádati chceme, aby žádného fedruňku ani pomoci žádné proti království českému a zemím s ním sjednoceným činiti, ani vojákům svým aneb Tatarům vpádův do nich dělati dopouštěti neráčil, nýbrž v dobrém sousedství, přátelství a

1620 pokoji s nejjasnějším králem naším i s námi zeměmi sjednocenými, jako s předdotčenými Jeho královské velebnosti tchánem velikomocným, Veliké Britannie králem, a ujcem nejjudatnějším knížetem Moricem i s zeměmi nidrlantskými zůstávají a k nám se prokazovati ráčil. Naposledy bude týž náš posel povinen nej-mocnějšímu ottomanskému císaři snažnost také naši, služby a dobré sousedství poznovu tím vším způsobem, obyčejem a těmi slovy i tituly, jichž franští, engličtí, nidrlantští i jiných králův a národův křesfanských oratorové v příčině té užívati obyčej mají, přednésti a oznámiti.“

Podobná žádost a zakázání týchž zemí obsahovala se i v listu nejvyššímu vezíru učiněném a odeslaném. Odkudž, dokládají dále dotčení zástupcové falešti, patrně se seznává, jaká jest byla a co v sobě zavírala žádost a zámľuva jich hlavní:

Předně, že vztahovala se na zachování dobrého sousedství, přátelství a pokoje; z strany pak vyhledávání při sultanovi tureckém jaké pomoci, fedruňku, přichránění a jiných těm podobných věcí nebezpečných že se v též instrukci ani nejmenšího slovece nenajde.

Za druhé, že jmenovaná žádost vztahuje se na to, aby císař turecký proti království českému, ani proti zemím sjednoceným žádné pomoci válečné straně jich odporne neposílal, ani Turkům neb Tatarům vpádův jakých nepřátelských do týchž zemí činiti nedovoľoval. Zdaž, prý, předtím Caesar Gallus, N. Štercer a jiní vyslaní domu rakouského podobných věcí v Konstantinopoli, a to v daleko těžších terminích a pří-padnostech, při císaři tureckém se vším úsilím svým nevyhledávali? Anobřž že starali se o to, všelijakými prostředky a zámľuvami hojnými sultana namluviti na to, aby velikou sílu Turkův a Tatarův Čechům na hrdlo poslal, jakž stavové uberští, čeští i jiných zemí takovou stížnost do týchž vyslaných císařských světle a neukrytě sobě vedou a pokládají, a to na ně průvody dostatečnými provésti se zakazují.

Třetí, že sou stavové a země sjednocené takového přátelství, sousedství a pokoje při sultanovi v Konstantinopoli skrze téhož posla svého vyhledávali, jakéž dávno před nimi také s korunou englickou a se stavy sjednocenými v Nidrlantu namľuveno jest a dosavad se zachovává. Avšak kdo jest kdy z lidí rozumných v tom krále a stavy jmenované štrafoval a pravil, že sou se tedy k sultanovi pod ochranu a protekci jeho utekli? To pak zakázání služeb a volnosti, témuž sultanovi od legata zemí sjednocených stalé, že se v ničemž neděli od zdvořilosti, kteréž jiných potentátův křesfanských oratoři při portě ottomanské obyčejně užívají. A tak že odtud to již

dostatečně provedeno jest, že se tou pomluvou papežencův a škribentův bavorských králi českému, kurfiřtu falckému, i zemím sjednoceným znamenitá křivda činí. 1620

Naposledy zástupcové falcůti poráželi tu křivou pomluvu z strany vyslání do Turek na patrnou ujmu křesťanstva i tím důvodem: poněvadž se patrně vynajde z artikulův konfederací mezi zeměmi sjednocenými, Betlénem i královstvím uherským teď nedávno před tím vysláním zavřené, kteříž sou vůbec vytištěni a známi, že dotčené země sjednocené zakázaly se témuž knížeti a stavům uherským, mimo jiné předešlé a obyčejné pomoci peněžité, ještě 50000 tolarů každoročně na spravování a opatření hranic a zámkův pomezních proti moci a vpádům tureckým v témž království uherském odvozovati; kterakž by tedy nyní Turka do zemí křesťanských povolávací a s ním náké srozumění dobré míti chtěli aneb mohli, toho aby každý rozumný a poctivý člověk s jedné i s druhé strany bedlivě beze všech důmyslův postranních posoudil a povážil, které strany průvod by se lépeji s pravdou srovnával.

O poselství tureckém a uherském v Praze.

Téhož dne 3. Julii (jiní kladou 6. dne), kterého posel 3. červc. královský a zemí sjednocených vyjel z Prahy do Konstantinopole, dostalo se do měst Pražských po polední dvoje poselství, totiž od knížete Betléna a turecké, o němž před tím dotčené kníže dal návštěví králi skrze kurýra schválního. Kterýž to také časně nařídil, aby netoliko dvořané jeho a jiné panstvo na příjezd týchž poslův očekávali, ale i všechny tři obce Pražské pěšky a jezdecky, jak nejzdobněji budou moci, k tomu uvítání se přichystaly.

Vyjeli proti nim ven z Prahy až na Špitálsko z rozkazu královského na jeho voze, Vilém starší z Lobkovic, nejv. hofmistr král. čes., a Václav Budovec z Budova, president nad appellacemi, s velikým a vzácným komonstvem panstva a rytířstva rozmanitého a se třemi kornety jízdy Pražské; pěchota pak všech tří měst byla v jistých místech rozlosována a postavena, kudy dotčení legati do města uvedeni a až do lozumentu jim na Malé straně připraveného v domě Ezeltšnajderovém šetrně doprovoveni byli.

Na ráno dal král audienci nejdříve vyslanému knížecímu 4. červc. (kterýž neměl při sobě nic více osob, jediné šestnácte, a mezi nimi nalézal se i Marek, někdejší vojvoda muldavský neb valachský,) mezi 11. a 12. hodinou na půl orloji, a ta trvala dobře na půl druhé hodiny; ale žádného tu více mimo krále, Václava Viléma z Roupova, nejv. kancléře, a posla nebylo

1620 přítomného, za kterou příčinou, jaké přednešení jeho bylo, věděti se vůbec nemohlo. —

Že pak legat turecký, jenž měl při sobě toliko osoby tři, neměl přednosti v tom, příčina toho byla ta, že ten den trefila se sobota aneb svátek jeho turecký, v němž neslušelo mu dle alkoranu jeho, věci takových řídití a zaměstnávatí se s nimi, až teprva nazejtří 5. dne července zdl poselství své před králem. V němžto obsahovala se tato dvojí věc, jakž od tulmače summovně jest vyznamenána:

5.
červc.

I. Přednesl jmenem a na místě sultana tureckého králi českému vinš přátelský, že mu toho sultan upřímě přeje, když jest správu král. čes. a zemí k němu přivtělených tak šťastně k sobě přijal a k důstojenství tak veleslavnému přišel.

II. Zatím oznámil králi, proč jest k němu od císaře a pána svého vypraven, aby totiž vyzvěděl s gruntem, očima spatřil a ušima svýma doslechl, zdali by král v skutečném držení a užívání jak samého král. tak ovšem i zemí k němu příslušejících zůstával čili nic, poněvadž císař Ferdinand teď nedávno skrze vyslaného svého jednoho para z Mollartu ku portě ottomanské před týmž sultanem, pánem jeho, honositi se a jistiti směl, že by sám týchž zemí držitelem mocným býti měl. Ač Mikuláš Bellius rozdílněji tento punkt klade: že totiž cis. Ferdinand ujišťoval v tom císaře tureckého, jako by již celou říši německou, vymíně samo král. čes., k vinšovanému pokoji, utišení a v poslušnost sobě přivedl.

III. Poněvadž sice dům rakouský velikomocnému sultanovi každého času velikými věcmi jistotně se zakazoval, ale v skutku a v pravdě málo toho zdržel a plnil, nyní pak že sultan s králem englickým, franským a s stavy sjednocenými v Nidrlantu dobré srozumění má a s nimi v smlouvě přátelské zůstává; pročť že, jakožto velikomocný císař a jakožka Bůh na zemi, netoliko na 10 neb na 20 let, alebrž věčný a stálý pokoj s týmiž potentaty hotov jest zavřítí a je i lidem i penězi fedrovati, k čemuž jemu neřkuli sama bašata, ale i sám mufty neb nejvyšší kněz turecký radí. Z těch příčin že jest se sultan i v tom na konec resolviroval a s takovou resolucí nyní přítomné baše a legata svého k králi českému vypravil, tím ho neomylně ujišťuje, že, kdokoli jeho krále českého přítelem bude, i sultanovým přítelem dobrým zůstane, a kdo nepřitelem, že i nepřitelem jeho býti má. A na dokonalejší věci těch ujištění že jest sultan toho celého úmyslu, králi polskému pro vymštění těch jeho vpádů do Uher, do Slezska a jinam stalých vojsko veliké do země poslati, anož že jest již tam vyslal.

Po takovém punktův těch přednesení oustním podal dále baše králi psaní sultanova s reverencí poníženou a s hlavou odkrytou. Což vše král vřídne a přátelsky od něho přijav, jemu na to poselství a zakázání hojně odpověď svou laskavou a příznivou neprodleně dáti se zamluvil.

Po vyřízení poselství svého veden byl legat od kommissařův k tomu zřízených z pokoje královského přes plac zámecký na palác a odtud do dvorské kanceláře české až do pokoje, v němž nejv. úř. a soudci zem. radu držívali; a tu ukázali mu okno to, skrze něž ty tři osoby vůbec známé byly vyhozeny. Na kteréžto místo hleděv dosti pilně s velikým podivením, doložil přitom slov těch: že jest dole pod tím oknem měla býti gvardie soldatův nařízena a postavena, kteráž by takové vysoké a křepké tanečníky z okna vyvržené rozsekala na kusy. Což kdyby bylo se stalo, že by s mnohých zlých a nesčíslných praktik bylo sjíti mohlo.

Potom král, usadiv se o též poselství s radami svými, 14. netoliko dotčeného posla jednoho i druhého 14. d. července ode dvora svého náležitě odbyl, ale i Betlénovi Gáborovi těch 100.000 zl. jemu za volnost a práci jeho válečnou předešle připověděných při té příležitosti odeslal. červc.

O některých potrkách v království českém.

Pod tím pak zběhla se v král. čes. nová potrčka 6. dne m. července, a to právě na den památný M. Jana z Husince a M. Jeronyma Pražského, mučedníkův Páně českých, kterážto památka toho roku byla nad jiná léta netoliko v městech Pražských, ale i po celém království velmi slavně od strany evangelické pod obojí vykonávána. V čemž když jsou se chtěli i lidé poddaní Václava ze Vchynic a z Tetova na panství Chlumeckém a tu v městě Chlumci spolu s jinými obyvateli pod obojí nábožně srovnati, i uchýlili se u velikém počtu do kostela Chlumeckého k službám božským, za povolání jeho nepožádavše. Pročež on na díle z neváznosti své přirozené, na díle pak z nenávisti náboženství pod obojí vážil jim tu smělost jejich těžce a vzkázal jim do kostela, aby, zanechajíce těch služeb církevních, s ním i hned všickni na lov se vypravili. Ale že žádný z těch lidí v chrámu Páně při službách duchovních shromážděných rozkazu jeho uposlechnouti nechtěl, nýbrž ustrnuli se na tom všickni stále a zmužile, aby při kázání slova božího pospolu až do konce setrvali: tu on teprva rozlobiv se na ně dokonale, přišel mezi ně s zámku do kostela a učiniv na ně outok s služebníky svými, netoliko mnohé z nich spolu s knězem kyjmi

1620 zbití dal, ale i do 40 osob poraněných v témž kostele zanechav, odešel.

Jak se to rozhlásilo neřkuli po Chlumci, ale i po celém panství, tak hned sběhlo se do města do dvou i do tří tisíců sedlákův a přinutili téhož Vchynského, že jest i s pomocníky svými před zuřivostí jejich na zámek Chlumecký utéci a tam se před nimi zavřítí musil. Sedláci pak přítomní zařekli se sobě vespolek vysoce, že od dobývání téhož hradu dříve přestati nechtějí, leč až Vchynského dostanou a jeho rozsekají; jakož pak byli by toho dovedli snadně, kdyby je úřad Chlumecký slovy přátelskými s toho úmyslu jich nesrazil. Nicméně však žádnou měrou nechtěli od obležení zámku upustiti a přec se rozjiti, jakkoli Vchynský, nedbaje ještě mnoho na to sedlské se vztekání, brozil jim dále s zámku: jestliže dobrovolně přec neodtáhnou a se neupokojí, tedy, cokoli má sedláků u vězení na hradě, že všechny bez milosti co psy zvěšeti poručí. Na to dali mu sedláci zase odpověď takovou: aby činil s druhy jejich, co se mu koli líbí, vezmeli jim hrdla, duší že jim nepobere a ublížení žádného na nich neučiní, oni že na ten čas jemu toho zabráuiti nemohou; přitom však aby věděl zase to a tím od nich byl konečně ujistěn, jak ho dopadnou, že podobně beze všeho osoby jeho ušetření jej na drobné kusy rozsekají a psům i svinům k sežrání vydají.

V tom po některém dni, když mu potrava se přecházela, a on žádal toho od nich, aby mu některý kus dobytka nahoru byl passirován, pakli mu k tomu nepovolí, že dá zámek prachem rozvrhnouti a sebe se všemi pomocníky svými do povětří vyhoditi, sedláci pak ani na tu pohrůžku nic nedbajíce, žádné milosti mu učiniti nechtěli: tu teprva počal dávatí jim slova dobrá, a prosil pro pána Boha, aby prominouce mu tu všetečnost jeho dobrořivě, dovolili mu toliko s celou koží přec s zámku se odebrati; proti tomu že se jim přísahou zavázati chce, že dokud živ více na Chlumec přijedti, a aby kdy pánem jejich býti měl, k tomu se znáti nechce. Ale ani to platnosti žádné při sedlácích rozjřtených mu neneslo, nýbrž musil vězněm jich zůstávati až právě do příjezdu kommissarův, kteréž král pro spokojení bouřky té z Prahy na Chlumec vypravil. Kterážto oznámivše Vchynskému příčinu příjezdu svého, neřkuli nebyli od něho do zámku puštění, ale ani žádnou přátelskou řečí a odpovědí poctěni. Pročež kommissaři, nechtějice se s ním dále a bezpotřebně zanepražďňovati, rozkázali některý kus střelby veliké k zámku zasaditi, jsouce toho úmyslu, mocí ku poslušnosti povinné jej dohnati. To vida Vchynský, že by s ním zabrávati nemínili, dal se králi

na milost, a přivezen byv do Prahy, jest nejprvé vězením na Staroměstském rathouze opatřen až do dalšího o něm vyměření královského. Zastížena byla na téměř zámku od kommissarův mezi jinými i manželka knížete z Lichtenšteina s mnohými věcmi svými drahými, pročež i tu do Prahy dovezli a z rozkazu krále a nejv. úř. a soud. zem. v jednom domě panském na Malé straně arrestem opatřili. —

V tutůž dobu vznikla jiná v Praze na Malé straně dosti nebezpečná nevole a šarvátka mezi hrabětem z Mansfeldu a jeho soldaty některými z příčiny té. Když z toho regimentu pěchoty jeho, kterýž stavové rakouští z služby své sice propustili, ale v platu měsíčním nespokojili, díl soldatův přitáhl za hrabětem do Prahy, tedy chtěli míti na něm na krátko, aby on jim službu jejich povinnou zcela a zouplna vyplatil, poněvadž jest jim při najímání jich tím se zakázal. Ale srozuměvše, že pro nedostatek jeho nebudou moci k záplatě dokonale přijíti, jakž by sice tomu rádi byli; i vydali se s ním v rokování, až k tomu přišlo, že se hrabě zamluvil, některým z nich na ten čas za tři, jiným za čtyry, ostatním pak za pět měsíců služby na hotově vyčísti, z strany ostatku aby měli strpení za dva měsíce.

V tom, nežli tito byli v tom spokojeni, přihnalo se na hrabě jiných tovaryšův jejich víceji, kteříž žádnou jinou měrou nechtěli se dáti mu ukojiti, leč hotovým placením, a to do nejposlednějšího haléře a peníze beze vší porážky a slevení summy jim povinné. Poněvadž pak hraběti peněz žádných nemajícimu nebylo lze podání jejich vyplniti; pročež nechtěli mu naprosto z hrdla, nýbrž srazivše se jich dohromady okolo padesáti osob, a to těch nejnezbednějších, vešli do jeho antikomory s úmyslem tím, aby z ní nikam nevycházeli, až jim peníze dá. Když tedy hrabě při hodině večerní, dříve nežli z pokoje k tabuli vyšel, dal s nimi jednati skrze jisté hejtmany, aby od té své zpoury poulevili a přestali na mírných termíních: tu oni místo dobrých slov vydali se s dotčenými hejtmany v tuhé spory a naposledy i v šarvátku. Čemuž vyzuměv hrabě, učinil na ty buřiče outok s některými hejtmany a čeládkou svou, tak že je v tu dobu ven z lozumentu svého vypudil a na různě rozehnal, zraniv jich nemálo dosti škodlivě a jednoho na smrt.

Po večeri jmenovaní hejtmáné, chtějice rozjiti se od nejvyššího svého do lozumentův svých, trefili na ty buřiče nedaleko od domu hraběcího na place Malostranském pod stupni ležícího; kteřížto obořivše se na ně zuřivě s prvopočátku hnali je zpátkem až k lozumentu řečenému. To spatřiv hrabě z okna na plac vykukající, nemohl jim svévolnosti té

1620 strpěti a hejtmanův svých dáti tak ničemně zlehčovati; nýbrž rozkázav osedlati sobě koně, přispěl týmž hejtmanům na pomoc, a vrazil na témž koni s dobytým mečem mezi tu zběr nešetrnou a nepokojnou, tak zuřivě zacházel s ní, že z počtu jejího čtyry osoby na place zůstaly, a ostatní strachem, když se k tomu jak gvardie královská tak i měšťané s zbraněmi svými sběhli a tu šarvátku přetrhnutí minili, sem i tam rozprchati se musili.

Věci vojenské.

Tehdáž také opět vpadlo do Slezska skrze hory uherské okolo Těšína nejdříve 1500 a po nich v druhém boufu 1800 kozákův, kteříž městečko Selín (jiní kladou Slében) nedaleko od Těšína ztekli, zebrali a v něm do 110 (jiní mají toliko 50) osob z měšťanův a obyvatelův pošavlovali. Ale chtějíce s kořistmi svými proraziti do Rakous, bylo jim časně zamezeno spředu od Uhrův a pozadu od Slezákův a Moravanův, tak že trefivše na ně lid jejich v místě příhodném, svedli s nimi bitvu tuhou a pomordovali z nich na bojišti do 1518 a do 200 na živě zjímali; mezi nimiž našlo se osm osob řádu panského, kteréž na zámku Pičíně vězením opatřili.

V Čechách pak lid uherský králi a stavům sloužící, vyjev 12. d. července na štraf k Volini, přepadl něco rejtharstva z regimentu Fukarovského a drahně jich pošavloval. Odtud pustil se k Budějovicům a zajal dobytka nemálo; okolo pak Krumlova svedv šermicl s jízdou císařskou, do padesáti jonáků z nich pobil. Potom pak také byl od kozákův potrestán, když z tovaryšstva toho třiceti pacholků zůstalo na place.

V tu dobu nacházeli se v ležení krále českého a zemí sjednocených osoby knížecí a hraběcí tyto: Kristian kníže z Anhaltu, general vojska celého, s synem svým; jedno kníže saské z Weimaru; dví knížat saských z Lavenburku; Jan Jiří markrabě brandenburské z Anšpachu; Jiří Fridrich hr. z Hollachu, generaleitnant armády české; Henrich Mates hr. z Turnu, druhý generaleitnant, s synem svým; Arnošt hr. z Mansfeldu, maršálek polní; dví hrabat z Štýrum; hrabě z Lipy; hrabě z Löwenšteina; dví hrabat z Hardeku, otec a syn; hrabě z Ortenburku; dva hrabata Šlikové; jedno hrabě Rejnské a jedno Šotské.

Zatím, poněvadž 28. d. července přibližoval se termin k zaplacení služby zadrželé vojsku českému uložený, kteréž v tu dobu zůstávalo ještě v Dolejších Rakousích, a officirové vojenští spolu s soldaty svými naléhali ustavně na krále a stavy,

aby jim bylo aspoň již jednou placeno: pročež král, nevěda 1620
s nejv. úř. a soud. zem., kde jinde tak na spěch peněz jim
shledati, obeslal před sebe na hrad Pražský z vnuknutí týchž
nejv. úř. a soudců zemských konšely a nejpřednější osoby z Pra-
žanův všech tří měst a předloživ jim potřebu tu zemskou
ano i nebezpečenství veliké, z neupokojení lidu válečného
v platu zasloužilém na ně i na celé království se valící,
s dostatkem náležitým, žádal jich, aby i sami na sobě dobrý
příklad obcem dali, i ji potom také na rathouzy povolanou
k tomu naklonili, aby krále a vlasti své nyní neopouštěli a,
nemajili peněz hotových, aspoň klenoty svými jeden každý,
dle možnosti své, jeho jmenem půjčky založiti nepomíjeli;
což že jim dostatečně od země zjištěno, od krále pak vši
milostí, přízni a ochranou milostivou a otcovskou nyní i na
časy budoucí zpomináno býti má. Podobné předložení stalo
se od královny i nejonačejším městkám a paním Pražským,
kteréž byly před vlastní osobu její obeslány.

Proti kteréžto žádosti jedni i druzí učinili svou poslušnou
a šetrnou omluvu: poněvadž jsou vždycky dosavad to od sebe
činili v takové i v jiných té podobných případnostech, co na
věrné syny vlasti náleželo a jak daleko možnost jich postačovala,
že i dále z povinnosti a břemene takového J. M. K. se nevynímají,
když toliko uhlédají a poznají v skutku to, že i vyšší stavové,
a zvláště nejv. úř. a soudcové zem. spolu s manželkami svými
tůž zemskou potřebu k srdcím svým opravdově připustí, a
dadouce na sobě příklad dobrý, s svými klenoty hnou a J. M. K.
nimi v tak důležité a nevyhnutelné potřebě hotově i hojně
založí.

Ale jak opravdově se to tehdáž od nejpřednějších dalo,
jest mnohým dobře vědomé. Nebo mezi jinými nejv. kancléř
z Roupova směl se v tom pronésti: že k dotčené potřebě, aby
z ní vlasti jeho bylo zpomoženo, své čapátkové peři složiti
a místo peněz odevzdati chce. Vzácnější pomoci od tak
předního úředníka zemského! Jemužto jiní v štědré a ochotné
půjčce byli též podobní; mezi tím však uměli dobře před
králem i před královnou stavu městskému vyměřovati, aby
manželek svých pasy stříbrné, armpanty a řetězy skládali,
sami pak od klenotův svých potratili tehdáž klíče, kteréž
potom po vítězství na Bílé hoře soldati císařští velmi snadně
nacházeli při vybíjení domův a příbytkův jejich.

Po straně pak císařské nacházeli se daleko volnější zá-
stupcové a fedrovníci císaře a pána svého, a to neřkuli domácí
panstvo a poddaní jeho, alebrž i cizozemci mnozí. Z jichžto
počtu nebyl poslední Don Petr Aldobrandin, Vlach rodilý.
Ten zajisté byv od císaře poctěn důstojností tou, že jej za

1620 nejvyššího nad kolikasi sty kyrysarův a radu vojenskou vyzdvihl, na dokázání vděčnosti své k císaři zakázal se mu, 500 kyrysarův na svůj vlastní groš zverbovati. Kteréžto potřebě strejc jeho kardinal Aldobrandin, maje sobě to od něho z Vídně do Říma po schválním kurýru uvedeno v známost, s velikou ochotností jemu 60.000 dukatů do Vídně odeslal a mu takový úmysl rytířský nemálo schválil. —

V tytéž časy kurfiřt saský dal se do mustrování lidu svého služebného, totiž dvou regimentů pěchoty s kolikasi kompagnii jízdy, kteréž roku pominulého sobě najal a sem i tam po zemi své do kvartýrův rozložil. Takový mustruňk vykonal se při konci měsíce tohoto u Milberku blíže Labe ležícího. Podlé toho nařídil také hotovost v zemi své takovou, aby stavové jeho v čas nastalé potřeby člověka desátého náležitě vyrystovaného na poskoku měli a s ním v místo sobě vykázané postaviti se povinni byli. Což v král. čes. divné pomýšlení způsobilo.

Další jednání v Baňské Bystrici.

Mezi tím věci obecné při sněmu uherském v Baňské Bystrici dosti málo řídily se pro nepřítomnost poslův císařských, na něž se až do prvního dne července očekávalo. Třetího dne července legati císařští dostali slyšení volného při stavích král. uher. a zdíli poselství své skrze Lamingera, kterýžto v orací své latinské po odevzdání listu věřícího zahrnul tuto dvojí věc: 1. Poněvadž císař Ferdinand nebyl by příčinou války té otevřeně, ale Čechové, kteříž až posavad pokoje, jehož císař jim nejednou podával, stíhati nechtěli, pročez že má velikou útrpnost nad těmi neřestmi hroznými, kteréž jsou se příčinou dotčené války v král. uher. nad míru rozmohly s znamenitou stavův a obyvatelův ujmov a záhubou, a přemýšlí o to všelijak, aby jim, co nejdříveji a nejpríhodněji možné, bylo zpomoženo. 2. K čemuž však neuznává žádného lepšího prostředku jako ten: aby stavové, upustíce od konfederací s českými jeho rebelly teď nedávno zavřené, slibným jejich řečem a námluvám zhola nic nevěřili, ale raději pamatujíce na přísahu a závazek svůj, při J. M. C. jakožto králi a pánu svém pořádném a milostivém věrně a živě státi a jemu dotčené rebelly ku povinné poslušnosti zase přivéstí nápomocni byli. Což když se stane, tedy že na něm krále a pána nejmilostivějšího poznati mají, a on jim neřkuli všech jejich starobylých privilegií a svobod dostatečně potvrditi a je při nich otcovsky a milostivě hájiti a zachovati, ale nad to

výše i jinými hojnějšími a vzácnějšími dle dobré příležitosti 1620 času počítí a obdařiti chtějí ráčí.

Při závírce přednešení svého pronesli se v tom stavům: ačkoli oni přítomní vyslaní neměli by daného sobě od císaře plnomocenství dostatečného k zavírání věci těch i jiných, kteréž se při témž sněmě jednati a uvažovati budou; však že J. M. C. ráčí býti na tom, v krátkých dnech jiné plnomocníky dokonalé mezi stavy vypraviti, kteříž by s nimi dále o všechny věci podobné dle plnomocenství jim daného rokovati a zavíratí mohli.

Na druhý pak den, totiž 4. Julii, měli druhou audienci při knížeti, ale nebyli mu s ní hrubě příjemní.

Proti tomu vyslaní z zemí sjednocených, vybravše z jedné každé po pěti osobách, dostali 9. d. července druhé audienci u knížete, kteráž trvala v pokoji jeho od 4. až do 10. hodiny na půl orloji. Mluvil k knížeti jmenem a na místě všech konfederatův Smil z Hodějova, jeden z poslův českých, a zavřel žádost neb přednešení jejich v artikulích šesti v spisu obsažených. Mezi tím vně od panstva uherského a dvořanův knížecích bylo mnoho rozmlouváno s dvořany legatův českých a jiných zemí přivtělených o dalším předsevzeti a mínění knížete uherského a sedmihradského. Z nichž někteří jistili to, že Betlén konečně na království uherské korunován bude; jiní, že s lidem tím, co ho tu okolo Bystřice pohotově, totiž asi do 10.000 jonákův branných, má, přímo k Vídni potáhne. Čehož potom sekretář jeho, byv toho večera hostem u poslův českých, dotvrdil, ta slova mezi jinou řečí pověděl: *Bellum! te poscimus omnes.*

Na to vyslaných přednešení dána jim zase od knížete samého odpověď v latinském jazyku obšírná téměř v smyslu a pořádku takovém:

Předně omlouval se legatům, že jest jich dne včerejšího pro vysoce důležité zaneprázdnění, jímž byl zanešen, před sebe pustiti a žádosti jich vyslyšeti, jakkoli rád chtěl, nemohl. Dále že jest z dnešní řeči od nich učiněné rozuměl, jak vysoce důležité a potřebné věci v sobě by obsahovala propositi jejich; na niž poněvadž nebylo by mu lze úmysl a mínění své v krátkosti jim vyjeviti, pročež že musí to tím obšírněji vysloviti s připomenutím některých věcí a příběhův předešlých. Že tedy jak pánům legatům přítomným, tak ovšem principalům jich, stavům a zemím sjednoceným všechněm, to jest věc výborně vědomá a známá, když jest kníže na onen čas zemi svou v pokoji a v bezpečnosti spravoval a v tu dobu právě na hranicích valašských za jistými příčinami se zdržoval, že jsou stavové král. čes. učinili psaní přátelské, žádající ho

1620 v něm i skrze jisté vyslané své, aby jak on od osoby své tak ovšem i stavové král. uher. a knížetství sedmihradského s nimi v konfederaci vešli aneb vlastněji již prvé mezi dotčenými zeměmi za panování krále Matiaše zavřenou zase sobě obnovili; i připsal hodnověrný smlouvy téjmu přitom odeslavše, kterýž na jednom zámku uherském jest nalezen.

Kteréžto žádosti jmenovaných stavův kníže pováživ při sobě bedlivě, že jest nalezl to, že by věc ta vztahovala se ke cti a slávě boží, k dobrému užitečnému i k zachování v celosti král. čes. nad míru potlačeného, ovšem pak k odvrácení moci násilné od šíji lidí soužených v zemích přivtělených a sjednocených a naposledy i k utvrzení v způsobu pokojném král. uher. a sedmihradského. Vyslav nejdříve do král. čes. za tou příčinou Marka, vojvodu, aby očitě shlédli, v jakém by způsobu a termínech dotčené král. čes. na ten čas se nacházelo a zůstávalo a knížeti o tom o všem zprávu dokonale učinil. Což když se stalo, že jest od toho času přemýšlel na to, jak by dotčenou konfederaci k místu a konci přivést i král. čes. i jiným konfederantům z těžkosti jejich náležitě zpomoci mohl.

Že pak k vykonání věci těch, jakž sám legat Smil z Hódjova toho v orací své doložil, na rychlosti nejvíceji záleželo, tou příčinou že jest zemi české a moravské z toho nebezpečnosti pomohl a je před násilím nepřátelským přichránil defensivně; zatím že jest spolu s konfederanty svými přes Dunaj se přepravil a až před samé město Vídeň s lidem svým a jich přitřhl, bouři strašlivou a vojsko nepřátelské jinam přeč zapudil a nepřestav na válce obhajující, že jest i stranu jich odpornou nemálo urazil a jí město hlavní Prešpurk z rukou a moci vyňal, jeho se zmocnil, ano i korunu uherskou pro obecné dobré král. uher. v stráž a opatrování své bedlivě přijal.

A ač kníže v tu dobu byl toho úmyslu celého, aby se ještě o něco většího pokusil a toho i skutkem dovedl, však že se mu to v ty časy pro následující překážky důležité dobře trefovati nemohlo. Předně že jest nebylo mu lze tehdaž v zemi sedmihradské větší počet lidu válečného sobě shledati pro stavy uherské a sedmihradské, kteříž byli by sobě z toho hned nějaké domnění scestné učinili. A kdyby se byl Sedmihradčanům v úmyslu svém svěřil, proč z země odjedti a co před sebe vzíti by mínil, že by to celé jednání bylo vůbec pronešeno, a papeženci byli by se snažili o to všelijak, aby je dokonce zkartili; nepřítel pak, věda též o tom, byl by také nespál a nezahálel, aby mu v tom překážku náhou zavalil. Před Uhry pak že proto bylo potřebí s touž věcí se tajiti, že

kdyby byli co toho nejméně vyskoumali, byli by se mu v tom moci válečnou opřeli. A tak že vidělo se knížeti za nejlepší prostředek býti, aby na ně nenadále připadl a k svému úmyslu sobě je přivedl. Za druhé, že byly mu k znamenité překážce i nemoci přetěžké a nebezpečné, kteréž v tu chvíli v ležení jeho i konfederantův silně proskakovaly a mnoho tisíců soldatův onakých a zkušených jim z světa zprovodily; jakž mu o tom obadva generalové čeští hr. z Turnu i z Hollachu s pláčem zprávu dávali.

Z těch příčin že jest kníže zvolil sobě raději konfederaci tu, kteráž však velmi jalově a váhavě se fedrovala. Nebo ač hrabě z Hollachu byl sice k tomu jednání obrán za legata předního, však že legatství jeho bylo tak divné a neobyčejné, že jemu podobného kníže jakživ neviděl, protože v případnosti tak vysoce platné a důležité mimo prostý list věřící nebyl opatřen žádným naprosto plnomocenstvím k jednání a zavírání smlouvy a konfederací té, kteréž stavové král. čes. od něho a Uhrův vyhledávali. Z té příčiny že musil se hrabě dopisovati o to poznovu na stavy král. čes., aby mu dostatečné plnomocenství bylo dáno, jak od samého krále tak i ode všech zemí přivtělených; čímž byly tři neděle ztráveny. Ano že i to byla nemalá překážka a obmeškání té traktací, poněvadž hrabě z Hollachu, nejša povědom jazyka uherského ani latinského, z nichž jednoho bylo důležité potřebí k tomu, aby s knížetem a s Uhry platně rozmlouvati a rokovati mohl.

Co se pak domu rakouského a císaře Ferdinanda tkne, že kníže o tom vědomost dostatečnou má, jak snažně usilovali by o to spůsoby všelijakými, aby mu všecky rady a úsilí jeho v příčině té pokazili a zmátli. Toho zajisté všeho že jest již dávno a výborně povědom, jak jsou na onen čas zacházeli s tím ubohým panem Zikmundem Batorem, knížetem sedmihradským, protože Betlén v tu dobu byl při dvoře jeho vychován a potřebován za sedm let pořád. S Štěpánem Bočkajem jak jest se podobně dalo, že podobně ví, protože on Betlén byl předním původem a radcím při portě ottomanské, aby týž Bočkaj takovou tragedii v král. uherském ztropiti mohl. Poslední pak kníže sedmihradské Bator jak zrádně a oukladně by zahynul, že to také knížeti s gruntem známé jest, ano i kancléři jeho nynějšímu, jehož tu přítomného legati spatřují; nebo že v ty časy sekretářem knížecím byl.

Ale aby se zase navrátil k své předešlé řeči: když jest kníže porozuměl tomu, že by císaři dosti silen nebyl, a že by nijakž lépeji a platněji jemu i všechněm konfederantům na ten čas zpomoženo býti nemohlo, jako tak, kdyby mohli míti volnost časův k zsilení se v moci válečné náležitěmu; k tomu

1620 jedinému cíli že učinil příměří to s císařem, do něhož mohli býti obsaženi a pojati netoliko sami Uhři, ale i stavové král. čes. s jinými zeměmi přivtělenými a sjednocenými, kdyby byl se o to časně zasadil král český s jmenovanými zeměmi a vyhledával toho při císaři snažně, kterýž byl by k tomu bezpochyby tehdyž snadně povolil a přistoupil.

A že tomu tak jest, odvolával se na přítomného Zachariáše Štercera, jednoho z vyslaných rakouských, k čemuž se on hned tu přede všemi ústy svými přiznal.

Ale když bylo toho od nich pominuto mlčením, tedy že císař potom také k tomu podání knížecímu přivoliti nechtěl, nýbrž vymýšlel sobě proti němu divné ouskoky a výmluvy, a mezi jinými i tu: že sice od toho by nebyl, aby stavům král. čes. a jiných zemí dotčeného příměří dopříti a je do něho pojíti neměl, ale Fridricha falekrabě že za žádného krále nepoznává a tou příčinou do téhož příměří ho zahrnouti nemůže, a to pro příčinu tu, kterouž sobě daremně a sofisticky smyslí, žeby poně v artikuli 2. konfederací uherské žádná zmínka o něm se nečinila, ale toliko o samých státech král. čes. a zemí k němu přivtělených; ješto však že v jmenované smlouvě obsažen a zavírán jest výslovně týž král Fridrich, jakkoli jméno jeho křtěné v ní dostaveno nebylo, ale potom se to v konfirmaci dotčeného sjednocení vrchovatě vynahradilo a doplnilo, v nížto všecko hojněji a výslovněji se vyjadřuje. Nicméně že císař takové příměří mnohými spůsoby sám svévolně přestoupil a zrušil, když jest v tom čase s lidem svým válečným do Čech i do Moravy nepřátelsky vtrhl, v knížetstvích slezských skrze sběr kozáckou znamenité škody zdělati dal, vojsko nemalé z koruny polské do král. uher. uvedl a tou měrou tak se všudyž s lidem svým choval a hospodařil, že snadno odtud souditi se může, jak by sobě pokoje stálého zhola nic nevážil a naň nedbal.

Co se přítomného jednání sněmovního tkne, kníže domníval se, že císař k němu plnomocníky a kommissáře své hned časně a při začátku jeho vypraví, aby jmenem a na místě jeho to jednání sněmovní řídili a spravovali, poněvadž pokládá býti sebe pořádným králem uherským; ale že i toho učiniti zanedbal, až teprva po mnoha nedělích poslal k témuž sněmu osoby některé, kteréž ani pořádnými a pravými legaty nejsou, ani k žádnému jednání sněmovnímu od něho plnomocenství náležitého daného sobě nemají, ale jsou jen pouzí špehéři a podštěvačové, aby rozumy z stavův tahali, kdo by z nich k čemu mysl měl a byl nakloněn, chytře na nich vyzvídali, je v úmysle dobrém rozpakovali, mezi lidi vůbec divné klevety roztrušovali a mezi stavy roztržky nebezpečné tropili.

Z nichž že není dinovitějšího a nešlechetnějšího šibala, jako ten Laminger, o němž kníže neví, kdo by byl, Čechli či Moravec.

Skrze ty vyslané že císař žádá toho na knížeti, aby mu poslal jisté osoby v základu, kteréž by tak dlouho zůstávaly v Vídni, až by druzí poslové jeho, kteréž za těmito do Bystřice vypraví, zase zpátkem ke dvoru císařskému se vrátili. Což patrně čelí proti právu a zvyklosti sněmovních jednání, ano i proti přirozené povaze a vlastnosti příměří zavřeného. Ačkoli pak žádost ta císařská k ničemuž jinému nesměruje, jediné aby se sněm tento protáhl, načež náhončí císařští jdou nejvíce; však že kníže nemohl a nechtěl jim ji odepřít, aby nezdál se v čem nejmenším opomíjetí prostředkův těch, kteříž by k dosažení zase pokoje jakkoli sloužití mohli, obzvláště pak proto, že v druhém artikuli dotčené konfederací Prešpurské výslovně se vyhrazuje to, aby podlé společné strany obojí slušnosti ty vzniklé nevole a bouřky byly upokojeny a porovnány.

Kníže sice že toho úmyslu není, aby císaři jaké rukojmě v základu dáti měl, ale toliko glejt svobodný legatům jeho dáti hotov jest; kterýžto již před rukama jest, a jemu jej pošle. Mezi tím pak že předce bude se moci o věc hlavní rokovati, poněvadž v témž listu originálním stojí patrně klauzule ta doložena: aby se to dalo bez ujmy a zkrácení jednání sněmovních. Ano i to že tam dostaveno jest: do traktací té že i král český zahrnut a pojat býti má se všechněmi zeměmi přivtělenými a sjednocenými. To že přenáramně mrzelo přítomné vyslané císařské, pročež tiskli na to pilně, aby ta slova z téhož listu glejtovního byla dokonce vypuštěna. Ale kníže že jest tomu světle a neukrytě odepřel řka, že bez té klauzule a výslovního povolení a vůle legatův zemí sjednocených k žádné traktaci a jednání s císařem přistoupení nemíní. A ačkoli jakéž takéž obmeškání a překážka v to vkročí za ten některý den, kníže však že jí chce užiti k tomu dvojímu dobrému forteli, z nichž jeden na svornosti a sjednocení myslí stavův roztržitých, a druhý na rychlém věci hlavní vyřízení neb na místě postavení záležit.

Aby pak od Uhrův měl jaké nové kontribuci a sbírky žádati, toho že se mu na ten čas učiniti netrefí: jedno, že jsou národ tvrdošíjný, a svolili časem na sněmě daně a berně jaké, že je teprva po roce, a to ještě s těžkostí velikou, odvedou.

Ovšem pak že v tyto časy nepokojné není mu možné ani podobné v něco toho dotčené stavy uherské podrobovati, a zvláště když jsou ještě vespolek tak myslí roztržité a nesjedno-

1620 cené. K tomu že panstva, rytířstva ano i jiných obyvatelův musí potřebovati v příbězích válečných, a válku tu že musejí vésti na svůj vlastní groš, k čemuž s těžkostí dali by se namluviti, kdyby je nad to nade všecko nyní sbírkami a pomocí nákými peněžitými ztěžovati měl. Tak jest, že kníže měl by něco statkův duchovních, kteříž na korunu jeho připadli, kteříž vynesli by okolo pětkráte sto tisíců dukátů; ale že nenachází se kupcův žádných, aby je koupiti chtěli, na díle pro nedostatek peněz, na díle pak proto, že lidé obávají se hrubě toho: takéli by trhy takovými jisti byli a jimi pokojně vládnouti mohli, čili, kdyby se štěstí obrátilo na stranu papeženskou, nemusili by jich zase předešlým držitelům postoupiti a sami jíti odtud s holýma rukama; nebo že papeženci nesou to velmi těžce, že jsou jim dotčení statkové odňati.

Avšak proti té obraně knížecí ozvali se poslové čeští a moravští řkouce: že podobně se dalo v Čechách s prodáváním statkův duchovních. Nebo s prvopočátku že také nenacházelo se k nim kupcův žádných. Čemuž direktori porozuměvše, změnili úmysl svůj a teliko je jistým osobám z stavův pod obojí zastavovali na způsob takový: aby jeden každý, co na ně peněz hotových půjčil, v té summě až do oplacení ji dotčeného statku užíval. Naposledy držitelé jich vidouce, jak statkové výnosní a užiteční jsou, že jsou je teprva v dosti mírných summách dokupovali. Takový prostředek v rozprodání statkův duchovních že by se i v král. uher. zachovati mohl.

Kterážto rada ačkoli zdála se býti knížeti dobrá a užitečná, vždy však soudil při sobě to, že by se s těžkostí k skutečnému vyřízení, leč velmi váhavě, přivésti mohla. Tato pak věc a mínění knížecí že potřebuje rychlosti veliké. Pročež doložil dále zdání své: chtěli by konfederanti válkou na krátký čas trvající zpomoci, jak náleží, těmto věcem obecným, tedy aby času darmo nemařili, nepříteli zvolnosti k zsilení se náležitěmu nepropůjčovali. Krátce tedy o tom mluvě, že jeho zdání jest o té hotovosti vojenské, chtěli by s ní co platného a podstatného dovésti, takové: aby král český odeslal knížeti ku potřebě té 400.000 zl.; k tomu bylli by toho úmyslu celého, aby sobě korunu svou, kteréž s takovou slavností a poctivostí na hlavu sobě vstavenou má, v celosti zachoval, aby nákladův nelitoval, ale shledal sobě peníze na válku, kdekoli bude moci. On od osoby své že jest hotov tůž korunu jemu na hlavě jeho pomoci zdržeti, byť měl i hrdlo své vynaložiti na to.

Jestli že by tedy král minil jej summou tou neprodleně fedrovati, a to ne pojednou a na jeden termin, ale na čtyry

rozdílné termíny, že i on ještě z svého vlastního měšce k tomu dvakráte sto tisíců zlatých přidati a třebaš ještě dnešní chvíle vyčisti chce. Mimo to že postará se také při stavích uherských, aby oni podobně 200.000 zl. mezi sebou shledali.

Tou měrou že budou mít pohotově osmkrátě sto tisíců zl. Z té summy že odešle sto tisíců v dar ku portě ottomanské, aby byli mezi vezíry, bašaty, begy a jiné platné a k straně jich příznivé dvořany sultana tureckého rozlosování, pro snadší fedruňk a dosažení pokoje od něho; po Bohu zajisté že konfederanti nemají větší naděje v ničemž jiném kromě v pokoji a přátelství dobrém císaře ottomanského.

A když císař Ferd. doví se toho, že jsou sultana sobě konfederanti za přitele vyzískali a pokoj s ním učinili; tedy že i on potom sám k kříži poleze a od nich také pokoje žádati bude. O tom že kníže dobře ví, jak divnými chytrostmi a obmysly lživými císař skrze vyslané své při dvoře ottomanském o to jedná a praktikuje, aby dotčený pokoj a srozumění dobré mezi sultanem a konfederanty zkartiti a zrušiti mohl. Za důvod a příklad toho přivedl legatům strejce Zachariáše Štercera tu přítomného, pověděl: že týž strejce jeho, jsa vyslaným císařským při dvoře tureckém, vzdluživ se teď nedávno pomínulého času ku potřebě té na císaře v šedesáti tisíc tolarů, aby je nejprřednějším bašatům rozdaroval; ale že nic užitečného takovými halafanci pánu svému nespůsobil, ještě proti tomu že posel knížecí dovedl sobě všecko, co chtěl, beze všech darů a presentův.

A tak že by bylo již na velkém čase, aby legaci od konfederantův do Turek nařízená beze všeho odkladu dalšího na cestu se vypravila; s kterouž příliš dlouho se mešká. Na příjezd pak její že tu v Bystřici očekávají již s velikou žádostí poslové, od stavův uherských a sedmihradských zvolení, kteříž dříve odjedti nemohou, až by legati zemí sjednocených také tu přítomni byli, a to v počtu tím větším, jakž s prvopočátku bylo na tom zůstáno. Slušně tedy že by s věcí tou pospíšiti se mělo, protože periculum est in mora, to jest, že další se v tom meškání jest konfederantům velmi nebezpečné a škodlivé; předně pak a nejvíce potřebí jest na peníze mysliti a zásobiti se nimi co nejspěšněji.

Na to když bylo řečeno od vyslaných českých, poněvadž jsou již před několika dny psali o tom o všem dostatečně králi, že na každou chvíli od J. M. odpovědi čekají, anobrž že ještě dne tohoto po poště odešli mu psaní druhé i principalům svým, nepochybující jak o králi tak i o stavích, než že všecko všudyž rádi udělají, k čemu jen možnost jejich postačovati bude: za tím vyjevil jim kníže celý úmysl svůj,

1620 jakž by tu válku proti císaři dále vésti mínil, napomenuv v tom legatův, co takkoli o té věci k víře jim oznamuje, aby to u veliké tajnosti při sobě zachovati hleděli. V čemž když se mu zakázali, mluvil dále v ten rozum:

Že na těch sedmkrátě sto tisíců zl. v jednom měsíci chce konečně dvacet tisíců i více vojákův zverbovati, zbraněmi opatřiti, do pole vyvésti i za jistý čas vychovati, a to jmenovitě patnácte tisíců jízdy a okolo pěti neb šesti tisíců pěchoty, poněvadž on měl by víceji jízdy a země sjednocené proti tomu víceji pěchoty.

Dříve pak, nežli by vytrhl do pole, že to opatří náležitě, aby království uherské s knížetstvími slezskými bylo dobře zjištěno a ubezpečeno před vpády polskými, a to způsobem tímto dvojím: předně zůstana s sultanem tureckým a Tatarem na tom, aby obadva zároveň vpadli do Polska, jakož pak stal se již toho začátek dobrý před málo kolikasi nedělemi, kdežto Tataři zavedli s sebou přeč do poroby těžké do čtyřicíti tisíců duší polských, což že on Betlen svedl, mezi jiným řka; za druhé že má na hotově drahně sběre takové, jakáž jsou kozáci, totiž jízdu hejdukův svobodných, jimž žádného platu nedává, ale co kdo sobě uloví, to že jejich zold a kořist jest, a může jich každého téhodne shledati do osmi tisíců. Těm že podobně rozkáže z Uher štrafovati do Polska, do něhož snadno chasu takovou lehkou uvésti, protože jest země na všechny strany dokořán otevřena. Ti dostanouce se tam, že budou dobře hospodařiti, a načkoli přijdou, že poberou všecko s sebou, a navrátíce se domů, složí kořisti své v místech svých a navrátí se vskok zase do Polska, sem i tam plundrujíce a hubíce zemi až právě do samého Krakova. Címž že sílu a moc polskou budou moci výborně doma zdržeti.

Jestliže by pak kurfiřt saský bral před sebe něco nepřátelského proti konfederantům, tedy že mu také uvede na brdlo do země jeho některý tisíc kopiníků a hejduků, kteříž mu dobře bohatství a poklady jeho i poddaných vyšťarají a předrancují. Ale co se o veliké mocnosti a síle krále hispanského vůbec rozpráví jako i o jiných potentatův katolických pomoci válečné, to že kníže všecko pokládá sobě za pouhé strašidlo dětinské a má větší naději složenou v svém vojsku domácím, kterýmž jest jist.

To vše spravě, že sám osobně s ostatkem lidu, totiž se dvacíti tisíci jízdy a pěchoty pustí se do Rakous, a rady i sílu svou vojenskou s knížetem z Anhaltu — kterýž také těch dnův, totiž 7. d. července, kurýra schválního u knížete měl, ale s čím ho tam vyslal, vůbec věděti se nemohlo — opravdově spolčí a v hromadu srazí. Což vykonati sobě umínil

spůsobem tímto: Nejdříve že dá udělati most přes Dunaj mezi Prešpurkem a Vídní, a přesadě lid na druhou stranu, položí se s ním u Vismundy, pro velikou místa toho, dle zdání jeho, příležitost, jakož příčinou vod zdravých, kteréž se tu s Dunajem sbíhají, tak ovšem pro hojnost prohiantův, kteříž se v též místo velmi snadně a příhodně odeyšad dodávati i dovážeti mohou. Nebo v čele že bude míti Štýrsko, po pravé straně Dolejší, po levé Hořejší Uhry a za sebou neďaleko Moravu. Z téhož revíru neb položení že bude se moci zavřítí císaři pass a průchod volný jak k ležení tak i k Vídni; nočním pak časem že den po dni rozkáže štrafovati jizdě své po tisíci jonáků na císařské, aby jim jakořka žádné hodiny oddechu a odpočinutí nepřáli. A když takové lermo bude trvati ustavičně po čtyry neb po pěti téhodnů, že vojsko jeho tak unaví a zmůže, že i ti nejčerstvější pacholci nebudou míti v sobě síly a možnosti žádné; k čemuž když přistoupí hlad, že se podívá rád, co budou proti němu dělati.

Jestliže by císař chtěl větší sílu uvéstí sobě do země pro obhájení Vídně, tomu že kníže bude hrubě rád, protože čím víceji lidu v hromadu se tu srazí, tím větší nedostatek v potravách i v pici a potom i hlad mezi nimi povstane. Jakkoli Laminger hrozil mu tím, chtěli by kníže co začítí proti Vídni, tedy že císař i hned všechny evangeliky ven z města vyžene; načež že dal mu kníže za odpověď to: učinili to císař, snad že udělá Vídenským evangelikům věc hrubě vděčnou, knížeti pak že dá k tomu příčinu slušnou a spravedlivou, aby i on podobně s papeženci v jiných místech nakládal.

Dále, budeli se viděti knížeti z Anhaltu za užitečné, s nímž miní býti ve všem vsudyž za jedno, že bude moci velmi snadně čtyry neb pět tisíců rejtharstva uherského pustiti štrafem do Štýrska, aby vojsko císařské roztrhl, i pro jiné pohodlí své a vojska svého. Pakli by císař měl libost a žádost s nimi bitvu polní svěsti, že ani kníže nebude od toho, když toliko uhlédá k tomu svou dobrou příležitost a pohodlí; vzdáli se však knížeti a Anhaltskému, aby v ležení svém dobře ošancovaném zůstávali s pokojem a hleděli další případnosti své, to že také budou míti na svobodě. Ostatní věci že jim sám čas k rukou poskytné a ukáže, co by před se bráti měli.

V čemž ve všem že se pánu Bohu svrchovanému cele dověřuje, že jim toho dobrého úmyslu šťastně a bohatě požehnati ráčí, aby roku toho válku tak vésti mohli, aby nepřítel, jsa od nich přemožen, aneb vol neb nevol pokoj takový, jakého by mu oni podali, přijíti musil, aneb oni větší částku nepřiležitostí válečných s sebe na císaře přenesli a uvalili,

1620

Ta že jest summa kratičká rad a úmyslů jeho, a že chce od konfederantův za toho konečně jmín a držán býti, kterýž byl by hotov při dotčené konfederaci hrdlo i krev svou vlastní vynaložiti a vycediti. Budoucně naskytneli se co hodného, což by bylo zapotřebí jim v důvěrnosti uvéstí v známost s strany věci obecných, že se s nimi o to o všecko upřímě a věrně sděliti nepomine.

Legati, vyrozuměvše úmyslu knížecímu šlechtnému s dostatkem, učinili mu za to úctivé a služebné poděkování i vinš od pána Boha zdárného ve všem tom prospěchu s zakázáním jemu služeb líbezných, jak od sebe samých, tak ovšem i jmenem a na místě pánův principalův, a s tím vzali odpuštění od něho. Kterýžto k vycházejícím z pokoje jeho na závěrku řeči své ta slova promluvil latině: „Užří páni konfederanti, že v čas potřeby nastalé zakázání toto mé skutkem splním.“

Zatím 29. dne července kníže pozval k obědu všech vyslaných z zemí sjednocených a traktiroval je způsobem neb obyčejem právě královským. Nebo samých krmí bylo vnešeno na tabuli do tří set velmi oupravně přistrojených. Mezi jídlem pilo se také silně, a kníže sám všechny téměř truňky začínal pro zdraví krále českého, krále englického, hraběte Morice a jiných potentátův přátelských. *)

*Nový mandát Ferdinanda II. **)*

Poněvadž císař Ferdinand žádnou měrou neuznával za dostatečnou obranu a výmluvu, kterouž Fridrich, český král, v spisu svém 1. d. m. července vydati a všudyž vůbec vyhlásiti rozkázal, a nedal se ní v dalším předsevzetí svém rozpakovati a překážeti; pročež aby to, čímž jest v psaní neb listu svém ohradním jak samému králi Fridrichovi tak ovšem i stavům král. čes. a zemí přivtělených hrozil, i v skutečnou exekuci uvedl, vzložil jest měsíce tohoto troji kommissí a exekuci válečnou, kterouž by téhož krále i země odporné ku poslušnosti náležité tím snázeji a podstatněji sobě přivedl, na tři rozdílné osoby: první proti zemím dědičným krále Fridricha na Ambrože Spiňolu, generala polního hispanského krále, kterýž žádným oudem sv. říše nebyl, ale cizozemec pouhý; druhou na Jana Jiřího, kurfiřta saského; a třetí na Maximiliana, kníže bavorské, strejce krevního téhož kurfiřta falckého a českého krále, zakázav se mu před dávním

*) Ruk. Sk. str. 1287.

Red.

**) Ruk. Sk. str. 1294.

časem podtají, pokudž mu téhož faleckraběte potlačiti a zkom-peskovati pomůže, že kuru i dobrého dílu zemí jeho dědičných v odměně dosáhnouti má. A tito Čechy s zeměmi přivtělenými i Rakušany obojí zkrotiti měli.

Tou příčinou, aby dotčené kommissí byly všem vůbec vědomé a známé, poručil císař nížepsaný mandát v jazyku německém s podpisem jmena svého a Zdeňka Adalberta Popela z Lobkovic, nejv. kancléře král. čes., pod datum v městě Vídni 6. dne Junii (čili má býti Julii) 1620 publikovati, kterýž obsahoval v sobě nížepsané věci v smyslu tomto:

„My Ferdinand atd. všechněm vůbec i jednomu každému obzvláštně poddaným našim, jakého by koli ti stavu, řádu a povolání byli v král. našem českém listem tímto našim na vědomí dávatí ráčíme. Jakož se budou věděti v tom jak dobře upamatovati, když na onen čas v středu po neděli Křížové, to jest 23. d. máje léta pominulého 1618 od některých osob z stavův ten zlý a neslýchaný oučinek, vyhození z okna dvou místodržících královských a sekretáře jednoho v kanceláři české do příkopu v hradu Pražském, se vykonal, a hned zatím, pro zastání a ospravedlnění téhož skutku nešlechtného, verbování lidu válečného i mnohé škodlivé věci se předsevzaly, že nebožtík cís. Matiš jakožto český král, pan strejc a otec náš nejmilejší svaté paměti, dověděv se toho a jsa té vůle a úmyslu konečného, aby neprodleně tomu zlému v cestu vkročil, skrze otevřené listy své 11. d. m. června téhož roku všech tří stavův otcovsky v tom napomenul a od oučinku a předsevzetí takového je odvozoval, že vzáctné osoby ku porovnání nedorozumění a rozbroje toho mezi ně vypraviti, je při všech jejich privilegiích, svobodách a majestaticích zůstaviti i jednoho každého v slušných věcech chrániti a obhajovati chce, v tom se jim zakázal a tím je ujišťoval.“

„Když pak taková věrná napomenutí, kteráž se před lidem obecným zatajila, neřkuli platnosti žádné při nich nenesla, nýbrž dotčené osoby o jiné mnohem těžší věci a skutky ještě dále se pokoušely, novou správu v zemi, ustanovivše sobě třiceti direktorův, nařídily, v hotovosti vojenské mnohem víceji se silily, obyvatele břemeny a daněmi velikými stížily, mnohým z nich jmění a statky jich vlastní násilně pobraly, statkův královských, sbírek zemských o své ujmě se ujalý a na ně sáhly, rozmanité a nedůvodné nářky a pomluvy o vrchnosti své nejvyšší na nejvyšší zlehčení její v říši i krom říše vůbec roztrušovaly a roznášely a mnohých jiných těm podobných výstupkův zřetelně se dopouštěly: — tu jest císař Matiš Jeho velebnost a láska jiným mandatem, pod datum v pondělí po sv. Jakubu dotčeného léta, po vyčtení a připomenutí

1620 všech nyní dotknutých i jiných onačejších výstupkův jejich jmenované stavy velmi pohnutelně a opravdově k upuštění dokonalému od takových všech předsevzetí opět poznovu napomenul, ano i všechny ty, kteříž by i hned, jakž by je týž mandat došel, jiné pak nepřítomné, kteříž by ho neviděli ani neslyšeli, ve čtrnácti dnech pořád zběhlých ku povinné poslušnosti se nepřiznali, za rebelly vyhlásil a uznal.“

„Avšak rovně na tento, jako na předešlý mandat, žádné polepšení a usmyslení jejich nenásledovalo, nýbrž to v svém započatém na odpor se postavování a trucování neb vzpouře tím vroucněji a snažněji den ode dne se sílili a zmáhali.“

„Pod tím pak, když J. C. velebnost a láska dle vůle a uložení pána Boha všemohoucího v tom rozbroji prostředkem smrti časné z tohoto světa vykročiti ráčil, my jsme v té celé a neomylné naději postaveni byli, že ti bouřliví obyvatelé příčinou proměny takové také i v úmysle svém se promění a k nám, jakožto k svému pořádně přijatému a korunovanému a právem nápadním na král. čes. dosedlému králi, hned při ujetí se od nás správy naší, an nikda žádný z nich od nás v ničemž nejmenším stížen a utištěn nebyl, všelijaké náležité a povinné poslušnosti prokáží a v něm se před námi ohlásiti nepominou. K tomu tedy cíli učinili jsme jim i hned právě otcovské psaní, a při něm také i konfirmaci všechněch privilegií, svobod a majestátů k rukoum nejv. purkrabí Pražského dle znění reversu neb zápisu našeho a to na dvě přepsanou sme odeslali, příměří neb složení zbrani nařídili, ba dokonce i k abdikování lidu našeho válečného se zamluvili, potom pak i za to, aby k nám osoby jisté, s nimiž bychom se o to celé nedorozumění umluviti mohli, vypravili, jich milostivě požádali a summou ve všem všudyž, v čemkoli jen nám možné a podobné bylo, naši pokoj milovnou mysl k nim pronášeti a prokazovati jsme nepomíjeli.“

„Ale proti tomu všechno to bylo při nich tak daremné a neplatné, že jsou nás na ta všechna psaní naše ani jedinou odpovědí svou nepočtili, některých pak z nich hned ani k sobě přijíti nechtěli, anobř v svém předsevzetí tvrdošíjně mnohem urputněji nežli kdy prvě postupovali, davše lid vojenský silněji najímati, lid domácí a krajský vyzdvihovati, ano i k osobnímu tažení stavy a obyvatele napomínati; přes to všechno s lidem svým do mark. našeho morav. vtrhli, je na díle mocí násilnou, na díle pak praktikami lstivými k straně své připojili a po sobě potáhli; město Láb v Rakousích oblehli a potom v krátkém čase, spolčivše moc svou s mocí Moravanův, až právě před samé město naše Vídeň přitrhli a před ním i v okolí jeho za několik dnův společně všelijakou

svévolnost a nepřátelství svobodně po své vůli sobě provozo-
vali. Mezi tím také i divnými a falešnými nářky a důtkami,
jak v zemi tak i jinde kromě země, skrze psaní i vyslané
své nás, jak nejhůře mohli, zlehčovati a pomlouvati se po-
koušeli.“

„I ačkoli takovou měrou měli jsme dávno sobě od nich
příčin přespříliš dosti k tomu, abychom jim žádné více milosti
a dobrotivosti neprokazovali; s tím však se všim vždy předce
jsme to našimi v sobotu po sv. Trojici léta pominulého 1619
vůbec vydanými patenty milostivě nařídili a otcovsky všech
napomenuli: aby všickni vůbec i jeden každý z nich ob-
zvláště, ješto by se kteří ještě aspoň nyní ku poslušnosti
povinné navrátili a v tom se při našem nynějším general-
leitnantu hraběti Bukojovi ohlásili, od něho jmenem a na
místě našem na milost přijati byli. Ale oni takovým našim
dobře míněným a milostivým zakázáním tak potupně pohrdli
a u vítr je pustili, že jsou od té doby mnohem větší proti-
myslnosti každodenně nám prokazovali, i v své zlobivosti a
všetečnosti tak volnou uzdu sobě popustili, že, když jsme my
na vzkázání neb obeslání Jeho lásky kurfiršta Mohučského
ke 20. d. m. července nejdříve příštího pominulého léta 1619
k volení římského krále, jakožto český král a spolu kurfiršt,
do Frankfurtu najíti se dali, oni se o to jak listovně tak
i skrze schvální vyslané své, aby nás o naši královskou čest
a důstojnost připravili a v hlasu i volení našem překážku
nám učinili, svobodně pokusiti směli.“

„V kterémžto však jejich lehkomyšlném předsevzetí a
účinku sám skutek a skončení jednání toho zjevně a patrně
je zmyšlil a zahanbil, když jsme my pod tím od celého kur-
firštského kollegium neřkuli k našemu místu neb sessi, hlasu
a volení, jakožto uznalý a pořádný král český, slušnou a
náležitou měrou připuštění, ale na to brzo potom, totiž 28. d.
m. srpna na den sv. Augustina, zvláštním řízením a milostí
božskou, jednomyslně za římského krále a budoucího císaře
vyzdvížení, zvolení, ano také 9. d. září s obyčejnými slavnostmi
korunování byli.“

„K tomu ke všemu, jakkoli měli jsme tím a takovým nám
domněle prokázaným dešpektem a zlehčením větší příčinu
sobě od nich poskytnutou k zjitření myslí a k nemilosti nej-
vyšší nežli k nějakému dalšímu jim toho přehlídání a dobro-
tivosti; nicméně však ráčili jsme tehdáž v Frankfurtě všechněm
kurfirštům, na společné jich (žádného nevyjímajíc) toho při
nás vyhledávání, z zvláštní lásky a přichylnosti naší ku po-
koji, to celé nedorozumění české k dokonalému spokojení a
porovnání zcela a zouplna poručiti a odevzdati.“

„Pod tím pak, a právě v čas dotčeného volení, když jsou ti nešlechtní rebellové v Čechách krom jiné země, kterouž proti nám pozdvihli, také i stavy král. uher. na větším dile na svou stranu sobě vyzískali a ku podobnému proti nám se pozdvížení ponukli a přivedli, podlé toho také i veřejný sjezd na hradě Praž., povolavše k němu všech zemí přivtělených pod zámyslem tím, aby pomohly jim psaní našeho k nim odeslaného povážiti a odpověď na ně zhotoviti i některých jiných věcí obecných vyřídit, sobě zarazili a drželi: tu teprva jsou svou dávno umíněnou zlost právě a dokonale proti nám vylili, a místo uvažování věcí těch, jimiž se zastírali na oko, založivše sobě za hřbet a zapomenuvše se dokonce na svou povinnost a závazky nám vykonané, obzvláště pak vyslaní z zemí přivtělených, neměvše k ničemuž tomu žádného plnomocenství sobě daného, o nové ničemně a neplatné volení krále jiného se pokusili a Fridricha, faleckrabě kurfiršta, sobě za svého domnělého krále a hlavu vyvolili. Kterémužto volení, an toho mu žádná práva nepropůjčují, on faleckrabě, nic se na to neohlédaje, že jest nás nedávno před tím skrze své k tomu zplnomocněné vyslané v Frankfurtě za pravého, pořádného a korunovaného krále také sám uznal, ctil a držel a na to i za římského krále, jakž již před tím dotknuto, voliti pomáhal, místo a průchod u sebe dal a sebe způsobem domnělým korunovati dopustil a na to, přijav slib člověčenství od zemí přivtělených, i jinými sice spůsoby takových věcí se dosavad ujímal, kteréž žádnou měrou jemu, alebrž nám, jakožto pořádně právem nápadním dědicímu, korunovanému i lénem královským obdařenému králi, podlé práva řídití a konati náleží a sluší.“

„Přes to však všechno z pravé otcovské litošivosti a spolu z utrpnosti k nebohým a na nejvyšší potlačeným poddaným našim ráčili jsme se ještě po druhé v tom milostivě ohlásiti a zakázati, našimi zjevnými mandaty, pod datum 11. d. prosince léta pominulého 1619, všechněm, ješto by se ku povinné poslušnosti najíti, přiznati a nám ji skutečně prokazovati chtěli, že je ještě pod milostivou naší císařskou a královskou ochranu, opatrování přijíti a jim to vši milostí naší zpomínati chtíti ráčíme.“

„I poněvadž tedy při takové a tak vysoce pohoršitedlné rebellii a odbojnictví, ač chcemeli se hněvu a pokut božských uvarovati, to nám nikoli nesluší, abychom se na ni skrze prsty déleji dívati měli, nýbrž mnohem spíšeji z povinnosti naší, kterouž sami sobě, dědicům a budoucím našim, králům českým, zavázáni jsme, toho celého úmyslu a vůle býti ráčíme, abychom s nejvroucnější horlivostí a opravdovostí,

s pomocí a sprostředkováním božským k dílu tomu ruku be- 1620
dlivou přičinili, našich nám odňatých království a zemí zase
sobě dobyli a ubohé soužené poddané naše z takových ouz-
kostí, nátisků a příkoří vysvobodili, tu pak všecku věc osví-
cenému a vysoce urozenému Maximilianovi falckrabí při Rejnu,
knížeti v Horejších i Dolejších Bavořích, našemu milému
strejci, švagru a knížeti, podlé některých jiných sv. římské
říše věrných kurfirstův a spoluoudů, obzvláště k vyřízení
svěřiti i jeho přátelského fedruňku a pomocí k dosažení a
vyzdvížení pokoje obecného užiti sobě jsme umínili; — z těch
příčin uznali jsme milostivě to za věc dobrou a potřebnou
býti, abychom na též kníže bavorské J. lásku dotčenou
kommissí proti našim rebellům v král. našem čes. dle znění
plnomocenství od nás jemu k tomu daného vzložili na ten a
takový způsob: aby jmenované kníže ke všechněm těm, kte-
říž by se i hned a jakořka v okamžení na vzkázání J. lásky
k nám poslušně neukázali, nás dle povinnosti a závazku
nám vykonaného za svého krále a pána nepoznávali a od
těch neustupných rebellův se neoddělili a neodstoupili, s pří-
krými, toliko k dosažení od nich poslušnosti nám povinné
vztahujícími se a donutkávajícími prostředky přikračoval;
věrné pak a poslušné poddané naše v svou ochranu, péči a
opatrování jmenem a na místě našem přijímal a osoby jejich
spolu i s statky a jměním jim náležejícím před všelikou mocí
a násilím a kvaltem přichraňoval.“

„A protož prikazujeme o tom tímto listem naším všech-
něm vůbec i jednomu každému obzvláště z výš jmenova-
ných našich poddaných a obyvatelův král. našeho čes., aby
se na dotčeného knížete J. l. oznámení a vzkázání, jak a
kdy by se koli co toho od něho komu vzkázalo a oznámilo,
i hned poslušně poddávali; rozkazům a nařízením jeho beze
všech všudyž odporův zadosti činili, svého vlastního dobrého
a pohodlí časného při sobě bedlivě povážili a k srdci svému
připustili a sebe v tom lidem nepokojným, kteříž nejvíce
těmi neřestmi vinni jsou, na svou vlastní, manželek, dítek až
i celé vlasti své škodu a záhubu žádnou měrou rozpakovati
nedali.“

„Aby pak žádný jakýmkoli sjednocením, konfederací, pří-
povědí aneb závazkem, jak by se to koli jmenovati a vyslo-
vovati mohlo, poněvadž takové věci samy od sebe proti nám,
jejich jedinému pravému pánu a králi přirozenému, žádného
naprosto místa a průchodu a platnosti nemají, nemohl se vy-
mlouvati, z té tedy příčiny chceme tomu, a to tímto listem
naším otevřeným nařizujeme: aby všechny a všelijaké takové
a těm podobné obligací a závazkové domněli mocností naší

1620 císařskou a královskou vyzdvižení, umoření a kassírování, osoby pak ty, kteréž čím tím komukoli zavázány býti se domnívají, všeho toho zcela a zouplna prázdny a osvobozeny byly, a pro poslušnost tu, kterouž k nám v příčině té prokáží, a dle znění tohoto listu našeho tak povolně se zachovají, na své dobré cti, též privilegiích, právích a spravedlnostech žádné nejmenší ouhony a zkrácení nenesly, nýbrž ve všem tom slušně a náležitě opatřeny byly. Pro lepší všeho toho jistotu dali jsme k těmž listu našemu naši císařskou a královskou pečeť menší přitisknouti. Jenž jest dán etc.“*)

*) Na str. 1333 podává Skála obsah psaní, jež král Jakub dne 9. července t. r. Fridrichovi falckému do Čech poslal, uváděje zeti svému na paměť: „že jest dotčených věcí českých až dosavad se vzdaloval, věda o tom výborně, že rovně jemu falckraběti samému pro jeho dobré a domu jeho vzdělání nemobla by se mu žádná lepší a pobodnější služba prokázati jako ta, aby on při pokojném držení a užívání svých vlastních zemí a poddaných zdržán byl, a nedávala se mu žádná posila větší k dosažení jiného nového a nebezpečného panství. Co se pak vzrostu a rozšíření náboženství evang. dotýče, že jest král měl podobnou měrou v tom punktu slušně a veliké rozmyšlení, aby se z strany věci té jemu falckraběti k zalíbení a pro jeho přízeň v ničemž jistém nepronášel, tak aby tím příkladem svým jiných knížat, kteříž až dosavad neproměně v neutrálnosti se zdržovali, neponukl, aby i oni podobným způsobem do té věci a rozepře, a to straně odjorné k dobrému, se nepřimísili; odkudž by nic jiného následovati nemohlo, nežli veřejná válka s tím nejhorším a nejtěžším pohoršením a nebezpečstvím očitým křesťanstva celého Pročež že král nepřestane, i dáleji ještě interposicí přátelskou provrhovati a k ní raditi.“

Na konci toho psaní král Jakub Fridricha za to žádá, aby sobě oblíbil prostředky takové, „kteříž pokoj bez dalšího náležo zaneprázdnění s sebou přinášejí.“

V jiném listu též z Anglicka 8. dne července Plessovi odeslaném činila se mu zprávu od jednoho důvěrného přítele: „že po celém Engelandu i Šotlandu shromažďuje se nemalá summa peněz králi českému, jakož pak že stav duchovní byl by již na hotově se svým dílem, jak mnoho mu sbírky té dáti přijde. Papeženci v Engelandu že domýšlejí se z ledajakýchs tajných znamení a pověstí, kteréž jich odkudkoli docházejí, že nad králem českým hrozí neštěstí a nebezpečství se třese, a nežli se kdo naděje, i naň spadne; vůbec pak že nepřekně mluví o falckraběti, kterak nevďěčnosti veliké dokázal k hraběti z Turnu, kterýž mu k koruně české dopomohl, když nechá jej takový prostý a privatní život vésti, představiv mu v generalství válečném kníže z Anhaltu. Tou příčinou že vinšují sobě mnozí lidé upřímí a šlechtetní míti o tom o všem, takli jest v skutku, zprávu dokonale pro zaprání úst takovým pomluvačům ničemným.“

Red.

Poněvadž nejvyšší hejtman polní armády české Kristian kníže z Anhaltu s svými generaleitnanty porozumíval tomu netoliko z rozličných potahův neomylných, ale i z očitého předsevzetí Maximiliana, knížete bavorského, že on, uveda Hořejší Rakušany císaři v poslušnost, na tom nepřestane, alebrž podlé kommissí naň vzložené spolu s kurfirštem saským i stavy král. čes. pod obojí jemu zkrotiti a zkompeškovati napomůže: pročež snažil se o to všelijak, kterak by jeho v Rakousích zdržeti a svobodného vpádu do král. česk. jemu hájiti mohl. Za tou tedy příčinou vzložil práci tu na Henricha Matesa hrabě z Turnu, Arnošta hr. z Mansfeldu a nejvyššího Heřmana Frenka, aby, jakkoli budou moci, šance na Zlaté stezce vyvrženého a lidem císařským dobře osazeného se zmocnili a Bavorskému s té strany průjezd do země zastavili.

Kterážto, vypravivše se s lidem svým pěším, jízdným a s municí potřebnou z kvartýrův svých, dostali se k šancům Zlaté stezky 6. d. srpna, byvše toho úmyslu, by možné bylo, hned té noci první jeho se zmocniti. Ale že nepřítel o jich příjezdu věděl a na sebe měl pozor dobrý, tou příčinou nezdařilo se jim mínění jejich, nýbrž musili na ráno moci zjevné užívati, zasadivše proti šancům jeden veliký kus střelby a moždíř, z nichž nemálo ran udělali, beze škody však císařských. Zatím pokoušeli se šanců šturmem dobýti, ztrativše s tím hodin několik, jakkoli naši velmi chtivě a udatně na nepřitele dotírali s mnohých míst.

Císařští však také neliknovali se, dle možnosti své nejvyšší lidu českému odolávati, tak že nemálo osob jim před šanci postříleli a poranili.

Pod tím, když tak s obojí strany dotírali na sebe, hrabata s nejvyšším Frenkem poslali jistou osobu blíže k šancům s vzkázáním takovým, aby šanujíce zdraví svého raději dobrovolně šanc vzdali, nežli by potom tu neustupnost svou krky zaplatiti musili. Ale dostali od obležených odpovědi krátké, že toho učiniti dobrovolně nemíní; nýbrž hotovi jsou, anobrž i povinni, šance sobě svěřeného do poslední krupěje krve rytířsky hájiti, a pro Boha i pro císaře pána svého jednou s veselou myslí umříti. Po kterémžto vzkázání rozkázal generaleitnant té noci zakopati tiše dvě tuny prachu pod šancem, oumyslem tím, když by týž prach dil náký náspů rozvrhl, aby lid na poskoku čekající rychle k šturmu běžel a jeho se zmocnil.

*) Ruk. d. IX. str. 1392.

1620 Ale když 8. d. srpna ráno okolo 9. hodiny na půl orloji
 8. prach zapálený nedovedl toho, nač naši generalové mysli-
 srpen pro tvrdost skalí v tom místě pod zemí vězícího, nýbrž provedl oučinek svůj ven proti lidu českému, od něhožto prudkostí nemálo jonáků popáleno, schromeno, ano i zbito, s tak hrozným hřmotem a třískáním, jako by se nebe s zemí vesměs lámalo a bořilo, ač i na šanci škoda nemalá se stala: pročež uchýlili se generalové moci zjevné a dali velmi silně střeliti k šanci z kusův velkých, tak že hejtman císařský, nemoha již déle vytrpěti střelení toho, poslal u večer k generalovi z Turnu a k jiným, žádaje, aby od toho násilí přestali a s ním příměří až do jitra udělali. Kterížto, chtějíce také po své straně soldatův ušanovati, povolili k tomu a vyslali na to vskok k šanci nejvyššího Frenka, aby vyrozuměl z téhož hejtmana dalšímu mínění jeho.

Hejtman, svítav se s nejvyšším, opáčil podání své předeslé, kterémuž týž nejvyšší odepřel na krátce, protože jest dal tak daleko přijíti zpourou svou, pro niž příměří žádného užití nemůže. Proti tomu hejtman žádal poznovu, aby aspoň nejvyšší vzal s sebou dva jeho vyslané, že skrze ně artikule některé k smlouvě generalům přednésti chce. I učinil tak a přivedv je s sebou do ležení, představil je i s tím spisem před generaly; kteřížto vzavše o to potaz a dotčených punktův vespolek pováživše, dali na ně týmž kommissarům císařským, jmenovitě jednomu hejtmanu španielskému a leitanantovi, resoluci tu: poněvadž vinou jich tato věc tak daleko zašla, že generalům není možné k žádosti jich přistoupiti, nýbrž, jak jsou generalové věc svou začali, že také tak jidokonati chtějí. Načež týž Španiel ducha hrdého ozval se také zpuřně, řka: „Takovou měrou i my toho celého úmyslujsme, pro Boha a pro císaře mile tu zemříti a hnáty naše složiti.“

Mezi tím vojáci čeští snášeli na hromadu slámu, dříví a jiné nástroje ohnivé k tomu cíli, aby císařské z dotčeného passu ohněm vypudili, až naposledy hrabě z Turnu, rozmysliv se jináč, přistoupil předce k smlouvám a skrze nejvyššího Frenkýna porovnal se s týmiž officiry a soldaty císařskými na způsob takový: aby mu 9. dne srpna téhož šance
 9. srpen postoupili a sami s něho pokojně v místo sobě vykázané od-
 táhli s zbraněmi pobočními. Což se potom i stalo, tak že 200 soldatův císařských na jmenovaný den ten šanc opustilo, a hrabě z Turnu proti tomu lidem svým jej podlé tehdejší potřeby osadil; sám pak po spravení věci té přijel do Prahy a učinil králi u nejv. úř. a soude. zem. zprávu dokonalou, jak jest se mu přitom vedlo. —

Mezi tím pak, poněvadž v hlavním ležení českém byl mezi soldaty nedostatek veliký v penězích, a ty kdeby se tak na rychle shledati měly, také na jinou cestu naspěch přijíti se nemohlo, jediné aby, kdekoli jich jistá summa jest, vypůjčeny byly: pročež nejvyšší úředníci zemští zapráhli v to starší židy a přivedli je k tomu, že jsou na rychle 50.000 tolarů mezi obcí svou shledali a při berni vyčtli. 1620

Před tím pak, 3. d. srpna, císařští kozáci v Rakousích, vydávše se z ležení na štraf v počtu 800 koní se dvěma praporeci pěchoty německé, přikvapili v některých vesnicích na něco lidu uherského a pošavlovali ho do 300; vesnice pak dočista zdrancované popálili. Poněvadž však, vracějice se zpátkem s kořistmi, neměli na sebe pozoru žádného, nýbrž trefivše někde na hojnost vína, ním se převelice zpili; pročež Uhři, chtějice spolutovaryšův svých smrti pomstiti, srazili se v hromadu s jízdou moravskou nejvyššího Štubenfola, a napadvše je tak ubezpečené nedaleko města Rábu, okolo 500 pomordovali z nich, kořisti pak jejich všecky zase jim zodnívali.

Že pak v ty časy den ode dne začínalo valiti se nebezpečenství větší se všech stran na král. čes. a zvláště od jeho sousedův nejbližších, a bylo hrubě potřebí, jak jinde po krajích, tak obzvláště i v městech Praž. na pozoru se míti a v hotovosti náležitě státi; z té tedy příčiny 14. d. srpna sešel dolů do všech tří měst z kanceláře české dekret jmenem královským, v němž se úřadům Pražským poroučelo: aby to i hned při hejtmanech a jiných officířích svých dostatečně opatřili a nařídili, aby netoliko všecky měšťany usedlé dům od domu, žádného ovšem nevymínějíc, kromě samých vdov a nemocných, kteříž však místo sebe hodnou osobu vypraviti povinni budou, ale i jiné obyvatele k bránění spůsobné neprodleně zmustrovati a pod náležitou správu a řád uvéstidali, vědouce, že se na tom jistá a milostivá vůle J. M. Kr. naplní. 14. srpen

Pražané tedy neřkuli v tom tak zachovali se poslušně; ale nad to výše buď tehdáž anebo nedávno předtím učinili mezi sebou, s radou desíti soudcův a starších obecních všech tří měst, jisté snešení, jak by všickni měšťané a obyvatelé týchž měst Praž. v čas nynějšího nebezpečenství v hotovosti státi, i v čas nastalé potřeby jeden každý s zbrání svou hodnou sám osobně i s čeledí svou k bránění spůsobnou se nacházeti dáti, a stojíce všickni za jednoho a jeden za všechny, s pomocí božskou měst, příbytkův a čeledi svých před všelijakými nepřátely chrániti a zastávati mohl. Kteréž samé v sobě slovo od slova znělo takto:

„Jakož jest se J. M. K. se všechněmi třemi stavy král. čes. na sněmě obecním generálním pominulém na tom sněsti ráčil: poněvadž v tyto nebezpečné časy obzvláštně král. to-muto na pozor se míti a před všelijakými nenadálými vpády a outoky nepřátelskými opatrovati sluší, tak chtěli by kdo mocí vtrhnouti, anebo žeby vtrhl do koruny čes., proti tomu každému, dle vyměření zřiz. zems. o obhajování země, abychom sobě všickni s pomocí p. Boha všemohoucího nápomocni byli a v hotovosti stáli, tak jakž též sněmovní snešení to v sobě šíř obsahuje a zavírá. Což majíce my purkmistři a rady, desítisoudcové, starší obecní i všechny obce všech tří měst Praž. v svém uvážení, a považujícíe přitom bedlivě toho, kterak ukrutně a nekřesťansky nepřátelé naší milé vlasti s našimi milými bratřími, přátely a sousedy bez všelijaké lítosti a ušetření zacházejí a mečem bez rozdílu věku i obojího pohlaví plení a národ český do gruntu zahubiti usilují, a kdybychom v lhostejné bezpečnosti na sebe dobrého pozoru míti neměli, že by na nás, na manželky a dítky naše takové přežalostivé tyranství, dokonalá zhouba a vyvrácení všeho všudy dokročiti mohlo: a protož spolehvše my na samou pomoc a ochranu boží, takto jsme se mezi sebou, jak by J. M. K., pán náš nejmilost, s Její Milostí královnou a slavnou rodinou J. M., též s J. M. nejv. pány úř. a soud. zems. i tato města Pražská v bezpečnosti zachována býti mohla, jednomyslně snesli:

I. Abychom všickni ku p. Bohu celým srdcem doufanlivě se obrátili, životův svých polepšili, hněv boží krotili a od něho samého pomoci hledali a jí očekávali.

II. Jestliže by pak p. Bůh všemohoucí na nás co toho pro naše těžké hříchy přepustiti ráčil, tehdy podlé té důvěrnosti, kterouž předně ku p. Bohu a potom jedni k druhým máme, budeme povinni jeden každý soused a měšténin, jak pod obojí tak pod jednou, se vši mocí svou, jak lidé obchody vedoucí s svou čeledí tak i řemeslníci s tovaryši svými, a summou kdo toliko v domě a ke bránění spůsobný jest, kromě starcův, nemocných a pod patnácte let mladých, v každé čtvrti na plac k tomu obraný s zbraněmi svými hodnými, každý osobně, jakž by na buben udeřeno bylo, příkladem předkův našich milých se postaviti a tu vedlé jiných to vše, což náležeti bude, činiti.

III. Z domův panských a rytířských, z jednoho každého po jedné osobě, na mustrplacy s zbraněmi dobrými pan držitel téhož domu osobu hodnou vyslati má, tak jakž jsou se sami páni a rytířstvo v takových příčinách, an se to ochrany J. M. K., koruny, privilegií zemských a týchž stavův jako i nás dotýče, uvolili.

IV. Staří a nemocní lidé, též vdovy, majili syny do-rostlé, ty aby k mustrunku na plac, jeden každý ve čtvrti své, náležitě zbraněmi opatřené vypravovali, kteříž pak synův nemají, osobou hodnou se opatřili a s zbraněmi též k mu-strunkům dostavili. Což i poručníci na místě sirotkův z do-mův jich vykonávati a osoby zmužilé a hodné vysílati a je, dokudž by toho potřeba byla, v hotovosti míti mají.

V. Plac první v Starém městě Pražském ve čtvrti Tejn-ské, kde se k mustrunku sjíti a postaviti mají, jmenuje se na dvoře královském v osadě sv. Benedikta; druhý ve čtvrti Havelské plac ku postavení jmenuje se za kostelem sv. Kli-menta proti špitálu blíže mostu Praž.; třetí ve čtvrti Linhart-ské plac v kolleji někdy jezuitské, tu kdež školy bývaly; čtvrtý v Mikulášské čtvrti v domě při kostele německém u Salvatora slove. V Novém městě Praž. plac první ve čtvrti Zderazské v rathouze téhož města; druhý ve čtvrti Štěpánské ve dvoře obecném; třetí ve čtvrti Jindřišské v domě obec-ném u Růže; čtvrtý ve čtvrti Petrské v domě Kašpara Vo-dáka z Rozenpachu. V Menším pak městě Pražs. plac na rynku před rathouzem.

VI. Kdy bychom sobě koli společně znáti dali, mají všickni hejtmané jednoho každého města na rynku Starého města Praž. s prapori a s lidmi svými se postaviti a tu pá-nům purkm. a radám, desítisoudcům, starším obecním všech tří měst Praž. a tak všickni sobě vespolek, stojíce všickni za jednoho a jeden za všechny, že v čas nastalé potřeby proti nepřátelům našim věrně, upřímě a stále až do největšího pře-možení a vylití poslední krůpěje krve sebe, manželék, dítek a statků svých, a tak těch obcí, jakž na dobré, poctivé lidi náleží, s pomocí boží zastávati a chrániti chceme, přísahu učiniti se zavázati.

VII. A kdybykoli na buben lermo udeřeno bylo, ve dne neb v noci, aby nejbližší korporalství k fendrichovi pro doprovolení ho s praporcem na lermplac, a jiný každý, hned všeho na straně zanechaje, s tou a jinou zbraní, kterou se zapsati dal, jsouc olovem, prachem a jinými k tomu potře-bami dobře zásobený, se postavil. Lermplacové pak poklá-dají se tito: v Starém městě Tejnské čtvrti před mincí, v Mi-kulášské na rynku, v Havelské na Uhelném trhu, v Linhart-ské u mostu; v Novém městě Pražském v Zderazské čtvrti před rathouzem, v Štěpánské na Konském trhu blíže brány před Turkovic, v Jindřišské před domem Masopustovic od starodávna řečeným, v Petrské před Kuklíkem; v Menším městě Pražském na rynku před rathouzem. Kdyby pak toho jaká potřeba nastala a od wachtmistra kteréhokoli města or-

1620 dinancí dána byla, že by v některé jiné místo zapotřebí bylo od praporce jistý počet vypraviti aneb s celým praporem táhnouti, tedy ten každý, komuž by tak od hejtmana poručeno bylo, má a povinen bude tak se volně a ochotně zachovati.

VIII. Hejtmané mají lid šikovaný na lermplacu zdržovati dotud a tak dlouho, dokudž by nebezpečenství trvalo, a jej nerozpouštěti, až by sobě od wachtmistra svého oznámeno měli.

IX. Křiků všelijakých, rozprávek, obzvláště pak oplzlého mluvení, lání, jeden druhého plundrování, též zbytečného střílení má každý tehdaž zanechati, nýbrž pokojně, volně a poslušně na rozkazy hejtmana a jiných officirův pozor míti, a pokudž by co při kom shledáno bylo, má každý bez ušetření pokutován a trestán býti.

X. Sluší také na poctivé měšťany a jednoho každého, aby tehdaž střízliví byli a hanebného ožralství na straně zanechali, žádných nápojův za sebou, jakž obyčej někteří mají, nositi nedávali.

XI. Jakož pak i to míti chceme a přísně mezi sebou nařizujeme, aby v tu chvíli, když by se v kterémkoli městě na buben lermo udeřilo, i hned všickni domové šenkovní se zavřeli a žádných nápojův opojných na řad se nedávalo. Pakli by se kdo toho dopustil, tedy hospodář toho domu má pokuty 5 kop gr. čes. dáti a za čtyry dny vězením ztrestán býti.

XII. Podobně jiní domové, když by lermo udeřeno bylo, a hospodáři v čas takové nastalé potřeby k svým placům najíti se dali, mají býti dobře uzavírání; hospodyně s jinou čeládkou doma zůstalou mají se na pozoru míti, do domu ani ven z domu žádného nepouštěti, nýbrž vodu v káděch, též konve na hotově míti a ohně bedlivě pozorovati.

XIII. Trefiloli by se lermo času nočního, tedy aby každá hospodyně na panve tu, kdež zavěšené jsou, oheň roznítila a jej bedlivě opatrovala hleděla; kdež by pak jich nebylo, tu z každého domu lucernu s svíčkou rozsvícenou ven z okna na holi vystrčiti.

XIV. Ženské pohlaví, mladé i staré, pacholata i jiná chasa neužitečná, kdyžby lermo bylo, nemají na ulici ani na rynky běhati ani mezi lid pod praporce uvedený se plichtiti; nebo skrze takové neužitečné osoby znamenitá překážka se činí. Pakli by kdo buď z ženského neb mužského pohlaví v tom nespůsobu postižen byl, toho rychtář neb ponocní mají vzíti, na rathouz před purkmistra a radní postaviti, a co jemu nalezeno bude, to aby podniknouti byl povinen.

XV. Nápodobně lidé přespolní jakéhokoli stavu, povolání a řádu, an by se brániti pomáhati nemínili, nemají toho času, když by se lermo udeřilo, dokudž by měšťané a ti, kteříž by při praporecích zůstávali, na lermplacích stáli, po ulicích choditi, na vozích jezdit, ovšem na placích neb na ryncích na divadlech se stavěti a jiným překážeti, tak aby lid válečný žádné překážky neměl. Neb kdo by to z úmysla činil a poznán býti, kdo jest, nemohl, ani jmena od sebe dáti nechtěl a tak podezřelý byl, ten každý od hejtmana na zá vazek vzat aneb do vězení dán býti má.

XVI. Židé, když by lermo bylo buď ve dne neb v noci, aby hned do města svého běželi a po ulicích se netoulali, nýbrž seberouce mezi sebou osm set osob s konvemi, sekerami a jinými k hašení ohně potřebami, správce jim nařídili, kteříž by dvě stě u kašny na rynku, druhé dvě stě u kašny na Uhelném trhu, třetí dvě stě u kašny proti všedním masným krámům, čtvrté dvě stě před špitálem blíž mostu, vše v Starém městě Pražském, postaviti hleděli; a jsouce tak v těch místech postaveni, aby do štrokfasů a nádob při nich vodu nalávali a z téhož místa nikam se nehýbali, leč by kde v kterémkoli městě oheň v čas toho lerma, čehož p. Bože uchovati rač, vyšel, tedy i hned, jak by jim od kterého praporce znáti dáno bylo, aneb že by sami dříve, kde oheň vyšel, přezvěděli, mají vedlé instrukcí jim obzvláštně na to dané v ta místa s konvemi vodou naplněnými a jinými potřebami dáti se najíti a tu pomáhati hasiti a oheň přerhovati. Kterýmžto židům žádným vymyšleným způsobem od nižádného pod skutečným trestáním škoditi a ubližovati se nemá. Také starší židé, jakž by lermo uděláno bylo, šest kleprlíkův hodných osedlaných k rathouzu Starého města Pražského pro všeelijakou nenadálou potřebu poslati a dostaviti mají a povinni budou.

XVII. Nájemnice neb jiné handleřky vdovy, kteréžto v kterémkoli městě živnosti vedou a ani synův dorostlých ani domů svých nemají, budou povinny na pomoc skoupení prachu, olova, vedlé možnosti jedné každé, každého měsíce úředníkům šestipanským jednoho každého města do obzvláštní pokladnice odvozovati.

XVIII. Kdož by se pak koli tak, jakž se svrchu píše, nezachoval a tomu se na odpor stavěl, k takovému každému jakožto protivníku a nepříteli našemu má i hned skutečně přikročeno býti.“

1620 Dobré zdání, jež facultas theologická v akademii Witemberské při začátku roku tohoto, na žádost Jana Arnošta mladšího knížete z Weimaru, s strany činění pomoci cis. Ferdinandovi od knížat evangelických proti Čechům, jest na světlo vydala, záleželo v tom: že císař válčí proti lidem těm, kteříž velikými závazky tvrdí a jistí, že tu nic jiného, jediné zachování sobě v celosti svobody v náboženství a v svědomí, jim zvláštními smluvami připověděné, nevyhledávají a pro to samé s takovým nepřátelstvím se potkávají, a že ti lidé ku pořádnému rozeznání věc svou podávají. Což jak jest velikou platnost a rozmysl způsobilo při mnohých předních knížatech říše náb. evangelického, a jmenovitě při kurfirštu saském, Ludvíkovi landkraběti z Hes sídlem v Darmštat, jako i při mnohých hrabatech, panstvu a rytířstvu německém, když jsou strany císařské patrně se přidrželi a jemu proti králi a stavům král. čes. opravdově pomáhali: to se čím dále, tím zřetelněji poznávalo, a zvláště okolo tohoto času podzimního.

Proti tomu však stavové a obyvatelové markrabství míšenského, témuž kurfirštu saskému náležející, připustivše ono zdání hluboce a živě k srdcím svým, měli dosti dlouho na velikém rozmyslu to: měli by podle žádosti a nařízení hotovosti v zemi jich od téhož kurfiršta témuž pánu svému dědičnému proti spoluoudům církve evang. a sousedům i přátelům svým, milým Čechům, dáti se potřebovati a pomáhati je potlačiti u víře i v svobodách jich starobylých.

Z té příčiny Fridrich, český král, ano i nejvyšší úředníci a soudcové zemští, dověděvše se všeho toho předsevzetí kurfiršta saského, a jaká kommissi neb exekuci válečná od cis. Ferd. naň a kníže bavorské byla by vzložena, vypravili k němu těch dnův do Drážďan v poselství Václava staršího Berku z Dubé a z Lipého, Fridricha z Bílé na Řehlovicích a Chotoměři a Jiřího Haunšilda z Firštenfeldu, obojích práv doktora a radu nad appellacemi. Kterážto poslové dostavše se ke dvoru jeho, zdili poselství své před ním jmenem královským i stavův jak oustně tak i listovně v smyslu tom: že král spolu s nejvyš. úředníky zem. na místě všech stavův král. čes. toho dvého při kurfirštu vyhledává:

1. Aby starodávni kompaktata neb erbanuňkové mezi korunou českou a domem saským zdělaní k obnovení svému přijíti mohli.

2. Aby kurf. králi a stavům v tom se světle a neukrytě pronesl, čeho by se do něho v těchto nepokojných časech nadáti měli, zdali totiž neutralem zůstatí, čili s císařem římským proti nim držeti a jemu v té válce, jakž se toho domýšleti

z přibližování se lidu jeho vojenského k hranicem českým musejí, pomáhati míni. 1c20

Načež dáno od kurfiršta za odpověď nejdříve králi oustně to:

Poněvadž kurfirštu falckému, to v čerstvé paměti pozůstává, jak věrně a upřímně netoliko sám kurf. saský nejednou ho v tom napomínal, aby se nevolí těch neujímal, nýbrž doma při svém v neutrálnosti pokojně zůstával; alebrž ostatní kurfirštové, spolutovaryši jich jemu to se vším dostatkem před oči stavěli a ukazovali, proč by král. čes. jemu od stavův pod obojí podaného k sobě s právem přijímati a toho nedorozumění účasten se učiniti neměl a nemohl: pročez že sobě i jemu vinšoval toho srdečně, aby byl těch výstrah obojích hotově uposlechl. Ale když se toho nestalo, a císař pod tím na kurf. saského tu kommissi s strany rebellův jeho v král. čes. ztrestání milostivě vzložil, kteréž jemu dle povinnosti kurfiršské, ano i týchž erbanuňkův starodávních odepríti nelze; tou měrou že se v tom tak skutečně zachovati a spravedlivou milostivou vůli císařskou naplniti, rebelly jeho neposlušné, ač pokudž falekrabě sám tomu, moha to sice ještě příhodně učiniti, v cestu nevzkročí, podlé zasloužení jejich náležitě ztrestati, dobré pak a poslušné poddané císařské přichrániti a tak celé to království před dokonalým pádem a zkázou zachovati, jako otec laskavý se všechněmi naložiti musí, aby bylo o něm řečeno, že jest v příčině té obecné dobré na větším pozoru měl, nežli jakékoli postranní pohodlí a přátelství.

V resoluci pak nejvyš. úředníkům v spisu $\frac{1}{2}$ d. srpna po týchž legaticích odeslané, vysvětlil věci ty všechny mnohem obšírněji v ten rozum: že jest z přednesení ústního a listovního svrchu jmenovaných osob jakožto král. čes. vyslaných doslechl i vyrozuměl všemu tomu, co by v sobě obsahovalo a zavíralo, načež po bedlivém téhož přednesení uvážení že se jim zase v tom následujícím způsobem pronášeti a resolvirovati ráčí:

Předně, že ponížený a poslušný vinš od stavův král. čes. evangelických jemu učiněný i se vším tím, což k tomu více přináleží, k sobě milostivě přijímá a jim proti tomu zase dobré, užitečné a ku pohodlí vlasti jich milé zdárnému se vztažující rady vinšuje a žádá, aby nyní mírnost a prospěch téhož král. čes. čím dále tím hojněji vzdělán a fedrován, nežli jeho dokonalá zhouba a zkáza rozmnožována a rozhojňována býti mohla.

Dále že se kurfiršt také v tom dobře pamatuje, jaká jsou starodávní kompaktata a erbanuňkové mezi král. čes. a jeho

1620 držitelé pořádnými (A) s jedné, a domem jeho kurfiřtským a knížecím saským s strany druhé zdělána, i kterak jsou předkové jeho je vždycky stále a pevně ostříhali i s touž korunou čes. v dobrém sousedství zůstávati se snažili. Anobrž že i sám kurf. od osoby své v jedné i v druhé věci nikdy jest nic nejmenšího dosavad scházeti nedal, nýbrž vždycky každého času k tomu směřoval a o to se staral, aby proti nim před sebe nic takového nebral, což by mezi nimi nevoli náhoukousousedskou ztropiti a příčiny k zrušení neb vyzdvižení tak vzácného svazku a sjednocení poskytnouti mohlo, jakož pak že jmenování stavové evangeličtí nyní kurfiřtu takové vysvědčení vydati musejí, a pro takové i všelikou vděčností náležitou a prokazováním služeb libezných jemu povinné a zavázané sebe býti uznávají a nalézají. Předně pak a obzvláště že jest tu svou dobrou a po předcích svých zdědilou volnost sousedkou při začátku toho nedorozumění v král. čes. vzniklého tím patrněji na sobě pronesl a dokázal tím: zdali by stavy evangelické tudy vyzískati a je od toho jich k ospravedlnění nemožného processu a předsevzetí odvrátiti, a k nějakému lepšímu jim i celému král. čes. snesitelnějšímu úmyslu a resoluci nakloniti mohl.

Ale přes to všecko že jest musel shledati to v skutku, že dotčení stavové pod obojí neřkuli ty erbanuňky starobylé na špatném pozoru měli, ale nad to výše nařídívše sobě v zemi regiment (B) nový, tudy je jakožto vyzdvihnouti a umoriti chtěli; čehož však že kurf. na ten čas v své váze a na místě svém zanechává s pokojem.

Podlé toho že kurf. nemá o tom pochybnosti žádné, že stavům pozůstává to v dobré známosti, jak věrně a živě jest se porovnání a upokojení nedorozumění toho českého ujímal, ničehož přitom nepomíjeje, cožkoli jim k dosažení cíle toho platně a prospěšně sloužilo, i jak malého poděkování na stavích tím sobě zasloužil, a kterak s tou interposicí vyvrženou dost dlouho se odkládalo a protahovalo, až naposledy smrt nebožtíka cis. Mat. v to vkročila (C).

A jakkoli kurf. podlé jiných a spolu s jinými sv. římské říše kurfiřty ještě k jiné nové interposicí jim radili, k níž i sám nynější římský císař, uherský a český král, jest přivolil (D); však že ani té sobě neoblíbili, nýbrž mnohem víceji k tomu dotčené císařské a královské velebnosti beze všeho rozeznání pořádného stalému zavržení a potom i k volení krále novému přikročili (E), a tudy jako i následujícím čekanstvím dosti zřetelně se v tom vůbec pronesli, že by k žádnému porovnání přátelskému libosti a chuti neměli, ale že by spíšeji při začatém processu zlém a těch mnohonásobných vý-

stupcích svých přetěžkých setrvati, nežli míru a pokoje stí- 1620
hati a k starému regimentu se navrátiti mínili. Čehož aby
tím snázeji sobě dovedli, že jsou zatím silně konfederací (F)
a sjednocení i s těmi lidmi zdělali, jež vůbec všickni lidé ro-
zumní vždycky za dědičné a úhlavní celého křesťanstva ne-
přátely drželi, o to toliko ústavně se starajíce, kterak by
všickni potentati křesťanští společnou svou mocí a silou ta-
kovým nepřátelům svým v úsilí jich zlém přítrž a překážku
učiniti a celé křesťanstvo tyranství a jha jich otrockého osvo-
boditi mohli (G).

I poněvadž tedy kurfiršt ze všech těch jejich předešlých
a již vůbec všemu světu povědomých processův a předse-
vzetí vynachází to, že všecky dobré rady a výstrahy při nich
malou platnost nesou, a stavové měli by větší libost k dal-
ším zaneprázdňením, nežli k nějakému věci té porovnání prá-
telskému a pokojnému: z té příčiny že i kurf. musel jest se
takovou měrou s svým pokojným úmyslem a předsevzetím
spokojiti a tomu neštěstí obecnému, ač byl by něco lepšího
raději viděl, běhu a průchodu volného dopříti, přitom však
tím se v mysli své těše, že jest všecko to od osoby své uči-
nil, což jen koli k upokojení rozbroje toho českého slušné a
užitečné býti se zdálo a vynajíti mohlo, a pro tu příčinu že
u potomkův milých ve všem tom dobře a podstatně vymlu-
ven bude.

Přes to však všecko, aby s král. čes. stýkající se země
v nebezpečenství nezůstávaly, J. M. římskému císaři a české-
mu králi, jak od jiných věrných a srdečně upřímných kurfir-
štův a knížat říše, tak ovšem i od něho samého náležitá šet-
rnost a respekt prokázán a tudy sv. římská říše v dobrém
míru a pokoji, obzvláště pak před nápadem Uhrův, Turkův
a Tartarův opatřena a ubezpečena býti mohla: z těch příčin
že jest kurf. v zemi své hotovost náležitou naříditi a podle
jiných věrných a horlivých sv. říše spoluoudův svá myšlení
tam naměřiti musil, kterým by vždy způsobem a prostřed-
kem ty v Čechách povstalé různice a nevole na dobré a po-
kojné míře se postaviti, všickni okolní sousedé před škodami
dostatečně opatření a ujištění, mír pak a pokoj obecný zase
vzdělán a sv. římská říše při svém důstojenství a velebnosti
a podstatě v celosti zachována býti mohla (H).

A poněvadž bylo by to vůbec výborně vědomé a známé,
že J. M. římský císař a český král ráčil jest se ke všechněm
a všelijakým jemu předloženým prostředkům pokojným mí-
lostivě nakloňovati a sobě je oblibovati (J), stavové však jich
sobě nelibovali a nepřijímali, nýbrž mnohem raději při vše-
lijakých oučincích a výstupcích svých setrvati se snažili; proti

1620 tomu pak všechněm věrným a upřímým spoluoudům, předně pak a obzvláště kurfirštům sv. římské říše společně by to náleželo, aby k věcem takovým déleji nemlčeli a skrze prsty na to se nedívali, jak vrchnost jejich den ode dne více a více se obtěžuje, zlehčuje a v potupu uvozuje (K): pročez že naděje se kurfiršt i jiní věrní a horliví stavové říše, že jim žádný v tom za zlé míti nebude, když by oni dotčené vrchnosti své v těchto nynějších smutných a zarmoucených časech neb přibězích pod pažďí sáhli, jí se ujali a při ní to učinili a dokázali, k čemuž je povinnost a závazek jejich i šetrnost k ní náležitá víže a vede, rozhlednouce přitom bedlivě i na to, že sv. římské říši bez toho sice na té české věci velmi mnoho záleží (L), a to v tom, že, jakž již dotknuto, vrchní hlava celého křesťanstva jest tu přenáramně uražena a zlehčena, král. čes. jakožto sv. říše léno neb manství a kurfiršství nejprřednější k znamenité záhubě přivedeno (M), J. M. sedmý sv. římské říše kurfiršt důstojenství svého zbaven, ješto sice slýcháno to není, aby někdo z manův prostých, bez povolení a vědomosti vrchního pána léna a rozeznání právního, z manství svého vyveden a oloupen býti měl (N), a do kollegium neb konsistoře kurf. jakýsi neobyčejný zmatek a novota uvedena býti by chtěla (O), ješto by z toho žádný potomkům svým nijakž práv býti a slušně vyměřiti se nemohl.

A jakož jest kurfiršt nikda žádné mysle a chuti ku prolévání krve neměl, ani k válkám škodným, nýbrž hned od počátku až posavad pokoje a míru stíhal, i o to se staraje, jak by mohl zase způsobiti dobré srozumění a důvěrnost mezi pánem a lidmi poddanými (P): takž také že J. M. C. uherský a český král naň jistou kommissí (Q), král. čes. a zemí k němu přivtělených se dotýkající, vložiti ráčil, kterouž z povinné šetrnosti a ohledu na J. M., ovšem pak uznáv to při sobě, že by táž kommissí k míru a pokoji se vztahovala (R) a tou měrou pravé křesťanské a v nezměněné konfessí Aug., kteráž v létu Páně 1530 sepsána jest, se obsahující náboženství, i všelijaká jich stavův privilegia a svobody mohly v své celosti a váze zdržány a zachovány býti (S), k sobě jest přijal, maje ku pánu Bohu všemohoucímu tu celou naději, že dotčená kommissí bude moci se od něho beze vši nepřátelské moci a běhu pěkně a pokojně vykonati, pokudž by jen stavové sami k tomu libost a chuť opravdovou měli a víceji míru a pokoje, nežli rozbroje a nepokoje sobě vinšovali a žádali. Nebo že kurfiršt všechněmi myšlenkami svými, jakž již nahoře dotknuto, směřuje toliko ku míru, ku pokoji, k zachování v celosti pravého, jistého křesťanského evangelického

náb., nicméně i jejich dobře nabytých privilegií a svobod, 1620 i také, jak by přitom J. M. císařské a královské rešpekt a poslušnost v své podstatě zdržán, jeden každý při tom, cožkoli mu od Boha a práva jest propůjčeno a spravedlivě náleží, přichráněn býti mohl.

Jestliže tedy stavové evangeličtí král. čes. k těm věcem opravdovou mysl a libost mají, tedy že budou moci dle jeho zdání všeho toho bez nejmenšího nepřátelství dojíti a dosáhnouti, a to daleko lépeji a konečněji, nežli aby měli všechna svá již připomenutá privilegia a svobody, obzvláště pak pravé křesťanské a nezfalšované náboženství na nejisté té války skončení a pouhém štěstí, jež nad míru vrtkavé jest, zavěsiti a založiti (T).

A to vše že jsou již i stavové evangeličtí v Hořejších Rakousích při sobě zdravě a bedlivě rozvážili, J. M. císařské a královské na milost jim předloženou se dali, a skrze to pravé křesťanské náboženství sobě obdrželi se všechněmi privilegii a svobodami svými; proti tomu však všeliké nepřátelství, země i lidí poddaných svých záhubu i jiné neřesti a sloty, kteréž sice z války obyčejně vyplývají, od sebe odvrátili a všemu tomu přítrž učinili (U).

Jestliže by pak stavové přes to všechno byli vždy žádostivější od svého předešlého mínění nikam neustupovati, ale v tom nynějším těžkém příběhu, země zpuštění a zhubení a v patách následujícím krve nevinné prolévání ještě dále setrvati, tedy že sice kurfiřt také jich při témž úmysle s pokojem zanechati musí. Nicméně však že k stavům jest naděje té, že sobě ta jeho mnohonásobní jim vždycky činěná napomenutí a výstrahy ku paměti přivedou a vždycky, pokudž by táž věc nějakého jinačejšího a nebezpečnějšího skončení dojíti měla, jeho osobu ve všem tom při sobě výmluvnou míti budou; tím sebe konečně a neomylně ujistiv, že by bylo kurfiřtu mnohem mileji, kdyby se táž věc jinačeji zdařila a zvedla, a že jest s nimi tak dobře a upřímě vždycky mínil, jakby s svými vlastními a dědičnými poddanými miniti měl a mohl.

Co se tkne těch zbraní stavům mark. mor. s pomocí jeho obstavených a odňatých, a že se stavové král. čes. za ně přimlouvají, aby jim zase propuštěné a navracené byly, nebylo by sice kurf. nic milejšího jako to, aby v té příčině týmž stavům přátelskou a líbeznu volnost prokázati mohl; poněvadž pak táž věc neřkuli proti J. M. C. mandátům přísným, teď nedávno vůbec vydaným, jehožto rozkazu milostivému kurfiřt jest povinen slušně zadosti činiti, patrně čelí, ale nad to výše že dotčené zbraně odňaté měly býti ven z země jeho vyvezeny bez vůle a opovědi jeho, a tou příčinou nebyly ani

1620 nikdež na žádném cle neb mejtě náležitě opovědiny: z těch i jiných příčin že žádný nebude moci kurfiřtu míti slušně za zlé, že k žádosti té na ten čas povolití nemohl.

To že vidělo se kurf. za potřebné, vyslaným ode tří evang. stavův král. čes. za resolucí neb odpověď na přednesení jich dáti; jimžto jako i všechněm již jmenovaným stavům vši milosti a přízní svou kurfiřtskou laskavě nakloněn býti ráčí. —

Na kraji pak aneb po straně též resolucí byly přidány glossy neb poznamenání podle pořádku liter abecedních takové:

A. Za toho i ještě dosavad nynější král český se uznává a drží, nebo nikda nic jiného naň dovedeno a prokázáno není; nýbrž to jest spíšeji provedeno zřejmě, že strana odporná nikdy jest v držení a vládnutí král. čes. skutečně a pořádně nevešla.

B. Stavové téhož král. nic před sebe nebrali a nečinili, k čemu by dle moci a znění privilegií i svobod svých práva a spravedlnosti neměli, jakž apologie a dedukcí jich to zřetelně ukazují.

C. Tím ne stavové, ale strana jich odporná jest vinna.

D. Mělaliti kdy v příčině té taková interposicí místo a průchod svůj, tedy při nejmenším nemusila v tom způsobu a mezích býti postavena, jakž nyní o ní zpráva a soud se činí. Nebo k čemu bylo by potřebí interposicí jaké, když jest již jedna strana odsouzena byla? Toť by byla jistě právě stranní, podezřelá a jakási podivná tractací. Aneb snad se v hlavní věci teprva od zavřetí sjezdu Milhauszského proměna nějaká stala.

E. Příčiny a průvodové jich gruntovní nacházejí se v dedukci jejich s dostatkem prokázání.

F. K takové konfederaci byly dotčeny země nejtěžším nepřátelstvím, násilím, nátlakem, krve nevinné vyléváním a pouhým barbarským a nekřesťanským cizího lidu a národu tyranstvím dohnány a přinutkány. Mají však pro sebe příkladů dosti, že i předešle těm podobné věci u nich se přiházely.

G. V tom děje se stavům křivda a bezprávi zřetelně; nebo oni na nic toho jak živi ani nemyslíli, ani to na ně žádný neprokáže na věky, nýbrž časem svým něco jiného na stranu odpornou světle a neukrytě se pronese; anobrž spíše se to najde na císařské rady a služebníky, jak nebezpečné praktiky proti zemím okolním při dvoře tureckém kovali a ještě dosavad osnovati nepřestávají.

H. Zdali mohl by býti cíl ten dosažen skrze nebezpečenství a neřešení vojenských rozmnožování a uvalování takové síly národův cizích do říše, to čas a skončení války této ukáže.

J. Ba spíše opomítal je, nechtěv jim a zemím sjednoceným ani za jeden měsíc příměří dopřítí, jakkoli jinačejší trošty jim v Prešpurce dával.

K. To činiti žádný z nich sobě nežádá, nýbrž hotovější sou J. M. všelikou šetrnost a účtivost náležitou prokazovati; ale násilí svému se brániti, toť všeliká práva propůjčují.

L. Jestli tu vlastně činiti o dobré a užitečné celé sv. říše čili samého domu rakouského, to se z rozličných spisův a vysvětlení o té věci již předešle na světlo vydaných s dostatkem vyrozumívá.

M. Jestliže ty motivy mají býti k věci této platné a podstatné, i pročež jest na onen čas kurfiřst saský k tomu mlčel a skrze prsty díval se na to, když císaře Rudolfa jeho vlastní s důstojenství jeho svrhli, ješto pře jeho měla daleko lepší grunt a podstavek nežli nynějšího císaře?

N. Proč se pak cis. Rudolf s tím bezprávím potkal? Jak jest pak 1620 s tímto nynějším léna nadáním neb obdarováním, tož zůstává ještě u veliké nejistotě a pochybnosti.

O. Jestliž pretensí rakouská právní a pořádná býti musí, tedy by časem svým i ženy do kolleje kurfiřtské přijíti a dostati se mohly.

P. V tom úmyslu a předsevzetí setrvati, bude Jeho kurfiřtské milosti s pochvalou; ale to krve nevinné vylévání, naděje vede, že spoluoudům jeho a domácím víry nebude se hrubě líbiti.

Q. Ta jeho kommissí nemá základu neb gruntu spravedlnosti žádného; nebo král. čes. jest vyňato z jurisdikcí říšské, a tou měrou stavové říše nemohou proti dotčené koruně žádných kommissí k sobě přijímati a je exekvirovati.

R. Anobřz mnohem víceji k zkáze a potlačení jmenovaného království i jiných zemí by se vztahovala.

S. Kde jest na to jakási assekuraci neb pojištění dostatečné? Jižť toho stavové v Hořejších Rakousích vrchovatě zakoušejí; rovně jako i Čechové spolu s jinými zeměmi přivtělenými shledali to v skutku, kterak jsou jim majestat jejich drželi a plnili.

T. Proti neslušné moci a násilí nepřátelskému není prostředku lepšího a jistšího, jako se hájiti a spoléhati na Boha, nemaje do kurfiřta naděje té, aby on kdy ku potlačení a zkáze náh. evangelického od osoby své raditi a pomáhati měl.

U. Sám skutek a skončení věci té potom to dobře ukázal, když na náboženství své žádného dokonce pojištění a konfirmaci dosáhnouti nemohli, nýbrž zůstávají vždy s ním předece v nebezpečenství předešlém, obávající se, aby o ně i o všechna privilegia svá dokonce nepřišli. Jestliž tedy i potentatové sami evangeličtí budou k tomu ještě věrně napomáhati, nechtěvu na to myslí, žeť časem svým z toho pánu Bohu přetěžký počet vydati musejí. —

Věci Lužické).*

Kurfiřt saský žádnými stavův král. čes. a jiných lidí rozšafných výstrahami nedal se s té kommissí od císaře naň vzložené svěsti; nýbrž co sobě jednou v mysli své zamínil, to také co nejdříve k skutečnému vyřízení přivésti usiloval, na dokázání k císaři římskému své povinné devocí a náklonnosti. A ačkoli již všechno všudyž k tažení vojenskému pohotově a na poskoku měl, pro dovršení však svého úmyslu pokojného, dříve nežli s týmž lidem svým válečným do Hořejších Lužic vtrhl, učinil ještě jedno napomenutí obšírné k prelátům, pánům a stavům dotčeného markrabství Hořejších Lužic z města svého Stolpy 26. srpna, napomínaje jich: aby dotčené cis. a král. naň vzložené kommissí při sobě bedlivě povážili, že totiž ona jim všechněm k nejlepšímu nařizena jest a se vztahuje; aby milost od J. M. cis. a král. podávalou s poddanou vděčností ujali, povinnost a závázek svůj, jímž sou byli J. M. cis. a král. zavázáni, na pozoru měli, chtěli moc válečnou, kterouž se jim hrozí, od sebe odvrátiti.

* Orig. d. IX. str. 1406, 1409

1620 I poněvadž obmeškání v té příčině bylo by jim velmi nebezpečné, a přítomná moc válečná odkladu žádného trpěti nemůže: pročež aby ve třech dnech od dodání jim psaní tohoto pořád zběhlých skrze jisté vyslané z prostředku svého plnomocníky, jimžto kurfiřt svobodný glejt ku příjezdu a odjezdu dávati ráčí, před osobou jeho světle, oble a beze vsí výminky se pronesli, že dotčenému císařskému a královskému rozkazu poslušně zadosti činiti chtějí.

Když pak Lužičané pro jisté překážky, kteréž v to vkročily, nedali se na to napomenutí kurfiřtovo najíti do města Budišina ke dni 27. srpna, tak jakž on toho od nich žádal, aby mohli z vyslaného jeho jmenované kommissí a další vůli císařské vyrozuměti; tedy kurfiřt odeslal jim o túž věc z téhož města Štolpy 30. d. srpna druhé psaní, v němž doložil toho:

Poněvadž bylo by slušné a náležité, aby dotčenou kommissí císařskou jim otevřel a v známost uvedl, pročež že jim příležitě odsílá hodnověrný přípis jak té kommissí tak i předešlého psaní svého, kteréž k nim učinil, žádaje jich, aby to obé k srdci svému zdravě připustili, císaři jakožto králi českému se pokořili a v již určitém terminu neb času před ním v úmyslu svém, co by dále činiti mínili, patrně a na konec se otevřeli; ti pak, ješto by se z prostředku jejich k císaři a kurfiřtu pod ochranu jejich poddané a poslušně utéci chtěli, aby i hned k kurfiřtu do ležení jeho koně své jízdné, jimiž povinni jsou markrabství Hořejších Lužic službu lenní neb rytířskou prokazovati, vypraviti nepomijeli. Jestliže by je pak kdokoli k vykonání nějakého nového slibu člověčenství jakýmkoli způsobem namlouvati usiloval, takového žádného aby neposlouchali a nic toho před sebe nebrali, mnohem pak méně k nějakému účinku neb předsevzetí nepřátelskému proti lidu jeho válečnému již v poli ležícímu aneb i proti jeho zemím a lidem poddaným sebe ponoukati a pozdvihovati nedali.

Proti tomu že jmenovaným stavům, a zvláště těm, kteříž v císařské a královské, ano i v jeho devoci a poslušenství stále trvají a rozkazu jich vhod se činiti snaží, na vědomí dává a v tom se jim ještě jednou milostivě zamlouvá i konečně ujišťuje, že jim všechno to, což se koli v často psané císařské a královské kommissí milostivě zaslubuje, a kurfiřt jim to též připověděl, pevně a stále držáno a skutečně plněno býti má. —

Podtím pak císař, nemoha se dočekati žádné jisté od kurf. sas. resoluci, jakkoli naň ústavně dolihal posel jeho, Jan Jiří hr. z Vysokého Collernu, co by o tom publikování achtu proti Fridrichovi králi smýšlel, a brzolitáž exekucí proti král. čes. začne, vložil tu práci opět na Karla Hannibala z Donína a poručil mu v psaní svém, jemu z Vídně do Drážďan po schválním kurýru 29. d. srpna odeslaném, aby dodada od něho kurfirstu listu níže pod týmž datum položeného, podlé své nejvyšší pilnosti a prozířetelnosti jeho k tomu přivedl a ponukl, aby s tou jemu od císaře svěřenou exekucí a vpádem do král. čes., pokudž se toho ještě nestalo, již jednou aspoň začátek ůáký skutečný udělal, a pod tu hodinu, poněvadž již rok tento k náklonku svému hrubě se schyluje, času více nemařil, vida, kterak s pomocí boží císaři jeho věci na vše strany dobře a šťastně se daří.

V tom pak psaní císařském kurfirstu sas. svědčícím obsahovaly se věci tyto:

Předně děkoval mu císař přátelsky a milostivě z té jeho neproměnné, kterouž k němu i k celému domu rakouskému na sobě pronáší, věrnosti volné a volnosti věrné; za tím činil mu zprávu o předsevzetí snažném knížete bavorského. Poněvadž jest dotčené kníže arciknížetství jeho Hořejších Rakous, nic se neohlédaje a překážeti sobě nedada mnohým nesnázem, kteréž se mu při věci té naskýtaly, díka Bohu! zase jemu v poddanou poslušnost uvedl a nejpřednějších v něm měst, passů a šancův na vodě i na zemi se zmocnil a je lidem svým náležitě osadil, proti tomu pak pro doplnění a zsilení armády své lid verbovaný, jízdný i pěší, stavův rakouských na svůj pšteluňk a službu přijal, ano i jisté vpády, jimiž by moc a silu nepřátelskou roztrhl a jinam odvrátil, do král. čes. již nařídil, jakž bezpochyby kurfirst o tom o všem od téhož knížete s dostatkem jest zpraven, a mezi tím také strejc a bratr jeho, arcikníže Albrecht, armádu svou pod správou markraběte Spiňoly do říše k Rejnu podobně vypravil, jemužto vojsko unie říšské vstříc na díle přes Rejn také vytáhlo a se podalo, takže kurfirst nemá se tak obzvláště žádné nebezpečnosti v řízení kommissí své obávati jak od armády české, tak ovšem ani od unie, mnohem pak méně od toho lidu englického, kterýž ven z Lužic vyveden jest, a tou příčinou že jest hrubě na času, aby při tom v hromadu se sražení ani času ani příležitosti dobré déleji nemařil a nezanedbával: z těch tedy příčin že císař kurfirsta po druhé za to hrubě přátelsky a milostivě žádá, aby té jemu svěřené exekuci, pokudž

1620 se ještě nic toho nestalo, začátek skutečný učinil, zvláště když ze všech cirkumstancí tomu se srozumívá, že s pomocí boží na všech místech dobrého štěstí a prospěchu v věcech a předsevzetích jejich jest se nadáti.

Co se pak tkne publikování toho achtu proti jeho neposlušným, že císař z psaní kurfirštova 14. d. července datovaného porozumívá, že by zdáním svým vedl k tomu: poněvadž by týž acht nemohl se na ten čas s žádnou reputací a s užitekem císařským publikovati, protože by se k exekuci jeho pro jiná nynější zaneprázdnění mnohá a přetěžká přikročiti nemohlo, pročez že kurfiršt, nečině v tom císaři vyměření žádného, smýšlel by o něm to, aby se s ním na ten čas dokonce spokojili a odložili processu toho do jinší příležitosti a uchopili se mnohem raději prostředku toho, o němž kurfiršt poslu císařskému navrhl, a on dotčené navržení císaři neřkuli věrně a dostatečně v listu svém přednesl; ale nad to výše i podlé jiných mnohých partikulárních věcí císař z též jeho zprávy tomu zřetelně vyrozuměl, že by kurfiršt v příčině toho achtu netiskl již více na žádný sjezd a shledání všech kurfirštův, nýbrž že sám k tomu se zná, že by se nyní k němu příhodně přikročiti nemohlo, a byť i to se stalo, žeť by se s tou věcí drahně času ztratiti musilo; nýbrž kdyby nejdříve jen s těmi nastávajícími vpády do Čech a do Dolejšího Falcu hotovi byli, a potom táž exekuci jmenovaného achtu příhodně předsevzata býti mohla, že by teprva tehdaž císař ku publikování jeho bez dalšího, jak jejich kurfirštův tak i jeho saského, rozmyslu a rozpakování velmi dobře přistoupiti mohl.

A když císař z téhož hraběte zprávy i tomu jest vyrozuměl, že ho kurfiršt napomíná k tomu snažně, arcikníže Albrechta namluviti, aby tím dříveji aneb spěšněji s lidem svým do pole vytrhl, to že jest se již od císaře se vši podstatou vykonalo, a týž lid arciknížecí že již také počíná sice do říše táhnouti. Ale poněvadž měl by proti sobě všecku moc unie, k tomu také všecko všudyž předsevzeti jeho tížeji mu přijde, dříve nežli by se publikování achtu vykonalo; z té příčiny že týž arcikníže Albrecht, jak pro hojnější toho jeho tažení vojenského výmluvu a ospravedlnění, tak ovšem i pro snadnější strany jich odporné roztrhnutí, publikování často jmenovaného achtu ustavičně se na císaře dopisuje a jakořka na té samotné výmince to celé tažení své zavěšuje a zakládá.

Nad to že i sám císař předešle zakázal se tím arciknížeti, že, jak jen lid jeho počne se z kvartýrů nahoru hýbat, takový acht i hned publikovati dáti chce; jakož pak se to, což samo v sobě světlé a patrné jest, bez nejmenší zřízení

zem. sv. říše ouhony a ublížení výborně státi může, zvláště 1620 když i příčiny od kurfiršta sas. přivedené, pro něž by vyhlášení achtu toho na ten čas jakořka neplatné a nepodstatné bylo, již také minuly a z cesty složeny jsou, poněvadž Spiňola troufal by sobě s pomocí boží a s tím svým vojskem silným tůž věc dobře a násilně spraviti a vyříditi. Tou příčinou že císař nevidí, jak by na nepřestávající arciknížete toho při něm vyhledávání, poněvadž na něm skoro to nejtěžší břímě exekucí té vojenské leží, často řečeného achtu vyhlášení, což se sice bez toho s právem dobře státi může, do dalšího času odložití mohl. Při čemž však že císař to na dobrém pozoru míti chce, aby skrze to ani kurfirštu ani knížeti bavorskému žádná nepřiležitost povstati ani v exekuci jejich jaká nesnáz neb překážka těžší zavalena býti nemohla.

Z Nové Bystřice od sněmu uherského že císařští poslové před osmi dny beze všeho vyřízení domů se zase navrátili, protože Betlén spolu s svými náhončími a následovníky do žádného pokoje jíti mu nechce, leč by i do něho Čechové byli pojati. Čehož však že jest císař takovým lidem s zřejmou celého kollegium kurfirštského, jemuž k rozeznání rozepré takové před tím se podávaly, ouhonou a zlehčením svěřiti jest nemohl. Ale tak že nyní již toliko na tom pozůstává, že Betlén velmi silně se o to snaží, aby s pomocí zpronevěřilých poznovu silný vpád a štráf do císařských poslušných zemí skutečně udělal. K kterémužto cíli Betlén v celé zemi uherské s oné strany Dunaje správy královské se ujal, jsa toho celého a dokonalého úmyslu, pokudž jen nevyrozmí brzo, jaká proměna v Čechách se stane, dáti se týmž zpronevěřilým za krále jich vyzdvihnouti a korunovati. Tou příčinou že jest Prešpurk silně osadil proto, aby se i přívozem přes Dunaj i korunou uherskou tím lépeji zjistiti mohl. Čemuž však že císař s pomocí svých věrných, jak Uhrův tak i jiných zemí, pokudž se jen to nejvýše bez roztrhání a ztenčení armády jeho bude moci státi, v tom vstříc vjiti a přítrž náležitou učiniti chce. Nejlepší pak a nejprůhodnější prostředek k tomu že by byl ten, kdyby ta exekucí v Čechách čím dříveji, tím platněji k skutečnému vyřízení byla přivedena, protože by tudy ti vrtkaví a nestálí lidé v povinnosti své a ta pevná celého křesťanstva bašta nebo zeď ještě déleji v své celosti a podstatě zdržána, a jedenkrát za všeckrát neb vždykráté náležitě spevněna a opatřena býti mohla.

Dále že v jeho arciknížetství Dolejších Rakouských někteří nevěrní spoluoudové zemští, nežli by se s císařem smířili, spojili se mnohem raději s nepřitelem jeho. Pročež že jsou nad to nade všecko, aby nevěru svou dovršili, i těm čtrnácti

1620 dnům, jim od císaře zvláštním patentem k usmyslení sobě vyměřeným, svévolně a urputně projíti dali; proti nimž že bude míti příčinu velikou, aby časem svým s pokutou jim pohroženou opravdově přikročiti nepomíjel.

Naposledy že i to kurfirštovi uvozuje v známost, že dnes aneb zítřka kníže bavorské s dílem vojska svého srazí se s armádou císařskou, zatím hned upřímo na nepřítele potáhne a jemu podlé příležitosti nahodilé s pomocí a přítomností boží bitvy polní podati a ku potkání hlavnímu ho pobídnouti míní. Jaké pak skončení táž věc vezme, že chce císař kurfiršta v tom neprodleně zpravit, jako i o tom že mu zprávu dává, kterak kníže bavorské ostatní lid svůj dosavad v zemi jeho zůstávající s houfy Wirepurskými v hromadu sraziti chce, jehož dobře do jedenácti tisíců pospolu se shledá. Ti že také kurfirštu spolu s knížetem bavorským se vši mocí a silou svou na pomoc přispěti a jeho v čas potřeby nastalé platně zastati moci budou.

Což vše že císař jeho lásce v milostivé a spasitedlné dověrnosti v známost uvéstí a po tomto kurýru schválním odeslati chtěl, zůstáváje k němu přátelstvím, milostí císařskou i vším dobrým z toho srdce neb z té duše nakloněn. —

Psaní Maximiliana bav. do Čech a odpovědi na ně.

Maximilian, kníže bavorské, zmocniv se Hořejších Rakous, 22. srpna z Lince se hnul k městu Freištatu neb Cáhlově, kdež do 29. srpna se pozdržel.

Dokud pak kníže zdržoval se v Cáhlově, učinil odtud opět pronikavé a pohnutedlné psaní 25. d. srpna netoliko k králi Fridrichovi, strejci svému, ale také i ke všechněm stavům král. čes. v tom smyslu:

„Vysoce urozený kníže a přátelský milý strejče! Jak věrným upřímným otevřeným úmyslem jsme i před i po tom novém domnělém volení českém Vaší Lásce psaními našimi, pod datum 24. d. března a 26. září, též 7. i 26. d. října roku pominulého, nic méně i 24. d. března, 20. dubna a 5. d. máje tohoto přítomného, se vším dostatkem a případnostmi potřebnými, věci tyto, jmenovitě, proč by jste se V. L. cizí a již prvé jinému korunovanému a právo nápadní majícímu uznalé neb přisouzené i na hlavu vstavené koruny neujímati, toho tureckého a strany té přídržícího se chlapa a mana ochrany a pomoci a assistencí se vzdalovati, vzácné svobody německé jemu pod nohy nepokládati, skrze takové žádnými právy nepropůjčené, ovšem pak všechněm potentatům křesťanským k znamenité ouhoně a zkrácení se vztahující volení, neřkuli

obojího království a dosavad s náklady převelikými, s starostí a s krví křesťanskou zdržané zdi a bašty přední v křesťanstvu, totiž uherského a českého, spolu s pozůstávajícími dědičnými zeměmi rakouskými do nejtěžší záhuby a otroctví tureckého nezavozovati, alebrž i pozůstalé římské říše ku pozdvižení veřejnému i k zkáze dokonale nepomáhati, ji národům cizím v loupež a v kořist nevydávati, předně pak a obzvláště osobu svou vlastní, jakožto přední a vzácný kurfiršt říše, kterýž by při svých zemích a lidech poddaných u větší a pokojnější vážnosti život a léta svá mladá velmi pohodlně a zvolně strávit mohl, ano i jiné domácí své do tak zřetelného nebezpečení nezaplétati, mnohem pak méně velikou příčinou a původem toho nebýti, aby pod V. L. jmenem a titulem, ovšem pak s pomocí její tyto země tak žalostivě s hrozným tak mnohé nevinné krve křesťanské proléváním a s nejhorším během nepřátelským do gruntu zkaženy býti měly, nýbrž mnohem raději podle vnuknutí a regule práva přirozeného „Co sám míti nechceš, toho jinému nečiň,“ takovou cizí korunu jejímu pravému a staršímu králi zase postoupiti, země tou příčinou pozdvižené ku povinné poslušnosti jemu napomenouti, pokoj a svornost vzdělávati a podle příkladu toho veleslavného reka neb hrdiny strejce Vaší Lásky, pana Filipa falckraběte při Rejnu slavné paměti, mnohem spíšeji dotčených zemí a tudy i celého křesťanstva před tureckým i přede všech jiných náhončích jeho a chlapův jhem otrockým hájiti a zastávati, nežli z nabádání vášnivých, za horka nakvašených, nepokojných a po všelijakém neštěstí nezřízeně dychtících hlav sobě samého spolu se vším křesťanstvem tomu krvežíznivému a dědičnému téhož křesťanstva nepříteli do rukou samoděk uvéstí neb vstrčiti pomáhati míti ráčili — věrně, dobrým úmyslem, pohnutelně a podstatně na rozum dali, V. L. napomínali, ano i časem výstrahu v nich doložili, pokudž by ste vždy rady a zdání našeho dobrého uposlechnouti pominuli, a J. M. C. spolu s vlastní naší milou ještě do nějakého těžšího nebezpečení upadnouti měli, my pak podle jiných knížat říše a J. M. C. dle povinnosti naší J. M. učiněné v tom bychom napomenuti byli, aneb že by na nejtuzší přišlo, že bychom uznávali býti sebe tím povinni, abychom J. M. C. jakožto nám od p. Boha vystavené pořádné a nejvyšší hlavě, ano i vlastní naší na mizinu jdoucí, čímž jednomu i druhému jeden každý z nás, zavrhuje všeho jiného na straně, zavázán jest, podle nejvyšší možnosti naší ku pomoci přispěti a obecného dobrého snažně a opravdově vyhledávali i zastávali: tomu všemu z dotčených psaní a napomenutí našich, a zvláště z posledního, jehož tuto přepis hodnověrný pro snadší

1620 vyrozumění přiložiti jsme dali, obšírněji vyrozuměti se může.“

„Ku kterémužto napomenutí upřímému byli jsme, mimo příčiny veřejné a obecné, obzvláště naší blízkou krevností, rodem, přátelstvím, strejcovstvím a sousedstvím a pro samo odvrácení ode všech těchto nynějších nepřiležitostí myslí starostlivou pohnuti a přinucení. Anobř i V. L. v odpovědi své sami se k tomu přiznáváte, že toho našeho upřímného napomenutí a výstrahy jináč nám nevykládáte a k sobě nepřijímáte, než že z pravého německého otevřeného srdce i z dověrnosti nelicoměrné, též z obzvláštní a upřímé k V. L. a domu vašemu náklonnosti, podobně z starosti a péče naší vroucí a opravdové o V. L. a obecné dobré pochází; item že jsme se ve všem tom k V. L. tak zachovali a to od sebe učinili, čehož by se V. L. od svého věrného a upřímného strejce a přítele nadáti mohla.“

„I poněvadž takové napomenutí a výstrahy nepřinesly s sebou platnosti ani prospěchu žádného, nýbrž dotčená nevole byla by na nejnebezpečnějším stupni postavena neb zavěšena, tak že J. M. C. tou příčinou ráčil býti pohnut k tomu, aby se podobných prostředkův důležitých a nevyhnutelných ujíti a obzvláště za příčinou země své dědičné arciknížetství Hořejších Rakous jako i král. čes. jistou kommissí na osobu naši vzložiti musiti ráčil — čehož jest nám srdečně líto, a byli bychom sobě jistě přáli, aby ty věci tak byly daleko nezašly, a my byli v dotčené kommissí ušetření — : z těch příčin nemohli jsme toho pominouti, abychom syrchu z doložené, věrné, upřímé a otevřené mysle naší též kommissí císařské přípis V. L. odeslati, v známost uvést i ji přitom dostatečně napomenouti neměli, aby jste takových nad míru nebezpečných a závadných věcí víceji nezastávali a nefedrovali; nýbrž raději naši i jiných více k V. L. dobře příchýlných kurfiřtův, knížat a stavův věrné a upřímé radě plac a průchod volný při sobě dali, korunu českou její již prvé vyhlášené a právo nápadní k ní mající hlavě zase navrátili, král. čes. a země k němu přivtělené J. M. C. v moci poslušně zanechali, protimyslných a zhlavy dědičných, zjevných a škodlivých celého křesťanstva nepřátel pocházejících, k otrockému snížení národu německého se vztahujících rad a obmyslův zoufalých dokonce se zhostili a místo toho mnohem raději všechněm patriotům věrným ty turecké a podpaždíkův jeho praktiky pro podstatnější celého křesťanstva obhájení a vzdělání pokoje obecného v sv. říši německé, na ten čas v znamenitě těžkém nebezpečení postavené, nicméně i všechněch království a zemí v nivec obracet, a to dilo vysoce potřebné, užitečné a

pánu Bohu všemohoucímu, kterýž jistotně takových neřádů 1620 a neřestí sobě libovati a původův jich hlavních bez pokut a trestání hrozného zanechatí neráčí, nad míru libezné k jeho místnému vyřízení přivéstí nápomocní byli a tou měrou i jiných mnohých větších rozbrojův a škod sobě i jiným uspořili.“

„Jestliže by pak to již naprosto jináče býti nemohlo, a stavové král. čes. k té kommissí císařské, kterouž jsme jim předešle uvedli v známost, přistoupiti a podlé ní se poslušně zachovati nechtěli, tedy musili bychom my povinnosti a práci těžké od J. M. na nás vzložené aspoň zadosti učiniti; jakož pak v jedné i v druhé příčině a případnosti v jmenované kommissí obsažené nyní již upřímo do Čech táhneme a tam k řečeným stavům a poddaným (nebo s V. L. jest jiné mínění neb jiná věc) způsobem nám vyměřeným zachovati se chceme a musíme.“

„Hořejší země rakouská již jest J. M. C. ku podobnému poslušenství přivedena. Byli bychom sobě višňovali, ano i dle nejvyšší možnosti snažili jsme se skutečně, aby byla mohla táž věc neb expedici beze vši obtížnosti obyvatelův jejich se vykonati; ale poněvadž dotčená země dala věcem těm příliš daleko přijíti, tak že nám všechněm těm nepřiležitostem, při tak veliké síle a směsici lidu rozličného, a že stavové a obyvatelové s počátku nám se v předsevzetí našem protivili, všelijak vzhoditi a vstříci vkročiti lze a možné nebylo, jakž takoví váleční příběhové a nespůsobové vůbec známi jsou, proč musíme to pánu Bohu a jeho dobrolibezné vůli, ano i věci samé příběhu a způsobu poručiti. S tím zůstáváme V. L. vždy každého času k službám volný a věrný strejc Maximilian.“

Druhé jeho psaní stavům pod týmž datum svědčící obsahovalo v sobě napomenutí takové:

Že dává jim na vědomí, na jaký způsob J. M. římský císař, pán jeho nejmilostivější, jemu důležitou kommissí, dle příležitosti originalu (kterýž stavové jemu zase odeslati povinni budou, zanechajíce sobě přípisu hodnověrného) na ně společně všechny se vztahující, k vyřízení poručiti ráčil.

I ačkoli kníže i jeden každý člověk rozumný, kterýžkoli to veliké nedorozumění a nevoli k srdci svému zdravě připouští, nemůže než bolestně to nésti a želeti nad tím, že přes taková mnohonásobná rozličných potentátův, kurfiřtův, stavův, obzvláště pak od osoby jeho jim činěná napomenutí a výstrahy věrné a upřímé, nicméně i představování jim před oči království a kurfiřtství českého, zemí k němu přivtělených a okolních až i sv. římské říše nebezpečnoství nejtěžšího, ovšem pak přese všechny jim podávané prostředky pokojné,

1620 interposicí a zámlovu, vždy předce k tak přesmutným a zarmouceným příběhům a terminům nejposlednějším s nesmírnou škodou, bídou a zkázou, ano i krve nevinné křesťanské proléváním věci ty přišly, a kníže pro samu věci té důležitost a podstatu byl by tomu velice rád, aby byl práce a řízení toho dokonce prost a v něm od císaře ušánován: — přes to však všecko že jest se upamatoval v povinnosti té, kterouž jest nejvyšší a jemu od Boha představené hlavě zavázán, a na její rozkaz podstatný jmenovanou kommissí, jakkoli ta jemu ustavičně dosti těžce přichází, na sebe přijíti musil.

Z té příčiny že jim všechném společně i rozdílně často dotčenou kommissí a patent a v nich obsahující se nejmilostivější J. M. C. žádost a pronešení jak z strany poskytnutí jim milostivé dobrotivosti, tak i z strany přikročení k nim přísnější cestou v známost uvéstí jest měl i chtěl proto: aby oni všickni společně neb rozdílně i hned, jakž je toto psaní a obeslání jeho dojde, takové milosti císařské, v poslušnosti nejpoddanější před ním se postavice a týž rozkaz císařský skutečně naplníce, účastně sebe učinili, sebe, manželek a dítek svých i celého království již aspoň lépeji ušetřovali a na bedlivějším pozoru měli, sebe žádnému člověku, obzvláště pak lidem těm, kteříž v té věci hůřeji, nežli jiní, zavedli, s toho dobrého sraziti nedali, a tou měrou sobě, jiným i tomu slavnému království z toho přežalostného a nešťastného losu i z ještě dále následujícího nebezpečení největšího a poroby toho nejúhlavnějšího jména křesťanského nepřitele nesnesitelné, jížto všecky ty země, kteréž on sobě podmanil, a podobně i všecky nim se řídící a spravující země, stavové i regentové přes příliš zakoušejí, pomohli a se zase pod J. M. C. jakožto svého dobrotivého, milostivého, korunovaného a pomazaného pořádného krále, jemuž jsou stavové náležitou povinnost vykonali, a kterýž všecky poslušné a povolné na milost přijítí chce, se přivinuli a vinšovaného pokoje došli, nežli aby skrze tu svou neposlušnot urputnou příkřejší a tužší pokuty, trestání a jisté neštěstí záhubné, s svou věčnou ouhovou a pomluvou, s níž by se přede vším světem potkali, protože jsou takovou milostí císařskou jim poskytnutou svévolně pohrdli, na sebe uvaliti měli, přitom také toho zdravě a bedlivě u sebe povážice a to za času opatřice, aby sebe samé, manželky a dítky své, až i to rozkošné a pěkné království jak svým vlastním tak i jiným vojákům a národům cizím v loupež nevzdali, jakož pak že on proto již do král. čes. upřímo táhne, aby ty, ještě by se J. M. C. poddaně a poslušně vhod činiti mínili, chránil a zastával, ty pak, kteříž by se toho učiniti zpechovali, mocí k tomu přivedl, a to vše

dle moci a znění často jmenované kommissí císařské. V kte- 1620
réžto potřebě že bude ho moci jeden každý na cestě snadně
dojítí a při něm se ohlásiti.

A protož že jich ještě jednou v tom pohnutedlně a se
vším dostatkem napomíná, aby tu císařskou jim poskytnutou
milost a dobrotu skutečně seznali i všechných a všelijakých
nepříležitostí vystřáhnouti se hleděli, pokudž jim sice jejich
vlastní a domácí, též i celého království pohodlí a blahosla-
venství časné, ovšem pak obecné všeho křesťanstva dobré
milé a vzáctné jest, ani nemínili všeho všudyž dokonce se
odvážiti a v šanc svévolně vsaditi.

Naposledy že dotčení stavové budou věděti dobře toto
obeslání a vůle císařské jim v známost uvedení i hned kde
a jakým způsobem vůbec publikovati dáti, tak aby potom,
nestaloli by se toho od nich, z toho přetěžce odpovídati a
právi býti nemusili. —

Král Fridrich, pováživ bedlivě spellu s tajnými radami
i s nejv. úř. a soudci zems. toho obého psaní, odbyli kurýra
jeho schválního zase 30. d. srpna s odpovědmi takovými:

Předně král v psaní svém oznamoval knížeti, že jest
psaní jeho pod datum 25. d. srpna v celosti přijal a z něho
tomu vyrozuměl, v čem a jak přátelsky kníže krále napo-
míná i předešle psaními svými k němu prošlými napomínal
a vystřáhal, nicméně z čího ponuknutí a k jakému cíli Jeho
Láska s vojskem svým do jeho král. čes. vtrhnouti by mnil,
i toho v témž listu svém doloživ, aby král koruny české dří-
věji volenému, korunovanému a právo nápadní k ní majícímu
králi neb hlavě zase postoupil a navrátil, těch rad odpor-
ných a k otroctví tureckému se vztahujících na straně zane-
chal, a což více mimo to v témž psaní přídavků těžkých se
nachází a doloženo jest.

I ačkoli král od osoby své pamatuje se v tom výborně,
jaká jsou psaní mezi nimi obapolně v příčině věcí českých
zhusta procházela, i co na ně z jedné i druhé strany za od-
pověď bylo dáváno, ovšem pak co jest se při rozličných vý-
silkách, kteréž jsou se k němu od krále před tím staly, zbě-
hlo, odkudž že jest kníže mohl s dostatkem vyrozuměti, z jak
vysoce důležitých a podstatných příčin jest se král ku při-
jetí koruny české dobrým úmyslem pohnouti a namluviti dal;
při tom při všem že ještě i nyní všeho toho zcela a zouplna
zůstavuje, zvláště pak při tom prohlášení svém, jimž jest král
J. L. svým upřímným a neproměnným přátelstvím a důvěrno-
stí ujistil a ubezpečil. K tomu že ani to také knížete tajno
není, kterak jsou již mnohomnožstvíkrátě stavové král. čes.
a zemí k němu přivtělených své podstatné a právní příčiny,

1620 kteráž měli jak k tomu knížeti dobře povědomému krále předešlého zavržení, tak také i k svobodnému jiného sobě volení, přednášeli a přitom všecky témuž právu jich odporné důvody, jimiž se strana druhá hájí a zastírá, náležitě přemohli a svedli, i všechno to vůbec vytisknouti dali, jakž o tom o všem sami také knížeti obšírněji píší. Načež že se i král v hlavní té věci odvolávati ráčí.

Tomu však že porozumívá s podivením nemalým, že se proti osobě jeho královské a kurfiřtské tak ničemně, nepodstatně a zprosta násilně a svévolně, a to proti všemu řádu, právu, zřízení zem. sv. říše, ano i proti kapitulaci neb reversu císařskému, při dvoře císařském, pod jmenem a titulem moci a velebnosti císařské, an se to vlastní věci jeho dotýče, a král v příčině království a zemí svých neměl by naprosto nic činiti s císařem římským, ale zprosta a pouze toliko s domem rakouským, kterýž sobě na nich právo náké dědické míti pokládá, procediruje a postupuje, ješto král byl by sebou v svědomí jist, že jest se nikda žádnými radami zoufalými, kteráž by z vnuknutí a návěští buď tajného neb zjevného úhlavních všeho křesťanstva nepřátel pocházely a k uvedení na ně jha tureckého vztahovati se měly, neřídil a jim místa žádného při sobě nedával; nýbrž aby kníže pohleděl raději s pilností na stranu jeho odpornou, s jakými by ona postranními úmysly i obmysly, téměř i celého křesťanstva pozdvižením nebezpečným vůkol šla a jakořka čelem stěnu proraziti chtěla, aby spíšeji tudy nebyla dána příčina Turku, aby se on mezi ně nepřimísil a jich naposledy nerozmiřil. Což vše že král pánu Bohu, tomu soudci spravedlivému, na ten čas poručiti musí. S tím že zůstává J. L. ku prokazování všech příjemných a strejcovských služeb volný a hotový. —

Nejvyšší pak úředníci a soudcové zem. jmenem svým i na místě všech tří stavův, dávajice témuž knížeti odpověď svou na psaní jeho, stěžovali sobě to nemálo: kterak by netoliko v tom jeho psaní, ale ovšem i patentu císaře Ferdinanda jim odeslaném týmž stavům a nejv. úřed. zem., nicméně i králi a pánu jich nejmil. veliké a těžké viny, na patrnou ouhonu a zlehčení dobré cti a pověsti jejich, skrze nářky takové, k nimž jsou se oni nikda neznali a dokonce nijakž znáti nemohou, se připisovaly, ješto že jak J. M. královská v spisu neb v patentu svém proti té domnělé kassaci císařské vůbec vydaném, tak také i stavové v dedukci své teď nedávno vytištěné svými důvody nepřemoženými všecky ty nářky s dostatkem s sebe svedli a nimi to provedli a ukázali: že stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených ke všemu

tomu, což jsou koli považovali a brali před sebe, slušné, 1620 právní a podstatné příčiny i právo a svobodu měli, troufajíce sobě neomylně, že ze všeho toho pánu Bohu i všechněm stavům v říši i kromě říše dobře odpovídati a právi býti moci budou; v čemž aby se kníže z přiloženého exempláře dedukcí té i patentu královského tím lépeji a gruntovněji zpravit i informovati dal.

A poněvadž J. M. Kr. ani stavové s nejv. úř. a soudci zem. knížeti nikdy k tomu žádné nejmenší příčiny nedali, nýbrž nadáli se od něho dobrého a trvanlivého sousedství, pročez že také nenadějí se toho do něho, aby on jakožto jedno přední a rozumné kníže říšské k tomu se pohnouti a namluviti dal, a proti J. K. M., proti království čes. a zemím k němu přivtěleným i s ním sjednoceným něco nepřátelského a protimyslného před sebe bráti a hned od exekucí process svůj beze všeho předcházejícího vyslyšení pořádného, proti všemu řádu a právu a s svou ouhonou znamenitou, začínati měl. Nebo kdyby se to mělo od něho státi, tedy že by oni i jeden každý z stavův, podlé vyměření zříz. zem. téhož král., byli tím tuze povinni a zavázáni: jestliže by kdokoli na dotčené král. během nepřátelským sáhnouti a jemu škoditi chtěl, aby proti takovému každému pod ztracením cti, hrdla i statku vlasti své hájili a zastávali, a nemohli by nijakž jináče učiniti, jediné příčinice se k tomu společně a jednomyslně, k náležitým a jim od Boha i od přirození propůjčeným prostředkům a defensi sáhnouti a J. M. K. jakožto svého dle moci svých starobylých a dobře nabytých svobod a privilegií, podlé a spolu s zeměmi přivtělenými, řádně voleného a korunovaného krále a pána spolu s svou milou vlastí proti všelikému násilí neb kvaletu, k čemuž však že ani J. M. K. ani stavové žádnému nikdy příčiny nejmenší nedali a tou příčinou tím víceji se pomocí a obranou pána Boha všemohoucího těšiti mohou, s vynaložením na to jmění i krve své, podlé jiných s nimi sjednocených království a zemí, do nejvyššího svého přemožení zastávají a skončení pak věci té milému a spravedlivému Bohu poručiti.

A poněvadž nejv. úř. a soud. zem. takovou měrou tomu císařskému patentu nikterakž povoliti a zadosti učiniti nemohou, z té příčiny že knížeti zase jej in originali navracují a odsílají. Čehož že jsou před ním místo odpovědi tajiti nemohli; mezi tím zůstávajice Jeho Osvícenosti knížecí ku poslušným službám dle možnosti své hotovi a volní. —

1620 Zatím král Fridrich 28. d. srpna uvedl předsevzetí to knížecí knížeti z Anhaltu v známost, žádaje ho při tom, aby mu na to dobrého zdání neprodleně udělil, co by bylo v věci té potřebí dále činiti, zdali by totiž král k němu do hlavního ležení čili toliko k hraběti z Turnu obrátiti se měl, předně pak a nejdříve, aby z Anhaltu dotčenému hraběti hned té chvíle dobrý počet Uhrův odeslal, cokoli jich od sebe pustiti může. A poněvadž mimo to docházely by krále zprávy jisté, že kurfiřt saský lid svůj válečný okolo Drážďan v hromadu strhuje, z toho že porozumívá, že i on po své straně mínil by nějaký útok nepřátelský na král. čes. neb země k němu přivtělené udělati: tou měrou že jest převelice na času, oči otevřítí a všelijakých prostředkův a cest k retuňku a pomáhání sobě ze spolka živě a opravdově se uchopiti. Pročež aby z Anhaltu nemeškal králi radu a úmysl svůj věrný otevřítí, přitom toho bedlivě povážíc, kde by se mu vidělo nejbezpečněji, aby král manželku a rodinu svou nejmilejší z Prahy vypraviti mohl, zdali do města Brna čili do Hořejšího Falcu. Naposledy poněvadž z nejv. úř. a soudců zem. tak mnoho vyrozumívá, že by k tomu směřovali, že by nejvyšší leitnant Peblie v takové případnosti, obzvláště v městech Pražských, mohl jim platně a prospěšně sloužiti, pročež aby z Anhaltu pomyslel i na to, měli by též nejvyšší do Prahy povolán, a pro opatření týchž měst hrubě obnažených nějaký lid, jimž by on vládl, a jak mnoho, do ní položen i odkudž by vzat býti měl.

V druhém psaní svém, hned nazejtří 29. d. srpna k témuž knížeti odeslaném, dával mu král návštějí takové: poněvadž bavorský mínil by konečně do Čech, pročež že by bylo na hrubém čase, aby mu se proti tomu něco lidu do země poslalo a moc jeho od král. čes., jestliže ne docela, alespoň z částky tudy odvrácena byla, a s tou věcí již ani za jediný den se neodkládalo. Přitom aby kníže pomyslel i na to, jak by hrabě z Turnu mohl se náležitě zsiliti a bavorskému nedati příliš hluboko do země přijíti; též komu by se taková diversi neb nepříteli s mocí jeho jinam odvrácení s nějakou podstatou a platností poručiti měla; s vyzdvižením po domácku člověka dvacátého že nebude také obmeškáno. Aby pak diversi mohla se státi do Štýrska, poněvadž jest král vyhledával v tom Betléna Gábora snažně, pročež aby i z Anhaltu podobně požádal toho na něm. Dále že jest dána již od krále ordinancí markraběti z Krňova, aby s lidem svým postoupil upřímo do Hořejších Lužic, poněvadž dotčená země

byla by u velikém nebezpečení za příčinou hotovosti vo- 1620
jenské kurfiršta sas.; vzkázáno přitom i vrchnímu hejtmanu
v Slezsku, aby tisíc pěchoty a 200 koní také tam co nej-
dříve vypravil. A poněvadž týž markrabě měl by jízdu sla-
bou, že by tedy bylo dobře, aby z Anhaltu učinil mu pomoc
1000 neb 600 husarův, a druhý 1000 hr. z Turnu. A ač vi-
dělo se témuž hraběti z Turnu za potřebné, aby i Morava
byla náležitě opatřena, a pro tu příčinu chtěl se on tam s li-
dem svým podati; avšak že král uznal to za potřebnější věc
býti, ano i při hraběti to nařídil, aby se s lidem svým
z král. čes. na ten čas nikam nehýbal, ovšem pak že tohoto
času to též potřeba nevyhnutelná za příčinou vpádu bavor-
ského vyhledává.

V tom trefilo se, když Fridrich z Tyfenpachu, někdejší
nejvyšší nad lidem z stavův mark. mor., za příčinou velikého
nedostatku zdraví, v němž od dávniho času zůstával, vypra-
vil se do Švejcár, aby v teplicích jedněch, vůbec Pfefferbad.
Pepřové teplice, řečených a nedaleko města Baden v též zemi
ležících, z požehnání božského zase dřevnějšího zdraví nabýti
mohl, že nepobyv tam dosti málo, byl vyzrazen nejvyšším
nad lidem arciknížeti Leopoldovi náležejícím, kteřížto javše
ho, poslali jej do Tyrolu aneb, jakž jini jistili, do Štýrska.
Co pak našli při něm od zlata a peněz hotových jako i ji-
stot na drahnou summu, což vše mnoho tisíců peněz vyneslo,
o to se mezi sebou pěkně podělili.

V tutůž dobu, dokládá M. Bellius, Don Baltazar de Ma-
radas, nejvyšší císařský a vladař města Budějovic, přejal psaní
některá od krále a od stavův král. čes., svědčící stavům Ho-
řejších Rakous, v nichž těšili je pomocí dostatečnou, jen aby
se slibem bavorským uchlácholiti nedávali a od společnosti
jejich neustupovali, zakazující se jim přitom, že chtějí po-
mysliti na prostředky, jak by bavorského z Rakous zase vy-
praviti a jemu v vlastní jeho zemi zaneprázdnění dosti zava-
liti mohli. Mezi tím, dokavadž by ta pomoc jim naretuňk ne-
přispěla, aby hleděli lidu bavorskému odpírati, jak budou
moci, nejpodstatněji. Ale staloli se co toho, tedy to napome-
nutí a těšení jich bylo již hrubě pozdní.

Konec sněmu v Bánské Bystřici.

V takovém tumultu král. čes. a zemi k němu přivtěle-
ných Betlen Gabor, kníže uherské a sedmihradské, trval předce
spolu s stavy uherskými při sněmě v Nové Bystřici. Při němž
a stavích hrabě z Kolaltu, přední posel císařský, spolu s ji-
nými předešle tam se zdržujícími dostal audienci 1. d. srpna,

1620 ačkoli nejdříve tak mnoho smýšlel o sobě, že snad stavové u něho audienci ňáké hledati a jemu se podkládati budou. Ale když naděje jej zmýlila, pročez přišedv s jinými pomocníky svými před kníže a před stavy, přednášel jim způsobem agentův císařských již navyklým, jmenem a na místě císařském, na dile trošty veliké, na dile pak pohrůžky tuhé, pokudž aneb v poslušnosti krále pána svého setrvají aneb sjednocení s Čechy a s jinými zeměmi dokonce se nezhostí; protož aby pamatovali na dobrodiní veliká, témuž král. jak od předkův jeho tak i od něho samého prokazovaná, a v jeho poslušenství se neměnili. Pakli by vždy mimo všecku naději krále pána svého od té konfederací s rebelly jeho zavírené neupustili, stavu duchovnímu, obzvláště pak jezovitům, statky pobrané zase v celosti nenavrátili, místa a sedění jim od starodávna náležejícího při sněmích i jiných jednáních obecných mezi jinými stavy nedopřáli a ode všeho předsevzetí svého dokonce nepřestali; tedy že císaře přinutí k tomu, aby na jiné cesty pomyslit i k nim se nepříjemně a nepřívítivě zachovati musil. Dále že mají sice dané sobě plnomocenství k tomu, aby s knížetem a s stavy uherskými rokovali buď s strany pokoje dokonalého, buď o prodloužení příměří již prvé zavíreného; ale poněvadž by v témž plnomocenství nečinila se zmínka žádná o konfederantích jejich, z té příčiny že s týmiž lidmi také v žádné jednání vydávati se nemohou.

Na to přednešení bylo jim tehdáž to za odpověď dáno: poněvadž plnomocenství císařské nesvědčilo by nijakž na země se stavy král. uh. sjednocené, pročez že kníže ani stavové dotčených poslův za žádné plnomocníky pravé a dokonalé míti a uznávati nemohou; nýbrž aby ve jmenu božím zase se obrátili v místa ta, odkudž jsou mezi ně přijeli, aneb jiné plnomocenství na ně podobně svědčící s sebou přinesli aneb, nemohloli by se to státi, doma dokonce zůstali, sice bez toho že při sněmě jich málo, anobrž zhola nic platni nebudou. Pod tím pak že stavové spolu s knížetem dobře na to pomyslí, co by slušného a jim prospěšného býti mohlo. Načež poslové císařští vystoupili.

Nazejtří 6. d. srpna hrabě Emerik Tuří pozval na panket-slavný kníže se všechněmi vyslanými konfederantův a ctil je hrubě dobře. Když pili za tabulí pro zdraví krále čes. neb knížete svého, tedy pokaždé netoliko mezi troubením a bubnováním pokřikovali všickni hlasitě: „Vivat, vivat, vivat!“ Ale i hejduci knížecí, kteříž dole před domem vartovali, v počtu 300 osob, pouštěli střelbu svou vesele. A to vše dalo se před očima poslův císařských, kteřížto jen přes ulici proti příbytku hraběte Emerika hospodu svou měli a nehrubě rozkoše a radosti z toho panketu nabývali.

Potom 7. d. srpna přijev do Bystřice z Prahy od krále 1620 čes. Volrad z Plesu s doktorem Janem Jesseniusem, hned na ráno 8. d. srpna zdíli při knížeti obadva, ač každý rozdílné, poselství své, jehožto summa a intent v tu dobu k vyjevení nepřišla. Po nich, buď ten den aneb druhý, poslové císařští byli opět před knížetem a u přítomnosti některých toliko přednějších pánův uherských přednesli mu otázku tu: zdali kníže spolu s stavy uher. mínili by, vedlé námluvy před rokem učiněné, v příměří tom až do sv. Michala svatě a neporušitelně setrvati a jemu zadosti činiti? Žádné však odpovědi místné tehdaž na ni nedostali, nýbrž odloženo jim, až se táž věc bedlivě uváží. A ačkoli i kníže z Angolému, legat franského krále k císaři vyslaný a na ten čas zdržující se v Vídni, vypravil podobně osobu jednu k Betlenovi a k stavům, toliko toho se na nich dotazujíc, kdyby týž legat královský v Bystřici host vděčný byl, žeby pro některé příčiny důležité tam mezi stavy a knížaty přijedti chtěl a cesty té vykonati nelitoval; avšak ani tomu nebyla hned odpověď dokonala dána, poněvadž Uhři od uložení svého, na němž se jednou ustrnuli cele, žádným vymyšleným způsobem odvésti ani odstrašiti se nedali.

Jedenáctého dne, když kníže měl u oběda tichého a skrovného Volrada Plessa a přední osoby z legatův zemí sjednocených, což nedlouho trvalo, mezi jinou rozprávku vypravoval jim celý běh života svého, jak se mu velmi dobře i zle vedlo, i toho doloživ, když z země sedmihradské byl vyhnán za dvě léta a pět měsícův, že však ho pán Bůh předece zase přivedl v místo to, kde ho míti chtěl. Kníže tedy spolu s stavy odbyv nejdříve přátelsky a úctivě poslav císařských, franského, polského a tureckého, vyslaných pak konfederantův pozdržel ještě u sebe.

Hned zatím stavové zasedli na uvažování artikule toho: měli by cis. Ferd. předece králem svým zanechat, čili sobě jiného zvoliti. I jakkoli s prvopočátku vedlo se jim při té věci dosti divně a divoce, tak že málo chytilo, že by byly se některé osoby z nich, ješto počaly rozpakovati stavy v tom volení, potkaly rovně s processem takovým, s jakým na onen čas místodržící královští v Čechách — nebo již s jedním pánem uherským pospíchali někteří k oknům; než že jini prozíratelnější a ducha mírnějšího srazili s toho —: naposledy však vždy snesli se o týž punkt jednomyslně, a osvědčené a velikomocné kníže a pána pana Gabriele, z milosti boží kníže uherské a sedmihradské a ceklerské hrabě, za svého krále a pána zvolili.

Po vyhlášení krále Gábora ve dvou dnech, totiž 27. d.

1620 srpna, zavřína jest také na konec konfederací stavův knížetství sedmihradského se všecnými zeměmi sjednocenými, při níž zakázali se Sedmihradčané týmž zemím, že v čas potřeby nastalé s 25.000 lidu na pomoc jim přispěti chtějí. Ano i král sám pronesl se v tom, že co nejdříve do pole osobně vtrhnouti, předtím pak některý tisíc jízdy do Štýrska štrafem vypraviti chce, a přiraze se k ležení konfederantův hlavnímu, odtud že poručí jistému počtu soldatův svých kurfiřta sas. a kníže bavorské navštívit v zemích jejich. S tím skoncoval se týž sněm uherský v Bystřici, a poslové konfederantův, rozžehnavše se s knížetem i s stavy úctivě a přátelsky, počali rozjížděti se odtud 28. d. srpna, a dostavše se k principalům svým v zdraví dobrém, učinili jim o všem tom jednání relací potěšitelnou.

O poselství ke knížeti Anhaltskému z Vídně.

Kristian starší kníže z Anhaltu, učiniv psaní z Egenburku 19. d. srpna k Volradovi Plessovi, poslu krále Fridricha k sněmu uherskému vypravenému, oznamoval mu: kterak poslové franští v Vídni se zdržující poslali k němu knížeti z Anhaltu z prostředka svého jednu osobu, totiž pána od sv. Kateřiny, s instrukcí a psaním takovým: aby kn. z Anhaltu vymohl jim v důvěrnosti jisté prostředky k zavření pokoje a vypravil s nimi dotčeného Kateřinského do Prešpurka; sám pak přední legat franský, kníže z Angolému, že by se velmi rád shledal a rozmluvil s knížetem Kristianem mezi Egenburkem a Kremží; před tím aby z Anhaltu měl sobě na velikém pozor, aby snad, da-da se posednouti nezřízenou ctižádostí a pro svůj vlastní náky užitek a pohodlí, nebyl toho původem a příčinou hlavní, aby Turku do zemí křesťanských brána dokořán se otevřela na zřejmou celého křesťanstva škodu a zkrácení.

Proti tomu přednesení že jest z Anhaltu odbyl téhož posla omluvou takovou: Že to v moci jeho nepozůstává, vydati se s kým v jednání nějaké bez rozkazu a vědomosti českého krále; než co se toho rozmlouvání přátelského dotýče mezi Egenburkem a Kremží, že by kníže z Angolému prokázal jemu poctivost velikou, kdyby se tak dalece uprázdnil a starost neb práci tu na sebe vzíti chtěl. Mezi tím že z Anhaltu oznámí o tom králi a pánu svému, protože on nebyl by sám sebe mocen, máje tu naději, že v krátkém čase sám osobně do Vídně přijede, tu potom snad že by naskytla se jim oboum lepší příležitost k tomu, aby spolu ty věci tím volněji a podstatněji rozmluviti mohli, a tak by sešlo knížeti z Angolému

s toho za osobou jeho pojezdu. Z strany osoby jeho Anhalt-¹⁶³⁰ského že nežádá sobě takové cti a pochvaly, aby mělo býti o něm vůbec to mluveno, že by on mínil Turkům bránu prostrannou do celého křesťanstva otvírati; on že se na nic jiného neopohrabuje a nepavuje, jediné na spravedlivou při krále pána svého a jeho konfederantův, pro tu tedy příčinu a s pomocí páně že naděje jest, v krátkém čase cíle šťastného a vinšovaného dosáhnouti.

Z toho tedy rokování a konversací s dotčeným panem Kateřinským že jest z Anhaltu mnohým dobrým a platným věcem vyrozuměl, a mezi jinými tomu, že po straně císařské byli by tuze v tom domnění postaveni, jako by Uhry v neutrálnosti se zdržeti a zachovati mohli. Dále že oznámil mu pan Kateřinský i to, kterak poslové franští troufají sobě silně stavu Hořejších Rakous císaři zase vyzískati a v devoci jeho zdržeti. Proti čemuž že z Anhaltu ukázal mu toto: byť se i to stalo; že by jak dům rakouský tak i Bavor měli se dosti málem honositi a proč tak velice heroltovati, an dotčené země rakouské po ten veškeren čas až do přítomné chvíle byly stavům král. čes. a zemí přivtělených k malé platnosti a pohodlí, protože ustavičně nepříteli profiantem, municí a jinými potřebami fedrovaly. Krátce o tom mluvě, že dotčený pan Kateřinský byl by od z Anhaltu s tak dostatečnou instrukcí neb informací o věcech českých i jiných odbyť a propuštěn, že po straně královské nebylo by se proč poselství toho francouzského obávati, aby jim v čem škoditi mělo. Na ten čas že na tomto nejvíce záleží, poněvadž Bavor s armádou svou směřuje k Čechům, aby tedy s pomocí uherskou již déleji odkládáno nebylo.

O přechvatech kalv. církve v Čechách.

Autorové kanceláře Anhaltské dokládají toho: Poněvadž duch kalvinský umínil sobě papeženstvo, luteriany až i jednotu bratrskou v král. čes. vykořeniti, za tou tedy příčinou že tajné rady falcké v Praze to za dobré uznaly, aby toho začátek na panstvích a statech královských byl učiněn, vyrozumějic nejdříve na doktorovi Škultétovi, předním kazateli falckém, jaké by bylo zdání jeho dobré o tom punktu, z strany povolání a dosazování služebníkův církevních na fary a kollatury dotčeným panstvím náležející, proti vyvržení komory české, tak aby potom královští poddaní, kteříž králi vlastně a immediate náležejí, služebníky hodnými a spůsobnými, náboženství pravého, opatření býti mohli. Což že bylo témuž Škultétovi zvláštním dekretem ku povážení bedlivému poručeno.

1629 I ačkoli proměna v kněžstvu taková, dle znění majestatu českého, nižádnou měrou státi se jest nemohla a neměla; nicméně však že D. Škultét dal od sebe týmž radám tejným na to zdání své, vlastní rukou v Praze 14. d. srpna 1620 sepsané, v tom smyslu: Poněvadž jsou předešlí králové čeští dosazování kněžstva a služebníkův církevních na panstvích a statcích svých královských nezanechávali v moci dolejší konsistoře Pražské, alebrž poručili to arcibiskupu Pražskému, aby on dle svědomí svého dobrého, a ne k libosti něčí, fary a služby církevní na dotčených panstvích královských opatrovati hleděl; a když ani panstvo a rytířstvo jednotou bratrskou se spravující až dosavad kněží svých konsistoři Pražské nedali v moc, nýbrž je dle libosti a svobody své od starších jednoty bratrské na grunty své přijímají: tedyť že mnohem větší právo a svobodu sám král český k tomu míti ráčí, aby fary a kollatury na panstvích svých vlastních kněžstvem tím, kteréž jemu příjemné jest, osazovati mohl. Nebo kdyby to regale z rukou a z moci své královské vzíti dal, že by z toho mnoho zlého a nemotorného budoucně pošlo. Ale zanechali sobě v moci práva toho kollatorského, tu že potom bude se moci najíti k tomu cesta a rada dobrá, kterak by kostelové neb osady učitelé hodnými, učitelé pak instrukcemi náležitými, podle nichž by lid sobě k správě duchovní svěřený i učení zdravému i životu křesťanskému vzdělavatelně vyučovali, opatření býti měli.

Nad to výše že ani již na tom přestáváno nebylo, nýbrž že kalvinistové pokoušeli se již i statky pozemské k duchovenstvím od starodávna příslušející reformirovati a k komoře královské přivlastňovati, jakž se tomu z stížnosti Křištofa Nostice z Nostic, rytíře řádu maltézského a komendatora na Strakonících, kterouž o to vznesl na nejv. úřed. a soudce zem., šířeji vyrozumívá. V nížto naříkal: poněvadž převorství Strakonické, kteréž jest beze vsí dané k tomu příčiny a provinění jakého komoře královské přivlastněno, nebylo by žádným statkem duchovním, nýbrž svobodné, na onen čas pro lepší a snadší osob panských a rytířských vychování témuž řádu nadané; pročť že za to nejv. úř. a soud. zem. služebně žádá, aby sobě a svým milým potomkům k zřejmé ujmě a zkrácení k tomu přijíti nedali, aby dotčené přivlastnění převorství Strakonického k koruně české průchod a místo své volné míti mělo.

Nová psaní z Čech do Sas.

V předcházejícím měsíci srpnu jest dotknuto, jakou měrou kurf. saský k skutečnému kommissí naň od císaře vzložené

vyřízení se hotovil a v příčině té nejedna psaní k stavům¹⁶²⁰ král. čes. odsílal, i co oni jemu na to oustně skrze schvální posly i listovně za odpověď dávali, a čeho při něm vyhledávali patrně. Ale když ničímž tím nemohl býti oblomen od nich, nejv. úř. a soud. zem. pohledávali ještě v tom prostředkův jiných, učinivše jmenem všech stavův přátelské připsání k užšímu počtu stavův a obyvatelův, jako i k městům některým kurfirstství saského, pod datum v Praze 2. d. září 2. září. v ten rozum:

Že nepochybuji, aby dotčení stavové, jich obzvláště mili páni a přátelé, o tom naslechnouti neměli, že jsou nejv. úř. a soud. zem. nedávného času a jmenem všech stavův téhož král. k kurf. saskému, pánu jich, vyslané své na ten konec vypravili, aby od krále českého, pána jich nejmilostivějšího, týž kurf. saský s svými slavnými zeměmi a stavy, z strany všelikého sousedství přátelského, služebné a poslušné náklonnosti, jakž to vše z obojí strany nad paměť lidskou vždycky trvalo, tak také i napotom a zvláště těchto nynějších časův žalostivých a zarmoucených nejlepším způsobem zabezpečen býti a zase proti tomu i oni od J. M. kurf. podobného přátelského, dobrotivého a milostivého ohlášení požádati a užiti mohli.

Ale když jsou nejv. úř. a soud. zem. poznali tak mnoho z kurfirstského recessu, kterýž vyelaným jich dán, že by kurf. od strany jejich odporne příliš hrubě udesátán býti a král. čes. i jiných království a zemí s ním sjednocených mínění dokonce jináče, nežli samo v sobě v skutku a v pravdě jest, v mysl sobě vložití dáti ráčil a naposledy na tom se konečně ustrnul, i k tomu vede, aby král jich císaři Ferdinandovi korunu českou navrátil, a stavové ku poddanosti jeho zase se obrátili, s tím přitom doložením, že jest jistou kommissí, dotýkající se král. čes. a zemí přivtělených, od císaře naň vzloženou k sobě přijal a tou svou hotovostí neb přípravou vojenskou silnou v tom se neomylně pronesl, že ji také k skutečnému vyřízení neprodleně přivéstí míní: čemuž že jsou se nejv. úř. a soud. zem. nemálo podiviti musili, poroučejíce mezi tím to vše v trpělivosti pánu Bohu spravedlivému, jeho otcovské vůli a lůbeznosti.

Co se pak věci jich českých dotýče, že stavové král. čes. spolu s zeměmi k němu přivtělenými měli a mají ke všemu tomu, cožkoli jsou jak s strany defensí nařízené, tak ovšem i s strany odloučení cis. Ferd. od koruny české a proti tomu volení nyní kralujícího pána jich nejmilostivějšího před sebe vzali, dostatečné a dobře upevněné příčiny, z nichž mohou slušně před pánem Bohem i vším počestným

1620 světem odpovídati a právi býti. Nadto že jsou i v svém vlastním svědomí k tomu zavázáni, na čemž jsou se také již i ve jmenu božím s jeho svatou pomocí ustrnuli konečně, aby výš jmenovaných snešení svých sněmovních, předně pak a obzvláště svého nejmilostivějšího krále, jehož jsou sobě spolu s zeměmi přivtělenými, vedlé moci svých starožitných svobod a privilegií, pořádným způsobem jednomyslně vyvolili, korunovali i poddanost mu slibovali, s pomocí pána Boha všemohoucího a s přičiněním se k tomu skutečným všech všudyž přivtělených a sjednocených království a zemí hájili a J. M. královskou podlé svých majestátův a svobod na náboženství i jiné věci politické se vztahujících přede vším násilím s ochotným hrdel, krve i statkův svých na to vynaložením chránili a zastávali; jakož pak že stavové na konec jinak učiniti nemohou a s právem nemají, nežli aby jak samých sebe, tak ovšem i potomkův svých před otroctvím španielským, k němuž nepřátelé jejich a na díle jich pomocníci jediné a cele směřují, teď pak časův nynějších také i některých knížat evangelických pomoci a zastoupení v tom užívati chtějí, opatrovali a obhajovali.

Že pak nyní král. české s zeměmi k němu přivtělenými také i od kurfiršta domu saského, mezi nimiž vždycky každého času dobré sousedství, přátelství a dověrnost upřímá se zachovávalo a procházelo, se obávati a, jakž se to již i na oko spatřuje, i konečně vpádu nepřátelského na sebe očekávati musí: toho že nejv. úř. a soud. zem. na místě stavův žádnou měrou slavným a pokoje milovným stavům téhož kurfiršství vůbec, nýbrž některým toliko od týchž stavův král. čes. poběhlým a na ten čas při dvoře kurfiršském se zdržujícím zlým a nevěrným patriotům neb vlastníkům a jiným jejich radám, nepřipisují. A protož aby jmenovaní stavové i města téhož kurfiršství saského, jak jich nejv. úř. a soud. zemských tak i svou vlastní ku pokoji a sousedství a k srozumění trvanlivému vůli a mysl přichylnou, a jak by Čechové neradi v nepokoj a nedorozumění nějaké s nimi vešli, ještě jednou porozuměti a vyskoumati mohli, že pro to samé vidělo se jim za slušné a potřebné býti, psaní toto k nim učiniti s přátelským toho při nich vyhledáváním, aby oni kurf., pána svého, z úmyslu a z rad těch, kteréž by se k výš jmenované zkáze a prostředkům nejtužším a nejposlednějším vztahovaly, srážeti i jim všelijakou překážku činiti nápomocni byli, sebe pak samých proti králi a pánu jich, ovšem pak proti král. čes., též královstvím a zemím k němu přivtěleným a s ním sjednoceným — kteréžto ani společně ani rozdílně kurf. saskému ani jeho zemím žádné nejmenší příčiny k urážce nějaké nikda nedaly, nýbrž všecky,

předně pak a obzvláště stavové král. čes., od začátku vy- 1620
zdvižení té defensi své jeho kurf. milosti tak vysoce ušetřovali, že pod tím tou samou příčinou nemálo dobrých příležitostí jim z rukou jich uplynulo — potřebovati nedali.

Paklit by se vždy jináče stalo, tedy že stavové král. čes. nebudou moci toho pominouti, jakž výš dotknuto, jinak se v věci té zachovati, nežli aby to, což způsob a běh vojenský s sebou přináší, jakkoli sice neradi to učiní, pro obhájení svého nejmilostivějšího krále, dle vyměření dobře nabytých svobod a privilegií svých, též manželek, dítek, jmění a statkův vlastních z přítomné a nevyhnutelné potřeby před sebe vzali, ostatní pak skončení toho pánu Bohu všemohoucímu poručili. Toho že před nimi tajiti nemohli, jsouce k nim sice vši přátelskou a sousedskou přívětivostí hotově nakloněni, a jich na konec ještě jednou za to žádající a sousedsky napominající, aby zachování sobě v celosti všeobecného jejich náboženství evangelického, proti tomu pak odvrácení od sebe toho nesnesitelného jha a otroctví španielského, i což by koli všechněm jich potomkům s obojí strany skrze to na šíje jich vzloženo býti mohlo, k srdci svému opravdově připustili a při kurfiřtu, pánu svém, všeliká ta předsevzetí a úsilí nepřátelská skutečně zastaviti a přetrhnouti jim nápomocni byli; s tím je všechny v ochranu pána Boha všemohoucího poroučejíce. —

Nad to nade všecko nejv. úř. a soud. zem. učinili k samému kurf. sas. v příčině té jeho exekuci mnohem ostřejší psaní 4. d. září, v němž vyhledávali toho při něm, aby proti 4. září.
králi, pánu jejich, ani proti koruně české a zemím v konfederaci obsaženým nic nepřátelského nezačínal, ani moci své vojenské k službě papeží a Hišpanovi na nejvyšší nebezpečnosti všech stavův evangelických a slavného národa německého ztenčení a lehkost nevynakládal. Což vše zni v sobě takto:

„Nejjasnější, vysoce urozené kníže! V. kurf. M. služby naše hotové a povolné s vinšováním zdraví stálého i všeho prospěšného štěstí předně vzkazujeme. Milostivý kníže a pane! Od J. M. krále českého, pána našeho nejmilostivějšího, rady a hejtmana hořejších Lužic, Adolfa z Gerštorfa, právě dnešního dne jsme v tom zpraveni, jakým způsobem V. kurf. M. toho při něm žádati ráčí, aby stavy zemské téhož mark. psaním svým obeslal pro uvedení jim v známost jisté kommissi císařské. Při čemž také od téhož hejtmana jako i odjinud dokládá se, že V. kurf. Msti lid válečný k hranicím lužickým se podává.“

„Z čehož snadno se soudí, k jakému cíli dotčená kommissi směřuje, obzvláště pak z V. kurf. M. vyslaným našim

1620 nedávno pominulého času v Drážďanech udělené resoluci mohlo se tomu dobře vyrozuměti, kterak V. kurf. M. proti vši naší naději od strany odporné tak dalece namluveni býti a nyní mnohem jinačejší domnění, nežli s počátku v tom jste se k nám pronášeti ráčili, o nás míti ráčíte. Anobř z toho poznáváme, že V. kurf. Msti naše všemu křestanstvu v známost uvedená apologie a dedukci nikdy opravdově přednešené nebyly; nebo jinak nebylo by možné, aby jste V. kurf. M. jakožto kurf. evangelický — jehožto předkové o rozšíření a zachování v celosti náb. evangelického a tak draze dosažené svobody proti papeženskému, jezuitskému i španielskému tyranství přenáramně se starali a usilovali, anobř i moc svou nejvyšší všecku na to vynakládati se neliknovali, majíce tak převzácná léna a statky zápisné od koruny české sobě puštěné a propůjčené — ku přijetí na sebe takové kommissí, kterouž papežské a španielské rady na císaři mocí vymohly, potřebovati se dali a tou měrou samoděk k tomu napomáhati míti ráčili, aby ta již od drahného času vyhledávaná exekuci koncilium či sboru Tridentského proti všechněm stavům evangelickým sv. říše potom tím snázeji k svému vyřízení skutečnému přivedena býti mohla, jakž se tomu všemu nečrkuli z rozličných od skribentův papežských na jevo vydaných spisův, v nichž se to, že jedni sektáři druhých sektářův pomoci a fedruňkem pleniti a vykořeňovati se mají, a zvláště v knize Pavla Vindeka o vykořenění kacířství dosti výslovně a německy zaznamenáno nachází, ale brzy z každodenních jejich praktik nazbyt vyrozumívá.“

„Ano i tím se strana papežská nyní pochloubá a za pravdu z Říma se píše, že liga v říši do věcí českých proto dosavad zjevně se nevkládala, jakž to již nyní činí, až nejdříve V. kurf. M. sobě vyzískají, jakož po své straně již tak daleko přivedli, že V. M. kurf. větším počtem hlasův a přimluvou kurfiřtův duchovních ve všem všudyž dle papežova a náhončích jeho vinše se spravovati a po nich Amen říkati musíte, tak že, jakékoliv by věci ty dle vůle a úsudku božského skončení vzaly, V. kurf. M. ráčíte míti přitom konečně nač mysliti, jak těžko bylo by z prolévání krve nevinné a zvláště svých domácích víry pánu Bohu počet vydati.“

„K tomu také myšl toho při sobě nijakž poznati a vyhledati nemůžeme. jak podstatný základ kommissí ty císařské, proti koruně české a zemím k ní přivtěleným nařízené, v sobě by měly a čím by se s právem ospravedlňovati mohly, netoliko za příčinou tou známou a patrnou, že táž koruna a země k soudu říšskému nepřínáležejí, alebrž také proto, že to celé předsevzetí proti ní začaté, byt krásně toho prvního rozmyslu

před rukama nebylo, proti všechněm božským i lidským prá-¹⁶²⁰vům, obzvláštně pak proti sv. říše právům a zřiz. zem., proti kapitulacím císařským, ovšem proti základním a hlavním zřiz. zem. a výsadám jak král. čes. tak i jiných přivtělených zemí hned naskrze a oble bojuje a čelí.“

„A přes to všechno vždyť to věc prvé neslýchaná jest, aby římský císař v své vlastní a privátní při, kteráž domu a rodu jeho toliko, a ne celé říše se dotýče, sám jedné a též chvíle stranou, soudcím i exekutorem právním býti, a přitom někteří jiní málo stavové, ješto předtím o tůž věc žádný sjezd říšský, žádné pořádné vyslyšení neb process, mnohem méně nějaké obecné sněšení a rozeznání říšské nepředěšlo, tak se stranními soudci v rozepři té dělají a k tomu, aby tu privátní neb postranní pretensí, to jest obranu a zástěru nepřátelskou, mocí proskočiti a provésti pomohli, namluviti se dáti směli.“

„A byt se pak tu krásně ještě většího interesse neb pohodlí říše dotýkalo, tedy náleželo by správem, aby dle slušnosti a spravedlnosti to vše bedlivě vyhledáno a, což se všech ze spolku a zároveň dotýče, to také ode všech jednomyslně váženo i na místě postaveno bylo. A protož bylo by jistě potřebí, míti v příčině té dobrý pozor na zadní kola, aby, co se nyní koruně české od domu rakouského děje, potom časem svým i sama římská říše s tím od něho se nepotkala a ona touž měrou pod jho a v porobu španielskou uvedena nebyla, k čemuž jest již začátek dobrý učiněn a přede dvěřma se spatřuje. My sice musíme na ten čas v tomto nátisku našem vůli pána Boha spravedlivého poddání býti a přestávati na ní, očekávajíce trpělivě, až by on sám ku pomoci a retuňku přispěti a věci té skončení dobrého popříti ráčil, vědouce také o tom jistotně, že jeho všemohoucnosti to výborně vědomé a známé jest, kterak J. M. český král, pán náš nejmilostivější, jako i stavové král. čes. a jeho přivtělené i konfederací zvláštní spolčené království a země — nic se na to neohlédajíce, že o tom konečně věděli, veť jest dvůr císařský V. kurf. M. zapráhl, a oni stavové měli k tomu příčin a příležitosti dosti, aby byli v jiných místech, a to těch, odkudž se nyní na ně během nepřátelským dolihá neb doskakuje, úmysl strany své odporné dosti časně předjiti mohli, kdyžť jsou již tak drahný čas mocí válečnou byli zásobeni — V. kurf. M. nikda té nejmenší příčiny k urážce jsou nepodali, nýbrž ji milovali, uctivostí předcházeli, vysoce sobě vážili, i s zeměmi V. kurf. M. ve všelikém sousedství dobrém zůstávajíce a jako říkáje sami sebe k ztenčení a zemdlení přivozujíce.“

„Co jsou pak koli stavové z strany vyzdvižení konfede-

¹⁶²⁰ rací, císa. Ferdinanda od koruny české, k čemuž byli vol neb nevol přinuceni, odloučení a volení nynějšího krále a pána svého, jako i defensi posavad trvající před sebe brali z společného země přivtělených uvážení: k tomu ke všemu měli jsou slušné právní a dostatečné příčiny i svobodu, a troufají sobě, že před Bohem i přede všechněmi nestrannými stavy v sv. říši i kromě říše ze všeho toho odpovídati a právi býti moci budou, pokudž by toliko jednou ku pořádnému slyšení a rozsudku táž věc přijíti mohla.“

„My toho s zvláštní bolestí srdce okoušíme, kterak naši odporníci v říši i krom říše nás a spolusjednocené naše, jak nejhanebněji umějí a mohou, roznášejí a obouzejí; a rovně jako tam před časy od pohanův bývalo křesťanům nevinným mnoho nedůvodného přičítáno, tak také nyní žádné lživé a utrhavé věci a nářkové mrzuté vymyšlení býti nemohou, kterýmiž bychom my od nich obtíženi a zmazáni nebyli.“

„Předně pak a nejprvé, ač dokonce smyšleně, to se zvelečují a nám okolo uší odrhá, jako bychom my skrze vyslané naše s Turkem zvláštní srozumění míti, anobrž jemu i dokonaleho durchcugu a průchodu svobodného do říše podávati měli: což vše jest klam zjevný, a nám podobné věci na mysl naši nikdy nepřišly. Naši zajisté a konfederantův našich vyslání k turecké portě jsou teprva na cestě, nemajíce sobě nic jiného doporučeno od nás, jediné aby s sultánem o dobré sousedství a pokoj jednali a na místě postavili, jakž to též i jiní potentatové a národové křesťanští víceji činívali a posloužili sobě tudy k dobrému. Skrze což také sv. říše bude lépeji od nás zbezpečena a opatřena, nežli se kdy před tím od domu rakouského co toho stalo, když podlé libosti jeho pouhé, bez vůle a rady kurfiřtův sv. říše, také i země těchto, s Turkem válka vyzdvížena i pokoj zase učiněn, a to vše s téhož domu fortem a pohodlím domácím a obzvláštním: což by se v čas potřeby snadno a dostatečně ukázati mohlo.“

„Kdyby pak pod tím a takovým způsobem nynějším, kdyžto strana naše odporná skrze uvedení do říše tak silných vojsk a národův cizích miní sobě království a země ty, kteréž s Turkem mezují, v dokonalou služebnost uvéstí, Turek tak učinil, a vezma sobě odtud příčinu proti domu rakouskému a Hispanovi, sílu pak tu jich velikou v náké podezření scestné, také se vši silou a mocí svou se vyzdvihl, zvláště pak poněvadž se to všecko děje právě v dobu, v kteroužto dotčených království a země poslové nic jiného nevyhledávají při dotčené portě, jediné toho, aby od sultana dobrým sousedstvím a pokojem byly ujistěny: i tuť bychom my již musili v případnosti takové i před pánem Bohem i přede vším světem

v tom, že jsme k ničemuž tomu žádné nejmenší příčiny Turku ¹⁶²⁰ neposkytli, slušně vymluveni býti; anobř mohlo by se to s daleko lepší podstatou provésti a prokázati, jak veliká a bohatá podání a zámlyvy služebníci císařští při portě ottomanské jsou činili, aby jen Turka proti nynějšímu králi uherskému do zbroje vloudili, i kterak jsou se tím zjevně a neukrytě pochloubati směli, s jakými praktikami obzvláštními při dvoře tureckém vůkol zacházejí, kterýmiž by konfederanty přemoci a přeštekovati mohli, jakž to všecko časem svým na světlo vynešeno bude.“

„Z těch tedy příčin V. kurf. M. ještě jednou poslušně a snažně za to prosíme a žádáme: aby ste V. kurf. M. jakožto vysoce rozumný potentat evangelický tyto věci všechny při sobě zdravě povážiti a s nepřátelským na nás se nutkáním a s zkázou zemskou proti koruně české a zemím přivtěleným nic nezačínati a před sebe nebrati, nýbrž ubohé krve nevinné, kteráž by přitom s obojí strany v zemi tekla, kdyžby do ní z potřeby nevyhnutelné národové cizí se uvedli, a tudy hněv boží se popudil, ušanovati a mnohem raději v dobrém přátelství a sousedství s naším nejmilostivějším králem a pánem, jako i se všechněmi zeměmi jmenovanými ještě na další časy zůstávati, a proti tomu zase od nich všeho toho, což by V. kurf. M., stavům i lidem poddaným V. O. k milostivému a příjemnému zalíbení, vzdělání a pohodlí trvanlivému platně a prospěšně sloužiti a od nich prokazováno býti mohlo, nadáti se ráčili.“

„Pakliž proti vši naší dověrnosti V. kurf. M. lid válečný na nás anebo na naše milé konfederanty v Hořejších anebo Dořejších Lužicích během nepřátelským sáhne a nám neb jim škoditi bude: tehdy uznáváme býti sebe tím povinni a zříz. zem., též konfederaci mezi nimi a námi vyzdviženou k tomu zavázání, abychom i spoluoudův i vlastí našich proti jednomu každému, kdo by ten koli byl, že by na král. čes. a země k němu přivtělené způsobem nepřátelským sáhl, do nejvyššího přemožení hájili a zastávali; jakož pak takovou měrou v příčinách takových jináče učiniti a se zachovati nemůžeme a nemáme, nežli abychom se k veřejnému vedlé sebe za jednoho člověka stání obrátili, nám od pána Boha a přirození propůjčeného prostředku a defensi nařízené se ujali a J. M. královské, jakožto našeho moci našich starožitných a dobře nabytých svobod a obdarování spolu a vedlé zemí přivtělených pořádně voleného a korunovaného krále a pána, spolu s naší milou vlastí a spřízněnými našimi, zvláště že, jak výš dotčeno, jak JMK. tak ani stavové nikda V. kurf. M. k tomu povstání příčiny žádné nedali a proto také tím větší pomoci a ochranou všemohoucího těšiti se mají, s vynaložením statkův i krve své, tolikéž

1620 pomoci a fedruňku věrného v nově zvoleného uherského krále a stavův uherských i sedmihradských, jakožto našich konfederantův, dle nejvyšší možnosti obhajovali a tudy potlačení a služebnost tu, kteráž se již nyní na poctivé stavy evangelické v Hořejších Rakousích — kteřížto, byvše na díle sliby lahodnými, na díle skrze zrádu svých vlastních krajanův, až naposledy i mocí nepřátelskou k tomu namluveni, aby se knížeti bavorskému poddali, již nyní všecka privilegia svá od sebe odvésti a sami sebe na milost a nemilost císařskou vzdáti, svobodu v náboženství na prosté přimluvě a naději zakládati, všecky náklady vojenské zaplatiti a k tomu ke všemu ještě lid vojenský v pevnostech vychovávatí musejí — vzkládá, jako nesnesitelné a před pánem Bohem a před milými potomky k vymluvení a zastávání nemožné jho, od nás a potomkův našich, dle možnosti nejvyšší, s pomocí pána Boha odvrátili, skončení pak toho Bohu spravedlivému poručili. K čemuž naposledy přistoupí i to: že to žalostivé úpění a nařikání tolik tisíců duší soužených skrze oblaky do nebe proraziti a, když při lidech žádného již slyšení ani vyslyšení dovolati se nelze, naposledy aspoň to kamení ve zdech volati a břevna v sroubení jemu se ozývati a odpovídati musí.“

„Ale s tím se vším myt ještě vždy nemůžeme a nechceme věriti tomu, aby V. kurf. M. nám jakého tomu podobného neštěstí příti, mnohem pak méně sami od osoby své na nás uvalovati chtítí ráčili. S tím V. kurf. M. od pána Boha svrchovaného dobrých rad a vnuknutí, stálého a trvanlivého z strany těla i duše ve všem všudyž prospěchu vinšující, ku poslušným službám dle možností našich hotově a volně se zakazujeme.“

Věci Lužické.

Kurfiršt saský, nedav se ničímž tím v kommissi sobě svěšené rozpakovati, list svůj k městu Buděšínu 2. d. září podal, stávům pak téhož markrabství sjezd obecný do téhož města k 7. d. m. září položil, chtěje jim dáti vůli dokonalou císařskou skrze kommissaře své přednésti. O čemž máje sobě oznámeno časně Fridrich český král od Adolfa Gerštorfa z Gerštorfu, landvokta lužického, nařídil to při něm i hned dostatečně s záповědí přísnou, aby toho k vůli kurf. saského nikoli nečinil, stavů nesvolával, ovšem pak sám od osoby své s ním v žádnou traktaci postranní se nevydával.

Když pak přes to všecko kommissaři sasští, totiž Jakub z Gryntálu, nejvyšší kommissař vojska saského a správce vrchní hrabství Mansfeldského, a Augustin Šmid, rodič Gerlický,

orator neb posel císařský, dostavše se do Budišína, vydali se¹⁶²⁰ v jisté rokování s týmž landvoktem a osobami z stavův některými, přednesvše jim obšírné psaní císařské, jehožto přepis málo níže se položí: v tom přitáhl k Budišínu Jan Jiří markrabě brandenburské z Jegerndorfu neb z Krňova, general slezský, (měv sobě v tom danou instrukci neb ordinanci od krále českého, k němuž přijel o to do Prahy naschválně od Králové Hradce, aby markrabství lužického s lidem svým hájil) s 6000 lidu zbrojného, a zmocniv se ním města, netoliko obec s prvo-počátku trochu jemu odporující k spokojení a poslušenství královskému zase přivedl, ale i jmenované kommissaře s landvoktem i s jistými osobami z stavův tu zastížených do arrestu vzal a nejdříve odtud do Žitavy, potom pak až na hrad Pražský odvéztí a dodati poručil; Buděšín pak osadiv devíti sty jonáků branných, jako i Gerlici a jiná města Lužičanův náležitě lidem opatřiv, všecky k tomu přivedl, že jsou se novým slibem člověčenství králi i koruně české zavázati musily.

Svrchu pak dotčeného psaní ohradního, kteréž císař k Slezákům i Lužičanům po výš jmenovaných kommissarích v tu dobu odeslal, byla summa ta:

Že mají o tom vědomost dobrou, jakým způsobem jsou osobu jeho, dědičky král. čes. pořádné vnuka, za krále, vrchního kníže a markrabě své sobě zvolili, vyhlásili, ano i přísahu poddanou a dědičnou jemu a dědicům jeho vykonal; proti tomu pak, kterak on císař Ferd. hned po smrti nebožtíka císař. Mat. podle znění reversu svého všecky jejich majestaty, privilegia a výsady jim náležitě stvrdil a konfirmaci jich knížatům a stavům, v ty časy v Vratislavi pospolu shromážděným, odeslal, kterouž oni také od něho s náležitou úctivostí přijali a dosavad za sebou mají. Odkudž že jest se jináče nedomníval, než že, an pamatující na povinnost a závazek svůj, pánu Bohu i jemu jakožto vrchnosti své pořádné učiněný, ovšem majíce veliký pozor na práva božská i lidská, nicméně i na pokuty v nich proti poddaným neposlušným vyměřené, jako i na ta dobrodiní a pohodlí svá veliká, kteráž jsou od předkův jeho slavných, císařův římských a králův českých předešlých, přijímali, příkladem předků svých milých k němu poslušnost, věrnost tu prokazovati budou, jakož na věrné poddané a lidi manské s právem přísluší.

Avšak že jest hned od začátku správy a panování svého to poznati a shledati musil, že dotčení stavové mimo týž revers jeho, jemuž jest on zcela a zouplna učinil zadosti, směli jsou mu ještě jakési jiné výminky představovati, právo jeho dědičné, kteréhož on pokládá sobě míti ke král. českému, a jehož předkové jeho tuze a podstatně zastávali, u velikou po-

1620 chybnost uvozovati, víru a slib od předkův jejich na onen čas císaři a králi Ferdinandovi, dědu, i dědicům a budoucím jeho, vykonaný zrušiti i privilegií a svobod, jim z větší částky od slavného domu rakouského nadaných, málo sobě vážiti, a naposledy i jemu králi a knížeti svému zřetelně se zprotiviti a tou měrou velebnost jeho císařskou a královskou přetěžce uraziti. Iačkoli pro takové jich výstupky veliké měl jest k tomu poskytnuto sobě od nich příčin nemálo, aby se k nim podlé vyměření řádu a práva zachoval; však že jest vždy přisnosti té k nim užiti nechtěl, věda o tom výborně, že dosti skrovný počet osob z prostředku jich k tomu křivopřísežnickému a bouřlivému snešení, kteréž se s strany osoby jeho v městech Pražských stalo, jest dobrovolně svolil a je sobě oblíbil.

Poněvadž pak uznával by býti sebe tím povinného, aby tak dobře takové škodlivé a z pouhé neposlušnosti od lidí poddaných proti vrchnosti jich pořádné ztopené bouřky a pozdvižení slušně a spravedlivě ztrestal, jako na přirozenou svou a celého domu rakouského dobrotu a milostivost ohled bedlivý měl, ustrnuv se i na tom, aby v příčině té udělal veliký rozdíl mezi těmi, kteříž sobě aspoň ještě nyní usmyslili a ku povinnosti poddané zase se dobrovolně navrátili, a těmi, ješto by v té tvrdošijné a zaryté neposlušnosti předce dále setrvati minili: z těch příčin že jest sobě k tomu cíli za svého kommissaře a plnomocníka nejosvícenějšího kurf. saského zvolil a jemu tu moc plnou a dokonalou dal, aby stavy a obyvately dotčeného knížectví a markrabství nepoddané a neupřáhlé jmenem a na místě jeho cis. a královském k slušné nápravě a ztrestání přivéstí, povolné pak a sobě usmyslující na milost přijímati mohl.

A protož že všechněm vůbec společně i rozdílně, stavům a obyvatelům knížectví slezských i markrabství lužického, též lidem poddaným o tom milostivě a dostatečně poroučeti ráci: kdokoli z nich a kterékoli chvíle bude od téhož kurf. saského jakýmkoli způsobem v čem tom náležitě napomenut, aby se i hned před osobou jeho postaviti a v úmysle svém dokonalém, co by dále činiti minili, vyjeviti, rozkazům jeho zadosti činiti, na sebe samé opravdově a za času se rozhlednouti a na své vlastní dobré a blahoslavenství časné bedlivý pozor míti neobmeškávali a lidem bouřlivým a neupřímým svozovati se v tom nedali, i toho s pilností při sobě povážice, že zisku a pohodlí, jehož snad z rozbrojův těch nabýti troufají, dostane se z nich nemnohým, ale neštěstí a závada odtud vyplývající žeť uvalí se na všechny vesměs, beze všeho stavu, řádu a povýšenosti jich rozdilu a ušetření.

Kdo tedy koli z týchž stavův ku povinnosti své předešlé

i hned beze všech dalších rozmyslův a odkladův poslušně se 1620 navrátí a dle vyměření dotčeného kurf. se zachovají, že mají všickni od něho na milost přijati a při svých starobylych svobodách, výsadách a zvláštnostech zcela a zouplna zůstaveni a zachováni býti; neposlušni pak a v rebellii své zarytí že spůsobem a obyčejem náležitým a v právích vyhrazeným s pokutou a trestáním zasloužilým nepromijitedlně potkati se musejí.

Naposledy, co se tkne těch konfederací jakýchkoli, kteréž jsou tak mezi sebou zdělali, a to proti povinnostem a závazkům svým poddaným, kteréž pro tu příčinu samotnou jsou neslušné, křivopřísežné a u práva ničímž, ty že císař podobně listem tímto moři, kazí a vyzdvihuje dokonce, tak že žádnému z nich k ujmě a k ouhoně dobré cti jich sloužití nemohou a nemají nyní i na časy budoucí a věčné. —

Kurfiršt tedy saský, dovědév se toho, kterak Lužičané napomenutí jeho k sobě netoliko nepřijali, ale i nad to výše i kommissaři na jeho potupu velikou do Prahy zavezení jsou, nechtěl již déle s tím tažením svým vojenským prodlévati; nýbrž po vykonaném rozžehnutí v kostele zámku Drážďanského a užívání svátosti stolu Páně, hnul se odtud s svou životní stráží upřímo k vojsku hlavnímu, kteréž přitáhví před Buděšín, od markraběte všemi potřebami dobře opatřený, začalo se již mezi tím šancovati a hraditi okolo něho, jsoucí v tu dobu okolo 14 neb 15 tisíců jízdy a pěchoty silné. Ač ještě po třetí dal obležených napomenouti s dostatkem, aby, připustíce výstrahu jeho přátelskou k srdcím svým, jako i nebezpečenství a záhubu jim nastávající, ku poslušnosti císařské zase se navrátili: však obležení nechtěli, aneb spíšeji pro posádku markraběcí do města uvedenou nesměli a nemohli změniti úmyslu svého; pročež rozkázal generálům svým, totiž Wolfovi hraběti z Mansfeldu a Fridrichovi knížeti saskému z linie Altenburské, aby obleženým žádné další lhůty a oddechu nepřáli, nýbrž během vojenským se vši opravdovosti k nim přikročiti hleděli.

Oni tedy, nic se na to neohlédajice, že 10. d. září markrabě z Krňova vpravil do města ještě 1200 lidu čerstvého a branného, tím snažněji povinnost svou konali a jak střelbou velikou tak i šturmy častými obleženým zaneprázdnění veliké zavalovali, poručivše předně kusův několik k vodárně městské zasaditi, jimiž ji v krátkém čase znamenitě pokazili, jednoho dne dvanácte kulí ohnivých do ní uvrhše.

S druhé strany obležení počínali sobě také nelenivě; nebo vy-
padajice začasté ven z města, neřkuli nemálo soldatův kur-

1620 firštu potloukli, ale nad to výše 12. d. září i tři kusy střelby jemu odňali a s sebou dle jiné kořisti od dobytky do města s radostí nemalou přivezli.

Čímž vojáci sasští byvše nad míru rozdrážděni, hledali dobré příležitosti, aby se škody té i posměchu svého vrchovatě pomstili. Protož 16. d. září, shromáždivše se u velikém počtu, tak tuhý outok na město střilením a šturmováním udělali, že drahný počet obležených na valích postříleli, ostatní pak s valův do města sehnali, mezi tím byvše toho úmyslu dokonalého, aby po žebřících, ke zdem již přistavených, zdi městské zlézli a do města proskočiti mohli. Ale prozřetelnosti zvláštní nejvyššího toho, jenž město opatroval, bylo jim to vše zkarcono. On zajisté srozuměv, k čemu by se to schylovalo, poručil spěšně veliké trámovi, pro tu příčinu záhy po valích rozvežené, dolů na žebříky smetati, čímž neřkuli všickni ti žebříkové potřískáni, ale i soldati na nich a okolo nich zastížení přenáramně zohaveni a pochromeni byli.

Mezi tím, když kurfiršt lid svůj pěší krajský z měst a z vesnic s sebou přes pomezí země své vyvedl a podobné služby rytířské i od rytířstva markrabství mišenského vyhledával; tedy rytířstvo kraje mišenského v tu dobu v městě krajském ještě pospolu ležící a pode dvě kompagnie a Jetřichovi Juliusovi z Weispachu a Křištofovi z Goldaksu, rytmistrům, pod správu uvedeno, učinilo o to psaní k kurfirštu pod datum z města Mišně $\frac{1}{2}$ d. září v smyslu takovém:

Že se kurfiršt může v tom milostivě upamatovati, kterak nedávno pominulého času jim poslušným stavům a obyvatelům země mišenské skrze milostivé poručení to v známost uvedl, aby se jako včera do města Mišně sjeli a tu další ordinanci od něho očekávali. Kterížto, aby se v tom se vši poddanou volností tak zachovali, že jsou dne včerejšího s svými koňmi, čeládkou i s náležejícími k tomu vozy špižnými tam najíti se dali. A majíce některé artikule potřebné ku přednesení, ty že jsou poněkud kommissarům a musterherům od něho nařízeným předložili; kteřížto že ukázali jim na to, aby je v spis uvedli a jim svěřili, že je kurf. po schvální poště odeslati chtějí.

Ačkoli tedy o tom vědomost dobrou mají, že kurfiršt bez toho s vysoce potřebnými věcmi zaměstnán jest, a oni nerádi by ho tím svým vznešením ještě víceji zanepražďňovali, poněvadž však předotčení artikulové byli by tak platní a důležití, že jich těchto těžkých a zjitřených časův mlčením pomínuti nemohou, že tedy poníženě prosí, aby jim milostivě porozuměti a jako otec země zdravě jich povážiti ráčil.

Předně pak že mu přivozují ku paměti to, kterak na onen

čas veleslavní předkové jeho zřídili na jistých panstvích svých 1620 osoby zvláštní z lidí poddaných, kteréž by v takové případnosti vojenské byly povinny, míti pozor na obyvatele v témž kraji neb na týchž panstvích osedlé; i to při nich opatřivše, aby jistý počet vozův špižných pro dotčené stavy a obyvatele vypravily a na hotově na tom každém panství měly, obzvláště pak že v kraji mišenském takové nařízení od starodávna se nachází, aby ke 24 koňům rytířským jízdným tři vozové nákladní neb špižní a dva stanové se všim jiným k tomu příslušenstvím potřebným z dotčeného úřadu neb panství byli vyrystováni. Čehož však že nynější hejtmané na panstvích kurfiřtských, na nichž právo takové nařízeno jest, chtěli by se stavům a obyvatelům zpečovati. Z té příčiny že kurfiřta za to prosí poddaně, aby o tom milostivé nařízení při týchž hejtmanech učiniti ráčil, aby oni dotčené vozy špižní, tak jakž to za starodávna bývalo, i nyní také k této potřebě zemské zhotoviti a z panství aneb úřadův jim svěřených neprodleně vypraviti mohli.

Za druhé, kdež kurf. toho v tom svém poručení na rytířstvo milostivé podává, aby jeden každý z nich na koně své jízdné penězi neb platem za tři měsíce se opatřil a zásobil, tu že by sobě nic raději nevinšovali, nežli aby v příčině té milostivou vůli jeho bez své veliké škody naplniti a volní se ukázati mohli. Ale poněvadž, ne sice všickni, větší však jich částka utěšené obtížnosti na statcích svých a vedlé toho i jiná břemena snášeti musejí: z té příčiny že nemohou v těchto roztržitých časech a v neslýchaném mince zvýšení, jak by sice nejraději chtěli, kurfiřstové žádosti milostivé povoliti a naplniti; nýbrž že mnohem víceji poddaně ho prosí, pokudž by měli na hranice položení býti, aby kurf. přede všemi jinými věcmi takové nařízení milostivé učinil, aby také náležitého vyplacení a potom dále i své pořádné záplaty měsíčné dosáhnouti mohli. Jinak kromě toho, poněvadž jim nynější výprava neb vyrystování velmi těžce přichází, že nevědí, kterak by k tomu tažení dostačiti mohli, obzvláště když jim za příčinou výš oznámených obtížností možné není, sebe v tom z vlastního měšce zakládati.

Třetí, ačkoli nemají naděje, aby kurfiřst na ně poslušné rytířstvo toho, aby ven z země někam vytáhnouti měli, podávati ráčil; avšak poněvadž nacházejí to, že již lid z měst a z vesnic přes pomezí jest vyveden, o němž rytířstvo nadálo se, že toliko pro obhájení země nařízen jest, že se tedy obávají toho, aby podobným způsobem i jim toho se nepřítrefilo. Pokudž by pak vždy to tak předsevzato býti mělo, o čemž však že naděje nemají, tedy že ve vši poddanosti, jak nej-

1620 výše býti může, kurfiršta za to prosí, aby toho při sobě s pilností povážiti ráčil, jak vysoce škodlivé nepřiležitosti odtud by vzrůsti mohly. Nebo předně toho dotknouti sluší, že by to přes pomezí rytířstva tažení proti jejich privilegiím, ano i proti slavných předkův kurfirštových reversům, na to dotčenému rytířstvu daným, oble a patrně čelilo. Pročež že mají k tomu příčinu slušnou, aby se v věci té dle svého svědomí dobrého náležitě a šetrně ozvali. Oni sice že toho úmyslu nejsou, aby kurfirštu v nařízenou a předsevzatou od něho expedici neb tažení váleční sáhati a náké vyměření v ní činiti měli, zanechávajice té vsí věci, kteráž začata jest bez vůle a vědomí vsí země, aby byli z ni právi, lidem těm, ješto jsou kurf. k ní radili. Přes to však všeccko že podávají mu ve vsí poddané poníženosti k bedlivému povážení toho: kdyby oni v tomto vojenském příběhu přes hranice a tak proti svým milým sousedům krevním, příbuzným i jiným dobrým přátelům, ovšem pak u víře a náboženství křesťanském s nimi za jedno se srovnávajícím lidem, anobřz proti těm, kteříž jim k tomu příčiny žádné nikdy nedali, ale spíšeji všelikou přátelskou volnost a přívětivost sousedskou k nim ustavičně prokazovali, vedeni a potřebováni býti měli, s jakým srdcem, myslí i chutí, ano s jakým svědomím, štěstím a prospěchem by tažení takové před sebe vzíti měli a mohli? Ano byt se pak krásně jim i podlé vůle a vinše jejich dotčené tažení zvedlo; s tím však se vším, že to jich předsevzetí nebylo by proti žádnému jinému začato a vedeno, nežli proti jejich milým sousedům a přátelům, jež oni mnohem spíšeji milovati nežli jich nenáviděti povinni jsou.

Při kterémžto rozmyslu a povážení svém, že nemají k kurf. naděje jiné, než že on na ně toho, aby ven z země táhnouti měli, podávati a od nich žádati neráčí, nýbrž zanechá jich doma v zemi pro dostatečnější obhajování ji a samých sebe, poněvadž nadějí se konečně, že je kurf. v tom o své ujmě začatém tažení milostivě ušetří.

Pakli by vždy proti vsí naději jejich toho od nich žádati nepřestával, tedy že se mu v tom světle a neukrytě ohražují, že se oni proti svým milým sousedům a přátelům v žádné nepřátelské předsevzetí a oučinky vydávati nemíní a nemohou, nýbrž museli by v příčině té mnohem větší pozor míti na své vlastní svědomí a jmeno dobré, ovšem pak na své domácí pohodlí, prospěch a blahoslavenství časné, nežli na náké jiné věci postranní. V jiných pak všechných a všelijakých případnostech že chtějí rádi jako věrní patriotové neb synové vlasti a manové při kurfirštu, pánu svém, až do životův svých skonání věrně státi a se chovati, jsouce k němu té celé a nej-

poddanější důvěrnosti potěšitelné, že kurfiřt toto jich poddané¹⁶²⁰ a úmyslem upřímným přednesené vnuknutí a výstrahu milostivě k sobě přijíti, považiti a, že z věrného a poddaného srdce jejich pochází, při sobě uznati ráčí. S tím že kurfiřta v ochranu pána Boha se vším jeho kurfiřtským prospěchem a panováním dlouhým, sebe pak samé jeho kurfiřtské milosti a přízni s prokazováním jemu svých ustavičných, věrných a snažných a poslušných služeb poddaně poroučejí. —

Třetího dne potom Jan Jíří markrabě brandenburské z Krňova, general neb nejvyšší polní hejtman vojska slezského, buď že dověděl se omluvy té rytířstva mišenského, buď sám od sebe a z té dobré náklonnosti, kterouž k zemím a k stavům kurfiřta saského měl, učinil k dotčeným stavům, obyvatelům i lidem poddaným kurfiřtství saského v markrabství mišenském, v landkrabství durinském i v Fojtlandu bydlícím z města Gerlice $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$. d. září psaní přátelské a pronikavé v smyslu a rozumu takové:

Kterak a z jakých nevyhnutelných příčin, jmenovitě pro zachování v celosti svobodného pravého křesťanského náboženství provozování, i majestatu na ně od císaře Rudolfa dosaženého, jako i pro obhájení král. čes. a zemí k němu přivtělených před porobou věčnou a potlačením jich dokonalým, ta potřžka a nedorozumění české jest se počátečně usnovalo; též také kterak dotčené země při císaři římském, na mnohonásobní kurfiřtův a jiných osob vzáctných přimluvy, anobř i na snažné a vlastní týchž zemí poddané a plačtivé toho při něm vyhledávání žádné nejmenší nápravy a zpomožení skutečného v svých stížnostech obnovených dovolati jsou se nemohli, nýbrž místo toho mnohem spíšeji na jmenované království i jiné okolní a k němu přivtělené země mečem, ohněm i všelijakým tyranstvím, ukrutnost tureckou daleko převyšující, jest saženo a potišťeno, a týmž zemím národové barbarští i jiní národu německého jména hned z přirození svého náramně nenávidící, proti všemu řádu, právu a zřiz. zem. sv. říše, k jich dokonalé záhubě a zkáze na hrdlo jsou uvedeni, a všecko datum strany odporné na samých a pouhých prostředcích násilných a té již na nejvyšší zjitřené a rozžlopené válce krvavé založeno: toť již, pohříchu, celému světu více, než náleží a potřeba ukazuje, v dobré vědomosti a známosti pozůstává.

Z té příčiny že se kníže neomylně nadál, že knížata a stavové evangelií sv. římské říše v říši, žádného nevymínujíc, nad jmenovaným královstvím a zeměmi, jakožto nad spolu-bratry svými v Kristu a domácími víry, jakýmž dle pravidla zákona božího přede všemi jinými lidmi všecko dobré proka-

1620 zovati povinni jsou, mnohem lépeji a opravdověji se slitují, a jeho v takové nouzi a příkoří nevyhnutelném živěji se ujmou, nežli aby podlé a spolu s nepřátely jich katolickými jmenované království a země potlačovali a sebe na to, aby je na dokonalou mizinu, pád a pozoufání přivedli, namluviti a převéstí dáti měli.

Avšak že kníže to na oko spatřuje, kterak se všechno tomu mínění jeho naopak vůbec děje a koná, a to obzvláštně v příčině kurfiršta saského, kteréhož strana pod jednou neb katolická tak dalece a silně sobě ufasovala, že on nyní proti dotčeným zemím, předně pak proti markrabství Hořejších Lužic, a zejména proti lidem těm, kteříž vtěchto přítomných časích zarmoucených na nic jiného nežli a nemyslíli, jediné jakby sobě v celosti a v pokoji náboženství své křesťanské evangelické zachovati a před dokonalým ho potlačením obhájití mohli, takovou bezpotřebnou krvavou, lidem i zemím záhubnou a škodlivou válku s podobným neslýchaným ukrutenstvím a jízlivostí vyzdvihl a začal, a až dosavad mečem, ohněm, zájmem i mordováním věsti ji nepřestává.

Pročež že kníže může to sobě s dobrým a čistým svědomím svým před pánem Bohem i přede vším světem počestným osvědčiti: že neřkuli JM. český král jeho kurfirštské lásky vždycky každého času slušně a náležitě sobě vážil, ale nad to výše i stavové král. čes. k osobě jeho všelijak úctivé se chovati hleděli, ani i svou velikou škodou a nebezpečenstvím k němu celou svou důvěrnost a útočiště obrácené měli, tak že z té samotné k němu důvěrnosti dotčené markrabství Hořejších Lužic jest se žádnou hotovostí vojenskou aneb potřebnou sice nákou přípravou po domácí nezachystalo a neopatřilo, nýbrž mnohem spíšeji toho jediného regimentu englického, kterýž nedávno před tím mělo v zemi, jako i všech jiných věcí, kteréž by jeho kurf. lásku domněle urazití a pohoršití mohly, dle své nejvyšší možnosti a snažnosti zhostiti a zbavovati se hledělo. Jak pak a s jakým svědomím proti tomu ten za tím následující vpád nepřátelský do jmenovaného markrabství a jeho zpuštění hrozné s tak hojným nevinné krve křesťanské proléváním i před jedním každým upřímým a nestranným křesťanem bude moci býti vymluven a ospravedlněn, též také jaké protivenství to, kteréž jeden evangelický kurfiršt a přední spoluoud sv. řím. říše, v jehožto domu Bůh první evangelium svatého světla zanítiti a osvítiti ráčil, — a nebylo naděje, aby z téhož domu, pro tu vděčnost Bohu za tu milost zvláštní povinnou, protivenství takové s takovým ukrutenstvím barbarským pojíti a povstati mělo — proti lidem těm, ješto pro evangelium Kristovo, pro jeho čest i učení boj

rytířský vedou, před sebe vzal, mzdy a záplaty bude napo- sledy moci dojít a dosáhnouti: to že vše zůstává na ten čas skryté v tajné radě i vůli a v řízení neb uložení božím, toho svrchovaného a spravedlivého soudce. 1620

Kníže sice od osoby své že má k Bohu naději velikou, že všemohoucností svou jeho kurf. lásky srdce a mysl od té předsevzaté zuřivosti a horlivosti k mírnějším a pokojnějším prostředkům nakloniti a obrátiti ráčí; jich pak stavův že společně i rozdílně k tomu dobrou měrou a úmyslem napomíná, poněvadž by se jich také tu mnoho dotýkalo, aby při té věci všecko úsili své vynaložili, skutečně se o to přičiníce, aby kurfiršta srazili s toho nepřátelství dalšího, skrze než drahně krve nevinné vylito, a polovice téhož markrabství na bídnou zkázu a záhubu přivedena bude, proti tomu pak aby raději pokoj drahý a vinšovaný s důvěrností a srozuměním upřímým, zvláště mezi stavy evangelickými, zase navrácen a utvrzen býti mohl. Jakož pak že doufá, že i oni stavové kurfiršství saského sami od sebe to, aby se proti svým na díle bratřím krevním a srdečním přátelům, švagrům a domácím víry, na díle pak vždycky každého času věrným, upřímým a nevinným sousedům, s nimiž bez toho skrze jisté erbanučky a smlouvy dědičné v tuhém spolku a svazku zůstávají, na jejich dokonatou zkázu, záhubu a vykořevení, radou i skutečnou pomocí potřebovati dáti měli, na velíkém a těžkém rozmyslu mají, bezpochyby to při sobě bedlivě rozvažující, že by to bylo proti vůli a slovu božímu patrnému, proti křesťanské lásce, i proti vlastnímu jich svědomí dobrému. I on také od osoby své že jich v tom věrně psaním tímto vystřáhá a napomíná, aby v to se nevydávali, jakož pro již oznámené příčiny, tak ovšem i pro hrozné pokuty a pomsty boží za tím v patách následující, ano i pro jich vlastní nebezpečení, škodu a ouhonu věčnou, jakož se s tím již se vším dotčená země lužická, čehož buď Bohu žel! beze vší viny své a proti vší naději, více, než náleží, potkala.

Jestliže by pak stavové tímto jeho věrným a upřímým napomenutím a výstrahou svévolně pohrdli a je sobě založili za hřbet; tedy že mohou snadno to souditi při sobě, že J. M. českému králi jako i království a zemím přivtěleným a sjednoceným nebude se nedostávat k tomu prostředkův příhodných a platných, jimiž by sobě od toho nepřátelství proti nim začatého mocí odpornou pomohli a sebe samých, manželé, dítek, statkův, jmění, hrdel i životův svých, jsouce hotovi proto tu nejposlednější krůpějí krve své rádi a hotově vynasádit, náležitě zastávali a přichraňovali.

Pročež že jest ku pánu Bohu naděje té dokonalé, že vše-

1620 mohoucnost jeho jim těch skrovných prostředkův proti nepřátel jejich, svévolně na ně se nutkajících, síle a moci veliké, pro obhájení cti a slávy své božské i také evangelium sv. zastání, zdárně požehnati, rozhojňovati i vinšovaného štěstí a vítězství propůjčiti ráčí.

To že vidělo se knížeti uvéstí stavům v známost pro snadší vlastního jejich neštěstí a záhuby uvarování se; jehož by on jim z té knížecí věrné a křesťanské duše jistě nerad přál. Přes to však všechno, pokudž by oblibili sobě co tomu odporného, tedy že on chce býti všeho toho před Bohem i přede vším světem jist a prost; s tím zůstáváje milostí svou knížecí k nim nakloněn. —

Mezi tím přijel do ležení kurfirštova schvální kurýr od knížete bavorského s vzkázáním tím: že kníže byl by toho celého úmyslu co nejdříve s vojskem svým, jež sobě na 26.000 silné pokládá, do král. čes. podobně vtrhnouti, a strhna se s armádou císařskou, kommissí svou v něm podobně jako i v Hořejších Rakousích vyříditi. Jemuž kurf. zase za tu zprávu poděkoval a, jak by se jemu při jeho kommissí vedlo, dokonalelou relací o tom učiniti poručil.

S druhé strany Slezáci vyzdvihovali dvacátého člověka, obávající se, aby kurf. po spokojení Lužičanův i mezi ně nezabloudil, dávše osaditi Žitavu a Gerlici lidem svým pěším i jízdným. Markrabě pak z Jegerndorfu povolal k sobě zpátkem do Lužic regiment pěchoty a 2000 koní, kteréž Slezáci do král. čes. ku pomoci armádě jich poslati mínili.

Pod tím pak soldati kurfirštovi před Buděšínem nikoli nezaháleli; jimžto ku pomoci a posílnění jich v práci poslal drahně i lidu čerstvého i střelby a municí. Kterážto v krátkých dnech obleženým všecek profiant i vodu, zvláště pak svobodný pass od Gerlice před branou Gerlickou odjali a jednoho mlýna předměstského, blízko zdí městských, o šestnácti kolách se zmocnili. Pomoc pak, kteréž jim markrabě z Jegerndorfu s nemalým počtem vozův, municí a potravou naladovaných, od Gerlice odeslal, regiment Goldšteinský popral a vozy do ležení kurfirštova přivezl.

To vidouce okolní krajové a obyvatelé Hořejších Lužic, zvláště okolo města Kamenice bydlící, utekli se k kurf. pod ochranu, obzvláště pak sedláci z vesnicí šestnácti, jichžto páni dědiční opustili je a odebrali se od nich do míst bezpečnějších. Jež všechny kurf. na milost přijal, v jichžto počtu nalezl se i Vilém ze Vchynic a z Tetova. Srozuměv zajisté tomu, že lid kurfiršta na statky jeho, odtud nedaleko na pomezí českém ležící, zhusta dojíždí a dobře je šumuje, ohlásil se před kurfirštem skrze vyslaného psaním svým, že J. M. C.

v náležitě poddanosti a poslušnosti zůstávati a jemu pak ¹⁶²⁰ k službě hotově postaviti se chce, žádaje, aby od kurf. při tom spolu s statky a s lidmi svými přichráněn byl. Čehož i užil; nebo kurfirst rozkázal mu zase to, cožkoli mu lid jeho pobral, navrátiti.

Vida tedy kurf., že obležení ničímž tím, což proti ním dosavad předsebráno bylo, oblomiti se nedají, nýbrž soldati na městě zavření osoby jeho vlastní dokonce nic sobě nevází a divnými povyky a ouštipky naň ven ze zdi potupně povolávají, k tomu věda, že markraběti, kterýž ležení před Gerlici s 6000 lidu sobě zarazil, města retovati nelze; pročež nařídil to se všim dostatkem při svých nejvyšších a správciích vojenských, aby, správe sobě k tomu potřeby všechny válečné, jeden každý dle povinnosti a rozumu svého o to se neprodleně přičinili, aby město Buděšín, nebudeli chtíti dobrovolně se poddati, aneb do gruntu zkazili aneb brannou rukou jemu v moc uvedli. Což jak se dále řídilo, nížeji na svém místě v měsíci následujícím se oznámí.

O mandatu čes. proti kurfirstovi saskému.

A ač Mikuláš Bellius, sekretář historický císaře Ferdinanda, continuator Meterani, Jan Henrich Alstedius a jiní škribenti němečti to jisti, že Čechové, poznavše proti sobě, králi a zemím jeho zjitřeného býti od strany císařské Jana Jiřího saského kurf., tak že i v skutečnou exekuci vojenskou proti markrabství Hořejších Lužic jest se vydal a město v něm hlavní Buděšín těžce oblehl, a nemohvše ho žádnými psanými a výstrahami svými s toho úmyslu sraziti, mnohem tvrdšího a protimyslnějšího prostředku proti osobě jeho se ujali, davše pod jménem a téhož krále svého titulem publikovati mandát otevřený 28. d. září, v němž ho zbavovali pro to jeho předsevzetí všech a všelijakých len a statkův manských, kteréžkoli v Fojtlandu i jinde od koruny české držel: — ale znáti sluší, že dotčený mandát byl sice v radě nejvyšších úředníkův a soudcův zemských uvážen, skopirován a častým na to nalibáním jednoho doktora, jmenem Fridricha Jiřího, rodem z Lužic (kterýžto, byv nevím čím fedruňken a pro jakou svou zasloužilost v ty časy do appellací na hradě Pražském za radu vsazen a v tom vpádu lidu saského do Lužic snad o jmění své připraven, chtěl se bezpochyby tedy zase na kurf. saském vychladiti) i vytištěn a od téhož doktora na kancelář českou v nemalém počtu exemplářův i v registratuře složen; ale aby král jej sobě oblíbiti, podpisem a pečeti svou ztvditi, ovšem

1620 pak proti kurf. vůbec vyvěsiti a s náležitou slavností publikovati dáti měl, toho se nikoli nestalo, nýbrž dotčení exemplářové tak prostě vytištěni a od žádného nepodepsaní zůstali v kanceláři, až v tom bitva na Bílé hoře se zběhla, a potom kancelář česká do rukou císařských se dostala, v níž bezpochyby i jmenované exempláře nalezeny byvše, brzo se mezi lidmi roztrousily s domněním tím, jakoby také k dokonalému ztvrzení i publikování přišly. Čehož se však nikdy nestalo, jak dalece já sám věci té v kanceláři české tím způsobem zašlé byl jsem povědom.

Mimo to zástupcové pře faleké to též za konečnou pravdu o týchž mandatech vytištěných jisti a zpravují: že Fridrich, tehdejší český král a kurf. faleký, dosti časné učinil se v té věci výmluvna při kurf. saském, že by dotčená kassaci s povolením a z uvážení jeho tajné rady k svému skopírování a vytištění nikoli nepřišla, nýbrž že toliko sami nejv. úř. a soud. zem. v radě své zemské o to bez vědomí královského se snesli a skrze téhož doktora všetečného zhotoviti rozkázali; a když potom přednesli ji králi, již v ležení polním zůstávajícímu, žádající ho, aby dotčený list vypovídající podepsal a upečetiti rozkázal, že netoliko toho učiniti nechtěl, ale v tom se týmž osobám, kteréž mu jej jmenem nejv. úř. a soud. zem. přednášely, že se mu koncept jeho dokonce nic nelíbí, zjevně usty svými přiznal. Ačkoli tedy něco těch exemplářův tištěných, původem svrchu psaného doktora a bezpochyby i impressora, bylo hned tehdáž před bitvou mezi lidmi roztroušeno; tím však že král vinen býti nemůže, poněvadž jich ani neschvaloval ani nepodepsal, doktor pak Fridrich po vítězství byv do arrestu vzat, dost perně týchž patentův zažívati musil na zámku Křivoklátě.

Nicméně, poněvadž výš připomenutí škribenti mandat ten v svých pamětech historických položili, pročez i já do češtiny přeložený tuto postaviti uznal jsem za dobré, abych vždy ničehož, což se v ty časy jakkoli zběhlo, svévolně nepominul mlčením. Tak tedy sám v sobě zněl:

„Český král hned od začátku panování svého šťastného až do chvíle přítomné o to se dle nejvyšší možnosti své staral, aby se všecněmi všudyž společně i rozdílně s slavnou korunou českou mezujícími a sousedskými kurfiršty a knížaty v důvěrném srozumění a v přátelství sousedském zůstávali a k ničemuž odpornému a jim protimyslnému žádné příčiny nejmenší jim neposkytovati mohl, v čemž že ani stavové jeho poslušni spolu s nejv. úř. a soud. zem. téhož král. po své straně pilnosti svou naprosto nic scházeti nedali, aby s dotčenými sousedy svými podlé krále dobré sousedství zdržeti, čím dále tím vi-

ceji vzdělávati, ano i potomkům svým milým po sobě ho po-¹⁶²⁰ zůstaviti mohli; jakož pak že neméně před svým bezpochyby neomylným a podivným řízením božským se stalým na král. čes. zvýšením, jako i teď nyní posléze Janovi Jiřímu, kurfirštu a knížeti saskému, všelijakými synovskými a nejvýše možnými službami svými i s vynakládáním na to zemí i lidí poddaných svých, anobř i svého vlastního hrdla a života se vši hotovostí se zakazoval, i tomu svému zakázání v skutku a v pravdě zadosti činiti vždycky každého času žádostivě a horlivě se snažil, v té jisté a neomylné naději, že dotčený kurfiršt k němu podobnou měrou se chovati a při předešlé své přichylnosti přívětivé, kterouž král při něm shledal neb vyskoumal, neproměnně trvati bude.

Týmž spůsobem že i jmenování stavové král. čes. hleděti setrvati v té své naději, kterouž jsou učinili sobě o dotčeném kurfirštu hned po tom rozbroji, jakž jej papeženci pokoje nenávidící v král. čes. proti křesťanům evangelickým ztropili, ačkoli sice v skutku a v pravdě z té naděje dosti špatného užítku a pohodlí zakusili; nýbrž nazpět mnohem spíšeji s zvláštní bolestí a zármutkem srdce na to se dívati musili, kterak nepřátelé jejich pod tou jejich trpělivostí neb snášelivostí, jižto za dlouhý čas zle a nezřízeně užívali, nikoli nezaháleji, nýbř s velikou země jich záhubou a zahynutím mnohých dítek nevinných, poctivých žen a panen s mrzutým poškvřňováním, až i ohněm a mečem své ohavné a tyranské svévolnosti provozují, nejináč než jako nejbarbarštější škůdcové zemští a úhlavní jmena křesťanského nepřátelé: však že s tím se vším vždy předce nedali se svésti a sraziti žádnému s takové důvěrnosti, kterouž byli k těmž kurf. saskému stále a nepochybně přiložili, za jiné naprosto nemajíce, než že dle zakázání jeho v tom svém zarmouceném losu, nátlaku a nejvyšším sužování nepřátelském aneb cele a dokonale od něho vysvobození a retování budou, aneb při nejmenším nějakého polehčení makavého, po pánu Bohu, užijí a dosáhnou; nýbrž čím dále tím vroucněji v tétěz naději a důvěrnosti postupovali, nařidivše k osobě téhož kurfiršta, s volí a s vědomím krále, pána svého, rozdílná vyslání v té celé a neomylné naději, byť krásně jmenovaný kurf. saský měl v tom zvláštní svůj rozmysl, aby jim s jakou pomocí skutečnou na retuňk přispěti měl, však že při nejmenším aspoň v neutralství, jímž se stavům zakázal, setrvá a sebe k žádnému proti nim a tomu království nevinnému i zemím k němu přivtěleným nepřátelství na díle zpronevěřilým a přeč z země čes. ušlým synům vlasti, na díle pak jiným jizlivým a vražedným praktikantům a náhončím španielským, duchovním i světským, přemluvíti a navésti nedá.

1620 S tím však se vším že král shledal to v skutku s myslí žalostivou, kterak ty všecky kurfiršta sas. přátelské zámlyvy a zakazování, jimiž až dosavad krále i jeho věrné stavy spolu s zeměmi přivtělenými tróštoval a kojil, nebyly nic jiného, jediné pouhé nebezpečné, daremné a starým, německým kurfirštům a knížatům za oněch časův neznámé ouskoky, jakož se pak s podobnými trošty obmyslnými slavných stavův hořejšího kraje saského rady a plnomocníci, přítomní při nedávno pominulém sjezdu Lipském, s svou velikou nelibostí od něho také potkali a jemu takové vysvědčení dávají, že totiž on z nabádání a poštvávání nepřátel královských a stavův jeho, ano i nevěrných synův vlasti i jiných poštváčekův a rádcův španielských cosi daleko jiného, nežli v čem jest se tak předtím ústy a slovy svými pronášel, v srdci svém proti králi a koruně jeho české sobě uložil a zavřel, jakož pak se to nyní již v skutku a v konečnosti na jevo propukuje a pronáší: kdyžto neřkuli s nemalou mocí válečnou do jeho markrabství Hořejších Lužic během nepřátelským vpadl, ovšem proto, aby to spiknutí a tu radu krvavou, kteráž předtím v městě Milhauzu držána a zavřina byla, bezpochyby k skutečnému a dokonalému vyřízení přivedl, nic se neohlédaje na to pohnutelné psaní ohradní a výstrahu přátelskou, kterouž jsou učinili k němu s volí a s vědomím královským nejv. úř. a soud. zem. jmenem a na místě všech tří stavův král. čes. (jehož král připsal hodnověrný tuto pod lit. A. příkládá), a hned zatím, jakožto zjevný otevřený nepřítel, město v témž markrabství hlavní, Budešín, silně oblehl, s krvežíznivou zuřivostí outok násilný již po několikráte na ně udělal a lid svůj k šturmu pustil.

Čímž, co na něm záleží, nic jiného neobmejšli podlé a spolu s jinými ligisty a puntovníky španielskými, jak proti vlastní osobě královské, tak ovšem i proti jmenovanému král. a zemím k němu přivtěleným jediné zkázy a vyplenění jejich.

I poněvadž často jmenovaný kurf. sas. tím svým nepřátelským během a oučinkem, jehož ani král ani koruna jeho česká s zeměmi přivtělenými nikda jsou nezasloužili, proti své přísaze a povinnosti trojnásobní, kterouž jest jemu, jakožto z boží milosti pravému, pořádně volenému a panujícím českému králi i koruně české, svému beze všech prostředkův vrchnímu a lennímu pánu, za příčinou knížectví fojtlandského a jiných vysoce vzácných manství, podlé patrného předkův svých příkladu a jemu na to vydané investitury neb odění a listu lenního přikázán a zavázán, beze vši slušné výmluvy, byv v tom mnohonásobně napomínán, z pouhé svévolnosti toho se dočinil a od krále, pána svého lenního, odpadl, do zapovězeného spolku a smlouvy s královskými a náboženství

evangelického nepřátely a odpovědníky, na pouhou J. králov-¹⁶²⁰
ské Velebnosti, zemí i lidí poddaných urážku, záhubu a ob-
tížnost, beze všech slušných, spravedlivých a podstatných pří-
čin jest se vydal: tudý sebe všech a všelijakých od jeho
koruny české pocházejících len knížecích, panství a regalíí
tím samým oučinkem nehodného učinil a dokonce zbavil, dav
králi týmž předsevzetím svým příčinu k tomu nevyhnutelnou,
a jej jako tím přinutiv, aby on zase nazpět neneslušně k němu
s dobře zasloužilou pokutou, jiným ku příkladu a výstraže,
i hned přikročil, ji k skutečnému vyřízení přivedl, a k tomu
cili všecka a všelijaká od krále a koruny české jemu pod
léno vydaná knížetství, panství, města a vesnice se všechněmi
bydlícími hrabaty, pány, rytířstvem, zemany, osobami úrad-
ními a přisežnými hejtmany, obyvateli, lidmi poddanými a
osedlými, jakožto věci takové, kteréž na krále zase s právem
případly, co nejdříve jemu zodnímal a jej z povinnosti té,
kteroužkoli vykonal, moci svou královskou propustil a prá-
zdna učinil.

Z těch tedy všech příčin že král vyhledává toho a napo-
míná vůbec všechněch i jednoho každého obzvláště, komukoli
co na tom záleží, z moci své královské v Čechách, aby se
výš jmenovaného kurfiršta a knížete saského déleji a podtud
více v ničemž více neujímali aniž se s ním zaneprázdnňovali,
jemu také budoucně naprosto v ničemž vhod se nečinili, jemu
dokonce žádné poslušnosti, pomoci, fedruňku a ochrany tajně
ani zjevně neprokazovali, mnohem pak méně jemu žádných
poplatkův, berní, desátkův, šosův, platu mysliveckého, po-
sudního, ungeltu i jakýchkoli jiných daní a sbírek svolených
nedávali a neodvozovali, nápodobně ani žádných hrabských,
rytířských i jiných králi náležejících len prázdňích od něho
neb od jeho kanceláře a úředníkův zemských nepřijímali;
nýbrž k králi všickni společně neb jeden každý z nich roz-
dílň, jak či příležitost nejprůhodnější to ukazovati a s sebou
přinášeti bude, neprodleně najíti se dali, aneb vyslané své vy-
pravili a se před ním samým aneb před osobami k tomu od
něho zřízenými v potřebách svých ohlašovali a pro ty povin-
nosti a závazky, kterýmiž jsou na onen čas jmenovanému
kurfirštu jakýmkoli způsobem byli zavázáni, nijakž sobě v tom
překážeti a sebe žádnému ničímž tím rozpakovati nedo-
pouštěli.

Nebo král, jakožto neomylný, pořádný a známý vrchní
pán lenní, z takového slibu, závazku a přísahy je všechny spo-
lečně i rozdílně s dobrým rozmyslem a radou svou, též moci
královskou v Čechách, listem tímto svým vypovídajícím pro-
pouští, osvobozuje a dokonce prázdne činí: proti tomu pak

1620 milostivě se jim zamlouvaje, že je všechny společně i jednoho každého z nich obzvláštně, neřkuli při jejich náboženství křesťanském a čistém slova božího učení, též při řádném a dosavad u nich obyčejném svátosti velebných přísluhování, nicméně i při jejich hrdlech, životech, jmění a statcích, též všech a všelijakých svobodách, řádích, spravedlnostech a zvyklostech starobyklých pokojně zachovati a zůstaviti, ale nad to výše také i přede všemi neslušnými nátisky, příkořími, obtížnostmi hájiti, žádnými novými daněmi, sbírkami, lovy a jinými těm podobnými a jim k vykonávání nemožnými břemeny a robotami, jimiž až dosavad, což vůbec celé zemi vědomé a známé jest, od své vrchnosti předešlé, s zřejmou živností a zdraví svého ujmou a zkrácením, téměř každodenně stěžování, na nejvyšší vyssáti, zarmucování a sužování bývali, jich od té chvíle nikoli nestěžovati, nýbrž je všech těch věcí mocně a dokonale osvoboditi, a při řádu, právě, míru a pokoji milostivě chrániti a zastávati chtějí ráci.

Jestliže by pak tohoto jeho milostivého napomenutí a výstrahy, kteréž se k jich dobrému a k přichránění s dobrým úmyslem děje, uposlechnouti nechtěli, ale náěkých výmluv a ouskokův proti němu užívajíce neb vyhledávajíce, pod tím vrchnosti své předešlé i jiným nepřátelům královským penězi, střelbou, lidem, profiantem, jako i passův jim dáváním nebo otvíráním, cest ukazováním, neb jakýmkoli jiným způsobem vymyšleným, tajně nebo zjevně, proti králi, koruně jeho české a zemím k ní přivtěleným fedruňk a pomoc činili, aneb sami osobně komu z nich v něčem se potřebovati dali, čehož se král však do nich, jakožto do svých věrných milých a poslušných poddaných, nikoli nadáti neráčí: tedy že by o nich jináče smýšleti nemohl, než že by i oni, nedbajíce naprosto nic na jeho zakázání milostivé, tak se kurfiršta saského protimyslného a neslušného předsevzetí a nepřátelství, v něž jest se vydal, proti králi a zemím jeho účastně se učiniti a svévolnou neposlušnost k němu prokazovati i proti němu pozdvihovati se chtěli.

K čemuž kdyby vždy mimo všecku jeho naději přijíti mělo, že by král byl od nich přinucen k tomu, aby mimo vši vůli, dobrotivost a milost svou přirozenou také proti nim i jejich statkům a jměním jiných jemu dovolených prostředkův přísnějších, na nichž s pomocí božskou nebude mít zkrácení a nedostatku žádného, dle obyčejného příběhu vojenského se ujal a je mečem i ohněm tak těžce po domácku navštívit musil, aby za tu svou zpronevěřilost, k němu svému pořádknému a přirozenému pánu a nejvyšší vrchnosti světské prokázanou, záplatu a odměnu slušnou a zasloužilou přijali a do-

sáhli: v čemž že žádnému jinému nebudou moci viny dávatí, ¹⁶²⁰ kromě samým sobě, jakkoli král pánem Bohem i celým světem počestným to sobě osvědčuje, že by daleko raději tomu byl, aby s takových prostředkův a trestání příkrých dokonce sjíti, a ubozí nevinní lidé poddaní záhuby a znuzení svého ujíti mohli. S tím že budou věděti, jak dále v příčině té se chovati, a kterakou měrou nebezpečenství a záhuby nastávající poslušností svou, kterouž jsou králi a koruně české povinni a zavázáni, se uvarovati. —

Jestliže tedy věc tato hlavní nebyla náležitě skoncována a schválena od krále, kterak jest mohl jmenem jeho královským projíti s platností a podstatou nějakou druhý patent neb rozkaz z residenci královské, o němž dotčený Belly a continuator Meterani píší, že jest svědčil na Jana Arnošta mladšího kníže saské z Weimaru a obsahoval v sobě nařízení takové: aby dotčený kníže těch všech lén v Fojtlandě, kurf. saskému náležejících a již nyní svrchu psaným processem odňatých, zcela a zouplna se ujal, v jich dokonalém držení a užívání zůstával, vykonaje králi a koruně české přísahu a povinnost manskou tu, kdež náleží, jak sou to předešli manové a držitelé týchž statkův lenních a manských od sebe činívali, a to pod propadením svých vlastních zemí a knížetství, kteréž dotčené kníže na ten čas drží a ujmá.

To však bylo skutečně tehdáž mandatem královským vůbec zapovědino: poněvadž kurfiršt tak nepřátelsky proti koruně české se postavuje, aby do země jeho jak po zemi tak i po vodě žádného obilí se nepropouštělo, leč těm, kteří by z týchž zemí jeho šel zase do Čech přivážeti chtěli. O kteréžto záповědi dověděvše se lidé kurfiršta sas., kteříž na pomezí českém v hutích jeho měď od stříbra přehánějí — vůbec v Sagerhütten slove, dvě míle od Borku přes hory české — a nemohouce nedostatku v chlebě snášeti, učinili pohružku pod hory kraje Žateckého: nebudouli chtíti obyvatelé obilí za peníze jejich jim propouštěti, že sami přijdou a obilí pohledají.

Z té příčiny bylo nařízeno z kanceláře české, aby obyvatelé v místech těch na hranice a chasy té předsevzeti pilný pozor měli a, kde toho uznají potřebu, záseky v horách zdělali poručili. Ale to netrvalo na dlouze.

Běh věci válečných.

Mezi tím, když kurfiršt saský zaměstnával se s obležením Buděšína, Maximilian, kníže bavorské, po spokojení Hořejších Rakušanův strojil se upřímo do Čech s lidem svým.

1620 A ač byl toho úmyslu celého, aby vtrhna tam, Hradce Jindřichova přede vším jiným nejdříve se zmocnil, ovšem pro mnohonásobní pass. kterýž od toho města jest otevřený ku Praze, do Moravy i do Rakous Dolejších: však že srozuměl tomu časné, jedno, že dvěma praporce pěchoty branné osazen a náležitě i jinak opatřen, druhé, že hrabě z Turnu s hrabětem z Mansfeldu zdržoval by se odtud nedaleko s osmi tisíci lidu, aby mu činil odboj, pokudž by v týchž místech co začínati chtěl; z těch tedy příčin změnil úmysl svůj, obrátiv se s armádou svou zase zpátkem k Weidhofu, zarazil sobě nejdříve ležení na pomezí českém a moravském.

Odtud potom, uznav toho býti za potřebu, aby se s armádou císařskou, pod správou hraběte Bukvoje na ten čas zůstávající, nejdříve srazil, hnul se zpátkem do Dolejších Rakous, měv při sobě po ten veškeren čas hrabě Dampíra, a dostav se do blízkého města Světlého, musil se tu zdržeti za celých osm dnův pro veliký nedostatek profiantu, ježž musil dáti z daleka voziti do ležení; pod tím pak lid jízdný i pěší začal mu zhusta mříti.

V tom jednoho dne přišla novina do ležení bavorského, že kníže z Anhaltu, vypraviv drahně lidu na štraf k ležení Dampirovu u Grefenwerdu se zdržujícímu, velikou škodu na lidu jeho učinil. Neb Anhaltští zapálivše ležení, s mnohými kořistmi a zajatými do tábora svého zpátkem se vrátili.

Uhři také vyskočivše sobě na štraf k Korneuburku a trefivše na tři sta kozáků, na větším díle je pošavlovali, nejvyššího jejich na živě jatého, samého patnáctého, s sebou do ležení přivedli. Pročež Dampír, vzav od knížete bavorského odpuštění, i s lidem svým, co ho tu měl, k témuž ležení svému pospíšil.

Bavorský pak, přitrhv po některém dni nedaleko města Hornu, se s celou armádou Bukvojovou v hromadu srazil. Bukvoj, osadiv před tím Křemži a Štein, na druhý den po příjezdu Ravorského velmi snadně města Hornu dostal; jejichžto příkladem krácejíce i obyvatelé města Récu a Egenburku, navrátili se ku poslušnosti a poddanosti císaře Ferdinanda.

Když tedy to vše bylo tak vykonáno; v městě pak Vídni vykonalo se též slavné a veřejné modlení i půst, aby pán Bůh všemohoucí císaři Ferdinandovi a tomu dvojímu vojsku silnému, pře jeho proti Čechům a jiným jeho odbojníkům zůstávajícímu, jež na padesáte tisíců počítali, vítězství šťastného proti straně jeho odporné popřítí ráčil.

12. září Zatím tedy 12. d. září kníže bavorské snesl se na tom s Bukvojem na konec: aby za nepřitelem svým, totiž za ar-

mádou českou, s kterouž v tu dobu Kristian starší kníže z Anhaltu, jakožto nejvyšší hejtman polní, ležel při městě a zámku Drozendorfu (jenž jest místo pevné jednomu pánu z Mollaru náležející), zdali by ho odtud odehnati a městečko z nebezpečnosti přítomného vysvoboditi mohli, nikam dále netáhli a jeho nestíhali, než až k dotčenému městu Drozendorfu; odtud potom aby, nechajíce ho na pokoji, kudy budou moci nejbližší cestou do Čech a ku Praze tažení své naměřili. Jakož se potom tak stalo.

Nebo kníže z Anhaltu, dostav kundšaftu, že dotčení generalové císařští v hromadu se již srazili a k němu táhnou, odtrhl rychle od Drozendorfu, a o 24 hodin dříve, nežli oni v místo se dostali, s vojskem svým hnul se k Znojmu do markrabství mor., tak že od té chvíle dotčené armády obědvě, česká a císařsko-bavorská, sebe nikdež neviděly, až se do kraje Plzenského dostaly.

Toho pak zdání svého měl jest kníže bavorské příčiny tyto: Předně, že snadno jest souditi, což kníže již podruhé v skutku shledal, že nepřítel nebude jim nikdež státi, aby s ním bitvu hlavní, jakž na tom snešeno bylo, svéstí mohli, nýbrž bude chtítí obojí armádu jejich tím ustavičným sem i tam ji trmácením zemdliti a znuziti, až by mezi tím čas příhodný k vedení války v poli jim uplynul. Za druhé, poněvadž pro vzdálení od nich Dunaje nebylo by jim možné dostávat po zemi pro obojí vojsko potrav a profiantův dostatek, protože lid vojenský již prvé všecko všudyž vytrávil a zhubil. Za třetí, kdyby musili za nepřítelem sem i tam se toulajícím všudyž táhnouti a jeho se nespouštětí, že by obědvě armády z toho malé reputaci a pochvaly nabyly, a přišlo by jim na to, že by se někdy někde jinam reterirovati a před ním coufati měli, že by toho nemohli učiniti neb dovésti bez velikého nebezpečnosti a záhuby lidu; soldaty pak jejich, jak pro to ustavičné nimi sem i tam trmácení, tak ovšem i pro nedostatek profiantu že by mohli velmi snadně se jim zepřítí a z poslušnosti náležité vytáhnouti, tak že potom přišlo by jim je těžko zase uspokojiti.

Při tom tedy zdání knížecím bylo na ten čas dokonale zůstáno, a jistě ne zle a nerozšafně; ješto kdyby byli chtěli vřezeti ustavičně nepříteli na hrdle, bylo se obávati, aby generalové císařští všeho toho vojska mizerně nezavedli za příčinou těžkého dovážení mu profiantů, municí i jiných potřeb válečných, kdyby často a zhusta stanoviště své měnil, zvláště času zimního, kdyžto cesty obyčejně zlé a nepříhodné bývají. A tak se vši mocí svou směřovali k tomu, aby co nejdříve Prahy dostihnouti a štěstí svého při ní pokoštovat mohli.

1620 Kníže bavorské dostav se do Budějovic, byl od Don Baltazara de Marradas, vladaře a správce dotčené pevnosti, i od jeho Španielů do šlachtordnuůku na rynku postavených slavně přivítán a na rathouze hospodou opatřen.

V tu dobu aneb málo předtím jmenovaný nejvyšší Marradas vytáhn z Budějovic s dílem lidu, ztekl a zplundroval město Týn nad Vltavou, a srozuměv, že hr. z Mansfeldu táhne proti němu, dav je zapáliti, zase sobě do Budějovic pospíšil. Tu poodpočinuv sobě po tak pracné cestě a vzav z Budějovic s sebou mimo jiný lid svůj ještě čtyry praporece pěchoty Don Baltazarové, kusův pak polních polovici zanechav v městě, 25. září táhl s nimi 25. d. září k Vodňanům, v té naději, že uleknouce se Vodňanští síly té, i hned se mu poddají.

Ale hejtman na městě zavřený dal knížeti na vzkázání jeho odpověď takovou: poněvadž nemá sobě toho poručeno od vrchnosti své, aby město komu vzdal, pročez že toho učiniti nemůže, úbrž hotov jest, dle rozkazu jejího a povinnosti své brániti města do poslední krůpěje krve.

26. září Nicméně když na ráno 26. d. září poručil silně střileti k jedné bráně a baště, a obležení, zapálivše sami předměstí, počali se také zmužile brániti, potom však spatřivše, že jim dotčená brána i bašta dokonce rozbořena aneb, jak jiní píší, ustavičným granátů házením zapálena byla, tak že lid knížecí byl by mohl snadno tudy k šturmu běžeti a dostati se do města; k tomu nemajíce dostatku prachu a olova, neb již knoflíky cínovými a železnými od kabátů ven střileli: z těch příčin rozmyslili se jináč, a vystrčivše přes zdě praporec bílý, žádali milosti a ušetření od knížete. Kterýžto přijal měšťany na milost, hejtmana pak po domluvě jemu učiněné, že směl v tak chatrném městě tak truecovati, a po ohradě jeho před knížetem vykonané v ten rozum: cokoli tu činil, že to naň, jakožto soldata poctivě s právem náleželo, a kdyžtě pánu svému povinnost na to dělal, že jestjí musel také zadosti učiniti, — bez ohledu a přijímání osob všelikého s farářem městským pod obojí, mužem 80 let stáří, a se 400 vojáky, na větším díle z lidu krajského, s filci jich z města propustil. Potom však vně za městem lid bavorský udělav na ně outok, téměř větší díl jich pomordoval a zloupil.

Kníže zůstav v Vodňanech do dne třetího, podal se odtud 29. září k městu Písku a oblehl jej 29. d. září na den památný sv. Michala archangela se dvou stran spolu s Bukvojem. Kterýžto prvé, nežli přitáhl s armádou svou ku Písku, pokusil se o Prachatic, a že Prachaticti, nechťce se dobrovolně poddati, odpírali moci jeho velmi statečně. protož dostana se naposledy do města rukou brannou, dal v něm měšťanův i soldatův do

900 osob nemilostivě postříleti a pošavlovati, neztrativ proti 1620 tomu z soldatův svých přes 60 pacholků.

Po dobytí Prachatic teprva opravdově přikročili ku Píseckým, nesouce těžce do nich, že je tak hrdou odpovědí na vzkázání jich odbyli: aby totiž ještě malé ztrpení měli kníže a Bukvoj, že na ten čas žádosti jich povolití nemohou, protože Písek není Vodňany; a za tím poslavše na věž kostelní fendricha jednoho s praporcem červeným, kterýž ním vesele točil, dávali jim návěští, že se brániti miní.

Z té příčiny rozkázal Bukvoj velmi silně a zhusta střelbu velikou ke zděm městským pouštět. Ale že puškáři ponejprvé zasadili kusy příliš vysoko, všechny kule převyšovaly město a padaly do ležení bayorského; jedna však z nich přiletěvši k stanu nejvyššího Šteindsa, proskočila skrze stan a urazila nejdříve hofmistru jeho obědvě ruce, když právě mísu s jídlem na stůl postaviti měl, až mísa ta upadla na stůl, potom pak vojáka jednoho, jenž před stanem na šildvachu stál, přestříhla v půli až hned tu zdechl, a naposledy třetím švaňkem odtud vzatým ještě jinde v ležení nemalou škodu udělala. O čemž zvěděv kníže vzkázal Bukvojovi, aby ten škodlivý omyl i hned od puškářův jeho byl napraven.

Nicméně Písečtí, nic se na to silné střílení z obojího ležení, ani na předešlé své neštěstí, že již toto po páté v třech letech obležení jsou, neohlédajíce, hájili sebe a města svého dosti udatně. Naposledy však, vidouce i rozumějíce tomu dobře, že jim samým síle takové již k šturmu přichystané odolati, ani v tak krátkém čase se všech stran města tuze obleženým pomoci a retuňku od armády české nadáti se nelze, ustrnuli se na tom, aby se knížeti poddali smlouvou, a vystrčili praporec bílý d. 30. září okolo 2. hodiny po polední. 30. září

Mezi tím pak, když již začali rokovati s knížetem, a měšťané neb soldati neměli hrubého pozoru na zdi a na lid nepřátelský: tožť lid Bukvojovský, spatřiv jedno místo k přezení příhodné, že při něm strážé žádné není, přistavivše sobě k němu žebříky sami o své ujmě, beze vší vůle a vědomosti nejvyšších, a vskočivše do města, hrozné tyranství v lidu pohlaví mužského domácím i přesporním provedli. Nebo neřkuli všechny soldaty, jichž bylo tam 500 pěších a 40 rejtharův, do jednoho pomordovali, ale i z měšťanův předních, prostředních i nejzadnějších, počavše od Jana Jandasa rychtáře královského, Zikmunda Švantle primasa, Václava Vrouteckého a jiných osob radních, téměř všechny beze vší lítosti ostroží meče zbili, po nich se po krovích a žlabích jako po kočičkách neb psích sháněli, tak že krev z zbitých ze žlabů co voda deštivá tekla. A potom bylo to bedlivě vyhledáno, že v témž městě nic víceji

1420 pohlaví mužského nebylo zachováno na živě, kromě toliko osob 12 neb 18. Pohlaví však ženskému a dětem darováno hrdlo, ač s velikou nesnází a těžkostí. A ač kníže s Bukvojem dověděl se, co lid jejich pod jedním pokojným stropil, hned bez meškání pospíšili obadva do města, zbraňující chase meči dobytými, aby tak tyransky s lidmi ubohými nenakládala; však v vzteklosti té žádnou měrou ji upokojiti a ukrotiti nemohli.

Mimo tu bídu přistoupila k ní ještě druhá, že město téměř všecko do gruntu popelem položili, tak že dosti na mále domův nespálených ostalo.

Od té doby ta ubohá a na nejvyšší zbědovaná obec, z nížto jako i z Vodňan rod můj po meči Skálovský počátek svůj vzal okolo léta Páně 1420, jakž paměti mé to zřejmě potvrzuji, dostala se dědičně do rukou tyranských toho jízlivého a úhlavního strany pod obojí nepřitele, Don Martina de Huerta, Španiele; kterýžto byv řemesla krejčovského, přijel do král. čes. z Hispanie s Vratislavem z Donína, některý rok před těmi bouřkami našimi, a tak dlouho zdržoval se u něho v službě, až potom seznámiv se s jiným panstvem, tak daleko s obmysly svými španielskými přišel, že jest i Judit, z Kolovrat na Opálce vlastní dceru, uloudil a ji snížil. Pro kterýžto výstupěk svůj nešlechetný neřkuli s žádnou pokutou dle vyměření práva zříz. zem. se nepotkal, alebrž od té chvíle čím dále tím výšeji rostl, až dočekav války této, v ní se císaři Ferd. proti národu našemu českému velmi živě a horlivě potřebovatí dal, že i povinnosti nejvyššího vojenského od něho dosáhl.

Posléze pak, když císař po vítězství Pražském přistoupil k reformaci náboženství, tak se ukrutně a nemilostivě spolu s jinými officiry vojenskými, a zvláště s Zdeňkem z Kolovrat, v příčině té zatáčil, že sám o své ujmě beze všeho dekretu císařského neb Karla knížete z Lichtenšteina, tehdejšího gubernatora v král. čes., v obci Zatecké túž reformaci předsevzítí a měšťany všecky obehnaním rathouzu jízdu svou, některé pak osoby radní, jako Bohuslava Stryala z Pomnouce primasa arrestem, Matouše Litomyšlského a Samuele Klatovského, muže šedivé a konšely v tom městě nejstarší, na řetězy ukováním, Václava pak Vysockého v místě radním kyjem až do krve ubitím a potom i ukováním ho na řetěz za krk, za ruce i za nohy ku proměnění náb. evangelického přinutiti směl.

Co pak jinde působil jednak sliby oulislými, jednak pohrůžkami a mukami přísnými, to také vůbec lidem pobožným známé jest. Na dovršení tu své papeženské ukrutnosti neostýchal se také začasté zjevně a neukrytě tím vychloubati, říkávaje: že v tom krátkém čase, co ta reformaci v Čechách

trvala, on víceji lidí na víru katolickou obrátil, nežli Kristus ¹⁶²⁰ s apoštoly svými po veškeren čas obcování jich zde na zemi a kázání evangelium sv. —

Zatím zmocnili se kníže a Bukvoj jiných onačejších míst v tom kraji Prachenském, jako Sušice, Strakonice, Horažďevovic, Šternberka, Bechyně a jiných. Okolo pak městečka Blovic zdržovaly se obědvě armády za osm dní pořád pro veliký potrav a profiantův nedostatek, kterýž musel se jim z arcibiskupství Salepurského a z Bavor se znamenitou obtížností dovážeti.

Že pak Bavorský (jemuž mezi tím přibýlo 8000 lidu čerstvého pod správou nejvyššího Baura, kterýž odeslali arcibiskup Salepurský i Wirepurský biskup) ujímal se tak příkře kommissí své v Čechách, příčina toho byla ta: že právě v tu dobu legat krále Veliké Britannie neb englického rokoval s císařem, na jaké výminky mezi ním a králem českým Fridrichem mohl by pokoj býti zavřen. A ač císař zdál se nebýti pokoji hrubě odporen, však že výminky ty byly příliš neurčené a generalní, pročez kníže bavorské měl pod tím zvolnosti a času dosti, aby kommissí sobě svěřenou k místu a konci tím ostřeji vedl.

Generalové tedy čeští, vidouce takové opravdovosti při kommissaři a generalu císařském, netoliko také sami v své věci proti úsilí jejich se opatrovati, mustruňky hlavní v městech Pražských i jinde držeti a lid svůj, služebný i domácí, nepříteli po pravé straně ustavičně vedouce, s ním též ku Praze přibližovati se nezanedbávali; ale nad to výše i sám král Fridrich pečoval o to všelijak, aby nepříteli svému dle možnosti své a rozumu nejvyššího s dostatkem odolati mohl. I aby všemu tomu tím příhodněji v cestu vkročeno bylo, nepominul král s nejv. úř. a soud. zem., s generaly vojenskými i radami svými tajnými o to se uraditi: zdali by bylo s dobrým i s užitečným království a zemí jeho všechněch, i také s jeho pochvalou a památkou neumírající, kdyby se sám životně do ležení hlavního proti nepříteli vypravil.

Bylo tedy z jednomyslného všech jich zdání postaveno na tom: poněvadž Bůh všemohoucí, ředitel světa, ráčil jest soudem svým ač tajným, ale spravedlivým králi tak mnohé a velikomocné nepřátely, totiž krále hišpanského s celým domem rakouským, papeže i čtyry kurfiršty sv. říše, kníže bavorské, a tak celou ligu katolickou vzbuditi; tou příčinou bylo by mu daleko potřebněji, aby se ve vojenských přiběžích cvičil, sebe a zemí svých proti tak mnohým a tuhým nepřátelům náležitě dle potřeby uznalé hájil a zastával, jakož pak že bez toho jedno každé kníže a potentat povinen jest dle úřadu

1620 svého vědění neb umění s zbraní svou zacházeti a to tak dobře, jako lid sobě svěřený právy chvalitebnými rozumně spravovati. K tomu, když vojsko jeho shledá, ano král a pán jeho při něm osobně se nachází, bude míti mnohem veselejší mysl i srdce udatnější na nepřítele, nežli když toliko generala jednoho neb více okolo sebe má, ano i v lepší kázni a řádu zůstávati bude. Nad to že králi pojde z toho mnohem větší pochvala a respekt onačejší netoliko mezi jeho vlastním lidem válečným, alebrž i při samých nepřátelích jeho. A poněvadž to obyčejně bývá, že generalové vojenští neradi a ne tak snadně sami o své ujmě v něco těžkého a nebezpečného se vydávají bez vůle a vědomí krále a principala svého: protož že i pro příčinu tu přítomnost jeho osobná v ležení potřebná jest, aby tím dříve rozkazem jeho rozsáhlým říditi se a spravovati mohli, tak aby tím sem i tam pro ordinanci posíláním příležitosti a časové příhodní z rukou jim nevycházeli a daremně se nemářili se škodou jich, s fortelem pak a s prospěchem strany jich odporně převelikým.

Na to hned král nejdříve Henricha Fridricha, syna svého nejstaršího, jehož stavové král. čes. za čekance sobě zvolili, spolu s Ludvíkem Filipem falekrabětem, bratrem svým mladším, a komonstvem na ně náležitým z Prahy přeč vypravil, a doprovodiv je až na Brandejs, odtud je do Berlína k kurfirštu brandenburskému, švagru svému, pro všecku zlou příhodu za času odeslal. Ale že zdálo se králi, že by ani tu nebylo hrubě bezpečno se zdržovati, kdyby se mu nějaké neštěstí přitrefilo, z té příčiny podal jich až do Nidrlantu.

Kterážto 22. d. října dostali se obadva v dobrém zdraví do města Deventru, kdež je úřad města velmi poctivě přijal a, dokud se tam zdržovali, na svůj groš je vychovával. Z Deventru jeli do města Švolly a byli podobně od vrchnosti vlídně přivítáni a chováni. Tu potom rozloučili se ti páni mladí od sebe, a syn královský obrátil se do Frizlandu západního k Arnoštovi Kazimírovi hraběti z Nassavy, gubernatoru v krajině té, u něhož drahný čas ztrávil.

Bratr pak královský odjel do Hágu, kdežto sjednocení stavové nidrlandští, ano i stavové hollandští a Frizlandu západního prokazovali osobě jeho čest i přívětivost velikou. Naposledy pobyv v Hágu, navrátil se zasezpátkem do Berlína k kurfirštu, švagru svému, kterýž sestru jeho vlastní za manželku měl, v té naději, poněvadž uložil sobě v té rozepři bratra svého, v kterouž s císařem Ferdinandem vešel, jakožto pán mladý a v possessi dědičných zemí ještě nezůstávající, neutrálem zůstávati, že bude moci netoliko v témž místě všech těch nečestí useděti, ale i dědictví své sobě v celosti zachovati; v čemž však byl

velice zmýlen. Nebo markrabě Spinola naprosto v ničemž týchž 1620 zemí jeho neušanoval, ale spolu s kurem falckým jich se též k ruce krále hispanského zmocnil.

Zatím 15. d. září nařídil to král, aby z cajghauzu hradu Pražského jistý počet střelby veliké vyzdvižen, a i místa a vrchové někteří platní okolo měst Pražských, jako Žižkova hora a jiní, opevnění a náležitě proti outoku nepřátelskému opatření byli.

Pětmecítmého pak dne téhož m. měšťané pod jednou všech tří měst Praž., byvše k tomu napomenuti se vši snažností od úřadu, aby povinnost od krále jim vyměřenou na dokázání k němu věrnosti své poddané v těchto časech nebezpečných beze všech odkladův a výmluv vykonali, podali o to králi supplikaci, prosíce ho za to: poněvadž táž přísaha jim k vykonání vydaná zdála by se jim býti ku pohoršení a ublížení svědomí jejich, aby jim v tom toliko za tři dni rozmyšlení zdravého popřítí, ano i výpisu jejího, aby jí s gruntem vyrozuměti mohli, vydati poručiti ráčil. Což potom pro jiná zaneprázdnění těžká tak nevyřízené zůstalo.

Naposledy 28. d. září poručil král nejv. úř. a soud. zem. i všechněm stavům, v tu dobu v městech Praž. se zdržujícím, k věrnému opatrování královnu manželku svou i ditky své, kteréž tu s sebou v Praze měl, a s nimi se rozžehnav v rytířské světnici, byl od nich doprovázen až dolů do placu předního zámeckého, kdežto sám toliko s jedním knížetem z Holšteina, pánem mladým, na vůz červeným aksamitem futrovaný vsedv, skrze celou Prahu jel a od lidu obecného stoužebným pokřikováním vinše křesťanského a požehnání božského v předsevzetí svém po všech ulicích s vděčnou myslí, tváří ochotnou i s odkrýváním častým hlavy své jest doslýchal.

Před Tejnem pak od kněze Jiříka Dykasta, administratora konsistoře Pražské, požehnání duchovní, s roztažením ruky pravé na hlavu jeho, přijal, vzav cestu svou k zámku Zvíkovu, osm mil od Prahy ležícímu, až se do ležení hlavního šťastně a v zdraví dobrém dostal.

Při kterémžto odjezdu krále Fridricha z hradu Pražského to jsem sám očitě znamenal a za omen neb znamení neštěstí a budoucí závady u sebe vyložil: Když zajisté král sedící již v voze, po rozžehnutí se se všemi přítomnými, poručil kočím, aby s vozem z místa hnuli a cestou svou z brány zámecké, při níž tovaryši neb strážní hradu Pražského ordinární neb obyčejní vartovali, přes Hradčany jeli; tedy dotčení kočí nemohli prvním tržením s vozem z brány vyjetí, nýbrž zatařve vůz královský za pilíř neb sloup po levé straně brány té stojící, musili s ním zase zpátkem coufnouti, tak že i podruhé s dosti

1620 velikou nesnází toho sloupu minuli a s vozem skrze bránu projeli.

Dříve pak, než král vypravil se do ležení, uvedl týž úmysl svůj šlechetný a právě otcovský stavům v známost v ten smysl:

Ačkoliv jest nejen v samém král. čes., ale i v jiných zemích k němu přivtělených veřejnou hotovost nařídil, i markrabě z Jegerndorfu s knížaty a stavův slezských lidem válečným, jízdným i pěším, do Hořejších Lužic proti armádě vojenské kurfiršta sas. pro obhájení markrabství dotčeného před jeho tyranstvím vypravil, hraběti pak z Mansfeldu, aby s lidem svým a krajským k němu připojeným na hranice bavorské se položil a odtud další vjezdy do král. čes. zastavil, milostivě poručil: přes to však všechno že i sám na tom se ustrnul konečně, aby ve jmenu božím z residencí své královské, totiž z hradu Pražského, vyjel a do ležení hlavního životně se obrátě, s nejjasnějším knížetem a pánem, panem Gabrielem, z milosti boží voleným králem uherským, dalmátským a chorvátským, knížetem sedmihradským a ceklerským hrabětem, svým důvěrným panem bratrem, kmotrem a konfederantem, o to se postaral a poradil, jakým způsobem mohli by společně nepříteli odpor činiti; a na čem by tak koli vespolek se snesli, to že také v brzkosti k skutečnému vyřízení sobě přivéstí a proti těmž nepříteli svému osobně do pole vytrhnouti chtějí, v té celé a dokonalé ku pánu Bohu všemohoucímú důvěrnosti a naději jisté, že on jim na všech všudyž místech v předsevzetí jejich zehnatí, nad nepřátely vítězství šťastného propůjčiti a z rukou jejich jak je samé, tak i země jich všechny vysvoboditi ráčí, nemajíce o tom pochybnosti naprosto žádné, že stavové král. jeho českého, vezmouce sobě z krále a pána svého v tom příklad dobrý, podobnou měrou sebe vespolek k tomu ponuknou a probudí, a podlé již zhotovené a vydané ordinancí jeden každý kraj budou hleděti obrátiti v místa ta, kdeby měl s lidem svým krajským se obrátiti, a to vše při něm králi a pánu svém, též vlasti své milé od sebe činiti, což věrným poddaným, ovšem pak upřímným a horlivým milovníkům vlasti své s právem náleží, i k čemuž je všechny právo a zřiz. zem. království českého pod propadením cti, hrdla i statkův těžce zavazuje.

Dále poněvadž někteří z nejvyšších úředníkův zemských byli by toho úmyslu celého, podlé a spolu s králem a pánem svým též osobně do ležení polního se vypraviti, královna však mezitím s svým synem nejmladším (Ruprechtem) v městech Pražských, v residenci jeho královské, zůstávati, jako i koruna s jinými klenoty královskými i s privilegiemi zem-

skými na ten čas při dskách zemských složena a opatřena 1620
býti má, v ležení pak polním nebylo by lze králi a týmž
nejv. úř. zem., kteříž při něm tam budou, pro mnohé dále-
žité příběhy a potřeby váleční, jiné partikulární věci politi-
cké a spravedlnosti lidské řídití a fedrovati a tomu všemu
zadosti náležitě činiti: z těch příčin že jest král při Bohu-
chvalovi Berkovi z Dubé a z Lipého nejv. purkrabím Praž.,
Vilémovi starším z Lobkovic nejv. hofmistru, Jiřím z Talen-
berka nejv. komorníku, Kašparovi Kaplíři z Sulevic nejv. pí-
saři zemském, Jindřichovi Ottovi z Losu purkrabím Karlštejn-
ským, Bohuslavovi z Michalovic purkrabím kraje Hradeckého
a Prokopovi Dvoreckém z Olbramovic podkomořím, vše král.
českého, to milostivě a dostatečně opatřiti a naříditi ráčil, aby
oni mezi tím v nebytu doma krále, pána svého, v městech
Pražských ustavičně zůstávali, královnu s knížetem mladým,
nieméně i korunu s klenoty a s privilegiemi zemskými na
pilném pozoru měli, ovšem pak všecky a všelijaké věci a po-
třeby nahodilé bedlivě a náležitě řídili a opatrovali; všechněm
vůbec i jednomu každému z týchž stavův král. čes. obzvláštně
o tom milostivě poroučuje, aby se k výš jmenovaným misto-
držícím jeho královským ve všelijakých potřebách a stížno-
stech svých utíkali, jim respekt a šetrnost příslušnou proka-
zovali i poslušnost povinnou donášeti se snažili, věduce, že
na tom jeho vůli milostivou královskou naplní.

Téhož dne také 28. sep. okolo 10. hodiny, t. j. v pondělí
den památný sv. Václava, povolav před sebe i Pražanův
v hojném počtu, to vše také jim oustně opáčil, jak by se v ne-
přítomnosti jeho k místodržícím zřízeným chovati měli, poručiv
jim při rozžehnání královnu i syna malého k ochraně. Na to
podal jak Pražanům tak i služebníkům jich pravice své, a ne-
obědvav nic, teprva na noc pokrmu požil.

V tutéž dobu Arnošt hrabě z Mansfeldu učiniv k králi
psaní několikero, totiž 1. d. srpna, 22. a 25. d. září, radil mu
v nich: Poněvadž kníže bavorské přibližoval by se k hranicím
českým, že by tedy bylo zapotřebné, aby přede vším jiným
zemí král. čes. sobě lidem vojenským dobře osadil, a sice předně
Prahu, Plzeň, Písek, Tábor, Třeboň a jiná místa podstatnější
a k odpírání nepříteli spůsobnější, zanechaje jeho hraběte i
s regimentem jeho v Plzni, regimentu knížete z Weimaru se
200 koní na Písku, nejvyššího Freňka s tolika jízdy na Tá-
boře, na Třeboni nejvyššího Seitona se sto koňmi, tak aby na
vše strany, kam by se koli nepřítel hnul, po něm oko bedlivé
vléci se mohlo. A poněvadž nepřítel měl by velmi mnoho
jízdy, že by armáda královská mohla býti snadno od ní
obklíčena, a kdyby tou měrou síla jich zemdlela, anebo oni

1620 ji dokonce potratili a přitom neměli žádných míst a pevností v zemi náležitě opatřených, v jakém by nebezpečnosti král zůstávati musel, že snadno souditi může. Obzvláště pak toho aby bedlivě při sobě povážil, jak by lid obecný byl věc nestálá a myslí vrtkavé, kterýž, zveda se králi a lidu jeho něco nešťastného, mohl by lehce mysl a náklonnost svou k němu předešlou, pod zámyslem a zástěrou nouze a potřeby nevyhnutelné, změnit. Kdyby tedy výš dotčená města byla zpevněna náležitě, že by kníže z Anhaltu mohl potom tím snázeji i před nepřítelem ostáti i, kdeby potřeba ukazovala, fedruňku týmž městům obleženým dodati, tak že by nebylo potřeby, tohoto roku hrubě se nepřítele obávati. Načež aby se král co nejdříve rozmyslel a jemu zdání své bez posílání o to na radu k generalům dolezení podal. Co se pak předsevzetí kurf. sas. a bavorského knížete dotýče, že jest na hrubém čase, aby král na oba do zemí jich lidu něco poslal a jim podobnou měrou se odměnil. V Čechách že král má mnoho zádcův, a nebudeli pomoc odeslána hraběti, že by dále v službě té trvati nemohl, nýbrž odpuštění od krále i od země vzíti musil.

Autor však akt neb činův rytířských Mansfeldských vykládá tu starost hraběte z Mansfeldu za pouhou jeho bezpečnost a obmysl jeho vlastního užitku a pohodlí, aby, vzdálen jsa ležení hlavního, generalovi knížeti z Anhaltu ani jiným v ničemž poddán nebyl, ale čině sám všecko po své libosti a vůli, v Plzni jako sysel v díře vězel, měsíc svůj špikoval a, kdyby mu se déle sloužití nelíbilo, tím dříveji z Plzně do říše vyvážnouti mohl; jakož pak že i kníže z Anhaltu tu radu jeho za neplatnou a nerozsařnou uznal a jemu místo Plzně na Bechyni s lidem svým, přivezma k sobě regiment weimarský a šotlandský pěchoty táhnouti rozkázal. Čehož že vykonati zanedbal, divně se v tom králi i nejv. úř. a soud. zem. vymlouvaje: pročež ho také týž autor za dynovitého kujona a babu nesmělou laje a za žádného nejvyššího a feldmaršalka pravého neuznává, poněvadž již toto potřetí odpuštění od služby své vojenské bráti směl, když král v největším nebezpečnosti byl postaven, a k bitvě hlavní se schylovalo, a to pro tu toliko příčinu, že peněz žádných od země dostati nemohl, a že kníže z Anhaltu jemu náký kousek nelibý v Rakousích učinil. Král tedy spolu s nejv. úř. zemskými, znaje to dobře, co by zlého z toho jeho odpuštění na ten čas pojití mohlo, že tak dlouho dávali mu slova dobrá, až ho sobě zase uspokojili, a on slíbil jim, ještě až do skonání měsíce října sloužit, mezi tím vždy předce k tomu toliko směřovav, aby ve svém hnízdě a doupěti, Plzni, seděti a ležení hlavního vzdálen býti mohl. Maje pak sobě danou ordinancí, aby se položil na pomezí bavorské

s lidem svým, že sice tak učinil; ale byv brzo od lidu bavorského a Wircpurského přivítán nepříjemně, že jest zase zpátkem k Plzni pospíšíl a pomezí pánu Bobu k opatrování poručil, zanechav tudy dotčenému lidu nepřátelskému passu svobodného do Čech, kterýž tou příležitostí potom hned města Domažlic a Klatov, v nichž lidu Mansfeldského něco na straně bylo a leželo, se zmocnil. —

Jakož tedy císař Ferd. staral se o to všelijak, aby sobě při všechněch potentatích katolických, až i při některých evangelických pomoc proti králi Fridrichovi a konfederantům jeho za času objednal: takž také i král Fridrich vyhledával toho při rozličných králich, knížatech i obcích křesťanských, aby ho v tak důležité potřebě a proti tak mocnému nepříteli radou zdravou i pomocí skutečnou fedrovati neopomíjeli. Avšak v tom byl císaře nešťastnější, že mu sice všickni mnoho pomoci slibovali, ale řídci učinili; ješto proti tomu císař mnohem víceji fedruňku dosáhl, nežli se ho od mnohých nadáti mohl.

Předně pak a obzvláštně pohledával v tom král Ludvíka, franského krále, v té naději neomylné, poněvadž předkové jeho, slavní falckrabata při Rejnu, nebožtikovi Jindřichovi, velikému otci jeho, jisté znamenité, platné pomoci a služby lidem i penězi v čas válek jeho domácích prokazovali, žeť i on pamatuje na dobrodiní ta, kteráž tak dobře k němu jako k otci jeho se vztahovala, jeho též v nynější potřebě a nouzi nikoli neopustí a nepříteli silnějšímu potlačiti nedá, ovšem pro lepší a jistší trůnu svého před týmiž nepřátely ubezpečení. Však s tím se všim byl v naději té své velice zmýlen, a to vlastní vinou tchána svého Jakuba, Veliké Britannie krále, proto že on, nečině při též věci naprosto nic aneb velmi na skrovně, přivedl k tomu i jiné okolní krále a potentaty, že i oni, hledíce na něho, an se na všecko to jen skrze prsty dívá, tak nedbanlivě a ospanlivě pře téhož zetě se ujímali. A tak nebyl žádný div, že naposledy ten mladý pán pod koněm zůstati a neřkuli o korunu českou, ale i o všecky země své, ano i důstojnost dědičnou přežalostivě přijíti musil.

Jmenovaný zajisté král Jakub, byv v té příčině nad míru lhostejný, nevěděl zprosta, na čemž se dokonale ustrnouti. Poněvadž zajisté dotýkalo se tu s jedné strany zetě a krve jeho, s druhé pak císaře a hispanského krále; pročež byl by nerad zetě opustil a potentatův těch také, s nimiž v pokoji zůstával, na sebe rozhněval, měv velikou naději, že bude moci to nedorozumění svou prozřetelností toliko skrze samé výsilky a psaní přátelská spokojiti a při nich mnoho platného způsobiti. V tom pak domnění posilňovali ho a utvrzovali velmi agenti a poslové španielští, kteréž měl okolo sebe usta-

1620 vičně, jen aby ho mohli v tom zdržeti, aby k zbraněm nesáhal a zeti svému, falckraběti, žádné pomoci nečinil.

Co se tklo nejpřednějšího panstva i lidu obecného v království englickém, ti byli k kurf. falckému a nynějšímu českému králi nad míru přichylni a chtěli mu rádi všelijak pomáhati; ale král jejich byl jim v cestě, protože jest nikda ode své mladosti žádným vojnám nepřivykl, ale kraloval ustavičně v mírném pokoji. Proto tedy neuměl a nemohl se ustanovit na tom dokonale, aby aspoň jednou v tak pilné potřebě meč do rukou uchopil, ješto mnozí lidé rozumní byli v tom domněni postaveni: kdyby se byl on také hnul s mocí svou válečnou, jakž náleželo, že by byl všecku tu moc a sílu Spinovalu, kteráž na dolejší Falc doskočila, velmi lehce v předsevzetí jejím zdržeti a nazpátek obrátiti mohl, a to tak, kdyby byl s vojskem svým do knížetství flandrského vpadl aneb aspoň o tom, že tak učiniti míní, vůbec pokřik a pověst pustil, byl by vždy Spinola nesměl tak náhle nahoru do říše se podávati, zvláště poněvadž v dotčené zemi obyvatelé toho se velice obávali, že dotčený král nikoli nenechá toho bez pomsty, že vrchnost jejich do té tragedie se plete a zeti jeho země dědičné hubití míní. Za tou tedy příčinou, kteříž bydleli blízko při moři, začali již věci své nejlepší jinam po vodě odvážeti a strojili se na utíkání, ačkoli ještě žádného nebezpečenství opravdového před rukama nebylo.

A tak ubohému králi českému nestalo se v Engelandu žádné větší a platnější pomoci od lidu jako ta, že některá hrabata z Oxfortu a z Essexu, zverbovavše mu kruce na svůj vlastní groš některý praporec pěchoty, poslali mu ji do Hollandu; a to stalo se víceji potutelným krále Jakuba přehlídnutím neb dopuštěním, nežli na náký rozkaz a povolení jeho patrné. Dotčená pěchota, již bylo 2250 jonáků čerstvých a hodných, dostala se 2. d. srpna do města Roterodamu a musila se tam dosti dlouho zdržovati, protože nebyla žádnými zbraněmi vrchními ani municí náležitou opatřena; neb se jich v Engelandu tak mnoho shledati nemohlo, poněvadž ten národ pro pokoj dlouhý, v němž od drahně let zůstával, téměř na všechny příběhy vojenské docela zapomněl a o zbraně válečné nemnoho se staral, zaměstnávaje se na větším díle s handly, s živnostmi, ano i s rozkošemi svými časnými.

V tutůž dobu pak trefilo se právě, že jeden nejvyšší englický, příjímím Morgán, přejal jednoho kurýra v říši, kterýž byl poslán od císaře markraběti Spinolovi s listem, v němž poručilo se mu, aby se Falcu dolejšího co nejdříve zmocnil a lidem válečným dobře jej osadil. To psaní in originali odeslal Morgán vskok hraběti Moricovi do Hollandu, a hrabě

králi englickému, chtěje ho aspoň tím ponuknouti k nějakému opravdovému zetě jeho se ujetí; ale ani to ním nic nepohnulo, buď že témuž psaní dokonale věriti nechtěl, aby se co toho v skutku a pravdě státi mělo, aneb že domníval se, že unie evangelická v říši podlé pomoci generalštádův v Hollandě budou Spinolovi dosti silny, aby Falcu lidem svým před mocí jeho obhajovati mohli, a k tomu že táž věc tak spěšného opatření nepotřebuje. Potom pak předce, zvěděv v jistotě, jak silná hotovost a příprava vojenská v Nidrlantu od Spinoly a v říši od ligy papeženské se činí, vyslal legata svého k arciknížeti do Brislu, dotazujíc se ho na hlavní příčinu a cíl takové hotovosti válečné; kterýž odbyl legata dosti zrosola a povrchně. Tou tedy měrou bylo Spinolovi snadno v konečné bezpečnosti, že za sebou nepřítelův mocnějšího míti nebude, nahoru do říše táhnouti *).

Mezi tím, když armády císařské dil nějaký zámku a města Třeboně náležitě zpevněného a dostatkem lidu osazeného

*) Dále až na str. 1539 příběhy něm. říše se vypisují, jen na str. 1533 toto místo věci českých se týká: „28. d. září Betlén Gábor učinil králi českému z Trnavy zprávu psaním svým, co by dobrého při něm kommissari císařští bez přestání jednali z strany dalšího pokoje s císařem, slibující mu jmenem jeho, pokudž od konfederací české dokonale upustí a pomoci králi čes. i zemím jeho odepře, že ho císař při titulu i správě král. uher. zcela a zouplna zanechat chce. Ale on že k takovým jablkům těšinským a troštům nejistým myslí a chuti naprosto žádné nemá, ba ani na to myslí svou nepřichází; nýbrž že jest mnohem hotovější dříveji hrdlo i život ztratiti, nežli aby v čem nejmenším od své předešlé horlivosti a stálosti, kterouž až do savad k tomu svatému sjednocení na sobě dokázal, uleviti a upustiti měl.“

„Potom po dvou dnech odeslal jiné psaní k Kristianovi knížeti z Anhaltu, o němž skladatelové kanceláře Anhaltské svědčí to, že se in originali našlo po svedené bitvě na bojišti, t. j. na Bile hoře. V němž žádal na knížeti, aby ho v tom gruntovně zpravil: takli jest v skutku, co se vůbec rozpráví, že by armáda císařská byla od konfederantův na mnoha místech roztrhána, poněvadž by jemu také na tom mnoho záleželo. A pokudž Bavorský s lidem svým vtrhl předce do král. čes., že by nebylo proti tomu prostředku lepšího, jako aby z Anhaltu uherského lidu při sobě déleji nezdržoval, nýbrž přidává jim ku pomoci a k ochraně 2000 kurasířů, aby jim poručil na nepřítelův štrafovati a se všech stran lermo mu dělati. Za nimi pak aby z Anhaltu táhl také naň poznenáhla s celou mocí a nepřál mu oddechu volného žádné chvíle. A když nepřítel tím ustavičným ho týráním bude zemden a zmožděn, že potom konfederanti budou míti o to vítězství nad ním snadnější. Pokudž by tedy armáda císařská dle obecné pověsti byla tak roztržitá, že sám skutek neb skončení věci té bude svědkem toho, že ty příčiny a motivy, v nichž se Betlén Anhaltskému při nedávno pominulé radě pronesl, nebyly daremni a jalové, ale směřovaly vlastně k věci hlavní, o níž rada byla držena. K tomu že v krátkém čase uhlédá se zřetelně, jakou platnost přinesl s sebou vpád ten, jež vojsko Gáborovo do krajin, s oné strany Dunaje ležících, udělalo. S tím aby Bůh všemohoucí zvláštním řízením svým úmyslu a předsevzetí konfederantův jeho, jakž se jižto očitě spatřuje, žehnatí ráčil, dobrým a potišťným k zvláštnímu potěšení, zlým pak jich odpůrcům k zděšení a pádu dokonalému.“

Red,

1620 tak na rychlo dobýti nemohl, ale pro silné z něho ven střelení od obležení jeho upustiti musil, zvláště poněvadž vojsko české od nepřítele toliko na půl míle u Veselého se zdržovalo, a tou příčinou ustavičné téměř zaneprázdnění obojí sobě zavalovali: protož kníže bavorské spolu s Bukvojem, upustivše od Třeboně, po vzeti Písku a Strakonice podali se při začátku měsíce října se vši silou svou do kraje Plzenského, a opanovali jej sobě téměř všecek; armáda pak česká táhla jim vždycky po pravé straně.

zač.
října

Mezi jinými městy a zámky v témž kraji Plzenském Don Baltazar de Marradas zmocnil se zámku Rizinberka fortem takovým: Přitáhnv před něj časem nočním s nevelikým počtem jízdy samé, rozkázal jim ssedati dolů s koní a rozsvítiti sobě luntý, nejinak jako by lidé pěší byli. To když učinili, postupovali v pořádku svém znenáhla vždy blíže k zámku, a přitom bubnovalo se a pískalo velmi hlučně, nejináč než jako by tu několik mnoho praporečů pěchoty bylo přítomné, kteráž by mínila mocí zámek zlézti. Vojáci hollandští, jimiž týž hrad byl osazen, nedomnívajíce se jináče po těch luntech rozžatých a bubnování ustavičném, než že byli by velikým houfem mušketýrův obklíčení, ulekli se toho velice, ovšem pak pohrůzky přísné Don Baltazarové (kterýžto vzkázal týmž soldatům královským nahoru na hrad, nepoddajíli se vskok, že s nimi naloží hůře nežli s Píseckými) a otevřeli mu bez meškání vrata; on pak zmocniv se jich i hradu, praporce jen jim odňal, vojákův pak zanechal na svobodě, aby buď k regimentu svému se odebrali, buď, měli by kteří z nich chuf, k službě císaři potřebovati se dali.

Dříve pak, nežli armáda česká vtrhla do kraje Plzenského, tedy král učinil obšírné psaní z ležení u Sedlčan k nejv. úř. zem. a místodržícím svým do Prahy, v němž jim okolo tři-nácti artikulův vysoce potřebných k spěšnému vyřízení poroučel; mezi jinými byl také ten, aby místodržící i hned bez odkladu dalšího most přes Vltavu, řeku Pražskou, u Zbraslavě podlé mustru jim odeslaného a na papíře vymalovaného postaviti rozkázali, a to pro snadší a spěšnější přeplavení lidu toho uherského, kterýž táhl králi na pomoc od Betléna Gábora, a dopravili ho do ležení hlavního.

Ale pro nedostatek dříví k témuž stavení přihotoveného týž most, jako i jiné platné věci, nemohl býti tak nakvap zhotoven, až v tom to nešťastné potkání plní se zběhlo.

S druhé strany stavové mark. mor., spatřující to již na oko, jak silně a neustále to dvoje vojsko císařské a bavorské na krále a pána jich, ano i na stavy král. čes. a konfederanty jich dolíhá a ku Praze, hlavě království upřímo směřuje,

odkudž nejen samému král. čes., alebrž i vlasti jich milé nepochybné nebezpečenství a záhuba nastávati chce: z těch příčin ponukli se k tomu vespolek všickni, aby se také k otevřené válce živě přichystali, nejdříve však položíce sobě sněm obecný do Brna, při němž by se o to o všecko mezi sebou dobře a prozřetelně uraditi a snéstí mohli. K němužto když se sjeli v počtu vzáctném, ty všecky věci v své bedlivé uvážení vzavše, na tom se společně snesli, aby všickni osobně pro obhájení vlasti a konfederantův svých milých, žádného z prostředku svého panského a rytířského, ani osob od nepřítelů zplundrovaných, toliko samé lidi nemocné a věkem sešlé, v tom neušetřující a nevymínující, na hotově byli. A aby žádného nedostatku v potravách a v profiantech neměli, svolili také mezi sebou sbírku takovou: aby každý obyvatel osedlý v mark. mor. dal z statku svého dva vozy a spřež dvoji k vození potravy a jiných potřeb vojenských. Vyzdvihli též člověka desátého, aby armádě císařské v čas nastalé potřeby tím podstatněji odolávati mohli. Manželky pak a dítky své vypravili z krajův a sídel svých do měst a zámkův hrazených.

O tom snešení jich obecném učinil vskok relací dostatečnou králi a stavům král. čes. Henrich Mates hrabě z Turnu, kterýž tomu sněmování sám osobně obcoval, napomenuv při tom těchž stavův čes., aby uznávající před očima tak náramné nebezpečenství na ně i na vlast a krále jejich se valící, jakožto věrní a poslušní poddaní a patriotové opravdoví, příkladem Moravanův podobné snešení mezi sebou tím dříve učinili. Nebo pokudž by se toho od nich nestalo, že jsou se na tom již dotčení stavové mark. mor. dokonale ustrnuli: kteří by koli z stavův jejich neb král. čes. té smělosti a zmužilosti k vlasti a vrchnosti své v této tak nevyhnutelné potřebě obecné dokazovati zanedbali, tedy že ty všecky za zjevné nepřátely jejich i své míti a na nich i statech jejich toho skutečně rukou brannou mstiti a postihati chtějí.

Podobné psaní též hrabě z Turnu odeslal také před tím nejv. úř. a soud. zem. z města Tábora 7. d. září po nešpoře, odjížděje právě odtud k Jindřichovu Hradci, slovy těmi:

„Urození páni páni nejvyšší, páni úředníci a soudcové zemští! Teď, když jsem byl v Praze, musil jsem s vzdycháním to spatřovati, jako by téměř mysl a srdce také i těm, na kteréž jiní patření a pozor svůj mají, spadnouti a klepnouti chtělo. Nad kteroužto choulostivostí jsem se velice užasl a na tom ustrnul, nemnohými, však srdečnými slovy Vaším Milostem ku paměti přivéstí, že toto jest skutek a válka boží, kterouž vedeme. Ten nejvyšší pán bude dobře

1620 věděti, jak pře své obhajovati. My musíme se všech stran se modliti, pracovati a zmužile bojovati. Nebo s Bohem chceme veliké věci a skutky činiti. Co jsou časův předešlých Čechové, kteříž poctivost svou milovali, činili, ješto měli víceji nepřátel nežli nyní? Bůh jim ode všech s poctivostí a s vítězstvím pomohl; jeho rámě není posavad ukrácené k zpomožení; od těch naší krve žiznících nepřátel nebude lze ani se vyprositi ani vykoupiti. Žádnému také neprospěje jeho sofistické mudrování, praktikování a onoho v evangelium dotčeného šafáře nevěrného opatrnost. Nebo my, kteříž jsme srdce poctivého, jakož i V. M. za ty mám, chceme čest a slávu boží i našeho milostivého a nejmilejšího krále, též svobody zemské až do nejposlednější krůpěje krve zastávati a tak s poctivostí šťastně a blahoslaveně z toho světa vyjíti.“

„Kteríž pak do Bavor a do Sas své útočiště vzali aneb budoucně vezmou, chtějíce v svém tejném zlém předsevzetí se změniti a svými lotrovskými kusy z toho se vykejklovati; tu já se tímto psaním před JMKr. mým nejmilostivějším pánem a V. M. nejv. pány úř. zemskými zjevně ohlašuji: poněvadž již více času není, aby se mělo déle prodlévati a přátelství ušetřovati — nebo kdo není s námi, ten rozptyluje —, že já těch všech odpovědným nepřítelem a potlačitelem spolu se vším lidem vojenským, kterýž k tomu volnější nežli volen jest, býti chci. Odkudž jestliže se co proti právu, pořádku a obyčeji země stane, to se těmto nebezpečným časům a běhu válečnému přičítati musí. Nebo měli bychom my pro ty zahynouti a zkažení býti, kteříž jsou špehyři a praktikáři, nechťejíce v nebezpečenství vedlé nás všecko nejvyšší vynaložiti a spolu s námi proti nepřátelům se brániti, tehdy musí zajisté život jejich, jmění i krev také zahynouti. Protož žádám V. M., že ráčíte takovým výstrahu učiniti, sami pak Bohu i s Bohem sobě dobrou mysl dávati, ukazováním na sobě melancholie obec choulostivou nečiniti, nýbrž pánu Bohu, našemu vysvoboditeli, se důvěrovati a to, což na nás jest, činiti. Ten nejlepší pán nám zpomůže, a my ještě jemu budeme děkovati, že jest tak veliké věci při nás učinil. On račiž nás všecky v své milosti a ochraně zdržovati.“ —

Když pak vojsko oboje zdržovalo se okolo Plzně — nebo bavorské kníže ležel v Janovicích, vsi, při níž jest zámek, někdejšímu písaři král. čes. Janovi z Klenového a z Janovic náležející, toliko míli malou od města, a jiní jinde —: rozmáhaly se v vojtě bavorském těžké zimnice čím dále tím prudčeji, tak že nemálo osob předních knížeti na ně na díle se rozne mohlo, na díle pomřelo. Co pak bylo lidí onačejších, jako El-

senhammer president komory, kancléř dvorský, pán z Lerchenfeldu, tajná rada, dva truksasové knížecí a jiní: ty všechny odváželi do Mnichova, odkudž i odjinud z Bavor přivázeli zase lidé jeho profianty rozličné, v nichž měli nedostatek veliký.

Dokud okolo Janovic bylo ležení, tu armáda bavorská vystála první lermo od Uhrův královských, odkudž soudili bavorští, že by král Fridrich nebyl daleko odtud s svou armádou. A poněvadž varta mezi Nidrlandery knížecími nebyla v tu dobu náležitě opatřena; tou příčinou Uhři vskočili jim snázeji do kvartýru a pošavlovali z nich do 100 osob, deset pak kornetů odňali jim a presentovali je králi s radostí velikou. Z toho pošel v ležení bavorském strach znamenitý.

Třináctého dne října přišla novina Bavorskému do ležení z Rakous, která hrabě Dampír přitáh k nejvyššímu Esterházy proti lidu Betlenovému s 9 kornety rejtharstva ku pomoci, spolu s ním do 1200 Uhrův pobil. Sám pak kníže ležel před Plzní celých deset dní. S nímžto hrabě z Mansfeldu, kterýž na městě se zavřel, vydal se snad v jednání to, o němž autor akt Mansfeldských v ten smysl píše:

Když prý generalissimus aneb nejvyšší polní hejtman nad armádou českou, Kristian kn. z Anhaltu, zdržoval se v ty dny s hlavním ležením svým u Krášovic, pět mil od Prahy, zkázal hraběti z Mansfeldu, poněvadž nepřítel směřuje k tomu, aby s nimi bitvu hlavní svedl, protož aby i hned, jakž ho táž ordinancí dojde, s lidem i s střelbou a s municí náležitou k němu z Plzně se vypravil a takovému setkání polnímu, když by k němu přišlo, osobou svou přítomen a jemu spolu s jinými generaly a nejvyššími to činiti napomáhal, což na kavalíra a nejvyššího srdnatého náleží: tedy že hrabě poděkovav knížeti z toho pozvání vzáctného, učinil mu omluvu svou, že mu toho na ten čas vykonati možné není, leč by chtěl tu pevnost hlavní, na níž králi a zemi tak mnoho záleží, příliš hrubě obnažiti a nepříteli k opanování snadnějšímu zanechati. Podobnou omluvu i nejv. úř. zemským do Prahy odeslal s tou přitom výstrahou dostavenou: aby jej a lid jeho penězi, profiantem i municí neprodleně fedrovati hleděli, ač nechtěli, aby se soldati jeho z poslušnosti jim vytáhli, čímž by on potom vinen býti nemohl.

Pod tím pak že vydal se v tajnou traktaci s knížetem bavorským a s hrabětem Bukvojem, totiž, že se oboum vlastní rukou v tom zamluvil a zapsal: pokudž mu jistou summu peněz na hotově vyčísti a tu milost při císaři římském, aby z achtu svého dokonce propuštěn, na poctivosti dobře opatřen byl, do služby císařské vzat a v ní místo naň příslušné míti

1620 mohl, vyjednatí chtějí, že jim Plzně se vším všudyž příslušenstvím a s lidem svým císaři se potřebovati dá. Pro snadší tedy traktací té skoncování že jest hr. Bukvoj Joachyma Karpisona, nejvyššího leitnanta jeho, kterýž posavad zajatý mezi císařskými zůstával, vypravil k němu do Plzně.

Že pak jednání takové nemohlo se dlouho tak opatrně tajiti, aby krále a knížete z Anhaltu donéstí se nemělo, pročž že hr. z Mansfeldu porozuměv tomu, poslal k králi a k knížeti do ležení dotčeného Karpisona, aby je obadva v tom nemomylně ujistil: cokoli on před sebe s knížetem i s Bukvojem beře, že to nebylo by žádné jeho mínění opravdové, nýbrž že tůž věc vzal před sebe toliko proto, aby nepříteli doněkud za nos povodil a, do nákych nepřiležitostí těžších jak pro časů krátkost, tak ovšem pro veliký profiantu nedostatek jej uveda, přinutil ho k tomu, aby se zpátkem do Bavor neb do Rakous z král. čes. obrátiti musil.

Ale král s knížetem, nechťejíce se v tom Mansfeldovi dokonale dověřovati, že vypravili k němu do Plzně nejvyššího Peblice pod zámyslem tím, aby zpevnění města, rozuměje věcem takovým výborně, shlédli a jim o tom zprávu dostatečnou učinil, zdali by se na tož zpevnění města ubezpečiti mohli; v skutku pak a v pravdě pro to samé, aby fundamentu a úmyslu dokonalému jednání toho z hraběte s gruntem vyrozuměl. V čemž hrabě Peblice tak náležitě zpravil, že jest on od něho s dobrou satisfakcí k králi se navrátil a jej i Anhaltského s strany upřímného mínění hr. z Mansfeldu s dostatkem ujistil.

Když pak jednání to mělo již k zavření svému přijíti, že z Anhaltu vzkázal hraběti, aby všeho toho na straně zanechal a traktací tak hrubě podezřelou opustil. Na to že z Mansfeldu chtěje se vyvésti před králem z domnění zcestného, sjel k němu sám z Plzně do Rokycan, při nichž celé vojsko naše leželo, že jemu o všem všudyž zprávu učinil a přitom již po čtvrté propuštění z služby a z pšteluňku vojenského od krále vyhledával a také ho dosáhl, měv na povážení to, že takový bezděčný služebník málo co platného a chvalitebného svede.

Ale jakýmkoli způsobem to se od Mansfelda dalo, já (Skála) jsem sám toho výborně povědom, když ta novina o Mansfeldovi roztrousila se vůbec po Praze, a manželka Bohuchvala Berky, nejvyššího purkrabího Pražského, dověděvši se pověsti té, odeslala spěšně po pacholeti cedulku témuž manželu svému do rady na kancelář českou, v nížto oznamovala mu s velikým myslí poděšením, co o hr. z Mansfeldu se vůbec rozpráví, že by se králi a stavům zpronevěřil a nepříteli

Pizeň vzdáti chtěl; tedy hrabě z Turnu, jenž v tu dobu právě 1620 v radě mezi nejv. úředníky zem. seděl a dotčenou cedulku od nejv. purkrabího ku přečtení sobě podanou přehlídl, promluvil ke všechněm přítomným osobám v ten smysl: Že by bylo nejlépe, aby ženy kužel a jiné své práce ženské spravovaly, zanechajíce starosti o věci vojenské na straně. Co se hraběte z Mansfeldu tkne, on že o něm myslí i to praví, že jest kavalír poctivý a válečník prozřetelný, pročez aby jak nejv. purkrabě, tak i jiní nejv. úř. zem. jeho v žádné domněni scestné nebrali a tím pokřikem obecným myslí svých nekormoutili; nebo co se tu koli od téhož hr. děje, to vše že s volí a vědomím JM. královské a k dobrému jich všech od něho předsevzato jest.

V tom tedy celém čase, co armády císařská a bavorská při a okolo Plzně proti vojsku našemu ležely, nic onakého nespůsobily, kromě že Uhři a Poláci, když časem trefili na sebe, beze všeho ušetření jedni na druhé dotírali.

Šestnáctého dne října přijel k knížeti a Bukvojovi kurýr 16. říj. od císaře, a když od Bukvoje dostal se do nej přednější vsi od ležení knížecího, tedy vytrousil z řader list knížeti svědčící, ježž potom nalezl jeden soldat v sněhu toho dne tlustě napadlém a odevzdal je nejvyššímu svému, a nejvyšší donesl je knížeti, kterýž poručil toho soldata z vězení, do něhož byl dán od nejvyššího z domněni, jako by snad nějak jináč k tomu listu přišel, propustiti a mimo to ještě za tu věrnost padesáte zlatých mu darovati. Ten kurýr přinesl s sebou novinu o zamordování hr. Dampíra.

Na druhý den trefilo se, když general-wachtmistr knížete 17. říj. bavorského, po rodu z Haslangu, roznemohv se těžce na zimnici palčivou, dal se z ležení nésti v senftu do Štraubinku, že tři míle odtud, nedaleko města Klatov, vyskočili naň i na jiné jeho spolutovaryše cesty Uhrův královských sto koní z jednoho lesa a, jak dojeli senftu, strhli Haslanga z nich dolů a posazeného na koně odvezli s sebou do ležení u Rokycan a odevzdali ho generalovi svému Bornamissovi. Cokoli při něm a komonstvu jeho nalezeno kořistí, jež někteří na šedesáte tisíců zlatých šacovali, to všecko Uhři mezi sebou rozbitovali a rozebrali. Že pak tu dobu neměl týž general-wachtmistr žádného průvodu při sobě, příčina toho byl vlastní syn jeho; kterýžto zdržev se někde na hospodě, neměl kdy pro hru, aby s týmiž mušketýry za otcem pospíšil a jeho bezpečně až do místa určitého doprovodil, nýbrž teprva po půl hodině, když se s tím neštěstím potkal, v místo to za ním přijel.

O té jeho příhodě nešťastné zvěděv král Fridrich, poručil ho přivést k sobě do pokoje, prokázal k němu všelikou pří-

1620 větivost slovy i skutkem, jako i jiní všickni officírové a dvořané královští, prohlídajíce k stavu a povolání jeho vzáctnému více nežli k jeho nenávisti veliké, kterouž k náb. evangelickému byl zažžen. A poněvadž téměř dobrých šatův, peněz pak žádných Uhři mu nezanechali, pročež i tím vším ho náležitě opatřili, že se mu ničehož nedostávalo. Nad to výše, poněvadž v lozumentě svém mezi tou uherskou chasou, kteráž v pokrmích zhusta oškychu a cibule užívá, neměl ani příhodné stravy ani opatření zvolného, i bylo nařízeno, že se mu každého dne krmě lahodnější a snesitedlnější z kuchyně královské na mísách stříbrných přinášely. A pro lepší ošetření zdraví jeho doktor Rumpf, životní lékař královský, vedl při něm práci snažnou: což i sám Haslang uznával, že se mu od nepřátel všeliká čest i pohodlí náležitě prokazuje, když neřkuli v psaní svém z Rokycan do ležení bavorského odeslaném slov těch doložil, že ho při dvoře královském ne jako zajatého, ale jako posla knížecího vzáctně chovají; ale nad to výše i před svou smrtí, kteráž naň potom u Rakovníka dokročila, dotčenému doktorovi za tůž práci a léčení jeho sto dukátův odkázal.

A ač kníže bavorské hned s prvopočátku psal o něho králi, aby na slovo a přimluvu jeho knížecí z toho zajetí propuštěn býti a zdraví svému příhodně vyhověti mohl, ano i sám Haslang vyhledával toho, aby král, vymoha jej z rukou uherských proti odvedení jim jisté výplaty peněžité, za svého vězně sobě ho pokládal; ani kníže ani on sám toho dobrodiní od generala uherského užiti nemohl, jakkoli i král i jiní kavalírové vzáctní o to se všelijak starali, z příčiny té, že dotčený general vymlouval se na obě, poněvadž jest již o osobě Haslangové králi a pánu svému, Betlénovi Gáborovi, stěžně psal, že jemu zvolnosti té sám o své ujmě dopřiti nemůže, až vyrozumí další vůli a mínění královskému.

Takových služeb a přívětivosti zdvořilé, kteréž dotčenému generalovi v jeho neštěstí a nemoci se prokazovaly, byl přední příčina a původ spolus jinými lidmi poctivými Volrad z Plessu, tajná rada královská; bezpochyby mysliv na to, s čím se on nyní potkal, že by velmi snadno los takový i na něho samého a na jiné officíry vojenské spadnouti, a jaká vlídnost jemu od nich se prokáže, potom i oni podobně od strany odporné užiti by mohli.

V tutůž dobu ti aneb jiní Uhři, trefivše v cestě na manželky některých hejtmanův bavorských, kteréž oni posílali do Bavor s kořistmi v Rakousích a Čechách nabytými, jim tůž loupež dočista odňali, ženy pak do naha svlečené k hranicem bavorským propustili.

Zatím kníže, nadáv se, že Čechy z kraje Plzenského ku 1620 Praze předejde, odtrhl s Bukvojem od Plzně. Ale že naši vyskúmali jakým pak koli způsobem ten jeho úmysl, protož hleděli všelijak, aby mu cestu ku Praze zameziti mohli. A tak on musil jinudy táhnouti, a to mimo samou Plzeň; z níž však hrabě z Mansfeldu žádné rány z kusův na lid jejich udělati nedal. Odtud uhnul se kníže k Touškovu na levou a Bukvoj na pravou ruku; od Touškova dostali se k městečku Svoješicům, při němž leží zámek; ten byl osazen 40 soldaty englickými, jež bavorští všecky do jednoho pomordovali.

Té noci také nepřítel měl lermo v ležení svém; nebo nadál se, že král se vši armádou naň táhne a přepadnouti ho miní. Ale potom našlo se to, že jen sami Uhři vyjeli sobě na štraf a učinili mu škodu nemalou na lidu, na koních i na vozích špižných.

Jakkoli té noci stal se ten výjezd armády české proti Bavorskému a Bukvojovi, kterýž se jim však nezvedl, dle uložení a rady tajné o to držané v lozumentu královském, v níž žádný jiný neseděl a takového outoku na nepřitele uvažovati králi nepomáhal, kromě general kníže z Anhaltu a hrabě z Hol-lachu; s tím však se vším nepřítel dověděl se všeho, co v dotčené radě bylo zavříno, čekal v hotovosti na příjezd královský. Kterýžto vida pronešení rady své tajné, tomu se podivil převelice a od úmyslu svého upustiti musil.

Vinu té zrady připisovali lidé tehdáž vůbec hraběti z Hol-lachu, ano i při dvoře královském ledajakés řeči o osobě jeho proskakovaly. Stalali se mu v tom jaká křivda neb ne, on nejlépe věděti mohl. A poněvadž v tom čase, co to troje vojsko, císařské, královské a knížecí, proti sobě v kraji Plzenském leželo, prošlo nejedno vyslání mezi králem a knížetem, strejci krevními, s strany věci obecných; pročež král na dokázání upřímnosti své dověrné k knížeti 20. d. října vypra- 20. ř. vil k němu Balcara Jakuba z Šlammersdorfu, nejv. leitnanta a sudího zemského v Aurbachu s vzkázáním přátelským takovým:

Ačkoli pán Bůh všemohoucí na krále roku tohoto neštěstí a kříž těžký přepustiti ráčil, a to v tom, že své vlastní a nejbližší přátele krevní, jichžto zvelebení a vzrostu a pohodlí s svou vlastní škodou a nebezpečenstvím tak horlivě a živě vyhledával, za zjevné odpůrce, protivníky, nepřátele v království a v zemích svých proti sobě viděti a pocítovati musí; s tím však se vším že pro tu příčinu vždy předce lásky a krevnosti té z mysli a srdce svého zcela a zouplna vypustiti a ji se tak dobře zhostiti nemohl, aby kníže, strejce svého, skrze to poselství navštívit, o jeho způsobu, jak by se

1620 mu vedlo, vyrozuměti, a proti tomu zase knížeti o svém a svých domácích losu, v němž na ten čas byl by s nimi postaven, v známost uvéstí dání neměl, zanechávaje přitom všeho toho na svém místě. Dále poněvadž jest z nejvyššího Haslanga tomu tak dalece vyrozuměl, že by kníže, jako on, totiž Haslang, se domejšlí, nebyl od toho, aby se s králem osobně v jistém místě shledati a s ním o důležité věci v dověrnosti strejcovské rozmlouvati neměl, nýbrž že by mu takové shledání jich milé a příjemné býti mohlo, pročez že by král tomu odporen nebyl. Jakého by tedy oumyslu kníže v té příčině byl, též kdy, kde a na jaký způsob takové jich shledání a rozmlouvání co nejpríhodněji státi a naříditi by se mohlo, ano také zdali by se nejdříve o to o všecko společně namluviti a narovnat, a jak by se při téměř shledání k sobě obapolně chovati měli, aby se v tom králi přátelsky pronéstí nepomíjel.

Na závěrku pak, poněvadž kníže v tom psaní svém, v němž uvozoval v známost tu kommissí svou, kterouž císař naň proti králi a království českému vložil, doložil slov těch, že má sobě od císaře poručeno, aby ty, kteříž by se koli dobrovolně mu poddávali, na milost jeho císařskou přijímal, k odporným pak a neposlušným dle obyčeje válečného přísně zachovati se hleděl, — a při nich parentesin takovou „Nebo co se Vaší Lásky osoby tkne, ta se v to nepojímá, nýbrž jináče se s ní miní“ —: pročez že král žádostivě toho od knížete vyhledává a věděti žádá, co by kníže již dostavenými slovy minil, aneb jak by je ještě dosavad sobě vykládati chtěl.

Na to dal Bavorský vyslanému krále Fridricha zase odpověď takovou:

Že má o tom král vědomost dobrou, jak upřímý německý úmysl svůj k osobě jeho vždycky každého času prokazoval a pronášel, i kterak jest ten zbouřený a nepokojný a vysoce škodlivý způsob neb los zemí okolních, anobrž i samé svaté římské říše již dávno a časně vyskoumal a předzvěděl a pro tu samou příčinu žádných výstrah a napomenutí dávati tu, kdež náleželo, neobmeškal, tak že by vinšoval sobě toho upřímně, aby byli lidé sobě takových výstrah a napomenutí jeho víceji vážili a za hřbet tak snadně nezakládati chtěli. A tak že kníže do těch zemí ne nějakým míněním neb úmyslem nepřátelským se podal, jakž by snad od něho v tom tak mohl býti vykládán a obviňovat, ale toliko pro příčiny a obrany ty, kterýchž kurfiřtové a knížata, měs. března v městě Milhauzu pospolu shromáždění, v psaní svém k králi odeslaném dotkli, a pro uvarování většího neštěstí a nebezpečenství, jehož jest se obávati, z země své se vyzdvihl.

Dále, co se tkne prostředkův těch, kteréž mu král nyní 1620 navrhuje a předstírá, že by sobě vinšoval a tomu hrubě rád byl, aby se dobře a šťastně zdařily; přitom však že ví také dobře, že JM. římského císaře byla by ta celá a dokonalá vůle a intencí, aby se již do žádné traktací s králem nevydával, leč by mu jakožto volenému, pomazanému, korunovanému, ano i od kurfiřtského kollegium sv. říše uznanému českému králi dotčeného království se všechněmi k němu přivtělenými zeměmi a lidmi zcela a zouplna odstoupil a JMC. při pokojném toho všeho držení a užívání zanechal. To že jest jeho mínění a pronešení s strany toho jich shledání a rozmluvení osobního, v němž se od osoby své králi prohlašuje. Dotčené pak parenthesis že kníže nijakž jináče nerozumí a ji nevykládá, než jakž slova její sama v sobě znějí a s sebou přinášejí, jmenovitě tak: poněvadž JMC. v té své kommissi, kterouž na kníže vzložiti ráčil, o osobě jeho lásky kurfiřta falckého žádné zmínky nečiní, pročez že ani knížeti nenáleží, aby v čem nejmenším z mezi a šranků též kommissi vystupovati a v něco více a výše vydávati se měl.

Zatím kníže i Bukvoj hnuli se s ležením svým k Plasům, jednomu rozkošnému a zvolnému opatství v kraji Plzenském, kteréž však v tu dobu bylo již od Nidrlanderův téměř všecko pohubeno a zplundrováno; nebo nenalezli v městečku Plasích lidí žádných mimo jednoho ovčáka ubohého.

Z Plas táhli na městečko Kralovice a z Kralovic do Senomet, kdež opět natrefili nepřitele, kterýž dostal se před nimi tam asi o půl hodiny dříve, a položiv se okolo Rakovníka s celým vojskem svým, jež vůbec na 30.000, a císařské s bavorským na 50.000 šacovali, opanoval sobě také vrchy okolo něho ležící, kromě jednoho, o nějž museli se s ním císařští čacký porvati, prvé nežli se ho zmocnili. Na tom zarazil sobě kvartýry své hrabě Bukvoj a postavil kusy střelby na ležení naše směřené. Osobili sobě také císařští kostelík za městem sv. Jiljího a udělali z něho, rumem vysypaného, baterii prostrannou, z kteréž až do města dosti škodlivě házeli kulemi; a ač naši pokoušeli se o to nejednou opravdově, aby je odtud vyhnali, avšak se jim to úsilí nikda zdařiti nechtělo.

Na ráno setkavše se bavorští v jistém místě s našimi, svedli spolu bitvu dosti tuhou, v nížto Bavořané nedosáhli žádné pochvaly, protože musili před nepřitelem ustoupiti s pole; mezi jinými lidmi onačejšími byl tu zastřelen jeden francouzský kavalír jmenem Monsieur Bodzi.

Tricátého dne října položili se císařští i bavorští blíže 30. říj. o půl míle k Rakovníku a, jak tam přitáhli, našli královské

1620 v plném šlachtorduňku spořádané. Proti nim srazili pěchotu obojí dohromady; rejtharstvu pak poručeno, aby šarmiclovalo s nepřítelem, a ač zdálo se, že tou měrou královští nutkali by se k bitvě polní, druhá však strana nechtěla k tomu svoliti žádnou měrou, nýbrž hledala fortele svého dalšího.

Při tom šermicli, kterýž dle zprávy Mikuláše Bella zběhl se v lese u Rakovníka, dostali poně jedné kornety zlatohlavové, kterouž měli za znamení neb praporec kompagnie generálové knížete z Anhaltu: nejvyšší bavorský Grac svou vlastní rukou zastřelil fendricha toho, kterýž dotčenou kornetu nesl, i koně pod ním, a to ranou jednou, tak že i rejthar i kůň podlé sebe padli a umřeli zároveň. V té také šarvátce neb šarmicli, v němž král sám osobně od počátku až do konce byl přítomen, zahynul Theodor z Donína, nejvyšší leitnant nad jízdou hr. z Hollachu, byv skrze hrdlo prostřelen a měv nohu z kusu ustřelenou, od kterýchžto ran na ráno skonal, mimo mnohé jiné osoby, kteréž tu od granátův a jiné střelby zhynuly.

Na straně pak císařské trpělo tehdáž drahně soldatův neapolitanských a jeden jejich hejtman, Aquaviva příjmím. Ale že na tak mále bylo přestáno, vkročila v to noc, kteráž rozvedla je.

Následující noci zašancovali se jedni i druzí velmi pevně, a zvláště královští, tak že, byť by byla armáda nepřátelská ležela proti těm šancům jejich rok a den, byla by jim v tom forteli nic uškoditi nemohla, jakž očití svědkové o tom zpravují. Bellius dokládá o tom šermicli ještě i to, že vůbec v ležení císařském bylo domnění takové, kdyby byl Bukvoj tehdáž jen o dvě hodiny dříve dostačil k bavorským, že by se byla mohla státi větší škoda nepříteli, a snad byli by ho mohli poraziti na hlavu.

31. říj. Na ráno 31. dne října, jak se jen rozednilo, stříleli na sebe obojí velmi příkře: Bavorský zdržoval se s lidem svým po levé a Bukvoj po pravé straně.

Téhož dne také kníže vyjev s Bukvojem, aby mohl ležení oboje právě shlednouti, zastavil se potom s ním v šancích u kusův a radili se vespolek o to, jak by dále s nepřítelem začítí měli. V tom bylo vystřeleno z ležení našeho z děla jednoho, že kule ta nemnoho dáleji přes sáh letěla od knížete a Bukvoje a trefila nejdříve Filipa Marka Fugera, svobodného pána, kterýž stál v tom místě, podepřev se tělem svým na nějaký štěp, a urazila mu obě noze až pod kolena, pod jedním pak trubačem dvorským prorazila koně v půli se sedlem, až trubač omámený spadl s něho na zemi, odtud dále vzala švaňk a trefivši o strom nějaký, přelomila jej též

na dvě, dilem pak jeho jedním trefen byl jeden marketendr 1620 a sud vína plný, z něhož celé dno vyraženo a víno všecko vteklo na zemi.

Mimo to nešťestí kníže bavorský potkal se toho dne ještě s jiným. Když zajisté jel skrze les, trefil na jednoho soldata, kterýž podtínal sobě strom ku palivu, tak že již navažoval se k pádu. To spatřivše dvořané knížecí, křičeli na vojáka, aby posečkal a s porážkou toho stromu nekvapil, až kníže místa toho mine. Ale když soldat aneb nemohl aneb z pouhé svévolnosti nechtěl pozdržeti štěpu, aby nepadl: v tom kníže sotva ujelo s koněm svým, a dotčený strom upadl náhle za ním samým, zachvátil jednoho rejthara z knížecí kompanie neb guardie životní, až hned tu s koněm zdechl, a mimo něho zasáhl podobně ženu jednu, kteráž tady také šla, nesoucí muži svému jídlo do šanců, že od toho zhmoždění po dvou hodinách umřela, jako i noci následující, totiž 1. dne listopadu, svrchu jmenovaný Filip Marek Fuger.

V tu dobu v ležení císařském byl nedostatek veliký v potravách. V českém pak jiných profiantův měli s potřebu, kromě chléb a víno bylo drahé; nebo pecník chleba za 3 kr. platil v táboře jejich 15 a žej. vína dosti lehkého 20 kr. Že pak lid nepřátelský, zdržovav se toho času okolo Rakovníka, tiše dle potřeby i obyčeje svého v ležení neležel, nýbrž do kraje Žateckého sem i tam silné vpády činil a lidu robotnému, kterýž takovým neřestem byl po ten celý čas, co válka v zemi s oné strany Prahy trvala, nepřivýkl, ale při svých živnostech polních spokojen seděl, hrubě škoditi začínal: tou příčinou sebralo se v témž kraji několik tisícův sedlákův (někteří kladou 4000, jiní 7000), aby sebe a živností svých před násilnou jich mocí hájiti a zastávati mohli. A poněvadž páni jich dědiční, osoby panské i rytířské, netroufajše sobě v tu dobu na zámcích a tvrzích svých před nepřítelem s manželkami, s dětmi a s věcmi svými lepšími v bezpečnosti oseděti, téměř všickni na díle do měst Pražských, na díle pak do měst okolních hrazených se rozjeli: pročez sedláci a lidé poddaní jich rozpálili se proti týmž pánům svým dědičným hněvem přenárně, a táhnouce pospolu v houfích velikých od jednoho sídla k druhému, na kterých pána žádného doma nenašli, tomu každému zámek, tvrz i dvory jeho nejlepší dočista vybíjeli, zloupili, ano i všecko všude v pokojích potřískali, že ani jediných dveří, kamen a těm podobných věcí v celosti nenechali, jakž se to potom po zámcích a tvrzích panských a vladyckých očitě spatřovalo, obzvláště na zámku Postoloprtech Štefana Jiřího z Šternberka, nedávno z gruntu nákladně vystaveném. A nepřestavše na tom zplundrování sta-

1620 tkův jejich, nad to výše na mnohé z nich i násilně sáhli, některé z nich nelitostivě ubivše a poranivše, jiné pak dokonce pomordovavše.

K tomu, jakž někteří toho dokládají, vyslali z prostředku svého osoby jisté do města Mostu, Kadaně a Chomútova, vyhledávající toho při měšťanech, aby se s nimi v příčině té spojili a za jednoho člověka stáli; pakli toho neučiní, tedy že oni sami zvolí sobě hlavu a vůdce jednoho, kterýž by je v dobrém řádu a v ochraně své zdržoval a spolu s nimi i měst okolních ujíti se mohl. Ale že ta vzteklost jejich netrvala dlouho, pro vítězství císařské, kteréž v krátkých dnech následovalo, pročez musili se sami od sebe dobře upokojiti a vojákům císařským vsudyž po krajích rozloženým tak tančovati, jak oni jim pískali.

S druhé strany kurfiršt saský při obležení města Budišina také nezahálel; nýbrž poněvadž pěknými a přátelskými slovy při obci ani při soldatích nic způsobiti nemohl, tedy poručil generalovi svému, Wolfovi hr. z Mansfeldu, aby je aspoň ohněm ku poslušnosti císařské dohnati dal. Když pak puškáři házeli z moždířův kule ohnivé do předměstí i do města velmi silně, tožt v malé chvíli vzešel na obě oheň přenáramný, že ho uhasiti nebylo možné.

V tutůž dobu puštěn také lid saský k šturmu 3. d. října, neb 23. d. září u vigílii sv. Michala dle starého kalendáře, při němž velmi prchlivě a zuřivě sobě počínali, neustoupivše od úsili svého, až k večeru okolo hodiny 4. na půl orloji dílu předměstí, kteréž bylo příkopem duplovaným, náspem a zdí kamennou, v níž dva dni před tím prostříleli mezeru prostrannou, a za tím za vším ještě šancem pevným v čas tohoto obležení teprva vyhozeným výborně opevněno a ohraženo, dokonce se zmocnili. Tu teprva obležení, poznavše očitě, že žertu žádného není, ohlásili se, že s kurfirštem umluví se chtějí. K čemuž hrabě z Mansfeldu jmenem a na místě kurfiršta povolil a na to také vskok po celém táboře hlasem bubeníkovým provolati rozkázal, by žádný z soldatův ani z piksenmistrů proti městu v nic nepřátelského se nevydával a obleženým neškodil. Druhého pak bubeníka poslal, když Buděšínští toho žádali, do města pro vyrozumění z nich, na jaké výminky k smlouvě by přistoupiti a kurfirštu poddati se minili. Po němž vzkázali zase hraběti, že předně toho žádají, aby k bráně městské vypravil dva officíry onaké, s nimiž by se o to umluvíti mohli.

I. vyslal k nim nejdříve hejtmany dva, Lezera a Gynte-

reita, a po nich teprva nejvyššího Fridricha kníže saské z Altenburku spolu s jinými hejtmany, kteříž ještě toho dne 3. října začali s obleženými rokovati, až naposledy přivedli k tomu, že 25. dne září dle starého kal. aneb 5. d. října dle nového, po obědích neb poledni, úřad i obec celá kurfirštu se poddali a pak jemu skrze vyslané své v bráně poklonu poníženu, padvše před ním na kolena, udělali, klíče od bran městských i od hradu královského tu v Buděšíně odevzdali, přitom ho pokorně za milost prosíce a výmluvu svou jemu předstírajíce: co jsou tu koli proti JMC. a jemu provinili, že jsou učinili z mušení, nemohvše se v ničemž tom officírům a soldatům krále českého opřiti, a nebyvše ani samých sebe, ovšem pak ani města svého mocni; aby tedy kurf. jim toho k zlému úmyslu nepřičítati, nýbrž je všecky i s městem jich v svou milostivou péči a ochranu křesťanskou přijíti ráčil.

Výminky vzdání toho byly takové: 1. Aby úřad a obec města Buděšina byli povinni podlé kommissí JMC. ve všem všudyž poslušně se chovati. 2. Aby dva hejtmáné vojenští, totiž Jan Křištof Kornecký a Adam Geisler, tak dlouho tu v arrestu zůstávali, dokavadž by Jakub z Gryntálu, generalkommissař kurf. sask., zase z vězení svého propuštěn a jemu navrácen nebyl. 3. Aby rytmistři, hejtmánové se všechněmi soldaty svými, jichž bylo v 8 praporcích okolo 2000, se všelijakými břemeny, filci a nábytky, s vrchními i s pobočními zbraněmi, s praporcí však zavinitými (kteréž fendrichové musili sice kurfirštu popořád do rukou jeho odevzdati, ale on jim je zase tu hned pro jich zmužilé při témž obležení se chování navrátil), též s luntý uhašenými a beze všeho bubnování v místo určité bezpečně odtáhli a proti kurfirštu do tří měsíců žádnému se potřebovati nedali. 4. Aby vojáci poranění a nemocní, když vozův pro ně dostatku není, do 13. října v městě pozůstali a potom od hejtmánů svých pojednou nebo po dvakráte odtud se vyzdvihli. 5. Co s obojí strany zajatých před rukama jest, ti aby jedni proti druhým propuštěni byli, a kterých by bylo víceji přes tu summu, ti aby službou jednoho měsíce se vypláceli. 6. Aby hrad královský se vším a všelijakým k němu příslušenstvím kurfirštu se postoupil.

Po vykonání toho soldati s ostatními vůdci a správci svými, kromě těch dvou osob v zatčení zanechaných, téhož dne 5. ven z města vytáhli a od dvou kompagnií jízdy kurfirštové jsou v místo jisté doprovozeni. Ale ti, ještě v čas obležení města na kurf. potupně povolávati a jemu hanebné útržky za příčinou myslivosti jeho činiti se neostýchali, na díle zvěšení, na díle jináče na hrdle ztrestáni byli. Měšťanům pak zakázal se kurfiršt, že je na ten čas do dalšího

1620 nařízení císařského jak při náboženství tak i při všech jejich privilegiích chrániti a zůstaviti chce.

Svrchu jmenovaní hejtmané, kterýchž kurfiršt zanechal sobě v arrestu, starali se o to všelijak, že Jakub z Gryntálu byl zase 13. d. října od krále Fridricha a od stavův král. čes. z Prahy svobodný propuštěn, na výminku a zakázání jeho takové: že kurfirštu, pánu svému, k tomu raditi a jej na to namluviti chce dle své nejvyšší možnosti a rozumu, aby se podtud více proti králi a koruně jeho císaři potřebovati nedával, nýbrž jako neutral doma v pokoji seděl.

Téhož dne 13. kurf. saský přijal povinnost neb slib člo- věčenství od úřadu a obce města Buděšína na místě císař- ském způsobem a s slavností takovou:

Na velikém mazhouze městského rathouzu bylo zavě- šeno šest velikých a mistrovsky tkaných čalounův, na nichž spatřovala se historie půtky neb bitvy Davidové s Goliášem, čímž mínil se nynější běh vojenský mezi císařem a králem. Na témž paláce vyzdvihli lešeníčko o jeden stupeň nežli pa- lác vyšší a postavili na něm stolicí černým aksamitem obe- střenou, a nebesa z pěkných čalounův udělaná visela nad ní. Když tedy kurfiršt se vším komonstvem svým přišel na rathouz v hodinu určitou, usadil se na místě tom povýše- ném, a při něm po pravé ruce postavili se Wolf hrabě z Mans- feldu s oficíry vojenskými nejpřednějšími a něco osob z sta- vův lužických (Bellius klade: „a s některými pány českými“, snad kteří se v ty časy zdržovali při dvoře kurf. sask., jako Adam mladší z Waldšteina, někdejší nejv. hofmistr král. čes. a jiní), po levé pak stáli rady jeho tajné. Zatím postavil se před ním také celý úřad a obec Buděšinská, u veliké pokoře očekávajice, co k nim mluveno bude.

A když stalo se utišení veřejné v lidu, učinil k Budě- šinským řeč ozdobnou a vážnou jmenem kurfirštským Kašpar s Šénburku na Pulsnicích, rada jeho tajná a president nad appellacemi; v kteréž stížil jim to, jak přetěžce proti vebno- sti císařské i jeho vysoce vzácnému kommissari, kurf. sa- skému, zhřešili, s tím přitom oznámením dalším: ačkoli JM. kurfiršt podlé kommissi naň vzložené měl by k tomu dosta- tečné a důležité příčiny, pro něž by k nim jakožto ku pře- stupníkům s přísným a neprominutelným trestáním přistou- pil, aby se nimi jiní káti a podobných výstupkův vystříhati mohli; avšak že z své milosti a dobroty přirozené, na jich předcházející slazvou a poníženou prosbu, na ten čas dotčené provinění jim promíjeti a všechněm ze spolku pardonu a od- puštění výstupkův jejich udíleti ráčí.

Po dokonání promluvení toho Kunderat Göhe, sekretář

kurfirštský. četl na hlas, v čem se kurf. týmž Buděšinským 1620 zamluvil dále a ohlásil: jmenovitě, pokudž se budoucně jakožto poslušní poddaní chovati budou, že od něho při svém náboženství čistém a pravém, nicméně i při všech svých privilegiích a svobodách přichraňování a zůstavení býti mají, až by od JMC. toto zakázání jeho všecko milostivě ratifikováno a potvrzeno bylo. Proti tomu pak, poněvadž kurfiršt byl by od nich na nejvyšší uposmíván a zlehčen a v důstojenství svém uražen; z té příčiny že sobě ten punkt k ztrestání náležitěmu proti všechněmu jeho původům a přestupníkům vyhrazovati a, když to vše bedlivě se vyhledá, na osoby ty, kteréž v tom budou dostatečně usvědčeny, s jakou pokutou mělo by přikročeno býti, toho dále při sobě povážiti chtíti ráčí.

Na to musili všickni na kolena padnouti a přísahu jim vyměřenou a od sekretáře znenáhla čtenou vykonati. Po té povstavše zase vzhůru, předně osoby radní přistupovaly k kurfirštu s poklonou poníženou, z nichžto každému on popořád pravice své podal. S tím byli tehdáž propuštěni z rathouzu.

Po obědích pak sšedvše se zase všickni konšelé pospolu, předstoupili před kurfiršta a darovali mu místo pocty všecko víno sladké i rejnské, co ho koli ještě ve sklepech jich obecněm pozůstávalo. Syndikus pak městský, kterýž sám celým městem i úřadem vládl po své vůli a toho všeho rozbroje a rozpakování městského neposlední příčinou býti měl, z poručení kurfirštova do arrestu vzat a od čtyř mušketýrův hlídán a vartován byl.

Na druhý den, 14. října, D. Matiaš Hoë, vrchní kazatel dvorský kurf. sas., učinil v kostele městském v hodinu 8. kázání o slibu člověčenství, vzav sobě za základ řeči své slova z knihy kazatele Šalomounova kap. 8. v. 2: „Ját tobě radím, výpovědi královské ostříhej, avšak podlé přísahy boží.“ Německy slova ta znějí takto: Ich halte die Gebot des Königs und den Eid Gottes. Jemuž také sám kurf. obcovał od počátku až do konce, totiž až do půl desáté hodiny na půl orloji. V tom kázání vyučoval doktor posluchače své, kterak by císaře v šetrnosti náležité mítí měli, a co přísaha jich v sobě obsahuje, i jiným artikulům užitečným více. Po kázání zpívalo se nejprve Te Deum laudamus a za ním píseň německá: „Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort!“ Zachovej, Pane, slovo své! Kterýchžto písní od třiceti let v témž kostele slyšáno nebylo. S tím to jednání slavně se dokonalo.

Jak by pak mnoho lidu při tom obležení tuhém s obojí strany zhynulo, nemohlo se vyhledati v jistotě. Města proti moci saské zastávali vůdcové vojenští tito: Hicke Spré nejvyšší leitmant, Jan z Dyku nejvyšší wachtmistr, Vilém Štefan

1620 Nybel z Biberova, nejv. profiantmistr, Melichar Putler a Krištof Štos, rytmistři, Jan Krištof Kornecký, Petr Kvát, Jiří Štenger, Abraham Lasale, Adam Geisler, Damnic a Pláto, vše hejtmané. Lidu v městě dle poznamenání některých zhy-nulo 370 pacholků a 100 poraněno. Od ohně a dýmu zdušeno ve sklepích nemálo osob mužského i ženského pohlaví, ano i děti. Na staveních městských i v předměstí zděláný škody znamenité jak od ohně tak i od střelby, jmenovitě: v městě domů popelem položeno a pobořeno 1136, pět (jiní kladou 9) kostelův, špitálové dva, dům kostelní, bohaté věže, věže Mi-kulášská a při kostele, vodárna nová, ševcovské kotce, masné krámy, mlýnové dva, mlýn, v němž drát železný táhli, pa-pírna, valchy dvě, knapovská a koželužská, dva mostové pěkní, haltýře obecné, dům zemský, zámecký a s jinými okolo něho domy a příbytky zemanskými, domové kanovníčtí a farní, školy, domové k zámku, k úřadu kapitolnímu a k hejtman-ství zemskému náležející, všickni dvorové poplužní s stodo-lani na předměstí, hamr měděný a šlejfirna: což vše bylo šacováno na 40 tun aneb čtyry milliony zlata. V celosti před ohněm zůstaly ještě v městě stavení tato: hrad královský, kostel hlavní u sv. Petra, rathouz, dům kupecký, váha, sklep vinný, 112 domův městských, na předměstí mleju o 16 ko-lách, z nichž 9 pokaženo, že se dokonce užívatí nemohla.

Při tom dvojím šturmu posledním, kterýž 2. a 3. d. října byl puštěn k městu a trval 27 hodin stále, vystřeleno ven z města na saské 46.460 kulek mušketových a 14 centněřů prachu; proti tomu do města vyházeno z ležení a z šancův kusy velikými 3931 kulí. Téhož dne 14. října general saský vypravil díl lidu, totiž nejvyššího Šíba se čtyrmi kornety rejtharstva, s regimentem pěchoty a se dvěma děly, ke dvěm zámkům předním Gradci a Barétu, z nichž jeden kterémusi Gerštorfovi a druhý Rechenbergerovi náležel, jež soldaty mar-kraběte z Jegerndorfu smlouvou mu postoupili. A tak již celá Lužice, mimo samotné město Kaubu, protože v něm lid markraběcí ležel, císaři a kurfirštu se poddaly.

Zatím kurfiršt obsílal stavy Hořejších i Dolejších Lužic, aby postavíce se před ním v Buděšíně kommissi od císaře naň vzložené vyrozuměli, s tou přitom pohružkou doloženou: pokudž by se pak buď všickni aneb na díle někteří toho učí-niti zpečovali a milostí jim podanou svévolně pohrdli, že by k nim s ostřejší exekucí neprodleně přikročiti musil. Jakož pak k tomu cíli rozkázal přivést do ležení ještě 12 kusů střelby velké, aby jich při dobývání města Gerlice neb Žitavy uží-val, pokudž by se mu táž města také z dobré vůle poddati nechtěla. Nejdříve však učinil k nim ještě při konci m. října

psaní dosti přívětivé, napomínaje jich, aby sebe ušetřili a ku 1620 poslušenství císařskému prostředkem raději pokojným sebe přivéstí dali. Ale Gerličti neměli moci a svobody té, aby k tomu napomenutí jeho přistoupili, protože markrabě z Jegerndorfu ležel před samým městem s několika tisíci lidu válečného, jehož však oni dosavad do města pustiti nechtěli, v tom se mu patrně pronesvše: pokudž úmysl jeho dokonalý jest, města jich hájiti, tedy že bude se mu to mnohem lépe trefovati, aby s lidem ležel a zůstával před městem, protože strana druhá pro ně k městu přístupu tak volného mítí nebude; pakli by netroufal sobě s to býti, tedy že oni nemíní město své do gruntu dáti sobě pokaziti jako Buděšínští.

Mezi tím den po dni dáli se šermiclové rozliční lidu saského a markraběcího mezi Gerlicí a Buděšínem. Žitavští pak dali kurf. na psaní jeho odpověď takovou:

Ačkolí byli by věděli kurfiršta jakou odpovědí proti psaní jeho i kommissí císařské zpraviti; poněvadž však na ten čas to se jim dobře trefiti nijakž nemohlo, aby bez vědomí mark. z Jegerndorfu — kterýž jistým počtem lidu válečného město jich osadil, podlé ordinancí jemu od krále českého dané, jsa od něho v místa ta vypraven, aby jich proti odporné moci obhajoval — jakou jemu odpověď dávatí aneb v čem tom se omlouvati a v úmysle svém dalším pronášeti měli, nýbrž že jsou musili s ním prvé radu o to vzíti, kterýžto že dal jim na žádost jich odpověď neb resoluci takovou, aby ukázali kurf. na osobu jeho, chceli co mítí, aby toho při něm vyhledával, z té příčiny že kurf. prosí úctivě, aby je v příčině té u sebe měl vymluvené. A poněvadž byli sobě v tom výborně svědomi, že jsou jak živi ani císaře ani kurfiršta v ničemž nejmenším neurazili, nýbrž vždycky starali se o to, což jim ještě v dobré a čerstvé paměti pozůstává, že jsou slavný dům kurfirštův saských vždycky každého času náležitou úctivostí předcházeli a jeho draze sobě vážili, i to na sebe teď nedávno přejavše na milostivé JM. královské poručení, aby kurfirštu zas nemalou summu dlužní z měšce obecního zaplatili, jakož pak již i z větší částky dluh takový byl by od nich JM. vypraven, ostatní summu byli by také hotovi při času sv. Michala nejprvé příštího tu, kdež náleží, zcela a zouplna složiti a odvésti; té pak věci neb přečinění toho, kteráž by mínil kurfiršt na nich tak přísně mstíti, že jsou oni sami o své ujmě nikda nezačali, ale musili se v tom tak zachovati, na čem větší počet měst a stavův obojího mark. lužického se snesl, a v tom se s nimi srovnati za jedno, an ani kurf., dokud ty věci ještě v celosti a v lepším způsobu byly postaveny, jim v tom návěští a výstrahy žádné nedal a jich z toho,

1620 aby se v takové věci nevydávali, nikda nesrazil, mnohem pak méně jim se zastoupením a obranou takovou, v jakéž se jim nyní osvědčuje, zakazoval, tak že oni nikda nemohli na to tak dalece rozumem svým přijíti, aby pro tu příčinu město jejich kdy k jakému neštěstí přijíti, obleženo býti a těžkostí nepřátelských pocítovati, ovšem pak v něco jiného samo o své ujmě vydávati se mělo, zvláště času nynějšího, když již sami svoji páni nejsou a sebou dokonale nevládnou, nýbrž měli by před Bohem i přede vším světem ve všem tom slušně a s právem býti vymluveni a ospravedlněni: a protož že kurf. za to pokorně a služebně žádají a prosí, aby všechny věci té případnosti při sobě zdravě a bedlivě povážiti, města jejich již prvé nejednou od ohně přenáramně zkaženého a na nejvyšší zbědovaného milostivě ušánovati, na ubohé vdovy a sirotky, jichž též město plné jest, křestansky se rozhlédati a to o nich, že, v čem by sice jiném jemu jaké libezné a jim k vykonání možné služby prokázati mohli, to vše od sebe vždycky každého času rádi a hotově činiti chtějí, nepochybně smýšleti ráčil *).

*) Dále na str. 1555 Skála zmínku činí o tom, že některá knížata německá, jmenovitě Jan Kazimír kníže saské z linie Koburské a Fridrich Oldřich kníže brunšvické, učinili, každý zvláště, ke kurfirštu saskému, když Buděšín obléhal, dne 22. září a 5. října, psaní přátelská, přimlouvající se v nich za Fridricha falckého, aby kurfiršt sas. od té války proti němu upustil. Ale kurfiršt nezachoval se podlé jich přání, v dlouhé odpovědi své k nim učiněné doložil: „Že všecko mínění a předsevzetí jeho k samému toliko míru a pokoji směřuje...; že k náležitému poslušenství JMC. povinen býti se uznává; že toho nezasluhuje, aby od kurfiršta falc. v patentu zjevném za nepřitele vyhlášen, a přitom také všickni a všelijakí obchodové a handlové, kteříž mezi korunou českou a zeměmi kurfirštovými, lidí jich poddaných s znamenitým pohodlím a ziskem, vrchnosti pak obojí s vzděláním a prospěchem zvláštním, až dosavad svobodně procházeli a se vedli, dokonce vyzdvížení, zastavení a zapovědění býti měli...; že od osoby své věrnými a upřímnými výstrahami svými naprosto nic scházeti nedal, ale že málo tím prostředkem při stavích král. čes. svedl, když sou všechněmi jim podávanými interposicemi a jednáními přátelskými zhrzeli, jich se dokonce odpřisáhli, proti tomu pak v přetěžké a všechněm vrchnostem k znamenité ouhoně a zkrácení vztahující se konfederaci a smlouvy s okolními zeměmi se vydali.... Že by kurf. saský falckraběti trojnásobní přísahou zavázán býti a nedržením jí všechněch len a manství českých sebe zbaviti měl: v té příčině že líbilo se falckraběti proti své vlastní povědomosti gruntovnější tak mluvit i psáti. Nebo ačkoliv on kurf. tomu neodpírá, nýbrž světle a patrně k tomu se zná, že jest od voleného, korunovaného a v držení i vládnutí král. čes. a zemí k němu přivtělených řádně uvedeného, od říms. císaře lénem na ně obdařeného i ode všech kurfirštův uznaného krále a kurfiršta v Čechách některé jisté díly a panství lenní neb manská přijal a dostal; však že jest falckrabího za toho nikda nepoznával, mnohem méně jemu kdy královský titul dával... Tou příčinou že dořešená přísaha trojnásobní sama od sebe zmizí a klesne, poněvadž kurf. saský, neřkuli trojí, ale ani jedinku jemu nikda neučinil ani činiti potřebí neměl.... A při tom ohlá-

20. d. října po poledni přijelo z Drážďan do Prahy poselství englické na osmi vozích, v osobách 20; proti němuž nejv. úř. a soud. zem. s komonstvem vzáctným panstva a se dvěma kornety rejtharstva Pražského do polí za zámek vyjeli a je slavně přivítali i do hospody doprovodili.

Na ráno přední osoby měly audienci u královny, v neděli pak následující po kázání při králi, kterýž pro ně nashválé z ležení od Rokycan do Prahy přijel.

Skladatelé kanceláře Anhaltské dokládají o témž poselství zprávu takovou: Poněvadž všecko to předsevzetí vojenské krále Fridricha bylo založeno na gruntu zlém a nepodstatném, že se tehánu jeho, Veliké Britannie králi, dokonce nic nelíbilo. A v tom že jest se král zeti svému neřkuli předešle psanými, ale teď posléze i skrze legaci schvální, kteráž při králi Fridrichovi až právě do jeho přemožení na Bílé hoře ustavně zůstávala, patrně pronesl, i jeho k oblíbení sobě prostředkův a rad mírnějších věrně a živě napomínal. Ale jemu že lépe líbilo se zdání rad jeho a nejv. úř. i soud. zem. král. čes., jakž se tomu také může patrně vyrozuměti z psaní týchž legatů, kteréž učinili králi z Prahy do ležení polního 26. d. října a 3. d. listopadu, napomínajíce ho, aby nezůstá-

žení svém že kurf. také od osoby své setrváti míní, nestydě se naprosto nic za žádné činy a předsevzetí svá....“

Tolikéž Jakub z Gryntálu, nejvyšší kommissar válečný kurfiršta saského, odeslal pánu svému zvláštní napomenutí. Praví Skála na str. 1563: „Zatím Jakub z Gryntálu, nejv. kommissar válečný kurfiršta saského, pamatovav na přípověď svou, kterouž při propuštění svém z arrestu Pražského stavům učinil, jak dostal se do Míšně, tak neprodělal s týmž zakázáním, nýbrž odeslal kurf. napomenutí a zdání své dobré.... chtěje, jak sám dokládá, se o to všelijak postarati, aby kurfiršta, pána svého, s předsevzetí jeho srazil, na kteréž se z unáhlení mysli a nepovědomosti své přemluviti dal.... Že kurfiršt dal se lidem některým na to příliš dětinsky namluviti, jako by císař Ferdinand tento kříž a soužení nynější neslušně a beze vší viuy své snášel....; ješto že pod tím všecko jináče se nachází, totiž pouhá lest a podvod, poněvadž cis. Ferdinand naskrze ve všech činech svých ani nemůže ani nechce nic jiného před sebe bráti a řídit, než toliko to, což se Hišpanovi, jehožto vnuknutím a vůlí řídí se a spravuje, líbí; zase Hišpan jináč nic nečiní a nekoná, jediné to, což mu papež římský a jezuviti v mysl vkládají a navrhnou. Kteréžto kazatel na dvoře kurf. saského, D. Hoě, již od dávniho času počal za vzáctné, vinšované a dobré přátely své míti a držeti....; odkudž že následuje to hned v patách, když týž D. Hoě kurfiršta proti stavům evangelickým ustavně ponouká, věci jeho nad míru velebí, Fridricha pak českého krále, jak nejvýše může a umí, tupí a ztenčuje, knížata říšská divně přetřásá, stavům k náboženství obnovenému se přiznávajícím se vyemívá....“

Kterak si kurfiršt saský toho napomenutí nehrubě všímal, příběhové následující dokazují.

Po těchto věcech Skála vypisuje (str. 1571—1578) některé válečné příběhy v Uhřích a v Dojejši Falci.

Red.

1620 val toliko v samých terminích těch generalních a na tom gruntu pře své nezakládal, že jest pokoje obecného žádostiv, nýbrž aby se rozhlédl, i zdravě při sobě rozvážil všech a všelijakých případností též pře své a pomyslíl za času na výminky a prostředky bezpečné a snesitelné, jimiž by jak osobu tak i země své před mocí a silou strany své odporne náležitě opatřiti mohl, sice že král Jakub, tchán jeho, nevidí žádných prostředkův, jak by mu jináče zpomoci se mělo, ačkoli vedl by péči a starost o obecné dobré velikou a opravdovou. A tak že samá nevyhnutelná potřeba krále Fridricha k tomu dohání, aby se tím dříveji pronesl v tom, jakou by odpověď neb resoluci na přednešení krále a pána jejich jim dáti chtěl, tak aby žádosti jeho a poctivému očekávání, kteréž on na slušných a bohomyslných příčinách sobě založil, náležitě zadosti se stalo. Takové přednešení jich že jest král Fridrich 5. dne listopadu odeslal z ležení u Rakovníka do Prahy na dobré zdání Volradovi Plesovi a D. Ludvíkovi Kamerariovi, svým tajným radám; na něž jemu s těžkostí odpověď místnou dáti mohli, poněvadž po těch dnech bitva ta nešťastná na Bílé hoře se zběhla*).

O bitvě na Bílé hoře.

Jakož pak v létu 1617, a tak přede třími lety a pěti měsíci, s tím obecným sněmem, od nebož. cis. Mat. stavům král. čes. s strany přijetí a vyhlášení za krále arc. Ferdinanda na hrad Pražský položeným, stal se začátek všeobecného a osudného neštěstí celého národu i král. čes.: tak teď v m. listopadu roku přítomného, kterýž jest od prvního soužení předkův našich, v létu 1547 skrze krále Ferd. I., děda dotčeného krále Ferd. II., stalého, 73., tou nešťastnou a krvavou bitvou, na Bílé hoře před Prahou svedenou, uvalila se na týž národ a vlast naši bída, pád a potlačení dokonalé, z něhož až dosavad Čechové nijakž vybrésti nemohli.

Poněvadž pak o té bitvě nalézají se zprávy u historikův tehdejších velmi rozdílné a sobě v mnohých příbězích a circumstanciích hrubě odporne, tak že byla by mi věc nad míru těžká a nesnadná, ze všech jednu dostatečnou a pravdivou relací neb vypsání dotčené bitvy zhotoviti a tuto poznamenati, aby vždy nezdálo se někomu, že bych některé straně k ujmě a k ouhoně něco přivlastňovati neb ujímati měl, čehož

*) Na str. 1579—1590 vypravují se příběhy říše německé a král. franc. Red.

však jsem se posavad v této celé práci mé bedlivě vy-¹⁶²⁰stříhati hleděl: protož uznal jsem býti za věc nejjistější a nejlepší, abych všechny zprávy, kterýchžto mohl jsem se nyní doptati, v tom smyslu a obšírnosti, jak jsem kterou v škríbených německých, latinských i českých poznamenanou nalezl, tu pořád položil a jich k soudu zdravému lidem těm, ješto by o tom vědomost gruntovnější, nežli já na ten čas, měli, podal, budoucím pak a potomkům našim k dokonalejší zprávě a povědomosti příběhův tak smutných tím hojněji upřímně posloužil.

První tedy zpráva o případnosti a způsobě toho setkání polního a hlavního, na Bílé hoře mezi vojskem českým s jedné a armádami císařskou a bavorskou s strany druhé svedeného, i co některý den před tím v obojím ležení až i po bitvě od vítězův i od přemožených se dalo, nalézá se zapsaná u Mikuláše Bella, historika císa. Ferdinanda, v smyslu i v slovech téměř takových:

Poněvadž armáda česká ležela v tak velikém forteli u Rakovníka, že nebylo možné ani podobné, aby strana druhá jakkoli silnější ji ku setkání hlavnímu donutiti neb vyvábiti měla; pročez uznali to bavorští i císařští při sobě za věc nejplatnější, aby se v tom revíru okolo Rakovníka s lidem svým déleji bezpotřebně nezdržovali, času, lidu i nákladu darmo tu nemařili, zvláště když jim zima valila se mocně na hrdlo, a pro zlost cest nebylo by potom možné střelbu velikou jako i vozy špižní přeč odvézti, nýbrž aby sobě pohledali někde jinde místa příhodnějšího, do něhož by nepřítel svého nepatrně vyvábiti mohli. K čemuž poskytlo jim samo vojsko české příčiny i příležitosti dosti, když 6. d. 6. list. listopadu hnulo se náhle od Rakovníka se vši mocí a silou svou a 7. d. město to docela opustilo, pospíchajíc ku Praze upřímo s tou resolucí a úmyslem dokonalým: aby se zase všickni regimentové jízdní i pěší na Bílé hoře pospolu srazili a v plném šlachtorduňku neb k bitvě spořádání na nepřítel, aby se s ním opravdově jednou porvali, očekávali; pokudž by se pak jim táž bitva nezdařila a oni ji prohráli, aby se aspoň všickni na živě pozůstali do šancův na Pohořelci vyvržených uchýlili a salvirovali a tu potom nepříteli svému až do přemožení nejposlednějšího brániti se a odpírati mohli. Jakož pak podlé toho snešení tak se stalo, že 8. d. listopadu, jenž byl den Páně nedělní, téměř všecko vojsko české na Bílé hoře dohromady se sjelo, aby dle ordinancí jemu dané tu sobě přes noc vydechlo, ráno pak hned na úsvitě podlé potřeby a příležitosti přítomné s dostatkem se zašancovalo.

A jakkoli měli Čechové kundšafty dobré a jistě, že císař-

1620 ská a bavorská síla byla by ještě od nich na dobré dvě míle vzdálena; s tím však se vším mnozí z nich bouřově nebyli tak lení a ospanliví, aby se ranním jitem téhož 8. d. blízko jich nacházeti neměli, jakož pak jeden regiment pěchoty s 1000 kozákův tak pilně a neustále tu celou noc ku Praze táhli, že okolo hodiny osmé na půl orloji ráno byli již spatřeni od lidu našeho, ostatní pak vojsko hned v patách za těmito v plném pořádku k bitvě sšikované s velikou vzteklostí s obojí strany na český lid dotíratí počalo. Nebo císařští a bavorští táhli ležení neb vojsku našemu hned od Rakovníka ustavičně po dvou stranách, a to zároveň; a aby mohli k tomu marši spěšnému tím volněji dostačiti, zanechali za sebou všechněch vozův a překážek neb břemen vojenských.

7. list. Sedmého dne listopadu kníže bavorské, porozuměv z zpráv hodnověrných, že nepřítel v jednom pěkném a rovném položení sešikoval lid svůj do pořádku vojenského a s ním v místě tom se drží, rozkázal podobnou měrou spořádati armádu svou, vzkázav také přitom zpátkem spěšně generalovi císařskému, jak vinšovaná příležitost podávala by se jim, bitvu polní s nepřítelem svěsti, a jeho napomenuv, aby k vojsku jeho pospíšiti neobmeškával. Kterýžto ačkoli zachoval se tak povolně, s tím však se vším nebylo mu možné dostačiti k knížeti časně. A tak tou překážkou sešlo s toho, že pro nastávající noc na nepřítele, jakž byli by sice rádi, udeřiti nemohli, jakkoli byli postaveni v domnění tom, že by byli ho neomylně poprali, kdyby se bylo obmeškání toho od císařských nestalo.

Toho večera kníže teprva ve dvě hodiny na noc dostal se do kvartýru; po hodině pak přišla mu novina, že varty rejtharské znamenaly to při nepříteli, jak jest se stěžně se vši armádou svou hnul z stanoviště toho a beze všeho pořádku předce spěšně pospíchal ku Praze. Pročež kníže povolal k sobě vskok všech svých officířův vojenských a zavřel s nimi na tom, jak jen něco málo koní svých pokrmí, aby i hned všickni zároveň také odtud se hnuli a nepřítele honili. Což i Bukvojovi, příčinou zranění jeho škodlivého těžce nemocnému — k čemuž přistoupila i zimnice — v známost uvéstí rozkázal.

Kterýžto vzkázal také knížeti, že i on to již konečně opatřil, aby se pět set rejtharstva jeho za nepřítelem pustilo, zdali by mu střelbu a municí odnítí mohli. Ale aby měli obědvě vojska veřejně z místa svého se tak ráno hnouti, že se mu to nevidí býti užitečné a potřebné proto, poněvadž lid jejich unavený příliš pozdě do kvartýrův vtrhl. Pres to však, když porozumívá tomu z vzkázání knížecího, že by se jim naskýtala tak dobrá příležitost, nepříteli v něčem škodu a

zkrácení nějaké platné učiniti, že toho všeho při dobrém 1620
zdání knížete bavorského zůstává.

A tak kníže, vsedv na koně spolu s svými okolo 12. hodiny na půl orloji v noci, začal nepřítele s celou armádou svou stíhati, až k ránu dostíhl ho u jedné vesnice, kdežto lid bavorský postaviv se do šlachtorduňku, dále však nic více proti straně odporné před sebe nebral, očekávaje na příjezd hraběte Bukvoje, kterýž ustavičně prosil knížete za to, aby se s outokem hlavním na nepřítele přílišně nekvapilo.

Když pak srazili se obojí v hromadu, tedy nejvyšší officírové vojenští drželi mezi sebou radu, měli by na nepřítele, počínajícího se již na Bílé hoře zakopávati, an mimo sílu předešlou dostal nemálo lidu čerstvého z měst Pražských, udeřiti, až naposledy zavřeli předce na tom: poněvadž by to jeho se zašancování nebylo tak podstatné a platné, aby tou samotnou překážkou měli se dáti ustrašiti od tak dobré příležitosti k udeření na nepřítele se vši svou mocí; pročež dle rady Bukvojové podávali se předce blížeji ku Praze, aby nepřítele tím snázeji z fortele jeho vyvábili mohli. A tak naposledy ustrnuvše se na tom dokonale, aby ve jmenu božím udeřili na nepřítele, kníže dal heslo k nastávající bitvě lidu svému „Sancta Maria,“ nebo také sám na svém hlavním praporci měl za znamení obraz matky boží.

Vrchní správa a exekucí vojenská dotčeného snešení proti nepříteli v vojsku bavorském byla svěřena a poručena nejvyššímu leitnantovi Tyllymu, a vojsko oboje tak spořádáno, že císařští měli křídlo pravé a bavorští levé. K tomu z jedné každé armády odložili sobě generalové ti po třech houfích, jimiž by bojujícím v čas nastalé potřeby pomoc a retuňk čerstvý učiniti se mohl.

S takovou resolucí a v tom pořádku začali táhnouti toho 8. list.
dne nedělního mezi 12. a 1 hodinou na půl orloji po polední na Bílou horu proti nepřátelům svým. A jak blízko sebe došli (což se stalo po sehnání z passu lidu českého částky neveliké, u mostku pod Bílou horou samou, když se dolů s vrchu sjíždí, pro obhajování ho postavené, ješto kdyby byli generalové čeští dotčené místo opatřili lidem a střelbou dostatečnou, nebylo by skůro možné císařským a bavorským na Bílou horu v tak krátké chvíli se dostatí a na naše udělati outok): tu hned počali na sebe s obojí strany stříleti silně, tak že to potýkání jich trvalo za dobré půl hodiny v způsobu takovém, že nemohlo se věděti v jistotě, k které straně nachylovalo by se vítězství, nýbrž stáli jedni i druzí proti sobě v spořádání svém jako pevné zdi, až potom císařští začali již coufati zpátkem, kdyžto Kristian mladší kníže z An-

1620 haltu, syn generála, spolu s jízdou svou s tak hrdinskou resolucí a myslí na rejtharstvo císařské dotíral, že naposledy muselo se trochu reterirovati a postoupiti z místa svého. Čímž přivedeni byli také regimentové Tyfenbachský a Preinerův, když nejvyšší Preiner byl jat, k tomu, že jsou se z šiku neb pořádku svého vyraziti a zmíchati musili.

O čemž dověděv se Tylly, poručil rychle nejvyššímu Grá-covi, jenž měl na opatrování ruku neb křídlo právě mezi bavorskými, aby s svými pěti sty koní na dotčené kníže z Anhaltu s opravdovou zmužilostí doskočil a své tovaryše retoval. Kterýžto zachovav se tak povolně, v malé chvíli devět kompagní jizdy Anhaltské s takovou zuřivostí stížil a jim dosti zaneprázdnění zavalil, že neřkuli samo kníže Anhaltské v tom tumultu společném zraněn a potom i na živě jat byl, ale nad to výše i celý regiment jeho k rozražení i na utíkání přiveden. Na to potom hned lid uherský, jehož v tu dobu mezi lidem českým do 9000 pokládali, s kořistmi svými z boje ku Praze utíkati, ano i ostatní lid jejich veškeren z pole ustupovati a k místům bezpečnějším se ohlédati začal.

Mezi tím, když se to tak dalo, kníže bavorský a Bukvoj učinili v vojstě svém nařízení takové: aby všickni ze spolka a zároveň na nepřítel dotřeli a z placu mu pomohli. Což se vskok stalo, tak že v malé chvíli i šance české ztekli, jich se zmocnili a tou měrou i vítězství dokonalé nad našimi obdrželi, tak že celá armáda česká potlučena, na různu rozplášena i na utíkání přivedena jest.

To celé potkání netrvalo mnoho více přes hodinu. Bavorští dostali děl českých 7 a císařští 3 kusy a okolo 100 kornetů a praporečů. Vůbec pak měli za to, že po straně nepřátelské do 6000 lidu na díle na bojišti, na díle pak na utíkání, a nejvíce okolo obory Hvězdy, ano i v ní, jest pomordováno a v Vltavě řece ztopeno, kromě zajatých osob na živě, asi okolo 500, mezi nimiž nalézali se Kristian mladší kníže z Anhaltu, poraněný, jedno hrabě rejnské a jeden z hrabat Šlikův s jinými osobami vzácnými; na straně pak císařské a bavorské nemnoho více přes půl třetího sta jonáků, jak dalece se v tu dobu vyhledati mohlo, a mezi jinými nejvyšší z Meggau, generalkvartýrmistr, a svobodný pán z Petershaymu. Nejvyšší pak z Poppenhaymu, byv nalezen mezi jinými mrtvými odpolumrtvý a po celém těle převelice posekaný a porubáný, jest od jednoho prostého soldata odtud do Prahy odvezen a k barvíři dvorskému neb zemskému Andresovi Šteimanovi k hojení poručen. Kterýžto vyhojiv se dosti zdravě, netoliko barvíři práci jeho dobře zaplatil, ale i zachovateli života svého vzácnou odměnu za jeho snažnost učinil.

Po dosaženém vítězství porovnal se kníže bavorské s Bu- 1620
kvojem, aby k samé Praze přitrhli, jakož se tak stalo, a ještě
toho večera pěchota jich podala se a položila se u samých
zdi městských nahoře na vrchu sv. Vavřince.

Na ráno 9. dne listopadu, jenž byl den pondělní po 21. 9. list.
neděli po sv. Trojici, pěchota a zvláště Valoni začali lézt
přes zdi městské. Pod tím pak měšťané a obyvatelé Malo-
stranští pod jednou odeslali psaní ponížené k knížeti, že se
z příjezdu a vítězství jeho šťastného srdečně radují, oče-
kávající s žádostí velikou na jeho rozkaz a nařízení milo-
stivé, jak by se dále v té věci chovati měli. Aby pak vojáci
císařští i bavorští, jestli že by se o své ujmě mocí nák do
měst Pražských dostali, lidí ubohých nemordovali a je jmění
jich dočista nevyzuli: tou příčinou kníže vjel osobně do Prahy
a zastavil to při týchž soldatích časně, aby se v městě žád-
ných svévolností nedopouštěli.

Zatím pak i Pražané Staroměstští spolu s stavy v Praze
přítomnými vyslali k knížeti trubače, vyhledávající toho při
něm, aby kníže ku příměří za tři dny povolil, s tím přitom
zakázáním, že se v tom čase slušně v úmysle svém jemu pro-
nésti nepominou. Ale kníže neřkuli tři dny, ale ani za tři
hodiny lhůty jim dopřítí nechtěl; nýbrž vzkázal jim po jistých
kommissarích (mezi nimiž také Pavel Michna byl), aby se
i hned zprosta a na konec v tom světle a neukrytě prohlá-
sili, že se JMC. poddávají. Přitom také bylo od knížete
přísně zapovědino po celém vojsku, aby žádný soldat od
praporce neb kornetu svého bez dovolení se nikam neodtrho-
val pod oběšením; anobrž i officírům bylo totéž právo ulo-
ženo, pokudž by co toho komu z soldatův svých dovolili aneb
i sami se dopustili.

Uhři, vydavše se u velikém nepořádku na utíkání a ne-
vědouce, kudy jinudy vyvážnouti, hrnuli se v houbách dolů
přes vrch sv. Vavřince a skrze vinohrady k řece, přeplouli
přes ni na Nové město jako i jiná jízda německá. Z nichžto
dle zprávy měšťanův Pražských ztopilo se v ní do 1000 osob.

Téhož dne po obědích kníže přijel na Hradčany, přede
vším jiným obrátil se nejdříve do kostela kapucinského a tam
nábožnost svou vykonal, poděkovav pánu Bohu z tak sla-
vného a nenadálého vítězství. Potom pak Pražané všech tří
měst, jako i mnohé osoby přední z přítomných stavův vyš-
ších, dostavše při knížeti audienci a vyznavše před ním pro-
vinění své a za milost ho požádavše, novou povinnost a slib
člověčenství císaři Ferdinandovi jakožto králi a pánu svému
vykonali.

Co soldatův zutíkalo z pole, ti mínili, že v oboře Hvězdě

1620 hrdla sobě zachovají; ale lid císařský i bavorský nechtěl jich ušanovati, nýbrž na díle je tam pobili, na díle pak s mladým hrabětem z Turnu — ten pán nebyl nikda zajat, ale byv s regimentem svým pěším v tu bitvu na Malé strauě, po svedení jí ustoupil s ním do Starého města a tam na rynku vojáky své pospolu od neděle až do úterku neb středy zdržoval, (Skála) —, s knížetem mladším z Anhaltu, s jedním knížetem z Weimaru, s několika osobami hraběcími a s synem pana z Hofkirchu, jenž potom od zranění těžkého umřel, na živě zjímali.

Při témž setkání s prvopočátku nalézali se také životně přítomní všickni tři generalové čeští, jmenovitě Kristian starší kníže z Anhaltu, Henrich Mates hr. z Turnu a Jiří Fridrich hr. z Hollachu; ale potom dosti záhy odjeli s pole, pospíchajíce k králi s tou novinou neveselou. Jehož nalezli již na Hradčanech, majícího v úmysle také na Bílou horu vyjediti a bitvě té se podívatí.

Král pak vida, že již vojsko jeho prohrálo, dal se týmž generalům namluvití na to, že poslav k knížeti bavorskému, strejci svému, osobu jistou, žádal skrze ni užiti od něho přiměří za 24 hodin, aby mezi tím o ty věci vespolek příhodně rozmluviti mohli. Ale kníže nechtěl k ničemuž povolití více, jediné k tomu, aby se král v osmi hodinách rozmyslil a jemu zase minění své dokonale v známost uvedl, zdali by se všeho práva, pretensi své na král. čes. zcela a zouplna odřící chtěl. Poněvadž pak nic se toho od osoby královské v tom čase nestalo, nýbrž král vyjev spolu s manželkou, s rodinou i s fraucimorem a dvořany svými z hradu Pražského, zůstal tu noc s nimi v Starém městě Pražském: protož nevidělo se mu býti bezpečno, déle se tu v městě zdržovati, nýbrž hned na ráno v pondělí vyjel z Prahy na koni i královna s fraucimorem svým, též s generaly, a vzali cestu svou k Nimburku a odtud neprodleně do Slezska, až se do města Vratislavě dostali.

A ač někteří nejvyšší a officírové vojenští, kteříž sprchli z bitvy, poručili soldatům svým, aby sobě k městu Brandejsu pospíšili a tam se zase v hromadu srazili, avšak velmi na skrovně v témž místě se jich shledalo. Jimžto hejtmané dali radu tu: chtěli s celou koží z rukou nepřátelelských ujíti, aby jeden každý spravoval se rozumem svým a vandroval, kde svou příležitost i bezpečnost lepší vidí.

Zatím hrad toho dne pondělního poddal se knížeti, a ti dva praporové soldatův pěších spolu s hejtmany svými, Zikmund Šnukkertem a Jiřím Kristofem Holcingerem, vykonali povinnost knížeti k ruce císařské; na zámku pak zastíhli císař-

ští ještě osm fasuňkův naladovaných drahými věcmi a svršky 1620 královskými, kteréž mezi sebou vskok rozebrali dočista.

Na ráno v úterý poddali se knížeti podobně Pražané^{10. list.} Staro- i Novoměstští. Že pak při odjezdu královském stavové a obyvatelé, tehdaž v Praze se zdržující, chtěli rádi pospíšiti z města s lepšími věcmi svými, aby se do rukou soldatských nedostaly; pročež jeden přes druhé hrnuli se z Prahy. Ale nežli skůro Špitálsko přejeli, byli vozové jejich mnozí dočista vyplundrováni, netoliko od jízdy císařské a bavorské, ale i od samého rejtharstva jejich, a zvláště Nidrlanderův hraběte z Hollachu, tak že nejedni z týchž obyvatelův přišli tu k daleko větší škodě, nežli kdyby byli s týmiž věcmi dokonce v městech Pražských zůstali.

Podobně přitrefilo se na Malé straně vozům nákladným hraběte z Hollachu, jež životní praporec neb varta hraběte z Turnu zloupila sice dočista; ale užila kořisti té málo neb zprosta nic, nebo soldati císařští trefivše k tomu, netoliko loupeže té je zbavili, ale do osmnácti set vozův špízňých, armádě české náležejících, dokonce se zmocnili a nimi dobře se obohatili.

Co pak soldatův z vojska českého kdekoli zachovalo se na živě, ti naříkali a láli přenáramně, jak na krále tak i na stavy, že jsou od nich tak hanebně oškrabáni a platu svého všeho za osmnácte měsícův dokonce zbaveni. Lid také robotný onde i onde po krajích byl v tom tumultu vojenském hrubě zjitřený a ustrnul se na tom, žádného jiného více za pána a vrchnost svou nepoznávati, jedině císaře, i při něm hrdel i jmění svých vynasaditi.

Přední původové války a nedorozumění toho zdržovali se v Starém městě Pražském, a jakkoli těch dnův bylo udeřeno na buben, aby jak měšťané tak i pozůstali soldati dali se s zbraněmi svými na lermplaci najíti; avšak málo poslušných se našlo, nýbrž jeden každý zdržoval se v příbytku svém, pln jsa strachu a zděšení pro nebezpečenství všechněm od lidu císařského a bavorského nastávající. Někteří, ješto tomu potýkání hlavnímu na Bílé hoře byli osobně přítomni, vyskoumali to bedlivě, že asi dvě hodiny před tím lermem tu hrozný strach a předěšení na lid český válečný v okamžení připadl, až mnozí neměli za jiné, než že nějaké zemětřesení v tu chvíli se stalo.

Dále dokládá Bellius i to, že při mladším knížeti z Anhaltu bylo nalezeno poznamenání rukou jeho vlastní, kteréž obsahovalo v sobě tuto věc neb příhodu divnou dvojí:

Předně, když na onen čas kníže bavorské ležel s dílem armády své ve vsi Litici neb Liticích nedaleko města Plzně,

1620 tedy že generalové čeští umínili sobě to zajisté, aby kníže v též kvartýru jeho přepadli časem nočním nenadále. Když pak podlé rady té tajné vybrali sobě deset tisíců jonáků branných, při nichž nalézal se i sám král s oběma knížaty z Anhaltu a s hrabětem z Hollachu, a vytáhli s ním z ležení u veliké tichosti okolo sedmé hodiny večerní, úmyslem tím, aby právě v nehlubší noci na knížete připadli, jakož pak byli by mu mohli škodu znamenitou udělati, protože tehdáž v lidu svém, ježž okolo sebe měl, nebyl nijakž roveň síle nepřátelské; nicméně však že všechno to úsilí královských zbortilo se jim dočista touto trojí překážkou: jedno, že jsou chybili cesty přímé, jakkoli měli při sobě vůdce míst a průchodův těch výborně povědomé; za druhé, že jsou se všickni do tak těsných míst aneb passův dostali, že musili sobě všecek pořádek svůj, v němž s prvopočátku po sobě táhli, roztrhnouti a zmásti; třetí, že spadl na ně strach a uleknutí přenáramné, tak že vol neb nevol museli se zase zpátkem k ležení hlavnímu obrátiti, zvláště když Uhři v svém houfu převelice se splekli v hromadu a počínali utíkat nazpět, nedomnivajice se jináče, než že jsou nepříteli prozrazeni.

Druhá příhoda měla se zběhnouti v městě Augšpurce, kdežto shledavši se v hospodě obecné po té bitvě jedna vzáctná osoba rytířská náboženství římského, kteráž lidem hrubě známá jest a mohla by se v čas potřeby i jmenovati, s jedním knížetem wirtemberským, ješto v armádě české před tím za nejvyššího sloužil, učinila na kníže s omluvou šetrnou dotázku takovou: co by kníže pokládal za příčinu toho býti, že při bitvě Pražské všechněm soldatům vyšším i nižším vojska českého všechno srdce kleslo, a tak veliká síla tak snadně od císařských a bavorských k dokonalému potlačení, rozptýlení a pádu byla přivedena? poněvadž byli vždycky tak silní jako katoličtí, k tomu že měli rovně tak příhodné místo k bitvě jako strana druhá; zdali neměli ku forteli hrubému lidu moravského a uherského několik tisíců, municí hojnost, a jakž zpráva se dává, že katoličtí byli v tu dobu velice unaveni po cestě, poněvadž musili je celou noc stíhati, oni pak mezi tím času k tomu měli dosti, aby sobě lid svůj k boji povlovně a rozsáfně sšikovali; měli také ještě i Prahu, město tak veliké, na poskoku s Hvězdou oborou, do níž mohli se poznenáhla retovati a před nepřítelem bezpečně ustoupiti: kudy tedy k tomu přišli, že jsou túž bitvu tak ničemně ztratili a prohráli?

Na to že jmenované kníže dal rytíři tomu odpověď takovou: „My,“ prý, „věděli jsme výborně, jak bychom netoliko sami, alebrž i jak by nepřítel silen byl a jaké a jak

mnoho regimentů při sobě má. Pročež jsme také postavili 1620 sobě a do orduňku uvedli všecku jízdu naši proti jejich jízdě, kapitany naše proti jejich, kompagnie pěchoty proti pěchotě a kornety proti kornetům jich, tak že v příčině té pilnosti a prozřetelnosti nejvyšších naprosto nic nescházelo, anobrž měli jsme nemalý fortel v ledačemž i před nepřítelem; pročež jsme se také nedlouho meškali a nedali pobízeti k rvačce, nýbrž obořili jsme se vskok na nepřítele našeho. Ale když jsme s prvopočátku dosti šťastně a zmužile bojovali, tož spatřili jsme nenadále po straně jakési ležení neb vojsko nové, o němž jsme před tím, aby tu kde bylo, žádné vědomosti neměli a jeho se nikoli nenadáli. Z toho hned, věřte mi, posedlo nás všechny zděšení, bázeň a třesení těla jakési neobyčejné, tak že jeden každý z nás ohlédal se toliko sem i tam, kudy by utečením hrdlo sobě zachovati mohl. A co více: i ti koňové pod námi stáli a trásli se; pročež spadly nám všechněm ruce dokonce, a ustávali jsme patrně v čerstvosti naší, až naposledy přišlo k tomu, že jsme zároveň všickni, jedni přes druhé, utíkali z bojiště. Na tom utíkání víceji našich padlo a zhynulo nežli v samé bitvě. Jaký již to lid byl, a odkud mimo všecku nadálost lidskou přitáhl, o tom může každý soud svůj vydati.“

Z strany toho náhlého a dokonalého Fridricha kurf. falckého z král. čes. odjezdu procházeli v tu dobu divní soudové, diškursové a zdání lidská. A větší díl lidí rozumných snášel se na tom: že týž pán neměl jest k tomu žádné podstatné a důležité příčiny, pro kterouž by z residencí své a z měst Pražských dokonce se hnouti a z země ujetí měl, protože ho k tomu nepřítel ještě nedoháněl; nýbrž že jest měl k tomu prostředků ještě dosti, aby sobě lid ten rozražený zase shledal, třebaš té noci a s radou generalův i nejvyšších svých s ním ven z města na nepřítele zase poznovu udeřil, jakž to předešle staří Čechové nejednou v podobných přibězích s svou pochvalou velikou dovozovali, kdyžto z Prahy na císaře Zikmunda a jiné protivníky své outoky zmužilě činili, je přemáhali, nejednou jich na různě rozptylovali a kořistí bohatých od nich nabývali. K tomu že měl v cajghauze zámeckém i jinde municí hojnost, jako i profiantů a peněz s potřebu.

Tím také odjezdem svým že jest jakožto král stavy a poddané své věrné, kteřížto pro něho všeho svého, cti, hrdel i statku se opovážili a císaři se zprotivili, totiž nejv. purkrabího Pražského, nejv. úř. a soud. zem., hlavní město a residenci, až i korunu českou jemu svěřenou, s tolika tisíci lidu nevinného s manželkami a dítkami jich tak lehce opustil a na ně

1620 se proti slibu a přísaze své dokonce zapomněl, zavázav se jim v tom, že hrdla i života svého při nich vynasaditi chce.

Naposledy že tím odjezdem svým vydal v šanc a v loupež nepříteli tolika tisíců vozův drahými věcmi naladovaných. Mnohem pak méně že nebylo užitečno ani bezpečno králi raditi k tomu, aby ten čas s královnou a s rodinou svou někam z král. čes. ustupovati měl, protože takový odjezd jeho, necht by se stal v kterékoli místo bezpečnější, podobil by se k dokonalému koruny české se zhoštění; dále, že by ním nepřítele svého v mysl jeho převelice posilnil a k tomu jako sám ponukl, aby neřkuli na Prahu, ale i na celé království s moci svou válečnou tím přikřeji dolehl a dotřel; země pak k král. čes. přivtělené i s ním sjednocené že uvedl by do hrozné konfusí, zmatku, roztržek a nebezpečenství nejtěžšího. Nad to kde by se koli jinam obrátil, že by nikdež bezpečnější sebou nebyl, jako v hlavním lidnatém městě Praze, ani od žádného víceji ušetřován a vážen, jak od svých věrných poddaných. Kdo pak mohl by mu za to slíbiti, aby po tom jeho odjezdu stavové a lidé poddaní srdce a mysli své od něho docela neodvrátili a nepomyslili na pána jiného? Přes to všechno že povinnost naše křesťanská k tomu nás vede a napomíná, abychom v takových případech nešťastných a nenadálých od důvěrnosti k Bohu neupouštěli, nýbrž jeho mocné pomoci a ochraně srdečně a stále se důvěřovali, kterýžto obyčejně lidem a zemím na nejvyšší souženým a zarmouceným s pravici svou všemohoucí na retuňk přispívati a nepřátely jich vysoko-myslné a hrdé snižovati a potlačovati ráci. —

V krátkých dnech po dosažení toho vítězství slavného kníže Maximilian rozeslal sem i tam po krajích jisté kommisáře, kteříž by města a zámky okolní pod ochranu jeho přijímali a císaři uvozovali v poddanost dokonalou. Tím spůsobem města Slaný, Louny, Žateč, Most, Kadaň, Chomútov, Slavkov, Hora Kutná i jiná nejvyššímu Albrechtovi Evsebiu-sovi z Waldšteina se poddala, a proti odvedení jistých summ místo plundrování ochrany na čas užila; jakož Slavkov dal za salva guardu 1800 zl., Žatečtí pak dotčenému z Waldšteina, mimo jiné nejvyšší, 36.000 kop miš. vypravit musili.

Podobně i vyšší stavové (začavše ti, kteříž v tu dobu v městech Pražských se zdržovali, a to nejv. úředníci a soudcové zemští, totiž Vilím starší z Lobkovic někdejší nejv. hofmistr, nejv. z Talenberka nejv. komorník, Prokop Dvorecký z Olbramovic podkomoří král. čes., Jindřich Otta purkrabě Karlšteinské, Bohuslav z Michalovic purkrabě kraje Hradeckého i jiní více) dali se císaři na milost téměř všickni, vy-míníc některé málo osoby, kteréž v tom přístrachu prvním

odjeli s králem ven z země. Na hradě Pražském byly také 1620 všecky všudyž věci poletné zinventovány, a císaři odeslána relací dostatečná do Vídně od knížete po jeho nejvyšším komorníku, kterýž dostal za to od císaře koláče dobrého, co kde a jak při celém příběhu se dalo a konalo.

Zatím když kníže i Bukvoj, rozdělivše mezi sebou všecka tři města Pražská, položili regimenty jisté pěchoty i jízdy do Prahy, vydali se tak dobře officirové neb vůdcové přední jako i soldati prostí na zjevné domův Pražských, buď že ti stavům vyšším neb měšťanům možným náleželi, v bíledni i času nočního vybijení a plundrování, (a zvláště, o kterýchž měli zprávu, žeby páni a držitelové jich králi svému věrni byli, tak že ty škody a ztráta šacovaly se na mnoho množství tun zlata; nebo v samého nejv. purkrabího Praž. Bohuchvala Berky z Dubé domě na stupních, vůbec dům pánův z Hradce neb Slavatovský řečeném, našlo se hotové summy na samém zlatě za 70.000 kop., kteréžto však peníze ne jemu, ale sestře jeho, Joachima z Kolovrat manželce, náležely a od ní tam uvezeny a schovány byly. Nemálo také kořistí drahých nalezeno v domě Slavatovském proti rathouzu Novoměstskému, Tobiášovi Štefkovi z Koloděj, regentu statků Smiřických, náležejících, jako i v obydlí Estery Tayflové v Starém městě: což vše mnoho tisíců vyneslo, protože neřkuli krám její kupecký, nejdražšími věcmi a zbožími hojně naplněný byl vydrancován, ale i nemalý sklad od stříbra a jiných klenotů v jednom stropě světničném od truhláře toho, kterýž jej tam schovával, jest vyzrazen. Co pak v jiných místech se nacházelo a pobráno bylo, skůro by člověk tomu nevěřil. Skála).

Potom 17. d. listopadu Pražané Staroměstští vydali zase 17. list. z rathouzu svého korunu s privilegii a klenoty zemskými, v osmi truhlách uzavíranými, a dali je odvézti na hrad Pražský; kterouž Karel z Lichtenšteina, zřízený plnomocenstvím kommissar císařský a královský v Čechách, a hrabě Bukvoj přijali od osob k doprovodu jí nařizených v své opatrování bedlivé.

Devatenáctého pak dne listopadu posláno z Prahy do 19. list. ležení před Tábor víceji střelby i lidu válečného. A poselství englické, kteréž do té doby zdržovalo se v Praze, zavřevše s knížetem příměří za měsíc, odjelo zase z Prahy do Drážďan, a odtud vzalo cestu svou další k Hamburku.

Zatím měšťané všech tří měst Pražských pod obojí utekli se spolu s kněžstvem svým k knížeti z Lichtenšteina, žádajíce ho, poněvadž jsou přijati již pod ochranu JMC., aby byli v obtížnostech svých ušanonáni a zůstaveni při svobodě náboženství. Kterýžto na ten čas povolil k tomu a to nařídil,

1620 aby jich žádný v příčině té nepotiskoval a překážky v svobodném náb. jich provozování nečinil. Služby pak strany kalvinianské jsou zastaveny až do dalšího o tom nařízení císařského.

22.list. Naposledy obce Pražské byly přivedeny i k tomu, že jsou v neděli po obětování panny Marie, to jest 22. d. listopadu, všechny a všelijaké zbraně své na rathouzy a do domů obecných měst svých snést i složit, i císař Ferdinandovi přísahou novou zavázati se musily tak dobře, jako i přítomní stavové vyšší. Kteřížto z navržení Viléma staršího Popela z Lobkovic a jiných pánův předních vyhledávali toho při knížeti bavorském, dříve nežli by týž slib človecenství vykonali, aby jim kníže jmenem a na místě císařském níže psaných artikulův potvrdil: že na svobodu náb. pod obojí a všech privilegií svých dostatečné konfirmaci užití mají, že jim všeobecný pardon neb odpuštění provinění jejich dán bude, a že soldaty žádnými obtěžováni nebudou. Ale kníže nechtěl k ničemuž tomu přistoupiti, nýbrž ukázal jim zprosta na příklad Rakušanův hořejších, jaké oni milosti od císaře dosáhli, že i oni s podobnou se potkati mají.

Touž měrou mladý hrabě z Turnu proti jisté výplatě peněžité pardonu od knížete užil.

To vítězství bylo také neřkuli uvedeno v známost skrze kurýry schvální všechněm kurfirštům a knížatům říše, ale i skrze obecné noviny neb avisí sem i tam po říši i jinde rozhlášeno. Pročež v nejpřednějších městech říšských, totiž v Augšpurce, v Rejně Kolíně, v Elsasích, v Mohuči i v místech jiných činili papeženci slavné děkování pánu Bohu za propůjčení císaři římskému vítězství tak vzácného s prozpěvováním *Te Deum laudamus* veselým a pouštěním střelby veliké, obzvláště pak v Vídni nařídil císař processí slavnou z kláštera mnichův řeholy Augustinovy až k sv. Štěpánu, při níž byl osobně sám císař s legatem franským, knížetem z Angolému, a kardinal z Ditrichšteina učinil v témž kostele o tom vítězství kázání a poděkování pánu Bohu.

Po vyřízení pak nejplatnějších věcí od knížete bavorského v král. čes. dotčený kníže, odevzdav správu politickou téhož král. Karlovi knížeti z Lichtenšteina, nejvyššímu Tylymu regiment válečný a města Pražská 6000 pěchoty, též 1500 rejtharstva osadiv, hnul se z Prahy s 1200 jízdy a se 2000 mušketýrů, a obrátil se do země a residenci své Mnichova při konci měsíce listopadu, vjev do něho s znamenitou pompou a slávou, jako vítěz veleslavný, maje při sobě neřkuli drahý počet panstva a rytířstva svého, ale i do 1500 vozův všelijakými kořistmi drabými dobře naladovaných, jež

za šest tun zlata šacovali. Přijev před městem k kostelu Matky boží, ssedl dolů z vozu a přijal v něm požebrání od biskupa z Frýzinku a jiných prelatů šesti. V dotčené pak bitvě Pražské pohřešil nemálo osob předních, totiž pána z Preisinku, nejvyššího Hasslacha či Hasslanga, hrabě z Rechberku s jinými pány onakými *).

Poněvadž pak mezi jinými nejvyššími vojenskými v armádě císařské Don Vilém Verdugo s regimentem svým pěchoty valonské v dotčené bitvě Pražské na místě svém velmi zmužile, udatně a hrdinsky sobě počínal a svévolnému i nepřátelskému rebellův císařských předsevzetí na odpor se postavoval, je nazpátek zahnal a nad nimi znamenitého vítězství a triumfu dosáhl, tak že jemu sám císař v psaních svých, jemu o to 26. d. listopadu léta tohoto, 10. d. máje léta 1621, 5. března léta 1623 učiněných, to svědectví vydává, že jest byl dobrou příčinou viktorie té, kterouž jest tehdaž Bůh císaři propůjčil, když jest v bitvě nejprvní a nejsilnější útok nepřátelský hrdinskou myslí vystál, jeho na utíkání obrátil, ano i mladé kníže z Anhaltu vlastní rukou svou jal a v moc svou přivedl: z těch příčin císař, měv sobě to všecko o osobě jeho od Karla z Longevallu hraběte z Bukvoje, armády své generala-leitnanta, uvedeno v známost, zakázal se mu týmiž listy svými, že netoliko jemu té poctivosti a pochvaly, v té bitvě zmužilosti jeho dosažené, rád a milostivě příti, ale také i podlé dané sobě k tomu příčiny vši milosti svou císařskou to zpominati chtíti ráčí. Dále, poněvadž jest se císař na tom ustrnul, aby dotčené kníže z Anhaltu za svého vězně a v své císařské opatrování vzal, jakž o tom práva zříz. zem. sv. říše vyměřují, že takové osoby knížecí, v jakýchkoli příbězích a od kohokoli zajaté a zjištěné, žádnému jinému, jediné nejvyšší hlavě říše, nenáležejí; pročež že také toho při tom zůstavuje, jemu pak Verdugovi to milostivé zakázání činí, jak jen jmenované kníže z Anhaltu císaři bude dodán, že témuž Verdugovi místo odměny za práci neb službu tu rytířskou 30.000 zl. vypraveno býti má před dokonáním roku 1621 aneb snad ještě dříveji, pokudž by kníže zase svobodný propuštěn anebo Verdugo od krále hispanského neb arciknížete Albrechta, jakožto služebník jejich, z král. čes. zpátkem povolán byl, a tož buď z výplaty knížeti uložené, a pakli by se táž výplata tak vysoko nevztahovala, tedy z statkův na císaře v král. čes. připadlých.

Mimo to všecko jmenovaný Don Verdugo byl dosazen

*) Zde opět Skála ukazuje na Paralipomena str. 217.

1620 potom od infantky hišpanské, manželky arc. Albrechta, za gubernatora u věcech válečných celého dolejšího Falcu. Což i císař schválil a jemu potvrdil, nicméně i vzácným erbem o třech hermelíních otevřených jeho poctil 3. d. máje 1622, jakož potom i znamenitých statkův pozemských v kraji Zateckém, mezi nimiž zahrnuto i panství Vintřovské, předtím starému hraběti z Turnu náležející, na sebe přivedl, buď v summě svrchu položené, aneb jakýmkoli jiným titulem; kterýchž až dosavad on aneb dědicové jeho v držení a užívání zůstávají.

(O dotčeném Verdugovi nacházím i to také poznamenáno, že hned té chvíle, když císařští byli vítězstvím svým ujištěni, zjevně a patrně přede všemi kavalíry po francouzsku promluvití měl: „Já jsem dnes císaři římskému korunu českou zase na hlavu vstavil.“ Skála.)

Z strany příčin, pro něž Čechové bitvu tu prohráli a tudý kurfiřt falcký s celým domem svým na dokonalou mizinu a snížení, král. pak české se všemi k němu přivtělenými zeměmi ku pádu přežalostnému přišli, posli hned mezi lidmi soudové divní, jak se to z rozličných spisův, apologií a naučení v ty časy na jevo vydaných šířeji vyrozuměti může, a pokládaly se vůbec, mimo tajný a spravedlivý úsudek a přepuštění boží, za hlavnější tyto:

I. Že to celé neštěstí a pohroma tak veřejná na krále i na království a země jeho uvalila se nejvíce příčinou lakomství nezřízeného některých nejpřednějších osob z stavův král. čes., a to v tom, že lidu svému válečnému časně a pořádně platiti zanedbávali a tou měrou ani žádné kázně a řádu v témž lidu svém nařizovati a zachovati nemohli. Nebo mnohý přední pán a obyvatel království, kterémuž se z statkův jeho pozemských důchodův do 20.000 kop, rok k roku rovnaje, scházelo, že směl ku potřebě zemské a vlasti své v válce té zakázati se, do roka pomoci toliko 300 kp. učiniti. Jiný, když na něm bylo žádáno, půjčky k tétěz věci 2000 kop, že svolil 200 kop, a ostatní podobně dosti málem vlast svou fedrovati hleděli; ješto potom po vzetí Prahy a vyplundrování domův jejich tento nařikal, že mu tolik tisíců na summě hotové a klenotech rozebráno, jiný za tolik, a někteří pak že musili všeho všudyž jmění svého, kteréž za mnohokráte sto tisíců kop stálo, v štychu zanechat i a otrouc ruce, od nich odjediti. A tak že se to vyhledalo potom, že stavové král. čes. za toho půl třetího léta, co válka ta trvala, na všelijaké potřeby válečné ještě půl třetího millionu peněz nevynaložili.

II. Neméně že byli hrubě vinni tou bitvou nešťastnou někteří z předních nejvyšších, lidé lakomí a zisku vlastního

přílišně vyhledávající, a to proto, že rejtharstva svého zbra- 1620
němi náležitými neopatřili, sami pak mezi sebou jedni dru-
hým záviděli, totiž, jak se in actis consultatoriis Bohemicis,
v spisu tak titulovaném, zejména dokládá, že hrabě z Turnu
nepřál nic dobrého hr. z Mansfeldu a z Hollachu, zase že
Mansfeld dychtěl nenáležitě po úřadu nejvyššího maršalství
polního a nechtěl ho dopřítí jinému.

III. Že mnohý přední officír osoboval sobě mnoho úřadů,
ješto měl s jedním dosti činiti, aby jej slušně spravovati mohl.

IV. Že se jim lidí zkušených a spůsobilých k řízení věcí
potřebných nedostávalo.

V. Že chtěli všecko všudyž skrbně dělati a spořili hrubě
peněz.

VI. Že kancelář byla špatně spravena.

VII. Že neměli žádné rady vojenské, jakž sice v tako-
vých případech náleží, zřízené a hodnými osobami osazené.

VIII. Že sobě ve všem všudyž příliš bezpečně počínali.

IX. Že nepřítel na ně spěšně a nenadále přikvačil a do-
razil, vojsko pak české že nemělo dosti času k dokonalému
v ležení svém na Bílé hoře se zakopání neb zašancování.

X. Že se ani žádnými vozy před outokem nepřátelským
neotočili a neohradili, ješto měli vozův špižních v vrch hlavy
před rukama dosti.

XI. Že jsou hraběti z Turnu jiné generaly v správě voj-
ska představili a tudy jej zlehčili; že lid uherský příliš brzo
sprchl s pole.

XII. Že dobrý díl předních officirův nebylo vně při lidu
ani potom při potkání, ale vězeli a snad i panketovali v Praze.

XIII. Předně pak a obzvláště že knížata sjednocená
v říši povolili knížatům a stavům katolickým při sjezdu Ulm-
ském, aby lid svůj skrze říši tak volně a pokojně provésti
a s armádou císařskou v hromadu sraziti mohli. Ale summou,
necht jest se to vše zběhlo číkoli vinou a přehlídnutím, my
zanechajíce již toho na svém místě a v váze své, musíme to
jednou vyznati, že se to tomu nejmoudřejšímu Bohu a soudci
nejspravedlivějšímu tak a nejinak učiniti líbilo.

Až potud slova Mikuláše Bella.

Druhá zpráva jest Auberta, kanovníka kapitoly Antofské:

Po uvedení, prý, císaři v poddanost arciknížectví rakou-
ských, Bavor i Eukvoj ustrnuli se na tom konečně, aby upřímo
do Čech cestu před sebe vzali a ku Praze, hradu, neb vrcho-
višti rebellie, s společní mocí a silou táhli; pročež 4. d. září

1620 Bukvoj po přijímání večeře svaté vydal se na cestu s lidem svým skrze hory vysoké u Langeloyssu, a sedmého dne zámek Krumlov na skále postavený smlouvou sobě opanoval; dne pak osmého, jenž byl památný narození blahoslavené Marie panny, sbledal se šťastně a žádostivě s knížetem bavorským u přítomnosti komonstva hojného kavalírův vzácných. Na zejtří 9. dne září ukázal knížeti armádu císařskou pěkně spořádanou s jeho i všechných přítomných podivením a užasnutím nemalým. Nebo soldati jeho starožitní a zkušeni zdáli se býti na pohledění pouzí hejtmáné a officírové pro svou osobnost.

Téhož dne k večeru Bukvoj oblehl město Horn s samým toliko lidem císařským, a na ráno dobyl ho tuhým k němu střelením.

Odtud hnulo se dále vojsko oboje, ač od sebe trochu rozdělené, ale nepřiliš daleko: Bavor táhl po levé a císařští po pravé straně; mezi nimiž bylo takové dobré srozumění a svornost a snášelivost, že nezdálo se na pohledění, aby ten lid dvoum pánům náležel, než že jsou všickni jednoho národu a pokolení a jazyka lidé, a táhli ustavně mimo Waydhof, Gmindu a jiná místa v tom revíru, až 22. d. září dostali se do Budějovic Českých. To město jest králi, pánu svému, nad jiná města česká věrné, a nepřítel pokoušel se o ně několikráte, nikdy však ho dostati nemohl, nebo lid Bukvojův hájil ho před mocí nepřátelskou vždycky statečně. Tu uradivše se o všecky věci potřebné po dva dny, rozjeli se od sebe: Bavorský táhl 25. dne září k Vodňanům, Bukvoj pak ku Prachaticům. Vodňanští moudře udělali, že se Bavorskému časně poddali; ale Prachatice zachovavše se proti Bukvojovi příliš urputně, musili toho potom perně zažítí, když se vojáci jeho 27. září do města rukou brannou dostali.

Zatím obleženo od obojího vojska město Písek, kteréž, ač ještě od lonské pohromy bylo velice zohavené, předce však počínalo sobě zpurně, zpoléhajíc na lid nový, jímž bylo osazeno; a když od té své vysokomyslnosti a zpoury příliš pozdě ulevilo, jest od soldatův rozlícených 1. d. října přemóženo a na nejvyšší znuzeno, když sem i tam po městě měšťany poblaví mužského téměř všecky nelitostivě pomordovali a město popelem položili, jakkoli kníže bavorské silně, ale vše nadarmo, jim toho bránil, Bukvoj pak sám s dobytým mečem po nich se sháněl, a takové ukrutenství provozovati v něm zbraňoval. Tím neštěstím jejich kajíce se města okolní, otvírala dobrovolně brány přicházejícímu k nim vojsku císařskému a bavorskému, aby snad naposledy, chtějíce je zavíratí před ním, nepřišlo jim na to, že by žádný z obyvatelův jejich potud více ven z nich vycházeti nemohl.

Osmého dne října dostali se k městu Plzni, jenž jest 1620 druhé město po Praze v celém král. čes. Ale Bůh v tu dobu měl zvláštní péči o to město a nechtěl tomu, aby měšťané jeho katoličtí, lidé pro svou nábožnost a věrnost, k králi pánu svému neproměnně tolikráte dokázanou, hrubě slavní a na slovo vzatí, měli po druhé pokusiti neřestí takových, kteréž přede dvěma lety při dobytí města od Mansfelda, s velikým všech lidí šlechtných lkáním a zármutkem, vystáti musili. Bylo tedy ušánováno původem obmyslné chytrosti hr. z Mansfeldu, kterýž mu vládl a generaly naše svými šibalskými gryfy a smyšlenkami za celých dnův jedenácte za nos vodil, na veliké ovšem obyvatelův štěstí a s užitkem jich znamenitým, aby totiž pokojně beze všeho krve jich prolévání a záhuby roku nastávajícího ku poslušnosti císařské zase přivedeni býti mohli.

Odtud 22. dne října, když okolo Plzně bylo jako náké přiměřenosti mezi Mansfeldem a našimi zavřino, naši stíhající nepřítelé, dohonili ho teprva u Rakovníka.

26. dne října dostalo se vojsko oboje k klášteru Plaskému, a postavivše se do šlachtorduňku proti sobě na jednom pahrbku povlovném, jako na nějakém amfiteatru, to jest place k divadlům obecným od přirození udělaném, mohli jedni druhé naskrze od předku až do zadku neb dokonce výborně spatřiti. V tom místě spatřili někteří lidé dobré a veselé znamení neb návěští vítězství budoucího. Kopíčko zajiště praporce jednoho z regimentu nejvyššího Viléma Verduga, kterýž potom při setkání Pražském nejprve byl nešen proti nepříteli, plápolalo plamenem jasným za dobrou chvíli, jakž se to též přihodilo tam někdy regimentu pátému císaře Juliusa v válce afrikanské, kdežto jednoho dne troje vojsko, Scipionovo, Afraniovo a krále Juby, přemohl a popral, jakž Plutarchus svědčí.

Tricátého prvního dne října, když armádě bavorské dostalo se losem nejdříve na nepřítelé udeřiti, tedy kníže tak statečně s svými a zvláště s pěchotou neapolitanskou, kterouž Bukvoj poslal rejtharstvu jeho na pomoc, sobě počínal, že jej z lesa Rakovnického ven vypudí, několik set jonáků mu pomordoval a jednoho pána rakouského, Teufle, s kornetem kompagnie životní generala z Anhaltu na živě zajal.

Následujících dnův Čechové zdržovali se v šancích svých, mezi tím šermiclujice s druhou stranou anebo na sebe střelbu pouštějice, ale na větším díle beze škody a zkrácení velikého.

Čtvrtého pak d. listopadu přitáhli velmi příhodně do ležení bavorského pomoci od Jana Gotfrida, biskupa Wircpurského a Pamberského, (kterýž za heslo neb přípovídku svou

1620 obecnou obyčejně užívá sentencí neb slov těch: „Una manu gladium, altera brevium“, t. j. v jedné ruce meč, v druhé breviář) odeslané, okolo 8000 lidu pěšího i jízdného tak výborně vypraveného, že mohli s právem slouti i býti jádrem a okrajsou celé armády bavorské.

Téhož dne při jednom setkání Bukvoj, objížděje soldaty své, dostal rány nebezpečné z mušketu skrze stehno oboje, až mu kulka o žalud oudu přirozeného zavadila.

Následujícího dne, když nebylo naděje žádné, aby naši nepřítelé z šancův k bitvě polní vylouditi měli, zavřeli na tom, aby odtáhli s vojsky svými od Rakovníka, však znenáhla a v dobrém pořádku, až bylo mílo na ně patřiti; čímž způsobili sobě pochvalu tu, že by byli mohli v čas potřeby nastalé i bezpečně nepřítelé k bitvě pobídnouti i zase moci jeho, kdyby se kde na ně obořiti chtěl, snadně odolávati. A tak pospíchali sobě odtud upřímo ku Praze. Čemuž srozuměv kníže Anhaltský, nejvyšší hejtman polní vojska nepřátelského, i on také vysul se s lidem z šancův svých, přičině se o to všelijak, aby armádu odpornou ku Praze předstihl.

Sedmého dne, když se již smrklo, Bavorský spatřiv nepřítelé před sebou sšikovaného k boji, spořádal sobě podobně houfy své, rozkázav i některým kompagniemi jízdy šermiclovati s ním; ale pro noc nastávající ani jedni ani druzí nic platného a podstatného nesvedli. Z té příčiny vidělo se našim generalům za dobré, aby jim Čechové vždycky tak z rány vycházeti a vynikati nemohli, aby tu celou noc táhli po nich, až naposledy dostali se obojí k místu tomu osudnému, na němž bitva ta poslední svedena.

Mezi tím Bukvoj poručil jednomu svému rytířskému a udatnému muži Goširovi, jenž byl rodilý Burgund, nejvyššímu nad regimentem jízdy, aby hned té noci s jízdou svou k nepříteli se pustil a ležení jeho dostatečně shlédl. Gošír vzav k sobě mimo rejthary své, jichž bylo 600, Poláky všecky a 500 mušketýrův nídrlandských, udeřil s nimi na 6000 Uhrův a jiného lidu nepřátelského, pobiv z nich do 200 osob, koní pak jejich přivedv s sebou do 1000. A kdyby byl mu Bukvoj nedal ordinancí takové, aby dáleji se nepouštěl, byl by nepochybně všecku jízdu nepřátelskou rozehnal a rozplašil.

V té šarvátce mezi předními osobami rytířskými počínal sobě hrdinsky pán z Petersheimu, nebo předního vůdce uherského rukou svou vlastní zamordoval. A to byl neřkuli začátek, alebrž mocný a jistý základ neb důvod celého vítězství následujícího, protože Uhři, byvše tím šermiclem náramně poděšeni v mysli a srdci svém, nemohli se z toho strachu zhostiti ani dne druhého, když k hlavní bitvě přišlo; nýbrž vy-

davše se nejdříve sami na utikání, tím ostatní vojsko české 1620 všecko zděsili a šlachtorduňk jejich rozražený na zkázu dokonale přivedli.

Jestli pak půl míle od Prahy obora královská prostranná a rozkošná, kteráž od stavení, na způsob hvězdy hranaté v ní vyzdvíženého, vůbec Hvězda slove. Při té kníže z Anhaltu, vůdce vojska nepřátelského, kteréž bylo přes pětmečítma tisíců silné, aby Prahy v nebezpečnosti postavené tím lépeji hájil, zarazil sobě ležení na Bílé hoře a v něm, když naň naši dotírali počali, jak mohlo býti na rychlo, se zakopal a zašancoval, ač mu to potěšení v neštěstí na něj se valícím trvalo na krátko. Mohlo se pak to mnohým lidem zdáti věc všetečná býti, povážímeli práva a obyčeje vojenského, chtíti v tak nepříhodném místě s nepřítelem tak silným a mocným, v šancích vyvržených se zdržujícím, k tomu město tak převeliké a lidnaté za hřbetem majícím, bitvu hlavní svésti. S tím však se všim předce přemohla moudrost lidskou rada právě božská, kteráž hrdinského srdce vůdcův našich k tomu ponukla a pobízela; ovšem žetě se to vše od Hospodina dalo, a jest podivné neb zázračné před očima našima.

Když tedy naši byli v pochybnosti a v rozmyslu velikém, co by činiti měli, v tom přidal jim myslí dobré a srdce zmužilého Pater Dominik, rodem z Arragonie, mnich z řeholy bosákův Karmelitských, muž života a mravův šlechetných, jehož kníže bavorské vzal s sebou do ležení. Ten zaslubovav našim od Boha vítězství konečné, příkladem onoho Jana Kapistrana a jiných mužův nábožných, šel napřed proti nepřítelům a nesl obraz Krista ukřižovaného. Jan Cerklás, příjímám Tyllu, měl sobě poručenou od Bavorského správu jeho celého vojska při té bitvě a postavil se s lidem svým na levé straně neb levém křídle; Rudolf pak z Tyfenspachu na poručení Bukvojovo vedl soldaty císařské na nepřítel po straně neb boku pravém.

Dříve, nežli se outok stal, dosti dlouho potýkali se o to vespolek Bavorský i Bukvoj, při němž v senftě pro nedostatek zdraví sedícím kníže zdržovalo se ustavičně, kdo by z nich soldaty k udatnému rytěřování napomenouti měl, až naposledy po dlouhém o to se zporování vždy předce Bukvoj vol neb nevol to k sobě přijal, že jest k předním officírům vojenským promluvil; kníže pak dalo jim heslo šťastné „S. Maria.“

Potom, když začali bitvu, P. Henrich Fič Symon, kněz z tovaryšstva Ježíšova, měl sobě poručeno, aby zříkal neb sezpíval tu píseň mezi Římány obyčejnou: „Salve regina coeli“, k níž obadva generalové vlastními ústy v místě

1620 náležitě odpovídali. Tu hned ukázala se našim zřejmá pomoc nebeská. Nebo celé vojsko nepřátelské, byvši od Boha strachem jakýmsi zděšeno a omámeno, jest poraženo a na utíkání obráceno, z něhož naši přes šest tisíců jonáků pomordovali a do tisíce osob v řece Pražské se ztopilo. Pět set (mezi nimiž byl prvorozený syn knížete z Anhaltu, spolu s hrabaty z Štýrumu, Šlikem a Rejngrofem) zjímáno jich na živě, deset kusův střelby se sto praporce a kornety také jim odňali, a ležení celé všelijakými kořistmi bohatými hojně naplněné vydrancovali, dostavše přitom i zlatého podvazku, znamení tovaryšstva englického, kterýž Fridrichovi náležel; ten potom byl darován knížeti od jednoho zemana valonského. Z naší pak strany padlo sotva 250 osob.

Falckrabě, kterýž v tu dobu vězel v Praze, dověděl se, že lid jeho jest poražen a naši vojáci, z nichž nej přednější byli Valoni, ke zdem městským se již přibližují, s manželkou svou, s knížetem z Anhaltu, starším Henrichem Matesem hrabětem z Turnu a s panstvem jiným do Slezska hanebně utekl, a ten, kterýž v mysli své císařství římské byl již sežral neb pohltil, s těžkostí nalezl útočiště takové, do něhož by se skryl, a tou měrou vinu a hřích neposlušnosti hanebnou na věky porážkou zaplatil a očistil.

Někteří příliš bedliví a opatrní lidé znamenali to, že toho dne, kteréhož to zázračné a veleslavné vítězství nad nepřitelem loupežným dosaženo, poněvadž trefil se roku toho v 22. neděli po sv. Trojici, čtlo se ve vši katolické církvi to evangelium u sv. Mat. v 22. kap.: „Dejte, což jest císařovo, císaři, a což božího, Bohu.“ (Ale zmýlili se hrubě ti dobří a prozřetelní muži, poněvadž toho roku a na ten den, když se to potkání zběhlo, nenalézá se v žádném kalendáři novém českém 22., ale 21. neděle po sv. Trojici, a evangelium nečtlo se o dávání platu, ale o uzdravení syna králíkova, jakž to z kalendářův k tomu roku vydaných očitě se spatřuje a nachází. Skála.) Byl také ten den nedělní ochtáb památky všech svatých v nebi přebývajících. Nebo nastal již čas pomsty božské, a když jsou kalvinistové přes celý rok popouzeli na sebe všechny svaté, tedy i oni v tu dobu všickni zároveň oblekli se do zbroje a bojovali sami proti nepřátelům svým, aby neřekli o nich s potupou a s posměchem to, že by v nebesích seděli slepi i hluší.

Dne následujícího Menší město Pražské, jinak Malá strana, poddala se knížeti nejdříve, a po ní potom i Staré a Nové město, kdežto také nalezena i koruna česká i jiní pokladové království; nicméně i větší díl panstva i rytířstva, a mezi nimi syn s manželkou starého hraběte z Turnu.

To jest, hle! ta vznešená bitva, kteroužto celé král. čes. 1620 jako jednou ranou jest podmaněno a přemoženo, kterouž Čechové, před tím, jakž vůbec se zdálo, nepřemožení, dokonce jsou v síle své zmoženi a na mizinu přivedeni, Čechové, pravím, ti, jichžto vzteklostí vojenskou přede dvěma sty lety Zikmund císař, maje okolo sebe celé říše moc a sílu válečnou, od Jana Žižky, slepce nepočestného, na hlavu poražen a rozplašen byl! To jest ta bitva při oboře zaječí a jiné zvěři divoké svedená, v níž na to své veliké neštěstí Čechové ležení sobě zarazili a tím dali na sobě znáti, že po malé chvíli budou odtud na různu prchati, jako jiní zajícové a jelenové zplašení a zděšení, a protivníci jich že se po nich co hovádkách aneb zvěři divoké sháněti a je stříleti i mordovati budou! To jest ta bitva u Hvězdy, kterouž před rokem ta strašlivá kometa znamenala a předpovídala! Naposledy, toť jest ta bitva, kteráž neřkuli samu zemi německou, alebrž celý obor křesťanský z litého kalvinistův tyranství vysvobodila, když v ní vůdce a hlava jejich vrchní jest přemožen a potlačen!

Devátého dne listopadu při hodině jedenácté na půl orloji hrabě Bukvoj, ne s náskou pompou a slavností vítěznou na hrad Pražský, ale s pokornou nábožností do kostela kapucínského na Hradčanech, kterýžto kostel jediný lidem katolickým k službám božím v městě pozůstával, vešel, aby v něm mši svatou slyšel. Po dvanácté pak hodině téhož dne následoval ho v tom také Maximilian, kníže bavorské, přijev do jmenovaného kláštera pro navštívení těch řeholníkův a bezpochyby i pro vykonání v něm modliteb svých. Nesnadno vymluviti tu srdeční radost, veselí a plesání, s jakým všickni dobří a šlechetní lidé ty obadva pány přijali a přivítali.

Na den památný Martina sv. celá Praha, totiž všecka tři města Pražská, vykonala cis. Ferdinandovi zase nový slib člověčenství. Po dvou pak dnech všickni tři stavové král. čes., císaři již v poddanost uvedení, přinesli knížeti na poručení jeho velikou hromadu konfederací, kteréž předešle s Moravany, Slezáky, Lužičany, s Uhry i s Gáborem i s Rakuškany obojími zavřeli, a odevzdali mu je všecky.

A poněvadž Bukvoj pro nedostatek zdraví svého musil zdržovati se ty dny v ložci svém, pročež byl vyslán na místo jeho s dílem lidu Karel kníže z Lichtenšteina k zámku Karlšteinu, na němž koruna s jinými klenoty českými obyčejně se chovala, aby ho dobýval. Vojáci na zámku zůstávající, na díle Engličané, na díle Šotové, jichž bylo okolo 600, rozumějíce tomu dobře, že moci té odolati moci nebudou, a na koho by se spoléhati měli, že žádného nemají, poddali se mu vskok beze všeho odporu a rozpakování. Za tím také

1620 města mnohá královská blíže Prahy, jako Louny, Slaný a jiná, obávajice se moci a násilí, podobně brány své officírům a lidu císařskému zotvírali.

Dne pak 12. Bavorský odeslal z Prahy psaní šetrné do Říma ku Pavlovi V., nejvyššímu biskupu a papeži, v němž činil mu zprávu obšírnou, jak slavného vítězství Bůh jemu nad stranou jeho odpornou popřítí ráčil, v smyslu tom:

„Nejsvětější v Kristu Otče a Pane, Pane můj nejmilostivější!

Po vinši zdraví dobrého a pokorném noh V. S. blahoslavených políbení V. S. to za novinu veselou oznamuji: že rozhlédli se již aspoň jednou Bůh svrchovaně dobrý na církev svou a nepřátely její moci válečnou potrestal, přemohl a zlomil, a to ještě vítězstvím slavným, kteréž slušné a s právem vítězstvím božím sluje. Já sice do osoby své ovšem i přišel i viděl jsem i při bitvě té přítomný jsem byl; ale sám Bůh výborně dobrý přemohl a zvítězil, jemužto všechno to dílo vítězné s myslí nejvděčnější zcela a zouplna připisuji. Právě ta pravice božská byla s námi, kteráž nepřítel tak mocného a v místě tak spevněném nám odpírajícího přemohla. Aniž zdá mi se, stalo se to bez zvláštního řízení božského, že jsme s nepřitelem svedli bitvu právě v ochtáb památky všech svatých, kterýžto den byl také neděle 22. po letnicích, kdyžto v kostelích našich podlé řádu a obyčeje církve římské čte se evangelium to: „Dejtež tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest božího, Bohu!“

Navrátilťe pak jistě falekrabě, čím byl povinen, jakkoli nerad a bezděk. Kterýžto vyrozuměv, že vojsko jeho pobito jest, sám s manželkou svou odjel z Prahy a i tím samým k tomu, že vojsko katolické zvítězilo, se přiznal.

Při kterémžto vítězství některé podivné a pamětihodné věci se zběhly. Nepřítel byl na počet velmi silný a neměl nedostatku v vojácích starých i zkušených, k tomu místo samo přidávalo mu smělosti; nebo na hoře, kteráž stýká se skůro s Prahou, spořádal sobě proti nám vojsko své do šlachtorduňku výborně udělaného. A jakkoli já jsem se vším vojskem celou téměř noc táhl, tím samým toliko úmyslem a k tomu jedinému cíli, abych nepřítel dostihnouti a s ním potkati se mohl; s tím však se vším potkání to s prvopočátku zdálo se mi býti nad míru nerovné a nepříhodné, a to proto, poněvadž nepřátelům našim v místě jim převelice příhodném a fortelném, ano i dobře spevněném, dostalo se s námi velmi snadně a bez mnohého úsilí se potýkati. Ale uradivše se o to o všechno vespolek za času, ustrnuli jsme se na tom, abycho

se pánu Bohu v tom poručili, a na pomoc jeho nejsvětější 1620
zpolehnuce, i z toho nepřístupného a nepohodlného stano-
viště našeho, kteréž příliš nízko leželo, na nepřitele našeho
z blízka útok zmužilý učinili.

S prvopočátku zdálo se, jako by se lid náš něco trochu
umdlával a ku prohrání nachyloval; ale v malé zase chvíli
posilniv se v zmužilosti své a jako nové srdce na sebe vzav,
dotíral na nepřitele tak hrdinsky a stále, až jej s Bílé hory
dokonce sehnal, střelby jejich veliké se zmocnil a lid jeho
všecek na díle pomordoval, na díle na utíkání obrátil. Tou
měrou byvše na různě rozptýlení a poprání, jsou na hlavu
poraženi; naši pak vojáci nepřestali dříve jich stíhati a mor-
dovati, až se k samému městu dostali.

Počet zmordovaných nachází se též veliký, tak že mnoho
tisíců jich se shledalo a sečtlo; ješto po naší straně sotva sto
pacholků jsme pohřešili, ale poraněných jest více. Mimo tu
summu lidu pobitého byli také mnozí zajati, mezi nimiž na-
lézá se knížete z Anhaltu syn nejstarší, těžce zraněný, k tomu
hrabat dvě a rytířstva i hejtmanův vojenských nemálo. V témž
potkání, mimo sto praporečů, odňali jsme nepříteli i větší střelby
kusův deset. Uhři, po zmordování mnohých tovaryšův jejich,
aby sobě utečením hrdla zachovati mohli, pustili se upřímo
do řeky Vltavy, domnívajíce se, že budou moci ji snadno
přebřísti; ale zmýlili se v tom velice, nebo rozprávějí, že se
jich v ní do tisíce osob ztopilo.

Celé to potýkání hodinu toliko trvalo, právě na den, jakž
již málo výše řečeno, ochtávu všech svatých, kteříž jsou se
tou měrou nad nepřátely svými vrchovatě pomstili.

Dne následujícího, jenž byl měsíce listopadu devátý
a památný posvěcením kostela sv. Salvatora, město Praha po-
slalo ke mně psaní, v němž mi se poddávalo, s tím přitom
zakázáním pokorným, že budoucně císaři v poslušnosti pod-
dané zůstávati chce. Na druhý den jak Staré tak i Nové mě-
sto Pražské (nebo Praha dělí se na tři města) vykonala po-
dobně císaři slib člověčenství, zprosta beze vši všudyž vý-
minky.

Dnešního pak dne dva vyšší stavové téhož království,
totiž hrabata, páni a rytířstvo, vyznavše se z poblouzení
svého zjevně, podobným způsobem vykonali mi povinnost
novou císaři, pánu svému, k ruce a odřekli se všechných
všudyž konfederací, v něž předešle vešli, jakož s královstvím
uherským tak i s jinými zeměmi okolními, pravé originály
jich mně k rukou odvedvše.

A tak v roce tomto, začez buď pán Bůh pochválen, Ra-
kousy Hořejší všechny jsou císaři v moc uvedeny, Dolejší spo-

- 1620 kojeny a moci nepřátelské dokonce zproštěny, v král. pak českém drahně měst i zámkův zdobýváno, před Prahou celá armáda nepřátelská přemožena a rozeznána, Praha, město hlavní, opanováno, a stavové král. čes. císaři v poddanost a poslušnost zase poznovu uvedeni.

To vidělo mi se za slušné Vaši Svatosti uvéstí summovně v známost pro zprávu a přitom vinšovati štěstí církvi římské. Mezi tím V. S. sebe poníženě a pokorně poručena činím a ku políbení noh V. S. poslušně a úctivě se skláním.

Datum v Praze 12. d. listopadu l. P. 1620.

V. S. nábožný a nejposlušnější
syn a sluha
Maximilian.“

Na to psaní Pavel V. papež dal knížeti odpověď 3. d. prosince takovou:

„Svému milému synu, urozenému muži Maximilianovi, knížeti bavorskému, Pavel V. papež pozdravení vzkazuje.

Nejmilejší synu a muži urozený! Přestastnou a i mnohem vinšovanější, nežli jazyk lidský vymluvíti může, o Pražském vítězství novinu nám i vši křesťanské říši přineslo psaní tvé. Kteréhožto ovšem vítězství jakož sme se, nepochybovavše na-prosto nic o nesmírné mocnosti božské, nepochybně nadáli: tak také nyní již za ně, tak hojně, tak zázračně dosažené, nesmrtedlné tomu, jenž veliké a podivné věci sám působí, díky činiti nepřestáváme. Tobě pak, v stěvách Ježíše Krista synu nám jedině milý, jmenem a na místě celé církve, jižto beze vší zásluhy a hodnosti naší představeni jsme, z vnitřnosti srdce našeho za to děkujeme a toho vinšujeme i přejeme, že jsi věci tak veleslavných tak hrdinsky a v tak krátkém čase dovedl, že, jakž pišeš, jsi přijel, spatřil a s pomocí, též z požehnání božího i přemohl nevěrné nepřátely Kristovy a neposlušné římského císařství rebelly. Oslavujž z toho, synu můj milý, až do smrti duše má Hospodina, poněvadž zpomocníkem a obhájcem učinil se nám.

V skutku, jakž jsme psaní tvé přečtli, tak jsme hned, veselice se duchem v Hospodinu, do kostela blahoslavené panny Marie většího se uchýlili a tu, poklekvše pokorně na kolena svá, za to převeliké dobrodiní nám učiněné s pláčem povinnou vděčnost a poděkování sme vykonali, jakož pánu Bohu svrchovanému všeho dobrého původu, tak i nejsvětější milosrdenství všelikého matce a královně všech svatých, v jejichžto památky ochtávu vítězství to tobě od Boha jest propůjčeno, jakž v listu mém dokládáš, tak že nikoli ti nesluší pochybo-

vati o tom, aby tobě pro čest a slávu boží hrdinsky rytěřu- 1620
jícímu vojsko nebeské toho dne ku pomoci přispěti nemělo.

Abychom pak mohli ještě tím lépeji oslavovati s myslí
vděčnou a nábožnou velikost toho dobrodiní božského, věziž,
žeť jsme nařídili v městě našem modlení a processí slavné,
kteréž budou držány z kostela blahoslavené Marie panny, jenž
vůbec supra Minervam slove, až do kostela též matky božské
de anima, v němžto svatosvatou mše obět všemohoucímu Bohu
místo díkův činění sami jsme obětovali. Aniž dáme kdy pro-
jítí času kterému, v němž bychom na to dobrodiní vzácné
nám od Boha učiněné zapomenouti a je z myslí naší vypu-
stiti chtěli; nýbrž bude zůstávati v paměti čerstvé čím dále,
tím pevněji, jako i osvědčené udatnosti tvé a činův tvých ve-
leslavných čest a pochvalu nesmírnou netoliko my sobě před
oči naše ustavičně představovati budeme, ale také i budoucí
a potomkové naši nepřestanou ji slušnými a náležitými chvá-
lami velebiti a oslavovati.

Nemáme také k tomu příčiny žádné, proč bychom se
obávati měli, aby snad táž udatnost tvá při tobě kdy se zten-
čovati a umdlévati měla; nýbrž mnohem spíšeji máme nadáti
se toho pevně a neomylně, že ona těmi pracemi a úsilími
tvými, kteréž před sebe pro čest a slávu Kristovu i jeho cir-
kve bral jsi a ještě bráti budeš, den po dni víceji a hojněji
při tobě se siliti, rozmáhati a s mnohem větším úsilím všeho
dobrého, šlechtného na celé obci křesťanské, jak nejlépe bude
moci, sobě zasluhovati nikoli nepomine. Čímž spůsobíš sobě
to, aby starožitná rodu bavorského poctivost, ozdoba a jméno
dobré těmi tvými veleslavnými činy den ode dne víceji se
okrašlovala a rozhojňovala, ty pak sám aby časného i také
věčného blahoslavenství odplaty nejhojnější od toho svrcho-
vaného a nejtědřejšího odplatitele a darcí dosáhl. My jistě
tak mnoho té urozenosti tvé zasloužilosti přivlastňujeme a o
ní smýšlíme, že, sečkoli kdy jak my sami tak i svatá sto-
lice římská budeme moci býti a tobě i rodu tvému celému
co dobrého a líbezného prokazovati, chceme tomu, aby tím
jist a utvrzen byl neomylně, že to všechno vždycky každého
času od sebe hotově a volně činiti chceme. S tím urozeností
tvé na všem všudyž dobře a šťastně se míti od Hospodina
vinšujeme a žádáme, a tebe opět poznovu naším otcovským
požehnáním z celého a upřímného srdce požehnáváme.

Datum v Římě u sv. Marie větší 3. d. prosince l. P.
1620 a papežství našeho 16.“

Podobné psaní a poděkování přívětivé udělal též papež
19. prosince i hraběti Bukvojovi, v němžto vychvaloval snažné
jeho neustálou zmužilost, statečnost a práce šťastné, kteréž

1620 vedl při dosažení toho Pražského vítězství pro obhájení důstojenství a zvelebení spasitelného jak předně náboženství katolického, tak ovšem i sv. římské říše. —

Naposledy po vyřízení všech těch věcí kníže bavorské vyjev z Prahy 17. d. listopadu, dostal se v dobrém způsobu zdraví do Mnichova 25. d. téhož měsíce, zanechav při správě království knížete Lichtenšteina, jakožto nařízeného kommisáře královského, generalovi · leitnantovi svému Tyllymu poručiv k opatrování větší díl vojska, kteráž jemu vlastně náleželo.

V tom také Jan Lohelius, arcibiskup Pražský, zvědév o tom vítězství, navrátil se zase do měst Praž. se vším kněžstvem svým, jako i Kašpar Kvestenberger, opat Strahovský řádu Premonstrátského, s rozličnými mnichy řeholy Dominkové, Františkové až i s bratřími tovaryšstva Ježíšova.

A když se ti všickni navrátili zase k místům svým, nemohu skůro pověditi, jak hned náhlá a vroucná stala se mezi lidmi života a obyčejův předešlých v daleko lepší proměna, i jak hloučně měšťané Pražští k církvi římské katolické přistupovali.

Třetí zpráva jest continuatoris historiae Meterani, to jest doplnitele historie nidrlandské Emanuele z Metere, a zní sama v sobě takto:

Z Rakous podal se kníže bavorské s vojskem svým do Čech a srazil se s armádou císařskou, nad kterouž hrabě z Bukvoje správu sobě poručenou měl, tak že to oboje vojsko, když se srazilo v hromadu, bylo dobře na padesáte tisíců silné. Kurfiršt pak falcký byl tehdaž v Praze, a lid jeho ležel okolo Rokycan nedaleko (8 mil) od Prahy v počtu 30.000 jonáků branných. Oboje ležení zdržovalo se od sebe tak blízko, že šildvachové mohli se z mušketů dosahovati; což dalo se nejvíce 28. a 29. d. října, když císařští s prvopočátku na to šli, aby se nejdříve zmocnili Plzně a potom teprva ku Praze táhli. Ale obávající se, že by s tím obležením času drahně ztráviti musili, pročež minuli Plzně a směřovali upřímo ku Praze. Což Čechové vyskoumajše, předešli je a zarazili sobě záhy ležení u Rakovníka na dosti pevném a bezpečném místě, kdež byli by jim císařští žádne škody ani zkrácení učiniti nemohli.

Z té příčiny Bukvoj spolu s jinými nejvyššími snášeli se na tom, aby se nepokoušeli o ležení české v místě tom, kdež v dobrém svém forteli a bezpečnosti leží, a oni jemu nemnoho ublížiti mohou, nýbrž aby cestami nejbližšími ku Praze sobě pospíšili. Toho dovědévše se opět generalové čeští, opustili fortel svůj a táhli s chvátáním ku Praze, aby ji sobě

zachovati a obhájeti mohli, a kamž byl se také sám král již 1620 z ležení polního osobně navrátil.

Sedmého tedy dne m. listopadu setkala se oboje vojska na cestě tak blízko, že se zdálo, jako by toho dne konečně se vespolek porvati měla. Avšak že Bukvoj, kterýž toho dne měl tažení zadní, nemohl k Bavorskému s houfy svými tak časně dospíšiti, pročež musil čekati naň, až by i on k němu se dostal.

Jak tedy přitáhl Bukvoj, drželi spolu radu vojenskou, kterak by měli tůž věc dále před se vzíti a jak s nepřitelem naložiti neb zajíti. Bukvoj neuznával při sobě býti věc bezpečnou a užitečnou, aby nepřitele k bitvě hlavní vábiti a pobízeti měli, protože Čechové byli postaveni v místě takovém, v němž by k nim s těžkostí případně přijíti a co ublížiti mohli. Proti tomu Bavorský byl v jiném smyslu neb zdání postaven a radil k tomu na konec, aby i hned beze všech dalších rozmyslův a odkladův útok na nepřitele udělali, a to dříve, nežli by se v témž ležení svém silněji zakopal ano i v lidu zsilil. K tomu také radil jim velmi živě i jeden bosák, jmenem Dominicus Jesus Maria, kterýž před tím byl knížeti bavorskému meč posvěcený od papeže přinesl. Ten mnich jistil jim to za pravé: svedouli bitvu s nepřátely ve jmenu všech svatých tu neděli po památce jich nejprvé přísti, že konečně vítězství obdrží.

Když bylo tedy na tom tak zůstáno, tu hned dána jest ordinancí od generalův nejvyšším regimentův Bukvojových, totiž: Praynerovi, Grácovi, Tyfenbachovi, z Waldšteina, Goširovi a z Meggau, aby první útok na české vojsko s 1000 kozáků, 1800 jízdy německé a se dvěma švadrony pěchoty udělali, měvše za heslo „Sv. Maria.“ Kterýžto útok tisíc koní moravských, jež hrabě mladší z Turnu vedl, maje za nejvyššího leitnanta nejv. Štubenfula, a druhý tisíc rejtharstva Jana z Bubna nejvyššího wachtmistra, vystáli s hrdinskou myslí a s odporem náležitým, tak že v tom společném jich se sváření drahně osob po straně císařské padlo, a mezi nimi nejvyšší z Meggau s jinými hejtmany onakými. Nejvyšší pak Prayner zajat byl na živě.

To spatřiv Maxim. z Lichtenšteina, generalartilleriemistr v cís. armádě, že lid jejich zpátkem coufati počíná, udeřil spolu s nejvyšším Janem Jakubem Baurem na houfy české s takovou opravdovostí hrdinskou, že Uhry, jichžto 9000 bylo od Betléna Gábora Čechům ku pomoci odesláno, vskok na utíkání se vydali a tudy celý šlachtorduňk jejich na různě roztrhli a zmátli; a místo toho, co měli pomáhati, nepřitele potíráti, vydali se na plundrování vozův špižných

1620 svých vlastních přátel a zloupili stany pánův a officířův nejonačejších. Tu teprva císařští posilnili se v mysli své, že do-
ráželi na Čechy v místech rozdílných a odňali jim střelbu
všecku, pobívše z nich jízdy i pěchoty mnoho. Ostatní pak
vidouce, co se s spolutovaryši jejich děje, a že celá armáda
jest již tak rozražena a rozplašena na různu, že by nebylo
lze do pořádku nějakého zase ji vpraviti; pročež i oni také
počali utíkat, jeden každý hledě, jak by odtud celou kůži
neb hlavu odnésti mohl. Někteří z nich nadáli se v Hvězdě
se ukrýti; ale dříve nežli se do ní dostali, tož nepřítel je
předešel a na díle zjímal, na díle pak pomordoval.

Mezi zajatými nalezený mladý hrabě z Turnu, knížete
z Anhaltu nejstarší syn, jedno kníže z Weimaru s jinými
mnoha hrabaty, rytmisty, hejtmany a správci vojenskými.
Staré pak kníže z Anhaltu, nejvyšší hejtmán polní, jako i
hr. z Hollachu a pan z Roupova a jiní ujeli nebezpečnosti
toho, a dostavše se do Prahy, našli tam krále, pána svého,
jakž člověk snadno souditi může, u veliké starosti a teskno-
stech. Kterýžto skrze vyslaného k knížeti bavorskému dal
s ním jednati o příměří za 24 hodin; ale neobdržel při něm
nic delšího hajemství, jediné za osm hodin. Přitom dal se
kníže krále zeptati: zdali by od král. čes. a zemí k němu
přivtělených dokonce upustiti a císaři připověditi chtěl, že se
na věky na nic takového navracovati, ani co toho k sobě
přijímati více nemíní a nebude. Načež však nedostal od krále
odpovědi žádné, nýbrž král ještě toho večera odjel s hradu
Pražského dolů do Starého města, rozkázav věci své nejlepší
na spěch skládati a na vozy ladovati oumyslem tím, aby
z Prahy co nejdříve se odebral. A ač všecky své nejdražší
věci a klenoty, cokoli jich před rukama bylo, s sebou přeč
odvezl; s tím však se vším koruny české, berly, jablka a
desk zemských s jinými těm podobnými věcmi platnými, pro
pospíchání veliké a tesknost, v městech Pražských zanechal.
Nazejtří pak spolu s královnou, manželkou svou těhotnou,
a s synem Ruprechtem z Prahy vyjel a do Vratislavě se
obrátil.

Jak brzo tedy král vyhnul z města, tu hned císařští jak
města tak i hradu Pražského snadně se zmocnili. Dva pra-
porce knechtův, ješto leželi na zámku, dali se také vskok
v službu císaři. Malostranští měšťané poddali se též nejprvé;
v ostatních pak dvou městech shromáždivše se konšelé na
rathouz Staroměstský, dříve nežli císaři slíbili člověčenství,
žádali knížete za potvrzení jim artikulův těchto: 1. aby při
náboženství svém zůstaveni byli; 2. svých všech privilegií
zcela a zouplna užívati mohli; 3. aby jim od lidu válečného

žádná škoda, zkrácení a příkoří se nedálo; 4. aby jim pro-¹⁶²⁰vinění všecko, v čem jsou koli císaře urazili, bylo prominuto; 5. aby žádným lidem neb posádkou císařskou ani bavorskou obtěžováni nebyli; 6. že soldatům svým sami zaplatiti chtějí. Ale kníže dal jim na to odpověď jinou a předložil jim artikule takové, s nimiž oni na ten čas spokojeni býti musili. Na všechny oficíry a služebníky královské puštěn byl svobodný prejs soldatům, ale na měšťany uložena výplata a rancion jistý.

Co se tkne počtu lidí v tom potkání zbitých, někteří jistili to za celou pravdu, že po straně české nic více nežli 4000 a po císařské skůro tak mnoho lidu zůstalo na place. S tím však se všim kníže bavorské vždy předce netoliko obdržel vítězství, ale nad to výše i drahý počet praporcův a kornetův (jichžto 135 shledati se mělo) se vši střelbou, municí i jinými všelijakými potřebami a nástroji válečnými Čechům odňal. A ač někteří soldati rozplašení počali se zase v místech rozličných dohromady srážeti; poněvadž však neměli při sobě nejvyšších vůdcův svých žádných, kteří by je spolu v dobrém řádu zdržovali, a kdež by potřeba ukazovala, vedli a užívali, pročež v malé chvíli rozprchli se všickni, kam kdo věděl, a hledali sobě pána nového. Jakož pak mnozí z nich dostali se do Nidrlantu a zakázali se v službu stavům sjednoceným, uslyševše, že dotčení stavové nařídili to při všech svých nejvyšších a oficířích, aby regimenty a praporce své sobě za času doplňovali.

Mezi jinými klenoty drahými, o něž král na utíkání ničemně přišel a jich po sobě zanechal, byl také podvazek jeho zlatý, kteréhož dostal v dar v Engelandu od krále Jakuba, tchána svého, když od něho za rytíře téhož řádu přijat byl. Ten nalezl jeden soldat, a přinesv jej kní eti bavorskému, byl od něho za týž present 1000 tolarů darován.

Když tedy císařští tak znamenitého vítězství dosáhli, a město hlavní Praha také se jim celé poddalo, tož hned také i jiná mnohá města v Čechách odpadla od krále svého předešlého, a následovali v tom příkladu Pražanův. Nicméně však hr. z Mansfeldu zachoval doněkud pro krále svého ještě místa některá, jako Plzeň a Tábor.

Kníže pak bavorské jak přijal povinnost poddanou k ruce císaře od Pražanův i od jiných přítomných stavův a obyvatelův král. čes. přítomných v městech Pražských, tak nemeškal se tam dlouho, nýbrž 17. d. listopadu odjel zase do Mnichova, kdežto přijat jest od stavův a poddaných svých s velikým triumfem, slávou a plesáním, přivezv s sebou kořisti znamenité. V Praze nařídil a zanechal místo sebe za kom-

1620 missaře císařského pana Karla z Lichtenšteina se třemi regimenty pěchoty a něco rejtharstva. Jezuiti také dali se velmi brzo najít do kolleje své; a koruna s ostatními klenoty a ozdobami královskými jako i s privilegiemi zemskými jest zase přinešena z rathouzu Staroměstského na hrad Pražský.

Vina té bitvy od Čechův prohrané připisuje se od některých generalům a nejvyšším správcům vojska. Ačkoli oni zajisté dali založiti 13 kusů střelby veliké proti jednomu passu ouzkému, přes nějž nepřítel táhnouti musil; avšak když on počal již tím passem lid svůj vésti, tu nebylo žádného z nich před rukama, kterýž by rozkázal puškářům i jiným tu přítomným, co by dále proti němu činiti a kdy i jak střelbu naň pouštěti měli. Pročež dotčení puškářové začali naň dávatí oheň teprva, když již lidu svého do 4000 přes to místo ouzké a nesnadné přepravil; soldati pak jeho, dostavše se na prostranství, běželi hned úprkem k střelbě té a zmocnili se jí v malé chvíli beze všeho odporu.

Druzí dávají vinu všecku rejtharstvu uherskému, že tak brzo uteklo z bojiště a zmátlo tou měrou vojsko české v celém jeho šlachtorduňku a pořádku. Ale jiní vymlouvají je zase v tom a praví, že jsou generalové, aneb kdo vojsko tehdáž z rozkazu jich stavěl a šikoval, udělali to hrubě zle a neopatrně, že jsou dotčenou jízdu lehce oděnou na kyrysary císařské uvedli a jakožto samoděk na masné krámy je vystřčili. (Jiní dokládají pak cosi více, totiž: když jízda niderlandská, náležející pod regiment hr. z Hollachu, buď od něho navedena aneb sama o své ujmě, měvši doraziti na kurasiry nepřátelské, toho neučinila a ani pistol svých na ně nevystřelila, nýbrž obrátivši se od nich nazpět rychle, obnažila jim to rejtharstvo uherské, tak že kyrysaři nerozrazení a nevystřeleni, tím silněji na ně lehce oděné se vši mocí tiskli; což Uhři vidouce, že by od týchž rejtharův Hollachovských jakožka zrazení a opuštění byli, tou příčinou že jsou moci takové ustoupiti a s Vaňkem poraditi se musili. Skála.)

Někteří bedlivější lidé po straně císařské vyšetřili také to s strany času bitvy svedené: že se potkání to nešťastné Čechům trefilo právě v tu neděli po sv. Trojici, když se v kostelích čítá evangelium o groši, platu neb daně císaři povinném, a to propovědění Páně v něm se obsahuje: „Dejž, což jest císařovo, císaři, a což jest božího, Bohu.“

Ten, kterýž nejdříveji novinu tu z Prahy do Vídně císaři Ferdinandovi přinesl, byl jeden hrabě de Bie; za niž daroval mu císař dobrý koláč, totiž prsten zlatý s diamantem orientským, ježž za 4000 korun šacovali, a k tomu udělal ho nejvyšším nad regimentem nebožtíka z Meggau.

Jak brzo roznesla se pověst vůbec po říši i jinde o té 1620 porážce na Bílé hoře; tak hned všickni katoličtí i jiní knížata a stavové, ješto s císařem drželi, ve všech krajinách, předně pak a obzvláště v zemích německých a v Nidrlandu, ano i v Spinolovém ležení, veselili se z toho přenesmírně a činili za tak slavné vítězství pánu Bohu při svých processích slavných děkování a chválení veliké. Ano i sám císař v Vidni 24. listopadu s nábožností vroucí šel na processí se všechněmi duchovníky, maje při sobě kníže z Angolému, legáta franského. Kardinal pak z Ditrichšteina udělal tehdáž kázání o též viktorii v kostele sv. Štěpána.

Proti tomu pak král Fridrich z Čech vyhnaný musel veliké ouštipky a posměchy se všech stran vystát; nebo v tu dobu rozmanití paškvilové a spisové hanliví až i celé karty, v kupřisticích i v rytmech obsažení, proti němu se vymýšleli, zjevně tiskli i roztrušovali*).

Nad to výše kníže bavorské pochlubil se týmž vítězstvím i samému papeži, jak již napřed v druhé zprávě dotknuto. A když stavové král. čes. z větší částky vykonali knížeti slib člověčenství nový, zatím vypravili z prostředku svého k císaři poselství schvální s psaním, kteréž bylo více nežli třemi sty sekrytů zpečetěno.

Až potud slova zprávy třetí, s níž srovnává se ve všem čtvrté vypsání bitvy té mistra Gotharta Artusa in Memor. Gallobelgico v jazyku latinském. —

Pátá relací nalézá se v polním tažení knížete bavorského od Jana Göpnera z Nirmberka v němčině sepsaném v ten rozum:

Když 2. d. listopadu vydalo se 4000 Uhrův na štraf úmyslem tím, aby nám profianty, v nichž měli jsme tehdáž nouzi a nedostatek veliký, že žádný z nás kousku chleba za pět dní neviděl a neměl v ústech, odňali, tak že, kdyby se bylo to stalo, a oni nám je byli tu přejali, an již byli s nimi na cestě, byli bychom aneb hladem pomřiti, aneb ven z země odtáhnouti musili: tedy jsme k těm předešlým 19 kompagniím rejtharstva a 500 mušketyrův. ještě 14 nejlepších kor-

*) K tomu Skála dokládá: „Viděl a četl sem jich sám do patnácti v jazyku německém. Z nichž jeden toliko tuto do češtiny přeložený a v mrzutých ouštipcích nad německý hojněji rozšířený položím, ne k lehkosti toho pána slavného, ale pro ukázání toho potomkům, jak bezúzdě a nevázně mnozí lidé ničemní a ledajací všetyčkové jemu v tom snižení od Boha postavenému proti zákonu ho-podinovu špinavé útržky činili. Viz ostatek in Paralipomenon na str. 217.“ Kterážto Paralip. však, jakož výše již několikrát dotčeno, dosud nalezena nejsou. Red.

1620 net jízdy ku pomoci za konvoj vypravili. I ačkoli Uhři očekávali na ten profiant náš v jednom lese, a jak dostal se k zálohám těm, oni vyskočivše na ně ze tří míst rozdílných, přední a zadní houf téměř dočista pošavlovali; však když rejthari nidrlandští, neulekvše se nic porážky té svých spolutovaryšův, opřeli se Uhrům a bránili sestatečně, netoliko drahně osob z nich postříleli a obrátili je v utíkání, tak že z našich do 60, z Uhrův pak do sta pacholků tu na place zůstalo, ale podlé toho i všecek ten profiant v celosti do 3. d. listopadu do ležení dopravili.

Na ráno pak v šermicli mezi Poláky a Uhry svedeném hrabě Bukvoj byl tak těžce poraněn v lejtku pravou (jiní piší, že v lůno), až hned dolů s koně spadl, a kdyby byla kulka naskrze neprošla, bylo se obávati, aby byl za to hrdla dáti nemusil.

V ty dny také Karel kníže z Dosten s svým hofmistrem, Jiří Kundrat z Derynku, svobodný pán a štal mistr, též Krištof svobodný pán z Rechberka a Ferdinand svobodný pán z Štammu, obadva komorníci knížecí, těžce se roznemohli.

Pátého dne Nov. hnuli jsme se s ležením a objeli jsme celé ležení nepřátelské, beze všeho jejích na nás outoku aneb pokoušení, a táhli jsme k Rakovníku. Mezi tím na cestě bavorští napadvše kdesi tropu Uhrův, postříleli jich do 200 a odňali jim 30 vozů, potravami náležitě naladovaných.

Šestého dne dostali jsme se do Lanů — to jest omyl, spíše má býti Strašecí, protože tím místem císařští marširovali ku Praze (Skála) — městečka velkého a pěkného, kdežto zastiženo od našich 25 mušketýrův, od krále pro štrafy uherské tam položených; kteřížto jakž spatřili nás, vyvázli odtud přeč. Měšťané pak zavřevše bránu, pustiti nás do městys nechťeli. Naši však vysekavše bránu, cokoli stihli v něm, to vše rozebrali a s sebou přeč odvezli.

Sedmého hnuli jsme se odtud dále, zanechavše za sebou všechny nemocné soldaty s vozy špižnými a stráž při nich silnou. K večeru pak natrefili jsme nepřitele v širém poli do šlachtorduňku uvedeného při jednom městečku (zdali jest Tursko; jiní kladou ves Tuchlovice), dvě míle od Prahy, a kdyby byl hr. Bukvoj časně k nám s lidem svým přitáhl, byli bychom tehdáž měli pěknou příležitost, s ním s dobrým fortem se porvati: tomu však jedno, tím pozdním Bukvoje k armádě naši příjezdem, druhé, nocí nastávající stala se veliká překážka, což kníže i jiné jeho nejvyšší dobře mrzelo. Nepřítel pak na oko rozbil ležení své při dotčeném městečku, jako by se tu déleji zdržovati chtěl, zanítil sobě tak mnoho ohňův, že jsme my ho na 40.000 silného pokládali. Pod tím

však, jak jen ty ohně zanítily, vyzdvihli se zase odtud všickni ¹⁶²⁰ s chvátáním rychlým a táhli předce od nás ku Praze beze všeho troubení i bubnování.

Generalové naši, dověděvše se té obmyslnosti jeho, zavřeli na tom, aby všecko vojsko bylo také vzhůru, a pospíchali za nepřítelem co nejspěšněji též beze všeho hřmotu a hluku. Ale nepřítel dal všudyž vůkol všecky městečka a vesnice dobře na dvě mile zapáliti; odkudž v poli pošlo takové světlo a záře v noci tmavé, že člověk mohl se na všecky strany příhodně ohlídnouti, jako by den byl. Na ráno pak v neděli 8. d. listopadu, hned ráno v 6 hodin německých, položil se s vojskem svým před Prahou u Hvězdy obory na jednom místě hrubě fortelném a příhodném, povolav k sobě do ležení ostatní lid válečný z Prahy, i kdekoli jinde v Čechách se zdržoval.

Proti tomu my tu celou noc pospíchali jsme také za ním živě, a trefivše opět v cestě na Uhry, do šesti set a v kvar-týřích něco jiného lidu jsme poprali, i drahně vozův náklad-ných jim odňali, dostavše na jednom, ježž šest koní dosti pracně táhlo, truhlu železnou, plnou dukátů, kterážto summa peněžitá přišla Polákům do rukou a jest mezi nimi rozchvá-tána; ale hlavního jeho ležení nedostihli jsme dříveji, až te-prva v hodinu osmou ráno na Bílé hoře již zůstávajícího.

Tu hned general Tyllý ukázal se zmužile s předním houfem rejtharstva proti nepříteli, opanovav mocí k forteli svému vrch jeden, právě proti Bílé hoře ležící, na němž zdržovali jsme se dotud, dokavadž císařští zadu pozůstali také se k nám dostali. Tu potom držána rada od generalův a nejvyšších, měli by s nepřítelem bitvu svěsti, či ne. Císařští odrazovali od ní všelijak, považující při sobě toho: poněvadž nepřítel ležel v tom nejlepším a nejvinšovanějším forteli. Ale kníže s generalem-leitnantem Tyllým tlačil velmi silně na setkání proto: nestaneli se toho, a dovolili nepříteli toho dne ještě mocněji se zakopati a zašancovati, že potom nebude jim možné k němu přistoupiti a přinutiti ho k bitvě, nýbrž že musejí s tou znamenitou hanbou a posměchem zase zpátkem od Prahy odtáhnouti. A poněvadž hrabě Bukvoj pro svou ránu musil ustavičně zůstávati v voze svém a nemohl tomu setkání býti osobně přítomen, naposledy bylo vždy předce zůstáno na tom, aby se bili: pročež Tyllý ve čtvrt hodině spořádal všecko vojsko k bitvě.

A když k ní přišlo, tedy nepřítel sice s prvopočátku v svém stanovišti fortelném hájil se nám střelbou větší i menší tak udatně, že rejtharstvo rakouské obrátil již zpátkem na utíkání. Což spatřivše nejvyšší Grác a Gošir, ješto Wirc-

1620 purskou jízdu vedli, učinili outok na nepřítele s tisícem koní tak opravdově a zuřivě, že neřkuli moc a sílu jeho na sobě zdrželi, ale nad to výše i dobrý díl lidu jeho na utíkání přivedli, dva kusy střelby mu odňavše, jimiž on našim hrubou škodu zdělal. Valoni, kteří byli pod nejvyšším Syminiolou, a náš lid lotarinský pod správou Verduga, jako i Gerleberský (?) a Wirepurský regiment pěchoty tak rekovsky a tak dlouho mezi jinými houfy našimi se bránili, až nepřítele z jeho šlachtorduňku vyrazili, tak že on z svého místa fortelného a z šancův zcela a zouplna, a naposledy z pole vyhnán a vyprán byl, že naposledy ani jediného človíčka ze všeho vojska jeho, kteréž se sice na 30.000 počítalo, ale v skutku a v pravdě přes 24.000 se nenacházelo, na Bílé hoře viděti a najíti se nemohlo. Knížete z Anhaltu nejstaršího syna, spolu s hrabětem Šlikem, s Rejngrafem, s nejvyšším hejtmánem z Šternberka a jinými osobami vzácnými jal na živě nejvyšší Fugger, a k tomu 1500 vojákův; jedno pak kníže z Weimaru s mnohými hejtmany a správci vojenskými jest zabito. Summou, cokoli tu lidu válečného českého bylo, to všecko bylo pobito, zjímáno, v Pražské řece Vltavě ztopeno aneb k utíkání přinuceno. Střelba také všecka, a mezi ní sedm děl velikých, s znamenitým houfem koňův dosažena od našich.

Po dokonání bitvy a dosažení vítězství šťastného, když žádný více z nepřátel u Prahy spatřiti nebyl, tu teprva kníže žádal býti také kvartýrem opatřen, v němž by s Bukvojem odpočinouti po té kvalitovné práci a přenocovati mohl. Když tedy kvartýrmistři jezdili sem i tam, nemohli nikdež žádné příležitosti pro ně najíti, protože nepřítel všecky vesnice v tom úkolí popálil; pročež naposledy museli vjedti do Hvězdy, a tam přijíti za vděk, jakkoli bylo již dosti dlouho na noc. Potom i ostatní vojsko bylo rozloženo po Bílé hoře.

Na ráno dne pondělního, 9. d. listopadu, kníže rozkázal, aby jmenem jeho Pražanův za vzdání města požádali. Což se i stalo: hrad Pražský předně a potom i Malostranští se mu poddali, a lid ten pěší, jenž ležel na zámku, vykonal knížeti povinnost; tito pak užili milosti i ochrany. Podobnou měrou také i Staro- i Novoměstští v úterý 10. d. listopadu umluvili se s knížetem dobrovolně a přátelsky, vykonavše knížeti na místě a k ruce císaři přísahu poddanosti.

Kníže příjev do Prahy, byl hospodou v domě Lobkovském na Hradčanech. Ale kozáci císařští, pustivše se na štraf za královskými až k Brandýsu, pošavlovali tam pěchoty královské devět praporeč. Jeden také prostý mušketýr při plundrování vozův krále Fridricha dostal podvazku jeho zlatého,

znamení tovaryšstva a řádu englického, s pěkným šmukem, ¹⁶²⁰ vše diamanty orientskými bohatě vysázené, a daroval týž podvazek knížeti bavorskému; kterýž odměnil mu zase tak vzáctnou kořist 300 dukátův a grošem s svým obrazem, s tím přitom zakázáním, jak nejdříve který úřad hejtmanský bude prázdný, že ho také užiti má. Valoni, Vlaši, Francouzové a jiní nejvyšší, jimžto věci na hradě Pražském po králi, královně a dvořanech jeho pozůstalé byly vydány za kořist, dostali znamenitých drahých klenotův, nádobí stříbrného, hedbávných i jiných svrškův znamenité množství: což vše za mnohokrát stotisíců se šacovalo. Ale co se tam zastihlo životných koní královských, ti všickni byli presentováni a odezdáni knížeti. Mimo to rozkázal kníže hraběti z Vysokého Collernu dvě truhly veliké, zlatem a stříbrem naplněné, sobě odmysliti, kteréž potom odvezeny do Mnichova s jinými věcmi drahými a nákladnými.

Jedenáctého dne listopadu poselství englické mělo před knížetem audienci. Chtějí tomu, že přednesení jeho vztahovalo se na to, aby sollicitovali při knížeti s strany ušetření Falcu Dolejšího. Načež dáno jim bylo od knížete za odpověď to: že ta věc na něm nikoli nezáleží, aby on v ní jaké vyměření činiti aneb králi pánu jejich čím se zakazovati měl, ale na vlastní osobě a vůli císaře římského; nicméně že pro přátelství a krevnost, v níž s falckrabětem zůstává, chce v té příčině, jak nejlépe bude moci, prostředkovati, aby táž věc na dobré míře postavena býti mohla.

Po nich měli opět Pražané všech tří měst audienci při knížeti. V tom naši nemocní, jichž jsme spolu s vozy špižnými za sebou zanechali, přijeli k nám, ale pan z Rechberku, pan z Purkhauzu, místokancléř dvorský, a pán z Švobachu dokonali život svůj a jsou v Lounech pohřbeni. Kníže pak z Dosten s svým hofmistrem, pán z Derynku, nejvyšší štolmistr, Ferdinand z Steinu, komorník knížecí a Monsieur Podin, dostali se k nám ještě nemocní; i zanechali jsme jich všechněch v Praze.

Patnáctého dne rozkázal kníže, aby katolickým křesťanům zvonili tím velkým zvonem při kostele sv. Víta na hradě Praž., poněvadž před tím dostávalo se toho kalvinistům. V tu také dobu bylo poručeno kanovníkům kapitoly Pražské, kteříž již byli tu přítomní, aby v kaple Věch svatých slavnou mši a služby boží vykonávali, při níž i sám kníže s Bukvojem a s hojným počtem panstva a officířův předních osobně se nalézal.

Šestnáctého dne umřel Podin a pohřben jest při kostele sv. Salvatora. Kníže byl také úmyslu toho, aby vyjel z Prahy;

1620 poněvadž však lidé jeho nemohli býti záhy na hotově se všemi potřebami a vozové špižní s ním postačiti zároveň, tou příčinou odloženo s výjezdem až do rána. Kteréhožto dne kníže odevzdav všecky věci válečné generalovi Tyllymu k opatrování na místě jeho, ještě k večeru vypravil se na cestu a přijel na nocleh na zámek a městečko Mníšek, tři míle od Prahy ležící. V tom místě roznemohl se nám hrabě z Vysokého Collernu.

Osmnáctého dne dostali jsme se do Březnice města, a 19. noclehovali jsme na Zelené Hoře, Adamovi z Šternberka náležejícím sídle. Dvacátého byli jsme v Klatovech, kdežto leželo 200 mušketýrů a knechtů Mansfeldských; ale sedláci čeští potom pomordovali je všecky. Jedenmécítmého dne přijeli jsme do Neukirchu, jenž jest s té strany první městečko v Bavořích. Odtud kníže vsedl na poštu se pánem z Freyzinku a s Waysem, oběma pány svobodnými, předjel nás do Mnichova, a pán z Pencenova, místoštolmistr, roznemohl se, musil tu zůstat.

Dvamecítmého dne kníže bylo v Štraubinku, a poněvadž měl tu zase cestu rovnou, vydal se dále na voze komorním; na ráno pak 23. d. nocoval v Landshutu a 24. d. v Mnichově po tak dlouhé pracné cestě náležitě sobě odpočinul. Z jehožto příjezdu zdravého a zdárného posla všechněm stavům a poddaným jeho radost a plesání znamenité.

Až potud zpráva pátá.

Šestá zpráva, ačkoli příliš důtklivá a náruživá, vyšla na světlo v Praze u Tobiáše Leopolda v řeči německé a obsahovala v sobě toto:

Náš, prý, velbloud, falckrabě, stoje o to, aby rohy měl, naposledy i o uši přišel. Již nyní ani králem ani falckrabětem není a tak naplnil to skutkem, což jemu na onen čas kdosi předpověděl v slovích těchto:

„TibI, FrIderICe, AVgVrIVM:

CoMes fVIsItI, non ReX; seD Insane aspIratI.

AsT CItO neC ReX neC CoMes erIs, qVIA CaesarI rebeLLastI.“

To jest: „Toto tobě, Fridriše, prorokuji: Byls falckrabětem, ne králem; ale o to nestál jsi nesmyslně. Brzo však ani králem ani falckrabětem nebudeš, protože se císaři protivil.“

Kteréžto sice proroctví žádného zjevení božského nepotřebuje, poněvadž bez toho to jest vůbec vědomé a známé, což se v svět říká: Činové krvaví takové skončení mívají. Před tím líbil se falckraběti velmi dobře tento kratičký titul: „Fridericus rex Bohemiae“; ale potom nebylo na něm pře-

stáno, nýbrž muselo zníti: „Fridericus Imperator vivat!“ to 1620
 jest: „Fridrich císař živ a zdrav buď!“ Ale staré přísloví jest: Vysoké věci padají dolů, naduté se rozpukají a nadmuté splasknou, poněvadž královstvím mocí násilnou dosaženým žádný dlouho nevládl. Nicméně však tento předce doněkud panoval, aneb raději jako ňáký král v komedii králem v Čechách jmenován býti chtěl. Nedostávalo se mu pak nic na škodném pochlebenství, jenž jest takové věčné zlé, kteréž častokráte mnohé krále mnohem hůřeji nežli jacíkoli jejich nepřátelé s trůnu jich smítá a vyvrací, za jakéhož, vše dle vůle božské, tento Fridrich, český král, držán byl.

Ach, jací to časové, jací mravové! A protož přišlo na ona slova: „Pro hříchy a nepravosti země začasté děje se proměna v knížatech jejich.“ Píše jeden historik řecký: Když onen císař Phocus kraloval v říši římské, že nějaký člověk duchovní domlouval se jakořka na Boha proto a měl mu za zlé, že jest takového neprozřetelného a bohaprázdného člověka křesťanstvu za císaře a pána vystavěl. Proti kterémužto naříkání že bylo dáno mu za odpověď z nebe skrze zvláštní hlas, že žádný sice horší a nešlechetnější v světě nalezen býti nemohl, avšak že hříchové a nešlechetnosti lidské takové pokuty a vrchnosti hodně sobě zasloužili.

A to též i tobě, země česká, povědino buď! Tvoje zajiště věčná proti vrchnosti se postavování a protimyslnosti, tvoje naskrze kacířské bohaprázdnosti a tvoje zlosti přenesmírné představily tobě místo Ferdinanda tohoto falešného krále Fridricha všechněm jiným králům za zrcadlo; tebe pak samu spolu s domnělým králem tvým všelijakým neštěstím vrchovatě osypaly, anobřž byly by místo Ferdinanda brzo Turka samého prosbou, žádostí, halafancí a dary k sobě přivábily. Takt jest, že Bůh jest sice milosrdný, ale přitom také i spravedlivý. Nebo nejdříve mívá obyčej takovým odnímání rozum zdravý a oči jich zaslepovati, aby vztekla a úprkem do bídy a zhouby své ubíhali. A kdyby ty byla uměla rozumu svého a prozřetelnosti užívati zřízení k dobrému a z pouhé pronevěřilosti proklaté a bezprávně nepředstavila Ferdinandovi rakouskému, svému hrubě dobrému a mocnému králi, jemuž si sama před tím velmi nábožnou povinnost a přísahu vykonala, toho nerozumného mládka a rodu svého vysoce vznešeného pro tu rebellii svévolnou poškvřnu neb hanbu, Fridricha, za něhož se i tvé hlavní město Praha stydělo, když jest, proti vši počestnosti, mezi lidem neb chasou obecní v řece se koupával, též že v řečech, jednáních i v jiných případnostech podstatných neukazoval na sobě povahy a posuňky pravého a vzáctného krále; byla by nikoli nedala příčiny k tomu a

1620 neuvalila na sebe i na své tak mnohých maršův neb tažení vojenských, štrafů, šermiclův, mordův, bití, loupežnictví, pálení, plundrování, boření, zkázy, zpuštění takového velikého množství lidí, měst, městeček, vesnic, dědin, rolí, luk a jiných věcí, i ovšem pak tak mnohonásobného a přehrozného krve křesťanské prolévání, kteráž jako potokem a řekou tekla. Z čehož přijde ti časem jak Bohu tak i celému světu přetěžce odpovídati a počet činiti.

Že si ty pak nad to nade všechno i Turka, toho úhlavního a zjevného všeho křesťanstva nepřítel, do lůna sv. římské říše sobě vábila: toť jest pravé a makavé té nejhorší kalvinistické povahy a zlobivosti vyjevení, kteráž vždycky všecky oudy vnitřní proráží a již od dávného času, jakž to sami stavové evangeličtí vyznávají, s dotčeným Turkem, ač nadarmo, tajné srozumění mívala. Auiž ještě budoucně jest se čeho jiného od ní nadáti, než že summou všickni jejím kacířským jedem nakažení jho té nejbídnější poroby a otroctví na sebe přijíti a jemu podrobeni býti musejí, jakž o tom nejen sami lidé katoličtí, alebrž i luteriáni smýšlejí a píší, a mezi jinými Jan Šic v předposlední příčině své, kdež těch slov dokládá: že Mahometovo, Arianské a kalvinské učení jsou vlastní bratři a sestry a z jednoho sukna poctivice střižené. Tou příčinou také i Betlén Gábor v psaní svém již vůbec známém, k Šenderovi bašeti 4. d. listopadu l. 1619 odeslaném, píše takto: „Celé král. čes., moravské a slezské uvedli jsme velikomocnému císaři tureckému v věrnost a poddanost, totiž v tom, že sme kalvinistům dotčená království podmanili.“

Ale naposledy ta babilonská věže zbořila se a propadla do gruntu. Moc násilná bez dobré a zdravé rady sama vyvrací sebe. Pročež nadarmotě se přimlouvala veliká Britannie aneb Engeland pod domnělým zámyslem poselství svého, kterýmž kurfiršt saský do konce pohrdl; nadarmot jsou byli falešní a nevěrní Uhři i Holländerové se vši svou pomocí; marné a bezpotřebné byly všecky ty kacířské jalové modlitby, vinšové, postové, svátkové nezřízení, střelení i zvonění radostné: poněvadž naposledy vždy předce sídlo neb stolice bezbožníkův jest v pustinu obrácena, a Bůh, jenž na pyšné a vysokomyslné s pomstou svou spravedlivou dokračuje, místo nich lidí pokorné dosadil na ni. Chtěl pak také tomu, aby se to stalo právě v ochtáb památek všech jeho milých svatých, na něž oni jakořka až do nebe plili a proklínali. Chtěl též, aby se to zběhlo ve 22. neděli po sv. Trojici, v nížto říkává se v kostelích evangelium obyčejné o dávání daně císaři, dav tudy na rozum, že sou sobě císaře na nejvyšší zlehčili a jeho se odřekli. Naposledy chtěl, aby se to vše vy-

konalo málo některý den před posvěcením kostela hlavního 1620 sv. Salvatora, tak aby oni proti vši vůli a mínění svému to vyznati musili, že sou sobě pokuty té božské tím svým kostelův vytloukáním neb vybíjením zasloužili.

Předně zajisté u Rakovníka ti, ješto o našich směli to oustně i listovně vůbec rozvolávati, že se po lesích co šinde-
láři tlukou a pokrývají, jsou vypuzeni, rozplašeni toliko od jedinkého, ale dosti silného regimentu Vlachův neb Neapolitánův, netoliko z lesův, ale i z toho kostelíka a krchova u sv. Jilji zdí ohraženého, jakkoli se jim v tom daremně stavěli na odpor.

Po druhé, ač byli pobídnuti k náležitě a rytířské bitvě neb potýkání, oni však víceji se spoléhali na své soldaty, kteréž u velikém počtu při sobě měli, a na jejich kratce, motyky a lopaty a jich šancování úsilné, jako i na svůj vrch, nežli na svou ruku udatnou, a nechtěli našim se postavit. Z té příčiny podlé dobrého zdání a rady bylo od vůdcův našich zůstáno na tom, aby na nej přednější město toho celého rozbroje, Prahu, útok udělali a jeho se zmocnili.

Co sou pak pomyslily sobě proti tomu ty bázlivé a nesmělé duše, co budou dále dělati? Ačkoli zajisté styděli se za to, aby Prahu daremně a tak prostě ztratiti měli; proti tomu však ostýchali se zase ji zmužile hájiti a brániti. Ale čeho se neopovážili z pouhého pozoufání? Ješto našim generalům zdálo se býti věc nad míru odporná a téměř nemožná, chtítí je v stanovišti jejich nenadále přepadnouti — ale tvrdýt a tuhýt jest klín, nouze a potřeba nevyhnutelná, když jedna strana musí a chce mermo býti zkažena: pročež spravili sobě svůj šlachtorduňk blízko Prahy u Hvězdy na Bílé hoře.

S druhé strany nejosvícenější kníže pan Maximilian, kníže bavorské, jehožto jmenu i rodu Bůh rač ustavičně žehnat, váživ sobě daleko víceji Krista nežli přítele svého krevního, obecního dobrého nežli vlastního zisku a pohodlí, a pravého neb pořádného krále víceji nežli nájemníka moci na jeho místo vetřeného, spolčil vojsko své vzácné s císařskou mocí válečnou, jejížto vrchní správa a vůdce polní byl hrabě Bukvoj, starý, dobře zkušený, dalece i široce po všem světě rozhlášený válečník, spořádavše sobě houfy své dle pořádku takového, aby Bavorští po levé, Bukvojští pak po pravé straně se 30.000 pěchoty a několika regimenty jízdy na nepřítele se obořili a bitvu s ním svedli.

Když pak začalo se lermo, milý bože! jaké bylo tu hřímání a praskání od střelby veliké, jaký zvuk a hlahol od troubení a bubnování, ovšem pak jaké rozhorlení a rozpálení mysli při soldatích, kteříž byli ne lidé ale lvové, spatřino,

1620 vidíno a slyšáno! Potom pak, když přišlo ku potýkání, zpívala se píseň duchovní „Salve Regina“, na níž kníže i Bukvoj sami se ohlašovali a odpovídali ústy svými a jistě ne nadarmo a na prázdno. Nebo vojsko naše na nepřátely své, jenž stáli nad ním mnohem výšeji, byvše po pravé ruce příčinou zdi oborní sebou náležitě bezpečni a jisti, a nezahálejíce střilením a hřímáním škodu nemalou jim činiti, i hned po tom tisklo a dotíralo; avšak za dobrou chvíli jedna strana druhé z svého místa ustoupiti a zpátkem podávati se nechtěla, protože nepřítel dle své nejvyšší lidské možnosti a síly ještě našim odpíral. Ale naposledy předce našim, na sílu a pomoc božskou spoléhajícím, vždy předce ustoupiti musili. Našeho zajisté rytířstva křídlo oboje spolu s Lincskými houfy sehnali sice s stanoviště jejich na několik kročejův ti nejzmužilejší bojovníci nepřátelští; ale jak nejdříve přispělo jim zase na pomoc jiné tovaryšstvo jejich, a to s takovým pořádkem a rozšafností, že ti nejzkušenější válečníci se jim divili a pro budoucí příklad i památku rozšafnosti té sobě to vše vyreisovati dali: tu vskok nepřítel rychle na paty vzíti neb patami jim platiti a střelby své v štychu zanechatí musil.

Bavorský pak glíd levého křídla vrazil se také statečně do houfův nepřátelských a odňal mocně jeden šanc vysoký nepříteli potlučenému a rozplašenému spolu se dvěma kusy střelby veliké. Valonův pak vroucnost a horlivost, jakž jim všickni svědectví to bez závisti dávají, byla tak veliká, že spolu s svým nejvyšším, kterýž jel před nimi a po mnoho let v příbězích vojenských výborně se zkusil, panem Vilémem Verdugem, netoliko cestu prostrannou v vojště odporném brannou rukou sobě dělali, alebrž dotčený nejvyšší i svou vlastní rukou nepřátelský kornet jeden se vší svobodou a bezpečností odňal, ano i knížete z Anhaltu syna prvorozeného s jeho mečem dobytým právě uprostřed šermicle neb boje na živě jal a až k bráně Pražské s praporcem svým letícím beze vší škody za svými protivníky se hnal a je k tomu, že se mu poddati musili, mocí přinutil a dohnal. Summa, obojího našeho vojska zmužilá udatnost a udatná zmužilost byla tak zřetelně spatřována jak jinde, tak ovšem i při tom setkání, že ani ty zdi kamenné (na čež sem se já svýma očima u Prachatic i u Písku díval) před nimi ostáti nemohly, nýbrž je, 30 noh zvýši, co kočky zlezli a převyšovali, ani žádná moc nepřátelská tak silná nebyla, kteréž by oni nepřemohli. K tomu nechci říci, že některý, alebrž několik téhodnův celých bez chleba, času zimního, kterýž se v Čechách brzo začíná, téměř odpolu zmrzlí a ustavičně nepřítelů blížští, varty své ve dne i v noci bedlivě vykonávali, z jednoho místa na

druhé táhli a toliké lermo i šarmicle s velikou těžkostí a 1620 nesnázi vystáli.

Naposledy, jaká moc, síla a udatnost při nich byla, toho nejen sama slova má, ale mnohem víceji kořisti od nich nabyté svědkové a důvodové mocní býti mohou. Nebo dostali jmenovitě do 80 kornetů a praporeců a mezi nimi i královský praporec, na němž byla malovaná zlatá koule astronomická neb hvězdářská s nápisem tímto: „Diverti nescio,“ to jest: „Neumím se obrátiti“; ješto však jednomu každému vůbec věc známá jest, jak jest se týž Fridrich divně a naskrze převrátiti, anobř na rubě obrátiti musil, nestyděv se podlé dotčeného praporce i podvazku zlatého, jenž jest znamení a heslo řádu rytířského englického krále (kterážto ztráta jest hanba a posměch jeho největší a nejmrzutější), zanechatí v štychu. Takhle v přenáramných byl ouzkostech postaven, že všecko datum štěstí jeho na samém utíkání záleželo.

Jiný praporec měl na sobě nápis takový: „Bona causa tandem vincit,“ že dobrá pře naposledy přemáhá a vítězí! Právěť se to nyní naplnilo, čehož i sám skutek potvrdil, že totiž pře Fridrichova (jenž cizím královstvím toliko rok nepravě vládl, a jsa zatím hned s své důstojnosti a velebnosti královské náhle svržen, neviděl pod tu chvíli, kdeby místo své a útočiště stále najíti měl) nebyla ta nejlepší a nejspravedlivější.

V též bitvě po naši straně soldatův okolo jednoho sta na díle zhynulo, na díle pak poraněno. Mezi těmi, ješto zůstali na place, nalezl se svobodný pán z Petershaymu, opravdový a srdnatý člověk rytířský a hrůza nepřatel, jehož neřkuli sám Bukvoj, ale i mnozí jiní lidé vzácní velice litovali, hrabě z Meggau, nejvyšší la Croix, Dompré, Villé, Masuré, Garatti a jiní neznámí. Z poraněných počtu byli: místohrabě z Gentu, rek statečný, hrabě Pontiubo, hezký mladý pán a soldat, Furdyn, Suisse a jiní.

Strana odporná dala se v tom kdesi slyšeti, že se nemohla do 7000 soldatův svých dočísti; naši pak jistí to, že v háji u obory více jich zhynulo nežli na bojišti. A co se jich v řece ztopilo! A tak jest věc více podobná to, co někteří rozprávějí, žeby lidu českého do 5000 tu hnáty své složití mělo. Na živě zajati byli: knížete z Anhaltu syn nejstarší, kníže z Weimaru, hrabě Šlik, Reingraf, nejvyšší Nudek a Šaffenburger, něco rytmistův, hejtmanův a osob rytířských, jichžto jména jsou nám neznámá, a přitom několik tisíců pacholkův a vojákův obecných s 5000 koní, se vši municí a střelbou, s profianty a summou s ležením jich celým, a to beze všeho vsudyž odporu a překážky.

A když Valoni a jiní naši soldati také i na Pražany tak

1620 tuze a udatně dotírali, pročez vidělo se jim býti za věc nezlou a platnou, aby jim přátelského a pokojného vjití do měst Pražských dopřáli. Na to také jim připovědina bezpečnost a ušanování jich náležité; oni pak v skok poddali se vůli a libosti krále pána svého. O čemž napsal kdosi tato pamětná slova, kdy kterého roku a dne to vše se zběhlo:

1) In oCtaVa beatorVM fVso hoste, Praga proprIo regI posterI Dle asserta est.

2) A FerDInauDo sVperatVs FrIDerICVs abIt.

3) CaMeLo CornVa soLLICItantI non aVres sVnt reLICtae Integrae.

Aby pak naši od nepřitele mohli býti tím snázeji rozoznáni, měli při sobě za znamení servity a šátky neb papír bílý; ale druhá strana užívala mimo falcality bílé i modrých pint. Ale jak brzo dostali se naši do Prahy, tu hned všickni obyvatelé Pražští, mladí i starí, muži i ženy, vyššího i nižšího stavu, složivše heslo modré přestávali na samém bílém znamení, aby po něm za poslušné poddané jmíni a držáni byli. Před jezuvity, jichžto nemalý počet nalézal se v vojště našem, jak je jen spatřili, spínali ruce radostí velikou všickni katolici, vinšující jim štěstí; kacíři, pouštějíce pláště své po větru, snímali také klobouky před nimi a podávali jim rukou dle onoho starého přísloví: „Časové se mění a lidé v nich“; a žádný nechtěl býti jmín za nepřitele jejich.

A abychom jednou tuto zprávu naši k zavírce přivedli, znáti sluší:

Nejprvé, že to byla *právě poctivá* a *upřímná* bitva, v nížto obědvě strany byly sobě na počet skůro rovné, tak že jeden regiment proti druhému, jízda proti jízdě, jonák proti jonáku bojoval, též střelba proti střelbě se pouštěla, jeden štít druhému se opíral a jedni druhé sem i tam honili, ač v tom toliko byla nerovnost, že nejmilejší neustupovali před nejsilnějšími. Kteráž, jak se rozumívá, zběhla se právě na place tom, na němž před rokem Fridrich, domnělý král, byl od stavův přivítán, a kdež před málokolikasi dny velmi náhle jakási hustá mlha byla ho obklíčila, kteráž se mu potom v jakousi tvrdou metlu proměnila a předěsila jej nemálo.

Za druhé, že bitva ta byla *slušná* a *spravedlivá* z strany krále pořádného proti nevěrnému a mocí na stoliči jeho vtisklému, jako i za příčinou obhajování strany a náboženství katolického proti sektě kalvinské, kteráž vždycky každého času byla v sv. římské říši zamítána, pod tím však předce pro samou ospanlivost a dřimotu rozséváčův a hospodářův posedla již hrubě jako koukol škodlivý pšenici zdárnou.

Třetí, že bitva ta byla nad míru *rytířská* a *vznešená*, pro-

tože v ní Maximilian, kníže bavorské, z starožitného rodu ¹⁶²⁰ císařského pošlý a císaře římského blízký přítel krevní, nic se neohlédaje na mnohé nepřiležitosti válečné, ani na vlastního života a hrdla nebezpečenství znamenité, lid válečný sjednocených kurfirštův a knížat sv. římské říše tak rychle a šťastně sám osobně ku Praze vedl, anobřz dovedl, tak že může se o něm s právem říci: Veni, vidi, vici, t. j. přijel sem, spatřil sem i zvítězil sem. Ano i ten nejsrdnatější hrdina, Karel z Longevallu hrabě z Bukvoje, po sedmécítma let v přiběhých válečných vznešený a zkušený nejvyšší, byv v tom čase sedmi kulkami z mušketů a jednou oštípem neb kopím škodlivě raněn, a jehož nikda žádný nepřítel nezpa-
noval, nýbrž on vždycky proti nepřátelům svým vítězem ostal, jakž toho mnohonásobné jeho vítězství, štitové, hemelínové a erbové patrně dokazují, jakožto general polní císařské armády přítomen byl.

Čtvrté, že i protož táž bitva polní jest nad míru *vznešená a slavná*, že při ní neřkuli nalézalo se drahý počet knížat, vývod, markrabat, hrabat a pánův svobodných, ano i nezadního stavu rytířův z národův německého, vlášského, franského, nidrlandského a polského, kteříž hrdel a životův svých pro toho dobrého císaře odvážili a sebe jakožto v obět nějakou k zmordování vydali; alebrž také nazpět že ti kalvinistové rozliční, Engličané, Francouzové, Hollanderové při Rejnu bydlící, Čechové, Němci, Poláci, Uhři, Moravané, Slezáci, když modla jich byla poražena na zemi, hanebné a smrtedlné škody nabyli. Což vše žádnými jednáními a rokováními přátelskými, poselstvími, ani těm podobnými prostředky snesitedlnými, k nimž byla vždycky naděje silná, vyřízeno býti nemohlo, poněvadž dle zkušenosti starodávni onen Tertulianus příliš pravdivě pověděl: že slušná a spravedlivá jest věc, kacíře ku povinnosti jich křesťanské moci doháněti a ne slovy pěknými vábiti a namlouvati. Ano i sám ap. Matouš (Tyt. 1. 13) ne tak k témuž radí, jako na konec poroučí, řka: „Tresciž je přísně, ať sou zdraví u víře.“

Až podtud slova neb raději smysl zprávy *šesté*.

V *sedmé* relaci Řehoře Wintermonata, kteráž se s předešlými na větším díle srovnává, toliko nalézá se obzvláštního, že při tom prvním setkání na Bílé hoře z regimentu mladého hraběte z Turnu a z 1000 koní Jana z Bubna nezůstalo na živě přes 300 pěchoty a 350 rejtharův, z regimentu pak pěších hraběte z Hollachu, kterýž s jiným 1000 koní

1620 podruhé trefil, že jest do 4 neb 5 set pacholků ztratil. Ale jak mnoho by jich všech z armády české tu zkapalo, že se o tom zprávy nerovné zapsané nalézají. Potom však že se vyhledalo, že císařských do 2000 a královských do 8000 padlo. Po bitvě pak že hr. z Mansfeldu na Plzni a nejvyšší Heřman Fraňk na Táboře s ostatky svými se zavřeli a zasaňovali. K tomu města některá královská blíže hranic míšenských ležící, jako Litoměřice, Oustí a jiná, nevyčkavše tak dlouho, poručila se pod ochranu kurf. sask., kterýž jim ji, jakožto k tomu zřízený kommissar císařský, také přislíbil; k čemuž se i sám v psaní svém k Slezákům v tu dobu odeslaném přiznává. A když císař v Vídni 24. d. listopadu držel slavný triumf a processí pro to vítězství, tedy i úřad a obec města Rejna Kolína drželi velikou slavnost 29. d. listopadu, děkovavše pánu Bohu za tak hojné požehnání a přitom zkroušeně se mu modlíce, aby nepřátely sv. římské říše vždy dále a více potlačovati, i všechny nepokojné a bouřlivé hlavy a rady jich jim zmásti a tak celou sv. římskou říši zase k vinšovanému pokoji a svornosti přivést i v tom obojím za dlouhá léta milostivě zdržovati a obhajovati ráčil. Jezuiti pak že sou 24. d. téhož m. od úřadu Staroměstského, bezpochyby na poručení knížete z Lichtenšteina, jmenem a na místě císařském do kolleje své zase slavně uvedeni.

To též vše nachází se v relaci německé Zikmunda Majera.

Jan Cluverius v historii své latinské vzav celou zprávu svou o bitvě té z jiných a snášeje se s nimi na tom z strany počtu v ní zbitých, že by po naší straně 8000 a po císařské 2000 padnouti mělo, doložil mezi jinými věcmi slov těch: Zdálo se jistě, že v ty časy jakási osudní váhavost a zpozditost byla Čechy posedla; nebo domnívajíce se, jakoby sobě zboží jeden každý z nich a poklady své domácí v celosti zachovati mohli, byť krásně i o vlast všickni přišli, s tak velikou snažností i úsilím nad zlatem a stříbrem svým ruku drželi a s ním se, jak mohli, ukrývali a skrbili. Když pak přišlo k bitvě, téměř větší díl jich v nohách a ne v rukách radu i zmužilost svou měli.

Alstedius také nic zvláštního mimo jiné nemá, kromě že jistí, že z českého vojska jak na bojišti tak potom i na utíkání do 6000 pomordováno.

V aktách pak obecných od Michala Lundorpa vydaných v dílu II. na str. 906., 908. dokládá se, že v bitvě té nezůstalo lidu z obojí strany přes 3000; po straně však císařské víceji nežli po naší. Jiní ibidem na str. 911. píší o 6000.

Těž také doložím *jedenáctou* zprávu jednoho šlechtetného ¹⁶²⁰ a pravdomluvného a prozřetelného muže z krajanův mých, kterýž v tu dobu byl v počtu konšelův Novoměstských a toho dne nedělního po bitvě dle povinnosti naň od úřadu vzložené mnohých věcí platných se dotýkal. Ten tedy v pamětech svých toho roku a dne věci zběhlých zaznamenal sobě o tom nešťastném pádu našem v slovích a v smyslu následujícím toto:

„V neděli 21. po sv. Trojici — k nížto v kalendáři jeho českém přiloženo jest evangelium o uzdravení syna králíkova, a ne, jakž strana druhá jistí, o penízi daně, leč snad Římané v církvi své něco jiného ten rok zachovávali (Skála) — stala se porážka veliká mezi lidem císařským a českým, kdežto císařští obdrževše pole, byli by ještě toho dne lehkou ranou Prahy dosáhli. Nebo jsouci zděšeno všecko množství soldatův českých tou znamenitou jich porážkou, kde jen a kam kteří z nich cestu před sebou viděli, tam utíkali, ba ani hlubokosti řeky Pražské se neděsíce, nýbrž jako ňákou silnicí na koních i pěšky, čímž se jich také nemálo ztopilo, skrze ni plouli a bředli, jak kde stačovalo, k Starému i Novému městu pospíchající. Tudy také i sám jeden nejvyšší moravský, Stubenful, přebředl a k rathouzu Novoměstskému všecek zmákaný na koni příjev, žádal přítomných, aby mu buď místo vykázali aneb oheň k vysušení se zanítiti poručili. Čehož i užil spolu s jinými.

Ale sami vozové špižní z Bílé hory k Hradčanům před nepřitelem pospíchající zhájili soldatům císařským toho dne do Prahy přijítí a to tím: když v tom utíkání nemohvši jim s Bílé hory se spouštějícím cesta vozová v tom ouvoze postačovati, an jeden přes druhého chtěl dříve utéci; tedy zapletvše se dohromady, díl dobrý se jich zpřevracel, tak že jimi jako šanc nějaký v těch úvozích před Pohořelskou branou byl udělán. Z čehož souditi patrnou pokutu boží na pyšné uvedenou a zase znamenité opatrování božské v zvrácení týchž vozův. Nebo kdyby se bylo toho nestalo, a soldati císařští do Prahy v tom svém rozpálení přišli, byli by všecky napořád vinné s nevinnými beze vší milosti mordovali, nešanujíce ani toho dítěte malého, jakž neřkuli sami potom to mluvili, alebrž i sám kníže Pražanům při audienci to oznámil, doloživ slov těch: aby pánu Bohu děkovali, že v té vzteklosti první chasa jeho a císařská do města se nedostala.

Zatím té noci, jdoucí na pondělek, král Fridrich s královnou i se všechněmi svými dvořany předními i s fraucimorem do Starého města z hradu Pražského se obrátil a nejdříve do domu Langenbrukova, na rohu proti kostelu jezuitskému, se vstěhoval; koruna pak s jinými klenoty a pri-

1620 vilegiemi složena na rathouze Staroměstském. Odtud potom, srozuměv, že by tu sebou nebyl hrubě bezpečen, odebral se ještě té noci do domu Valentina Kirchmajera z Reichvic, primasa Starého města Pražského, i s královnou. Kníže pak z Anhaltu, hr. z Turnu a Hollachu, generalové čeští, drželi radu noci té v domě Jana Jezbery z Kolivé hory, k čemu by krále míti měli, zdali aby v zemi setrval či z ní jinam někam na bezpečnější místo se uchýlil; až naposledy zůstáno na tom, aby poslední věci jakožto jistší se ujali, a tím ranněji vyjeli z měst Pražských, jak nejpríhodnější a nejbezpečnější bude se jim cesta ta šikovati.

Mezi tím vojsko české rozptýlené, které mohlo ještě za světla do Prahy dne nedělního přijíti, netřelo se nikdež moci a bezděk měšťanům do příbytkův jejich, což bylo věc nad míru podivná, nýbrž toliko na ulicích kvartýry své za vděk přijímalo, neb jich žádný do domův mimo jich nejvyšší pouštěti nechtěl. Pročež noci té na sta ohňův sem i tam po ulicích a ryncích Starého i Nového měst Pražských se spatřovalo, střechy, pokudž kde které dosahovati mohli, byly trhány, krámové dřevění boření a na oheň metání, při nichž se chasa pomákaná sušiti a zhrívati musila. Bylo jistě člověku hrozo a litostivo na to množství soldatův našich se dívati. Měli však všickni měšťané svobodu mezi nimi sem i tam choditi, protože se žádnému v nejmenším neubližovalo, nýbrž tu celou noc tak ticho po vší Praze bylo, jako by třebaš v čas nejpokojnější se to dalo.

Ale na ráno v pondělí, jak pan Bůh den dal, hned tak hlučné troubení, bubnování, do vozův zapřahání, na koních onde i onde po městě harcování se slyšelo a spatřovalo, že člověk jsa zděšený nevěděl, co dělati a nač pomyslití má. Král zajisté s královnou, kteráž, dobřeli se pamatuji, na rukou svých kníže mladé Ruprechta držela, vsedvše na koně, i jich všecek fraucimor ven z Prahy Horskou branou — při níž dobrou chvíli na hejtmana Staroměstského, Jana mladšího Petrářka, při ní tehdáž nepřítomného, čekati musili, až jim otevřítí poručil a za to, jakž někteří to jistili, od krále drahou medalji v daru dostal — k Nimburku pospíchali, a někteří z nejvyšších úředníkův s nimi, totiž Bohuchval Berka a Václav Vilém z Roupova, nejvyšší purkrabě a kancléř kr. čes., omluvivše se před obcí Pražskou, tu při bráně na odjezd královský smutně se dívající, jak nedaleko za město krále vyprovodí, že zase mezi ně konečně navrátiti se chtějí; s čehož však sešlo. Za nimi také hned v patách i ten veškerý lid válečný z města se odebral, tak že do poledne Praha opět prázdná hostí takových byla.

Pod tím pak od lidu městského sem i tam běhání a dě- 1620
šení se lidu císařského nastávalo. Ale potom po obědích trubou k knížeti bavorskému od stavův v Praze na ten čas pozůstalých někteří vysláni byvše, o příměří a pokoj s kommissari císařskými, mezi nimiž i Pavel Michna byl, bedlivě jednali, až i dne outerního po ohlášení se jim v tom, k čemuž též Pavel Michna stavy nejvíce vedl, že J. M. C. za krále a pána svého a žádného jiného nemají a neuznávají, akkordu dosáhli; nebo hned kvartýrové po městě lidu císařskému se dělali. Soldati pak císařští přicházející podlé dovolení jim daného do Prahy, hledali po domích soldatův českých, a kde kterého našli, toho každého bez milosti zdrancovali a zabili. A to se tak toho celého téhodne protahovalo a provozovalo.

Následujících pak dnův domové znamenitějších a bohatších pánův, rytířův a měšťanův každé noci velmi zhusta se vybíjeli a plundrovali, z čehož znamenitý zármutek, pláč a nařikání pocházelo. Nebo k mnohým lidem městským onakým, když proti nadálosti jich u nich peněz a klenotův málo nacházeli, sukruťnými a prvé neslýchanými mukami až právě do umoření lidí přistupovali, jakž se toho mezi mnohými jinými i Martinovi Fruveinovi z Podolí v Starém městě od jednoho hraběte z Sulcu, kterýž mu celé lůno vypáliti dal, na Novém pak městě Bartolomějovi Zlatému a M. Václavovi Vlaverýnovi, osobě radní, dostalo; z nichž obadva krutě pověšení a na těle svém trápení a trýznění byli. Při některých pak domů i v bílední beze všeho ostychu drancování, když jim bylo odpiráno od lidu domácího, i drahně osob pomordováno, jako na Koňském trhu při plundrování příbytku Pavla Zahořanského, příjmím Hluchého, někdejšího faktora neb regenta pánův z Švamberka, když soldatům do domu vskočiti bránili, jest jich jedenácte od sládkův a podruhův zbito. Toto také dalo se více od dotčené chasy domácí na Poříčí, kdež nemálo vojákův císařských tou měrou z světa sklidili, ovšem proto, aby i oni kořisti jejich byli účastni.

Naposledy k té vši bídě a na nejvyšší zlehčení národu našeho českého vydařil se kteréhosi dne brzy po vítězství jeden Francouz (kteréhož sem já také sám očima máma v tom způsobu po příkopích u sv. Martina jedoucího viděl), že jsa čistovanitě nahý a sedě na koni, hlavou a obličejem svým k ocasu obrácený, jezdil tak sem i tam po Praze, drže ocas koňský v ruce a na hlavě pak měl maděrku uherskou s dlouhým perem modrým, přes rameno pintu zelenou, na níž s jedné strany mušket a s druhé kord zavěšený visel, a před ním šli hudeci tři hraje na housle; on pak divně se na tom koni přetvářev a nestoudně roztahovav povolával nahlas všelikými

1620 slovy potupnými a hanlivými jak na krále, královnu, tak i na celý národ náš český, v čemž nebyl od žádného pokárán.“

Dále z strany vyhledání jistého počtu lidí v tom setkání zbitých dal mi týž šlechtný muž zprávu takovou: „Když docházely císaře zprávy rozdílné o tom, jak mnoho tisíců pacholků zhynulo na Bílé hoře, tak že i sám Bavorský to jemu jistiti směl, že by do desíti tisíců lidu tehdaž padnouti mělo; tedy císař, podiviv se tomu a chtěje vyzvěděti to s gruntem, učinil poručení schvální knížeti Karlovi z Lichtenšteina, aby se vši bedlivostí postaral se o to, jak by se to mohlo vyhledati s dostatkem. Kníže nemohv přijíti na žádný jiný prostředek lepší, nařídil to při Pražanech všech tří měst Praž., aby, oberouce k tomu osoby přísežné (někteří pravili, že to bylo vzloženo buď na rychtáře městské, buď na písaře jejich), vypravili je s hrobníky na Bílou horu, a ti aby všechna ta těla zbitá k šachtům zdělaným snesli a při pochovávání jich na vruby obzvláštní počet jich vyznamenali. Což když se stalo, a osoby přísežné dotčené vruby při úřadech složily, že se těch těl pomordovaných nemnoho více přes 1600 shledalo a sečtlo.“

Některé ještě více zprávy nalézají se v aktech obecných Michala Lundorpa, kteréž budou moci se odtud časem svým také sem vepsati, když sem na ten čas dotčené knihy dostati nemohl.

Ještě i tuto třetí zprávu od dotčeného muže šlechtného sem dostal o bitvě Pražské:

Když po vzetí Prahy jistí regimentové císařští i bavorští byli položeni do Prahy, a nejvyššímu Baurovi dostal se za kvartýr dobrý díl Nového města Praž., tedy týž Baur pozvav k sobě jednoho dne na panket Prokopa Dvoreckého, Bohuslava z Michalovic, ano i celý úřad Novoměstský (z jichžto počtu týž Luk. Karban také byl a tu s jinými při tabuli seděl) činil jim obšírnou zprávu, jak se to při té bitvě dalo, doloživ mezi jinou řečí toho: Poněvadž spadl na něho a nejvyššího Šmida los ten, aby podle jízdy k tomu také obrané outok na nepřitele nejprvnější udělali, že sou se tak zachovali. Ale naši, stojíce nad nimi mnohem výšeji v forteli dobrém, že do nich co do nějakého pacidla tak mírně a platně stříleli, že s těžkostí která rána šla jim nadarmo, nýbrž chasa jich obou jedna přes druhou před očima jejich se kácela. Což když nejvyšší spatřili, nemajíce za jiné, než že Čechové i jiným regimentům tak udatně odpírají, křičeli na své ostatní soldaty, aby coufali zpátkem; nebo pro hustou mlhu, kteráž v tu chvíli nad nimi se vznášela a nedala ani dýmu, od prachu ručníčného způsobenému, vzhůru do povětří se táhnouti, jiných

svých tovaryšův ani nepřátelského lidu, co by se mezi nimi 1620 dalo, obhlídnouti nemohli. V tom po malé chvíli počala se táž mlha a dým s ní vyzdvihovati vzhůru, a general Tyllý, byv tu také nedaleko přítomný a znamenav to zdaleka, že naši regimentové již se v hromadě míchají a k utíkání strojí, vytrhv spěšně mečík svůj z pošvy, objížděl jak tyto dva regimenty znuzené tak i jiné celé, a volaje hlasem vysokým „Victoria! Victoria!“ k tomu všechněch popudil a posilnil, že obrátivše se zpátkem na lid náš, velmi udatně teprva dotírali naň, až jej na dokonalé pozoufání a utíkání přivedli.

Naposledy nacházím ještě toto dvě z strany bitvy Pražské zaznamenáno od zástupcův pře falcké:

Předně, že nějaký jezuita P. Johannes Rho v orací své vlaské — kterouž učinil o vítězství Pražském a říkal ji vůbec v městě Senys, a potom v Mediolanu léta P. 1621 buď sám aneb někdo jiný vytisknouti dal — směl za věrnou pravdu jistiti a doložiti toho, že mezi jinými praporci královskými našel se jeden s nápisem vlaským takovým: „Più tosto Turco che Austriaco“ (raději turecký, nežli rakouský). Ješto jest pouhá smyšlenka a báchorka jezuvitská, poněvadž žádný z papežencův ani z jiných lidí počestných, kteřížkoli při té bitvě přítomni byli aneb na ty praporce a kornety Čechům odňaté a Bavorskému přednešené se dívali, neřekne ani s dobrým svědomím říci moci nebude, aby jaký takový nápis na kterém z nich buď sám spatřiti aneb od koho něco toho doslechnouti a vyrozuměti měl; an proti tomu jeden autor katolický jmenem, ač smyšleným, Constantius Peregrinus, ješto to celé tažení vojenské do Čech hraběte Bukvoje, kteréž ve 4 měsících vyřídil, bedlivě vypsál, to zřetelně jistí, jako i autor zprávy té šesté, málo výše přivedené, že na předním praporci krále Fridricha — kterýž sem já také začasťe svýma očima s tím malováním a nápisem na bílém damašku, dobřeli se pamatuji, vidal — stála sphaera coelestis, to jest koule hvězdářská oblohy nebeské, s slovy těmi: „Diverti nescio!“ Což ač dotčený král mnil neb rozuměl o stálé udatnosti a neproměnnosti svědomí svého dobrého, nepřátelé však a sokové jeho že vykládali mu to na jeho žádost cti nezřízenou. Na jiném pak žádném praporci českém nic tomu podobného neznamenal, jakkoli sice v jiných příčinách proti kalvinistům byl by příliš jízlivý a nezamlčel na ně nikdy nic, což by jim k ouhoně a zkrácení jich sloužití a je v ošklivost a nenávist nákou uvéstí mohlo.

Druhé, že sami škríbenti papeženští nemohou se v tom pěkně srovnati za jedno, komu by z těch dvou osob pochvala vítězství Pražského, kteréž klade se za věku našeho největší

1620 a nejslavnější, vlastně připsati se měla, zdali Bavorskému či Bukvojovi čili oboum ze spolka. Theon. Cormantolus (jest jmeno falešné), jezuvita, přivlastňuje je oboumdvoum zároveň, Constantius pak Peregrinus samému Bukvojovi. Ale v tom nedává jim za pravé jiný škribent bavorský, jmenem smyšleným Berchtoldus a Rauchenštejn nazvaný, in suo Constantio Peregrino castigato; nýbrž připisuje to všechno zcela a zouplna samému toliko knížeti bavorskému a Bukvojovi zprosta nic, protože kníže byl nejvyšším vůdcem a pánem vojska svého, též předním neb hlavním kommissařem císařským, Bukvoj pak toliko generaleitnant a místodržící císaře Ferdinanda. Kterak by pak se to dobře třebovalo, aby generaleitnant s vrchním pánem a vůdcem polním v dotčené pochvale srovnán a jemu za spoluúčastníka v té věci připojen býti měl? a to ještě i pro tuto druhou i třetí příčinu: že Bukvoj nikda na žádnou bitvu s nepřítelem nemyslíl ani k ní od osoby své neradil, nýbrž že šel toliko na to, aby tu zimu v hojných a skvostných kvartýřích moravských převálet mohl; když pak Bavorský jakořka bezděk dohnal ho k tomu, aby spolu s ním na Čechy ku Praze táhl, že ani tehdyž nic platného nesvedl a dovésti, byť i chtěl, nemohl pro tu ránu svou nebezpečnou, jejížto příčinou musil ustavičně v vozu neb v senftě svém se zdržovati po ten celý čas, co též boj na Bílé hoře trval, anobř že byl spíšeji velikou příčinou obmeškání toho, pro něž kníže dne sobotního, když nepřítele v širých polích v šlachtorduňku stojícího dostihl, potkati se s ním příhodně a vinšovaně nemohl, poněvadž přitáhl k němu toho dne velmi pozdě s lidem svým.

O tom vítězství Pražském skládali a drželi jezuviti s jinými papeženci mnohá kázání a orací, jak v říši a ve Vlaších, tak i ve Vídni. Pater Jan Rho měl a vydal takové kázání v jazyku vlaském v městě Senys, Adolf Šulken v latinském v městě Rejně Kolíně a pater Sabinus, kapucín, v Vídni před vlastní osobou cis. Ferd. 8. Nov., vše léta tohoto. Kteréhožto kázání summu z akt Lunderpových vytaženou tuto pro lepší vyrozumění položím, až bych celého připsu dojíti a přeložený do češtiny sem vepsati mohl. O němž Justinus in suo Mysterio Iniquitatis seu Secretis Secretor. Turco-papisticis Consid. 1. p. 9. svědčí to: že jest vši ukrutnosti plné, i podlé naučení jeho že jest potom exekuci Pražská roku následujícího vykonána.

Za základ téhož kázání vzal sobě Sabinus slova z 2. knihy Mojž. 15. 1. 2.: „Zpívati budu Hospodinu, nebo jest slavně

zveleben; koně i s jezdcem uvrhl do moře. Síla má jest 1620 Hospodin, nebo vysvobodil mne.“ Jak tedy Mojžíš a synové izraelští zpívali píseň tu Hospodinu, že týmž způsobem i Videnští, anobř celá katolická církev má slušně a s právem na všeliké nástroje hudebné Boha z toho vítězství chváliti a oslavovati.

Po takovém přístupu rozdělil kázání své na tři částky. V první ukazoval, jak nevděčně, nezdvořile a mrzutě zacházeli s císařem rebellové čeští. Příklad té české nevděčnosti že byli onino Egyptští, jak se chovali k synům izraelským. Tito že činili jim od sebe všecko dobré, aneb raději Bůh skrze ně a pro ně; oni pak Egyptští že odpláceli se židům vším zlým. Nebo jako předně Bůh poslal jim Josefa časně a dříve nežli ten sedmiletý hlad na ně dolehl, ale Egyptští s tím se vším chtěli lid izraelský docela vyhladiti, metajíce pacholátka jejich v nově zrozená do řeky Nylu: takž také vzbudil Čechům dům rakouský, skrze něj ochraňoval Čechy před Turkem mnohomnožství let. Potom napomínal Egyptských před nastávající zkázkou zázraky mnohými. To podobně činil i v král. čes., dávaje mu výstrahy mnohé před tou zkázkou dokonale.

V druhé částce dával císaři naučení, co činiti má s těmi rebelly svými, totiž to, k čemuž vede ho duch Boží v žal. 2. 9.: „Roztlučeš je prutem železným a jako nádobu hrnčířskou roztríštiš je“. Ale poněvadž rebellové jsou dvojí, panstvo přední a lid obecný, pročez aby hlavatější sobě pod nohy podložil a zkontrol je na nejvejš, až by podtud více hlavy pozdvihovati nemohli. A ač dosavad byl beránkem tichým a milostivým; nyní však aby se zachoval k nim podle spravedlnosti přísně jako lev. Lid pak obecný aby jako nádobu hrnčířskou roztrískal, zachovav se v tom dle řeči boží, k Jeremiášovi proroku stálé: „Vstaň a sejdí do domu hrnčířova atd.“, to jest: „Odejmi jim všecko to, cožkoli před očima božíma a tvýma, císaři, nemilé jest, jako svobody jich starobylé, majestát na náb. od Rudolfa jim daný, protože vztahuje se k úhoně a k zkrácení koruny jeho.“ To když stane se, že aneb láskou a milostivostí, aneb trestáními přísnými Bohu i sobě je vy-získá a nadělá z nich dobrých a věrných poddaných.

Pakli by se císař nezachoval tím způsobem k jedněm i druhým, tedy že se jemu i všechněm jiným vůbec v tom zjevně a neukrytě osvědčuje před Bohem a to jemu předpo-vídá, dříve než dvě léta pominou, že přijdou na něj neřesti daleko těžší. Nyní zajisté že čas veliký jest, zvony slévati a Boha nepokoušeti, nechceli císař býti účasten pohružky Achabovi onomu učiněné skrze proroka božího: „Poněvadž jsi

1620 pustil z ruky své k smrti odsouzeného, buď život tvůj za život jeho a lid tvůj za lid jeho.“

V poslední částce prostíral naučení, jak se mají chovati k Bohu věrní za to vítězství, aby nevděční nalezení nebyli: 1) Aby poznali při sobě to, že jsou toho ne mocí a silou svou, ale z pouhého požehnání božského dosáhli. Nebo jakž Judas Machabejský pověděl: „Ne na množství vojska vítězství v boji záleží, ale s nebe jest síla“, a jakž David těšil se proti Goliášovi: „Ty jdeš ke mně s mečem a s kopím a s pavezou, ale já k tobě jdu ve jmenu Hospodina zástupův, Boha vojsk izraelských, kterémuž jsi ty utrhal.“ 2) Aby činili z něho Bohu děkování srdečné a žádali ho ještě za další požehnání, pomoc a stráž přede všemi úkladníky a nepřátely jejich. Co jest pak důkův činění, jediné klíč, jímž se dvěře milosrdenství božího odmykají? K tomu také že je všecky napomíná i apoštol Páně sv. Pavel řka: „Ale Bohu díka, kterýž dal nám vítězství skrze pána našeho Jezu Krista.“ A poněvadž ještě není po všem, a ta saně zlá pozdvihuje vždy předce vzhůru hlav svých a činí úklady divné poznovu, i protož že potřebí jest, Boha prositi nábožně za přetržení všeho toho, což by se ještě budoucně na ně valiti chtělo.

Některé příběhy hned po bitvě Bělohorské.

Císař vydal mandát vůbec, zapovídaje v něm všechněm těm agentům, ješto se dosavad v Praze při dvoře krále Fridericha aneb při expedicích právních zdržovali a věci lidské řídili, aby podtud k komoře říšské žádného přístupu svobodného neměli, mnohem pak méně od ní trpíni byli, a věci od nich přednesené fedruňku jakého docházely.

K tomu stavové arciknížetství rakouského vypravili vzácnou legaci k stavům mark. moravského, napomínajíce jich s dostatkem, aby milostí císařskou dále nezhrzeli, nýbrž ku poslušnosti poddané zase se neprodleně navrátiti hleděli. Totéž stalo se i od stavův král. čes. skrze psaní, v němž vypovídali Moravanům sjednocení a smlouvu s nimi zavřenou, prosíce jich, aby příkladem jejich císaři se kořili a k další záhubě země a vlasti své ani samých sebe, ač chtěli, aby jako nepřátelé zkroceni nebyli, samoděk přičiny nedávali.

Ale Moravané nedbavše na ten čas ještě nic na to vzkázání stavův obojích, protože jich Henrich Mates z Turnu na předešlém úmysle jak králem Fridrichem tak i Betlénem Gáborem posilňoval, neseděli s pokojem; nýbrž opustivše některá místa v Rakousích, všecko všudyž v tom vůkolí vyplundrovali, zvláště na gruntech pánův a vrchností katolí-

ckých, Ulrichskirch vypálili, Wolkersdorf a Grečenštein opu- 1620
stili, kromě zámku, na němž nechali něco lidu. A poněvadž
na též hradě měli dostatek profiantu všelijakého jako i mu-
nicí, pročež císařští usilovali o to, aby je aspoň fortem
někým z něho vypudili. Tou příčinou přitáhli k němu tiše
28. d. listopadu s pěti kornety rejtharstva a některým pra-
porcem pěchoty a rozhodili při něm petardou bránu přední.
Však že nemohli tak pojednou přepravit se přes příkopy
k bráně druhé, i museli s ztrátou něco lidu zase odtud, bez
vyřízení úmyslu svého, zpátkem odtáhnouti a obrátiti se
k Altenburku, požádavše měšťanův a soldatův tam zůstáva-
jících, aby se jim dobrovolně poddali.

A ač Betlén Gábor, uslyšev o nešťastném pádu král. čes.,
neřkuli lid krajský uherský zase domů rozpustil a před od-
jezdem svým z Prešpurku velikou sbírku neb kontribuci na
obec tu uložil, ale potom také i sám osobně do města Košic
s dvorem svým se obrátil: nicméně lid uherský, co ho
ještě zůstalo v Rakousích Dolejších, vždy předce tam veliké
štráfy a škody obyvatelům dělal; z nichžto sebravši se 12. d.
listopadu tovaryšstvo, okolo 6000, udeřili na kvartýry kozá-
kův a drahně osob z nich pošavlovali, kvartýr jim zapálili a
dosti hojně kořisti od nich nabyli.

V Čechách pak nejvyšší Heřman Fraňk, kterýž se zavřel
na Táboře po bitvě Pražské, žádnou měrou císaři ho pod-
dati nechtěl: pročež bylo nařízeno od Bukvoje, aby s boři-
cími kusy pospíšili z Prahy a přičinili se k tomu opravdově,
jakby téhož Fraňka z toho hnízda uimi vypuditi a vykouriti
mohli. Ale on spolu s soldaty svými nic na to nedbal, nýbrž
brániv se císařským udatně, do pěti šturmů jim odehnal a
znamenitou škodu lidu zdělal.

Po dobytí města Buděšína markrabě z Jegerndorfu zdržo-
val se za dosti drahný čas s lidem svým okolo Gerlice zašan-
covaný; ale nemnoho co platného s ním dovedl, jakkoli ne-
jednou pokoušel se o to, aby lid saský při Buděšíně se zdržu-
jící přepadnouti mohl, až jedné chvíle setkavše se sasští
s Jegerndorfskými houfy mezi Eisenrodou a Nechrnem potý-
kali se vespolek samou toliko střelbou velikou, z kteréž sas-
ští na Slezáky 170 ran udělali, a markraběcí spláceli se jim
zase ze čtyř děl, což až do večera trvalo. Tu potom zase
obojí obrátili se do fortele svého, a sasští noci té dostali se
zpátkem k Buděšínu.

Brzo potom šermicli koštoval markrabě opět štěstí svého
jiude, a vzav k sobě 14 kornetů jízdy a 11 praporeč pěchoty

1620 i některý kus střelby větší, přiblížil se s nimi až k samému Buděšinu, a zastaviv se za vrchem jedním na silnici Gerlické, rozkázal nejvyšším svým, aby v osmi stech se 2000 mušketýrů na nepřitele táhli a jemu škodu nákou učiniti hleděli. O čemž zvěděv kurf. saský, nemeškal se sám osobně s praporcem svým dvorským a s jinými houfy svými do pole proti markraběcím vytrhnouti, očekávaje, k čemu by se dále strojili. Ale když oni neměli se k žádnému potkání, nýbrž tou cestou, kterouž přitáhli, zase přeč vandrovali, pročez ani on nechtěl se s nimi dále zaneprázdnňovati, ale uvedl lid svůj zpátkem do ležení.

Pod tím pak vypravil 20. d. listopadu z tábora polního 2 kompagnie jízdy a některé sto pěchoty do Dolejších Lužic k městečku Forstu, při němž jest dvojí hrad pánům z Biberšteina náležející. Ti dostavše se před ně, otevřeli sobě bránu jakýmkoli prostředkem a vpravili do něho mušketéry, sami pak rejthari zůstali před městem. A napadvše v témž městečku tři kornety rejtharstva slezského s jedním praporcem knechtů, zastihli je. téměř všechny na odpočinutí, protože příliš ráno bylo. Nicméně jízda přišedvši spěšně k koním svým, proprala se skrz mušketéry saské, jakkoli oni dávali na ni oheň silně, až ven z města. Ale trefivši tu na rejthary, byli od nich obrácení zase do města a musili se po druhé proraziti skrze pěchotu, až vždy předce druhou branou ven z městečka zutikali. Za nimiž však jízda saská sháněla se dobře na míli a postřílela z nich osob drahně, praporec pak pěchoty mínil uchýliti se z městečka časně na ten jeden zámek; když však sasští stíhali ji v patách, tou příčinou nemohla jim uskočiti, nýbrž ztrativši tu leitnanta a fenricha svého s praporcem, ostatní na dile pobiti, na dile pak okolo 185 osob na živě zjímáno. Od kořisti našli sasští summu nemalou. Nebo dostali tam 40 vozů vrchovatě naladovaných, na větším dile o šesti koních; na nichž byly veliké truhly, zlatými a stříbrnými klenoty, ano i drahým hedbávným šatstvem i jinými znamenitými svršky a nábytky naplněné, což na mnoho tisíců zlatých se šacovalo. Někteří měli za to, že ty věci náležely některým velikým pánům z král. čes., kteréž dali sobě v místo to sněsti úmyslem tím, aby je sobě někam do bezpečnějšího místa v markrabství brandenburském dopravití mohli, obávajíce se neštěstí a proměny zlé v Čechách.

Zatím pak kurfiřt saský, srozumívaje, že Gerlice, Žitava a Lubava, města přední v markrabství lužickém, na jeho psaní přívětivé nic dbáti a milostivé podání císařského k sobě přijíti nechtějí, vypravil se sám životně se všim vojskem svým k městu Lubavě, vzkázav úřadu a obci, zdali by

se aspoň již jemu dobrovolně poddati a sobě usrozměti 1620 chtěli. Že však ještě ani tehdaž nechtěli k ničemuž tomu přistoupiti: pročež rozkázal střeliti ke zdem městským velmi silně a dohnal tudy obyvatele, že vidouce opravdovost takovou a za ní hned v patách následující nebezpečnosti jim všechněm, poddali se kurfirštovi i s 600 soldatů markraběcích; nebo nebylo naděje, aby jim markrabě na retuňk přispěti měl. Pročež propuštění jsou se všechněmi věcmi svými, až i s praporcem, kterýž kurf. fendrichovi zase navrátil.

Na to vzdání rozmyslili se i Koubsští a utekli se dobrovolně k kurfirštu pod ochranu, nevyčkávané obležení žádného.

Poněvadž pak kurfiršt pro zimu krutou nemohl na ten čas nic víceji bráti před sebe, tou příčinou navrátil se zase zpátkem i s lidem k Buděšínu, vzkázav do Žitavy k hejtmanu Nosticovi: poněvadž dobře ví i na oko vidí, v jakém losu byl by neřkuli on s soldaty svými, ale ovšem i pán jeho předešlý postaven; protož že se mu v tom milostivě zakazuje, pokudž mu město dobrovolně vzdá, že má od kurf. milosti a pardonu užiti, pakli ne, tedy že statkové jeho všickni budou mu pobráni, a on k nim podtud více nikda nepřijde. Načež dotčený hejtman dáváje odpověď svou, vymlouval se kurf.: ačkoli on od osoby své nebyl by odporen, podání takového milostivého užiti; poněvadž však mimo něho zůstávali by na místě ještě jiní hejtmané tři, že tedy kurfiršt ráčí moci snadno to při sobě souditi, že by on samotný nikoli s to býti nemohl, čehož při něm kurf. psaním svým milostivým vyhledávati ráčí, nemaje nad hejtmany ostatními moci a komandy žádné. —

A poněvadž soldati ti královští, ješto při vzdání města Buděšina odtud vytáhli, za několik měsícův platu měsíčního nedostali od knížat a stavův slezských, tou příčinou přitáhli jim v sedmi praporech silní do Vratislavě a žádali býti zaplacení od nich. Pročež knížata a stavové, nechtíce býti proto v pomluvě nějaké, ukojili je předně penězi za čtyry měsíce, a na ostatní službu dali jim od sebe přiznání psané, že budoucně i v tom restu spokojeni býti mají.

*Psaní Fridricha falc. k sjednoceným stavům říše. *)*

Král Fridrich nepominul přátelské a zarmoucené psaní odeslati k sjednoceným knížatům a stavům říše z města Vratislavě 21. d. listopadu v smyslu takovém:

Že nemohl toho pominouti, aby jim dle své předešlé zvyk-

*) Ruk. díl IX. str. 1641. Red.

1620 losti jak o celém příběhu království svého českého a zemí k němu přivtělených, tak obzvláště o tom, což jest se koly v neděli 8. listopadu mezi jeho a strany odporné armádami při nenadálém setkání polním zběhlo, pravdivé a dostatečné zprávy učiniti neměl. Což vše že se zběhlo příčinami a způsobem tímto.

Když se král na sedm nedělí při vojsku svém v ležení polním životně zdržoval, žádného nebezpečení se neostýchaje, nepřítel pak ustavičně jen na to šel, aby mu z rány ucházel a čas daremně protahoval, až naposledy, nic na to nedbaje, že armáda královská netoliko táhla mu po boku bez přestání, ale i dosti daleko jej předstihala, blízko ku Praze se dostal; král s vojskem svým toho mu na všech místech nijakž zabrániti nemohl, poněvadž tu téměř troje vojsko nepřátelské, jmenovitě Bukvojovské, bavorské a Don Baltazarovo pohromadě bylo, a v příliš veliké síle a počtu se nacházelo.

Proti tomu po straně královské lid válečný byl i na počet hrubě ztenčený, i municí a zbraněmi náležitými slabě opatřený, ovšem pak za příčinou neplacení mu služby měsíčné, poněvadž v prostředcích k tomu potřebných všudež téměř nacházeli se nedostatkové velicí, žádné volnosti v ničemž králi a nejvyšším svým neprokazoval, k tomu pomoci zakázané příliš dlouho nepřicházely: pročez že naposledy k tomu pohříchu přijíti musilo, když nepřítel se vši mocí svou na jeho armádu dotíral, a někteří sice z soldatův jeho, chovajíce se dobře, lidu nemálo mu položili, že větší díl jich velmi brzo z pořádku svého vystoupil, na různě se roztrhal, ano i na utíkání vydal, až k tomu potom i celé vojsko k znamenité nepřiležitosti spolu s sebou přivedl, tak že král nepříteli v předsevzetí jeho pochod svobodný pustiti musil. Skrze což on dosáhl fortele velikého, dostav se až k samým městům Pražským.

A poněvadž netoliko hrad, ale také i všechna tři města Pražská byla v tu dobu v takovém způsobu a termínech postavena, že nebylo jim možné ani podobné, dále se držeti a moc nepřátelskou vystáti, králi pak že nejpřednější rady a officírové vojenští radili k tomu: z té příčiny že jest z potřeby nevyhnutelné, aby sobě spolu se svou nejmilejší manželkou a mladým pánem z přítomného nebezpečení pomohl, nepříteli do rukou samoděk nepřišel a tudy diškreci a prozřetelnosti jeho poddati se nemusil, přeč z Prahy vyjel a do knížetství slezských do města Vratislavě poustoupil k cíli tomu, aby se tam s knížaty a stavy slezskými, jako i s Moravany a s králem uherským o to uradil a narovnal, co by dále v při-

čině té před sebe vzíti a kterak by napotom poznovu k tomu 1620 podstatně přikročiti měl, aby netoliko ostatní země své sobě zdržeti, alebrž i toho všeho, oč tak nyní přišel, s pomocí božskou zase dosáhnouti mohl.

Tu pak nešťastnou a nenadálou příhodu že král připisuje, mimo již výše připomenuté příčiny, obzvláštně tomu, že strana evangelická tak jednosvorná mezi sebou není, za jednoho člověka při sobě opravdově nestojí, a jedni druhých skutečně nefedrují a nezastávají, jak se to po straně papežské zřetelně děje; nebo že ona až dosavad všecku svou možnost a úsilí na to vynakládala, až sobě tolikerou armádu vojenskou spravila a ji všemi spůsoby v celosti a podstatě sobě zdržeti a zachovati se snaží.

Ale jakž jest se již koli to stalo, že to vše pánu Bohu všemohoucímu poroučí, jeho za to žádaje, aby netoliko nic horšího a škodnějšího nenásledovalo, nýbrž aby za času strana evangelická na něčem jistém veřejně a dokonale se ustrnula a věci svých hrdinsky a zmužile v těchto nejtěžších a nejnebezpečnějších přibězích se ujala a na hotovost neležité trvala. Jakož pak že podlé jeho zdání knížata a stavové sjednocení nyní obzvláštně měli by k tomu příčiny mnohem podstatnější, aby, příkladem horlivosti papežencův a ligy i pomocníkův a náhončích jejich, s podobnou vroucností a živostí za jednoho člověka se spojili a při sobě neustále trvali, pomyslice za času na prostředky ty, aby štěstí svého, jak nejvýše jim možné, pokoštovali, jakž to druhou stranu činiti na oko spatřují, a postarali se o to vším úsilím svým, jak by Spinolu zase z říše a z krále Fridricha i z bratra jeho knížete Ludvíka Filipa zemí dědičných opravdově a statečně vybili, ponevadž král, jakž se naděje, ne něčeho jiného, nýbrž toho na unii a obci evangelické dobře jest zasloužil, ovšem pak při ní a pro ni všeho svého jmění i důstojenství mile vynasadil, ano i dosavad ještě o to náležitě pečuje a stará se, naprosto nic nedbaje na ty veliké škody a závady, k nimž jest již jak v svých vlastních zemích, tak i jinde skrze túž věc přišel, aby to, čímž takkolivěk z strany kontribucí a sbírek svolených do pokladnice unie povinen jest, zcela a zouplna od lidí jeho složeno a vypraveno bylo, byt pak se s tím za některý čas krátký trochu prodlelo.

Pročež že nenaděje se, aby tudy té smlouvě a porovnání v Ulmu stalému, kteréž předně a obzvláštně ligistům k dobrému pohodlí jest zavřeno, a oni je svými rozmanitými praktikami nebezpečnými a tím skutečným jeho a celé unie nepřátelům pomoci a fedruňku činěním i v mnohých jiných případech sami nejdříve protrhli, jaká ujma a zkrácení státi

1620 se mělo; nýbrž že mnohem spíšeji na tom salus evangelicorum communis, všeobecné dobré a pohodlí největší vší strany evangelické, což za vrch všeho práva jímno a držáno býti má, záleží, a ona ničehož svévolně v tom neobmešká a sebou scházeti nedá, aby toliko při náboženství a tak draze dobyté svobodě a privilegiích svých starobyklých přichráněna a zůsta-vena býti mohla, poněvadž nebylo by sice o tom pochybnosti žádné, kdyby španielské rotý intent neb úmysl, jak oni sobě uložili, k svému konečnému průchodu a vyřízení přijíti (začež, aby se toho nestalo, sluší pána Boha srdcem skroušeným bez přestání prositi) a oni korunu jeho českou s zeměmi k ní přivtělenými a s ní sjednocenými jhu svému podrobiti měli, že by oni potom v skok bezpochyby vojsko své vítězné i do sv. římské říše uvedli, sněm zbrojný neb vojenský sobě v ní zarazili, stížnosti obecné mečem ostrým rozsoudili a na místě postavili, straně evangelické po své libosti a vůli práva nová předspsali, ji ku postoupení statkův duchovních mocí násilnou přinutili a tak jednou prací netoliko království českého a zemí k němu přivtělených pomoci a retuňku v čas potřeby nastalé sv. říši na časy budoucí dokonce zbavili a jako přestříhli, ale nad to výše že by ji celou se všechněmi kurfiršty, knížaty a stavy jejími pod jho španielské dokonce uvedli rovně, jako i jiné země dotčené.

Odkudž že již knížata a stavové sjednocení snadno souditi mohou, nebylo by jim nyní daleko lépeji a poctivěji, příkladu nebožtíka kurf. Morice saského následovati a, uchopiv se nějaké resolucí hrdinské, s sebe takové přetěžké břemeno a jho svrci a jeho na šíje své skládati nedovolovati, nežli dáti k těm hrozným a hanebným nepřiležitostem tak daleko přijíti.

Dále že sám rozum zdravý to jednomu každému z nich vnuká, zdali by v takových časích a přibězích nejnebezpečnějších bylo užitečné i potřebné, aby se unie jejich ještě dále prodloužila či ne. Obzvláště pak že městům říšským potřebi jest na tu věc zdravě pomyslit, aby jim potom, mimo všecku jich nadalost, na to přijíti nemusilo, s čímž jsou se nyní již pohříchu města v král. čes. i v Rakousích potkala, že by neřekli o všecky své statky a jmění připravena, nýbrž napo sledy i k tomu mocně přinucena byla, aby lidu císařskému službu jeho vojenskou vlastními penězi zaplatila, jej v obcích svých vychovávala a časem svým i to, aby jim pevnosti v městech nastavili, rychtáře císařské na krky vsadili a naposledy je dokonce za komorní statky císařské vyzdvihli, podniknouti a tou měrou potom desetinásobní náklady a outraty na to na všecko vésti musila, nežli by při unii, kdyby

ještě déleji v své váze a celosti zůstávati měla, utratiti a vynaložiti jim přišlo. Jakož pak kdyby byli i stavové král. čes. tak se zachovali a desátý toliko díl jmění a statkův svých v té potřebě vynaložili, kteréž nyní v tom pádu svém potratili, jest jistá naděje, že by bylo nikda tak daleko a k tomu tak přesmутnému pádu nepřišlo. 1620

A protož že lásky jejich za to velmi přátelsky, milostivě a pohnutelně prosí: aby to všecko k srdcím svým zdravě připustili, krále, obecného strany evangelické dobrého a zvláště jeho i bratra jeho země dědičné radou dobrou i skutečnou pomocí nijakž neopouštěli, nýbrž ještě poznovu a dáleji všecko své úsilí a moc při nich věrně a opravdově vynaložili a k tomu cíli všecky rady a snažnosti své naměřili, aby to přetěžké břímě vojenské s hřbetu jejich snato a na hrdlo vzloženo bylo lidem těm, kteříž tím vším neštěstím nynějším jsou nejvinnější, tak aby tou měrou také i jiní potentati okolní, kteříž nyní zakazují se králi ruky pomocné a fedrové podávati, a jichž král nepomine ještě dále skrze psaní a poselství schvální k tomu ponoukati a nakloňovati, byli k tomu tím živěji pohnuti a probuzeni, aby se také sami již aspoň jednou s mocí svou pohnuli a ozvali, i tomu španielskému násilí a monarchii nové, po níž nepřítel nezřízeně dychtí, na odpor ze spolka se postavili. K čemuž že jim od všemohoucího Boha milosti a požehnání jeho hojného vlní se a žádá.

Psaní Gáborovo do země českých.

A jakož mezi všechněmi katolickými stavy byla převeliká radost a plesání z toho vítězství Pražského; tak zase na stranu evangelickou vůbec, předně pak a nejvíce na stavy a obyvatele král. čes., knížetství slezských a markrabství moravského připadla bázeň přenáramná. Z té příčiny Betlén Gábor, jakožto v nově volený uherský král a konfederant týchž zemí nejmocnější, uznal býti za slušné a potřebné, aby týchž stavův a zemí sjednocených od osoby své v zármutku tom potěšil a jim psaním svým přátelským dobré mysli a srdce udatného přidal. Kteréžto v městě jeho svobodném Pécinku 16. d. listopadu datované znělo samo v sobě takto: Jak vysoce byl by v mysli své zkormoucen příčinou toho přesmútneho způsobu a porážky jeho i jich konfederantův lidu válečného, že jim toho ani ústy vymluviti ani psaním svým s dostatkem vysloviti nemůže. Ale poněvadž pan Bůh na ně tu kázeň a metlu pro žádnou jinou příčinu, jediné pro jich všechných hříchy a nepravosti poslati ráčil; pročež že sluší, aby ji od něho mile přijali, ale i trpělivě nesli, nýbrž

1620 také s myslí vděčnou to znali v té naději neomylné, že Bůh takovou kázeň a pokárání jich milostí svou jim obměkčíti, nepřítelům slova svého moc a vzteklost v uzdu pojíti, na své pak vyvolené většího bezprávi a pokušení, nežli co a jak mnoho by nésti mohli, nedopustiti a nevložití ráčí.

Přes to však aby jeden i druhý ne tak přílišně se nad tím rmoutili a fresovali, nýbrž mnohem raději s udatnou a veselou myslí tomu každému, kdož by jim k tomu příčinu dával, na odpor se postavovali. Z té příčiny že jest k nim přítomného urozeného, poctivého a vysoce učeného pana Zachariáše Štercera, obojích práv doktora a od stavův evangelických v Dolejších Rakousích ku dvoru jeho vypraveného posla, věrného svého milého, k týmž zemím a stavům sjednoceným schválně vypravil s instrukcí tou: aby je zase k dobré a silné naději i důvěrnosti náležitě ponukl a v ni uvedl, i to přitom jim navrhna a k paměti čerstvé přiveda, jedno, že král uherský ani v času štěstí ani v neštěstí na tu společní konfederaci mezi nimi obapolně nařízenou a zavřenou nijakž se zapomínati nemíni; za druhé, že ačkoli král sice dosavad k tomu, aby rytířstvo království uherského s lidem svým vojenským, ježž on sobě z obzvláštní milosti a daru božího až do dnešní chvíle v celosti zachoval, spolčil a v hromadu srazil, žádné hrubé příčiny dané neměl, avšak že dotčené rytířstvo jeho stálo by v náležité a silné hotovosti, a bylo by volné proti nepříteli dáti se mu potřebovati, k němuž by také král bez veliké práce a starosti ještě jistý počet cizího lidu válečného ku pomoci a fedruňku dostati mohl, kdyby toliko to na stavích převzvědl, že by oni chtěli s podobnou vroucností a opravdovostí obecného dobrého předce dále se ujmáti a zastávati. Jakého by tedy úmyslu a mínění v věci té byl král, tomu že z výš jmenovaného pana Štercera knížata a stavové zemí sjednocených budou moci ústně obšírněji vyrozuměti, jemůž aby ve všem všudyž víru dokonalou dali a jej co nejdříve s resolucí náležitou zase zpátkem vypraviti nepomíjeli.

Přede všemi pak jinými věcmi že jich král napomíná přátelsky a snažně, ano i žádá jich pro to samé náboženství s dostatkem, aby, neohlédajíce se nic na odporné a nestálé štěstí, jako ani na žádné veliké a obtížné náklady a útraty, při témž svém náboženství, jehož jsou dosavad s hojným krve své vylitím mocně potvrdili, ještě i na další časy jako praví křesťané stále a zmužile setrvali, jeho hrdinsky obhajovali a v nepochybné naději skončení těch věcí šťastného, čím dále, tím více fedrovati, anobrž při něm i tu nejposlednější krůpěj krve své vynaložiti se neliknovali, majíce tu na-

ději celou a silnou, že ten svrchovaný panovník, jenž jest ¹⁶²⁰ srdce jich všech pro jejich vlastní hříchy a nepravosti zranil, také je zase dle svého milosrdenství nesmírného, v němž se k hříšníkům kajícím osvědčuje, tím dříve uléčiti a zármutek ten, v nějž nyní vešli, pro sebe samého v radost potěšitelnou jim proměnití a hoře předešlé novým veselím vynahraditi a oplatiti ráci.

Nad to výše že před nimi toho tajiti nemůže, že by byl toho celého úmyslu, lid svůj válečný dáti po hranicích moravských rozložiti, jakž již to mínění své Moravanům v známost uvedl, a tam jej chovati proto, pokudž by nepřítel chtěl aneb se k němu přibližovati anebo proti Moravanům něco nepřátelského začíti, aby dotčený lid s pomocí jich společně jemu odboj a překážku v tom náležitou činiti mohl. Aby tedy též mínění a předsevzetí jeho svého šťastného a vinšovaného vyřízení a průchodu dosáhnouti mohlo, že jich všechněch za to prosí, jak nejvýše může býti prošeno, poněvadž konfederanti byli by postaveni v velikém nedostatku lidu německého, aby při nejmenším asi regiment jeden pěchoty a 1000 kyrysarův pánům Moravanům na retuňk poslati neobmeškávali.

A poněvadž král byl by v té dokonalé naději postaven, že tato zima v nově spadlá bude sloužiti nepříteli ke škodě hrubé, jim pak konfederantům hodí se výborně k tomu, aby míst těch, kteráž jim na ten čas jsou zodnímána, zase se snadně zmocniti mohli; pročež že vidí se mu býti za věc užitečnou a potřebnou, aby král spolu s konfederanty svými všeecky věci své důležité a podstatné z společného snešení budoucně řídili a vedli, a žádná strana bez druhé vědomosti a povolení ničehéhož před sebe nebrala, tak aby tou měrou všecko všudyž zdárně a prospěšně začato, dobře prostředkováno, i potom také k vinšovanému konci a cíli příhodně a platně dovedeno býti mohlo.

A jak sobě stavové a země sjednocené tuto jeho radu a mínění upřímně oblíbili, a co by dále v příčině té před sebe bráti mínili, aby krále ve všem tom podlé povinností a závazkův svých v smlouvě a v sjednocení jich společném obsažených co nejspěšněji upřímně a patrně zpravití nepomýjeli; on že osobou svou v ničemž tom také naprosto nic scházeti nedá, což by kolivěk k hlavní věci platně a užitečně vztahovati se a sloužiti mohlo. S tím jsa jim všechněm podobnou přátelskou volností a přízní vždycky každého času zavázán a nakloněn, že je i sebe milostivé ochraně božské věrně a upřímně poručené činí.

V tom, když Fridrich král a kurfiršt falcký pro obhájení osoby vlastní, královny i rodiny své před nebezpečenstvím hrdla neb potupou nějakou nesnesitelnou, kdyby ho byl nepřítel jeho do rukou dostal, ujel z král. čes. do města Vratislavě v knížetství slezském, maje v komonstvu a průvodu svém dvě knížata z Weimaru, hrabata Šlika z Hollachu a z Solmsu, se třemi sty vozův, k tomu lidu jízdného i pěšího nemálo, kterýž míti chtěl na krátce záplatu svou: uvedl v známost knížatům a stavům na ten čas tam přítomným příčinu neveselou příjezdu svého mezi ně, a držev s nimi o to o všechno radu nejednou, mezi tím rozeslal na spěch dralně kurýrův v místa rozdílná a vzáctná, obzvláště pak do Uher, do Moravy, chtěje rád vyrozuměti, co by dotčených zemí stavové jako i Betlén Gábor v příčině té dále před sebe bráti a jak pře jeho ujímati se chtěli. Načež v krátkých dnech předně Betlén Gábor, potom i Moravané poselstvi své schvální k králi do Vratislavě vyslali. Ale jeden z těch vyslaných uherských byl zase třetím dnem vypraven od krále zpátkem s psaními některými a darován od něho řetězem zlatým, na němž visel obraz též zlatý královský.

Kurfiršt tedy saský porozuměv, k jakému by cíli král Fridrich knížata a stavy k sobě povolal a jim sněm položil, i nemeškal předsevzetí tomu v cestu vkročiti, a učinil k týmž knížatům a stavům slezským mocí kommissí od císaře naň vzložené psaní přivětivé z hradu Buděšinského 26. d. listopadu aneb, jakž jiní kladou, 20. d. prosince v smyslu takovém:

Jaká náhlá a nenadálá potržka v král. čes. asi před půl třetím letem s jakýmsi processem neobyčejným se zběhla, a jak z tehdejší nepatrné jiskřičky oheň převeliký vyrostl a velmi dalece i široce vůkol sebe se rozežral, až nejdříve knížetství Hořejšího i Dolejšího Slezska, potom pak také po smrti nebožtíka v tu dobu panujícího římského císaře, též uherského a českého krále slavné a svaté paměti, ostatní ke koruně české přivtělené země jest zachvátil: to vše, poněvadž knížatům i stavům všechněm společně i jednomu každému z nich obzvláště v dobré povědomosti zůstává, že nepotřebuje žádného dalšího a obšírnějšího průvodu a opakování. Nebo že sama věc za sebe mluví, ano i to hned za tím v patkách následující zemí dotčených zpuštění a zkáza všeho toho zřetelně doličuje, Bůh pak všemohoucí aby ráčil jich zachovati ještě od dokonalé záhuby a pádu.

Přítom však že knížatům a stavům to také v čerstvé paměti zůstává, jak jest se kurfiršt s prvopočátku toho nedo-

rozumění o to, aby táž nevole upokojena, a oheň ten ještě 1620 v popeli zakucený a se blížící ututlán a přetržen byl, neřkuli podlé a spolu s jinými srdečně upřímými kurfiřty a knížaty sv. říše všelijak staral, a to jak skrze snažnou přimluvu a žádost při tehdejší císaři římském a českém králi, aby sobě víceji milosti slavnému domu rakouskému přirozené nežli přísnosti vážil, tak i skrze nejedny výstrahy, napomenutí při stavích král. čes., jimžto odrazoval, aby se pilně vystříhali všelijakých věrným a poslušným poddaným nenáležících účinkův a předsevzetí, proti tomu pak napomínal jich snažně, aby králi, pánu svému, poslušnost i šetrnost povinnou, jakožto své nejvyšší a od pána Boha všemohoucího jim představené vrchnosti, donášeli; alebrž potom také i sebe samého za jednoho interponenta podlé jiných kurfiřtův a knížat vystavěl neb zakázal, místo a čas k takovému jednání přátelskému stranám jmenoval a summou všecko to věrně a upřímě přitom od osoby své učinil, cožkoli ku přetržení neštěstí a nebezpečství dalšího, k navrácení pak a k vzdělání zase poznovu dobrého srozumění a důvěrnosti mezi vrchnostmi a poddanými za potřebné a užitečné býti se mu vidělo a zdálo.

I ačkoli kurf. byl v tom neomylném smyslu a naději postaven, že stavové král. čes. tu jeho upřímostí péči a starost, kterouž v příčině té, nespořiv nákladův žádných, vedl, s vděčnou myslí při něm poznají a k sobě přijmou, považující při sobě s pilností toho, že se to vše pro jich a celého království pohodlí nejlepší děje, a kurf. tím nic jiného neobmyslí, jediné toho, kterak by vrchnost nejvyšší při své mnohovážnosti, velebnosti, zřetelu a důstojenství zdržána a zachována; proti tomu pak i lidé poddaní při svých spravedlivých a dobře nabytých privilegiích, svobodách, právech, řádích a spravedlnostech, předně pak a obzvláště při pravém křesťanském, čistotném a nezfalšovaném náboženství přichránění a v celosti zůstavení býti mohli: s tím však se všim že jest to s nemalou bolestí srdce svého v skutku shledati musil (jakkoli nebožtik císař Matiaš, král český, jeho přimluvy z pravého německého srdce pocházející, jako i poddané, kteréž on jemu činil, výstrahy a napomenutí u sebe laskavě vážil, k interposici jemu navržené, když by nejdříve složení zbraní předešlo, povolil a místo dal, a kurfiřtovi i jiným prostředkům to, aby k ní čas i místo jisté jmenovali, v moc uvedl, a tak osobou svou císařskou a královskou nic scházeti nedal v tom, což by k upokojení toho nedorozumění vzniklého a utišení král. čes. i jiných zemí k němu přivtělených platně a prospěšně sloužití mohlo, a čeho přirozená dobrotivost i povlovnost tak veleslavného regenta a potentata od něho vy-

1620 hledávala), že dotčení stavové se vším úsilím vydali se na to, jak by to vyvržené, dobře míněné a k míru i obecnému pokoji směřující předsevzetí a mínění se protáhnouti a naposledy i v nivec dokonce obráceno, jejich pak nazpět tehdejší uložený, ale ještě v tu dobu ukrytý, posléze pak na jevo vypuklý a pronešený úmysl k skutečnému vyřízení přiveden býti mohl.

Což vše že jim tak dobře a po vůli jich zvedlo se, že tehdejší panující JM. cis. a královská cis. Matiaš v tom umřel, a tou příčinou jmenovaná interposicí, kteráž již před rukama byla, k vyřízení svému místnému přijíti nemohla.

Ačkoli zajisté nynější JM. římský císař, též uherský a český král, jakožto volený, pomazaný, korunovaný a lénem na král. čes. opatřený král, jemuž stavové všech těch zemí v případnosti takové jistou přísahou a povinností byli zavázáni, hned brzo po vykročení z světa cis. Mat. prostředkem smrti časně, správy král. čes. a zemí k němu přivtělených jest se ujal, revers připověděný od sebe odvedl, interposicí, k níž nebožtík cis. Matiaš povolil, sobě oblibil a na předcházející obyčejné a povinné oběslání vysoce důstojného pana Jana Švejkharta, arcibiskupa Mohuckého, sv. římské říše v Germanii arcikancelře a kurfiřta, jeho zvláště milého přítele, pana otce a bratra, k volení krále římského, k jistému dni v městě Frankfurtě uloženému, jakožto český král tam se najiti dal, i potom také ode všech přítomných kurfiřtův i od nepřítomných vyslaných jednomyslně a jednoslovně, beze všelijakého odporu, jako král český a sedmý kurfiřt, za toho uznán, i k sedění neb místu svému v radu a v kollegium jejich připuštěn byl, na všechných kurfiřtův i nepřítomných poslův a plnomocníkův toho při něm pohledávání a žádost k tomu od nich vyvrženému jednání přátelskému přistoupil, místo jemu k tomu jmenované, totiž město Řezno, jako i čas určitý ujal, i k tomu ke všemu zvláštním psaním svým se podvolil a přiznal; — avšak ani s tím se vším ještě dotčení stavové dobře spokojeni nebyli.

Nebo neřkuli tou ode všech kurfiřtův za dobrou uznalou a od nynější JM. cis. a královské oblíbenou interposicí oble opovrhli, ale nad to výše také i hned k neslýchaným a silným konfederacím, do nichž naposledy i toho dědičného a úhlavního celého křesťanstva nepřitele skrze jisté prostředky a osoby potáhli, až i k neobyčejnému krále svého předešlého zavržení a nového sobě zvolení přikročili, a tudy skrze následující designaci neb čekance král. čes. vyhlášení v tom se patrně pronesli, že by k žádnému porovnání přátelskému a ku pokoji chuti nejmenší neměli, nýbrž ku všelijakým prostrannostem a zaneprázdněním dalším přichylni byli; nic toho

při sobě nerozvažující, že by král. čes. bylo jedno z nej před- 1620
nějších lén a kurfirštství sv. římské říše, a nynější JM. císař
římský a český král že jest společně ode všech kurfirštův,
mezi nimiž nalézal se také i sám kurf. falcký, za krále če-
ského a sedmého kurfiršta skrze připuštění osoby jeho do ko-
mory neb kollegium jejich k sessi a místu jemu náležitému
přiját, od cis. Matiaše z světa sešlého lénem na král. čes. a
kurfirštství a knížetství obdařen, a beze všeho předcházejícího
rozepré té rozeznání, ano i vědomosti vrchního pána léna z dů-
stojenství svého od nich složen, léna zbaven býti, mnohem
pak méně oni stavové proti němu, nikda v té věci nevyslyša-
nému, takovým processem postupovati a do celého kollegium
kurfirštského takového neobyčejného obyčeje a zvyklosti uvo-
zovati sou nikdež nemohli. Z čehož není jim možné, aby po-
tomkům svým právi byli a náležitě vyměřiti se mohli a měli.

I poněvadž to neslušné, nepořádné a sv. římské říši
i kollegium kurfirštskému k znamenité škodě, ujmě a zkrácení
se vztahující předsevzetí jich mnohým srdečně upřímným a
k nejvyšší vrchnosti dobře příchýlným stavům nelíbilo se ne-
málo, nýbrž mrzelo je velice, a oni přitom šetřili a vážili
s pilností toho, kdyby ten process jejich, kterýž jsou začali
sobě s nejvyšší hlavou v křesťanstvu, za slušný a náležitý
uznávat i schvalovati měli, i k němu déle mlčeti a naň skrze
prsty dívati se chtěli, jak mnoho nepřiležitostí budoucně z něho
by pojíti a následovati, a jak lehce věci podobné proti
jiným vrchnostem od poddaných jejich také před sebe bráti
se mohly; ovšem pak že kurfirštové ti, ješto se v tom kur-
firštském sjednocení, jež jsou sobě i zvláštní přísahou stvrdili,
na ten čas obsahují a nalézají, také sobě věci té za tak
špatnou nekladli, nýbrž vzali sobě to v své povážení bedlivé,
co by v takových starostlivých a nebezpečných časech a přibě-
zích neb účincích, k odpovídání a zastávání naprosto nemož-
ných, povinnost jejich vysoká a těžká, nicméně i přísaha a
závazek hlavě jejich nejvyšší i celé sv. římské říši učiněná
od nich vyhledávala: z těch příčin že sou sobě dotčení kur-
firštové do Milhauzu, města říšského, sjezd společný položili,
aby se o nižepsané vysoce důležité potřeby obecné, přivzavše
sobě ku pomoci kníže bavorské a Ludvíka landkrabě z Hes-
— onoho proto, že již prvé císaři za jednoho prostředka neb
interponenta v té věci potřebovati se dal, tohoto pak pro jeho
mysl upřímnou a k vzdělávání neb fedrování dobrého obec-
ného sv. říše příchýlnost opravdovou — vespolek uradili,
jmenovitě jakby vždy tomu nedorozumění vzniklému a vý-
stupkům i nepřiležitostem vysoce škodným s příslušným lékař-
stvím vstříc vkročeno, anobř zcela a zouplna z cesty složeno,

1620 nejvyšší pak vrchnosti respekt a šetrnost náležitá v celosti a podstatě své zachována býti mohla, tak aby římské říši jako i celému kurfirštskému kollegium k žádné úhoně, ujmě a zkrácení táž věc budoucně se nevztahovala, a oni časem jistým potomkům svým z toho těžce odpovídati, mnohem pak méně těch zlých, škodlivých a proti slovu božímu patrně čelících věcí, kteréž by odtud budoucně vyplynuly, sobě oblibovati a schvalovati vol neb nevol nemuseli.

Až naposledy bylo od nich postaveno na tom: aby kurfiršta faleckého z toho předsevzatého volení a ujetí se správy král. čes. srazili a ku povinné šetrnosti a poslušnosti, jimž nejvyšší vrchnosti své, jako i stavové téhož král. a země k němu přivtělené, králi a pánu svému zavázáni jsou, všelijakými pohnutelnými a podstatnými důvody a příčinami psaním schválním napomenuli a jim to vše na rozum dali, s tím při tom dalším oznámením, pokudž by se toho od jednoho i od druhých nestalo, že by poslušní kurfirštové a stavové svaté římské říše nemohli toho pominouti, aby své nejvyšší volené a korunované hlavě pod paždí sáhnouti, zastati a při tom, což by jí podlé práva a slušnosti spravedlivě náleželo, jí přichraňovati a jednou i touž prací o to se postarati neměli, kterak by skrze slušné, snesitelné a v svaté římské říši od starodávna obyčejné i v právích a zřízeních zem. jejích obsažené neb vyměřené prostředky zase všecko všudyž k mírnému a pokojnému a zvolnému způsobu přivedeno býti mohlo.

Na to potom že prošlo od nich psaní k kurfirštu faleckému, též k stavům král. čes. a zemí přivtělených, avšak rozdílně, v němž ač uvedli jim v známost to všecko, avšak velmi málo co platného ním působili, nýbrž že sou mnohem spíšeji v svém předešlém předsevzetí neslušném urputně setrvali a proti JM. cis. a král. jedno nepřátelství za druhým prokazovali, neostýchajíce se honositi se vůbec i tím, že slavný dům rakouský dokonce zkažen, sv. římská říše v jiné formě přelita, ano i všickni ti srdečně upřími kurfirštové, ješto s JM. cis. a král. dobře minili a svědomí i závazky své na pilném pozoru měli, podobnou měrou potlačeni býti musejí. Tou tedy příčinou že JM. cis. a král. ráčil býti k tomu pohnut a přinucen, aby na kurfiršta a kníže bavorské takové kommissí vzložil, o nichž knížata a stavové dobrou vědomost mají; kterouž také kurfiršt z té povinné šetrnosti a poslušnosti, kterouž císaři jest zavázán, k sobě přijal a tím způsobem již vyřídil, že, jakž naděje vede, JM. cis. a královská v tom s ním dobře spokojena býti ráčí, a žádný z lidí jiných nebude míti k tomu příčiny slušné, aby sobě proto do osoby jeho co stěžovati měl.

Poněvadž pak úmysl a mínění kurfirštovo k tomu toliko ¹⁶²⁰ cíli směřuje, jakby mír a pokoj v zemích těch zachovávan, dobré srozumění a důvěrnost mezi vrchností a poddanými utvrzeno, zřetel aneb šetrnost a poslušnost JM. cis. a král. náležitě v celosti zachováno, ano i stavové a lidé poddaní při svých privilegiích, svobodách, řádích, právech a spravedlnostech, předně pak a obzvláště při svobodném provozování pravého, čistotného, křesťanského a nezfalšovaného náboženství přichránění býti mohli, jakž to vše a při tom i kurfirštova mysl pokojná z psaní jeho, k stavům mark. Hořejších Lužic od něho učiněného, obsírněji se vyrozuměti může: tou příčinou že jest se kurfiršt také žádného nejmenšího odporu nepřátelského od týchž stavův nenadál, nýbrž mnohem spíšeji domníval se, že oni budou snažiti se, aby se nák trefně k tomu přičinili, aby v povinné šetrnosti a poslušnosti k JM. cis. a královské za času se upamatovali, a všech svých privilegií a svobod s tím nejdražším klenotem duší na špičku meče a štěstí nejméně sobě nezavěšovali a nezakládali.

Poněvadž pak knížatům a stavům knížetství slezských bylo by již to příliš vědomé a známé, jakým způsobem JM. cis. a královské, též knížete bavorského armáda vojenská netoliko lid válečný český poprala, na různě dokonce rozplašila, hlavního města Prahy se zmocnila, anobř i rozličná místa a města krajská v témž království, jako Most, Litoměřice, Oustí, spolu i s stavy dotčených krajův, sama od sebe a z dobré vůle své kurfirštu pod ochranu se utekla, a on je mocí kommissí té české naň od císaře vzložené pod túž svou ochranu přijal, ano i stavové a města nejonačejší česká JM. cis. a královské slib člověčenství poznovu již vykonali a v tom se, že jej jediného a samého za svého krále drží a uznávají, ústy svými přiznali, nicméně ústně i listovně zvláštním reversem svým všech všudyž konfederací předešlých dočista se odřekli v té naději, že nyní již i markrabství moravské v podobných termínech jest postaveno: pročez že vidělo se kurfirštu býti za potřebné, aby je pro spříznění jeho s nimi blízké a dobré přátelství, jímž knížata a stavové byli by kurfirštu zavázáni, též i z své srdečně upřímé, kterouž k nim všechněm společně i jednomu každému z nich rozdílně míti ráčí, náklonnosti tímto psaním svým navštívil, a zvláště proto, poněvadž byla by naň podobně vložena od JM. císaře a českého krále jiná kommissí, na Hořejší i Dolejší Slezsko vlastně svědčící, jakž tomu všemu z přiloženého přípisu šířeji vyrozumějí.

Z těch příčin že kurf. jich za to přátelsky prosí a milostivě napomíná, aby potřeby nevyhnutelné a nebezpečnosti, v němžto již od drahého času vlast jich milá vězela, jako

1620 i její záhuby a zkázy při sobě zdravě rozvážili, a jak špatného štěstí i vítězství při tom nedorozumění zakusili, a zvláště, co jest se při dobytí a vzetí města Prahy zběhlo, a že při tom skutku božím spatřovala by se hojnost milostivé a otcovské pomoci všemohoucího, též jak všemohoucnost jeho božská nad zřízením svým svatým a vrchností řádnou ruku ochrannou držeti a ji zastávati chtíti řáči, při sobě sami zdravě a bedlivě povážili, radami svými rozšafnými, v nichžto knížata a stavové slezští všechny jiné země hrubě předčili, k tomu cíli neprodleně směřovali, jakby vlast svou milou z takových nátiskův všech i z dalšího nebezpečení ji nastávajícího vytrhli, sami pak při svých knížetstvích, zemích a lidech poddaných, statech a jměních zůstavení a přichránění byli, mír a pokoj v zemi své zase uvedli a tu starou důvěrnost mezi nejvyšší vrchností a poddanými zase obnoviti a zdravě vzdělati mohli.

Což vše že dle zdání kurfiřta nemohlo by se žádnou příhodnější měrou státi a vykonati, jako tak, když by knížata a stavové kommissi císařskou poslušně přijali, ji se poddali a milostí i dobrotou jim poskytnutou nezhrzeli, i toho samotného za svého pána a vrchní kníže v Slezích poznávali, jemuž jsou se před tím rozbrojem vzniklým tuhou a těžkou povinností zavázali a přirklí, zvláště poněvadž by v tomto nynějším způsobu, v němž se ostatní země přivtělené a sjednocené vši té konfederací, mezi nimi na onen čas zavřené, zcela a zouplna odřekly, odnikudž žádnou pomocí a assistencí neb zastoupením v čem tom těšiti se nemohli a neměli; ovšem pak proto, že jsou až posavad odtud žádného jiného užitku a pohodlí nenabyli a nepocítili, jediné toho, že nyní jakořka vlast svou v ohni prudkém plápolající spatřovati musejí, avšak z něho jí pomoci ani z nebezpečení přítomného vytrhnouti nijakž nemohou, ať se mlčí o jiných těžších a větších příčinách pohnutelných, jichž kurfiřt zanechává na straně, věda o tom dobře, že by knížatům a stavům byly již prvé hrubě známé, a oni jich při sobě sami daleko lépeji posoudí, nežli by on jim o tom psáti a to vše navrhnouti mohl.

Přítom pak že sobě pána Boha a své dobré a čisté svědomí za svědky bere, že s knížaty a stavy v příčině té upřímně a dobře miní, aniž čeho jiného pod tím vyhledává, sobě viní, že žádá, jediné aby oni pokoje a oddechnutí dosáhnouti a od všelijaké zkázy a zhouby zproštění a při svých privilegiích, právech a spravedlnostech, předuž pak při svobodném pravého křesťanského a nezfalšovaného náboženství provozování přichránění a obhajování býti mohli, jakož toho všeho předkové a rodičové jejich milí od slavných císařův z domu

rakouského posílých dosáhli, i nynější císař a král JM. při 1620 ujetí se regimentu svého královského jim potvrditi ráčil, ano i při náboženství tom, v němž sou i sami schováni a rodičové i předkové jejich životy své dokonali.

Jestliže tedy knížata a stavové jeho přátelskému vyhledávání a prosbě, ano i mínění milostivému místo a průchod u sebe dají, jakož kurf. o tom nikoli nepochybuje: tedy že nemají odtud nic jiného se nadati ani očekávati, jediné znamenité pochvaly a pověsti slavné od svých milých a vzácných potomkův, k tomu že nabudou přitom svědomí upokojeného a veselého; Bůh pak všemohoucí že ráčí jim toho předsevzetí jich bohatě žehnati a popřiti milosti té, aby všeliké neštěstí od vlasti jich milé odvráceno, a ona k dobrému a utišenému losu přivedena býti, a celé to jednání vinšovaného a Bohu dobře libezného cíle a skončení dojiti mohlo. Pakli by, nedbajíce zprosta nic na tuto jeho výstrahu a napomenutí věrné a upřímé, vždy předce na svém úmysle předešlém neustupně státi chtěli, on sice že od osoby své musí dáti tomu místo a poručiti tu věc pánu Bohu a času, pocituje vždycky každého času z toho jich neštěstí a dalšího vlasti jich zhubení většího zármutku nežli radosti.

Přes to však všecko že jich ještě za to přátelsky prosí a milostivě napomíná, aby na toto jeho navržení bedlivě pomněli a v tom, že by byl kurfiršt rád to viděl, aby oni byli v lepším a příhodnějším způsobu, nežli nyní jsou postaveni, se upamatovali. On od osoby své že stále a neproměnně při JM. císař. a král. setrvati, i na všeliké prostředky a cesty pomýšleti nápomocen býti chce, kterak by všecka ta potupa a despekt, kteráž se nejvyšší vrchnosti stala, od ní odvrácena, povinná a od pána Boha všemohoucího přikázaná poslušnost k vrchnosti v celosti své a váze zachovávána byla, sv. římská říše z strany lén a kurfiršství svých v ničemž zkrácení a úhony nejmenší nenesla, mnohem pak kollegium kurfirštskému z toho žádná úhona a pomluva nepocházela.

Načež že knížata a stavové mohou se svobodně ubezpečiti, a toto jeho vyhledávání i žádost, výstrahu i napomenutí jinak neujímati, než že kurfiršt ve všem tom s nimi věrně a upřímě, jak nejlépe býti může, miní a zachází, jsa i hotov a volen všechněm jim příjemné služby a přátelství, ano i milostivou vůli neb volnost prokazovati. —

Když to psaní kurfiršta saského doneslo se krále, již ve Vratislavi zůstávajícího, i odeslal k knížatům a stavům na ten čas v témž městě při sněmě pospolu shromážděným 22. d. prosince také psaní přátelské v tento rozum:

Že jest sobě tak dobře tento nynější čas nebezpečný, a

1620 co se v něm onde i onde strastného děje, jako i to povážení bedlivé poslušných knížat a stavův, kteréž jsou dnův minulých měli mezi sebou z strany nebezpečnosti nastávajícího, slušně a náležitě ku paměti přivedl, i všeho toho při sobě zdravě posoudil a k srdci svému hluboce připustil, kterak totiž neřkuli to veliké nebezpečství v mark. morav. nyní den po dni čím dále, tím více se rozmáhá, a že stavův moravských věrná pomoc a obrana, kterouž posavad knížetstvím slezským prokazovali od sebe, jestli že ne dokonce přestřižena a odňata, ale vždy z větší části zastavena a zadržena býti by mohla; ale nad to výše že i sami poslušní knížata a stavové v tomto nynějším příběhu proti síle nepřítele tak mocného nevšelijak dostatečně lidem svým vojenským zásobeni budou, a zvláště když jsou byli i bez toho umínili sobě již s kurfiřtem saským v pokojné a přátelské jednání i porovnání se vydati. Čímž dávala by se králi tím větší příčina k tomu, aby se prostředkův a resolucí takové ujal, skrze něž by osobu svou vlastní tím lépeji a dokonaleji opatřil a zjistil, knížata pak a stavové poslušní aby v svém mínění, kteréž před sebou mají, tím bezpečněji a beze vší všudy překážky postupovati mohli, a tou měrou aby král mohl se někam jinam, ač nedaleko od Slezska, v místo sobě bezpečnější odebrati. A jakž lidu obecnému i celé zemi slezské na tom osoby jeho královské opatření a ubezpečení největší datum a pohodlí jejich záležit; tak zase na druhou stranu že král má ku poslušným stavům tu celou důvěrnost, že jemu v příčině té nic za zlé míti a toho úmyslu jeho scestně vykládati nebudou, nýbrž přičtou to, dle rozumu a prozřetelnosti své, pouhé a nevyhnutelné nouzi a potřebě nynější, mezi tím pak podlé povinnosti a závazkův předce jemu věrní zůstanou, a jakožto k vrchnímu knížeti a pánu svému náklonnost srdce upřímostí míti budou, tak jakož i on to od osoby své jim vždycky činiti hleděl a v tom se podlé práva a slušnosti k zemím svým patrně pronášel a choval, nejso na jiném ještě i na další a budoucí časy, než aby poslušných stavův s pomocí, ochranou a retuňkem, jímž jest se jednou zamluvil, jak od osoby vlastní, tak i jiných potentátův okolních žádnou měrou neopouštěl.

S tím pak že král dle svého předešlého ohlášení byl by dobře a milostivě spokojen, aby se knížata a stavové s kurfiřtem saským v tu traktaci přátelskou, kterouž v úmysle mají, s pánem Bohem předce vydati mohli. A jakož král nemá do nich žádné jiné naděje, než tu, že i osobu jeho do též traktaci pojití nepominou, tak také že bude očekávati od nich relací dokonalé všeho toho, jakž se jim takové jednání

poštěstí a zvede; přitom jich milostivě napomínaje, aby se 1620 v příčině té tak poslušně a povolně zachováli a při jednom spolku a těle zůstati se snažili, jeden od druhého se netrhající, ani komu jinému v tom se rozpakovati a rozdělovati nedadouce. Podobně že budou moci předce v věci té s korunou uherskou, s ním sjednocenou, v srozumění dobrém zůstávat, tak a na ten způsob, aby skrze to (jak se již poně markrabství moravskému, pokudž by se s císařem na jisté výminky urovnalo a smířilo, vpadem tureckým a tatarským brozi) do většího neštěstí a nebezpečení sebe nepřipravili.

Dále poněvadž poslušným knížatům a stavům na tom by velmi mnoho záleželo, aby lid jich služebný, kterýž ještě dosavad na pšteluňku jejich jest, co nejdříve v platu svém spokojen a při dobré vůli neb chuti zdržán byl, jako i ta pomoc králi od nich svolená na zaplacení 1000 koní za tři měsíce žoldu aby k svému náležitému vypravení přijíti mohla: pročez že král má k knížatům a stavům poslušným tu důvěrnost neomylnou, že jak předešle, tak ovšem i nyní takovou důležitou potřebu na pilném pozoru míti budou, jí při sobě zdravě rozváží, jemu o všech všudyž potřebných případech zprávu náležitou časně činiti, ano i v jiných všechných příčinách nahodilých králi poslušnost a věrnost prokazovati, i s ním v dobrém srozumění trvati nepominou. Jimžto i on také neméně napotom, jako i předešle vždycky to činíval, vši milostí a přízni svou královskou stále a neproměnně nakloněn býti a zůstávati chtíti ráčí. —

Knížata tedy a stavové, vyrozuměvše s dostatkem při tom sjezdu svém Vratislavském, jak mínění kurfiršta sas. a kommissí císařské, tak ovšem i tomu pronešení krále Fridricha, hned zatím zasedli na ty věci s bedlivostí obzvláštní, považující na jednu i druhou stranu jich, co by s jich nejlepším a nejbezpečnějším pohodlím býti mohlo.

Poněvadž pak král z odpovědi té, kterouž knížata a stavové dali mu na to jeho přednešení, tak mnoho vyskoumal, že by oni rovně co Moravané byli již v úmysle svém předešlém trochu choulostivější a měli na velikém rozmyslu a v podezření tu kurf. sas. kommissí neb exekuci válečnou, tak že přišlo by jim velice za těžko, jak císařské tak i kurfiršta saského moci vojenské, zvláště po tak vzáctném vítězství, déleji na odpor se stavěti, ano že stavové byli by k témuž kurf. saskému dosti dobře nakloněni, král pak že by jich špatně hájiti a zastávati mohl, v čemž se mnozí z nich neukryté znáti dávali; z těch tedy příčin král rozmyslil se v té věci jináče a naposledy pronešel se knížatům a stavům v úmysle svém takto: —

Že snešení jich sněmovní, kteréž učinili mezi sebou na

1620 jeho proposicí, s zvláštní milostí sobě oblíbiti a od osob z prostředku jejich k němu vyslaných přijíti jest ráčil. I poněvadž porozumívá z něho, kterak knížata a stavové poslušní byli by k němu věrně a srdečně nakloněni a jemu všeho dobrého přáli, pročez že jim z též náklonnosti milostivě děkovati a za ni všelijakým příjemným způsobem se odměňovati zakázati ráčí.

Dále že jest sice král neřkuli všeho toho také sám při sobě dostatečně a zdravě považoval, alebrž i o to, jak by to vše k skutečnému vyřízení přivedeno býti mohlo, opravdově se staral; s tím však se vším že musí toliko poslušných knížat a stavův v tom ponapomenouti a toho jako ponavrhnouti, kterak císař pohříchu den po dni čím dále, tím víceji, jakž zprávy o tom jdou, v moci své válečné se silí, a že se již i většího dluhu mark. moravského zmocnil, a král také sám očitě to spatřuje, že by těmto zemím nijakž možné ani podobné nebylo, aby se tak velikomocnému císaři opíratí měly, poněvadž by dotčené země tou měrou v mnohém nebezpečení zůstávati musily: z těch příčin že král musí se pro obhájení osoby své vlastní na ten čas někým jinam do bezpečnějšího místa uchýliti, avšak úmyslem ne tím, aby z knížetství slezských dokonce odjel, nýbrž aby jen někde blízko u sousedův jejich na čas se pozdržel, kdež by ho od knížat a stavův jisté a konečné zprávy neb pošty docházeti, a on pod tím zase k nějaké defensi a obraně zbrojné neb válečné přichystati se mohl.

Nicméně, jakož jsou poslušná knížata a stavové králi i to skrze vyslané své přednesli a ponavrhnouti dali, aby ráčil sobě oblíbiti to, že knížata a stavové schvální poselství k kurf. saskému vypraviti chtějí, pročez že i k tomu vůli svou dává, aby s ním o své věci svobodně jednati mohli, bez přimíšení však v to osoby jeho královské, tak aby byla dokonce pominuta mlčením, přitom pak poslušných knížat a stavův milostivě napomínaje, aby při něm vždy předce stále a neprodleně setrvali, s tím přitom dalším zakázáním svým, že i on také po své straně to vše jim činiti a budoucně vši milostí svou královskou zase zpomínati chtěti ráčí, v té celé a nepochybné k nim naději a důvěrnosti, že se v tom nijakž jináč chovati nebudou, s tím je všecky v milostivou ochranu nejvyššího poroučuje.

Netoliko tedy knížata a stavové slezští učinili vyslání k kurf. saskému, uživše k němu kníže Minsterberské z Olešnice a pana Malcána (což stalo se teprva léta příštího 1621 12. d. ledna), alebrž i král sám vypravil k němu v kommissi Jiřího Fridricha hr. z Hohenloe a Langenberku s instrukcí takovou:

Jeho Milost český král, pán jeho milostivý, nejosvícenějš- 1620
šímu a vysoce urozenému kurf. a pánu, podlé vinše nového a
šťastného roku, služby své i jiné všecko dobré vzkazuje a při-
tom uvozuje v známost věci tyto:

Předně, že nepochybuje o tom král, než že jest kurf.
z jeho psaného a vůbec vytištěného ohlášení tomu vyrozuměl,
z jak podstatných a vysoce důležitých příčin jest se správy
koruny české i zemí k ní přivtělených na onen čas ujal, a
že se nikdy do toho sám netřel, mnohem pak méně dříve,
nežli to volení prošlo, nýbrž teprva, když od stavův dotče-
ného království jemu v známost uvedeno bylo, o tom vědo-
most jakou měl: pročez že jest tůž věc za zvláštní povolání
a řízení božské držel a uznal, ano i pro to samé tím snázeji
k tomu se pohnouti a namluviti dal, aby dotčená koruna ně-
komu cizímu do rukou se nedostala, a budoucně tudy sv.
římské říši všelijaké nepřiležitosti vzniknouti a povstati ne-
mohly.

Za druhé, aby náboženství evangelické v témž král.
a zemích k němu přivtělených v celosti své zachováno a při
svobodě své zůstaveno bylo.

Třetí, aby jmenované kurfirštství v dědictví, tak jakž již
jistou smlouvou králi hišpanskému bylo postoupeno, na zřej-
mou celého kollegium kurfirštského ujmu a zkrácení se neu-
vozovalo.

Čtvrté, aby svobodné volení krále a císaře římského při
straně evangelické příčinou většího počtu hlasův, kteréž by
in conclavi, v radě kurfirštův, měli, zůstávalo a tou měrou
sv. římské říši, předně pak a obzvláště kurfirštům evangeli-
ckým a zemím jich, časem svým jho otrocké na šíje jich vzlo-
ženo nebylo. Pročez že král byl v té celé a neomylné na-
ději postaven, že evangeličtí kurfirštové a stavové neřkuli
sobě to miněni a předsevzetí jeho oblíbí, ale také jeho v tom
hájití a zastávati budou. Nebo kdyby byla strana odporná
chtěla jemu se v příčině té na odpor postavovati, že by bylo
mohlo se prostředkováním všech stavův říše buď pořádem
práva aneb skrze jednání přátelské velmi snadno a dobře
tomu všemu vzhoditi a nedorozumění to na místě a konci
postaviti; jakož pak že jest se král vždycky tak k tomu ač
nadarmo podvoloval. Ale když jest strana jeho odporná s po-
mocí a fedruňkem krále španielského i jiných cizích potenta-
tův, kteříž s ligou papežskou v říši tajně srozumění měli, tak
přenáramně zšílila, že král byl k tomu přinucen, aby se i on
také nevyhnutelné defensí a obhajování pře své ujal, pod-
tím však vždycky toho žádostiv byl a na to se odvolával, jak by
táz věc ku přátelské traktaci přijíti mohla. Z těch tedy příčin

1620 že jest král jeho osobu chatrnou k kurf. netoliko vypraviti, nýbrž, poněvadž se s gleitem svobodným něco trochu prodlelo, a knížata i stavové knížetství slezských mezi tím sjezd svůj drželi, i je podobně k tomu nakloniti a namluviti musiti ráčil, aby i oni také touž měrou rychlé vyslání k jeho kurfirštské milosti učinili.

Na to tedy že král kurfiršta za to velice přátelsky žádá, zdali by se kurf. libilo, prostředky takové k tomu předložiti neb vyvrhnouti, skrze něž by výš dotčeným nebezpečným předsevzetím přítrž dokonalá se státi, sv. římská říše spolu s oudy svými v dobrém, pohodlném a pokojném způsobu zdržána, JM. králi podle všech JM. přátel krevních i příbuzných, i kteřížkoli k němu přináležejí, statkové zodnímaní zase navrácení, škody jim tou příčinou zdělané náležitě vynahrazeny, veřejná amnestia aneb v zapomenutí uvedení a umoření všech a všelijakých nepřátelství a protivenství v tom čase s strany obojí proslých nařízena, stížnostem říšským dokonale zpomoženo, svobodné náboženství evangelického provozování obdržáno, kurfirštství české při svém volení svobodném zcela a zouplna zanecháno, totéž království spolu s zeměmi k němu přivtělenými v příčině náboženství a jiných svobod politických k své dřevní podstatě zase poznovu přivedeno a ve všem tom náležitě utvrzeno, království uherské v takovém zřeteli a šetrnosti, aby na dokonalé pozoufání i v jiné nepřiležitosti škodlivé nepřišlo, nicméně i království polské držáno a opatřeno býti mohlo, aby ani to do nebezpečnosti nějakého uvedeno, a skrze to potom i sv. římská říše spolu s jinými zeměmi křesťanskými k škodám nenabytým přijíti nemusila. Pro snadší pak jednání takového fedruňk a zpomožení, aby tím náležitěji a lépeji průchod svůj míti mohlo, bylo by dobré a užitečné, ano i bezpečnější, přiměřiti po všech všudyž krajinách za dva měsíce i hned naříditi, i k skutečnému zachování je přivésti. V tom pak ve všem že král zamlouvá se kurfirštovi dle své nejvyšší možnosti, což by jen přitom bez urážky a zkrácení jména svého dobrého a reputací dobře nabyté učiniti mohl, tak mírně se chovati a vhod činiti, že jeho kurf. milost, jakožto kurf. a pán evangelický, nad tím nade vším zvláštní své zalíbení míti bude.

Pokudž by pak kurf. v času tom jaké delší a gruntovnější informací neb zprávy milostivě potřeboval a od něho žádal, že má sobě hrabě s dostatkem poručeno, aby se přitom dle nejvyšší možnosti k kurf. poslušně a poddaně zachovati hleděl.

Což vše že kurfirštu nyní dle dané sobě instrukcí přednáší a jemu se k stálé a trvanlivé milosti poručena činí, tak

aby všechny ty nevole a nedorozumění k svému místnému porovnání přijíti, krve křesťanské prolévání se uvarovati, země všechny před dokonalou záhubou a vyssátím od lidu válečného v nich dosavad ležícího ušánovány býti mohly; jakož pak že i před tím jemu hraběti bylo o tom poručeno, aby před sněmem Pražským o túž věc k kurf. psaní učinil, jakkoli potom táž kommissí v tu dobu průchodu svého volného míti nemohla.

Potom pak opět při Plzni že bylo to vzloženo naň, aby knížeti bavorskému skrze psaní, posléze pak nejvyšší leitnant Šlammersdorf oustně jemu to předestřel a o osobní shledání krále s knížetem jednal, pro snadnější věcem těm všechněm zpomožení; ale i tu že z toho sešlo, až naposledy vkročilo v to to přenešťastné potkání polní před Prahou, a skrze zvláštní navštívení božské, na díle pak příčinou nečilosti a lhostejnosti soldatův, k tomu přišlo, že jest lid královský před nepřítelem svým ustoupiti musil, a jakž se ve všech věcech světských obyčejně to přihází, že i běh válečný štěstí i neštěstí zároveň jest poddán.

Ale s tím se vším že brzo poskytne se JM. králi a pánu dobrá příležitost k tomu, aby s pomocí boží a skrze zastoupení i fedruňk JM. přátel krevních i jiných dověrných ten nedostatek doplněn a omyl napraven býti, král pak v hotovosti náležité postaven býti mohl. Nicméně však že by pod tím sv. řím. říše, jako i král. čes. s jinými k němu příslušejícími zeměmi, čím dále, tím víceji na dokonalou mizinu a záhubu přivedeno býti, koruna pak uherská spolu s jinými zeměmi tudy na nejtěžší pozoufání a tak i (čehož Bůh milostivý uchovati rač!) někomu třetímu do rukou velmi snadně dostati se mohla, jakož pak na království polském, kteréž již toto po třetí v krátkém čase veliké porážky a ztráty na lidu pocítilo, již dobrý počátek toho tak se stal, a sultán turecký na tom konečně se ustrnul, že příštího jara sám osobně se vši mocí a silou svou do pole vytrhnouti a na dotčené království útok učiniti chce.

Tou tedy příčinou že jmenované království a následovně i celá sv. říše národa německého v nebezpečenství největším postavena jest, když se to posoudi bedlivě, že nikdež na žádném místě mezi potentaty křesťanskými žádné dobré a upřímé korrespondenci, srozumění a dověrnosti se nenachází, ovšem pak že pro zemdení moci a síly jejich válkou touto v zemi jejich, ano i v říši naprosto žádných prostředkův k tomu se nenachází, jimiž by se tomu tak velikomocnému nepříteli odpor činiti měl; ať nyní toho pomine se mlčením, že strana katolická proti tomu konečně to mezi sebou zavřela,

1620 aby náboženství evangelické do čista vykořenila a místo něho inkvisici španielskou do zemí těchto uvedla, skrze kterýžto regiment a správu že by všickni kurfirštové a stavové sv. říše jako i ostatní království a země se vši svou reputací, důstojenstvím a dobře nabytými privilegii a výsadami do gruntu potlačeni a ze všeho toho násilně obloupeni býti musili.

Tím tedy vším byv JM. král a pán jeho milostivý v srdci svém pohnut, že uznal býti věci potřebnou, aby kurfiršta skrze toto vyslání navštívil; v čemž že se hrabě kurfirštu poddaně a poslušně k milostivé resoluci poroučí, zůstávaje JM. vždycky každého času k libezným a příjemným službám hotový a volný. —

Kurfiršt, vzav dotčené přednesení v své povážení bedlivé, dal na ně zase hraběti resoluci neb odpověď svou 21. d. ledna v smyslu tomtó :

JM. kurfiršt saský poručil jest kurfiršta falckého vyslanému hr. z Hollachu na přednesení jeho následující odpověď uděliti :

Že dotčený kurf. sas. JM. nemíní a neuložil sobě toho, aby se s kurf. falckým JM. v jaké spory vydávati měl z strany příčin a motiv těch, kteréž sou dotčeného kurfiršta falckého k ujetí se správy král. čes. a zemí k němu přivtělených pohnouti měly, poněvadž kurf. sas. nikda jest sobě toho zlého processu českého od jeho začátku až do přítomné chvíle v ničemž neliboval a jeho neschvaloval, nýbrž kurf. falckému od toho ničemného jemu podaného a od JM. římského císaře, též uherského a českého krále, kasirovaného a umořeného volení podlé a spolu s jinými kurfiršty a knížaty předními odrazoval a ty od něho přivedené motivy a příčiny za tak podstatné a platné nikda neuznával, aby buď kurfiršta aneb jiné pokoje milovné a s císařem římským v dobrém srozumění zůstávající stavy k ujetí se pře strany téhož kurf. falckého přemluvíti a ponuknouti měly neb mohly: jakož pak také téměř všickni stavové sv. římské říše aneb JM. cis. a královské pomoc a fedruňk věrně jsou učinili, aneb sice v neutralství zůstávati se snažili, českých těch věcí v ničemž účastné se nečiníce, ovšem proto, že bedlivě při sobě to vážili, že lidé ti, od nichž takové ničemné a umořené volení pochází, ani k zavržení ani k volení krále žádného práva ani svobody neměli, a v ty časy v král. čes. žádná prázdná stolice královská nebyla, nýbrž mnohem raději dotčené království nynějším císařem římským a českým králem voleným, korunovaným, pomazaným a lénem náležitě obdařeným opatřeno bylo, tou příčinou ku předsevzatému zavržení a volení bez úhony a zkrácení své vysoké a přetěžké povinnosti a zá-

vazku, témuž králi vykonaného, a také svědomí vlastního 1620 žádnou měrou přijít a přikročiti nemohli.

Nicméně že jest kurf. saský ničehož sobě srdečněji nevinšoval, jako toho: aby byl kurf. falcký J. Mil. do toho českého nedorozumění nikoli se nemíchal, JM. cís. a královskou v jeho království a zemích, kteréž mu podlé Boha, práva a slušnosti vlastně a spravedlivě náležely, s pokojem zanechal a nebouřil a ve všem tom toliko svých přátel upřímych, kteříž s osobou i s zeměmi a lidmi poddanými jeho upřímě a dobře mínili, rady a zdání dobrého následoval a ním se spravoval. Ale poněvadž přes to všecko kurf. falckému jináč se líbilo, že sou kurf. saský i jiní věrní a horliví stavové také ho při tom zanechali, pánu Bohu a času skončení věci té poručivše. Pod tím pak nicméně že při císaři věrné a stále setrvali a jemu v jeho nastalých úzkostech a protiventstvích, jakž nejvejš bylo možné, pod ramena sáhli a ku pomoci přispěli, až naposledy pán Bůh všemohoucí a dobrotivý tak mnoho milosti své svaté propůjčil, že skrze to vznešené a slavné vítězství Pražské, věc a rozepře ta k takovému spůsobu přišla, z něhož se nyní již vynachází to a jednoho každého vůbec sám skutek poučuje tomu, že spravedlivý Bůh pře spravedlivé zastávati a nad vrchností, jakožto nad zřízením svým, ruku ochrannou držeti a to, aby jí všickni sobě draze vážili a ctili, míti chtějí ráci.

K tomu sice že kurf. sask. také sám se zná, že římská říše v nemalém nebezpečení na ten čas vězí, a že při takové příležitosti mohly by se Turku velmi lehkyce dvěře i brána otevřítí, aby to své dávní mínění k vyřízení skutečnému sobě přivedl a zmocnil se zemí těch, kteréž před tím vůbec za pevnou zeď a baštu též sv. římské říše držány bývaly; při tom však že nechává těch, ješto k tomu příčinu a podnět dávají, a u nichž žádné úpění, prosby, napomínání a zámluvy nic neplatí, aby z toho právi byli. On od osoby své že jest sebou dobře jist, že jest k ničemuž tomu žádné nejmenší příčiny nedával, nýbrž byl by mnohem raději viděl, aby jináč se dalo, kdyby byli jen jiní rady jeho uposlechnouti a následovati chtěli a žádosti panování a ujímání se zemí cizích dobrým a zdravým radám nepředstavovali.

Dále že kurf. saský tak o tom soudí: že by bylo již příliš pozdě při těch rady a prostředků dobrých vyhledávati, kteřížto to celé předsevzetí za neslušné uznávali, a jichžto zdání dobrá a výstrahy srdečné upřímě zakládala se za hřbet a jako u vítr se pouštěla; nýbrž on že od osoby své nevidí a naprosto neví o žádném prostředku jiném, kterýž by sobě vymysleti aneb vynajítí mohl, a skrze nějž by nedorozumění

1620 tomu se zpomoci a k nějakému mírnému a pokojnému způsobu přivedeno býti mohlo, mimo ten jediný, aby kurf. falcký nejdříve odřekl se a vzdálil všelikého nepřítelství proti JM. cis. a královské a zanechal na pokoji království i zemí jemu náležejících, dokonce v ničemž se jich neužíváje. Proti tomu pak aby se JMC. kořil a za odpuštění přečinění svého, jímž jest velebnost jeho císařskou a královskou těžce urazil, pokorně ho prosil a ničehéhož víceji, jediné samé milosti císařské a královské, při něm nevyhledával a s trpělivou myslí na ni očekával. Nebo nestaneli se toho, ale kurfiršt falcký bude předce dávati příčinu k dalším nepřiležitostem, k zpuštění a záhubě zemí i ku prolévání krve nevinné, že by mohlo potom snadně pojíti z toho i k vyřízení skutečnému přivedeno býti to, čehož by se snad kurf. falcký dokudž živ nenadál, a mohl by jak vlastní osobě, tak ovšem i zemím i lidem poddaným jeho k znamenité úhoně, škodě a zkrácení sloužiti.

Nebo že císař již jest se jednou dokonale ustrnul na tom: aby po tom jemu od Boha propůjčeném vítězství beze všeho oddechu a přestávání předce dále kráčel, všelijaká ještě budoucně nastávající nebezpečenství a neřesti od dosažených poznovu království a zemí svých, až i od celé sv. římské říše odvrátil a o to se živě a opravdově postaral, kterak by Turku a všechněm náhončím a následovníkům, jeho přidržujícím se, ty dvěře a brána do zemí křesťanských otevřená zase mocně zatarasována byla, a neštěstí to, jímž se vlasti jeho milé hrozí, za času se předešlo.

S tím že kurfiršt saský kurfiršta falckého vyslanému vši milostí svou náchylný zůstávati ráčí. —

To i jiné mnohé věci knížata a stavové slezští majíce na velikém pozoru, byli v divném rozmyšlení postaveni. Což znamenav při nich král Fridrich, a čím dále tím víceji obávav se moci a síly císařské, nejdříve dal odpověď hraběti starému z Turnu 22. d. prosince na jeho psaní, kteréž učinil králi při začátku téhož měsíce, a potom hned na zejtrí 23. d. napomenul skrze vrchního hejtmana knížetství slezských knížat a stavův resolucí oustní i psanou takovou: aby stavové, pamatující na povinnost a závazky své, keréž sou mu vykonali, při něm stále a neproměnně setrvali a sebe na nic odporného a proti nim čelícího žádnému živému člověku přemluvíti nedali.

Dotčený hrabě z Turnu, dostav se po bitvě Pražské k Betlénovi Gáborovi — kterýž při svém z města Prešpurku odjezdu vzal s sebou korunu se všechněmi klenoty a ozdobami království uherského a složil ji v městě Staré Bystřici — a byv od něho za generala-leitnanta přijat s tím zakázáním,

že mu některý tisíc Uhrův přidá, aby se s nimi do mark. moravského obrátil a je před vojskem císařským obhajoval, odeslal králi Fridrichovi list, v němž činil mu zprávu obšírnou o všem všudyž, jak se co na ten čas v Moravě děje, a že lid moravský chtěl by na krátce býti zaplacen, doloživ v něm i toho o manželce své, že jest do Vídně k císaři sjela a od něho milosti neb pardonu užila.

Na to psaní dáváje mu král zase odpověď svou, takto mu odepsal:

„Náš milý hrabě! Vaše psaní přijali sme 20. d. prosince dle st. kal. a z něho, ač neradi, vyrozuměli tomu, v jaké nekázní a neposlušnosti nalézal by se lid válečný moravský, a že ti lidé mnohem víceji hledí lakomství nežli poctivosti a jména svého dobrého. Zde pak ve Vratislavi stojí věci naše dobře; nebo knížata a stavové strojí se k defensí a ku prostředkům vzáctným a znamenitým. Přitom také dochází nás zpráva ta, kterak stavové moravští na větším dile, nepamatujíce na závazky své, ani na konfederací tak draze a nábožně stvrzenou, neřkuli se v jisté jednání s nepřítelem naším vydávají, anobrž že se již jemu dokonce poddati a milosti při něm hledati chtějí. Jak tedy to jejich předsevzetí, jim k zastávání a ospravedlnění naprosto nemožné, přichází nám mimo vši nadálost naši a s podivením velikým; tak zase na druhou stranu necht jsou tím jisti, že časem svým potkají se s dobrým užtkem a ziskem, kterýž jim z té jejich příliš náhlé kvapnosti pojde a se urodí.

My na ten čas poručíme to vše tomu všemohoucímu a přijímáme od něho s myslí trpělivou metličku neb pokutu, kterouž na nás vložití ráčil. On rač toliko všecko to k své cti a slávě, svých pak věřících k dobrému spasitedlnému obrátiti a přivéstí.

Co se sice manželky a syna vašeho dotýče, myt jim od osoby naší toho jich štěstí nikoli nezávidíme, nýbrž zanecháme toho všeho při nich, jak budoucně budou moci z toho býti právi.

Z strany pak příhody té nešťastné, kteráž se již zběhla, my jsme se nikdy k Čechům ani k Moravanům svévolně netřeli a nenutkali, nýbrž byli bychom mohli výborně na našich zemích dědičných přestati, a tak na jejich snažné toho při nás vyhledávání opustili sme všecko a ujali sme se jich dle naší nejvyšší možnosti; ale nyní dostáváme od nich za to poděkování takového, že se bez nás v traktaci postranní vydávají, a když jsme my všecko naše jmění za příčinou jejich v šanc vsadili, tedy oni proti tomu opouštějí nás a poddávají se jinému. Jestliž se jim to předsevzetí jejich ku

1620 pochvale jaké a poctivosti vztahuje, toho my celému světu k rozsudku spravedlivému podáváme. A jakž žádné lakomství ani žádost cti nezřízená do Čech nás nevyvábila a neuvědla; tak zase ani žádná chudoba a strast nemá nás od Boha našeho odtrhnouti, aneb přivéstí nás k tomu, abychom se v něco proti cti a svědomí našemu dobrému vydávati měli.

S tím poroučíme vás pánu Bohu všemohoucímu v jeho mocnou ochranu a zůstáváme k vám vši milostí naši příchylní.“ —

Brzo po skonání věci svrchu oznámených vypravil král z Vratislavě napřed do Berlína královnu, kteráž byla v tu dobu hrubě obtížná, aby sobě tam po těch těžkostech a zármutku trochu pooddechla. Sám pak, vida, že kurf. saský učinil opět druhé psaní pronikavé k knížatům a stavům slezským, vždy veda túže k tomu, aby se ku poslušnosti císařské zase navrátili a jej za pána svého uznávali, když to učiní, že on proti tomu chce netoliko je s císařem dokonale smířiti, ale nad to výše tak mnoho při něm obdržeti, aby při obojím pokoji a výsadě jak z strany náboženství, tak i všechnách privilegií a svobod svých starobylých zcela a zouplna zůstavení a zachování býti mohli, a vyšetřiv to patrně, že stavové k kurf. sask. měli by zřetel veliký, též jak by jim přišlo těžce, v tom nedostatku jejich lid válečný déleji chovati: z těch příčin po zavření sněmu slezského, poněvadž na něm pro nepřítomnost jiných zemí přivtělených o nic podstatného a konečného snešeno býti nemohlo, nýbrž i ty všecky dávaly na sobě znáti neukrytě, že ke kříži lezou a milostí při císaři hledati míní, rozžehnáv se jak s knížaty a stavy slezskými, tak i s osobami těmi, kteréž z stavův král. čes. až do Vratislavě jej doprovodili, propustil je všecky z poddané poslušnosti, kterouž byli jemu zavázáni, zanechav jim toho na svobodné vůli, aby s kurf. saským v dotčené jednání se vydali a pod ochranu císařskou a milost utekli; a naposledy sám také se vším dvorem svým za královnou a synem Ruprechtem do Berlína k kurfirštu brandenburskému, švagru svému, se odebral. Jemuž knížata a stavové darovali na cestu 80.000 zl. —

V tutůž dobu a dokavadž král ještě při sněmě ve Vratislavi se zdržoval, obec aneb pořádkové neb cechové téhož města podali úřadu nížepsané supplikaci v příčině provozování služeb církevních na hradě Vratislavském, kteráž obsahovala v sobě žádost takovou:

Jakou měrou nejjasnější a velikomocné kníže a pán, pan Fridrich, český král a falckrabě při Rejnu, král a pán jich nejmilostivější, z přirozené a milostivé náklonnosti své a péče

za věc důležitě potřebnou uznati jest ráčil, v těchto nynějších 1620 přibězích nebezpečných jednoho každého z nich v tom ponapomenouti i ubezpečiti s dostatkem, že JM. ta celá, dokonalá, stálá a neproměnná vůle jest, podle vyřčení a znění té vysokou a těžkou přísahou stvrzené konfederací, ano také i JM. milostivého zakázání a zámľuvy, aby jeden každý z poddaných JM. při svobodě svědomí svého, a obzvláště při svém obyčejném a dobře nabytém náboženství svého provozování pokojně zůstaven byl, nad čímž že dosavád milostivou ruku ochrannou držeti a jednoho každého při tom nařízení svém hájiti a zastávati chtiti, ovšem pak, aby v zemi slezské v ničem tom kdy jakou nejmenší proměnu před sebe bráti mnil, na to nikdy myšlením svým nepřijíti ráčil: tomu všemu že sou dotčení cechové z přeslyšené JM. resolucí a pronešení milostivého, kteréž před včerejším dnem bylo jim v městě radním přečteno, ve vši poddané pokoře obsírněji vyrozuměli.

I ačkoli sice obec Vratislavská poznává při sobě s právem tu otcovskou a vlastní rukou JMK. sepsanou resolucí za zvláštní a vysoce vzáctnou milost královskou a za ni pánu Bohu všemohoucímu předně, jenž srdce milostivé vrchnosti jejich v rukou svých má a ním mocně vládne, potom i JKM. s poslušnou a vděčnou myslí náležitě děkují a toho se JM. zase dle své poddané možnosti všim dobrým odsluhovati připovídají; s tím však se všim, jakož se obec z té JMK. nyní připomenuté milosti a resolucí velice raduje a těší, tak zase že přidavek ten a klauzule při zavírce její dostavená působí jim starost a rozmyšlení nemalé, a to v tom, že JMC. ráčí se milostivě dověřovati svým poslušným a věrným poddaným, že jak tu v městě Vratislavi, tak i jinde všudyž po zemi lidem náboženství obnoveného se přidržujícím budou toho příti, aby oni podle otcovského JM. jim toho dovolení ještě dále náboženství své pokojně vykonávati a provozovati mohli.

Jakkoli zajisté dotčené obci nikdy to na mysl nepřipadlo, aby buď JM. královské na jeho hradě, buď od JM. řádně zřízenému úřadu vrchního hejtmanství zemského v jeho domu knížecím, vše v městě Vratislavi, v přítomnosti jich v provozování náboženství jaká vyměření činiti měla; nicméně však že jim to působí přenáravnou starost a rozmyšlení, že některé velmi málo osoby privatní, ježto se k náboženství obnovenému přiznávají a před tím, nežli jest se JMK. regimentu knížetství slezských ujíti ráčil, vždycky každého času kostelův jejich i ceremonií a řádův v nich obyčejných užívati se nepečovaly, v nepřítomnosti JMK. na jmenovaném hradě královském tu v městě Vratislavi náboženství a služby církevní řádem svým provozují a vykonávají, a nad to výše ještě

1620 i novou školu k znamenité ujmě a zkrácení jejich, dika Bohu! dobře spravené školy městské sobě zaraziti a vyzdvihnouti chtějí.

O takovém účinku a předsevzetí jak před, tak ani při ujetí se od JMK. slavné správy zemské při městě jich nikda předešle neslýcháno, ani nic toho v pravdě a v skutku shledáno nebylo. K tomu že ten od cis. Rudolfa draze dobytý a od císaře Mat. jako i od nynějšího krále JM. potvrzený majestat zjevně a výslovně na to se vztahuje a zní, aby všickni společně, i jeden každý obzvláště, obyvatelé země slezské při svém náboženství, kněžstvu i řádích kostelních, jichž kteří z nich v tom čase, když jim dotčený majestat udělen byl, a v místech těch, kdež obydli své mají, v držení a užívání byli, s pokojem a bez překážky všeliké zůstaveni byli, a od budoucích králův českých, aby proti dotčenému majestatu žádná poručení odporná, na překážku a ujmu jeho a svobody v něm obsažené, nevycházela a, byť i vyšla, žádné platnosti nenesla; anobrž že i ta od JM. král. málo výše připomenutá konfederací jak při začátku svém, tak ovšem v artikuli posledním, na dotčený majestat slezský, ano i na jedné každé země sjednocené práva, zříz. zem. a dobře nabyté zvyklosti starobylé zřetelně se vztahuje a na nich zakládá.

Dále že dotčená obec a cechové poctiví musí se k tomu přiznati, že hned od té doby, jakž se náboženství obnovené ve Vratislavi provozovati začalo, při mnohých lidech, a zvláště při mladších mistrích, nicméně i při jejich cizí a přístavní čeládce i tovaryších vandrovních divní a příliš nepokojní neb těžcí důmyslové procházeli, bezpochyby z příčiny té, že podlé každodenní zkušenosti všelijaká novota a proměna v obcích byla by sama v sobě nebezpečná a pohoršitelná. Z čehož však v tak lidnatém městě a obci mohlo by snadno veliké a k spokojení nemožné neštěstí a potržka (čehož však Bože milosrdný uchovati rač!) když tedyž vzniknouti, zvláště a předně proto, poněvadž by se k tomu novému náboženství provozování začasté mnohá mladá a všetečná cháska, ne z nábožnosti nějaké, ale z pouhé toliko drzosti sbíhati, anobrž i jejich vlastní děti a preceptorové proti vši vůli hospodářův potahovati a vábiti chtěli. Oni sice že jsou až dosavád k žádným nevolům a rozbroji neřkuli žádné příčiny žádnému neposkytovali, anobrž až do dnešní chvíle i z strany věrného a opravdového práva jak mistrův svých mladších, tak i čeládky přístavní povinnosti své zadosti činiti se snažili; s tím však se vším jaká platnost při druhé straně s tím jest způsobena, to že samo očitě spatření pohřchu zřetelně ukázalo.

Poněvadž pak dotčení cechové a pořádkové všichni ze spolka bez čeládky své a tovaryšův vandrovnických nijakž býti a v těchto nejtěžších časech bez ní živnosti své pracné a krvavé provozovati a z nich břemen a povinností městských podnikati a vykonávati nemohou, ovšem pak že pro tuto přítomnou válku v čeládce a v tovaryších hodných nedostatek veliký bez toho se nachází, a ona pro příčinu tu v tím menší kázni a poslušnosti jako v uzdě zdržována býti může: pročež že je k tomu samá jich povinnost dohání, kterouž sou JMK. a úřadu Vratislavskému zavázáni, aby nebezpečenství toho, kteréž by odtud pojiti mohlo, před úřadem nezamlčovali, nýbrž mnohem spíšeji pokorně a poslušně jemu je vyjeviti museli, tak aby budoucně, kdyby se co toho proti vši vůli a nadálosti jejich zběhlo (čehož všemohoucnost božská milostivě uchovati rač), na ně naříkáno, aneb něco toho jim přičítáno nebylo.

Podlé toho že ještě i za to úřadu slušně, snažně a služebně prosí, aby sami konšelé neb páni radní podlé povinnosti své, anobrž i pro své a svých domácích vlastní potřebu a pohodlí, k JMK. za ně poddaně se přimluvili, aby JM. z své přirozené dobroty a milosti královské pro zdržení a v celosti zachování dobrého a chvalitebného snešení obecného a zvyklosti starodávni při tém' městě, předně pak a obzvláště toho mnoha tisíců lidí krví stvrzeného majestatu slezského, též pro stálejší utvrzení a rozmnožení s obojí strany mezi měšťany a obyvateli jeho společné lásky, míru, pokoje, svornosti a dověrnosti, jako i pro vzdělání obecného dobrého a pohodlí, běhu náboženství evangelického v dotčeném městě v té míře a způsobu, v jakémž jest při ujetí od JM. regimentu zemského nalezeno a zastíženo, zůstaviti a k tomu přijíti nedati ráčil, aby tou měrou v nepřítomnosti JM. tak, jakž se to posavad dalo, nějaká proměna a novota v příčině té předsevzata býti měla, jakož pak že sou k JMK. té naděje celé a ponížené, poněvadž JMK. v svrchu dotčeném psaní a ohlášení svém ráčil jest úřadu o tom milostivě poručiti, aby na to pilný a zvláštní pozor měl, aby všeliké dobré a chvalitebné, ano i svornost obecní, jakž by toho kdy obce jich potřeba a pohodlí nejvýše vyhledávala, se velebilo a vzdělávalo, zlé pak tupilo a zmenšovalo; majíce k pánu Bohu silnou naději a dověrnost, že táž přimluva jejich při JMK. nebude bez užitku, nýbrž že JM. ráčí dáti jim ji milostivě užití.

Přítom však že se v té věci ohražují vším nejlepším způsobem a toto ohlášení své výslovně činí: že oni cechové tímto svým vyhledáváním poníženým proti JMK. králi a pánu svému nejmilostivějšímu v ničemž nejmenším na odpor se ne-

1620 postavují a nic před sebe bráti nemíní, nýbrž toliko k tomu samému směřují, jak by příhodně a za času všeliké nebezpečné nedorozumění mezi měšťany a obyvateli města Vratislavě a neštěstí neb škoda nenabytá odvrácena býti mohla; jsouce té poddané a pokorné dověrnosti, že JMK. této jich žádosti poslušné jim na zlou stranu vykládati, mnohem pak méně nemilostí nějakou zpominati neráčí, nýbrž mnohem raději ráčí napotom, jako i předešle, k nim vši milostí královskou nakloněn býti a laskavým králem i pánem jejich zůstati. Začež že JMK. zakazují se zase hrdly, ctí, statky i krví svou vlastní ve vši poddané hotovosti odsluhovati, vždy každého času, kdykoli by toho potřeba jaká od nich vyhledávala; poroučejíce sebe všickni v těchto nebezpečných příbězích JMK. v milostivou ochranu a úřadu Vratislavskému k skutečnému fedruňku. —

A poněvadž v nynějších příbězích činí se začasté zmínka o městě Vratislavi, protož také tuto doložím krátce o původu a počátku jeho.

První zakladatel jeho byl Vratislav starší, jedno kníže slezské, asi před 750 lety. Potom, téměř před 600 lety, Kazimír, polský král, přenesl do něho biskupství Rycinské, tak že nyní za našeho času neb věku jest město nad míru bohaté a vznešené, a má v okršlku svém znamenité pořádné ulice a domy nákladně vystavené. Jest též ohraženo a zpevněno mocnými polverky, baštami, valem i příkopy podlé řeky Odery, kteráž na díle skrze město teče.

V létu Páně 1483 ztropili v něm následovníci M. Jana z Husince potřízku velikou, a vyházevše v ní z okna rathouzu městského purkmistry, velmi nemilostivě kyjem je zbili: pro kterýžto kvalt Zikmund dal jich drahně ztrestati mečem na hrdle.

Nejprvé přináleželo spolu s celým Slezskem k koruně polské, posléze pak připojilo se s týmž knížetstvím k království českému.

O některých příbězích v Čechách na konci l. 1620.

V tytéž časy hrabě Bukvoj vypravil z Prahy jednoho bubeníka, Vlacha, podlé leitnanta mladého knížete z Anhaltu k otci jeho do Vratislavě se vzkázáním takovým: pokudž by syna svého na svobodě míti chtěl, aby zaň 30.000 tolarů širokých zhotovil a do Prahy dopraviti dal, jakkoli nejdříve Don Wilhelm Verdugo, nejvyšší cisařský, kterýž ho svou vlastní rukou jal, žádal na něm výplaty 100.000 korun; potom stál dosti dlouho na 60.000, naposledy přišlo k tomu, že poručiv tůž

věc k spravedlivému vyřknutí hraběte Bukvoje a knížete 1620 z Sasů, přestal na těch 30.000 tolařích.

Ale že taková summa nebyla po jednou shledána, pročež Bukvoj, jak trochu zdravější byl, vypravil se 12. d. prosince z Prahy do Moravy za lidem svým, nechtěl dotčeného knížete, jakkoliv hrubě nemocného, zanechat v městech Pražských, ale vzal ho s sebou také na cestu.

V tom přijel z Vídně do Prahy k knížeti z Lichtenšteina kurýr bavorský, po němž bylo knížeti psáno: že by císař toho celého úmyslu byl, po Dunaji pustiti se nahoru ku Passovu a odtud až do Bavor, kdežto vyřídě některé pilné věci, zbytek cesty té vzíti před sebe až do král. čes., aby v něm sněm obecný stavům položil a obecné zemské věci v předešlý řád a pokoj uvedl. Ačkoli pak potom psalo se o tom, že by již i v Passově byl, ale posléz sešlo dokonce s té jízdy pro jiná zaneprázdnění císařská.

A poněvadž jak Pražané všech tří měst Praž., tak i vyšší stavové v tu dobu v Praze se zdržující stěžovali sobě před knížetem z Lichtenšteina i před generalem Tyllým, kterakou svévolnost lid jeho beze všeho ostychu, netoliko času nočního, ale i v bílé dni nad ubohými měšťany a obyvateli měst Pražských, nešanuje v tom ani domův panských a rytířských naprosto nic, provozuje, ano i lidem, do měst Praž. rozličné potravu a prostředky na trhy přivážejícím, nesmírně škodí a ubližuje, odkud již nejednou mezi soldaty a chasou obecní tu v Praze těžké potrzky a šarvátky se zbíhaly, při nichž nemálo osob s obojí strany na place zůstávalo, lidé pak přesporní ostýchali se s čím tím do Prahy přijížděti a přicházeti; žádajíce býti v tom od obou gubernátorův, zemského a válečného, náležitě přichráněni: i uznali vznešení to jich za slušné a potřebné. Pročež také kníže vydal hned vůbec patenty 5. d. prosince tištěné, v nichž zapovídal všechněm všudyž sol-5. pros. datům i jiným škůdcům městským, netoliko aby podtud více pod nemilostí císařskou a hrdla i statku ztrácením v takové domův Pražských vybíjení se nevydávali, ale také ani žádnému z lidí pokojných při živnostech a obchodích jejich žádného násilí, kvaltu a přikoří nečinili; a komu by se co toho přes tuto záповěd kde v Praze díti chtělo, aby se k vartě nejbližší utekl, že před takovým kvaltem náležitě přichráněn býti má; přestupník pak všeliký aby dle velikosti provinění svého jiným ku příkladu od práva byl ztrestán beze vší milosti; naposledy pro snadší zastavení toho plundrování nočního aby žádný po hodině 5. bez světla na ulicích se nenacházel.

Což když mělo průchod svůj volný a chasa vojenská v úmysle svém zlém byla zkrocena, tedy i kupci a obchod-

1620 níci přednější i zadnější ohrozili se také a otvírali krámy a boudy své, zjevně v nich zboží svá prodávající.

Mimo ten mandat byli tehdáž také jiní tři v místech výsadních po Praze přibiti. V prvním dávala se svoboda k handlování všechněm obyvatelům, aby obilí a jiné věci potřebné do zemi kurf. sas., což před tím bylo zastaveno, z Čech se dovážely, netoliko po zemi, ale i po Labi. V druhém pod týmž datum obsahovalo se nařízení z strany mince, od falckraběte a stavův bité, takové, aby ji žádnému měniti, vexlovati a ven z země vyvozovati nedali. V třetím, aby se z Čech nevozily a nedodávaly žádné potravní věci a profiantové do měst těch, kteréž by ještě v neposlušnosti a rebellii proti císaři trvaly; též aby žádný z obyvatelův svých věcí nejlepších nikam z král. čes. neodvážel, ani jiným odnášeti a odvážeti nedával.

Nad to výše jmenovaný kommissar císařský rozkázal publikovati jmenem císařským ještě i takový mandat: že, cokoli a jakýchkoli věci a rozsudkův právních i jinak za správy Fridricha krále jmenem a z poručení jeho prošlo a za právo uvedeno neb komu co přisouzeno bylo, to vše dokonce zcela a zprosta za nic uznává a vyhlašuje, nyní i na časy budoucí. *)

Tehdáž podobně stala se obnova úřadův konselských v městech Praž, a kterékoli osoby byly potaženy do povinnosti té za krále Fridricha, ty všecky, vymině kolika málo pochlebníkův, a kteříž na obou ramenách nésti uměli, ven z rady i z starších obecních vyvrhli.

Jezuviti pak, posvětivše sobě zase znovu kostela svého, i toho dosáhli snadně, že jim oltář ten, kterýž na onen čas Vilímovi staršímu z Lobkovic, nejv. hofmistru král. čes., k vůli od defensorův z téhož kostela vydán a od něho do kostela německého na Malé straně postaven byl, úředníci zádušní neb kostelníci obce německé, tak jakž se Němci Pražští nábož. evangelického jmenovati počali, vydati musili.

Zatím hejtman Hybner, kterýž pozůstal dosavad s lidem českým v Jindřichově Hradci, proti zaplacení mu a soldatům jeho služby za tři měsíce, vydal dotčené město císaři a sám spolu s týmiž knechty přijal také službu novou při armádě jeho, byv zanechán s nimi na další čas za správci a opatrovníka vojenského v dotčené obci; po předměstí pak musili ležeti císařští soldati, co mu jich bylo ku pomoci přidáno.

*) Opět Paralip. na str. 273.

Málo výše bylo připomenuto, že stavové mark. mor. nevědouce, jaké jiné rady sobě dají po tom neštěstí na krále a král. čes. přišlém a chtějíce rádi se vyvarovati podobné pohromě, s kterouž jsme se Čechové již potkali, snesli se na tom společně — kromě málo některých osob, mezi nimiž byl přední Ladislav Velen z Žerotína, předešlý hejtman markrabství mor., kterýž ven z země při králi časně vyjel —, aby vzácné poselství k císaři vypravili a skrze ně netoliko při něm milosti a prominuti jim výstupkův jejich veřejných a konfirmací nové všech a všelijakých privilegií a svobod jejich starobylých vyhledávali, alebrž i volnost svou poddanou v příčině vykonání mu nového slibu člověčenství jemu pronesli.

Poněvadž pak Henrich Mates hr. z Turnu, příjev mezi Moravany do Brna od Betléna Gábora, dával jim naději dobru, že od téhož krále uherského ochranou a pomocí dostatečnou nebudou opuštěni, jen aby sobě tak brzo nezoufali: tou příčinou rozpáčil v tom mnohé, že jsou od svého snešení předešlého ulevili a s tou výsilkou za některý čas prodlíti minili.

Ostatní pak, nerozpakující se nic troštem tím, dožádali se Karla staršího z Žerotína, kterýž po ten veškeren čas předsevzetí toho českého i krajanův svých nikda sobě neliboval a pro tu zvláštnost svou mnohého příkoří i pomluv od oboujích pocítovati musil, aby kommissí takovou k sobě přijal, i na místě jich při císaři, jak nejrozmumněji bude uměti, s dobrým vinšovaným jich užítkem a pohodlím vykonati se postaral. Kterýžto vyžádav sobě po svém do Vídne příjezdu audiencí při císaři, přednesl mu žádost poníženou krajanův svých v tom smyslu:

Jakkoli pozůstávajících ještě rebellův některých markrabství moravského lid služebný, co ho na ten čas mají před rukama, usiloval by o to všelijak, jak by se zase zsíliti a JMC. i stavům poslušným další zaneprázdnění zavalovati mohl; pod tím však že jiní stavové a obyvatelé téhož mark. byli by konečně na tom, ano i skrze osobu jeho před císařem se v tom ohlašují, že JMC. za krále a pána svého uznávají, milosti jeho užítí žádají a na dokázání jedné i druhé věci a tak poslušnosti své poddané i sami osobně, když JMC. jim k tomu milostivě povoliti a čas jistý jmenovati ráčí, před ním postavit i ke všemu tomu ústy svými poníženě přiznati se chtějí.

Ale že nevidělo se císaři za slušné, aby hned k tomu prvnímu jich ohlášení úmysl svůj dokonalý jim vyjeviti měl, pročež bylo k dalšímu povážení věci té poodloženo.

Mezi tím pak časem Don Baltazar s Maximilianem knížetem z Lichtenšteina a s Rudolfem Tyfenpachem, z rozkazu hraběte Bukvoje, kterýž také v krátkých dnech je následoval, táhli s dobrým dílem lidu císařského z Čech do Moravy, zmocnivše se smlouvou, po ztracení šturmů některých, města Jihlavy a Třebíče.

Znojemští pak zvěděvše, jak jsou se ta města zachovala, vyslali z prostředku svého k generalovi osoby jisté, skrze něž zakázali se v poddané poslušnosti císaři zůstávati a, komu bude od něho poručeno, město vydati. A ačkoli dotčené město byli sobě zpevnili dost příhodně a měli v něm nejvyššího Šveynbeka za správci v věcech vojenských; avšak porozumívajíce tomu výborně, že by s tím se vším proti síle a moci císařské, byť krásně brániti se chtěli, nižádnou měrou odolati nemohli, i tím se vymlouvajíce, že sou do toho neštěstí ne nějak svévolností a zpourou svou uběhli, ale byvše od stavův král. čes. k tomu přemluveni: z těch příčin předešli zuřivost lidu válečného a dobrovolným císaři se poddáním vyzískali sobě pokoj na čas.

Odtud táhlo vojsko císařské k Brnu a k Olomúci, jemůž na obě obyvatelé jich brány povolně zotvírali. Nebo nejvyšší Špét vydal se s nejvyšším císařským Bekem, pánem svobodným, v traktaci přátelskou a skrze ni na jisté výminky jmenovaných měst dvou mu postoupil.

A jakkoli soldati moravští, ješto v tu dobu zavřeli se na hradě Greifnšteinském, počali sobě s prvopočátku dosti divoce a nezbedně proti sousedům okolním počínati, uvedvše sobě městečka a vesnice blízko téhož hradu ležící pod plat aneb kontribucí, ustrnůvše se cele i na tom, aby z hradu dříve nevytáhli, až by jim 10.000 tolarů na hotově bylo odvedeno, a dovoleno s rozžatými luntý neb knoty i břemeny a filci jejich odebrati se přeč: naposledy však, když císař k tomu podání jich svoliti nechtěl, týž nejvyšší Špét spolu s hejtmánem Kornfeilem, kterýž se před tím s pěti sty koni od stavův rakouských k Moravanům obrátil, na přimluvu a rokování týchž stavů moravských dali se namluviti na to, aby přimouce za službu svou a soldatův svých na hotově 12.000 zl., zámku generalu Bukvoji postoupili. Což stalo se od nich 28. d. prosince.

Zatím Moravané nepřestávali vyhledávati při císaři toho snažně, aby vyslaným jejich s plnou volí svobodného gleitu udělil, podlé něhož by, vypravíce se do Vídně, mohli pardonu hlavního dojíti. I ačkoli císař k první žádosti jich povolil, a takový gleit jim vydati poručil; ale z strany pardonu odbyl vyslané jich tím: poněvadž musí nejdříve dáti se na to

bedlivě vyptati, jak dalece mnozí ze stavův moravských jsou 1620 se proti němu prohřešili, pročez že dotčeného pardonu tak veřejně a vesměs všechněm udělití nemůže, nýbrž přečinění to těžké vždy aspoň otcovsky potrestati se musí.

Na to teprvé stavové nařídili mezi sebou legaci vzáctnou, kterážto dostavši se před císaře 20. d. prosince, prosila ho 20. pros. poníženě klečíc na kolena, aby skroušeného jich pokoření neoslýchati, ale přirozené milosti své císařské a královské je účastny učiniti a tudy srdci jich zarmoucených potěšiti a posilniti ráčil, tak jak tomu všemu přednešení z uže psané instrukcí, kterouž Moravané týmž poslům svým při sjezdu Brněnském odvedli, šířeji se vyrozuměti může. A sama v sobě zněla takto:

Nejprvé a přede všemi jinými věcmi že budou povinni vyslání Moravanův i hned neprodleně na cestu se vydati a k JM. římskému císaři, pánu jich všech nejmilostivějšímu, do Vídně, residenci jeho císařské, odjeti, a jakž by se tam dostali, při JMC. o nejmilostivější audienci s vysoce náležitou účtivostí beze všeho obmeškávání sollicitovati a za ni žádati.

Kdyžby pak ta byla jim dopřána, tedy mají předně a nejdříve JMC. od stavův jejich věrné nejpoddanější a nejponíženější služby s vinšováním od pána Boha všemohoucího dobrého a prodlouženého zdraví, i jiného všeho nejlepšího a nejpohodlnějšího, též šťastného a pokojného za mnohá léta nad nimi panování, ano i nade všemi JMC. nepřátely vítězství s nehlubší a nepovinnější šetrností a reverenci přednésti a oznámiti, přitom pak JMC. v nejvyšší pokoře uvedouce v známost, jakým způsobem dotčení stavové a obyvatelé mark. morav. s myslí nad míru skormoucenou a žalostivou, též s bolestí srdce nesmírnou, čehož přenáramně a srdečně litují a želejí, do těch nevýmluvných ouzkostí, bíd, neřestí a soužení času nedávno pominulého, jmenovitě v létě Páně 1619, příčinou a původem některých nepokojných a bouřlivých lidí a osob jistých jsou zabředli a celá ta země zavedena byla, tak že, kdyby ty všechny obtížnosti a sloty měly se zejména vyčítati, musilo by nad tím dle přísloví obecného i to kamenné srdce splakati.

Ale poněvadž to všecko téměř z větší částky bylo již prvé JMC. výborně povědomo, pročez že se toho na ten čas mlčením pomijí, toliko za to JMC. stavové prosíce ve vši pokoře nejhlubší, aby JMC. jakožto křesťanský a nejmilostivější císař a pán z té slavnému domu rakouskému přirozené milostivosti a dobroty, povážíc při sobě bedlivě toho, že větší díl obyvatelův ze všech stavův v příčině té byl by dokonce bez viny, a zvláště lidé obecní že o těch věcech naprosto nic nevě-

1620 děli, jim stavům a obyvatelům všechněm společně i jednomu každému z nich rozdílně všecko to, cožkoli jsou tu proti JMC. provinili, milostivě a otcovsky prominouti, odpustiti, na to celé se zapomenouti, proti tomu pak svou císařskou a královskou milost a přívětivost k nim prokázati, i napotom jejich nejmilostivějším císařem a králem býti a zůstávati ráčil.

S druhé strany že stavové JMC. za svého pravého, dokonalého, pořádného a voleného krále českého a markrabí moravského uznávají i vyznávají mocí předešle vykonaného slibu člověčenství, k němuž se přiznávají a hlásají; té pak povinnosti poddané, kterouž teď nedávno Fridrichovi, falckraběti a kurfiřtu při Rejnu, od sebe vykonali, jako ničemně i té posléze v Čechách vyzdvižené konfederaci se odřikají, zhošťují, ji moří, kazí a vyzdvihují a v ní potud více státi nechťejí, JMC. v nejhlubší poddanosti a věrnosti poslušnými poddanými zůstávají a podlé JMC. všecko jmění své, jako i hrdla a žíly své vynasaditi a vynaložiti hotovi býti chtějí.

Aby pak JMC. ráčil míti všeho toho, což se takkoli v tom čase zběhlo, dostatečnou a zřetelnou zprávu, a že se od nich stavův tu nic svémyslně, svévolně, všetečně, mnohem pak méně ze slosti neb pozoufání nějakého před sebe nebralo a nedálo, a tou příčinou také i tato jejich omluva nejponížejší tím snadší a milostivější místo při JMC. najíti mohla, a JM. ráčil moci se k milostivosti a k dobrotě své císařské dáti se pohnouti; budou povinni též vyslaní jejich JMC. níže dostavené motivy a příčiny a punkty vysoce důležité, jak jest se co s nimi hned brzo z prvopočátku dalo a zacházáno bylo, v nejhlubší pokoře se vším dostatkem přednésti a oznámiti:

Jmenovitě že jsou stavové mark. morav., když páni stavové král. čes. množstvíkrátě a časův rozdílných jich k tomu, aby k nim přistoupili a v dotčenou konfederaci vešli, tuze nabádali a napomínali, toho učiniti všelijak, jakž jen nejlépe uměli a věděli, se zpečovali, jim na túž žádost odpisovali; stavové pak král. čes. vyslané jejich jim častokrátě s příliš tvrdou, drsnatou a nepřijemnou odpovědí a domluvou zase zpátkem do Moravy odsílali, jakž se to vše mnohými rozličnými snešeními jejich sněmovními, předně pak a obzvláště sjezdem v létu P. 1618 držaným patrně a dostatečně provésti může, ano i to, kterak jsou oni v srdcích svých, k nimž Bůh všemohoucí nejvíce patří a zpytuje je, o těch věcech smýšleli a jak upřímně k nim příchylni byli a je sobě oblibovali.

Když pak potom moc kvaltovní převyšovala, a páni Čechové s lidem svým neřkuli na pomezí a hranice moravské, alebrž hned do srdce země vtrhli, skrze potutedné a lživé

praktiky s některými domácími obyvateli, ano i s cizími se ¹⁶²⁰ spojili, že zatím také v skok lid jejich domácí jízdný i pěší způsobem podvodným k sobě přivábili a s lidem svým válečným spojili, obyvatele domácí všechny jako i nejvyšší úředníky zemské vši moci a důstojností zbavili, měst moravských se zmocnili, osob z stavův nej přednějších až i samého hejtmana zemského, kterýž JMC. místo v zemi zastává a osobu J. M. vlastní na sobě nese a ukazuje, jako nicméně i jeho vysoce knížecí milosti pana kardinala z Ditrichšteina osoby v ničemž neušetřili a je tuhými slovy sobě zavázati usilovali, vůli a moc svou sobě nad nimi provedli, mnohé z nich slovy a příповідmi slibnými, jiné pak, když nejdříve brány městské uzavírali a tisícem koní vnitř i zevnitř obehnati rozkázali, s pohrůžkami takovými, že se k nim podobně, jako k oněmno v Čechách zachováti a je ven z oken neb z pavlačí dolů vyházeti chtějí: k tomu, že jsou k nim přistoupiti a v tom, což jsou před sebe vzali, za jednoho člověka státi musili, dohnali a přinutili.

Což vše že nejvíce skrze tři neb čtyry osoby z domácích obyvatelův kromě cizozemcův, že dotčení stavové v takové bídě a neřesti zabředli a svedeni byli, se dalo a k svému vyřízení skutečnému přivedeno bylo, a to takovou měrou a způsobem, že proti tomu jich předsevzetí žádný se hnouti, ovšem pak cknouti a v něčem se ozvati a tomu čemu na odpor stavěti nesměl. Čehož že pan Karel ze Žerotína živý svědek jest, kterýžto když co nejmírněji, nejprozřetelněji a nejpokojněji o těch věcech zdání své přednesl a diškuroval, ano i to jim, jaké zlé a nešťastné skončení věci ty časem svým vezmou, předpovídal: s jakým jest se poděkováním od nich za to potkal, o tom může sám zprávu dobrou dáti, tak že o málo chybilo, že jest do měst Praž. odvezen a tam vězením opatřen býti měl, jakož pak bylo proň již i dvě stě rejtharův českých nařízeno a do Brna odesláno, kteříž ho jíti a do Prahy provázeti měli, kdežto byl by musel též zdání své dobré zaplatiti hrdlem svým, kdyby se to bylo divným řízením božským nezměnilo. A čím jsou se pak i jiní z stavův a obyvatelův moravských od nich potkali, a jak málo chybovalo, že by byli v domě pana kardinala z Ditrichšteina s pavlače dolů smetáni: ti podobně sami o tom oznámiti mohou. Summou, že v ty časy neplatilo naprosto nic, žádné právo ani spravedlnost žádná, nýbrž že mezi těmi lidmi zlými povstalo to jako za obecné přísloví a heslo, když ukazující na své kordy a zbraně postranní říkali: to že jest jejich právo a zřízení zemské.

Item že mají nezapomínati také vyslání jich JMC. i to

1620 přednésti a oznámiti: že Moravané ze všech jiných přivtělných zemí byli nejposlednější, kteříž k konfederaci té přistoupili, neučinivše však ani toho od osob svých z nějaké svévolnosti aneb s rozmyslem zdravým, alebrž že jsou se dosti dlouho a silně toho učiniti zpečovali, až naposledy vždy předce mocí násilnou jsou k tomu přivedeni a donutkáni byli, a k těm, ješto je tak podvedli, když jsou potom tak mocní a silní nebyli, aby se jim v tom s nějakou podstatou opřítí měli, přistoupiti a připadnouti musili.

K čemu pak a k jakým by věcem tu přistoupili, tomu že jsou tehdaž dosti na mále rozuměli; ovšem pak že o mnohých věcech, kteréž v tajnosti se řídily a praktikovaly, a poněvadž tam v Čechách toliko ti skůro nejhlavnější artikulové a věci se uvažovali a zavírali, v Moravě pak samá toliko exekucí se vykonávala, vědomosti žádné naprosto neměli, a tou měrou v tom, že jsou týchž lidí zlých a heblův jejich z nevědomosti následovali, zle a hanebně, jakž se to pohříchu nyní již na oko spatřuje, podvedeni byli.

Původové pak a strůjcové věci těch nejpřednější, dostavše do rukou moc všecku, že jsou dali se jak v král. čes. tak i jinde za plnomocníky stavův psáti, ale co kdy mělo býti tam jednáno, o tom že jsou v Moravě neřkuli nic před stavy nemluvívali, alebrž hned ani o tom zmínky žádné nečinívali.

A summou že se v tu dobu všecko to všudyž způsobem násilným, potutedlným a ukrytým konalo, a to jen mezi dvěma neb třemi osobami nejvíce, bez potahování do rady té stavův. A jak jsou věci ty s kvaitem a s mocí násilnou začali i dále fedrovali, tak také že všecko to s podobným prostředkem bezděčným a donutkaným potom obdržáno a skoncováno bylo. Jestliže se pak časem někdo proti čemu tomu ozvati a s svým věrným i upřímým úmyslem vyjeviti chtěl, takový každý vskok s odpovědí a domluvou nepřijemnou potkati se musil a byl ubroukán od nich, tak že ani hrdlem svým nebyl bezpečen před nimi; nýbrž když domnívali se, že s ním nejprívětivěji nakládají, tedy že naspílali mu do vole podvodníkův, zářečův a zpronevěřilých synův vlasti, tak že naposledy bylo již přicházelo stavům a obyvatelům na takové otroctví a chlapství nesnesitedlné, že žádný z nich bez povolení lidí těch, na něž a na vychovávání jich stavové z důchodův svých sbírali a skládali se musili, ani ven z města jakožka nohou vykročiti nesměl.

Co jsou tedy proti takovému kvaltu a násilí stavové dále před sebe bráti měli a mohli? A poněvadž dotčené mark. mor. byla by země skrovná a podlé proporcí jiných zemí (u přirovnání k jiným zemím) v okršliku svém nejmenší:

i kterakž bylo jí možné tak mocným a daleko prostrannějším 1620 zemím, nimiž vůkol a vůkol otočena a obklíčena jest, odpor jaký platný činiti a proti nim se postavovati?

To vše i ještě mnohem jinší příčiny, jichž stavové pro ukrácení času tuto pomíjejí mlčením, když JMC., odkud jest původ a počátek svůj vzalo, k svému nejmilostivějšímu srdci připustiti a při sobě bedlivě posouditi ráčí: tedy ráčí snadniče odtud vynajíti to, že táž vina ne tak vlastně a přísně obyvatelům mark. mor., alebrž mnohem vlastněji lidem těm, ješto skrze své neustálé, mnohonásobní a časté toho při nich vyhledávání, ovšem pak skrze praktiky postranní, až naposledy i pouhým kvaltem a mocí k tomu je pohnuli a podvedli, ba i prinutili, má se přičítati a přivlastňovati.

S tím však se vším stavové, zanechávající na straně vši té výmluvy a obrany, že dále v tom se ponížene pronášeji: že nad tím nade vším lítost srdeční mají, téhož přečinění svého opravdově želejí, a JMC. ve všem vinni se dávající, JM. za milost a odpuštění prosí, jsouce k JMC. té naděje nejponíženejší, že JMC. ty všecky svrchu připomenuté věci a příčiny, skrze něž oni stavové do toho nedorozumění a neštěstí uběhli, jako nicméně i těch ještě až dosavad trvajících nenabytých a od JMC. armády zemi moravské stalých škod, bíd, obtížností a nátiskův nejmilostivěji rozvážiti a jakožto nejvyšší křesťanská v tomto světě jim od pána Boha představená vrchnost a náměstek boží příkladu a velebnosti jeho nejsvětější, jenž z pouhé milosti a milosrdenství svého všechněm kajícím hříšníkům viny a přestoupení jejich laskavě promíjeti a odpouštěti ráčí, následovati a mnohem víceji na jejich pokoru, jako na předkův jejich mnohé věrné a platné slavnému domu rakouskému, JM. předkům slavné a svaté paměti, se vši mysli ochotností prokazované služby a zásluhy, nežli na jich přečinění se rozhlednouti, a to všecko, cožkoli se proti JMC. zběhlo, z mysli své vypustiti a na to dokonce zapomenouti, proti tomu pak milostivosti a dobroty své císařské k nim dokázati, i tudy také příčiny jim k tomu poskytnouti ráčí, aby netoliko oni sami nyní v živobytu zůstávající, alebrž také i napotom dědicové a budoucí jich, přivedouce sobě ku paměti takovou zvláštní milost JMC., dědicům i budoucím JM. s upřímou věrností tím ochotněji, užitečněji a pilněji sloužiti se snažili.

A tak aby JMC. jim všechněm vyššího i nižšího stavu obyvatelům téhož mark. mor., kteříž jsou se koli v jakýchkoli kommissích, výsilkách, radách i jináč, jak by se to koli jmenovati a křtiti mohlo, též také i těm, ješto se v příběhu vojenském jezdecky i pěšky po ten veškeren čas potřebovati

1620 dali, vyšší i nižší úřady a povinnosti válečné zastávali, až i všechněm obecným a prostým pod nimi sloužícím soldatům vesměs, beze všeho rozdílu a výminek, všeobecného a veřejného pardonu (milosti) neb odpuštění uděliti a je při jejich privilegiích, právu, zřiz. zem., rádích i obyčejích a zvyklostech starobyých, nicméně i při svobodném náboženství jich evangelického provozování zcela a zouplna beze všeho příkoří a překážek nejmilostivěji zanechati a zůstaviti ráčil.

Ano také, co by ještě nad to výše vyslaní jejich za dobré a prospěšné při sobě uznali a našli, že by k dalšímu fedruňku instrukcí jim dané a artikulův v ní obsažených, též pretensí a vyhledávání jejich platně sloužiti a se vztahovati mohli; že jsou stavové k nim naděje té neomylné, že osobami a prozřetelností svou dle plnomocenství jim daného a potřeby nastalé, jako i důvěrností, kterouž k nim mají, v příčině té nic sjiťi nedají, nýbrž o to všecko při JMC. jmenem a na místě stavův poddaně a platně jednati a sollicitovati neopominou. —

Císař vzav přednesení to pokorné a obšírné v své povážení bedlivé 23. d. ledna, dal jim na ně zase odpověď neb resoluci psanou takovou:

Jeho Milost římský císař a český král ráčil jest přeslyšeti i vyrozuměti, co jsou vyslaní z mark. mor. stavu panského, rytířského i městského jmenem a na místě principalův svých ve vši pokore a poddanosti přednášeli. I ač JMC., považujíc při sobě toho, kterak jsou jmenování principalové spolu i s vyslanými jich beze vši sobě k čemu tomu dané příčiny od své povinnosti, závazku, věrnosti, slibu, poddanosti a poslušnosti odstoupili a s bouřlivými Čechy v tak ohavnou a těžkých pokut hodnou rebellii, předně a nejprve proti nebožtíkovi cis. Mat. slavné paměti (od něhož za zjevné rebelly zvláštními patenty a mandaty vyhlášení byli) a potom posléze i proti nynějšímu JM. císaři se vydali, v ní stále trvali a tudy v pokutu urážky velebnosti císařské a královské upadli, i proti vši nadálosti, nedbajíce nic na tolikere JMC. jim činěné výstrahy a napomínání, s nimi se spojili a sjednotili, též také při takové neproměnné rebellii tak dlouhý čas zůstávali, — ráčil by míti k tomu příčiny dosti, aby dotčených vyslaných ani před svou vlastní osobu pustiti a jich slyšeti neráčil; nicméně však že JMC. ráčil jest v příčině té u své přirozené milostivosti a dobrotě se osvědčiti a je osobně vyslyšeti chtíti.

A jakož JMC. předně nad těmi nad míru převelikými a původem jich obyvatelů samých při tom pozdvížení a roztržitostech vzniklými škodami a záhubou země ráčil jest vždycky každého času nelibost náramnou míti: tak zase nazpět že jest tomu také ne nerad vyrozuměti z nich ráčil, že předce dotčení

obyvatelé mark. mor. svůj proti JM. císař a král. zlý a těžkých 1620 pokut a trestání hodný výsledek a předsevzetí již aspoň jednou vyznávají i jeho želeji neb litují.

Ale poněvadž často jmenování vyslání v přednesení svém toho nejvíceji dokládají a dotýkají, jakou měrou obyvatelé mark. mor. původem některých osob málo, jakožto hlav a vůdcův toho vzniklého neřádu, byli by podvedeni a oklamáni: z té příčiny že ráčil jest JMC. panu kardinalovi z Ditrichšteina, jakožto JM. v mark. mor. již před tím kommissari zřízenému, by neřkuli všecko to veřejně i také obzvláštně, cožbykoli JMC. i také země moravské důležitá potřeba vyhledávala, na bedlivém pozoru měl, fedroval, i ve všem tom slušné nařízení neb vyměření učinil, alebrž také i na všecko všudyž, co se koli a jakkoli tam po ten čas veškeren, co to pozdvížení v zemi trvalo, zběhlo, s pilností náležitou a s gruntem vyptal, k milostivému opatření a vyřízení poručiti a svěřiti. Na to potom ráčí chtíti se JMC. dle své milostivosti přirozené i samé věci slušnosti k týmž obyvatelům pronésti a ukázati, i nic jináče poddané své v dotčeném markrabství, jak co na koho z nich spravedlivě náležeti bude, v své císařské a královské ochraně věděti jak zdržovati. Což dotčení vyslání budou moci na ten čas principalům svým místo odpovědi v známost uvéstí a s tím se zase zpátkem domů navrátiti.

Kurfiršt saský, přivedv císaři ku poslušnosti Lužice oboje a města přednější lidem osadiv, navrátil se zpátkem do Drážďan s dvorem svým při skonání roku přítomného, vjev do pevnosti s 600 koní. Jehož stavové a poddaní přivítali úctivě, a střelba veliká po všech valích na znamení radosti z příjezdu jeho šťastného byla po třikráte pouštěna, a když vjížděl do zámku, muzikanti jeho přivítali jej také muzikou libou, kterouž na altáně nad branou zámeckou drželi. V neděli pak následující držel se triumf slavný v kostele zámeckém, při němž hlučné troubení, bubnování i všelijací nástrojové hudební s prozpěvováním Te Deum laudamus byli slyšáni; a potom po všem opět střelba veliká se pouštěla. *)

*) Po těchto věcech vypravuje Skála některé příběhy, ježto na konci roku 1620 v říši německé a v království uherském se udály, načež končí díl IX. několika zprávami drobnými, z nichž ty, které dějin českých se týkají, zde následují. Red.

Roku tohoto rozžehnaly se s světem osoby onačejší tyto:

I. Oldřich ze Vchynic a z Tetova, nejvyšší nad tisícem koní v armádě české, pán v nejlepším květu a síle věku svého. Umřel v ležení na hlavní nemoc. Tělu pak jeho mrtvému 10. dne dubna učiněn pohřeb nad míru nákladný, způsobem a pompou vojenskou. Neseno bylo z kostela sv. Jiljí v Starém městě Praž. přes rynek až do kostela Matky boží před Týnem; odtud potom odvezli je bratři a přátelé na statky do pohřebnice předkův svých. Byli přítomni osobně tomu pohřbu: Ludvík Filip falckrabě při Rejnu, bratr královský, Emerich Tuří hrabě, posel Betléna Gábor, Jan Jiří markrabě z Jegerndorfu, Kristian kníže z Anhaltu, nejv. kníže saské z Weimaru s jinými osobami hraběcími, panskými i rytířskými z národův rozličných. Sám pak král Fridrich spolu s královnou, sjev dolů z hradu Pražského do domu Hodějovského na rynku Staroměstském, díval se také na tu processí pohřební.

II. Linhart Kolóna, svobodný pán z Felzu na Andělské hoře a Bochově, nejvyšší maršalek polní vojska českého, svedv 13. d. dubna bitvu nešťastnou s Bukvojem u městečka Sincendorfu, byl v ní smrtedlně raněn a po málokolikasi dnech v ležení od rány té život svůj dokonál, v letech věku svého blízko šedesáti. Tělo jeho mrtvé přivezeno do Prahy, bylo podobně způsobem vojenským velmi nákladným pohřbem na Malé straně počtěno a odtud potom odvezeno na statky jeho ku přiložení ho k předkům jeho vzáctným.

III. Joachim z Těchenic v noci, pondělí po neděli Invocavit předcházející, po třetí hodině na noc z života vezdejšího prostředkem smrti časné vykročil; a ač v živobytu svém dosti divně a plaše sobě počínal, zakusiv i vrchovatě všelijakých rozkoší a kratochvílí tělesných, v nemoci své však hojně znamení člověka kajícího na sobě dokazoval, až i v tuž neděli Invocavit po 23. hodině, užívaje rozumu a paměti zdravé, s knězem Cyrilem z jednoty bratrské dvě skroušené modlitby a potom sám modlitbu Páně srozumědně po třikráte zřikal, ano i modlitbou Ezechiáše krále pána Boha za další života jemu prodloužení prosil a žádal. Tělo jeho dne čtvrtého, 12. d. dubna, též s pompou vojenskou k sv. Havlu v Starém městě Praž. jest dovezeno. Před vynesením pak ho z příbytku nebožtíkova zběhla se nemalá šarvátka mezi Staro- a Novoměstskými soldaty o přednost v jiti, až i zbraně na sebe obojí vytrhli, chtíce se jedni nad druhými mstiti. Ale že to rozsařností hejtmanův jejich bylo časné přetrženo a upoko-

jeno, pročez předce potom pokojně ten process se vykonal. 1620 Nicméně ženské pohlaví k němu pozvané, zhrozivši se nevole té, zpečovalo se ven z domu za márami jíti, tak že samá toliko dcera a nevěsta jeho s málo kolikasi osobami ženskými průvod k hrobu otci a tchánu svému dáti musily. Byl sice muž hlavy jemné a svobodné a, mimo obyčej prokurátorův českých, latinského jazyka i práv císařských prostředně povědomý, jakž traktát jeho o manželstvu a smlouvách svadebních v řeči latinské in 4. vydaný to ukazuje.

Měsíce října v pátek, den sv. Havla, nalezení při Praze na vinici Kateřiny Slivenské, vdovy a měštěninky Nového města Pražského starožitné, při vína sbírání čtyři hroznové vína vlasatí aneb bradatí; z nichž dva měli vlasy neb fousy na loket, třetí na tři čtvrtě a čtvrtý nejmenší na půl lokte z déli. Jež netoliko drahně lidí poctivých spatřilo, ale i kněží v kostelích ten div božský vůbec lidu oznamovali a ku pokání napomínali.

Z strany vyznamenání jich procházeli mezi lidmi soudové rozliční. Střídmější lidé ujímali ten úkaz božský za nákou pokutu těžkou, kteráž zlé a zbytečné užívání toho vzácného daru hospodínova, vína, následovati bude. Jiní, že mor, dráhotu a meč zkrvavělý s jinými psotami znamenají. Někteří z náchylnosti k národu svému vykládali ty brady dlouhé za nákou zvláštní poctivost Čechům, poněvadž brada dlouhá věc vážná jest. Zase jiní pravili, že vlasové ti dlouzí znamenají Čechům starost, a že mnozí z nich přijdou ještě o zdraví na stará kolena. Poslední, a zvláště jimž víno hrubě milé jest, drželi hrozny ty bradaté za dobré a hojné úrody viničné znamení, a že bez jejich hrubé péče co olej po bradě Aronově víno jim poteče, jakož oni hroznové znamenali šenkýři krále Faraona štěstí a potěšení nové. Píseň o tom česká Šimona Lomnického.

(Konec dílu IV.)

Jména osob a míst.

A.	B.	
Achab 387.	Baden v Švýcar. 271.	Bochov 18.
Albrecht II. 147.	Batory posed. 229.	Boleslav Ml. 18, 46, 48.
Albrecht, arcik. rak., 138,	Batory Zikm. 229.	Bonaventura Jan 46.
259, 260, 349, 350.	Bauer, nejv. voj., 307, 363,	Borek 301.
Albrecht, kurf. sas., 173,	384.	Bornamiss 321.
174.	Bavorský, viz Maximilian	Borovnice 18.
Aldobrandin, kard., 226.	bavor.	Bořivoj I., kn. čes., 143.
Aldobrandin Petr 225.	Bechyně 82, 307, 312.	„ II., „ 131.
Alstedius Jan Hen. 295,	Bek, nejv. voj., 424.	Brandýs nad Labem 370.
380.	Bellus Mik. 31, 84, 127,	Brandýs nad Orlicí 116,
Altenburk v Rak. 389.	220, 271, 295, 301, 326,	308.
z Altenburku Frid. 287.	330, 337, 343, 351.	Brederodius 185.
Anger v Rakous. 183.	Berka z Dubé Bohuch. 1,	Brno 12, 270, 317, 423,
z Angolému kníže 84, 183,	13, 30, 311, 320, 347,	424, 427.
185, 193, 273, 274, 348,	382.	Brod Český 52.
367.	Berka Burian 89.	Broumov 92, 116.
z Anhaltu Kr. mladší 339,	Berka z D. Kristian 28,	Brussel 194, 315.
340, 342, 343, 344, 349,	190.	Brýzach 77.
420.	Berka z Dubé Vác. starší	Březnice 372.
z Anhaltu Kr. starší 57,	250.	z Bubna Jan 18, 78, 363,
77, 79, 80, 108, 124,	Berlín 181, 308, 416.	379.
127, 184, 185, 224, 234,	Betlen Gábor 15, 16, 18,	z Bubna Václav 15.
235, 242, 243, 270, 271,	29, 31, 32, 46, 80, 124,	Budeč 18.
274, 275, 302, 303, 312,	129, 189, 190, 191, 192,	Budějovice Č. 82, 106, 125,
315, 319, 320, 323, 326,	193, 216, 217, 219, 221,	188, 224, 271, 304, 352.
342, 344, 353, 354, 355,	227, 229, 261, 270, 271,	Budějovice Moravské 183.
356, 359, 364, 370, 376,	273, 310, 315, 316, 322,	Budin 192.
377, 382, 432.	363, 374, 388, 389, 395,	Budišín 258, 284, 285,
Anjelská Hora 18.	398, 414, 423, 432.	287, 294, 295, 298, 301,
Anna, manž. Ferd. I., 133,	z Biberšteinu p. 390.	328, 330, 332, 389, 390,
136, 137, 148, 152, 167,	z Bílé Frid. 250.	391.
203.	Bílina 34.	z Budova Václav 16, 32,
Aquaviva, offic. císa., 326.	z Binku p. 79.	56, 57, 216, 219.
Aron 433.	z Bínu, rytm., 79.	Bukovský Jaros. 104.
Aubertus, kanov. Antorf.,	Biskupice 18.	Bukvoj 77, 78, 79, 80,
351.	Blovice 307.	124, 135, 140, 184, 239,
Augšpurk 83, 204, 344,	Boč kaj Štěp. 229.	302, 304, 305, 306, 307,
348.	Bodzi, Francouz, 325.	316, 319, 320, 321, 323,
Aurbach 323.		325, 326, 338, 339, 340,
		341, 347, 348, 349, 351,
		352, 353, 354, 355, 357,

361, 362, 363, 368, 369,
370, 371, 375, 376, 377,
379, 385, 386, 389, 420,
421, 424, 432.
Bystřice v Čechách 91,
92, 116.
Bystřice Ban. v Uhřích
189, 190, 191, 192, 216,
226, 227, 231, 233, 261,
271, 273, 274, 414.

C.

Cáhlava v Rak. 262.
Camerarius Lud. 86, 109,
180, 181, 182, 185, 193,
336.
Ceiman Jan 18.
Cluverius Jan 380.
z Collernu hrabě 143, 259,
371, 372.
Cormantolus 386.
la Croix, nejv. voj., 377.
Cyrill, kněz jedn. brat.,
432.

Č.

Čejka z Olbramovic 2.
Černemblem Jiř. Er. 18.
Černín Diviš 46, 95.
Černín Heřm. 27, 35.

D.

Damáždov 192.
Damnic, offic. stav., 333.
Dampír 78, 79, 124, 302,
319, 321.
Darmstat 250.
David 152, 330, 388.
z Derynku Jiří 368, 371.
Deventer 308.
Deym Henr. 46.
Dikastus Jifík 309.
z Ditrichšteina, kard., 348,
367, 427.
Domažlice 313.
P. Dominik 355.
Dompré, nejv. voj., 377.
z Donína Achac 184, 185,
193, 194.
z Donína Karel Han. 189,
259.
z Donína Ladislav 15.
" Theod. 326.

z Donína Vratislav 306.
Dornavius Kašp. 190, 192.
Dosten Karel kníže 368,
371.
Drážďany 35, 109, 180,
250, 259, 270, 280, 335,
348, 431.
Dressdorf, ves v Rak.,
125.
Drozendorf, město, 303.
z Durlachu markr. 77.
Dvořecký Prokop 56, 94,
311, 346, 384.
z Dyku, wachtm., 331.

E.

Eggenburk v Rak. 183,
274, 302.
Eisenroda v Slez. 389.
Elsenhammer 319.
Estrházy 319.
Evančice 17.
Ezechiáš pror. 432.

F.

z Felzu Kolón Linh. 18,
78, 79, 102, 432.
Ferdinand I. 133, 134,
136, 137, 138, 148, 152,
153, 167, 173, 203, 286,
336.
Ferdinand II. 36, 37, 38,
44, 57, 61, 67, 69, 70,
71, 72, 75, 83, 84, 105,
118, 122, 128, 130, 134,
135, 136, 137, 138, 139,
141, 152, 153, 154, 158,
159, 160, 161, 162, 163,
164, 167, 169, 182, 184,
188, 189, 190, 193, 195,
196, 203, 206, 217, 220,
226, 229, 233, 236, 250,
259, 268, 273, 277, 282,
285, 295, 302, 306, 308,
313, 335, 336, 337, 341,
357, 366, 373, 386.
P. Fič Hen. 355.
Filip, císař něm., 132.
Filip II., král špan., 148.
Flamín, rytm. cis., 79.
Forst v Luž. 390.
Frank Her., nejv. voj.,
243, 244, 311, 380, 389.
Frankfurt nad M. 70, 71,

143, 184, 200, 201, 209,
239, 240, 400.
Fréher Markvart 145.
Freiberk v Sas. 38.
Freidenthal 18.
Freištát v Rak., viz Cá-
hlava.
Frenk viz Frank.
Frenkyn 244.
Freyzink 349.
z Freyzinku pán 372.
Fridrich II., cis., 132.
" III., " 133, 147,
171, 174, 211.
Fridrich falc. 1, 3, 17,
28, 38, 69, 70, 110, 114,
118, 121, 129, 151, 180,
182, 183, 188, 189, 191,
206, 216, 217, 230, 236,
240, 242, 250, 259, 262,
267, 270, 274, 284, 307,
309, 313, 319, 321, 324,
330, 334, 335, 336, 345,
356, 367, 370, 372, 373,
377, 378, 381, 385, 388,
391, 393, 398, 407, 414,
416, 422, 426, 432.
Fridrich Jindřich falc. 62,
63, 64, 65, 66.
Fridrich Jiří, doktor, 295,
296.
Fridrich Oldř. brunš. 334.
Fridrich saský z Altenb.
328.
Frišberk 18.
Fruvein Mart. 46, 56,
383.
Fuger Fil. 326, 327.
Fugger, nejv. voj., 370.
Furdyn 377.

G.

Gallus César 218.
Garatti 377.
Geisler Ad. 329, 332.
z Gentu hrabě 377.
Gerlice, viz Hořelec.
Gerš = Gerst v Rak. 124.
z Gerštorfu Adolf 279, 284.
Geyzler Ond., doktor, 63.
Gmind v Rak. 352.
Göh Konr. 330.
z Goldaksu Křiš. 288.
Goliáš 388.
Göpnér Jan 367.
28*

Gošir, of. cis., 354, 363, 369.

Gotfrid, biskup, 353.

Grác, nejv. voj., 326, 340, 363, 369.

Grečenstein v Rak. 389.

Greewich 185.

Grefenwerd 302.

Greifenstein v Moravě 424.

z Gryntálu Jakub 284, 328, 330, 335.

Gyntereit, of. sas., 328.

H.

Hág 308.

Hagiochoranus Mik. 14.

Halle 69.

Hamburk 348.

z Hardeku hr. 79.

Hartenstein 18.

z Haslangu, gen. bav., 321, 322, 324, 349.

Haugvic, of. stav., 79.

Haunsild Jiří 250.

Haydersdorf 184.

Heidlbek 185.

Henrich Frid., syn Frid. falc., 308.

Hesser Mikul. 16.

Hluboká 116.

z Hodějova Smil 190, 227, 228.

Hoě Matiaš 331, 335.

z Hofkirchu pán 342.

z Hobenloe (z Hollachu) hr. 18, 29, 48, 59, 79, 105, 106, 117, 124, 224, 229, 323, 326, 342, 343, 344, 351, 364, 366, 379, 382, 398, 408, 412.

Holcinger Kriš. 342.

z Holšteina kníže 108.

Hora Kutná 46, 48, 346.

Horážďovice 307.

Horn v Rak. 80, 302, 352.

Hořelec 285, 291, 294, 295, 332, 333, 389, 390.

Hradeo Jind. 91, 92, 93, 116, 302, 317, 422.

Hradec Králové 285.

Hrádek 91, 116.

de Huerta Don Mart. 306.

z Husince Jan 221, 420.

Hvězda u Prahy 341, 344, 355, 357, 369, 370, 375.

Ch.

Chejnov 93.

Chlumec 221, 222.

Chomútov 328, 346.

Chotoměř 250.

Chuchelský 95.

I.

Immerdorf v Rak. 80.

Ingolštat 182.

J.

Jakub I., král ang., 84, 127, 128, 185, 242, 313, 314, 336, 365.

Jan Arnošt, kn. z Weimaru, 108, 124, 311, 342, 364, 370, 377, 398, 432.

Jan Arnošt, mladší kn. z Weimaru, 250, 301.

Jan Fridrich, kníže wirtem., 30.

Jan Jiří, kurf. saský, 236, 297.

Jan Jiří, mark. Krňovský, 2, 3, 30, 48, 57, 63, 66, 82, 106, 224, 285, 287, 291, 294, 310, 332, 333, 389, 432.

Jan, kurf. brandenb., 173.

Jan Lucemburský 134, 143, 154.

Jan z Cveibruku 186.

Jandas Jan 305.

Janovice 318, 319.

Jeremiáš prorok 387.

Jeronym Praž. 221.

Jessenius Jan 190, 273.

Jesus Maria Dom., mnich, 363.

Ješín Pavel 49.

„ Samuel 216.

Jezbera Jan 41, 382.

Jičín 104.

Jidáš Machab. 388.

Jiblava 2, 424.

Jindřich IV., král fran., 313.

Jiří z Poděbrad 133, 146, 147.

Joachim Arnošt brand. 183.

Jocher, doktor pr., 181, 182.

Josef Egypt. 387.

Jozue 152.

Justinus 386.

K.

Kadaň 328, 346.

Kamenice v Čech. 93, 116.

Kamenice v Luž. 294.

Kanyže 171.

Kapistran 353.

Kapliř Kašpar 13, 311.

„ Vosterský Pavel 18.

Karban Luk. 56, 384.

Karel IV. 30, 132, 136, 137, 143, 144, 145, 202, 207, 212.

Karel V. 173, 194, 211.

Karel arcik., biskup Vrat., 83.

Karel arcik. rak. 135.

Karel, král švéd., 170.

Karlštejn 357.

Karpizon Joach. 124, 320.

Kateřinský p. 274, 275.

Kazimír, kn. sas., 334.

Kazimír I., kr. pol., 420.

Kazimír IV., kr. pol., 133, 147, 173, 420.

z Kellen Jan 216, 217.

Kesselboden Baltazar 18.

Kirchmajer Jan 46.

Kirchmajer Valent. 382.

Klatovský Samuel 306.

Klatovy 313, 321, 372.

z Klenového Jan 116, 318.

Klézl, kard., 135, 139, 157, 158.

Kohout z Lichtenfeldu 216.

Kolín na Rýně 348, 380.

Kollalto 271.

z Kolovrat Henr. 91.

„ Joach. 91, 347.

„ Judita 306.

„ Zdeněk 91, 306.

Komárno 80.

Konecchlumský 15.

Konstantinopol 191, 192, 216, 218, 219.

- Kornecký Jan, of. stav., 329, 332.
 Korneuburk 185, 302.
 Kornfeil, of. stav., 424.
 Koruna Zlatá 188.
 Kosmanosy 18.
 Kost 34.
 Košice 6, 389.
 Kouba v Lužici 332.
 Kovary 107.
 Kozel Jindř. 56.
 Krakov, 126, 234.
 Králíky 18.
 Královice 326.
 Králův Dvůr 95.
 Krásná Hora 116.
 Krašovice 319.
 Krenž 77, 125, 274, 302.
 Krok 131.
 Krov Karel 107.
 Krumlov 82, 125, 188, 224.
 Krumlov, zámek, 352.
 Křivoklát 296.
 Kukla Dav. 56.
 Kuklík 247.
 Kunáš Jan 94, 95.
 Kvát Petr, of. st., 332.
 Kvestenberg r. Kašpar 362.
 z Kytlic p. 30.
- L.**
- Láb v Rak. 238.
 Ladislav, král čes., 147.
 Lamingr Vil. 80, 190, 191, 226, 231, 235.
 z Landavy Eraz. 18.
 Landshut 372.
 Längenbruk 18, 381.
 Langenlois v Rak. 352.
 Lany 368.
 Lasale Abrah. 332.
 Leopold, arcikn. rak., 77, 83, 188, 271.
 Leopold Tobiáš 372.
 z Lerchenfeldu pán 319.
 Lesdorf 18.
 Lezer, offic. sas., 328.
 Ličov v Rak. 186.
 z Lichtenšteina Karel 77, 189, 306, 348, 357, 362, 366, 380, 384, 421.
 z Lichtenšteina kněžna 223.
- z Lichtenšteina Maxim. 363, 424.
 Linec 262.
 Lingelshaimer 184.
 z Lipého Pertold 3.
 Liteň 18.
 Litice 343.
 Litoměřice 380, 403.
 Litomyšlský Matouš 306.
 z Lobkovic Ladislav 116.
 " Vilém mladší 34, 94.
 z Lobkovic Vilém star. 3, 13, 40, 56, 219, 311, 346, 347, 422.
 z Lobkovic Zdeněk 91, 92, 237.
 Lohelius Jan 362.
 Lomnický Šimon 433.
 Londýn 84, 185, 194.
 z Losu Otta 56, 97, 98, 311.
 Louny 346, 358, 371.
 Lovosice 35.
 Ludvík, kn. z Anhaltu, 3.
 Ludvík, král čes., 133, 136, 137.
 Ludvík XIII., král franc., 313.
 Ludvík, kurf. falc., 169.
 Ludvík, landkr. z Hess., 250, 401.
 Ludvík Bavorský, cis., 134, 154.
 Ludvík Filip, falc. při Rýnu, 3, 29, 30, 108, 180, 308, 393, 432.
 Lundorp Mich. 380, 384, 386.
- M.**
- Majer Zik. 380.
 Maicán p. 408.
 Malovec Jetřich 46, 116.
 " Václav 116.
 " Zdeněk 15.
 z Mansfeldu hr. Arn. 79, 82, 93, 106, 124, 125, 126, 185, 187, 188, 223, 224, 243, 302, 304, 310, 311, 319, 320, 323, 351, 353, 365, 380.
 z Mansfeldu Wolf 287, 328, 330.
- Marek, vévoda mul. a val., 219, 228.
 Marchfeld 183.
 Marie, královna ang., 148.
 de Marradas Don Bal. 125, 271, 304, 316, 392, 424.
 Masuré, of. cis., 377.
 Matáš, cis., 17, 27, 35, 71, 72, 100, 105, 130, 134, 135, 137, 138, 139, 149, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 166, 195, 228, 237, 252, 285, 336, 399, 400, 401, 418, 430.
 Matáš, král uher., 48, 173, 174.
 Maximilian I. 171, 174.
 Maximilian II. 134, 149.
 Maximilian, arcik. rak., 131, 138.
 Maximilian bavorský 69, 118, 180, 183, 193, 236, 241, 243, 262, 265, 301, 302, 307, 315, 319, 323, 324, 326, 346, 351, 352, 354, 355, 357, 358, 360, 363, 375, 379, 384, 385, 386.
 z Meggau, nejv. voj., 340, 363, 366, 377.
 Mehmet Aga 191.
 Meinrad Frid. 18.
 Meteranus, his., 295, 301.
 z Metere Eman. 362.
 Mičan Jan 87, 89.
 z Michalovic Boh. 114, 311, 346, 384.
 Michna Pavel 135, 139, 157, 161, 341, 383.
 Milberk 226.
 Mildorf 182.
 Milhauz 70, 85, 118, 119, 121, 124, 184, 200, 298, 401.
 Miller Jiřík 18.
 Milner z Milhauzu 12, 63.
 Mimoňský Křištof 46.
 z Minstrberku kníže 408.
 Míšeň 288.
 Mnichov 83, 180, 181, 182, 194, 319, 348, 362, 365, 370, 372.
 Mníšek 372.
 Mohuč 348.

Mojžíš 386, 387.
 Molchaym 161.
 z Mollartu pán 220.
 Morgán, nejv. voj., 314.
 Moric, kníže holl., 218,
 236, 314.
 Moric, kurf. sas., 394.
 Most 328, 346, 403.

N.

Náměšti 18.
 Námslavi v Slez. 81.
 z Nassavy Arnošt 308.
 Nebrn v Luž. 389.
 Netolice 96, 116.
 Neukirch v Bavor. 372.
 Niklšpurk na Moravě 82.
 Nimbuk 342, 382.
 Nirmberk 4, 67, 104, 143,
 163, 172, 202, 367.
 Nostic, offic. stav., 391.
 Nostic Křištof 276.
 Nové Hradý 87, 116.
 Nuděk, nejv. voj., 377.
 Nybel Vil. z Biberova
 332.

O.

z Olbramovic Pavel 18.
 Olomouc 424.
 Opiops = Ostrovid 3.
 Otakar I. 132.
 Otta Jindřich 346.
 Otto, kníže čes., 131, 142.
 Oustí nad L. 380, 403.
 Oxford 314.

P.

Panormitan 150.
 Paříž 182, 183.
 Passov 421.
 Pavel, apoš., 388.
 Pavel V., papež, 358,
 360.
 Peblic, nejv. voj., 270,
 320.
 Pech Šim. 191.
 z Pencenova pán 372.
 Peregrinus Const. 385,
 386.

z Pernšteina Polyx. 92.
 z Petershaymu pán 340,
 377.
 Pětipeský Št. Václav 96,
 97, 117.
 Petráček Jan 382.
 Pezink v Uhř. 395.
 Phocus, cís., 373.
 Pičín v Slezsku 224.
 Písek 96, 116, 304, 305,
 311, 316, 352, 376.
 Plasy 325.
 Pláto, offic. stav., 332.
 z Plessu Volrad 180, 185,
 186, 242, 273, 274, 322,
 336.
 Plutarchus 353.
 Plzeň 135, 139, 157, 311,
 312, 313, 318, 319, 320,
 321, 323, 343, 353, 362,
 365, 380, 411.
 Podin Mons. 371.
 Police 92.
 Pontiuho hrabě 377.
 z Poppenhaymu, nejv. voj.,
 340.
 Postoloprty 327.
 Praha 15, 16, 25, 28, 36,
 38, 44, 77, 79, 81, 85,
 88, 104, 109, 119, 127,
 136, 180, 181, 182, 186,
 187, 188, 190, 191, 207,
 208, 209, 216, 217, 219,
 222, 223, 270, 273, 275,
 276, 277, 285, 287, 302,
 303, 307, 308, 309, 311,
 316, 317, 319, 320, 323,
 327, 330, 335, 336, 337,
 338, 339, 340, 341, 342,
 343, 344, 345, 346, 347,
 348, 350, 351, 353, 354,
 355, 356, 357, 358, 359,
 360, 362, 364, 365, 366,
 368, 369, 370, 371, 372,
 373, 375, 378, 381, 382,
 383, 384, 386, 388, 389,
 392, 403, 404, 411, 420,
 421, 422, 427, 433.
 Prachatice 116, 125, 304,
 305, 352, 376.
 Prayner, nejv. voj., 363.
 Pražský Ješín Pavel 18.
 z Preisinku pán 349.
 Prešpurk 5, 17, 18, 26,
 37, 41, 228, 235, 256,
 261, 274, 389, 414.

z Purkhauzu pán 371.
 Putler Melich. 332.

R.

Ráb 80, 245.
 Rákocy Jiří 191.
 Rakovník 322, 325, 326,
 327, 336, 337, 338, 353,
 354, 362, 368, 375.
 Rauber Jiří Křiš. 18, 81.
 z Rauchenšteina Berch-
 told 386.
 Réc v Rak. 80, 302.
 Redey Feren. 77.
 z Rechberku pán 349, 368,
 371.
 P. Rho Jan 385, 386.
 Rigolski, šlechtic pol., 82.
 Rizmberk 316.
 z Robru David 190.
 Rokycany 320, 321, 322,
 335.
 Roterodam 314.
 z Roupova Jan Adam 46.
 z Roupova Vác. Vil. 13,
 27, 55, 219, 225, 364,
 382.
 z Roupova Vilém 2, 30,
 62.
 Rozin Eliáš 32, 33, 46.
 z Rozrážova hrabě 95.
 " Václav 35.
 Rožmberk 188.
 Rudolf I. 145.
 Rudolf II. 17, 89, 91, 117,
 120, 134, 143, 149, 211,
 256, 257, 291, 387, 418.
 Rudolfštat 116.
 Rumpf, doktor, 322.
 Ruprecht I., kurf. falc., 30,
 145.
 Ruprecht, syn Frid. falc.,
 28, 30, 31, 59, 61, 310,
 364, 382, 416.

Ř.

Řehlovice 250.
 Řehoř, otec cír., 150.
 Řezno 37, 400.
 z Řičan Jan 93, 94, 95.
 Řím 182, 194, 226, 280,
 358, 361.

S.

P. Sabinus 386.
 Sádovský Jiří 46.
 Saul 152.
 Sedlčany 316.
 Seiton, nejv. voj., 311.
 Selín v Slez. 224.
 Senomety 325.
 Senys ve Vlaších 385, 386.
 Sincendorf 78, 432.
 Skultét = Škultét 30, 48, 49, 67, 275, 276.
 Slaný 346, 358.
 Slavata Jindřich 103, 104.
 Slavata Vil. 38, 56, 89, 91.
 Slavatová Majdal. 30.
 Slavkov 346.
 Slivenská Kateřina 433.
 Smečanský (Martinic Boř.) 91.
 Smiřická Eliška 103.
 " Hedvíka 103.
 " Saloména 103, 104.
 Smiřický Albrecht 103.
 " Zikm. 103.
 z Solmsu hr. 69, 398.
 Sóre, of. cí.s., 79.
 Spinola 188, 236, 259, 261, 309, 314, 315, 367, 393.
 Spré, offic. stav., 331.
 Stojmír 151.
 Strakonice 276, 307, 316.
 Strašecí 368.
 Stráž 116.
 Stryal Bohus. 306.
 Suisse 377.
 Sušice 307.
 Sušický Šim. 56.
 Svatopluk, kn. čes., 131, 142.
 Světlé v Rak. 302.
 Svoješice 323.
 Sýdrn, nejv. voj., 125, 127.
 Syminiola, nejv. voj., 370.

Š.

Šaffenburg, nejv. voj., 377.
 Šalomoun 146.

Šanovice 82.
 z Šenburku Kašp. 330.
 Šénov 18.
 Šib, general sas., 332.
 Šic Jan 374.
 Šlammersdorf 323.
 Šlik hr. 356, 370, 377, 398.
 Šlik Jan Albin 27.
 Šlik Joach. Ond. 26, 55, 56, 57.
 Šmid, nejv. voj., 384.
 Šmid Aug. 284.
 Šnukert, of. stav., 342.
 Špeier, 195, 211.
 Špét, nejv. voj., 424.
 Štarenberk Ludv. 109.
 Štefek Tob. z Koloděj 347.
 Šteier v Rak. 18.
 Šteiman Andres 340.
 Štein v Rak. 302.
 Štein (chybně Štamm) Ferd. 368, 371.
 Šteinds, nejv. voj., 305.
 Štenger Jiří, of. stav., 332.
 Štercer Zachariáš 18, 218, 230, 233, 396.
 Šternberk 307.
 z Šternberka, nejv. voj., 370.
 z Šternberka Adam 37, 38, 39, 56, 372.
 z Šternberka Jan 39, 87, P. 95.
 z Šternberka Štef. 327.
 Štokero 81.
 Štolpy v Sasích 257, 258.
 Štos Krišt., of. stav., 332.
 Štraubink 321, 372.
 Štubenful 82, 245, 363, 381.
 Štýrum hr. 85, 124, 186, 356.
 Šulken Adolf 386.
 Šuster Jan 15.
 z Švamperka Jan 95.
 " P. 95.
 Švantle Zik. 305.
 Šveinbek, nejv. voj., 424.
 Švihovský pán 102.
 z Švobochu pán 371.
 Švolla v Nizoz. 308.

T.

Tábor 126, 311, 317, 348, 365, 380, 389.
 z Talemberka Jan 87, 95, 346.
 " Jiří 26, 311, 346.
 Tayřlová Ester 347.
 z Těchenic Joach. 432.
 Teifel Wolf, offic. Mans., 125.
 Teplice 38, 39.
 Teplice v Švýcařích 171.
 Tertulianus 379.
 Těšín 224.
 Teufle p. 353.
 Thonrád Oldř. 18.
 Točnik 95.
 Touškov 323.
 Trčka Rudolf 95.
 Trnava v Uhřích 315.
 Třebíř 183, 424.
 Třeboň 311, 315, 316.
 Tuchlovice 368.
 z Turnu hrabě Mat. 18, 102, 106, 125, 183, 224, 229, 242, 243, 244, 270, 271, 302, 317, 321, 342, 343, 348, 350, 351, 356, 363, 364, 379, 382, 388, 414, 423.
 Tursko 368.
 Tuří Emerich 29, 30, 32, 48, 50, 51, 52, 191, 272, 432.
 z Tyfenspachu Fridrich 271.
 " Rudolf 355, 363, 424.
 Tylly 339, 340, 348, 355, 362, 369, 372, 385, 421.
 Týn nad Vltavou 116, 188, 304.

U.

Ulm 183, 184, 186, 393.
 Ulley Januš 192.
 Ulrichskirch v Rak. 389.
 Únhošť 186.

V, W.

Václav I., kr. čes., 132.
 Václav IV., král čes., 30, 167.

- Waidhof v Rak. 302, 352.
 z Waldšteina Adam mladší 35, 330.
 z Waldšteina Albrecht 346, 363.
 z Wartemberka Jan Jiří 104.
 z Wartemberka Otto Hen. 102, 103, 104, 105.
 Ways, svob. pán, 372.
 z Weispachu Jul. 288.
 Velíř 18.
 Vencelík Zik. Matěj 93, 94.
 Verdugo Don 349, 350, 353, 370, 376, 420.
 Veselý 316.
 z Vezínu, rada Frid. falc., 180.
 z Vchynic Adam 15.
 " Oldřich 54, 79, 432.
 " Radslav 13, 26, 27, 28, 53, 54, 86, 92, 96, 97, 99, 100, 101, 102.
 z Vchynic Václav 53, 54, 86, 99, 100, 102, 117, 221, 222.
 z Vchynic Vilím 294.
 Viden 17, 36, 37, 70, 79, 80, 83, 92, 124, 125, 127, 159, 161, 174, 185, 190, 194, 226, 227, 228, 231, 235, 237, 238, 259, 273, 274, 302, 347, 348, 366, 367, 380, 386, 415, 421, 423, 424, 425.
 Vilém, kníže Výmarské, 30, 147.
 Villé, nejv. voj., 377.
 Vindek Pavel 280.
 Winterberk 116.
 Wintermonat Řeh. 79, 379.
 Wismundy v Rak. 235.
 Vladislav, kníže čes., 131.
 Vladisl. Jag., kr. čes., 48, 133, 136, 143, 147, 148, 173, 174, 270.
 Vladislav, kr. pol., 170.
 Vlašim 18.
 M. Vlaverýn Vác. 383.
 Vodňany 304, 305, 306, 352.
 Vodňanský Mik. 46.
 Wolf Zik. 18.
 Voliň 224.
 Wolkersdorf v Rak. 389.
 Vopálka 116.
 Votice 18.
 Vratislav v Slez. 125, 174, 186, 188, 189, 285, 342, 391, 398, 405, 415, 416, 417, 418, 420.
 Vratislav, kníže slez., 420.
 Vratislav Hertvík 35.
 " Křištof 35.
 z Vrbna Jan 18.
 Vrchoviště 93.
 Vroutecký Vác. 305.
 Vřesovec Wolf 35.
 Vysoký Vác. 306.
- Z.**
- Zahořanský Pav. 95, 383.
 Zahradecký Jan 2.
 Záluží 18.
 Zastřížil Bernard 18.
 Závříš 18.
 Zbiroh 95.
 Zbraslav 187, 316.
 Zeidlic Lad. 57.
 Zelená Hora 372.
 Zelenka Václav 104.
 Zikmund, cis., 147, 171, 345, 357, 420.
 Zikmund, král polský, 167, 170.
 Zlatý Bartoloměj 383.
 Znojmo 2, 18, 81, 303.
 Zvíkov 309.
 Zýgl Jiřík 46.
- Ž.**
- Žampach 55.
 Žateč 346.
 Žďarský Florian 89, 94, 116.
 z Žerotína Karel 116, 423, 427.
 z Žerotína Lad. Velen 2, 30, 57, 423.
 Žichovice 91, 116.
 Žirovnice 116.
 Žitava 285, 294, 332, 390, 391.
 Žizka Jan 357.

1-57
R

DB Skála, Pavel
211 Historie česka
 .3
S55
dil 4

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 27 25 07 015 0